

НАВОИЙ
АСАРЛАРИ УЧУН
ҚИСҚАЧА
ЛУҒАТ

ТОШКЕНТ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАҢЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ
«ФАҢ» НАШРИЁТИ

Алишер Навоий асарлари учун мўлжалланган ушбу лугатга шоир асарларида энг кўп учрайдиган ва, шунинг билан бирга, ҳозирги замон ўқувчиси учун тушунилиши кўпроқ қийинчилик туғдирадиган сўзлар киритилди.

Ушбу лугатнинг 1976 йилда ва 1983—85 йилларда чоп этилган «Навоий асарлари лугати» бир ва тўрт жилддларидан фарқи, дастлаб, ундан ўрин олган сўзларнинг деярли ярми олдинги нашрларга киритилмаган сўзларни ташкил қилса, бошқа ҳолларда уларнинг янги-янги маънолари биричи бор қайд қилинди.

Лугат, асосан, Навоий тилидаги арабча ва форсча сўзлардан иборат бўлгани учун, катта эҳтиёж сезилаётган «Арабча-ўзбекча» ва «Форсча-ўзбекча» лугатлар вазифасини ҳам ўташи мумкин.

Лугат, Алишер Навоий асарлари учун шоир ҳали ҳаёт экан пайтлардан бошлаб, то XIX аср охиригача пайдо бўлган подир қадимий қўлёзма лугатлар асосида тузилди.

Шунинг билан бирга, олдинги лугатлар юзасидан билдирилган танқидий фикрлар «Қисқача лугат»да ҳисобга олинди.

Лугат мактаб ўқувчилари, студентлар, зиёлилар, ишчи ёшлар, шунингдек Навоий мухлисларига мўлжалланган.

Т у з у в ч и:
филология фанлари доктори
БОТИРБЕК ҲАСАНОВ

Н 4602030000—868
М 355 (04)—93 рез—92

© Ўзбекистон Республикаси
ФА «Фан» нашриёти, 1993 й.

ISBN 5—648—01853—3

КИРИШ СЎЗ

Алишер Навоий асарларига биринчи лугат Н. Шамсиев ва С. Иброҳимов томонидан «Ўзбек классик адабиёти учун қисқача лугат» номи билан 1953 йилда нашр этилди. Сўнг ушбу лугатнинг қайта ишланган нусхаси — «Навоий асарлари лугати» 1976 йилда босилиб чиқди. 1983 йилда эса «Алишер Навоий асарлари тилининг изоҳли лугати» нашр қилина бошланди. Унинг тўртинчи китоби 1985 йилда чоп этилгандан сўнг кўп вақт ўтмаган бўлса-да, лугат кам нусхада чиққани учун тез тарқаб, камёб китоблар қаторига киритиб қолди. Алишер Навоий лугатларига эҳтиёж ортиб бормоқда. Айниқса, кенг китобхонлар оmmasи Навоий асарларининг нашр қилинаётган 20 жыллик тўпламининг аввалги китобларини ўқий бошлагани муносабати билан бу эҳтиёж шу қушнинг талабига айланиб қолди.

Навоий тилининг ушбу қисқача лугати мазкур талабни қондириш мақсадида тузилди. Лугатга Навоий тилидаги ҳозирги қанда тушунилиши қийин арабий, форсий ва қисман туркий сўзлар киритилди. Сўзларнинг бир қисми юқорида зикр қилинган лугатларда учрамайди. Қолган сўзларнинг баъзилари илгари очиб берилмаган маънолар билан бойитилди, ammo айрим сўзларнинг маъноларидан фақат муайян маъна келганларигина очиб берилди. Олдинги лугатларда йўл қўйилган хатоларни қайтармасликка ҳаёсакаг қаршил.

Лугатни тузишда юқорида зикр қилинган лугатлардан ташқари Ҳаравийнинг «Бадойиъ-ул-лугат» (XV аср), Румийнинг «Абунида» (XVI аср), Маҳдийхоннинг «Санглоҳ» (XVIII аср) ва Фатҳали Қоқорнинг «Лугат-и атроқийа» (XIX аср) қомусларининг сўз бойлигидан кенг фойдаланилди.

Лугатнинг тузилиши ҳақида

Навоий сўзлари лугатда ўзбек алифбоси тартибида жойлаштирилди. Арабча сўзлар таркибидаги ўзбек тилида ўхшашлари йўқ баъзи товушлар қуйидагича ифодатанди:

а) ҳамза ва ʼан ҳарфлари ўрнида — ʼ ҳарфи. Ушбу ҳарфсиз ёзилгани қабул қилинган, ammo таркибида ҳамза ёки айн борлиги маълум (олим, илм, урф, адолат сингари) сўзлар ва ҳамза й га айланган (ҳазойин, малойин, дафойин, мойил каби) сўзлар бундат истисно. Ammo бушнинг каби сўзлар Навоий асарларининг нашрлари ва юқорида зикр қилинган лугатларда й ҳарфисиз ёзилган бўлса, сўзнинг ушбу шакли ҳам қабул қилинган сўзга ҳавола билан ўз ўрнида берилди. Масалан:

хазойн хазойнига қ.

б) те ва то (итқи) учун — т ҳарфи;
в) ҳе (ҳойи ҳутти) ва ҳо (ҳойи ҳавваз) ҳарфларини ўзбек алифбосидаги ҳ билан ифода этилди;
г) се, син ва сод ҳарфлари с билан ёзилади;
д) зе, зол, зод ва зо (изги) ҳарфлари з орқали берилди.
Училиларни ифодалашда Навоий тилининг қонуниятларига таянилди. Туркий сўзлардаги алиф ва фатҳа а билан ифодалан-ди (бош, қош, тош каби қатор сўзлар бундан истисно). Бу қои-да қандайдир сабаб билан маълум сўзда бузилган бўлса, ушбу инглиз шакл тўғри шаклга ҳавола билан ўз ўрнида келтирилди, мас.:

боронгор тўғриси барангар.

Туркий сўзларда **йо** ҳарфи алиф билан ёки фатҳали бўлса, **я** ҳарфи билан эмас, балки **йа** тарзида ифодаланади, мас.:

ийа эга.

Бундай сўзларда ҳам хатога йўл қўйилган бўлса, ушбу шакл тўғри ёзилишига ҳавола билан ўз ўрнида келтирилди, мас.:

ийе тўғриси **ийа**.

Форсча ва арабча сўзларда **йо** ҳарфининг алиф билан бирик-маси **ё** эмас, балки **йо** шаклида ёзилди, мас.:

ашйо шай нинг кўнлиги.

Йна **йо** ҳарфи вов ва замма билан бирикиб келган сўзларда **ю** эмас, балки **йу** бирикмаси билан берилди. Масалан, **дарйюза** ма-на бундай бўлади:

дарйюза тиланчи, гадо.

е сўз бошида келганда, **йе** тарзида берилди. Мас.:

йелосо йелдек.

Ҳар бир сўз луғатда ўзига алоқадор ҳамма материал билан бирга айрим луғат моддасини ташкил қилган. Луғат моддаси-нинг таркиби мана бундай: бош сўз (ҳозирги ва эски ёзувда), сўзнинг маънолари, уларни очиб берувчи мисоллар (лозим бўл-ган ҳолларда), бош сўзнинг турли ибораларда келиши, уларнинг маънолари.

Бош сўз феъл бўлса, **-мак**, **мак** қўшимчалари билан неаниқ (масдар) сийғасида, қолган сўз туркумлари бирлик сон бош кел-лишик сийғасида берилди. Арабий сўзнинг ёнида кўнлик сон сийғаси ҳам кўрсатилди, мас.:

либос кўнлиги **албиса**...

мажлис кўнлиги **мажолис**...

Арабий сўзнинг кўнлик сийғалари ҳам ўз ўрнида бирлигига ҳавола қилиб берилди, мас.:

ажнес жине нинг кўнлиги.

хазойин хазина нинг кўнлиги.

Агар арабий сўзнинг кўнлик сийғаси бирлик сийғасига хос бўлмаган маънога эга бўлса, ёки муайян бир сўз бирикмасида

келган бўлса, бу ҳолда буларнинг ҳаммаси ушбу сўзнинг бирлик сийғасига қилинган ҳаволадан кейин келади, мас.:

аскөл сиклнинг кўплиги: юк: буюм.

жазейир жазира нинг кўплиги: ~ аҳлини оролда яшовчилар, ороллилар.

- ҳо ва - он қўшимчалари билан ясалган форсий кўплик сийғаларининг фақат мустақил маънога эга бўлганлари айрим лугат моддаларига киритилди.

Агар бosh сўзининг бир неча талаффуз шакли бўлса, у ҳолда ушбу шакллар ва боғловчиси билан ёзма-ён бир модда ва яна алифбе тартибида ўз ўрнида асосий сийғага ҳавола билан берилди, мас.:

снйаҳ снйоҳ га қ.

снйоҳ ва снйаҳ қора.

Сўзнинг шакли матнин потўғри ўқниг натижасида юзага келган тақдирда, ушбу шаклни алифбе тартибида ўз ўрнида тўғри сийғаси билан келтирилди, мас.:

манфаҳ тўғриси минфаҳ.

Шавкдон сўзлар айрим моддаларни ташкил қилиб, ҳар бири оч рим рақами билан ажратилди, мас.:

алам I азоб, дард...

алам II байроқ...

Бон сўз модда ичида қайтарилса, унинг ўрнига ~ (малд) белгиси қўйилди, мас.:

вэм қарз; ~ айламак қарз олмақ.

Лугат моддаси бoshга чиқарилган сўз мустақил ҳолда қўлланмаса, шу сўздан сўнг остин-устин нуқта қўйилиб, сўнг таркибида ушбу сўз бор ибора берилган ва изоҳланган, мас.:

уббидат: ~ эҳсонуху яхшиликлари абадий бўлсин.

Маънодон ёхуд бир-бирига яқин маъноларни ифодаловчи сўзлар бир-биридан вергул билан ажратилди, мас.:

зида тирик, барҳайт, жонли.

Бир-биридан узоқ эмас, лекин шу билан бирга яқин ҳам бўлмаган маъноларни ифодаловчи сўзлар нуқтали вергул билан ажратилди, мас.:

вароқ яннаган ер: кўкламда униб чиққан ўлашлар.

важохат воз тузилиши; ҳайбат.

Турли тушунчаларни ифода этувчи сўзлар қавсга олинган ҳинд рақамлари билан санаб ўтилди, мас.:

канаф 1) ён, чет; 2) папоҳ.

Турган бирикма ва бошқа иборалар лугат моддаси ичида тўқ ёзув билан ажратиб берилди. Лугат моддаларининг изоҳ қисмида сўзларнинг маъно вазикликлари ва бошқа турли белгила-

рини ечиб берувчи тушунтиришлар қавсга олинган ҳолда келтирилди.

Маъно исботи учун мисоллар фақат Навоий асарлари нашрларида ёки юқорида эслатилган бир йилдан ёхуд тўрт йилдан луғатларда хато берилган сўзларнинг тўғриси келтирилган луғат моддалардагина келтирилди. Луғат моддаси охирига нуқта қўйилди.

АЛПФБЕ

А а	Ж ж	Н н	Ф ф	Э э
Б б	З з	О о	Х х	Ю ю
В в	И и	П п	Ц ц	Я я
Г г	Й й	Р р	Ч ч	Ў ў
Д д	Қ қ	С с	Ш ш	Ў ў
Ё ё	Л л	Т т	Ъ ъ	Ғ ғ
Ё ё	М м	У у	Ь ь	Ҳ ҳ

А

- Аазз اعز аъз га қ.
- аб اب кўплиги обо ота.
- аб اب бобо.
- абад ابد кўплиги обод доимийлик; ~ у-л-обод абадларнинг абади (тангри сифати); ~ умри, ~ ҳаёти доимий, мангу ҳаёт.
- абан: ~ ан жаддин бободаи отагача.
- абас عبث беҳуда, фойдасиз, бемаъни; ~ бўлмак фойдасиз бўлмоқ.
- абвоб ابواب боб нинг кўплиги.
- абд عبد кўплиги 1) пбод баяда, Аллоҳнинг қули; 2) абид қул.
- абдол ابدال валийларнинг махсус бир гуруҳи.
- абдолван ابدالوش абдолсифат
- абдон ابدان бадан нинг кўплиги.
- абзор ازار ва афзор асбоб (иш қуроли).
- абид عبيد абд нинг кўплиги 2) ...
- абир عبير 1) бўйи, ҳид; 2) анбар; ~ п жаннат жаннат бўйи, хушбўйи ис.
- абирафинон عبير افشان абир анқитувчи.
- абирбоз عبير بين абир анқитувчи.
- абирсоо عبير آسا абир ҳидли; ~ ел абир ҳидли шабада.
- абирепринит عبير سرشنت абир қорилган, гулбарги ~ абир исли гул.
- абйаз ابيض оқ.
- абйазпўш ابيض پوش оқ кийган; субҳи ~ тонг, ёршган тонг.
- абйот ابيات байт нинг кўплиги; ~ айтмак шеър тўқимоқ.

- абкам **ابکم** соқов; ~ ёзмак соқов қилмоқ, тилдан қол-
дирмоқ.
- абкамлик **ابکملىك** соқовлик.
- абкор **ابکار** бикрнинг кўнлиги; маъно ~ и (сўзларнинг)
янги маънолари.
- аблақ **ابلق** 1) оқ-қора ранг, ола-була; 2) ола пўстини;
3) човқар, ола от; замона ~ и кеча-кундуз.
- аблаг **ابلاغ** элг сўк, элг сарғатли.
- аблук **ابلوك** мунофиқ, икки юзлама.
- абно **ابنا** пби нинг кўнлиги; ~ йи даврон, ~ йи даҳр, ~ йи
замон давр, вақт, замон фарзандлари; ~ йи жинс, ~ йи
рўзгор одамлар.
- або **عبا** жуи матодаи тикилган уст кийим, чакмон.
- абобил **ابابيل** узунцаёт; тайри ~ абобил қуши (Қуръон-
нинг «Фил» сурасида ҳиноя қилинган фил мингиларини
(эгаларини) ҳалок қилган қушларнинг номи).
- абр **ابر** булут; ~ и баҳор, ~ и нисон, ~ и раҳмат баҳор
булут, серёмғир булут; ~ и кофурбиз қор ёғдирузин
булут; ~ и мутир, ~ и пурбор серёмғир булут; ~ и тур-
рош момақалдиуроқли булут.
- абрас **ابرس** нес; мохов.
- абран **ابرش** 1) оқ-қизил ёки оқ-қора ранг; 2) самаи
от; кўк ~ кўк ҳолии самаи.
- абришим **ابرشيم** инак.
- абркирдор **ابركردار** булутга ўхшаш.
- аброр **ابرار** азизу пок кишилар.
- абросо **ابراسا** булутдек.
- абру **ابرو** қош.
- абрў **ابرو** тўғриси абру.
- абтар **ابتار** 1) узилган, юлиқ; ~ хат узик, потекше хат;
2) чунтоқ; наслениз.
- абтарван **ابتروش** абтарсениғат.
- абтарлий **ابتري** абтарга мансуб
- абтаҳ **ابطح** водий номи.
- абтаҳний **ابطحى** абтаҳга мансуб; катта, кенг.
- абу **ابو** кўнлиги обо ста; абу-л-араб арабларнинг отаси,
Нуҳ пайғамбарнинг ўғли Соҳнинг лақаби; абу-л-фуре
форсларнинг отаси. Хомининг лақаби; абу-т-турк турклар-
нинг отаси, Нуҳ пайғамбарнинг ўғли Ёфаснинг лақаби;

- абу-л-ғазий Хусайн Бойқаронинг лақаби; абу Қубайе тоғ исми.
- абуе عبوس бадқовоқ, лепонаси тиринган.
- абушқа ابوشقه эр, уй эгаси.
- абҳар ابهر нарги.
- абҳарнаим ابهرشميم нарги ҳидли.
- авбси اوباش безори, саёқ.
- авбошлик اوباشليك безорилик, саёқилик.
- аввал اول кўнлиги авойил ва авонл 1) аввал, илгар; 2) бошланги, ибтидо.
- аввалийат اوليت дастлабки, аввалиги.
- аввалин اولين биричили. ~ ва охири биричили ва охириги.
- аввон عوان возим, ситамгар.
- авд عود қайтиш, қайталанши; ~ этмак, ~ қилмақ қайтмоқ; такрорланмоқ, қайтаришмоқ.
- авж اوج юксалиш, кўтарилиши ва унинг энг юқори нуқтаи, апогей; ~ и муқарнае осмон ғумбази; ~ и рифъат энг юксақ, ~ и шараф энг шарафли мартаба; ~ олмақ юксалмоқ, кўтаришмоқ.
- авзаҳ اوضح энг очиқ, энг равшан; ~ ала-л-оламини оламга равшан.
- авзон اوزان вази нинг кўнлиги.
- авзор اوزار абзор га қ.
- авзъ اوضاع вазъ нинг кўнлиги.
- авлий اولи авло га қ.
- авлю اولи ва авлий 1) бурунги; 2) яхшироқ.
- авлод اولاد валаднинг кўнлиги.
- ави عون ёрдам, кўмак; ~ тўлмақ ёрдам кўрмоқ.
- авсил اوایل авойил га қ.
- авойил اوایل ва авонл 1) аввал нинг кўнлиги авваллари, 2) бошланги, ибтидо.
- авомир اوامر амрнинг кўнлиги.
- авому-и-нос عوامالناس халқнинг кўнчилиги, омма.
- авон I اوان он нинг кўнлиги; шабоб ~ и ёшлик йиллари.
- авон II عوان 1) уй бекаси; 2) эрли хотини.

- авон III **عوان** тўғриси **авон**.
- авоний **اوانى** ино нинг кўплиги.
- авориз **عوارض** ориза нинг кўплиги.
- авосит **اواسط** васат нинг кўплиги; замони ~ ўрта яшар-
лик.
- авохир **اواخر** охир нинг кўплиги; ҳаёти ~ қариллик.
- авр **عور** яланғоч; ~ бўлмак, ~ эрмак яланғоч бўл-
моқ.
- авранг **اورنگ** 1 тахт; 2) тож; 3) осмон; 4) етти оғай-
ни туркумидаги юлдузлар; 5) ақл; 6) шавкат; 7) турмуш;
8) макру ҳийла.
- аврат **عورت** тана нинг уятли ерлари; сатри ~ авратни бе-
китиш; ~ аъзоси жинсий узвлар.
- аврод **اوراد** врод нинг кўплиги; кўп такрорланадиган
оятлар ва дуолар.
- авроқ **اوراق** варақ нинг кўплиги, жамол ~ и юз, икки бет.
- авсат **اوسط** кўнлиги авосит ўрта, марказ; ~ у-и-нос
ўрта табақа кишилар.
- авсаъ **اوسع** энг кенг; ~ қилмак кенгайтирмақ.
- авсот **اوساط** васат нинг кўплиги.
- авсоф **اوصاف** васф нинг кўплиги; и писанда маъқул сифат-
лар; ~ и ҳамида мақтовли сифатлар; ҳадди ~ тавсиф
чегараси; сифатларнинг ҳаммаси.
- автод **اوتاد** ватад нинг кўплиги.
- автон **اوطان** ватаи нинг кўплиги.
- автор **اوتار** ватар нинг кўплиги; ~ талқинлари тор ёки
керишнинг тебраниши.
- авқот **اوقات** вақт нинг кўплиги; ~ жоми вақт жараё-
ни, ўлчови; ~ сурмак яшамоқ.
- авқоф **اوقاف** вақф нинг кўплиги.
- авҳом **اوهام** ваҳм нинг кўплиги.
- ад **عد** санаш, санақ; беҳадду ~ чексиз ва санақсиз.
- адават **ادوات** адот нинг кўплиги.
- адад **عدد** кўплиги аъдад миқдор, сон; ~ касрати
миқдор, сон кўплиги; ~ махласи сон, йиғиндиси.
- ададлиг **عددليغ** санақлик.
- ададсиз **عددسىز** санақсиз, беҳисоб.

- адам **عدم** йўқлик; ~ вилоят, ~ иқлим; ~ кши-
 вари, мисри, ~ мулки йўқлик олами, ғайб олами; охират,
 ~ дуржи, ~ хонақоҳи ўзликни йўқотадиган жой;
 ~ кунжи йўқлик бурчаги; ~ кўйи йўқлик кўчаси;
 ~ бўлмақ йўқ бўлмақ; ~ йўлини тутмақ йўқликка кет-
 моқ; ~ и тааййун ноаниклик, муайянсизлик.
- адамвор **عدموار** йўқдек, йўқ каби; ~ айламак йўқ қилмоқ.
- Адан **عدن** орол ном.
- адае **عدس** ёсмиқ.
- адақ **اداق** ва адоқ охир, сўнг.
- адвийа **ادويه** давонинг кўлиги.
- адвор **ادوار** 1) даврнинг кўлиги; 2) мусиқа ном.
- адиб **اديب** адабий илмлар (филология) олим.
- адил **عديل** миқдор ва мартабада баробар, тенг, ~ айламак
 баробар қилмоқ, тенглаштирмоқ.
- адилсиз **عديلسيز** тенги йўқ.
- адин **عديم** йўқ; миселниг ~ ўхшашниг, тенгниг йўқ;
 ~ ул-мисел миселсиз, тенги йўқ.
- адийон **اديان** диннинг кўлиги.
- адлача **ادلچا** адолат билан, одилона.
- адно **ادنا** 1) энг яқин, 2) арзимас; энг тубан.
- адо **ادا** ўташ, бажариш, ~ айламак бажармоқ; ~ иш
 фарз қилмақ бурчини ўтамоқ.
- адовий **ادوي** ўқ-дор.
- адола **عداله** адолат.
- адолиқ **اداليق** адога эга, ўтовчи.
- адома **ادام** ~ умруху умрини узун қилсин.
- адоний **اداني** аднонинг кўлиги.
- адот **ادات** кўлиги адавот буюм.
- адоқ **اداق** адақга қ.
- адув **عدو** кўлиги адо, дўшман. ёв; ~ дәмн дўшман ту-
 зоғи; ~ дин мубарро қилмақ ёвдан озод қилмоқ; ~ қас-
 ди қилмақ ёв қасдини қилмоқ.
- адувбанд **عدوبند** ёвин аспр олувчи.
- адувван **عدووش** дўшмансифат.
- адвийа **ادعيه** дуонинг кўлиги.
- адҳам **ادهم** 1) қора; 2) қора от. 3) кшпан.

- адҳон **ادحان** духи нинг кўнлиги.
- ажам **عجم** 1) ғайри араб; Эрон, эронли; ~ тили форс тили; 2) мусиқада бир куй номи.
- ажамий **عجمي** ажам га мавсуб, форсий, эроний; ўзини ~ айламак ўзини гўлликка сазмоқ.
- ажвиба **اجوبه** жавоб нинг кўнлиги.
- аждар **اژدر** аждаҳо.
- аждарваш **اژدروش** аждарсимон.
- аждарсоо **اژدراسا** аждарга ўхшаш.
- аждаҳокуш **اژدهاکش** аждар ўлдирувчи.
- аждод **اجداد** жада нинг кўнлиги.
- ажз **عجز** кучсизлик, санфлик; ~ етмак санфлашмоқ; ~ кетурмак бўйин эгмоқ, бўйсуymoқ; ~ иши адо қилмоқ ожизлигини бўйинга олмоқ.
- ажжкен **عجزگين** ожизона муроабатда бўлувчи, зўравонлик қилмайдиган кини.
- ажзо **اجزا** жузь ва жузь нинг кўнлиги; қўён ~ си қўён зарралари.
- ажил **عجيل** шонилинчли.
- ажилла **اجلا** тўғриси ажилло.
- ажилло **اجلا** жалли нинг кўнлиги; ~ йи асҳоб улуг зотлар.
- ажлоф **اجلاف** жилф нинг кўнлиги; ~ эли билимменлар.
- ажмал **اجمل** энг гўзал, энг чиройли; ~ келмак чиройли бўлмоқ.
- ажниҳа **اجنه** жасад нинг кўнлиги.
- ажисе **اجناس** жисе нинг кўнлиги.
- ажр **اجر** тўлов, мукофот.
- ажром **اجرام** жирм нинг кўнлиги.
- ажсод **اجساد** жасад нинг кўнлиги.
- ажсэм **اجسام** жисем нинг кўнлиги.
- ажуба **عجوبه** тўғриси уъжуба.
- ажуз **عجوز** ва ажюза 1) қари; 2) чол; 3) кампир; 4) кўҳна дунё.
- ажюза **عجوزه** ажуз га қ.
- аз **از** ўзбек тилидаги чиқиш келишиги вазиғасини ўтайди-

гап олд кўмакчи; ~ дил юрагдан; ~ таҳдид чип қўшидан. астойдил; ~ бас, ~ баски чунки, шунинг учун.

- азаб **عذب** уйлазмаган, бўйдоқ.
- азал **ازل** бошланш даври йўқлик, ~ девони, ~ хатт қисмат, тақдир; ~ наққони Ҳақнинг яратувчилик сифати; ~ соқийси Ҳақнинг ишқ лаззатини берувчилик сифати; ~ қассоми Ҳақнинг қисматни белгилан сифати.
- азалий **ازلى** бошланш даври йўқ.
- азамат **عظمت** улкан.
- азбар **ازبر** ёдаки, ёддан; ~ айламак, ~ қилмақ ёдламоқ.
- азвож **ازواج** завжнинг кўлиги.
- азвоқ **ازواق** завқнинг кўлиги.
- аздод **ازداد** эиднинг кўлиги.
- азиз **عزيز** кўлиги аъизза қадрли; улуг.
- азим **عظيم** кўлиги изом улуг, катта; ~ у-л-жусса гавдали; ~ у-ш-шон улуг мартабали.
- азимат **عزيمت** 1) иштилиш; жўнаш; ~ этмак, ~ қилмак иштилмақ; 2) Азаймхоннинг амали.
- азкийо **اذكيا** закийнинг кўлиги.
- азл **عزل** бўшатини, четлатини (шидан, вазифадан) ~ этмак бўшатмоқ, четлатмоқ (шидан, вазифадан).
- азм I **عزم** қасд, киришини; ~ қилмак киришмоқ.
- азм II **عظم** кўлиги изом II суяк; ~ рамим чирик суяк.
- азмсоз **عزمساز** азм қилувчи; ~ айламак юришига шайламоқ.
- азоб **عذاب** қийналиш, уқубат; ~ и алим аламли азоб; ~ оятлари Қуръон сураларидаги гуноҳ ишлар учун ваъда қилинган азоб-уқубатлар ҳақидаги оятлар; ~ и қабр гўр азоби.
- азозил **عزازيل** шайтон, иблиснинг номи.
- азрақ **ازرق** кўк ранг; ~ либос кўк кийим;
- азро **عذرا** 1) бокира қиз, 2) маҳбуба; 3) Вомиқ ошиқ бўлган қизнинг исми.
- азубат **عذوبت** тотлилик.
- азфар **اذفر** ўткир исли.
- азҳар **اظهر** ўта зоҳир, энг равшан.
- азҳару: **اظهر** ~ мина-ш-шаме қуёшдан равшанроқ.
- азҳо **اضحا** қурбонлик; ~ пиди қурбон байрами.

- азхон **اذهان** зехи нинг кўплиги.
азхор **ازهار** захра нинг кўплиги.
анза **اعزه** аъизза га қ.
анимма **ائمه** имом нинг кўплиги; ~ йи ислом ислом пешво-лари.
айалгу **ايالغو** куй таркибидаги чўзиқ нагмалар.
айалгучи **ايالغوجى** куйнинг айалгусини ижро этувчи.
айақ **اياق** ва айаг I 1) оёқ; ~ беркитмак чидамоқ; ~ остида қозмақ сёқ ости бўлмоқ; ~ тартмақ алоқани узмоқ; ~ чекмак четлашмоқ, узоқлашмоқ; 2) сўнг. охири.
айақ **اياق** ва айаг II 1) қадаҳ; 2) май; ~ пчмак май ичмоқ; ~ тутмак қадаҳ тутмоқ.
айақчи **اياقچى** ва айағчи соқши.
айақчилик **اياقچىلىق** соқшилик.
айағ **اياغ** айақ I ва айақ II га қ.
айағлиқ **اياغلىق** тўрт ~ ҳайвон.
айб **عيب** кўнлиги уйуб нуқсон.
айббонлик **عيب بىنلىق** айб кўришлик.
айбгү **عيب گو** ва айбгүй айбни юзга солувчи, айтувчи.
айбгүй **عيب گوى** айбгү га қ.
айбжү **عيب جو** ва айбжүй айб қидирувчи, камситувчи.
айбжүй **عيب جوى** айбжү га қ.
айбжүйлик **عيب جولىق** айб тошишлик.
айбпўш **عيب پوش** айб яширувчи.
айвон **ايوان** олди очиқ бино; ~ и мунаққаш нақили айвон; осмон; ~ и рифъат юксаклик айвони; юқори фалак.
айзап **ايضا** япа, тағин; ~ лаҳу бу ҳам ушқи.
айилдурмақ **اييلدورماق** ва ойилдурмақ ўзига келтирмоқ.
айилмақ **اييلماق** ва ойилмақ ҳушёр бўлмоқ, ўзига келмоқ.
айиқмақ **اييқماق** ҳайиқмоқ.
аййоб **عياب** айбловчи.
аййом **ايام** йавм нинг кўплиги.
аййопш **عياش** машатпараст, ишратчи.
айн **عين** кўплиги уйун. 1) булоқ; 2) кўз; 3) зот; ўз; ~ и

- бебоклик** бебошликнинг ўзи, итоатсизликнинг ўзи; ~ **и карам** карам (саховат)нинг ўзгинаси; ~ **и поз** познинг ўзгинаси; ~ **у-л-йақин** кўриб олинган аниқ маълумот; ~ **у-л-йақин аҳли** ҳақиқатни билувчи кишилар.
- айна** اين қаерда? қани? ~ **л-мафар** қочар жой қани? (Қуръоннинг «Қиёмат» сурасида тасвирланган воқеаларга ишора).
- айнайн** عينيин икки кўз.
- айнак** عينك кўзойнак.
- айолат** ايالت кўплиги **айолот** вилоят.
- айолот** ايالات айолотнинг кўплиги.
- айон** عيان зоҳир, кўришиб турган.
- айр** غير қўлоп.
- айру** ايرو айрим, бошқа; ~ **бўлмақ** бўлимоқ, ажрамоқ; **солмақ** айирмоқ; ~ **тушмақ** айрилмоқ.
- айтиклик** ايتيكلлик тўғриси итиклик.
- айтом** ايتام йатимнинг кўплиги.
- айқоқ** ايقاق ва айғоғ беҳуда гап.
- айғоғ** ايغاغ айқоқ га қ.
- акбар** اكبر кўплиги **акобир** энг катта, энг улуг.
- акбод** اكباد кабд ва кабиднинг кўплиги.
- акбоднайванд** اكباديوند қариндошлар.
- акл** اكل ейиш, емак; ~ **у шурб** ейиш-ичиш; ~ **айламак** емоқ.
- акма** اكمه тўғриси **акмаҳ**.
- акмал** اكمل энг етук, энг тўлиқ; ~ **и даврон** замонанинг энг етуғи.
- акмаҳ** اكمه туғма кўр.
- акноф** اكناف канафнинг кўплиги.
- акнуи** اكنون энди.
- акобир** اكابر акбарнинг кўплиги.
- акрам** اكرم энг карамли, энг карим; ~ **у-л-акрамин** энг карамлиларнинг энг карамлиси.
- акриму-з-заифа** اكرموا الضيف меҳмонга карамли бўлинг!
- акс** عكس кўплиги укус 1) бирор нарсаинг силлиқ сатҳда кўринган тасвири; 2) тескари, энд. қарама-қарши.
- аксар** اكثر кўпроқ, энг кўп; ~ **и авқот** вақтининг кўпроғи.

- аксуи **اكسون** ва иксуи шпак мато; шпак кийим, ҳашамли либос.
 актоф **اكتاف** китфнинг қўплиги.
 акҳал **اكل** сурмали.
 ал **ال** тўғриси эл.
 ала-д-давом **على الدوام** доимо.
 алазз **الذ** энг тотли, энг лаззатли.
 алам I **الم** ҳасрат, қайғу, ғам; ~ еткурмак озор бермоқ, оғритмоқ; ~ чекмак азоб тортмоқ; ~ қўймақ қийнамоқ, изтиробга солмоқ.
 алам II **علم** байроқ, туғ; сутуни ~ байроқ дастаси; ~ и заркаш қуёш; ~ и йиқуқ мағлуб; ~ айламак ташизмоқ, айламоқ; ~ бўлмақ ташизмоқ, ёйилмоқ.
 аламон **الامان** алаҳон га қ.
 аламангиз **الم انگيز** аламга олувчи, аламли, қайғули; ~ дое-тон аламга солувчи достон.
 аламкаш **الم كاش** алам тортувчи.
 алампарвард **الم پوررد** аламли, ғамли.
 аламсаия **الم سنج** аламли; ~ бўлмақ қайғуга қолмоқ.
 аламтироз **الم تراز** байроқни безовчи.
 аламшўй **الم شوى** алам, қайғуни ювувчи; ~ қадаҳ ғамни ювувчи қадаҳ.
 алан **الان** ошкор, очик; ~ этмак ошкор қилмоқ.
 алапака **الايكه** тўғриси олабўка.
 алапука **الايوكه** тўғриси олабўка.
 алар **الار** улар.
 ала-с-сабоҳ **على الصباح** эрталаб.
 ала-с-савиййа **على السويه** баробар, тенг.
 алаф **الف** ўт, хашак.
 алаҳон **الاخان** ~ у аламон хонавайрон, уй-жойсиз.
 албиса **البسه** либоснинг қўплиги.
 албуруз **البرز** тоғ номи (Эльбурс).
 алвон **الوان** лавннинг қўплиги.
 алдамақ **الداماق** ёлғон гаширмоқ, алдамоқ.
 алдараммақ **الداراماق** изтиробга тушмоқ.
 алил **عليل** дардманд, бемор; ~ қилмақ касаллантирмоқ.

- алим I **اليم** аламли.
- алим II **عليم** билимли.
- алиқ **عليق** ем.
- алияқ **اليق** энг лойиқ.
- алкан **الكن** дудуқ.
- аллом **علام** билимдон; малики ~ таггри.
- аллон **علان** тухфа, совға.
- алленбар **علان بر** 1) тухфачи; 2) ҳаммол.
- аллоф **علاف** сомонфуруш ва галлафуруш; ~ **бозори** дон ва сомон бозори.
- ало I **الي** э, эй.
- ало II **علا** юксаклик, олийлик.
- алоийиқ **علايق** 1) алоқа I нинг кўчилиги; 2) садоқат; ~ зулматы фисқу фасод.
- аллоло **الولا** шовқин-сурон; ~ айламак шовқин-сурон кўтармоқ.
- аломон **الامان** тўгриси аламон.
- алонийа **علايه** ошкоралик.
- алахон **الاخان** тўгриси алахон.
- алоқа I **علاقه** кўчилиги алоийиқ 1) илмич, қизиқиш, мойиллик; 2) мол-мулк; 3) боғланиш, борди-келди.
- алоқа II **علاقه** тўгриси **лоқа**.
- алена **السنه** лисон нинг кўчилиги.
- алтаф **الطف** энг латиф, энг ёқимли, энг лутфли: Бу сўзки, офаринишиди ашрафдурур, Анинг даги мавзун алтафдурур.
- алтсф **الطاف** лутф нинг кўчилиги.
- алф **الف** минг; алфу ~ минг-минг (миллион).
- алуфа **علوفه** тўгриси улүфа.
- алфоз **الفاظ** лафз нинг кўчилиги; **туркча** ~ туркий сўзлар.
- алқамақ **القماماق** дуойи хайр қилмоқ.
- алқин **القيش** хайрли дуо.
- алқоб **القاب** лақаб нинг кўчилиги.
- алҳон **الحان** лаҳн нинг кўчилиги.

- алҳоннамоӣ **الحان نامای** куйчи, куйловчи; сайровчи, сай-
роқи.
алҳонсаро **الحان سرا** куйловчи, ашулачи, сайроқи.
амад **عمد** тўғриси имод.
амал I **امل** кўплиги омор умид, тилак, орзу.
амал II **عمل** кўплиги аъмор 1) иш, ҳаракат; 2) ақиданинг
бажарилиши; 2) мансаб; 3) куй, оҳанг; ~ у қавл созан-
даларнинг оҳангу нақшлари.
амала **عمله** омилининг кўплиги.
амвож **امواج** мавжнинг кўплиги; тенгиз ~ и деңгиз тўлқин-
лари.
амвол **اموال** молнинг кўплиги.
амвот **اموات** мавтнинг кўплиги; бог ~ и қиш уйқусидаги да-
рахтлар; иҳйойи ~ ўликларга жон киритиш.
амдан **عمدا** ва амдо атайлаб, қасдан.
амдо **عمدا** амданга қ.
амим **عميم** умумий, оммавий; лутфи ~ ҳаммага қилинган
лутф.
амин **امين** 1) сақловчи; 2) ишончли ~ бўлмақ ишонмоқ.
амир **امير** кўплиги умаро буюрувчи, ҳоким, ҳукмдор; ~ у-л-
муъминин мусулмонларнинг амири, ҳазрати Алининг ла-
қаби; ~ у-л-умаро амирлар амири.
амиқ **عميق** теран; ~ зеҳн ўткир зеҳн; ~ фикр айламак
чуқур ўйламоқ; ~ ўлмак чуқур бўлмақ.
амкина **امكنه** маконнинг кўплиги.
амлаҳ **املح** энг ёқимли.
амлок **املاك** мулкнинг кўплиги; ~ этмак ўз мулкига айлан-
тирмоқ.
аммор **امار** ва аммора буюрувчи, ундовчи; нафси ~ ақлга
голиб келувчи нафс, бузуқ нафс.
аммора **اماره** амморга қ.
амн **امن** омонлик; ~ у омон тинчлик ва хотиржамлик.
амниййат **امنيت** омонлик.
амниййатруб **امنيت روب** тинчликни йўқотувчи.
амнобод **امن آباد** тинч жой.
амо **عمى** тўғриси аъмо.
амома **عمامه** салла.

- амон **امان** эсоплик; ~ ҳирзи эсоплик тумори; ~ бармак
 ўлдирмамоқ, ~ топмақ қутвлэмоқ.
 амоний **اماني** : хатги ~ амонлик хати.
- аморат **امارت** нишон, аломат.
- аморний **عماري** кажава, фил ёки с/я устига ўрнатилади-
 гап ўриндиқ.
- амбени **امائل** амсолнинг кўплиги.
- амр I **امر** кўплиги авомир буйруқ; ~ и маъруф савоб иш-
 ларга даъват этиш.
- амр II **عمر** кўлиги умур иш.
- амркардор **عمرکردار** иш қиларувчи.
- амрад **امرد** ёсоқот.
- амраг **امرغ** ва имраг маҳбуб, марғуб.
- амроз **امراض** маразнинг кўлиги.
- амруд **امرود** пок.
- амсала **امثله** миссалнинг кўлиги.
- амсол **امثال** масаланинг кўлиги.
- амсөр **امصار** мисрнинг кўлиги.
- амтор **امطار** матарнинг кўлиги; саҳоб ~ и булут ёмғири.
- ана **انا** мен; ~ афеаҳ мен сўзга энг чечанман.
- анае **انس** саҳобалардан бирининг номи.
- анба **انبه** мева номи.
- анбар **عنبر** бир навъ атрийёт.
- анбарафшон **انبرافشان** ва анбарфиншон анбар сочувчи;
 ~ айламак анбар исни таратмоқ.
- анбарбоз **عنبربوز** анбар сочилган, хушбўй, ~ этмак анбар
 сочмоқ.
- анбарбор **عنبربار** анбар таратувчи.
- анбарни **عنبرين** анбарли, анбар ҳидли; икки ~ афъий анбар
 ҳидли икки ўрим қора соч; ~ ҳиллол қора қон.
- анбарнасим **عنبرنسيم** анбар таратувчи ел.
- анбаролуд **عنبرآلود** анбар аралаш, тим қора ва хушбўй.
- анбаросо **عنبراسا** анбардек.
- анбарспришт **عنبرسپرشت** анбардан қорилган.
- анбарсо **عنبرسا** ва анбарсой анбар суртилган, хушбўй.

- анбарсой **عنبرسای** анбарсо га қ.
- анбарсоро **عنبرسارا** тоза, соф анбар.
- анбарфишон **عنبرفشان** анбарафишон га қ.
- анбаршамим **عنبرشميم** анбар ҳидди, хушбӯй.
- анбийо **انبيا** набаӣ ишиг кўилиги.
- анбоз **انباز** шерик, ўртоқ. ~ ўлмак шерик бўлмақ. ~ келмак
мос тушмоқ.
- анбозлиқ **انبازليق** шериклик, ўртоқлик.
- анбонча **انبانچه** тўрва, халта.
- анбор **انبار** 1) омбор; 2) чиқинди ва гўнг кўмилиган чуқур.
- анборкаш **انبارکش** чиқинди, гўнг ташувчи.
- анбур **انبور** омбир, қисқич.
- анбуҳ **انبوه** 1) кўп, сои-саюқсиз; 2) аламон, тўда; ~ ўлмак
кўнаймоқ.
- анвар **انور** энг нурли, энг равшан.
- анвор **انوار** нур ишиг кўилиги; ~ и широк порлоқ нур; ~ и
қуде муборак нур; ~ у-л-ҳудо тўғри йўл нурлари.
- анвоъ **انواع** навъ ишиг кўилиги; ~ ии изо хилма-хил азият.
- ангабин **انگبين** тўғриси **ангубин** асал.
- ангдимақ **انگديماق** пойламоқ.
- ангез **انگيز** ва **ангиз** уйғотувчи, қўзғатувчи; ~ айламак,
~ қилмақ қўзғатмоқ, гиж-гижламоқ.
- ангиз **انگيز** ангез га қ.
- ангмақ **انگماق** англамоқ, тушунимоқ.
- ангушт **انگشت** бармоқ.
- ангуштнамо **انگشت نما** бармоқ билан кўрсатиладиган, кўзга кў-
ринарли.
- андалиб **عندليب** кўилиги анодил 1) булбул, 2) устурлоб қисми.
- андар **اندر** ичида, орасида.
- андарз **اندرز** насихат, васият.
- андағи **انداغى** ундағи, у ердағи.
- андеша **انديشه** андиша га қ;
- андин **اندين** ундан, у ердан.
- андиша **انديشه** ва **андеша** мулоҳаза қилувчи. андиша қи-
лувчи; ~ қилмақ мулоҳаза қилмоқ, ўйламоқ. 1) фикр. ўй;

- 2) хавотпр, безовталиқ.
- андинавор **اندیشه وار** мулоҳазали, андинчали.
- андоз **انداز** отиш, тартиш.
- андоза **اندازه** ўлчов, улги.
- андом **اندام** бадап, қомат, қиёфа; ~ бермақ тартибга солмоқ.
- андухта **اندوخته** йиғилган, тўнланган.
- андух **اندوه** гам, қайғу; ~ йаъжужи гам балоси.
- андухафзо **اندوه افزا** қайғу келтирувчи.
- андухгин **اندوه گين** гамчи, қайғули.
- андухго **اندوه زا** гам келтирувчи.
- андухинг **اندوه ليغ** қайғули.
- андухнок **اندوه ناک** қайғули; ~ атмақ қайғуга солмоқ.
- андом **اندام** 1) охир, сўнг; 2) баъарини, тугалани; ~ тозмақ, тутамоқ; баъарилмоқ.
- анжум **انجم** аажмнинг кўнлиги.
- анжуман **انجمن** йиғини, мажлиси.
- анжуманидийла **انجمن ديدمه** мажлиси бўрган, тадбиркор.
- анжуманерой **انجمن آرای** мажлисини беватувчи.
- анжуманлардозлик **انجمن پرداز ليق** мажлисини қиритувчилик.
- анжумансоз **انجمن ساز** мажлиси қурувчи.
- анжумгуруд **انجم گروه** юлдуздай кўн халқли.
- анжумрабей **انجم رباي** юлдузини тортадиган, ишшоқта оладинган.
- анжуменноҳ **انجم سپاه** асарни юлдуздай кўн.
- анжумесон **انجم سان** юлдуздек.
- анжумишунче **انجم شناس** юлдузшуннос, мунажжам.
- анзор **انظار** назарнинг кўнлиги.
- аниа **انين** нола қилиш, уфрани.
- ание **انيس** ҳамсухбат, дўст; ~ и анжуман улфат; ~ жо-видоний мангулик дўст; ~ и хизват сирдош; ~ бўлмақ дўстлашимоқ.
- аниф **عنيف** зўравон, дағал, даргазаб.
- анкабут **عنكبوت** ўргимчак; ~ и пардадорий ин ясаган ўргимчак.
- анкар **انكر** энг ёқимсиз; энг хушқ; ~ у-л-асвог товушларнинг энг ёқимсизли.

- анмула **انمله** кўнлиги **аномил** бармоқ, бармоқ учлари.
- ано **عنا** машаққат, заҳмат; аҳли ~ заҳматкашлар.
- анодил **عنادل** анданибнинг кўнлиги. 1) ...
- аном **انام** одамлар, одам яниси.
- аномил **انامل** анмуланинг кўнлиги.
- анснийат **انانيت** худбешлик, тараббурлик; ~ хонсони соғур-
мақ худбешликни йўқ қисмоқ.
- ансир **اناصر** унсурнинг кўнлиги; ~ и арбаза тўрт унсур;
сув, туфроқ, ҳаво, олов; ~ и афлок осмон янислари.
- ансаб **انسب** энг муносиб, энг лойиқ.
- ансобо **انساب** насабнинг кўнлиги.
- ансоро **انصار** носирнинг кўнлиги.
- анфаз **انفع** энг фойдали.
- анфос **انفاس** нафаснинг кўнлиги; ~ и Масих, ~ и руҳу-л-лоҳ
Исо нафаси, тирилтирувчи нафас.
- анфуе **انفس** нафснинг кўнлиги.
- анча **انچه** шунча.
- анқариб **عن قريب** яқинда, тез орада, яқин келгусида.
- анга **انغه** унга.
- анҳи **انھی** анҳога қ.
- анҳо **انهو** ва анҳи хабар, маълумот.
- анҳор **انهار** наҳрнинг кўнлиги.
- аоллий **اعالي** аъоллийга қ.
- ар **ار** агарнинг қисқаргани.
- араб **عرب** кўнлиги **аъроб** халқ номи.
- араба **عربه** аробага қ.
- араз **عرض** кўнлиги **аъроз** 1) бир нарсанинг ўзича бор бўла
олмайдиган жиҳати, ўткинчи белгилари.
- арасот **عرصات** арсаининг кўнлиги.
- арафот **عرفات** тоғ номи.
- араш **ارش** ўлчов бирлиги; бир ~ бир қадам.
- арақ **عرق** тер.
- арақнок **عرقناك** терли, терлаган.
- арақрез **عرقريز** тер тўкувчи.

- арбада **عربده** жапжал, тўполоп; ~ айламак, ~ қилмақ тўполоп қилмоқ; ~ бунёд этмак жапжал қўзгамоқ.
- арбадагар **عربده گر** тўполопчи.
- арбадажў **عربده جو** тўполопчи.
- арбаг **ارباغ** сеҳрлаш, авраш.
- арбоб **ارباب** раббнинг кўплиги; ~ и вазойиф давлат арбоблари; ~ и тагофул гофиллар; ~ и ҳақиқат ҳақиқат соҳиблари.
- арбоғ **ارباغ** тўғриси арбаг.
- арвоҳ **ارواح** руҳнинг кўплиги.
- арлича **ارديچا** кетидан, орқасидан.
- аржманд **ارجمند** аржуманд га қ.
- аржуманд **ارجمند** ва аржуманд қадрли, ҳурматли.
- арз I **ارض** кўнлиги арзний ер, жой.
- арз II **عرض** 1) баён, хабар; ~ и мусиқий мусиқий баён; ~ и наём хабар бериш; 2) илтимос, таклиф; ~ айламак арз қилмоқ, илтимос қилмоқ; ~ ўлмақ билдирмоқ, маълум қилишмоқ; ~ и дуо айламак дуоини салом айтмоқ; ~ и карам сахийлик; ~ и ниёз ўлмақ ёлбормоқ.
- арз III **عرض** кенглик, эл.
- арза **عرضه** 1) баён қилиш, ифода қилиш; ~ қилмақ баён қилмоқ, билдирмоқ; 2) таклиф.
- арзадонг **عرضداشت** баён қилиш.
- арзал **ارذل** кўнлиги арзил энг разил, энг настраки.
- арзанда **ارزنده** арзийдиган, муносиб.
- арзол **ارذال** разилнинг кўплиги.
- арзоний **ارزانی** лойиқ, арзийдиган, муносиб; ~ айламак лойиқ кўрмоқ, ~ тутмақ лойиқ кўрмоқ, муносиб кўрмоқ.
- арзоқ **ارزاق** ризқнинг кўнлиги.
- ариз **عريض** кенг, энгли.
- арн **اری** пок, покиза.
- арнлмақ **اريلماق** тозалашмоқ.
- арнмақ **اريماق** пок бўлмақ.
- арин **ارين** чапгалзор.
- аритмақ **اريتماق** тозаланмоқ.
- ариқ **اريق** ва ариг 1) дарё; 2) озғин.

- ариг **اريج** ариқ га қ.
- аркан **اركان** руқн ишиг кўнлиги; ~ и давлат давлат арбоблари.
- арлот **ارلات** ўзбек уруғларидан бириншиг ном.
- арманшй **ارمنى** арманча ишлаган.
- армуғон **ارمغان** совга.
- арнаб **ارنب** қуён.
- ароба **عرايه** ва араба арава;
- арожиф **اراجيف** иржиф ишиг кўнлиги.
- арозий **اراضى** арз I ишиг кўнлиги.
- арозил **اراذل** арзал ишиг кўнлиги.
- аройие **عرايس** арүе ишиг кўнлиги.
- аррос **عراس** ҳангран; ~ қилмақ ҳанграмоқ.
- арса **عرسه** кўнлиги арасот 1) майдон; 2) соҳа; жанг май-дон; ~ йн хок ер юзи; ~ йн офоқ осмон; ~ йн шат-ранж шахмат тахтаси.
- артилмақ **ارتيلماق** кўпаймоқ, ошмоқ.
- артуқсен **ارتوقسى** зиёда, ортнқ.
- артуқсенмак **ارتوقسىماق** кўпаймоқ.
- арус **عروس** кўнлиги аройие келинчак; ~ и меҳр офтоб.
- арусак **عروسك** кўғирчоқ.
- арфаъ **ارفع** энг юксак.
- арчи **ارجى** агарчи ишиг қисқаргани.
- арш **عرش** осмоннинг энг юқори қавати.
- аршад **ارشاد** юқори (мансабда).
- аршжаноб **عرش جناب** арш мартабаенга эга.
- аршойин **عرش ايین** аршдагидек.
- аршосо **عرش اسما** аршдек юксак.
- аршпарвоз **عرش پرواز** аршда парвоз этувчи.
- аршсо **عرش سسا** ва аршсой аршга етган, юксак.
- аршсой **عرش ساي** аршсо га қ.
- аршфарсо **عرش فرسا** аршга етган.
- арқам **ارقم** 1) олачинпор; 2) олачинпор илои.
- арқом **ارقام** рақам ишиг кўнлиги; жөмя ~ гирдинга етти хаг

- уеули билан ёзув битилган бир жом.
- аргавон ارغوان ва аргувен қизил туман бир дарахт;
 ~ бўлмақ қизармоқ.
- аргавонгун ارغوانگون қизил.
- аргавоний ارغوانى қизил; ~ май қизил май.
- аргавонрез ارغوان ريز қон ёши тўқувчи.
- аргадаل ارغداال ва аргадол ва ардал ине-
 тирма, нана жой.
- аргадол ارغداال аргадал га қ.
- аргавун ارغنون мусиқа асбобининг номи.
- ардал ارغداال аргадал га қ.
- аргувен ارغوان аргавон га қ.
- аргултак ارغوشتك куй ва ўйин номи; ~ телмақ ўйнамоқ.
- асабқур اسباقور ва асапқур ва асопқур бутун
 шиширилган қўй.
- асад اسد 1) шер; 2) бурек номи.
- асадкирдорлик اسدکردارلىق шерлик қилиши.
- асам اصم кар, гаранг.
- асани اسنى ёши катта, энг кекса.
- асапқур اسباقور асабқур га қ.
- асас عسس тун соқчиси.
- асафан اسفا афсусланиб, афсус билан.
- асафо اسفا афсус, эҳ, афсус.
- асаҳҳ اصح энг тўғри.
- асбоб اسباب сабабнинг кўплиги.
- асбоқ اسباق сабоқнинг кўплиги.
- асвила اسوله саволнинг кўплиги.
- асвоб اثواب савбнинг кўплиги.
- асжад عسجد олтин; жавоҳир.
- асир I اسير тутқун, банди.
- асир II عصير юксақ; сивехри ~ осмоннинг юқори қавати.
- асиғ اسينغ фойда.
- асл اصل гўлнинг уеул келиб чиқиши; ~ п зот зотининг келиб
 чиқиши.

- аслоф اسلاف салаф нинг кўлиги.
- асмо اسماء нем нинг кўлиги.
- асмор اثمار самар нинг кўлиги.
- асном اصنام санам нинг кўлиги.
- асноф اسناف сннф нинг кўлиги.
- аскар عسكر кўлиги асокир жангчи.
- асо عصى ҳасса; ~ йи калим Мусо пайгамбарнинг таёғи; бон-
да ~ индурмақ зулм қилмоқ; ~ тутмақ ҳасса таянмоқ.
- асобий اصابع небатъ нинг кўлиги.
- асокаш عصاكثر ҳассага таянувчи, ҳассали.
- асокир عساكر аскар нинг кўлиги; ~ н манеура ғолиб аскарлар
- асомий اسامى нем нинг кўлиги.
- асонқур اساقور асабқур га қ.
- асогир اساطير устура нинг кўлиги.
- асофил اسافل асфал нинг кўлиги.
- асогир اصاغر асгар нинг кўлиги.
- асп اسپ от.
- асраъ اسرع энг тез, энг суръатли.
- асру اسرو жуда.
- ассер عصار жувозчи; ~ уйи жувоз ҳўкизи.
- астин استين ва остин энг.
- асфал اسفل кўлиги асофил энг тубан, энг қуйи; ~ у с-софил
ли тубанларнинг тубани.
- асфалинини اسفل نشين қуйида ўтирувчи.
- асфар اصفر сариқ.
- асфарафшон اصفر افشان сариқ таратувчи.
- асфаркан اصفر كاش сариқ таратувчи; роҳи ~ сариқ таратувчи
йўл.
- асфөр اصفار сифр ва сафар нинг кўлиги; ~ н самсвий
осмондан возил бўлган китоблар.
- асъаб اصعب энг қийин; ~ ўлмақ қийинроқ бўлмақ.
- асқол ائقال сақл нинг кўлиги.
- асқом اسقام сақам нинг кўлиги.
- асгар اصغر кўлиги асогир кичикроқ.

- гәхәв اسهل әнг осон, әнг әнгил; ~ қызмақ әнгилләтмәк, осән-
лаштырмоқ.
- асхәб اصحاب сохәб ишиг күйлиги; ~ и дин диндорлар; ~ и фил
фил әгалари (Қуръониниң «Фил» сурасида абобил қушлари
хәләк қылған кишилар).
- атаба عتبه остәна, бұсаға.
- атабаг اتابگ ба атабег султән фарзандиниң мураббийи.
- атабег اتابگ атабег га қ.
- атака اتکه хизмәткәр дәрәжәсидаги тарбиячи.
- аталмақ I اتالماق тайинлазмақ (вазифаға).
- аталмақ II اتالماق юмләтмәк, от күйилмәк.
- аташ عطش манқоқлик, тағиналақ.
- атбәъ اتباع тобнә ишиг күйлиги.
- атбәқ اطباق табақ ишиг күйлиги.
- атвор اطوار тавр ишиг күйлиги; ~ и писәндида яхин хулақлар.
- атворлиқ اطوارليق әлиқ; ~ қызмақ сүфийлик йүзүнн тутмоқ.
- атибәб اطبا табиб ишиг күйлиги.
- атиййә عطيه сәвға.
- атиқмақ اتيقماق юм чиқармоқ, манхур бүйтмәк.
- атка اتکه тўғриси атака.
- атләс اطلس мато ном; ~ и гардун, ~ и чарх, ~ и фа-
лак мәвһи осмәд.
- атләл اتلال талал ишиг күйлиги.
- атбәк اتابك тўғриси атабег.
- атрак اتراك турк ишиг күйлиги.
- атфәл اطفال тифл ишиг күйлиги; ~ и нуҷум кичик юлдуз-
лар; ~ и жуһун телба, шўх бәлалар.
- атшән عطشان ташна.
- атъима اطعمه таәм ишиг күйлиги.
- аттәййә اتقيا тақий ишиг күйлиги.
- афвож افواج фавж ишиг күйлиги.
- афвоҳ افواه фам ишиг күйлиги.
- афғанда افگنده афғанда га қ.
- афғандалик افگنده ليك афғандалик га қ.

- афгор افكار 1) яраланган, мажруҳ; ~ қилмақ, ~ этмақ, яраламоқ; 2) эзилган; ~ бўлмақ эзилмоқ.
- афгорлик افكارليغ мажруҳлик, хасталик.
- афзал افضل кўнлиги афозил энг фозил, энг фазилатли.
- афзойини افزايش кўнайнш, оргинш.
- афзор افزار абзор га қ.
- афзун افزون 1) кўн, мўл; 2) ортувчи кўнаювчи; ~ бўлмақ, ортмоқ, кўшаймоқ; ададдин ~ саноқсиз, бехисоб.
- афзунлиг افزونليغ ортқлик, мўллик.
- афин عفن сассиқ, чирган.
- афиф عفيف иффатли.
- афйун افیون қора дори.
- афканда افکنده ташлаб кўйилган, қарамай кўйилган (қадим-
ги ёзувчилар ўз хақларида ташириганда «мен» ўрнига шу
сўзни ишлатганлар).
- афкандалиқ افکندهليق туниқлик.
- афкор افكار фикрнинг кўнлиги.
- афлаж افلاج фалаж бўлган.
- афлок افلاك фалакнинг кўнлиги; ~ жами осмон гумбази;
~ шоҳи қуёш.
- афлокрав افلاکرو осмонкезар.
- афлокеўз افلاكسوز осмонни кўйдирувчи.
- афозил افضل афзалнинг кўнлиги.
- афо-л-лоҳу عفالله Оллоҳ кечирени.
- афрод افراد фарднинг кўнлиги.
- афрухта افروخته 1) ёндирилган, ёқилган; 2) ёрут, равшан.
- афсар افسر тож.
- афсарпараст افسرپرست тож параст
- афеах افصح энг фасих, чечан; ~ у-л-калом сўзга энг чечан.
- афсонаван афсане-ош афсонадек, афсонавий.
- афсонагузор افسانه گزار афсона айтувчи.
- афсоналик افسانه ليغ машхурлик
- афсонапардсз افسانه پرداز афсона тўқувчи.
- афсонасанж افسانه سنج афсона айтувчи, ҳикоя қилувчи.

- афеонасарвой افسانه سراى афсона айтувчи.
- афеор افسار нұхта, ~ урмақ нұхталамоқ.
- афесун افسون ва фусун فسون макр. сеҳр.
- афесунгар افسون گر ҳийлагар, сеҳрловчи.
- афесунсоз افسون ساز 1) сеҳрловчи; 2) уста ҳикоятчи.
- афесунтировз افسون تراز афесунгар, ҳийлагар.
- афесурда افسرده ҳориган, синиққан.
- афтода افتاده тўғриси уфтода
- афтодаваш افتاده وش тўғриси уфтодаваш.
- афтодалик افتاده ليق тўғриси уфтодалик.
- афъвий افعى афъога қ.
- афъйда افتده фусднинг кўнлиги.
- афъо افعى ва афъвий иллон номи; ~ йи муанбар, ~ йи
мумкин хушбўй қора сөч ўрими.
- афъол افعال фъълнинг кўнлиги; нохуш ~ ёқимсиз қилиқлар.
- афгон افغان фигоннинг кўнлиги; ~ айламак йигламоқ;
тортмоқ, ~ тузмак, ~ чекмак фарёд қилмоқ, нола қил
моқ.
- афгонлик افغان ليغ фигонли.
- ахавий اخوى биродарлик.
- ахаас I اخص энг хос, энг махсус.
- ахаас II اخس энг наст, энг хасис.
- ахбас اخبث энг пфлос, энг ичи қора.
- ахбор اخبار хабарнинг кўнлиги.
- ахгар اخگر чўғ; ~ кўнгила қўйган юрак; ~ ўлмак чўгламоқ.
ёнмоқ; ~ қилмақ ёндирмоқ.
- ахгаринини اخگر نشين чўғда ўтирган, куйган, ўртаган.
- ахз اخذ олмиш; ~ этмак олмоқ.
- ахзар اخضر кўк, яшил; ~ гиёҳ кўкат.
- ахзарваш اخشروش яшил, яшилтоб.
- ахзаргун اخضرگون яшил рангли.
- ахзарий اخضري яшил рангли.
- ахзарпўш اخضر پوش яшил кийган.
- ахи اخى ва ақи اقى сахий.

- ахий **اخي** биродар (пм).
- ахимаоб **اخي مآب** саховатли.
- ахиймаоб **اخي مآب** аглиз биродар.
- ахир **اخير** сўнг, пиравард.
- ахлёт **اخلاط** хилтнинг кўллиги.
- ахрае **اخرس** соқов.
- ахеум **اخصوم** ва ақеум **اقسوم** маст.
- ахеумламақ **اخصوملاماق** ва акеумламақ **اقسوملاماق** б.с.маст бўлмоқ.
- ахтар **اختر** юлдуз; ~ и еаъд бахт юлдузи; ~ и сувга тушмақ бахтсиз бўлмоқ, омади кетмоқ, ~ и йарумақ бахт кунлиб боқмоқ.
- ахтаришунис **اخترشناس** мунажжим.
- ахтаци **اختچى** отбоқар.
- ачиқ **اچىق** ва ачиг **اچىغ** чучук (ширин)нинг зидди; ~ йингламақ хўрланиб йингламоқ; ~ и келмақ азобланмоқ.
- ачиг **اچىغ** ачиқ га қ.
- ачиглиқ **اچىغلىق** ачиглик; машаққат.
- ашиади **اشيد** ашг кучли; ўта даражада.
- ашар **عشر** ўш.
- ашара **عشره** кўллиги ашарэт, ўш, ўнта; ~ йи конила
- 1) ҳар нарсанинг ўнта егуги; 2) ҳажиниғ ўш кунн.
- ашарот **عشرات** ашара нинг кўллиги.
- ашбаҳ **اشبه** ашг ўхшаш.
- ашбоҳ I **اشباه** ашбаҳ нинг кўллиги.
- ашбоҳ II **اشباح** ашбаҳ нинг кўллиги.
- ашжор **اشجار** шажар нинг кўллиги.
- ашиййа **عشيه** кўллиги ашиййот кеч, оқшом.
- ашиййот **عشيات** ашиййа нинг кўллиги.
- ашир **عشير** 1) ўндан бир; **ушири** ~ юздан бири; 2) маҳалладош, ердош.
- ашувъа **اشعه** шувъ нинг кўллиги.
- ашйо **اشيا** шай нинг кўллиги.
- ашк **اشك** 1) кўз ёши; ~ **жўйбори** ёш ариги, кўздан оққан ёшлар; ~ и равон оқиб турган кўз ёши; 2) эрон шоҳларидан бирининг номи.

- ашкбор اشكبار ёш тўқувчи.
- ашкнок اشكناك ёшли.
- ашкөл اشكال шақл нинг кўплиги.
- ашкрёз اشكريز ва ашкрёзон ёш тўқувчи.
- ашкрёзлинг اشكريزليغ ёш тўқиншиқ.
- ашкфишон اشكفشان кўз ёши сочувчи, йиғловчи.
- ашо اشما шом; кечки овқат.
- ашраф اشرف энг шарафли.
- ашриба اشربه шароб нинг кўплиги.
- ашрор اشرار шарр ва ширрир нинг кўплиги.
- ашроф اشراف шариф нинг кўплиги.
- ашқийо اشقيا шақий нинг кўплиги.
- ашғол اشغال шугл нинг кўплиги.
- ашҳаб اشهب 1) кузранг; 2) кўк от.
- ашҳар اشهر энг машҳур.
- аъвод اعواد уд нинг кўплиги.
- аъғом اعوام ом нинг кўплиги.
- аъвон اعوان авн нинг кўплиги.
- аъдо اعدا адув нинг кўплиги.
- аъдод اعداد адад нинг кўплиги; ~ ида тутмақ ҳисобга қўшмоқ.
- аъжуба اعجوبه тўғриси уъжуба.
- аъзам اعظم энг катта, энг улуг; ~ савод катта шаҳар.
- аълам اعلم энг билимли.
- аъло اعلى кўплиги аолий энг юқори, энг юксақ.
- аъмо اعمى кўрлик, сўқирлик; ~ келмак билимсизлик қилмоқ; ожизлик қилмоқ.
- аъмол اعمال амал II нинг кўплиги; 1); ~ и хайр яхши ишлар; ~ и кабойиң ёмон ишлар.
- аъолий اعالى ва аолий олий нинг кўплиги.
- аъроб اعراب араб нинг кўплиги.
- аъробий اعرابي саҳройи араб.
- аъроз اعراض араз нинг кўплиги.
- аътоф اعطاف итф нинг кўплиги.

- аъқал **اعقل** энг ақлли.
- ақаба **عقبه** кўплиги ақабот 1) оғир тоғ йўли; 2) қийин иш.
- ақабот **عقبات** ақаба нинг кўплиги.
- ақалл **عقل** энг оз.
- ақбаҳ **اقبح** энг қабиҳ.
- ақвийо **اقويا** қавий нинг кўплиги.
- ақвол **اقوال** қавл нинг кўплиги.
- ақвом **اقوام** қавм нинг кўплиги.
- ақд **عقد** 1) боғлаш, туғиш; 2) никоҳ, никоҳлаш; ~ ми-
соқи никоҳ шартлари; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ
никоҳламақ.
- ақдам **اقدم** энг илгари, энг олдин; ~ билмак устун билмоқ.
- ақдас **اقدىس** энг муқаддас.
- ақдом **اقدام** қадам нинг кўплиги; ~ урмақ қадам қўй-
моқ, бормоқ.
- ақдоҳ **اقده** қадаҳ нинг кўплиги.
- ақи **اقى** ақи га қ.
- ақида **عقيده** кўплиги ақойид эътиқод қилинадиган нарса.
- ақила **عقيله** 1) ҳурматли, муқтарам; 2) сайланган, ташлан-
ган (нарса); 3) боғланган, ўралган.
- ақиқ **عتيق** қимматбаҳо тош.
- ақл **عقل** кўплиги уқул эс.
- ақлзудо **عقلزدا** ақлин олувчи, ҳушдан кетказувчи.
- ақлкуш **عقلکش** ақлин олувчи, ақдан оздирувчи.
- ақлойин **عقل آيين** оқилона.
- ақлом **اقلام** қалам нинг кўплиги.
- ақмиша **اقمشه** қумош нинг кўплиги.
- ақойид **عقايد** ақида нинг кўплиги; ~ дохили ақидаларнинг
ички таркибига кирадиган нарсалар.
- ақолим **اقاليم** иқлим нинг кўплиги.
- ақориб **اقارب** ақрибо га қ.
- ақосий **اقاصى** ақсо нинг кўплиги.
- ақоқир **عقاقير** доривор ўсимлик.
- ақраб **عقرب** чаён.

- ақрабо اقربا тўғриси ақрибо.
 ақрибо اقربا қарибнинг кўнлиги.
 ақрон اقران қариннинг кўнлиги.
 ақсо اقصا энг йироқ.
 ақсом اقسام қисмнинг кўнлиги.
 ақсум اقسوم ақсумга қ.
 ақсумламақ اقسوملاماق ақсумламақга қ.
 ақтоб اقتاب қутбнинг кўнлиги.
 ақтор اقطار қутрнинг кўнлиги.
 ақтоъ اقطاع қатънинг кўнлиги.
 агзия اغذيه гизонинг кўнлиги.
 аглаб اغلب энг кўп, аксар.
 аглаз اغلظ энг гализ.
 ағлол اغلال гулнинг кўнлиги.
 агоний اغانى угнийянинг кўнлиги.
 агнийо اغنيا ганийнинг кўнлиги.
 агроз اغراض гаразнинг кўнлиги.
 агу اغو огуга қ.
 аҳабб احب энг севимли.
 аҳад احد бир; ҳеч ~ ҳеч ким; боғи ~ жаннат.
 аҳамм اهم энг аҳамиятли, энг муҳим.
 аҳаққ احق энг ҳақли.
 аҳбоб احباب ҳабобнинг кўнлиги.
 аҳвал احوال ғалай.
 аҳваллик احوالليқ ғалайлик.
 аҳвол احوال ҳолнинг кўнлиги.
 аҳд عهد 1) ватда, сўз берини; 2) аср, давр.
 аҳиббо احبا ҳабобнинг кўнлиги.
 аҳйон احيان ҳийннинг кўнлиги.
 аҳком احكام ҳукмнинг кўнлиги.
 аҳл اهل кўнлиги аҳлний бир соҳа, касб ёки доира одамлари;
 ~ и илм олимлар; ~ и иршод ирлар; ~ и саодат дунё-
 си ва охирати хайрли кишилар.

аҳлом احلام ҳулимнинг кўплиги.
 аҳмар احمر қизил.
 аҳмарий احمرى аҳмарга мансуб; қизил.
 аҳмол احمال ҳамалнинг кўплиги.
 аҳодис احاديث ҳадиснинг кўплиги.
 аҳлий اهالى аҳлнинг кўплиги.
 аҳраман اهرمن тўғриси аҳриман.
 аҳриман اهرمن дев; шайтон.
 аҳрор احرار ҳурнинг кўплиги.
 аҳсан احسن энг яхши, энг чиройли.
 аҳсанта احسنت яхши қилдинг! офарин, балли.
 аҳфод احفاد ҳафиднинг кўплиги.
 аҳшо احشا ҳашонинг кўплиги.
 аҳшом احشام ҳашамнинг кўплиги.

Б

ба به 1) ўзбек тилидаги жўналиш келишиги маъносига мос тушадиган олд кўмакчи; ~ бод елга, шамолга; 2) билан; ~ важҳи аҳсан очиқ юз билан.
бабр ببر йўбар; ~ и йабан саҳро йўлбарси.
баввоб بواب эшикчи, дарвозабон.
баводий بوادى бодийанинг кўплиги; ~ қатъ этмак, ~ тай қилмак оғир йўл босмоқ.
бавориқ بوارق **бориқа**нинг кўплиги; ~ и қурбга ҳариқ қилмақ ҳақ жамоли шуъласида бидирмоқ.
бавосир بواصر **босира**нинг кўплиги 2)
багтар بگتر тўғриси бактар.
бавурчи باورچى ошпаз.
бад بد ёмон.
бадавий بدوى саҳроий, кўчманчи.
бадал بدل эваз; ~ айламак алмашмоқ; ~ бўлмақ алмашинмоқ; ~ қилмақ алмаштирмоқ.
бадалаф بدعلف бадхўр; дидсиз; бадфетъл.
бадан بدن кўплиги **абдон** вужуднинг, тананинг сиртқи қисми; ~ зиндон тан, гавда.

бадандин **بدانديش** бузук ниятли; ~ бўлмақ ният бузулмақ.
бадахтар **بداختر** бахтсиз; ~ эрмак бахтсиз бўлмақ.
бадв **بدو** бошланиш, пбтиде; ~ и фитрат ҳаёт бошлани-
ши вақтида. пбтидода.
бадгир **بدگير** кечки, ичи қора
бадгуҳар **بدگوهر** зоти наст.
бадгў **بدگو** ва бадгўй тухматчи, игвогар.
бадгўй **بدگوى** бадгў га қ.
бадил I **بديلا** тенг; ~ бўлмақ тенг бўлмақ.
бадил II **بديلا** кўнлиги абдол 1) Муҳаммад найгамбарининг
яқини; 2) ўринбосар.
бадиъ **بديع** гўзал, нафис; ~ иш гўзал иш; жамоли ~ гў-
зал юз; йўқ ~ таажжуб эмас.
бадиъа **بديعه** кўнлиги бадойинъ янглиги бор, ажойиб нарса.
бадиъа **بديعه** қутилмаганда айтылган гап, шеър.
бадиъагўй **بديعه گوى** ҳозиржавоб.
бадкирдэр **بد کردار** ёмон табиатли, ёмон қилиқли.
бадкор **بدكار** ва бадкора ахлоқсиз, бузук.
бадкора **بدكاره** бадкэр га қ.
бадлаҳжа **بدلهجه** қўнол сўзли.
бадойинъ **بدايع** бадйъа нинг кўнлиги.
бадишанд **بديسند** ёвуз, ёмонлик тилловчи.
бадр **بدر** тўлиш ой; ~ и мунир нуран ой.
бадрафтэр **بدرفتار** ёмон хулқли, тарбиясиз.
бадрақа **بدرقه** 1) қузатиб қўйиш, қузатиб бориш; 2) қузатиб
борувчи, назоратчи.
бадруд **بدرود** хайрлашини, видоланини.
бадрўз **بدروز** бадрўзгор га қ.
бадрўзгор **بدروزگار** ва бадрўз бахтсиз.
бадеггал **بديگال** ёмон ниятли, нияти бузук.
бадхох **بدخواه** ахлоқсиз.
Бадгис **بداغيس** ва Бодгис Ҳиротда хандон иста-
си билан машғур бир ернинг ном.
бадхўйлар **بدهيئت** хушук.

- бадхол **بدحال** ночор, бахтсиз; ~ айламак ҳолсизлантир-моқ, кўнглини бузмоқ; ~ ўлмақ ҳолсизланмоқ, ночор ҳолга тушмоқ.
- бадхуш **بدخوش** ҳушсизланиш.
- бажид **بجد** жиддий равишда; ~ машғул бўлмақ жиддий қиршимоқ.
- бажуз **بجز** бошқа, ~ жон жондан бошқа.
- база **بره** базаҳ га қ.
- базаҳ **بره** ва база айб, гуноҳ.
- базоз **بزاز** газмолфуруш.
- базл **بذل** аямаслик, қўли очиқлик; ~ этмак аямай сарф қилмоқ.
- базла **بذله** ҳазил, қизиқчилик, мутуйба.
- базлагў **بذله گو** ва базлагўй қизиқчи, латифа айтувчи.
- базлагўй **بذله گوی** базлагў га қ.
- базморолиқ **بزم آرائیق** базми қизитиш, базм кўрки бўлиш.
- банд **بعيد** баъид га қ.
- байдақ **بیدق** пиёда.
- байза **بیضه** тухум; ~ босмақ тухум босмоқ; ~ йи зар тухум шаклида қуйилган олтин.
- байзавор **بیضه وار** тухумдай.
- байзадор **بیضه دار** тухумли; ~ қилмақ тухум қилдирмоқ.
- байзо **بیضا** 1) оқ; дурри ~ оқ дур, тоза дур; 2) қуёш; 3) шаҳар номи.
- байзоғун **بیضاگون** қуёш рангли.
- баййини **بین** очиқ, аниқ.
- байн **بین** ўрта, ора; ~ а-л-манзилайи янги манзил ора-си; ~ байн ора-ора.
- байоз **بیاض** 1) оқлик; 2) оққа кўчирилган китоб нусхаси.
- байозий **بیاضی** оқ.
- байотий **بیاتی** қуй номи.
- байри **بیری** эски, қадимий.
- байрилиқ **بیریلیق** қадимийлик.
- байт I **بیت** ўй; ~ у-л-аҳзон ва ~ у-л-ҳазан ғамхона; ~ у-л-латаф фоҳишахона; ~ у-л-лоҳ Оллоҳнинг уйи. Каъба; ~ у-л-маъмур обод уй; ~ у-л-мол хазина; ~ у-л-ҳаром Каъба.

- байт II بيت кўнлиги абйот икки мисра шеър; шеър.
- байтор بيطار мол доктори.
- байтутат بيتوت тунаш; ~ қилмақ тунамоқ.
- байъ بيع савдо; ~ у широ савдо-сатик; ~ этмак, ~ қил-
мақ сотмоқ, савдо қилмоқ.
- байъат بيعت аҳд, садоқатли бўлишга ваъдалашиш; ~ қил-
мақ аҳдлашмоқ.
- байъона بيعانه гаров пули.
- байғизи بايغيزي Бадғие га мансуб; агзи ачуқ ~ Бадғие листаси.
- бакавул بكاوول ва баковул ошпаз.
- баковул بكاوول бакавул га қ.
- бакорат بكارت бокиралик, қизлик.
- бактар بكتر темирдан ясалган жанг кийими.
- бакуллийي بكلي батамом, бутунлай.
- бал بل балли, эҳтимол.
- балад بلد кўнлиги билод ва булдои шаҳар, эл.
- баладхатарини بلنداخترليق толеп баладлик, бахтлилик.
- балбала بلبله узун бўйинли кўза.
- балда بلده кўнлиги билод шаҳар, эл.
- балийа بليه ва балийат бало.
- балийат بليت балийа га қ.
- балийот بليات балийатнинг кўнлиги.
- балиг بليغ кўнлиги булаго 1) чечан (гапга); 2) таъсирли;
3) балогага етган.
- балоангиз بلاانگيز бало келтирувчи.
- балобил بلابل булбулнинг кўнлиги.
- баложў بلاجو ва баложўй бало тилловчи, бало изловчи.
- баложўйي بلاجوي баложў га қ.
- балоканш بلاكش балога мубғало, жафоқаш.
- балорак بلارك ҳинд қиличи, ўткир қилич.
- балошўр بلاشور бало келтирувчи.
- балоғат بلاغت етуклик; чечанлик, ~ нзми тилдан чечан-
лик билан фойдаланиш ялми; услубшунослик.
- балоғатмаоб بلاغت مآب балоғат билан сўзловчи.

- балогатойин **بلاغت آيين** балогатни эгаллаган.
 балогатосор **بلاغت آثار** балогатдан асар қолдирувчи.
 балогатшиёр **بلاغت شعار** балогатни шиор қилиб олган.
 болохат **بلاحت** калтафаҳмлик, нодонлик, жоҳиллик.
 балчақ **بالچاق** ва **балчағ** **بالچاغ** шамшир тиги билан даста-
 си орасидаги темир.
 балчағ **بالچاغ** балчақ га қ.
 бам **بم** 1) бошга чағ солиш; 2) йўғон овоз.
 банда **بندہ** 1) қул; 2) камина (мен); бу ~ бу камина, бу
 қул (мен).
 бандаваш **بندہوش** қулдек, қулларча.
 бандавор **بندہوار** қулдек, қулларча.
 банданавоз **بندہ نواز** қулни эркалатувчи.
 бандарвар **بندہ پرور** қулни тарбияловчи.
 бандар **بندر** кемалар тўхтайдиган жой, порт.
 бандахона **بندہ خانہ** (мен) камина қулиниг уйи.
 бани Асад **بني اسد** Асад қабиласи, уруги; ~ Перони Перонл
 авлоди, яҳудийлар.
 банно **بنا** бинкор.
 баннолиғ **بنالغ** бинкорлик.
 баногўш **بناگوش** қулоқнинг юмиоқ қисми, солиничқ.
 банон **بنان** бармоқлар, бармоқ учлари.
 банот **بنات** бинтнинг кўнлиги.
 баноту-и-наъш **بنات النعش** юлдуз туркумларидан бирининг номи.
 бар I **بر** мева, ҳосил.
 бар II **بر** устида маъносини ифодаловчи олд кўмакчи;
 ~ хок ерга, тупроқ устига.
 баранда **برندہ** олиб юрувчи; ~ йи роҳ йўл кўрсатувчи.
 барандохта **برانداختہ** бузилган, вайрон; ~ қилмоқ бузмоқ, вай-
 рон қилмоқ.
 барағар **برانغار** қўшинининг ўнг қаноти.
 барас **برص** нос.
 барафтод **برافتاد** йиқил, ағдарилган; ~ ўзмақ йиқитмоқ, қу-
 ламоқ.
 бараҳман **برہمن** бираҳман га қ.

- бараҳна برهنه яланғоҫ.
 бараҳналик برهنه ليق яланғоҫлик.
 барбат بربط ўрдақ шаклидаги чолғу.
 барбатзан بربطزن барбатчи.
 барбатнавоз بربطنواز барбатчи.
 барг I برگ япроқ; ~ тўтилари бар ~ ранго-ранглиги.
 барг II برگ 1) асбоб; қурол, ~ и мамот ўлимлик парсалар;
 2) озиқ-овқат, йўл озиғи.
 баргашта برگشته қайтган; ~ бахт бахти қайтган.
 баргванш برگوش япроқдек.
 баргрёз برگريز ва баргрёзон барг тўкилиши, ха-
 зон бўлиши. ~ бўлмақ хазон бўлмоқ.
 баргрёзон برگريزان баргрёз га қ.
 баргузида برگزیده тапланган, сайланган.
 баргуствон برگستان от ёшичилиги.
 бард برد совуқ; ~ и муфрит қаттиқ совуқ, қора совуқ; Би-
 ри елки, эли қилур дәрдноқ, Бири бард-и муфритки, ай-
 лар ҳалок.
 баржаста برجسته 1) қабарик; 2) машҳур.
 баржасталиқ برجسته ليق машҳурлик.
 барз برز эки.
 барзагар برزه گر барзгар га қ.
 барзгар برزگر ва барзагар деҳқон.
 барзах برزخ оралик ва ораликдаги парса ва ҳодисалар.
 бари I برى ҳаммаси.
 бари II برى барий га қ.
 барид برید хабарчи.
 барий برى холи, айбисиз, гуноҳсиз; ~ айламақ, ~ қилмақ
 холи қилмоқ.
 барийийа بریه кўпчилиги баройо махлуқ, халқ.
 барин I برين ўхшаш.
 барин II برين устки, юксак; чархи ~ юксак осмон.
 баринвор برين وار чархи ~ юксак осмондай.
 барка برکه тўғриси барка.

- барышмақ **باريشماق** келишмоқ, сулх тузмоқ.
- барканда **برکنده** кўшорилган.
- барно **برنا** 1) ёш; 2) йигит.
- бароат **برائت** бароъат га қ.
- баровар **برآور** 1) чиқариш; 2) бажариш.
- барозанда **برازنده** мунослб, лойиқ.
- баройо **برايا** барийа нинг кўнлиги; хайр-у-л ~ махлуқ-ларнинг яхшиси.
- баромад **برآمد** 1) чиқиш; 2) чиқим.
- барот **برات** 1) йўлланган хат ёки пул; 2) шаъбон ойининг 15-кечаси.
- бароъат **برئت** га бароат покизалик, тозалик, бегуноҳлик.
- бароқ **براق** барроқ га қ.
- барр I **بر** кўнлиги аброр; 1) яхши; 2) художўй, азиз.
- барр II **بر** қуруқлик; ~ у баҳр қуруқлик ва сув.
- барроқ **براق** ялтироқ.
- баруманд **برومند** 1) самарали, фаровон; 2) омадли.
- барф **برف** қор.
- бархе **برخی** тўғриси бархи
- бархи **برخی** баъзи.
- бархўрдор **برخوردار** фойдаланувчи, манфаатдор.
- бархўрдорлик **برخوردارلىق** манфаатдорлик.
- барқ **برق** яшин, чақмоқ.
- барқванш **برقوش** яшиндек.
- барқвор **برقوار** яшиндай, чақмоқдай
- барқгом **برقگام** яшиндек тез юрувчи.
- барқдав **برقدو** яшиндек тез югурувчи.
- барққирдор **برقکردار** яшиндек.
- барқмисел **برقمثال** яшиндек.
- барқосо **برقآسا** ва барқосор яшиндек.
- барқосор **برقآثار** барқосо га қ.
- барқрав **برقرو** яшиндек юрувчи.
- барқрафтор **برقرفتار** яшиндек юрувчи.

- барқфом **برق فام** яшиндек.
- барқхез **برق خيز** яшиндек турувчи.
- барқхў **برق خو** яшин табиат, тез.
- басар **بسر** саранжом; ~ қилмақ саранжом қилмоқ.
- басар **بصر** кўриш.
- басе **بسي** кўп, жуда.
- басир **بصير** 1) ўткир, кўзли; кўрувчан; 2) зийрак.
- басират **بصيرت** зийраклик, фаросат; ~ аҳли донолар, билим-
донолар; ~ кўзи фаҳм, идрок.
- басит **بسيط** 1) содда, оддий; 2) кенг; ~ и олам дунёнинг
кенглиги.
- басма **بسمه** матога босилган гул.
- басо **بسا** кўп; жуда.
- басорат **بصارت** 1) кўра олин; 2) зийраклик, донолик; ~ аҳли
донолар, билимдонолар.
- басотин **بساتين** бўстоннинг тўлиги.
- баеруқ ва боеруқ **باسروق** ўтовни намолдан сақлайдиган
пўстак, тери.
- баёт I **بسط** кенгайтириш, ёйиш; ~ отмак ёймоқ.
- баёт II **بست** боғланни, бирикни; ~ бўлмақ боғланмоқ.
- баёта **بسته** 1) боғлиқ; боғланган; ~ йи дәм айламак ту-
зоққа илиштирмоқ; 2) ёниқ, берк. 3) тутуш.
- баётар **بستار** тўғриси **баётар**.
- баётафизоӣ **بستفزاى** кайфиятни кўтарувчи, шод қилувчи.
- бат **بط** 1) ўрдақ; 2) ўрдақ шаклли май идин; май ~ и ўр-
дақ шаклли май идин; ~ кабоб ўрдақ кабоб.
- батар **بتر** ёмопроқ; ~ бўлмақ ёмопроқ бўлмақ; ~ қилмақ
ёмопроқ қилмоқ.
- батахенс **بتخصيص** айниқса, хусусан.
- батий **بتي** охирта, суёт; ~ у-л-лож тез даволабмайдиган.
- батйравлиқ **بتي رولىق** секин юришлик.
- батйсайр **بتي سير** секин айланш, аста кезиш.
- баңдо **بطحا** 1) водий; 2) ҳикозда бир ер номи.
- батын **بطش** ҳужум қилиш, зўравонлик қилиш.
- бахйа **بخيه** чок.

- бахйялик **بخيه ليق** чокли; ~ рўмол чокли гўмол.
бахйясоз **بخيه ساز** чокчи, чок тикувчи.
бахсум **بخسوم** тарикъ ёки бугдойдан тайёрланадиган ичимлик
помп.
бахш **بخش** 1) бўлақ, қисм; ~ и аввал биринчи қисм; 2) бў-
лиш; ~ қилмақ бўлмақ; 3) бағишлов; тож ~ айламак шоҳ
ликни ҳади қилмоқ.
бахшанда **بخشنده** берувчи; ишъом қилувчи; бағишловчи;
мулк ~ си давлат ишъом қилувчи.
бахши **بخشى** котиб.
бахшиш **بخشيش** ишъом, садақа; ~ топмақ ишъом қилинмоқ.
бахшойин **بخش آييز** кечини, кечирини; ~ етмак кечирилмоқ;
~ тиламак кечирим сўрамоқ.
башағлик **باشاغليق** бошоғи бор.
башича **باشيچه** ўз ~ ўзича.
башоша **باشاشه** шодлик.
башоқ **باشاق** башоқ га қ.
баъд **بعد** кейин, сўнг; аммо ~ сўнгра, аммо, кейин.
баъид **بعيد** узоқ, йироқ; ~ у-л-фаҳм тушунилиши қийин,
англинлиши мушкул.
баъс **بعث** 1) жўнатини, йўллаш; 2) тирилиш (ўлимдан сўнг).
бақам қизил бўёқ олинадиган бир дарахт.
бақар **بقر** уй қорамоли.
бақийа **بقية** кўнлиги бақойо қолдиқ; ҳаёт ~ си ҳаётнинг
қолган қисми.
бақла **بقل** ва бақла **بقله** бир навъ ош кўк; ~ йи ҳамқо
семизўт.
бақла **بقله** бақла га қ.
бақойо **بقايا** бақийа нинг кўнлиги.
бақоевз **بقاسين** бебаҳо, фоний.
багал **بغل** кўйини, қўлтиқ.
бағини **باغيش** ва бөгини 1) чедирин тортиб турувчи ишар;
ин. арқон бөгини; 2) тизза бўғини.
бағл **بغل** хашир.
бахжат **بهجت** 1) қувонч, шодлик; 2) чирей, жамол.
бахим **بهيم** кўнлиги бақойим уй ҳайвони.

- баҳла بهله қўлқон.
- баҳман بهمن 1) шаменя йилининг 11-ойи; 2) қишнинг
 иккинчи ойи; 3) Исфандиёрнинг ўгли Ардашернинг номи,
 ~ ели қиш шамоли; ~ чериги қиш совуғи.
- баҳойим بهايم баҳимнинг кўнлиги.
- баҳр بحر кўнлиги биҳор денгиз; ~ и нанжшоҳ каф;
 ~ у-л-аброр ҳиммат, саховат.
- баҳра بهره улус; ~ етмак баҳраманд бўлмақ, фойдаланмоқ;
 ~ олмоқ манфаат кўрмоқ, ~ топмоқ баҳраманд бўлмақ.
 манфаат кўрмоқ.
- баҳрабардор بهره بردار баҳра олувчи; ~ ўлмақ баҳра олмоқ,
 фойдаланмоқ.
- баҳравар بهره وار баҳра олувчи, баҳраманд; ~ бўлмақ, ~ ўл-
 мақ баҳраманд бўлмақ, фойдаланмоқ.
- баҳрайин بحرين 1) икки денгиз; 2) ўлка номи.
- баҳрайооб بهره ياب баҳраманд; фойдаланувчи.
- баҳраманд بهر مند баҳра олувчи; ~ қилмоқ баҳра бермоқ,
 фойдалантирмоқ.
- баҳрий بحرى баҳр га мансуб.
- баҳркирдер بهر كردار денгиз феъллик (гоҳ тўлқилланиб, гоҳ
 осойишта бўлувчи).
- Баҳром بهرام 1) Марс; 2) Эрон ноҳларидан бирининг номи.
- баҳромванш بهرام وش Баҳромдек.
- баҳромгин بهرام گين Баҳромдек.
- баҳромий بهرامى Баҳромга мансуб.
- Баҳром Чубин بهرام چوبين 1) Эрон ноҳларидан бири; 2) Хур-
 муз пин Нуширвоннинг ланкарбонини.
- баҳраймо بهر پيما ва баҳраймоӣ денгизчи.
- баҳраймоӣ بهر پيمای баҳраймо га қ.
- баҳресو بهر سوا ва баҳресей денгизда сузувчи.
- баҳресей بهر ساي баҳресо га қ.
- беадад بهعداد саноқсиз, кўн.
- беадил بهعدیل тенгсиз; ~ эрмак тенгсиз бўлмақ.
- беандоза بهاندازه ўлчовсиз, беҳад; ~ бўлмақ тенгсиз бўлмақ;
 ~ естамак тенгсиз кўрмоқ; ~ май тутмоқ кўн ичирмоқ.
- беандом به اندام хушук, кўпол; ~ атвор хушук ёрши-ту-
 рини; ~ дофлар кўпол дофлар.

бебадал **بييدل** тенгсиз; ~ эрмак ягона бўлмақ.

бебар **بيير** мевасиз.

бебарлик **بي برليك** мевасизлик.

бебасар **بي بصر** 1) кўр; 2) подон.

бебасарлик **بي بصرليك** 1) кўрлик; 2) подонлик.

бебахра **بي بهره** бечора; фақир; бепасиб; ~ эрмак бепасиб бўлмақ.

бебизоат **بي بضاعت** камбағал.

бебиим **بي بيم** кўрқничсиз; кўрқмас.

бебок **بي باك** 1) кўрқмас; 2) кўрқмасдан.

бебоклик **بي باكليك** кўрқмаслик, ботирлик.

бебокона **بي باكانه** кўрқмасдан, ботирона.

бебунийод **بي بنياد** пойдеворсиз, асоссиз.

беважҳ **بي وجه** сабабсиз.

бевахм **بي وهم** гумонсиз.

бевуқуф **بي وقوف** 1) бевахбар, билмайдиган, жоҳил; 2) бесўна-

қай; 3) тажрибасиз, гўр.

бегазанд **بي گزند** зарарсиз.

беганмак **بيگانماك** маъқул кўрмоқ, тўғри топмоқ.

бегарои **بي گران** тўғриси **бекарон**

бедаранг **بي درنگ** тўхтовсиз, кечикмай, тезда.

бедариг **بي دريغ** 1) бераҳм, шафқатсиз; 2) бераҳмлиқ билан.

бедасту по **بي دستوپا** шафқатсизлик билан.

бедодгар **بي دادگر** ишга ярамайдиган, ожиз.

бедадал **بي جدل** адолатсиз; зўравон.

бежадал **بي جدل** 1) аста, секин; 2) жанжалсиз; ~ бўлмақ.

бежазб **بي جذب** секинлашмоқ.

бежиҳат **بي جهت** жолибасиз.

бежод **بي جاد** сабабсиз; ўринсиз.

бежода **بي جاده** ва бежода **بي جاده** 1) қирмизи тош. 2) лаб.

бежурм **بي جرم** бежод га ғ.

безабон **بي زبان** бежурм, айбсиз.

безодлиғ **بي زادليغ** 1) тилсиз; сеқов; 2) ҳайвон; ~ зар ҳайвонлар

безодлиғ **بي زادليغ** озик йўқлиғи, камбағаллик.

- бенваз **بی عوض** бэвваз га қ.
- бенжтншоб **بی اجتناب** 1) четлашишсиз; четлашмай; 2) қатъийлик
билан.
- бенкроҳ **بی اکراه** жирканчсиз, жирканмай.
- бенштиқол **بی انتقال** кўчишсиз, кўчмай.
- бенштиҳо **بی انتها** тугамас.
- бенштигоат **بی استطاعت** кучсиз.
- бенштибоҳ **بی اشتباه** янглишишсиз, янглишмай.
- беканмак **بیگانگ** тўғриси беланмак.
- бекарон **بیکران** ниҳоясиз, чексиз.
- бекароний **بی کرانی** ниҳоясизлик, чексизлик.
- бекас **بی کس** кимсасиз, ёлғиз.
- бекаслик **بی کسلیک** ёлғизлик.
- бекин **بی کین** тўғриси бигини.
- бемадоро **بی مدارا** тўғриси бемудоро.
- бемалоҳат **بی ملاحظ** чиройсиз.
- бемаҳабат **بی مهابت** салобатсиз, ҳақир.
- бемисл **بی مثل** мислсиз, тенгсиз.
- бемисол **بی مثال** тенгсиз, мислсиз.
- бемоёна **بی مایه** нулсиз; ҳеч параси йўқ; камбағал.
- беморнетон **بیمارستان** гасалхона.
- бемудоро **بی مدارا** мурасисиз, аёвсиз.
- бемуз **بی مزد** текин, ҳақсиз.
- бемунтаҳо **بی منتها** туганмас, ниҳоясиз.
- бемухассал **بی محصل** ҳосилсиз.
- бемухобо **بی مهابا** тортинмай.
- бенадомат **بی ندامت** надоматсиз, пушаймонсиз.
- бенанг **بی ننگ** уятсиз, орсиз.
- бениёз **بی نیاز** муҳтож эмас, ўзига тўқ.
- бениёзлик **بی نیازلیغ** муҳтожсизлик.
- бенишон **بی نشان** белгисиз.
- бенишонлик **بی نشان لیق** белгисизлик.
- беоб **بی آب** сувсиз.

- беозарм **بی آزم** уятсиз.
- бепарда **بی پردہ** услубсиз, пардасиз (гап).
- берабт **بی ربط** тартибсиз, боғланмаган.
- берейат **بی رعایت** 1) риоя қизмай; 2) хурматсизлик билан.
- беринта **بی رشتہ** инсиз.
- бероҳ **بی راه** йўлсиз.
- бероҳлик **بی راهلیق** 1) йўлсизлик; 2) йўлдан аданганлик.
- берун **بیرون** ташқи, ташқари; 2) ташқи кўриниш, қиёфа.
- бесабот **بی ثبات** саботсиз, беқарор.
- бесапар **بی ثمر** мевасиз, самарасиз.
- бесармоёна **بی سرمایہ** сармоясиз.
- бесару па **بی سرو پا** бонизланг ва оёқланг.
- бесару поліқ **بی سرو پالیق** яланг юришил.
- бесару сомон **بی سرو سامان** 1) бечора, қаниноқ, бесараником.
- бесаъй **بی سئی** урининсиз, ҳаракатсиз.
- бесирфалиқ **بی سرفه لیق** сарфсиз; ~ эрмак зарарсиз бўлмақ.
- бесомон **بی سامان** 1) бечора, қаниноқ; 2) бесараником.
- бесуқулук **بی سکون لوک** беқарорлик, турумсизлик; ~ қилмақ.
- бетаайиуп **بی تعین** беқарорлик қилмақ.
тайинсиз; ноаниқ; авқотни ~ ўткармак
- бетааммул **بی تامل** вақтни тайинсиз ўтқазмақ.
1) мулоҳазасиз, ўйламай; 2) мулоҳаза қи-
- бетаасуф **بی تاسف** личмаган, ўйланмаган.
ачинмай.
- бетазақуду **بی توقف** тўхтатсиз.
- бетагаххум **بی توهم** гумонсиз, шубҳасиз.
- бетавжих **بی توجیه** изоҳсиз, шарҳсиз; изоҳламай, шарҳламай;
~ демак изоҳсиз гаширмақ.
- бетараххум **بی ترحم** 1) раҳмсиз; 2) раҳмсизлик билан.
- бетарий **بی طریق** 1) йўлсиз; 2) йўлдан аданган.
- бетахаллуф **بی تخلف** хилофсиз; бўзмай.
- бетақриб **بی تقریب** ноаниқ, мужмал, хом (гап); ~ сўз қотмақ
мужмал гаплар айтмақ.
- бетаҳаммул **بی تحمل** чдамсиз, сабрсиз; ~ бўлмай сабрсизлик
қилмақ.

- бетаҳаррук **بی تحرک** ҳаракатсиз; ~ бўлмақ ҳаракатсиз бўлмақ.
 бетаҳоший **بی تعاشی** тортинмай, ҳайиқмай, дағал; ~ сўз де-
 мак тортинмай гапирмоқ.
 бетоқатноб **بی طاقت ناب** чидамсиздек.
 бетўшалик **بی توشه ليک** анижомсиз; юксиз.
 бөфалоҳ **بی فلاح** нажотсиз; ютуқсиз.
 бөфуруғ **بی فروغ** нурсиз, жиљосиз, хира; ~ ўлмақ хиралаш-
 моқ, қораймоқ.
 бөфусун **بی فسون** ҳийласиз, афсусиз.
 бөфутур **بی فتور** зарарсиз, нутурсиз.
 бөхасорат **بی خسارت** зарарсиз; ~ айламақ зарарсизлангирмоқ.
 бөхеш **بی خیش** қариндош-уругсиз; ёлғиз.
 бөхирад **بی خرد** ақлсиз, подон, жоҳил.
 бөхирадлик **بی خرد لیغ** ақлсизлик, подонлик.
 бөхөб **بی خواب** уйқусиз, бөдор.
 бөхөблиғ **بی خواب لیغ** уйқусизлик.
 бөхөмуван **بی خوان ومان** уй-жойсиз; бөчора, саргардон.
 бөхөмонлиғ **بی خوان ومان لیغ** уй-жойсизлик, саргардонлик.
 бөхөст **بی خواست** ихтиёрсиз, истаксиз.
 бөхуд **بی خود** ўандон кетган, ҳушсиз.
 бөшиа **بی شیه** тўқай.
 бөшиаблиғ **بی شبیه** ўхшашни йўқ.
 бөшиавар **بی شرر** алангасиз; ~ ўргатамқ алангасиз ёндир-
 моқ, наст оловда ёндирмоқ.
 бөшибөх **بی شبیه** тенсиз, мислсиз.
 бөшикаст **بی شکست** бузмай, тўлиқ; ~ у бөкүсүр демак буз-
 май ва қисқартмай гапирмоқ.
 бөшикиб **بی شکیب** сабрсиз.
 бөшиумөр **بی شمار** ва бөшиумөра сазоқсиз, күл.
 бөшиумөра **بی شماره** бөшиумөр га қ.
 бөшауур **بی شعور** бөфаҳм, эссиз.
 бөшаваз **بی عوض** тенсиз.
 бөшайид **بی قید** 1) бандсиз, кишансиз; ~ ўлмақ кивандан бө-
 шамоқ, 2) лоқайд.
 бөшайиду қол **بی قیل و قال** тал-сўзсиз.

- беган **بيغش** аралашмасыз, тоза.
- бех **به** яхши, яхшироқ.
- беҳамийат **بي حيمت** бефарқ, доқайл.
- беҳамийатлиг **بي حيمت ليغ** бефарқлик, доқайдлик.
- беҳамол **بي حمال** мислсиз, тенги йўқ.
- беҳамто **بي همتا** мислсиз, тенги йўқ.
- беҳангом **بي هنگام** ноўрин, мавридеиз, бемаҳал.
- беҳбуд **بهيد** 1) саломат, соғлом; 2) яхшилик, соғломлик.
- беҳижоб **بي حجاب** очик; яшириқсиз; ~ баён этмак очик гаширмақ.
- беҳожиб **بي حاجب** тўсиқсиз; ~ эрмак тўсиқсиз бўлмақ, очик бўлмақ.
- бийиниҳ **بعينه** ўш.
- биғни **بگين** ўлган, сингари, симон.
- бид **بيد** тол.
- бидойат **بدائت** бошлангич, ибтидо, аввал; ~ айламак бошламоқ
- бидъат **بدعت** 1) номаъқул янгилик; 2) дин ақидаларига
- бийини **بيچين** хилоф янгилик; ~ и сайийъа зарарли расм, одат.
- бизъат **بضاعت** тўғриси бичин, 1) мулк; 2) рўзгор буюмлари; кам ~ шоир
- би-э-зот **بالذات** камбағал шоир, зотан; ўзича.
- бийиз **بييز** битиз.
- бийик **بييك** юқори; ~ кулгу товун чиқариб кулли.
- бийм **بيم** хавф, хатар, қўрқинч; ~ этмак қўрқитмоқ.
- бийин **بين** ва бин кўрар.
- бийиний **بينى** кўрувчи.
- била **بيله** билан.
- бикр **بكر** кўплиги абкор шплатилмаган, янги; сўз ~ и сўзининг шплатилмагани, подири.
- билав **بيلاو** эгов, қайроқ тош.
- биламак **بيلاماك** қайрамоқ, ўткирламоқ, чархламоқ.
- би-л-кулл **بالكل** бутунлай, тамоман.
- би-л-лах **باله** худо ҳақи (қасам).
- билов, **بيلاو** тўғриси билав.

- Билал **بلال** Билал җабашһи, исломда биринчи муаззин.
 билод **بلاد** балад ва балда иниц кўнлиги.
 билтак **بيلتاك** тўғриси билтак.
 билтурги **بيلتورغى** ўтган йили.
 Билқис **بلقيس** ривоят бўйича Сулаймон пайгамбарга никоҳ қилинган маликаин Сабоининг исми.
 бин **بين** бийн га қ.
 бинанда **بيننده** кўрувчи, томонбаин.
 бинадалиг **بيندالغ** кўра билшиллек, томонбаинлик.
 биниш **بينش** кўриш, назар.
 би-и-назар **بالنظر** йуфуна ~ и назрин адо этишлар, ваъ-дага вафо қилинлар!
 бино **بنا** иморат.
 биат **بنت** тўнлиги банот қиз (ота-онага исбатан); қиз бола.
 бираҳман **برهمن** ҳинд диний олимларидан бир тоифаси.
 бирйон **بريان** қовурдоқ; кабоб.
 Биржие **برجيس** Муштарий, Юпитер.
 бирниж I **برنج** туруч.
 бирниж II **برنج** мис ва қўрғошнинг қоринмаси, бронза.
 бирнижкийя **برنجيه** бирниж II дан ясалган тақинчоқлар.
 бирка **بركه** ҳовуз; кўл; ~ йи мөҳийон балиқни кўл.
 бирта **بیرتا** битта.
 бирү бор **بيرو بار** тағри.
 бисйордон **بسياردان** кўи билувчи, билагон.
 бисмил **بسمل** сўйиш (қўй, молни).
 бисот **بساط** 1) палос; 2) шахмат тахтаси; ~ йоймақ эгалламоқ.
 бистар **بستر** тўшак, ўрин.
 битыг **بيتيگ** хат, мактуб.
 битыгчи **بيتيگچى** ёзувчи, котиб.
 битилмак **بیتيلماك** ёзилмоқ.
 битимак **بیتيماك** ва битмак ёзмоқ.
 битмак **بیتماك** битимак га қ.
 бичак **بيچاك** игна, сўзан.

- бичин **بيچين** маймуи.
- Бишр **بشر** зоҳид Хофийнинг исми.
- биҳил **بهل** рози; ~ бўлмақ рози бўлмақ; ~ айламақ,
~ этмақ, ~ қилмақ кечирмоқ.
- биҳиллик **بهلليک** розиллик.
- биҳор **بحار** баҳрнинг кўплиги.
- боб **باب** кўплиги **абвоб** 1) эшик; 2) бўлим, қисм.
- Бобил **بابل** харобаларини сақлашиб қолган қадимий шаҳар
номи; **чоҳи** ~ Бобил қудуги (Қуръонда айтилишича,
Юсуф алайҳи-с-салом шу қудуққа ташланган).
- бовар **باور** ишониш; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қилмақ
ишонмоқ, ~ қилдурмақ ишонтирмоқ.
- боварлик **باورليق** ишончли; ~ айламақ ишонтирмоқ.
- бовурчи **باورچي** бавурчига қ.
- бод **باد** ел, шамол; ~ **и сабо** тонг шабадаси, майини шамол;
~ **и бурут** думоғдорлик, мақтанчоқлик, олифталик; ~ **и**
хазоний кўз шамони.
- бода **باده** май; ~ тунгаги май идини; ~ **ийн** тахуро жан-
пат шароби.
- бодакаш **بادهكش** майхўр.
- боданўш **بادهئوش** майхўр.
- бодаешом **بادهآشام** майхўр.
- боданаймо **بادهپيما** ва боданаймой сөзл.
- боданаймой **بادهپيماي** боданаймога қ.
- боданаймойлик **بادهپيمايلىك** сөзчиллик.
- боданараст **بادهپرست** майнараст.
- боданоло **بادهپالا** май сузгич.
- бодафуруш **بادهفروش** майфуруш.
- бодбон **بادبان** елкан.
- бодий **بادي** 1) бешловчи; 2) бошланис.
- бодийа **باديه** кўплиги **баводий** саҳро.
- бодовард **بادآورد** ел келтирган; тасодиқий.
- боднаймой **بادپيماي** чоққир (от).
- бодно **بادپا** чоққир (от).
- Бодғиз **بادغيز** Бадғисга қ.

- бож** باج хирож, солиқ.
боз I باز лочин.
боз II باز яна, тагин.
бозгант بازگشت қайтарин; ~ айламак қайтмоқ.
бозгун بازگون ва бозгуна тескари; ағдарилган.
бозгуна بازگونه бозгун га қ; наъли ~ ағдарма өтик.
бозкуст بازجوست текширин; ~ айламак текширмоқ.
бозий بازی ўшин; ~ бсрмак алдамоқ, лақиллатмоқ.
бозийгар بازیگر 1) ўйинчи; 2) ҳийлагар, фокусчи; 3) қиморбоз.
бозил بازل сажий, ҳимматли.
бозима بازيمچه ўйинчоқ.
бозовард بازآورد қайтарин; ~ қилмақ қайтармоқ, қайтариб келтирмоқ.
бозовардлик بازآوردليق қайта келтиришлик; ~ қилмақ қайтариб келтирмоқ.
бозоргал بازارگان савдогар.
бозу بازو бизак.
бозурган بازركان тўғриси **бозоргон**.
бозхост بازخواست 1) талаб, даъво; ~ қилмақ талаб қилимоқ; 2) жаво, танбеҳ.
байр باير 1) ишланмаган, парварин қилилмаган; 2) ташиландиқ ер.
байри بايري тўғриси байри.
байрилик بايرليق тўғриси байрилик.
байгиз بايغيز тўғриси баггизе.
байгизи بايغيزي тўғриси байгизи.
бак باك вўрқич.
бакий باكي йинловчи.
бал I بال асат.
бал II بال даво.
бал III بال хотир; **форигу-л-бал** хотиржамлик.
бални باليش на бөлнит ёстиқ.
бални باليشت бөлми га қ.
балиг بالغ етишти. **балоғат** ёши; ~ бўлмақ балоғатга етмоқ.

- боло I **بالا** юқори.
 боло II **بالا** қомат.
 болодаст **بالادست** қўли юқори, ёлиб.
 болту **بالتو** болта.
 болчоқ **بالچاق** тўғриси балчақ.
 бом **بام** том.
 бомдод **بامداد** тонг, саҳар.
 бомдодон **بامدادان** эрталаб, тонг билан.
 боний **بانی** 1) қурувчи, бинокор; 2) асосчи.
 бор I **بار** марта; ~ е бир марта.
 бор II **بار** 1) юк; 2) мева, ҳосил.
 бор III **بار** қабул.
 бора I **باره** от.
 бора II **باره** ва **бору** қалъа девори.
 боранда **بارنده** ёғувчи; **абр** ёғинли булут.
 борбаст **باربست** кўч.
 Борбуд **باربد** ва **Борбад** шоҳ Хусрав Парвиз созандаси-
 нинг исми.
 борвар **بارور** мевали, ҳосилдор.
 боргоҳ **بارگاه** шоҳ даргоҳи.
 борп **بارى** бари га қ.
 борид **بارد** совуқ.
 бориз **بارز** 1) очиқ, ойдин, кўринарли; 2) таниқли.
 борий **بارى** таңгри, яратувчи.
 борик **بارق** возик, интичка.
 бориқбинлик **بارق بينليك** ўтқир зеҳинлик.
 боришмақ **باريشماق** сулҳга келмак ва борди-келди қилмоқ.
 бориқа **بارقه** яшич.
 боркаш **باركش** юк ташувчи, ҳаммол.
 борон **باران** ёмғир.
 боронгөр **بارانگار** тўғриси **барангар**.
 бору **بارو** бора II га қ.
 борҳо **بارها** бир неча бор, қайта-қайта.

- боспра **باصره** кўриш; ~ шамъи кўз нури; 2) кўплиги
- бавосир кўз.
- босит **باسط** ёювчи.
- босруқ **باسروق** баеруқ га қ.
- босуруқ **باسروق** тўғриси баеруқ ва боеруқ
- бот **بات** тез.
- ботил **باطل** 1) бехуда, бўлмағур; 2) бузилган, ўтмайдиган (хужжат); ~ бўлмақ бекор бўлмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ йўқ қилмоқ.
- ботин **باطن** ички, яширин, сирли; зоҳиру ~ ташқи (очиқ) ва ички (яширин); ~ уйи кўнгал.
- ботлиғ **باتليغ** зудлик, тезлик.
- бохеум **باخسوم** тўғриси бахеум.
- бохтар **باختر** гарб.
- бошча **باشيچه** тўғриси башича.
- бошоқ **باشاق** 1) ёй ўқининг темир учи; 2) бошоқ.
- боғини **باغيش** бағини га қ.
- боноғлиғ **باشاغليغ** тўғриси банағлиғ.
- боқий **باقي** 1) абадий, мангу, фойсийнинг зидди; 5) қолган; қолдиқ; ~ қилмақ қолдирмоқ.
- бөҳир **باهر** равшан, аниқ.
- буд **بود** борлик, вужуд; ~ у но ~ бору йўқ.
- будлуқ **بودلوق** мавжудлик, бор бўлиши.
- будурмак **بودورماك** муқиммак.
- бузург **بزرگ** катта, улуг.
- бузургвор **بزرگوار** улугвор, атоқли.
- буйда **بويلا** буздай.
- буко **بكا** йини, йинлаш.
- букраймак **بوكرائماك** буқилмоқ.
- бу-л-ажаб **بوالعجب** ажойиб, қизиқ.
- бу-л-ажабваш **بوالعجبوش** таажжубли, қизиқарли.
- Бу-л-ало **بوالعلا** саҳобалардан бирининг исми.
- булағо **بلغا** баяғ иниг кўчилиги.
- Бу-лаҳаб **بولهپ** Муҳаммад пайгамбарнинг иломга кирмаган амакисининг исми.

- булбад بولباد бузичи, хароб бўлиш.
- Бу-л-башар بوالبشر Одам алайҳи-с-саломиниг лақаби.
- булбод بولباد тўғриси булбад.
- булбул بلبيل кўнлиги балобил қуш номи.
- булбула بلبله май кўзачаси.
- булбулвор بلبلوار булбулдек.
- булбулоийин بلبلايين булбулсифат.
- булдон بلدان баладнинг кўнлиги.
- булжор بلجار тўғриси булжар.
- будук بلوك кўнлиги будукот туман, катта қишлоқ.
- будукот بلوكات будукнинг кўнлиги.
- буауг بلوغ балогат, етишиш.
- булчар بلچار йиғиладиган жой. кўниши йиғилиши учун бел-
гиланган жой; маоду ~ кўнишининг қайтиши ва йиғилиши
учун белгиланган жой.
- булгағ بلغاق ва булгағ بلغاغ илқилоб, тўполон, гавго.
- булгағ بلغاغ булгағга қ.
- булҳавас بولھوس ҳавас қули.
- булҳаваслиқ بوالھوسليق ҳавасга берилишлик.
- бум I بوم ер, эл; ~ у марз, марзу ~ мамлакат.
- бум II بوم бийқуш.
- бун بن 1) илдиш; томир; 2) пойдевор, асос; 3) тағ, туб.
- бунгоҳ بنگاه 1) омбор, 2) лашкар қароргоҳи.
- бунйа بنيه қомат, бадан турмилиши.
- бунйон بنيان пойдевор, асос.
- буранчак بورونچاك бурунчакга қ.
- бурангар بورانغار тўғриси бараңгар.
- бурд برد сўз устидан чиқши, прода.
- бурдаган بورداغان майдаланган, қийма.
- бурдбор بردبار чидамли, бардошли.
- бурж برج 1) Қуённинг йиллик ҳаракат йўли бўйлаб
жойлашган ўн иккита юлдузлар туркумининг маъмури ва
уларнинг ҳар бири (Хут, Ҳамал, Савр, Жавзо, Саратон,
Асад, Сувбула, Мезон, Ақраб, Қавс, Жадй, Далв); 2) Қалъа
буртагидаги минора.

- буржлуқ **برج لوق** миноралик, чўққиллик.
- бурка **بركه** тўғриси бирка.
- бурна **بورنا** бурун, аввал.
- бурнаги **بورناغى** аввалги, бояги.
- Буроқ **براق** Муҳаммад пайгамбар меърож тунда мингаё отнинг номи.
- буррон **بران** кескир, ўткир; **تىغى** ~ ўткир тиг.
- бурронлик **برانلىغ** кескирлик.
- буртақ **بورتاق** ва буртаг **بورتاغ** потекис, баланд-наст.
- буртаг **بورتاغ** буртақ га қ.
- буртоқ **بورتاق** тўғриси буртақ ва буртаг.
- бурудат **برودت** совуқлик.
- буруж **بروج** бурж нинг кўнраги.
- бурунчак **بورنچاك** рўмол, чачвон.
- бурут **بروت** мўйлаб.
- бурчин **بورچين** тўғриси бўрчин.
- бурқаъ **برقع** юз нарда, чачвон.
- бурқаърабой **برقعرباى** нарда кўгарувчи, юз очувчи.
- бурҳон **برهان** далил, ҳужжат; ~ и қотиъ қатъий далил.
- бусмақ **بوسماق** тузоқ қурмоқ.
- бутав **بوتاو** маҳкам, қаттиқ.
- буткада **بتكدە** бутхона.
- буткармак **بوتكارماك** 1) ўстирмоқ, парвариш қилмоқ; 2) уламоқ, бут қилмоқ; 3) амалга оширмоқ, ижро қилмоқ; 4) кийди-
рмоқ.
- бутмак **بوتماك** 1) ўсмоқ; 2) тузалмоқ, битмак (яра); 3) ту-
галланмоқ, тамом бўлмоқ; 4) амалга ошироқ, бажаришмоқ;
5) шинонмоқ.
- бутрамақ **بوتراماق** тарқалмоқ, сочилмоқ.
- бутратмақ **بوتراتماق** тарқатмоқ, сочмоқ, қочирмоқ.
- бутранмақ **بوتراشماق** тарқалмоқ, сочилмоқ.
- бутфиган **بتفگن** тўғриси бутфиган.
- бутфиган **بتفگن** бут йиқитувчи.
- бутфинкан **بتشكن** бут сиңдирувчи.
- бухл **بخل** бахиллик, қурумсоқлик.

- бухор بخار буг.
- бухти بختي 1) нор туя; 2) булут.
- бухур بخور кўнлиги бухурот хушбўй тутатқи.
- бухурот بخورات бухур нинг кўнлиги.
- бушмақ بوشماق озор чекмоқ, зарар кўрмоқ.
- бушурганмақ بوشورغانماق ачнимоқ, афеуслаимоқ.
- буъд بعد 1) узоқлик, олислик; 2) масофа.
- буқаламун بوقلمون 1) хамелеон; 2) огмачи (киши).
- буқаламунлиқ بوقلمونلوق турланишлик, огмачилик.
- буқол بوقال чегара соқчиси.
- буқъа بقعه 1) хонақоҳ, сарой; 2) мазор; ~ йи хайр хайрия уйи, хайрияхона.
- Буқубайе بوقبيس Хиёзда бир тоғ номи.
- бугз بغض газаб, жаҳл.
- бугро I بوغرا икки ўрқачли туя.
- бугро II بوغرا таом номи.
- бухайра بحيره кўнлиги бухайрот кўл.
- бухайрот بحيرات бухайра нинг кўнлиги.
- бухт بهت ҳайрат, ҳайратда қолиш.
- бў بو ва бўй بوى ис, ҳид.
- бўй بوى бў га қ.
- бўзламақ بوزلاماق ҳазин йингламоқ.
- бўйла بويلا тўғриси била ва буйла.
- бўйгалмақ بوغالماق бўялмоқ.
- бўктар بكتر тўғриси бактар.
- бўлумақ بولوماق бўлмоқ.
- бўрдамақ بورداماق семирмоқ.
- бўрдаган بورداغان семирган; ~ бат семирган ўрдақ.
- бўрийо بوريا бўйра.
- бўртоғ بورتاغ тўғриси буртақ ва буртағ.
- бўрчин بورچين макнён ўрдақ.
- бўсаға بوساغه остона.
- бўстон بوستان кўнлиги баеғини бәғ; поллиз.

бўстонафрўз بوستان افروز боғни яшилатувчи.

бўстонсаро بوستان سرا бузбўл.

бўта بوته туя боласи; 2) ўғил.

бўхсамақ بوخساماق эзилмоқ, қийналмоқ.

бўшмақ بوشماق гўсса чекмоқ, озор чекмоқ.

бўғузлағу بوغوزلاغو бўғиз, халқум гўшти.

В

ва агар واگر шарт эргаш гап боғловчиси.

вабол وابل 1) айб, гуноҳ; ~ ўлмақ гуноҳ бўлмақ; 2) масъулият; 3) қийинчилик.

вагар واگر ва агарнинг қисқарган сийгаси.

вадна وديعه ваднъа га қ.

вадиат وديعت ваднъа га қ.

ваднъа وديعه ва вадна وديعه ва ваднат وديعت кўнлиги

вадойнъ смонатга берилган нарса.

вадол وداد тўғриси вадол.

вадойнъ ودايع ваднъат وديعت ва вадна وديعه ва ваднатнинг кўнлиги.

важаб وجب тирсақ (ўлчов); ~ бар ~ тирсақма-тирсақ.

важаъ وجمع оғриқ.

важд ووجد шодлик, завқ, қаттиқ ҳаяжон; ~ у ҳол сўфий-

нинг ўзлигини йўқотиб руҳий лаззат олиш ҳолати, экстаз.

важнҳ وحيه ва важиҳа وحيه 1) кўрмак, келинган;

2) ҳурматли.

важиҳа وحيه важиҳ га қ.

важоҳат وجاهت 1) юз чиройи; 2) ҳайбат.

важҳ وجه кўнлиги вужҳ 1) юз, сатҳ; ~ и ҳасап яхши

амал, ~ у-л-арз ер юзи; 2) пул, маблағ; ~ и маош тиркичилик воситаси (мас., пул); 3) сабаб, боис; ~ и тасмийа исм қўйиш сабаби; 4) қиймат, баҳо;

ваззон وزان тарозибон.

вазир وزير кўнлиги вузаро шох саройида биринчи мансаб,

шоҳнинг биринчи амалдори.

вазифа وظيفه кўнлиги вазойиф 1) хизмат; 2) иш ҳақи,

хизмат ҳақи.

вазиъа وضيعة 1) наст, паскаш; 2) оми киши.

вази وزن кўнлиги авзон ўлчов.

вазойиф وظائف вазифа нинг кўнлиги; арбоби ~ иш бошилар.

вазон وزن эсиб турувчи; насаби ~ эсиб турувчи шамол.

вазь وضع кўнлиги авзоъ ҳол, равиш, юрини-туриши; ~ **В** бехудона ўзини йўқотган ҳолда; ~ қилмақ юзага келтирмоқ, яратмоқ.

вайл ويل бало, офат; чоҳи вайл бало қудуғи.

вайло ويلا фарёд; ~ чекмак фарёд қилмоқ.

вайо ويا балки.

валад ولد кўнлиги авлод 1) ўғил бола; 2) ўғил.

валаҳу وله бу ҳам уники, бу ҳам унга тегишли.

валвала ولوله тўполон, шовқини-сурон.

вале ولي ва лекин нинг қисқарган сийғаси, лекин, аммо,

биноқ.

ва лекин وليكن ва аммо.

валнаҳд وليعهد подшоҳ ўринбосари, ворис.

валий ولي 1) эга; соҳиб; 2) авлиё; ~ у-л-лоҳ ҳазрат-**В**

Алийнинг лақаби.

валима وليمه базм, тўй.

валинеъмат ولي نعمت неъмат эгаси.

ва-л-лайл والليل тун қоронғуси билан қасам ичмаи (Қуръон-

нинг «ал-Лайл» сураси.

ва-л-лоҳу; واللّه ~ аълам би-с-савоб тўғриси Оллоҳ ях-

широқ билади.

валодат ولادت туғилиш; ~ кун туғилган кун.

валоийат ولايت 1) ҳокимлик, ҳукмронлик; 2) авлиёлик.

валоийатссор ولايت آثار авлиё сифат.

валоийат шиор ولايت شعار авлиё равиш.

вар ور ва агар нинг қисқарган сийғаси.

вараъ ورع художўйлик, худодан қўрқини, тақво; ~ аҳли

художўйлар, тақводорлар.

вараъкан ورعكش художўй, худодан қўрқувчи, тақводор.

варақ ورق кўнлиги авроқ япроқ, барг.

варақнавард ورقنورد варақловчи.

варақингор ورقنگار варақловчи.

вард ورد гул, атиргул.

- варзиш ورزش машқ, риёзат; ~ айламак, ~ қилмак шугул-
ланмоқ, машқ қилмоқ.
- варид ورید қон томир, вена; хаблу-л-варид бўйини томири.
- варийъ وریع художўй.
- варта ورطه 1) тагиз чуқурлик, қаър; 2) гирдоб; муҳлик ~
ҳалок қилувчи гирдоб.
- васат وسط кўнлиги авсот ўрта, марказ; ҳадди ~ ўртача.
- васатлик وسطليق ўрталик, ўртачалик.
- васеъ واسع ва васиъ кенг; ~ ўлмоқ кенгаймоқ.
- васила وسيله кўнлиги васойил 1) йўл, восита; ~ истамак йўл
топмоқ; 2) сабаб, бонс; ~ бўлмақ сабаб бўлмоқ.
- васиъ واسع васеъ га қ.
- васиқат وثيقت ҳужжат, шаҳодат.
- васла وصله ямоқ.
- васм وصم 1) доғ; 2) шарманда.
- васма وصمه ўсма.
- васойил وسایل васила нинг кўнлиги.
- васоф وصف васф қилувчи, маддоҳ, мақтовчи.
- васф وصف кўнлиги авсоф таъриф; мақтов; ~ айламак, ~
этмак, қилмақ мақтамоқ.
- ватад وتد кўнлиги автод 1) миҳ; 2) пона.
- ватар وتر кўнлиги автор тор, сим тор.
- ватан وطن кўнлиги автон ол, ўлка; ~ айламак, ~ этмак.
~ қилмақ, жойлашмоқ, ўрнашмоқ, уйли-жойли бўлмоқ.
- ватвот وطواط кўрпанаалак.
- ватара وطيره йўл, тарз, йўсин.
- вафожўй وفاجوي вафо қидирувчи.
- вафегаш وفاکش вафодор.
- вафоамиз وفاآميز вафол.
- вахим وخيم зарарли, ёмон (таом).
- вахмат وخامت хавф, зарар (соғлик учун).
- ваширбу واشربوا кулу ~ ва ло тусрифу енглар, ичинглар, лешин
исроф қилманглар (Қуръоннинг «Бақар» сурасидан иқ-
тибос).
- ва-ш-шаме والشمس кўнлиги билан қасамёд қиламан (Қуръон-
нинг «Ва-ш-шаме» сурасидан иқтибос).

- ваъз وعظ паид, насиҳат, ~ айтмак насиҳат қилмоқ.
- ваъид وعيد қўрқитиш, дўшиса.
- вақоёе وقايە тўғриси вақоийъ.
- вақоийъ وقايە воқоъа пинг кўплиги.
- вақор وقار ва виқор жиддийлик, улғуворлик.
- вақт وقت кўплиги авқот замон.
- вақф وقف кўплиги авқоф 1) тўхташ; 2) масжидлар ёки ай-
рим шахсларга фойдаланиш учун хайр-эҳсон йўли билан
берилган мулк ёки нарса; ~ бўлмақ бағишламоқ; ~ қил-
мақ бағишламоқ, васият қилмоқ.
- вақфийа وقفية 1) вақф ҳужжати; 2) Навоий асарининг номи.
- ваго وغا уруш, жанг; насими ~ уруш шамоли.
- ваҳал وحل ваҳл га қ.
- ваҳдат وحدت бирлик, ёлғизлик; ~ асори ёлғизлик сир-
лари; ~ аҳли ваҳдат илмини эгаллаганлар; ~ хилватхона-
си гўр; ~ и зотига ёлғиз ўзига, Оллоҳга.
- ваҳид وحيد 1) битта, ягона; 2) бир.
- ваҳим وهيم ваҳм га қ.
- ваҳй وحى илоҳий хабар; ~ и йўқо илоҳий хабар келтирмоқ.
- ваҳл وحل ва ваҳал лой, балчиқ.
- ваҳол وحال ваҳл га қ.
- ваҳм وهم кўплиги авҳом шубҳа; ~ айламак, ~ эт-
мак шубҳаланмоқ, қўрқмоқ.
- ваҳш وحش кўплиги вуҳуш ёввойи, ваҳший ҳайвон; дашт ~ и
сахро йиртқичлари.
- ваҳшатангиз وحشت انگيز қўрқинчли, ваҳимага солувчи; ~ бўл-
мақ қўрқинчли бўлмақ.
- ваҳшатзой وحشت زاي хавф орттирувчи; ~ беша хавфли
- чангалзор.
- ваҳшатфизей وحشت فزاي хавф орттирувчи.
- ваҳшизод وحش زاد ёввойи.
- ваҳшийфикан وحشى فكن ёввойи ҳайвон овловчи.
- ваҳшийфиол وحشى فعال ёввойи феълли.
- ваҳҳоб وهاب саҳоватли, саҳий.
- видод وداد муҳаббат; дўстлик.
- визр وزير машаққат.

- вплонат** ولاية мамлакат.
- вирд** ورد кўплиги **аврод** тинимсиз қайтариш; ~ **забон ай-**
ламак қайта-қайта тилга олмоқ.
- висода** وساده ёстиқ.
- висоқ** وثاق 1) туғун; 2) уй, қана; 3) аҳд, келишув.
- вифоқ** وفاق 1) ҳамжиҳатлик; 2) мувофиқлик.
- виқор** وقار вақор га қ.
- вобаста** وابسته 1) боғланган; 2) қарам; ~ **бўлмақ** боғланмоқ,
қарам бўлмақ; ~ **қилмақ** боғламоқ, қарам қилмоқ.
- вобасталиқ** وابسته ليق боғланганлик, қарамлик.
- вовайло** واوللا э воҳ, афсус.
- вожгун** واژگون ва **вожгуна** тескари, чаппа; ~ **бўлмақ**
орқага кетмоқ; ~ **қилмақ** орқага сурмоқ.
- вожгуна** واژگونه **вожгун** га қ.
- вожиб** واجب лозимлик юзасидан бажарилиши шарт иш.
- вожибот** واجبات бажарилиши шарт ақидалар.
- вожид** واجد 1) вужудга келтирувчи, бор қилувчи; 2) бор.
- возиъ** واضح асос солувчи, асосчи.
- возиҳ** واضح очиқ, равшан; ~ **бўлмақ** очиқ, равшан бўлмақ.
- воъз** واعظ **воъъз** га қ.
- воёа** وايه насиба, улун; ~ **топмақ** насиб бўлмақ.
- воёасиз** وايه سيز насибасиз.
- вола** واله ҳайратда қолган, ўзини йўқотган, ҳундан кетган;
~ **қилмақ** ҳайратда қолдирмоқ.
- волид** والد ота.
- волида** والده она.
- волидайн** والدين ота-она.
- волий** والى ҳоким.
- волиҳ** واله шайдо, мафтун; ~ **айламақ** шайдо қилмоқ; ~
этмақ, ~ **қилмақ** асир қилмоқ, шайдо қилмоқ; ~ **ўлмақ**
мафтун бўлмақ.
- воло** والا баланд, юксак, улуг, катта; ~ **йи мовий** осмон.
- вом** وام қарз; ~ **айламақ** қарз олмоқ.
- вомлиқ** وامق 1) ошиқ; 2) Узрога ошиқ бўлган бир арабининг исми.
- вомхоҳ** وامخواه қарз қистовчи.

- вонас **واپس** 1) қайтадан; 2) охирги, сўнг.
- вораства **وارسته** қутилган, халос бўлган, озод.
- ворид **وارد** кириб келувчи, етиб келувчи; ~ бўлмақ кирмоқ.
- воридот **واردات** 1) даромад; 2) олами гайб (сирли дунё) нарса, ҳодисаларининг сулуқ (тасаввуф) аҳлига тўла кўри-ниши.
- ворис **وارث** меросхўр; ~ и барҳақ ҳақиқий меросхўр.
- восил **واصل** эришувчи, етишувчи; ~ и ҳақ тағрига етиш-ган; ~ айламақ, ~ қилмақ эриштирмоқ; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ етишмоқ, эришмоқ.
- восит **واسط** ўртадаги, марказий.
- восиъ **واسع** кенг; ~ айламақ, ~ қилмақ кенгайтирмоқ; ~ бў-мақ, ~ ўлмақ кенгаймоқ.
- воқий **وافى** 1) етарли; 2) вафо қилувчи.
- вофир **وافر** мўл, кўп; ~ ҳамд тўла мақтов.
- воғиз **واعظ** ва воғиз ваъз айтувчи, насихатчи.
- воқна **واقعه** воқиъа га қ.
- воқиъ **واقع** юз берган, пайдо бўлган.
- воқиъа **واقعه** ва воқна кўнлиги вақойиъ ҳодиса.
- воқиф **واقف** хабардор.
- воҳа **واحه** уруш асбоби.
- воҳид **واحد** бир.
- вубол **وبال** тўғриси вабол.
- вужух **وجوه** важҳнинг кўнлиги.
- вузаро **وزرا** вазирнинг кўнлиги.
- вузуъ **وضوع** юз, қўл ва оёқларини тартиб билан ювини, таҳо-рат; ~ ноқислари, ~ муфеидлари таҳорат кетишига сабаб бўлгучи нарсалар.
- вузуҳ **وضوح** равшанлик, очиқлик, аниқлик; ~ топмақ аниқ-ланмоқ, аён бўлмақ.
- вуруд **ورود** кириб келиш, келиши; ~ айламақ кириб келмоқ.
- вусла **وصله** тўғриси васла.
- вусма **وسمه** тўғриси васма.
- вусмат **وصمت** дег, айб.
- вусул **وصول** келиш, қайтиш; ~ топмақ 1) эришмоқ, етишмоқ, 2) қайтмоқ.
- вусъ **وسع** хавф, кенглик.

вусъат **وسعت** кенглик, ёйиқлик; ~ и машраб феъли кенглик.
 вусқо **وثقا** энг шиоичли, энг қаттиқ.
 вуқуф **وقوف** воқифлик, хабардорлик, ~ топмақ хабардор бўлмақ
 вуқуъ **وقوع** содир бўлиш, юз бериш; ~ топмақ юз бермоқ,
 содир бўлмақ.
 вуҳуш **وحوش** ваҳш иниц кўчилиги.
 вўсма **وسمه** тўғриси васма.

Г

габр **گبر** иеломни қабул қилмаган эронли, оташпараст.
 габрак **گبرک** габрча.
 габракний **گبرکى** габр га мансуб.
 гавази **گوزن** бугу.
 гаво **گوا** гавоҳ га қ.
 гавоҳ **گواه** ва гувоҳ ва гаво ишхид, тауқ.
 гавҳарафшон **گوهرافشان** гавҳар сочувчи.
 гавҳарбор **گوهر بار** гавҳар ёгдирувчи.
 гавҳарзой **گوهرزای** 1) гавҳартўғар, гавҳари бор садаф; 2) сахий.
 гавҳарнигор **گوهرنگار** гавҳар беақли.
 гавҳарнисор **گوهرنشار** гавҳар сочувчи.
 гавҳаройини **گوهر آيين** гавҳар сифатли.
 гавҳароро **گوهر آرا** ва гавҳаророй гавҳар билан зийнат-
 ланган.
 гавҳаророй **گوهر آرای** гавҳароро га қ.
 гавҳаринош **گوهر پاش** гавҳар сочувчи.
 гавҳаррез **گوهر ريز** гавҳар тўкувчи.
 гавҳарсанж **گوهر سنج** гавҳар сараловчи.
 гавҳарфшон **گوهر فشان** гавҳар сочувчи.
 гадопеша **گدايشه** гадопешка ўрғанган.
 гаждум **گژدم** тўғриси гаждум.
 гажкорлик **گجكار ليق** тўғриси гажкорлик.
 газ **گز** 1) бошоқ ва пари йўқ ўқ; 2) ўлчов бирлиги, ар-
 шин; 3) сув ёқасида ўсадиган бир дарахт навъи.
 газак **گزک** май кетидан тановул қилганидиган енгил таом.

- газанд **گزند** зарар; ~ етмак зарар кўрмоқ; ~ еткурмак, ~ тегурмак зарар етказмоқ.
- газацда **گرنده** чақадиган ва тишлайдиган жондорлар.
- газоф **گراف** уйдирма, сохта; лофи ~ урмақ ёлгон гаширмоқ.
- гайбур **گيبور** кайбур га қ.
- гаюла **گلاله** тўғриси гулола.
- ганда **گنده** чиряк; сасиқ; ~ димог димогдор, такаббур.
- гандарамак **گنداراماك** сасимоқ, чиримоқ.
- ганж **گنج** хазина; ~ и бодовард хусрав Парвезининг саккиз хазинасидан иккинчиси. Ривоят буйича, шамол келтирган хазинанинг номи; 2) ўттиз куйдан бирининг номи; ~ и Қорун Қорун бойлиги, катта, туганмас бойлик.
- ганжана **گنجينه** хазина бойлиги.
- ганжаниш **گنجپاش** хазина сочувчи.
- ганжрез **گنجریز** 1) хазина тўкувчи; 2) маъноли сўз айтувчи.
- ганжсанж **گنجسنج** хазина ўлчови.
- ганжсур **گنجور** хазиначи.
- ганжфиниш **گنجفشان** хазина сочувчи.
- гар **گر** агар шунг қисқарган сийгаси.
- гард **گرد** чағи, губор.
- гардан **گردن** буйин.
- гарданбаета **گردن بسته** буйин боғлиқ; ~ қул буйин боғлиқ қул.
- гарданда **گردنده** айланувчи, гунбази ~ фалак; ~ йи олий-бунёд энг устки фалак.
- гарданкан **گردن کش** буйин товловчи, итоатсиз.
- гарданфарез **گردن فراز** мағрур, кеккайғап.
- гардин **گردش** айланиш, сайр, томоша, ~ и аййом купларнинг ўтиши; ~ и даврон замонининг ўзгариб туриши.
- гардинамой **گردش نماي** айланиб кўринувчи; айлана кўривишли.
- гардиома **گردنامه** бош айлантиргич тумор.
- гардәлуд **گردآلود** чағли, губорли.
- гардон **گردان** айланувчи, гунбади ~ осмон; ~ бўлмақ айланмоқ.
- гардун **گردون** осмон.
- гардунаеос **گردون اساس** баланд, юқорш, юксак.

- гардунваш گردون ووش осмондек.
- гардунвор گردون وار осмондек.
- гардунжаноб گردون جناب улуг мартабали.
- гардункўб گردون گوب кўкларга кўтарилган.
- гардунмаоб گردون مآب осмоний.
- гардунмақом گردون مقام баланд мартаба.
- гардуннамой گردون نماي айланма, осмон шакл.
- гардунсарир گردون سرير баланд тахтли.
- гардунсо گردون سا ва гардунсой گردون ساي осмонга тегувчи.
- гардунсей گردون ساي гардунсо га қ.
- гардунхароз گردون خراش осмонга тақалган.
- гардунхвироч گردون خرام осмон кезувчи; ~ айламак осмонни айлацмоқ.
- гардуншкӯв گردون شکوه юкзак, шон-навазатли.
- гарм گرم ھесик, илтиқ.
- гармдимог گرم دماغ димоғи чоғ, шоғ.
- гармкин گرم کين қизгин қағосчи.
- гарммехр گرم مهر қизгин меҳрани.
- гармнафас گرم نفس нафаси вилтиқ, сўли ёқимли, чечан.
- гармпуӣ گرم پوي тез юрар, чоңқир.
- гармрав گرم رو 1) тез юрар; 2) сўли куйгани (билтиқ).
- гармрӯ گرم رو ھесик юзли.
- гармхсз گرم خيز чақдон.
- гармхўйлу گرم خويلوق қизикқонлиқ.
- гарон گران 1) оғир; 2) қимматли, арзон эмас.
- гарона گرانه тўғриси қарона.
- гаронбор گرانبار юзи оғир; ~ бўлмақ оғир аҳволга тушмоқ.
- гаронборлик گرانبارليغ оғир юклилик, вазминлик.
- гаронжонлик گرانجانليق ялқовлик, данасалиқ.
- гаронмойа گرانمايه қимматбаҳо, қимматли.
- гаронсанг گران سنگ 1) тоши оғир; вазмин; 2) улугвор.
- гаронхоб گران خواب уйқуси қаттиқ.
- гаруха گروها соққа, ҳар қандай юматсқ парса.

- гач **كچ** ганч, бӯр.
 гачқорлаг **كچكارليغ** ганч саиъати, иморатнинг ганч ишлари.
 гашт **كشت** айланши, юриш, сайр; ~ айламак. ~ этмак кез-
 геж **كچ** моқ, сайр қилмоқ.
 гезламак **كيزلاماك** тўғриси кизламак.
 гесу **كيسو** ўрма соч.
 гетий **كيتي** жаҳон, одам.
 гетийнавард **كيتي نورد** жаҳонкезар.
 гетийнамо **كيتي نما** жаҳоннамо.
 гетийоро **كيتي آرا** ва гетийрой жаҳонли безовчи.
 гетийерой **كيتي آراي** гетйоро га қ.
 гетийнаоҳ **كيتي پناه** оламанноҳ.
 гетийентан **كيتي ستان** жаҳонгир.
 гетийфурӯз **كيتي فروز** оламли ёритувчи.
 геч **كچ** тўғриси геж ва гиж.
 гиж **كچ** ва геж: 1) айланши; 2) боши айланган; ҳайрон.
 гизоф **كزاف** тўғриси газоф.
 гил **كل** зой.
 гила **كله** гина, ўнкалаш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ
 ўнкаламоқ, гина қилмоқ.
 гиламадлиг **كله مندليغ** ўнкалаш, виқоят, гинахошлик.
 гилаомиз **كله آميز** гина қилгандек, ўнкалагандек.
 гирд **گرد** ва гирда **گرده** 1) оира; 2) теваарак.
 гирда **گرده** гирд га қ.
 гирдбод **گرد باد** қуюн.
 гирдгоҳ **گردگاه** тўғриси гурдагоҳ.
 гирдоб **گرداب** итрим.
 гирибон **گريبان** ёқа.
 гирифт **گرفت** ушлаш.
 гириҳ **گره** 1) тугун, чигил; 2) машаққат; ~ очмақ 1) чигил-
 ши ёзмоқ; 2) қийинчиликни бартараф қилмоқ; ~ урмақ
 тугмоқ.
 гириҳгир **گره گير** тугунли, жингалак.

- гириҳгушо **گره گشا** ва гириҳгушой **گره گشای**
 1) тугунларни ечувчи; 2) қийин ишларни ҳал қилувчи.
 гириҳгушой **گره گشای** гириҳгушога қ.
- гириҳли **گره لی** тугули.
- гирйа **گریه** йиғи.
- гирйон **گریان** йиғловчи; йиғичи.
- гирэмий **گرامی** қимматли, азиз.
- гирудор **گیرودار** тўқнашув, жанг, тўс-тўнозон.
- гису **گیسو** тўғриси **гесу**.
- гити **گیتی** тўғриси **гетий**.
- гов **گاو** қорамол, сиғир.
- говзини **گاو میش** қўтос.
- гозур **گازور** кирчи, кир ювувчи.
- гозурлиқ **گازورلیق** кирчилик; ~ **ини** кирчилик.
- гом **گام** одим. қадам; ~ **ба** ~, ~ **бар** ~ қадамма-қадам;
 ~ урмақ қадам урмақ, юрмақ; ~ **қўймақ** қадам қўймақ,
 юрмақ.
- гуво **گوا** гавоҳга қ.
- гуворо **گوارا** 1) сингимли, ҳазм бўладиган; 2) ёқимли, тотли.
- гувоҳ **گواه** гавоҳга қ.
- гудоз **گداز** 1) эриш; 2) қўйиш; ~ **айламак** 1) эримоқ;
 қўймоқ, ўртанмоқ.
- гузар **گذر** 1) ўтин ижойи; кечув; 2) ўтин, кечиш; 3) оқим;
 ~ **айламак** ўтмоқ, кечмоқ; ~ **солмақ** йўл олмоқ, бормоқ;
 ~ **қилмақ** ўтмоқ, юрмақ.
- гузаргоҳ **گذرگاه** ўтадиган жой, йўл.
- гузида **گزیده** 1) сайланган, танланган; 2) бир китоб номи.
- гузин **گزین** танланган, сайланган; ~ **айламак** танламоқ, сай-
 ламоқ.
- гузир **گزیر** илож, чора, тадбир.
- гузор **گزار** қўйиш, қолдириш; ~ **айламак**, қўймоқ, қолдирмоқ.
- гузора **گزاره** ўташ; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ўтамоқ.
- гузоранда **گزارنده** ўтовчи, адо этувчи; арз этувчи, маъруза
 этувчи.
- гузорини **گزارش** ўташ; баён қилиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ**
 арз қилмоқ, баён қилмоқ.

- гузоф كزاف тұғриси газоф.
 гукрамак گوكراماك тұғриси кўкрамак.
 гуландом گل اندام гулбадан.
 гулафшон گل افشان гул сочувчи.
 гулбез گل بيز гул сочувчи.
 гулбонг گل بونگ 1) ҳайқирең, тавтала шовқини, 2) булбул сай-
 раши; ~ чекмак 1) ҳайқирмең, 2) сайрамоқ.
 гулбор گل بار гул ёғдирувчи; ~ ўлмақ гулга кўмишмоқ.
 гулбун گل بون гул повен, туши.
 гулгаит گل گشت гул сайри; ~ айламак, ~ этмак гулзор ай-
 ланрб юрмоқ.
 гулгун گل گون гулранг, қизил; ~ сув қон; ~ ашиқ тўкмак қон
 йиғламоқ; ~ қилмақ қизартирмоқ.
 гулгуна گل گونه юз тоби, юз оли.
 гулгунчўи گل گون پوش қизил кийган; ~ этмак қизилга кийдирмоқ.
 гулжабни گل جين гул юзли, чиройли.
 гулжирдер گل کردار гул хосиятли; ~ бўлмақ гул хосиятига эга
 бўлмоқ.
 гулмих گل ميخ 1) қалпоқли мих; 2) қозиқ;
 гулнор گل نار енор гули, қизил; ~ айламак қизартирмоқ.
 гулноргун گل نار گون қизил.
 гулнорий گل ناري қизил; ҳарирн ~ қизил инак.
 гулнуб گل ناب атиргуудан олиннадиган иччимлик.
 гулнубмиз گل ناب آميز гулнуб аралашган.
 гулнугин گل نون گلди, гул безакли.
 гулнуба گل نوبه сел жингалаги.
 гулнубез گل نوبه гул аралаш.
 гулнубиш گل نوباش гул сочувчи.
 гулрез گل ريز гул тўкувчи; гул сочувчи.
 гулрух گل روخ гул юзли, ёноғи қизил.
 гулрухсёр گل روخ سار гул юзли.
 гуларў گل روى ва гуларўй گل روى гул юзли.
 гуларўй گل روى гуларў га қ.
 гуларўзор گل روى زار гул юзли.

- гулфшон گل فشان гул сочувчи.
- гулфом گل قام гул ранг, қизил; ~ айламак қизартирмоқ.
- гулхад گل خد гул ёноқ.
- гулчеҳра گل چهره гул юзши, чиройли.
- гулчин گلچين 1) гул терувчи, 2) боғбон.
- гулқанд گل قند гул билан шакардан қилинадиган ширинлик.
- гулҳоча: گلهاچه گل гулҳоча гул қўшиқ нақорати.
- гум گم йўқолган; ~ айламак, ~ қилмак йўқ қилмоқ.
- гумном گم نام номи ўчгаз, номатлум.
- гумошга گماشته 1) вакил; 2) ноиб.
- гумраҳ گمره гумроҳ га қ.
- гумроҳ گمراه ва гумраҳ گمره йўлдан адашган; ~ бўлмак адашмоқ; ~ этмак, ~ қилмак адаштирмоқ, йўлдан оздирмоқ
- гумроҳдан گمراه وش гумроҳдек.
- гумшуда گم شده йўқолган.
- гуна گونه ранг, тус; ~ -- ~ ранг-баранг; ~ йи барги хазон хазон ранг, сариг.
- гунаш گناش гунаш га қ.
- гунгақол گنگ مقال соқов, сўзсиз.
- гунгранмак گونگرانماک тўғриси кунгранмак.
- гунжойини گنجایش сизши, сизгим.
- гуноғун گوناگون хилма-хил, ранг-баранг.
- гурд گرد ботир, паҳлавон; ~ и анжумбўе юлдузўнар паҳлавон; ~ и ваҳшиификаи ваҳшийлари қўлга олувчи ботир; ~ и размозмун моҳир паҳлавон.
- гурда گرده буйрак.
- гурдагоҳ گرده گاه биқини.
- гурез گريز гуриз га қ.
- гурезгоҳ گريز گاه гуризгоҳ га қ.
- гурезон گريزان гуризон га қ.
- гурз گرز гурзи; ~ и гаронсанг оғир гурзи.
- гурза گرزه заҳарли илон номи.
- гуриз گريز ва гурез қочши.
- гуризгоҳ ва гурезгоҳ گريز گاه навоҳ.

- гуризон ва гурезон **کریزان** қочган; қочувчи.
- гуруҳа **گروهه** налагаҳмон тоши.
- гусли **کسیل** ечилиши, узилши; ~ **тошмақ** ечилмоқ, узилмоқ.
- гуслиста **کسیسته** ечилган, узилган.
- гуфт **گفت** сўз, гап, нутқ.
- гуфтор **گفتار** сўз, суҳбат, нутқ.
- гуҳарнош **گهرياش** гавҳар сочувчи.
- гуҳаррез **گهريز** гавҳар тўқувчи.
- гўз **گوز** тўғриси кўз.
- гўйанда **گوينده** 1) сўзловчи; 2) ҳўкоччи, қиссагўй.
- гўйандалиқ **گويندهليق** қиссагўйлик.
- гўйи **گويي** гўё, худди.
- гўйийио **گوييا** худди, мисли.
- гўр I **گور** қўлон.
- гўр II **گور** қабр.
- гўрдав **گوردو** қўлондек чоңқир.
- гўркан **گورکن** гўрков.
- гўсола **گوساله** бўзоқ.
- гўсолапараст **گوساله پرست** молпараст.
- гўстох **گستاخ** сур (киши).
- гўш **گوش** қўлоқ.
- гўша **گوشه** бурчак.
- гўшатоб **گوشه تاب** чоғу асбобининг қўлоғи.
- гўшвора **گوشواره** сирға.
- гўшмол **گوشمال** қўлоқ бураш, тапбёҳ.

Д

- даббоба **دبابه** 1) айиқ; 2) қалъани олишида ишлатиладиган ҳарбий ускунанинг номи; 2) шахмат доналаридан бирининг номи.
- даббоғ **دباغ** кўнчи.
- дабдаба **دبدبه** 1) таптана. шов-шув; 2) ҳаддан ортнқ ҳаша-мат, савлат.
- дабпр **دبپر** котиб; кўк ~ и Аторуд юлдузи.

- дабиристон دبیرستان мактаб.
- дабистон دبستان бошлангич мактаб.
- дабур دبور ғарб шамоли.
- дабқур دبقور 1) кичик бўлима, отряд; 2) гуруҳ; ~ — ~ гу-
руҳ-гуруҳ.
- дав دو 1) югуриш; 2) дов га қ.
- даввор دوار айланувчи.
- давворсо: دوارسا گنیزی гунбази ~ осмондек.
- давлатойини دولت آيين бахтиёр.
- давлатнаоҳ دولت پناه подшоҳ, ҳукмрон.
- давлатсаро دولت سرا! подшоҳ саройи.
- давлатхоҳ دولت خواه хайрихоҳ.
- давлатхоҳлиқ دولت خواه ليق хайрихоҳлик.
- давлуга دولغه давулга га қ.
- даво دوا кўнлиги адвийа дори.
- давоб دواب доба нинг кўнлиги.
- давоин دواين девон нинг кўнлиги 2) ...
- давож دواج 1) кўрна, чойшаб; 2) аёллар рўмоли, чачвон.
- давожў دواجو даво ахтарувчи.
- давойир دواير доира нинг кўнлиги.
- даволи I دوالى маккор.
- даволи II دوالى терили, чармли.
- давои دوان чопувчи; чархи азхар ~ чопувчи осмон.
- давог دوات сиёҳдон.
- давр دور кўнлиги адвор вақт, замон.
- давулга دولغه ва давулган дубулга, уруш кийими.
- давулган دولغان давулга га қ.
- дагла دگله қафтон, уст кийим.
- дад دد йиртқич, ёввойи ҳайвон; ~ у дом ёввойи ва уй ҳай-
вонлари.
- дадак ددك канизак, чўри.
- дажам دژم тўғриси дижам.
- дажамвор دژم وار тўғриси дижамвор.

- дай **دى** қишнинг еквиничи ойи.
- дайжур **ديجور** 1) зим-зиё қорсен; 2) қоронги туш.
- даййор **ديار** истиқомат қишувчи, яшовчи.
- дайн **دين** кўнлиги дүйүн қарз, бурч.
- дайр **دير** 1) бутхона, пбодатхона; 2) майхона.
- дакла **دکله** түгрисен дагла.
- дакокин **دکاکين** дўкои нинг кўнлиги.
- далбай **دالباي** овчи қушни овға ўргатилаётганда берилдиган
кўшт.
- далв **دلو** 1) челақ; 2) бурж помп.
- далда **دلدا** яширинадиган жой, пана.
- далдаламоқ **دلداماق** бекенимоқ, яширинимоқ.
- далил **دليل** кўнлиги далоийил ҳужжат, асос.
- далиловар **دليل آور** далил келтирувчи.
- далир **دلير** юрақли, доворак.
- далирона **دليرانه** бөтирларча, жасурана.
- далла **دله** воз, шива; ~ ту-л-мухтола поэзи алдамчи.
- даллок **دللك** хаммомчи; ходима.
- даллола **دللاه** 1) кўшмачи аёл; 2) воситачи аёл.
- далойил **دلایل** далил нинг кўнлиги.
- далел **دلال** пов. шива.
- далола **دللاه** 1) поэзи, шивали аёл; 2) кўшмачи аёл.
- далолат **دلالت** йўл кўрсатиши, ~ қилмақ йўл кўрсатмоқ.
- далқ **دلقل** дарвени кийими; ~ и хварван яшил тўч.
- дам **دم** қоп.
- даман **دمن** илгари яшалган, кўчиб кетилган жой излари.
- дамгир **دمگير** нафас олиши.
- дамон **دمان** 1) тез, чаққон; 2) даҳшатли.
- дамор **دمار** 1) илдиз; 2) йўқ бўлиш, побуд бўлиши; ~ чикар-
мақ суғурмоқ, таги билан йўқ қилмоқ.
- дамсард **دمسرد** совуқ нафас.
- дамсардлик **دمسردليک** совуқ нафаслик.
- дамсоз **دمساز** мослашувчи (дўстликка, яқинликка).

- дамъ **دمع** кўлаги думуъ кўз ёши.
- данг **دنگ** ҳайрон; ~ айламак. ~ қилмақ ҳайратлантирмақ;
маҳбути ~ карахт, хушени.
- дандон **دندان** тиш.
- дандона **دندانه** деворнинг юқори тинненмон қисми; тишли
нарсаларнинг тиш қисми.
- даннӣ **دنى** наст. разил, ярамас.
- даноат **دنائت** настлик, разиллик.
- дабқур **دبقور** тўғриси дабқур.
- дар **در** эшик.
- дарав **درو** ўрим, ўриш.
- даранг **درنگ** 1) секинлик, сустканлик; тўхталик; ~ айламак
секинлатмоқ. 2) фурсат, вақт; 3) фалокат; 4) ҳордиқ.
- дарафш I **درفش** бигиз.
- дарафш II **درفش** ва дирафш байроқ.
- дарахш **درخش** 1) чақмоқ, яшин; 2) ярқираш.
- дарахшанда **درخشنده** дарахшон га қ.
- дарахшон **درخشان** ва дарахшанда **درخشنده** ярқироқ, порлоқ.
- дарбанд **دربند** 1) эшик зулфши; 2) дара; 3) кенг қисқа кўча.
- дарбандлиқ **دربندليق** камал.
- дарбойиет **دربايست** 1) лозим, керак; 2) лузумат, керак нареа; ~
бўлмақ лозим бўлмоқ.
- дарбон **دربان** қоровул.
- даргаҳ **درگه** даргоҳ га қ.
- даргоҳ **درگاه** ва даргаҳ **درگه** 1) бўсага, остона; 2) сарой;
~ и олий шоҳ саройи.
- даргаҳнавард **درگه نورد** саройлар кезувчи.
- даргаҳнишин **درگه نشين** сарой аҳли.
- даргир **درگير** ҳал бўлиш, ечилиш, (мас., баҳсада, мунозарада).
- дарднок **دردناك** дардли, ғамгин.
- дардолуд **دردآلود** дардли, ғамгин.
- дардпайванд **دردپيوند** дардга улашган.
- дардпарвар **دردپرور** дардли.
- дардпарвард **دردپرورد** дард билан етишган.

- дарж I درج тұғырсы дурж.
- дарж II درج киритиш; ~ этмак, ~ қилмақ киритмоқ, ёзиб
- дарзигарлик қўймоқ. درزىگەرلىك чегачилик.
- дарий I درى қадимий форс тили.
- дарий II درى тус товук.
- дариг دريغ афеус, хайф.
- дариго دريغا эх, афеус.
- дарйоваш درياوش дарёдек.
- дарйюгард درياگرد дарёда юрувчи.
- дарйюжаноб درياجناب дарёдай кенг.
- дарйюзада دريازده дарё фалокатига учраган.
- дарйюкаш درياکش кемачи, қайиқчи.
- дарйюмойя دريامايه жуда бой.
- дарйюнавард دريانورد денгизчи.
- дарйюнавол دريانوال жуда сахий.
- дарйюсиятез درياستيز дарёдай қахрли.
- дарйюшукух درياشكوه шавкатли.
- дарйюза دريوزه тиланчи, гадо; ~ этмак, ~ қилмақ тиланмоқ.
- дарйюзанамой دريوزه نماي гадодек.
- дарк درك англаш, тушуниш; ~ қилмақ англамоқ, тушуи-
- моқ; аҳли ~ идрок аҳли, фаҳм ағалари.
- дармонда درمانده кучсиз, потавои.
- даро درا дарой га қ.
- дароз دراز узун; ~ даст қўли узун, қудратли.
- дарой دراي ва даро қўнғироқ.
- дароҳим دراهم дирҳамнинг кўплиги.
- дарранда درنده йиртқич.
- даррок دراك зийрак, сезгир; ~ табы ўткир зеҳн.
- даррон دران йиртқич.
- дарсгоҳ درسگاه дарсхона.
- даруға ва доруға داروغه 1) миршаблар бошлиғи; 2) ҳоким.
- дархост درخواست талаб, сўраш; ~ қилмақ сўрамоқ, талаб қилмоқ.

- дархўр درخور ва дархўрд درخورد лойиқ, ярашиқли.
- дархўрд درخور дархўр га қ.
- дарҳам درهم чигал, тартибсиз; ~ айламак чигаллаштирмоқ.
- дастони дастين дастон иниг қўдлиги.
- даст دست қўл; ~ ба ~ қўлма-қўл; ~ бермак қўл келмоқ;
топмақ қўлга туширмоқ; **чобук** ~ чаққон, абажир.
- дастафшон دست‌افشان 1) қўл силташ; 2) ўйинчи.
- дастбурд دست‌برد 1) ҳужум; талон-торош; 2) енгил ғалаба.
- дастбўе دست‌بوس қўл ўйини; ~ қилмақ ҳурмат билдирмоқ.
- дастгир دست‌گیر кўмакчи, дастёр.
- дастйор دستيار кўмакчи.
- дасткор دست‌کار 1) қўл иши; 2) ишланган, ясалган.
- дастмузд دست‌مزد иш ҳақи; қалам ҳақи.
- дастовез دست‌آويز 1) сабаб, баҳона; 2) совға.
- дастомуз دست‌آموز қўлга ўргатилган.
- дастон داستان дастон га қ.
- дастонсаро داستان‌سرا ва дастонсарой داستان‌سرای афсона айтувчи, бахши.
- дастонсарой داستان‌سرای дастонсаро га қ.
- дастор دستار салла; ошуфта ~ тўзиган салла.
- дастос دستاس қўл тегирмон.
- дастпеч دست‌پيچ ушлаш; ~ қилмақ маҳкам ушламоқ.
- дастранж دست‌رنج 1) қўл меҳнати; 2) машаққат.
- дастрас دست‌رس қўл етиш, имкон пайдо қилиш; ~ топмақ имкон топмоқ, етишмоқ.
- дастрасий دست‌رسي мумкинлик.
- дастуро: دست‌ورماق ~ урмақ уринмоқ.
- дастур I دستور 1) қоида, расм-русум; 2) бир луғатнинг номи.
- дастур II دستور вазир.
- дастурлиғ دستورليغ қоидали.
- даф دف чилдирма, ноғора.
- дафак دفك чилдирмача, ноғорача.

дафина **دفينه** кўпلىги дафойини хазина, ерга кўмилган пул,
 қимматбаҳо нарсалар.
 дафойин **دفاين** дафинанинг кўпلىги.
 дахл **دخل** 1) кирим, даромат; 2) алоқа. тегинчилиги; ~ и бор
 тегинчи, алоқаси бор; ~ бермак, ~ этмак киритмоқ.
 дахма **دخمه** мақбара, сағана.
 дашна **دشنه** учли калта хапжар.
 дашном **دشنام** сўкиш; ~ айламак сўкмоқ.
 даштбон **دشتبان** экин кўриқчиси, дала кўриқчиси.
 даштбонлиг **دشتبانليغ** дала кўриқчилиги.
 даштнавард **دشتنورد** сахро кезувчи.
 даштнаймо **دشتپيما** сахро кезувчи.
 даштрав **دشترو** сахрода юрүвчи.
 даъ **دع** қўй, ташла.
 даъб **داعب** одат, феъл, юриш-туриш; адаб ~ и одоб қондалари
 даъва **دعوه** мустажобу-д-даъва дуоси қабул бўлувчи.
 даъводор **دعوادار** даъвочи.
 дақиқ **دقيق** 1) аниқ, нозик; 2) юшқа.
 дақиқа **دقيقه** кўпلىги дақойиқ аниқлик, нозиклик.
 дақойиқ **دقايق** дақиқанинг кўпلىги.
 дагал **دغل** 1) қалбаки; 2) қаллоб, фирибгар.
 дагалваш **دغلوش** қаллобдек.
 дағи ва доғи **داغى** яна.
 дағо **دغا** 1) ҳийла, найранг; 2) ҳийлагар, найрангбоз.
 дағобоз **دغاباز** ҳийлагар, найрангбоз.
 дағобозлик **دغابازلىق** фирибгарлик.
 даҳ **ده** ўн.
 даҳана **دهنه** даҳона га қ.
 даҳона **دهانه** ва даҳана **دهنه** 1) тирқинш; 2) жипов.
 даҳр **دهر** 1) замон; 2) дунё.
 даҳрнавард **دهرنورد** дунё кезувчи, сайёҳ.
 даҳсад **دهصد** минг.
 даҳшатангиз **دهشتانگيز** кўрқинчли.

- дебо **ديبا** дибо га қ.
 дебоча **ديباچه** кириш, муқаддима.
 девбанд **ديوبند** девни боғловчи, жасур, наҳлавон.
 девбод **ديوباد** бўрон.
 девваш **ديووش** девдек.
 девданмак **ديوداشماک** чайқалмоқ.
 девзала **ديوزده** дев урган.
 девзод **ديوزاد** 1) девдан туғилган; 2) от.
 девкуш **ديوکوش** девни ўлдирувчи, қучли наҳлавон.
 девлок **ديولاک** девлар маскани, девистон.
 девнажод **ديونژاد** девдан тарқаган, девнасаб.
 девниҳодлиг **ديونهادليغ** дев табиатлик.
 девойини **ديوآيين** девсурат.
 девон **ديوان** кўнлиги давовии 1) ҳисоб-китоб дафтарци
 2) шеърлий китоб, тўнлам; 2) маҳкама.
 девонаваши **ديوانه ووش** телбадек.
 девонавор **ديوانه وار** телбаларча, телбадек.
 девнайкар **ديوييکر** девсурат, ҳайбатли.
 девнейрат **ديوسيرت** дев қилтиқ.
 девсон **ديوسان** девдек.
 девсор **ديوسار** дев хулқ.
 девни **ديگين** қошига ~ қошигача.
 девинча **ديگينچه** Маккадин Мадинага ~ Маккадан Мадинагача.
 девлай **ديکلای** тўғриси дагла.
 дев **ده** қилмоқ.
 девқон **دهقان** экинчи: қазо ~ и, ~ и қазо, ~ и сунъ тағри.
 дебо ва дебо **ديبا** юқори нав гулли инак мато.
 дигар **ديگر** бошқа, бўлак.
 дигаргун **ديگرگون** бошқача, галати; ўзни ~ толмақ ўзини
 галати ҳис қилмоқ.
 дидбон **ديدبان** соқчи, қузатувчи.
 дидбонлиг **ديدبانليغ** қузатиш, соқчилик.
 дилжам **دژم** 1) жаҳдли, ғазабли; 2) ғамгин, ўйчан; 3) бе-
 тоб, дардли; ~ қилмақ эзмоқ, хор қилмоқ.

- дижамвор **دژم وار** жақи билан, жазабли.
- диз **دين** құрған, қатға.
- дийат **ديت** дигат га қ.
- дийда **ديده** күз.
- дийдор **ديدار** юз.
- дийор **ديار** дор ишиг кўплиги.
- дилафгор **دلافگار** гамгин, қайғуан, ұйчан.
- дилафрүз **دلافروز** күнгил очувчи, шод қилувчи.
- дилафрүхта **دلافروخته** күнгил очувчи, шод қилувчи.
- дилбанд **دليند** азиз, ҳурматли, суюкли.
- дилбаста **دليسته** 1) күнгли бөрлик; 2) ошиқ.
- дилгир **دلگير** бўғилган, рапжиган, гамгин.
- дилдўз **دلدوز** дилозор.
- дилжў **دلجو** ва дилжўй күнгил олувчи; ёқимли.
- дилжўй **دلجوى** дилжў га қ.
- дилкушо **دلکشا** ва дилкушой **دلکشای** күнгилли, ёқимли.
- дилкушода **دلکشاده** 1) шод, хурсанд; 2) очиқ күнгилли.
- дилкушой **دلکشای** дилкушо га қ.
- дилмурда **دلمرده** бўшанг, жонсиз.
- дилнавоз **دلنواز** күнгиллови.
- диловар **دلآور** мард, жасур.
- диловарлик **دلآورليق** мардлик, жасурлик.
- диловез **دلآويز** суюкли, ёқимли.
- дилозурда **دلآزرده** озор тонган, рапжиган.
- дилосой **دلآسای** ёқимли; ~ сўз ёқимли сўз.
- дилошуб **دلآشوب** күнгилли безовта қилувчи.
- дилпазир **دلپزير** күнгил тилаган, ёқимли; ~ бўлмақ ёқ-
моқ; ~ тушмақ маъқул бўлмоқ.
- дилисанд **دلپسند** ёқимли; ~ ўлмақ ёқмоқ.
- дилрабб **دلربا** дилли тортувчи, жозибали.
- дилрабойанда **دلرباينده** күнгил олувчи.
- дилреш **دلریش** күнгли яра.
- дилистон **دلستان** маҳбуба, севилган.

- дилеўз دلسوز жонкуяр, меҳрибон.
- дилеўхта دلسوخته дили куйган, ўртанган.
- дилеўхтатор دلسوخته وار дили куйганлардек, ўртанганлардек.
- дилтанг دلتنگ сиқилган, ғамгин; ичи тор: ~ бўлмақ сиқилмоқ.
- дилфигор دلفگار дилхаста, ғамгин, ўйчан.
- дилфириб دلفريب кўнглини алдовчи, жозибали; гўзал.
- дилафурўз دلفروز кўнгли омувчи, шод қилувчи.
- дилхарош دلخراش кўнглини тирновчи, қайғу солувчи.
- дилхаста دلخسته кўнгли озилган.
- дилхоҳ دلخواه кўнгли истаги, иставка мувофиқ.
- дилхун دلخون юраги қон, аламли.
- дилшикан دلشکن кўнгли синдирувчи, дилни сиёҳ қилувчи.
- дилшиктаста دلشکسته кўнгли сиёҳ, ғамгин.
- дилшод دلشاد хурсанд.
- дилшуда دلشده кўнглини бой берган.
- димор دمار тўғриси дамор.
- дин دين кўнгли адӣон плоҳий кучга ишонинга асосланган дунёқараш.
- динор دينار тилла танга.
- дирам درم дирҳам га қ.
- дирампон درمپاش танга сочувчи.
- дирамсанж درمسنج танга ўлчовчи.
- дирафш درفش дарафш га қ.
- дирайат درایت билиш, уқини, англаб олини.
- дирайатосо درایت آسا билим берувчи.
- диръ درع совут.
- дирҳам درهم кўнгли дароҳим танга.
- диъат دئت ва диъат ديت хун вузи.
- диққат دقت нозиклик.
- доба دابه кўнгли давоб ҳайвол.
- дов داو 1) шатранж, нард ўйинларида юриш ёки тош ташлаш навбати; 2) қиморда тикилган пулни ошириш; 3) сўкинч.
- довар داوار ҳакам; подшоҳ.

- дод **داد** 1) адолат; қасос; ~ айламак адолат қилмоқ; ~ ин бермак қасос олмоқ; 2) ёрдам чақирғи.
- додгар **دادگر** одил.
- додхоҳ **دادخواه** адолат талаб қилувчи.
- дож **داچ** қоронғи; ~ айламак қоронғи қилмоқ.
- доир **داير** дойир га қ.
- доира **دايره** дойира га қ.
- дой **داى** лой; пахса девор.
- дойгар **دايگر** пахсачи.
- дойир **داير** ва доир айланувчи; ~ айламак айлаштирмоқ; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ айланмоқ.
- дойира ва доира **دايره** кўнлиги давойир айлана.
- дол **دال** 1) далил; ~ ўлмақ далил бўлмақ; 2) ҳарф номи; ~ айламак эгмоқ, букмоқ.
- долбой **دالباى** тўғриси далбай.
- долу гул **دالوگل** канига гул.
- дом **دام** тузоқ, тур; ~ у дад йирткич ва уй ҳайвонлари.
- дома **دامه** : ~ ҳайитуху умри узун бўлсин.
- доман **دامن** ва домон этак.
- домангир **دامنگير** даъвогар.
- доманганон **دامن گشان** этак қайирувчи; четлашган.
- доманфшон **دامن فشان** этак ёвчи, ўзидан кетган.
- домгоҳ **دامگاه** тузоқ кўнлиган жей.
- домон **دامان** доман га қ.
- домона **دامانه** қиргоқ, этак.
- домонлиг **دامان ليغ** номусли.
- донанда **داننده** олим, билимдон.
- донанош **دانه پاش** дон сочкич.
- донарез **دانه ريز** дон сочувчи.
- донич **دانش** билим; ~ тиламак илм истамоқ.
- донишвар **دانشور** билимдон.
- донишойин **دانش آيين** билимдон, донишманд.
- донишпужух **دانش پجوه** билим тадқиқ қилувчи.
- донишқарни **دانش قرين** илм дўст.

- дор I **دار** кўилиги дийор, ҳовли, уй; ~ и бақо нариги дунё;
 ~ у-л-мулк пойтахт; ~ у-л-қасос, ~ у-л-гурур бу дунё;
 ~ у-с-салом жаннат; ~ у-л-фанодин азм қилмоқ ўлмоқ.
- дор II **дар** жишоятчиларни осиб жазолаш учун жиҳозланган
 базанд ёнғи қурилма.
- доро **دارا** 1) эгач; 2) шоҳ; 3) қадимий эрон шоҳларидан би-
 рининг номи.
- доройи **دارایی** шак галама хити.
- доронараст **داراپرست** шоҳонараст.
- дорсфар **دارافر** доронек шавкатли.
- дору гир **داروگیر** тортишини, ёқаланиши, гала-говур.
- доруға **داروغه** даруға га қ.
- дос **داس** 1) ўроқ, чолғу; 2) туздоннинг бир тури; 3) доривор
 гиёҳ номи.
- достои **داستان** та дастон **داستان** афсона, ҳикоя, ривоят.
- достонсаро **داستان سرا** ва достонсарой **داستان سراي** достон
 айтувчи.
- достонсарой **داستان سراي** достонсаро га қ.
- дофилъ **دافع** қайтарувчи, даф қилувчи; дардага ~ дардин
 қайтарувчи; ~ и газанд зарарин қайтарувчи.
- дохил **داخل** 1) кирувчи, кирган; ~ бўлмақ кирмоқ; ~ қилмақ
 киритмоқ; 2) тегинчи; ~ и мулк мамлакатга тегинчи;
 ~ и Чил Чил тумани.
- дон **داش** хумдон.
- донгарлик **داشگرليک** қурабчилик.
- донхона **داشخانه** хумдон.
- доёя **دايه** энага; ~ йи жагареўз изиқуяд эна а.
- дойагона **دايه گانه** дояларча.
- дог **داغ** 1) тамга; 2) кийим ёки бошага бирор нарсага тушган
 томчи, из; ~ и ҳижрон айрилиқ алами.
- доги **داغی** дағи га қ.
- догул **داغول** 1) маккор, айёр; 2) ҳароми.
- догулий **داغولی** алдамчи, маккор.
- ду **دو** икки.
- дубдурун **دوبدورون** «дук-дук» лаш товучи.
- дувож **دواج** тўғриси давож.

дугона دوكانه 1) икки мағизли, жуфт мағиз; 2) икки ракатли

намоз.

дуд دود тутуц; тун ~ и қаронғулик.

дуда I دوده қавм, қабила.

дуда II دوده қурум, қозон қораси.

дуданг دودليغ ~ афғон изтиробли йиғи.

дудмон دودمان онла, хонадон, сулола; уруғ.

дудоғ دوداغ лаб.

дузд دزد ўғри.

дуйун ديون дайн ишиг кўплиги.

дулуга دولوغه дубулга.

думуъ دموع дамъ ишиг кўплиги.

дун دون наст, разил.

дунан دونان тўрт яшар от.

дунбол دنبال дум.

дунлуқ دونلوق разиллик.

дунпарвар دونپروور разилларин тарбия қилувчи.

дунсиришт دونسرشت наст хулқ.

дуо دعا кўплиги адъийа тилақ.

дур دور йироқ, олис.

дурандин دورانديش узоқни ўйловчи.

дурафшон درافشان дур сочувчи.

дурахш درخش 1) чақмоқ, яшиш; 2) ярқираш.

дурахшанда درخشنده ярқироқ, чақпаган.

дурахшон درخشان ярқироқ, чақпаган; ~ айламақ, ~ қил-

мақ ёритмоқ; ~ бўлмақ ёруғ бўлмақ.

дурбийн دوربين узоқни кўрувчи.

дурбор دربار дур ёғдирувчи; ~ алфоз маъноли сўзлар; ~ йиғ-

ламақ кўз ёши тўкмақ; ~ ўлмақ серёғин бўлмақ.

дурбош دورباش айламақ узоқлаштирмақ.

дурд درد қуйқум.

дурдкаш دردكاش ичкиликка муқкасидан кетган, кўп ичувчи.

дурднўш دردنوش кўп ичувчи.

дурдон دردان дур сақланадиган қути.

- дурдоналик دردانه ليق арзандалик, муҳиблик.
- дурдошом دردآشام кўп ичувчи.
- дурж درج қутича; ~ и ақиқ маҳбубанинг еғзи.
- дурнош درپاش дурдек сочилган.
- дуррож драж қирговул.
- дуруд درود 1) салом; 2) ёғоч, иморат ёғочи.
- дурушт درشت қўпол, йприк.
- дуруштгўй درشت گوی қўпол сўзли.
- дуруштлиқ дерштليق қўполлик, дағаллик.
- дурфишон дерфشان дур сочувчи.
- дуто دوتا ва дутоҳ دوتاه икки букитган.
- дутоҳ دوتاه дуто га қ.
- духон دخان тутуи.
- духул دخول кириш; ~ айламак кирмоқ.
- дучўба دوچوبه чодир.
- душани دوشش 1) икки олти; 2) нард ўйишида икки олти-
ликнинг чиқиши.
- душвор دشوار қийин, оғир; ~ қилмоқ қийинлаштирмоқ.
- душворлик دشوارليق мушкиллик.
- душиза دشيزه қиз, бокира қиз.
- душоб دوشاب узум шинниси.
- дуҳ دوه соя.
- дуҳи دهن кўплиги адҳон малҳам.
- дўзах دوزخ азоб зиндони.
- дўкон دکان кўплиги дакокии 1) нарса сотадиган жой;
2) ипхона.
- дўлашмақ دولاشماق буралмоқ, ўралмоқ.
- дўлоб دولاب чархпалак, чигир.
- дўлтў دولتو чиябўри.
- дўнон دونان тўғриси дунан.
- дўш دوش елка; ~ бар ~ елкама-елка, ёнма-ён.

Ж

- жаба **جبهه** жанг кийимлари, совут.
- жабал **جبيل** кўпчилиги **жибол** төг; **қудрат** ~ қудрат юксақлиги.
- жабарут **جبروت** борлиқнинг сифат мартабаси, лоҳутдан
- жабачи **جبّاحي** қўйи малакутдан юқори мартаба.
- жаббор **جبار** **جبهه چي** жаба устаси.
- жабборлиг **جبارليغ** жаббор бўлиш.
- жабборенфат **جبارصفت** жабборлик сифатига эга.
- жабин **جبين** манглай, пешона; ~ **суртмак** бўйсинмоқ.
- жабинлиг **جبينليغ** манглайли; гул ~ очиқ манглайли; тий-
ра ~ шўрпешона.
- жабраилсо **جبرائيل** Жабраил исмон.
- жабҳа **جبهه** 1) олд томон; 2) пешона; ерга ~ **тегурмак** саж-
да қилмоқ.
- жав **جو** ариа; ~ **ба** ~ бирма-бир, доналаб.
- жавак **جوك** ариа ранг, ариа гули; ~ **аглае** ариа ранг атлас.
- жавдат **جودت** яхши хислатан.
- жав-жав **جوجو** бир-бир, дона-дона.
- Жавзо **جوزا** 1) бурж номи; 2) баҳорнинг учинчи ойи; ~
айаги Жавзо ойининг охири; ~ **кун** йилнинг энг узун
кун — 22 июнь.
- жавлақий **جولقي** ва жувоник **جواليق** жанда кийган.
- жавлаҳа **جولهه** тўқувчи, бўзчи.
- жавлон **جولان** 1) от елиши; 2) от елдириш, от ўйнатиш;
чавапдозлик; ~ **айламак**, ~ **бермак** от ўйнатмоқ; елмак.
жавлонгаҳ **جولانكه** от майдони, от чонар; жанг майдони.
- жавоб **جواب** кўпчилиги **ажвиба** 1) сўроққа, мурожаатга жавобан
қайтарилган гап, хат, имо-ишора; 2) рухсат, ижозат.
- жавод **جواد** жавонмардлик.
- жавомиъу-л-калим **جوامع الكلم** кўп маъноли ва кам сўз-
ли ҳикматли гап.
- жавон **جوان** 1) ёш; 2) йилит.
- жавонбахт **جوانبخت** бахтли, бахтиёр.
- жавондавлат **جواندولت** бахтли, иқболли.

- жавониб **جوانب** жонибнинг кўшлиги
- жавонмард **جوانمرد** сахий, мард.
- жавонгор **جوانغار** кўшининг чап қасоти.
- жавор ва живор **جوار** 1) ёнма-ёнлик, кўшинчилик; 2) ҳи-
моя қилиш, ёнин олиш.
- жаворих **جوارح** жориҳанинг кўлиги.
- жавоҳир **جواهر** жавҳарнинг кўлиги; ~ **п** ашк кўз ёшлари.
- жавоҳирафшон **جواهرافشان** гавҳар сочувчи.
- жавоҳирнисор **جواهرنثار** гавҳар бағишловчи.
- жавф **جوف** ички бўшлиқ, қавақ; **етти кўк** ~ **п** етти фалак
бўшлиги.
- жавшан **جوشن** совут.
- жавқ ва жуқ **جوق** тўда, гуруҳ; ~ — ~ тўда-тўда.
- жавҳар **جوهر** кўлиги жавоҳир 1) қимматбаҳо тош, гавҳар;
2) асл. моҳият, маъжуднинг ўзича бор бўлиб турадиган
жиҳати ёки моддаси.
- жавҳардор **جوهردار** 1) ялтироқ; 2) гавҳарли.
- жавҳарий **جوهرى** жавҳаршунос.
- жавҳари саййол **جوهرسيال** шароб.
- жадвал I **جدول** ариқ.
- жадвал II **جدول** китобни зийнатлаш учун унинг варақлари
ҳошияларидан матни ажратиб турадиган рангли чизиқ-
лар.
- жадд **جد** кўлиги аждод бобо; **бузургвор** ~ катта бобо;
~ **у** аб бобо ва ота; ~ **п** аъло катта бобо.
- жадда **جده** буви.
- жаддайн **جدين** бобо ва буви.
- жадид **جديد** янги.
- жадир **جدير** лойиқ, муносиб.
- Ҷадӣ **جدى** 1) эчки; 2) буриқ пом; 3) қишнинг биринчи оғи.
- жазаъ **جزع** 1) бесабрлик, тоқатсизлик; 2) фарёд, йиғи; ~ **п**
акбар қиёмат йиғиси.
- жазаъкор **جزعكار** сабрсиз, тоқатсиз.
- жазб **جذب** ва жазба **جذبه** торттиш, кўнгили интилиши;
~ айламақ, ~ қилмақ тортмоқ.
- жазба **جذبه** жазб га қ.

- жазира جزيره кўйлиги жазойир орол.
жазм جزم қатъий қарорға келиш; ~ айламак, ~ этмак,
~ қилмақ қатъий қарорға келмоқ.
жазойир جزاير жазира нинг кўплиги; аҳли ~ оролда яшов-
чилар, орол халқи.
жазолат جزالت мўллик; ~-у-л-қавл чечалик. сўзга бой
бўлши.
жазь جزع 1) ақиқ тошнинг бир тури; кўз ~ и кўз қорачиги.
жайб جيب чўнтак, ёқа.
жайран جيران кийикнинг бир тури.
жайш جيش лашкар, қўшини.
жалд جلد 1) чаққон, эичил; 2) тетик.
жалдик جلدك 1) чаққонлик, эичилик, 2) тетиклик.
жалду جلدو тўғриси жўлду.
жалий جلى 1) очқ, ошқора хатти ~ йирик ёзув.
жалил جليل кўйлиги ажилло улуг, атоқли, шоли.
жалисه جليس 1) ҳамсухбат; 2) улфат; ~ айламак ҳамсухбат
қилмоқ.
жалла جل малики аллом ~ ва ало улугу юксак билагон
подшоҳ (Оллоҳ).
жаллоб جلاب қорамол ҳайдовчи.
жаллоблиг: جلابليغ шакар ~ сохта ширин сўзлик.
жало جلا кетиш, (ватандан) чиқиб кетиш, (ватани) таш-
лаб кетиш; ~ йи ватан ватандан чиқиб кетиш; ~ бўлмак
(ватандан) чиқиб кетмоқ ~ қилмақ чиқиб кетмоқ, таш-
лаб кетмоқ.
жалодат جلادت чаққонлик ва ботирлик; ~ айламак, ~ қил-
мақ шижоат кўрсатмоқ.
жаложил جلاجل жулгул нинг кўйлиги.
жалойир جلاير қабила ном.
жалол جلال улуғлик.
жалолат جلالت улуғлик
жалолнийат جلاليات улуғлик.
Жам جم Жамшид нинг қисқаргани
жамал جمال туя.

- жамил جميل чиройли.
- жамила جميله жамилнинг муаннаси.
- жаммоза جمازه ва жамоза чоңқир туя.
- жаммол جمال туя ҳайдовчи, туябон.
- жамод جماد жонсиз ва ўсмайдиган энесм.
- жамоза جمازه жаммозага қ.
- жамон جمان тўғриси жумон.
- жамрий جمري ва жумрий бебон, безори.
- Жамшид جمشيد қадимий Эрон шаҳарларидаги биринчи пами.
- жамшидваш جمشيدوش Жамшиддек.
- жанб جنب ёп, ёп томон.
- жангжўй جنگجوی урушқоқ, жанговар.
- жангий جنگي 1) жанговар; 2) жанчи.
- жанда جنده жулдур кийим, дарвешлар тўни.
- жандавўш جنده پوش жанда кийган, дарвеш.
- жанибат جنيت Подшоҳ ва амирларнинг мишишига етаклаб
**олиб бериладиган махсус от, ядак от; ~ сурмак от мишиб
 бермоқ.**
- жанибаткази جنيت كشي жанибат етакловчи.
- жаноб جناب хўжайин, афанди.
- жанобат جنابت 1) йироқлик; 2) гусл.
- жаноқ جناق тўғриси жуноқ.
- жаноҳ جناح кўпчилиги ажниха қанот.
- жаноҳайн جناحين икки қанот; икки кўл.
- жар جر хабар, овоза; ~ еткурмак хабар бермоқ, овоза қилмоқ.
- жарас جرس кўнгиноқ.
- жарга جرگه ва журга 1) саф тортиш; кўпчилик; 2) ўраб
 ов қилиш.
- жарда جرده сариқ рангли от, тўриқ от.
- жариб جريب ер ўлчови бирлиги.
- жаррор جرار 1) судралувчи, 2) аскарни кўпчилигидан судралиб
 борувчи кўшин.
- жарф جرف теран.

- жарх جرح ёўплиги журух яра.
- жасад جسد ўзини ажеод гавда, тана.
- жасим جسيم 1) гавдали; 2) қомати келишган.
- жаста جسته сакраб, сакрай: ~ — ~ сакрай-сакрай.
- жат جت хинд дўлиларининг бир тонфаси.
- жафожў جفاجو ўзини ўзи жафога солувчи.
- жафокаш جفاکش жафо тортувчи.
- жафокор جفاكار жафочи.
- жафокўш جفاكوش жафо қилишга тиринувчи.
- жафопардоз جفاپرداز жафокор.
- жаффа-л-қалам جفاالقلم жаффа-л-қалам бимо ҳува койин тақдирда ёзилганча (бўлади).
- жашн جشن байрам, ~ и азим улуг байрам; ~ и Хисравона шоҳона базм; ~ тузмак базм қурмоқ.
- жаъба جعبه ўқдоп.
- жаъфарий جعفرى 1) сельдерей; 2) шон номи.
- жаҳим جحيم жаҳаннам.
- жаҳл جهل подонлик; ~ аҳли подонлар.
- жаҳллик جهللىق билимсизлик.
- жаҳонафрўз جهان افروز оламни ёритувчи.
- жаҳонбин جهان بين жаҳонни кўрсатувчи; узоқни кўра билувчи.
- жаҳонбон جهان بان подшоҳ.
- жаҳонбонлик جهان بانلىق ҳукмдорлик.
- жаҳонгард جهان گرد дунё кезувчи.
- жаҳонгир جهان گير дунёни фатҳ қилувчи, олувчи.
- жаҳондор جهاندار жаҳонни эгалловчи, подшоҳ.
- жаҳонкушой جهان كشاي олам очувчи, жаҳонни фатҳ этувчи.
- жаҳоннамо جهان نما ва жаҳоннамоӣ جهان نماي дунёни кўрсатувчи.
- жаҳоннамоӣ جهان نماي жаҳоннамо га қ.
- жаҳоноро جهان آرا ва жаҳонорой جهان آراي 1) жаҳонни без-овчи; 2) Ҳирот боғларидан бирининг номи.

- жаҳонорой **جهان آرای** жаҳоноро га қ.
- жаҳонпаймолиг **جهان پیمای** жаҳонпанталли.
- жаҳонпанох **جهان پناه** подшоҳ.
- жаҳонсўз **جهان سوز** жаҳонни қўйдирувчи.
- жаҳонтеб **جهان تاب** жаҳонни ёритувчи; шамъи ~ маҳбуба.
- жаҳр **جهر** 1) очиқ, ойдин, балад (ороз).
- жаҳул **جهول** жуда подон, ўта жоҳил.
- жевлиган **جیولیکان** тўғриси чулиган.
- жиба **جیبه** тўғриси жаба.
- жибачи **جیبه چی** тўғриси жабачи.
- жибиллат **جبلت** атвор, туғма, феъл.
- жибиллий **جیلی** туғма, табиий.
- жибёл **جبال** жабалнинг қўлиги.
- жибрил **جبریل** Жабройилнинг қисқаргани.
- живор **جوار** жавор га қ.
- жигаргун **جگر گون** ва жигаргуна жигар ранг.
- жигаргуна **جگر گونه** жигаргун га қ.
- жигаргўша **جگر گوشه** ва жигарпора **جگر پاره** фарзанд.
- жигарпора **جگر پاره** жигаргўша га қ.
- жигарреш **جگر ریش** кўнгли яра, аламли.
- жигарсўз **جگر سوز** бағриши қўйдирувчи. аламли.
- жигартеб **جگر تاب** аламли.
- жигархор **جگر خوار** қийновчи, дилни огритувчи.
- жигархун **جگر خون** бағри қон.
- жид **جد** ҳаракат, жаҳд; ~ у жаҳд айламақ, ~ у жаҳд этмақ
ҳаракат қилмоқ, тиришмоқ.
- жижаймақ **جيجيماق** қовжирамоқ.
- жижиғ **جيجيغ** эритилган думба ёғи.
- жижиғлиғ **جيجيغلىغ** думба ёғлиқ; ~ ош думба ёғли ош.
- жиэйа **جزئه** мусулмон бўлмаганлардан олинадиган солиқ.
- жиэм **جيزم** 1) илдиэ; 2) бутоқ.
- жиёфа **جيفه** ўлимтик.
- жилава **جلوه** ўзни кўз-кўз қилиш, ўзига хос кўришиш.

- жилвагар **جلوه گر** жылва қилувчи, ~ бұлмақ жылваланмоқ.
- жилвагустар **جلوه گستر** жылва қилувчи.
- жилвадеҳ **جلوه ده** жылваланувчи.
- жилванамой **جلوه نماي** жылва қилувчи.
- жилвасоз **جلوه ساز** жылва қилувчи, ~ бұлмақ кўризмоқ; ~ эт-мақ кўрсатмоқ.
- жилд **جلد** 1) тери; 2) кнтоб муқоваси; 3) муқоваланган кнтоб.
- жисем **جسم** кўнлиги ажсем 1) шаклга эга модда; 2) гавда. жасад, тапа.
- жили **جىلى** исеиқ.
- жило **جلا** ялтироқлик; ~ бермақ ялтиратмоқ.
- жилф **جلف** кўнлиги ажлоф қўнол, тарбиясиз, оми.
- жилга **جيلغه** водий.
- жинон **جانان** жаннат.
- жинонваш **جانانوش** жаннат мисол.
- жиноҳ **جناح** тўғриси жаноҳ.
- жиммоҳтайр **جناح طير** қушлар.
- жиме **جنس** кўнлиги ажнос 1) тур, нав, 2) мол, мато; ~ у нақд молу нақд пул.
- жирм **جرم** кўнлиги ажром жисем моддаси, масса; ~ и мовий өсмон; ~ и хок, ~ и габро ер курраси; ~ ҳилол янги ой вужуди.
- жиргамак **جیرغاماқ** шодланмоқ, лаззатланмоқ (турмушдан).
- жисем **جسم** кўнлиги ажсем 1) шаклга эга модда; 2) гавда, жасад, тапа.
- жиг **جىغ** фарёд, ҳайқиреқ.
- жиҳат **جهت** кўнлиги жиҳот 1) тараф, томон; 2) сабаб, важҳ.
- жиҳод **جهاد** газот; ~ камарин ижтиҳод белига богламоқ. жаҳд билан урушмоқ.
- жиҳот **جهات** жиҳатнинг кўнлиги.
- жобир **جابر** жабр қилувчи.
- жоваза **جاوز** а-л-иснаини шоъа икки киши (билгани) ҳамма билади.
- жовид **جاود** абадий.
- жовидон **جاودان** ва жовидона **جاودانه** абадий.
- жовидона **جاودانه** жовидон га қ.

- жовидоний جاودانى мангулик.
- жогир جاگير жойгир га қ.
- жода جاده йўл; ~ йи шаръ шариаат йўли.
- жозиб جاذب тортувчи, жозибали.
- жозибга جاذبه жозиб шиг муаннаси.
- жозим جازم ватъий қарорга келувчи.
- жойгир جاگير ва жогир 1) ўрни эгаллаган, ўришган, қарор тошган; 2) эса қолувчи, таъсирли; ~ бўлмақ 1) ўринга тушмоқ; 2) эса қолмоқ.
- жойиз جايز ўришли, мүмкин; ~ у-л-хато хато қилиш мүмкинлик.
- жола جاله 1) дўл; 2) шабнам; ~ қилмақ шабнам томчила-ридек тўкилмоқ.
- жолавор جاله وار шабнамдеб.
- жәлисе جالس ўтирувчи, ўтирган; ~ туруп ўтиргандирлар.
- жом جام қадаҳ; ~ и Жам Икминид жоми; ~ и ёқутгун, ~ и лаъл қизил май; ~ и фано ўлим; ~ и аласт май ичмақ тақдир майини ичмоқ; ~ и гуруп чекмақ мағрурланмоқ.
- жома جامه кийим.
- жомабәф جامه باف чевар.
- жомачок جامه جاك кийими йиртиқ.
- жомгир جامگير майхўр.
- жомий I جامع жам қилувчи.
- жомий II جامع жума намози ўқиладиган масжид.
- жомафрўз جان افروز жонга роҳат берувчи.
- жомбахш جان بخش ҳаётбахш.
- жомвар جانور жондор.
- жонгулоз جان گداز жонни эритувчи, ўта таъсирли.
- жониб جانب томон, тараф; ~ и асфал наст томон, қуйи; ~ нни тутмақ ённи олмоқ.
- жоний جاني 1) жонга тегишли; 2) жон дўст; 3) жиноятчи.
- жонкоҳ جانگاه умрни қисқарттирувчи, аламли, машаққатли.
- жоннавоз جان نواز кўнил қитиқловчи, ёқимли.
- жоннисор جان نثار жон фидо қилувчи.
- жонпарвар جان پرور жонланттирувчи.

- жонсипор جان سپار жон фидо қилувчи.
- жонситон جانستان жон олувчи.
- жонсўз جانسوز жон ўртовчи.
- жонсўхта جان سوخته жони куйган.
- жонфизо جان فزا роҳатижон.
- жонфизоиандалик جان فزاينده ليق жоноролшк.
- жонфишон جان فشان жон фидо қилувчи.
- жонфуруз جان فروز кўнгли ёритувчи.
- жорний جارى оқувчи, оқиб турувчи.
- жорийа جاريه чўри.
- жориҳа جارحه 1) ваҳший ҳайвон; 2) тана аъзоси.
- жоруб جاروب сунурги.
- жорубкаш جاروب كاش сунурувчи.
- жофий جافى жафо қилувчи, жафокор.
- жоҳ جاه мансаб, юқори мартаба.
- жоҳдўст جاه دوست амалнараст.
- жоҳил جاهل кўплиги жуҳҳол подон.
- жуал جعل тезак кўнғиз.
- жуволик جواليق қоп.
- жувоибакт جوانبخت тўғриси жавенбакт.
- жувоимард جوانمرد тўғриси жавоимард.
- жувоигор جوانغار тўғриси жавоигор.
- жувун جيون тўғриси жавун.
- жуд جود саховат; ~ аҳли саҳийлар; ~ ҳавоси саҳийлик истаги.
- жуз جز ва жузв جزو кўплиги ажзо 1) бўлак, қисм. фасл, дафтар, (қўлёзма китобларда); 2) қаландарнинг кичик найзаси.
- жузв جازو жуз га к.
- жузвдон جزودان жузвгир, варақдоп.
- жул جول тўқум.
- жулга جولگا 1 ўкаламзор.
- жулду جولدو шўом.
- жулжул جلجل кўплиги жаложил кўнғироқча.

- жуллоб جلاب тўғриси жулоб.
- жулоб جلاب гулоб, шарбат.
- жулус جلوس 1) тахтга ўтириш; 2) ўтириш; ~ қилмақ ўтирмақ.
- жум جوم тўғриси чум.
- жумон جمان дур.
- жуна جونه атрдон, атторнинг сандиги.
- жуибиш جنبش ҳаракат.
- жуибишнамей جنبش نماي ҳарамат қилувчи.
- жунбуш جنبش тўғриси жуибини.
- жуиғ I جونگ кема.
- жуиғ II جونگ катта.
- жуиғ III جونگ юк туяси.
- жуноқ جاناق эгарнинг қоши.
- жуноу جنون телбалик, жинишлик.
- жуноунлук جنون لوق телбалик, жинишлик.
- журга جرگا жарга га қ.
- журм جرم гуноҳ; жиноят; ~ аҳал гуноҳдорлар; жиноятчилар.
- журмона جرمانه гуноҳкор ва жиноятчилардан обинадиган ҳақ.
- журмишўй جرم شوي гуноҳни ювувчи.
- журух جروح жарҳ иниг қўлиғи.
- журъа جرعه қултум, хўллам.
- журъаден جرعه دان май идиш, кеса.
- журъакан جرعه کش май ичувчи.
- журъакашлик جرعه کشليغ ичувчилик.
- журъахўр جرعه خور майхўр.
- журъачаш جرعه چش майхўр.
- жуш جوش қайнаш.
- жушон جوشان қайнаб турган.
- жуъ جوع очлик; ~ аҳли очлар.
- жуъаллақий جعلقى фирибгар.
- жуқ جوق жавқ га қ.
- жугрот جغرات тўғриси жўгрот.

жуҳул جہول тўғриси жаҳул.
 жуҳҳол جہال жоҳилнинг бўлиги
 жўб جوب тўғриси чўп.
 жўгий جوگى йог.
 жўй جوى ариқ.
 жўйанда جوينده қидирувчи.
 жўйандалиг جوينده ليغ қидирувчилик.
 жўйбор جوى بار сой.
 жўйю جويان ва жўйон جويان истовчи, қидирувчи.
 жўйон جويان жўйю га қ.
 жўлида جوليده парижон, тўзиқ.
 жўстужу جست و جو қидириш, ахтариш.
 жўгрот جغرات қатиқ.

3

забаржад زبرجد қимматбаҳо тош; лавҳи ~, тоқи ~ осмон.
 забаржадфишон زبرجدفشان забаржад сочувчи.
 забон زبان тил; туркий ~ турк тили.
 забона زبان 1) ёлқин, аланга; 2) тил (аъзо); ~ урмақ
 ёлқинланмоқ, алангаланмоқ.
 забонбанд زبانبند тили боғланган; ~ айламак тил тиймоқ.
 забонбаст زبان بست тилсиз, гапира олмайдиган; ~ даъво
 эътироз билдириб бўлмайдиган даъво.
 забондон زباندان 1) тил билувчи, тилшунос; 2) чечан, сўза-
 мол, сўзчан.
 забонлиқ زبان ليق тилли; муомалали.
 забоновар زبان آور ва забоновард زبان آورد чечан, гап-
 доп, сўзамол.
 забоновард زبان آورد забоновар га қ.
 забун زبان 1) енгилган, аспр бўлган; ~ айламак, ~ қилмақ,
 енгмоқ; ~ бўлмақ енгилмоқ; ~ этмак аспр этмоқ; 2) заиф,
 кучсиз, бечора.
 забунваш زبان و ش заифона.
 забунлуқ زبان لوق заифлик, бечоралик.
 забункуш زبان كوش ожизларни ўлдирувчи, золим.

- забур زبور тўрт муқаддас китобдан биринчиги номи.
- забҳ ذبح сўйиш, бўғизлаш.
- зав ضو қуёш нури.
- завж زوج кўплиги **азвож** 1) жуфт; 2) эр; қўш; ~ айламав жуфтлаштирмоқ, қўнмоқ.
- завжа زوجة хотин.
- завойо زوايا зовийа шиг кўплиги.
- завол زوال 1) ботиш (ой, қуёш): ~ чоғи кун қайтиш пайти; ~ бўлмақ қайтмоқ (қуёш); 2) инқироз; ~ еткурмак пайсәйттирмоқ, инқирозга келмоқ.
- заврақ زورق қайиқ; ~ и май қайиқ шаклидаги қалаҳ.
- заврақча زورقچه қайиқча.
- завқ ذوق кўплиги **азвоқ** 1) маза; 2) лаззат; 3) дид; аҳли ~ завқлилар: солим ~ сәғлом дид.
- завқнок ذوقناк шодмон, завқли.
- завжож زجاج 1) шипағар, шиша идини ясовчи, 2) шиша идини сотувчи.
- завж زجر эзиш, зулм қилиш: ~ қилмақ эзмоқ, зулм қилмоқ.
- заифа ضعيفه кўплиги зуафе аёл.
- заифлиг ضعيفليغ кучсизлик.
- зайل ذيل 1) ост, қуйи; 2) илова.
- зайлуча زيلوچه гилтамача, шолча.
- зайн زين эйинат, безак.
- зайтун زيتون мой олинадиган мева ва унинг дарахти.
- зайф ضيف меҳмон.
- закар ذكر кўплиги **зукур** 1) эркак; 2) олат.
- закий ذكي кўплиги **азкийо** эйирак.
- зако ذكا ва заковат زكاوت эйираклик.
- заковат زكاوت зако га қ.
- закот زكات молнинг йилда бир муҳтожга садақа қилинадиган қирқдан бир бўлаг; ~ и ҳусн маъшуқнинг ошиққа илтифоти.
- закотчи زكاتچي закон йиғувчи амалдор.
- залама ظلمه эалимнинг кўплиги.
- залил I ظليل сояли, серсоя.

- залли II ذليل пасткаш, тубан; ~ қилмақ хўрламоқ.
- залиллик ذليلлик хўранк.
- залилона ذليلانه хўрлангандек.
- залол ضلال ва залолат ضلالت тўғри йўлдан ботиш.
- залолат ضلالت залол га қ; ~ ақли йўлдан озганлар. гум-роҳлар.
- залолатангиз ضلالت انگيز йўлдан оздирувчи.
- залум ظلم ўта зolim.
- зам I ضم қўшилиш, қўшиш, орттириш; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қилмақ қўшмоқ.
- зам II ذم ёмонлаш.
- замбур زمبور замбур га қ.
- замзама زمزمه 1) оҳиета куйлаш, хиргойи; 2) оташпарастрларнинг ибодат вақтидаги оҳиета-оҳиета қироати. ~ йи беҳудона беихтиёр куйлаш; ~ чекмақ, ~ қилмақ хиргойи қилмоқ, оҳиета куйламоқ.
- замзамапардоз زمزمه پرداز оҳиета куйловчи.
- замима ذميمة кўпчилиги замийим ёмонлик, қабиҳлик; ~ йи ҳисол ёмонлик хислатлари; ахлоқи ~ ёмон хулқ.
- заминбўе زمين بوس ер ўнувчи.
- заминнавард زمين نورد 1) ер кезувчи; 2) от.
- заминрўб زمين روب 1) ер сулурувчи; 2) хизматкор.
- замир ضمير юрак, кўнгли; мө фи ~ кўнглидаги, юрагидаги.
- замийим ذمايم замима нинг кўплиги; феъли ~ ёмон феъл, бадфеъл.
- замона زمانه 1) аср, давр; 2) тақдир; ~ аблақи неча-кундуз; ~ ақли одамлар; ~ е бир лаҳза.
- замҳарир ذمه رير қишнинг қаттиқ совути.
- зан زن хотин.
- зани ظن 1) фикр, мулоҳаза; 2) гумон, тахмин, фараз.
- занаб ذنب 1) дум, қуйруқ; 2) думли юлдуз.
- занах زناخ ияк; ~ урмақ жағ урмоқ, ~ чоҳи ияк чуқурчаси; себи ~ гўйи ~ бақбақа тўғараги.
- занахдон زناخان ияк.
- занб ذنب кўплиги зунуб гуноҳ, айб.
- занбақ زنبق сунбул гули.

- запбалбоф **ذنبلباف** запбил тўқувчи.
- запбур **زنبور** ва запбур **زنبور** ари.
- запбурий **زنبورى** кичик тўи.
- запбурхона **زنبورخانه** ари уяси.
- запг I **زنگ** кўингироқ.
- запг II **زنگ** маъданиниг оксидланиши патиясида вужудга келган модда.
- запгбор **زنگبار** ҳабашистон; ~ шоҳи тўи.
- запгий **زنگى** негр, қора танли; тун ~ си қоронғулик, зулмат.
- запги шабраниг **زنگشبرانگ** Бухара юлдузи.
- запглиг **زنگليگ** запги бор, запглаган.
- запгөр **زنگار** оч яшилк рангли модда.
- запгөргун **زنگارگون** запгөр рангли.
- запгөрий **زنگارى** запгөр рангли.
- запд **زند** Авеста айрим қиссалариниң цаҳлавий (қадимги форсий) тилига таржима қилинган китобиниң номи.
- запдб **ذنوب** тўғриси зунуб.
- зап **زر** олтин.
- запандуд **زراندود** олтин қопланган.
- запашшон **زرافشان** олтин сочувчи.
- запб **ضرب** 1) уриш, қаттиқ туртиш; 2) чеккиш (танга); 3) кў-пайтирини амали.
- запбөфт **زربافت** зарли мато.
- запбхона **ضربخانه** танга ясайдиган жой.
- запварақ **زرورق** 1) қимматли китобларниң биринчи зарланган вараги; 2) аёлларниң пешонага тақадиган безаги; 3) зарҳал мато.
- запваниг **زروش** олтиндек.
- запд **زرد** сариқ; оғтоб ~ и шафақ.
- запда **زرده** сафро.
- запдак **زردك** сабзи.
- запдолу **زردآلو** ўрик.
- запдушт **زودشت** қадимий Эронда оташнарастликка асос солган файласуфиниң номи.
- запдўз **زردوز** зарҳал кийим тикувчи.

- зарир **زير** сариқ рангли бир ўсимлик номи, испарак: ~ ай-
 ламак саргайтирмоқ, сариғ тусга киритмоқ.
 зариф **ظريف** кўплиги зурафо зийрак. ақли ўткир; хуштабъ.
 зарифа **ظريفه** кўплиги заройиф ўткир сўз, доно фикр.
 зарифваш **ظريفوش** зарифсифат.
 заркаш **زرکش** олтин тор ясовчи.
 заркор **زرکار** зарҳал.
 зарнигор **زرنکار** зарҳал билан безалган.
 зарнишон **زرنشان** олтинга ўхшаш.
 заройир **ذراير** сочилувчан нарсалар (мас. қум).
 заройиф **ظرايف** зарифа нинг кўплиги.
 зарофат **ظرافت** зарифлик, хуштаблик, мулойимлик.
 зарофатдисор **ظرافتدثار** зарофатли, возик.
 зарпайкар **زريکار** олтин жисми.
 зарпош **زريپاش** олтин сочувчи.
 зарр **ضر** зарар, зиён.
 зарра **ذره** кўплиги заррот 1) моддаларнинг энг кичик бўлаги.
 заррин **زرين** ва заррина **زرينه** олтин безакли нарса.
 заррина **زرينه** заррин га қ.
 зарришта **زررشته** олтин иш.
 зарробхона **ضرابخانه** танга зарб қилинадиган жой.
 заррот **ذرات** зарра нинг кўплиги.
 заррофа **ظرافه** тўғриси зуррофа.
 зарф **ظرف** идиш (суюқлик учун); ~ и чиний чинии идиш
 ~ у мазруф идиш ва ичидаги нарса.
 зарфишон **زرفشان** олтин сочувчи.
 заръ I **زرع** экин; экин.
 заръ II **ذرع** ўлчов бирлиги, газ.
 зарқ **زرق** сохталик, фириб, макр.
 зарқлараст **زرقپرست** риёкор, маккор, фирибгар.
 зарқсозлиг **زرقسازليغ** сохталик, ҳийлагарлик.
 зафарпайкар **ظفرپيکار** ғолиб, зафарли; ~ ливо ғалаба байроғи.
 зафдаъ **ضفدع** зифдиъ га қ.

- зафодий **ضفادع** зифдий ёки зафдаъ пинг кўплиги.
- захим **ضخيم** гавдали, йўгон.
- захира **ذخيره** эҳтиётдан сақлаб қўйилган нарса.
- захм **زخم** яра; ~ и забон тил озори; ~ айламак яраламоқ.
- захмлиқ **زخميلىق** ярали.
- захмоқ **زخمناك** дардли, аламли.
- захомат **ضحات** тўлалиқ, семизлик.
- заххор **زخار** тўлиб тошган, сероб.
- заъф **ضعف** кучсизлик, нотавоплиқ.
- заъфарон **زعفران** сариғ рангли доривор, ~ айламак, ~ этмак
саргайтирмоқ, сариғ тусга киритмоқ.
- заъфаронзор **زعفران زار** сариғ юз.
- заъфароний **زعفرانى** сариқ.
- заъфрон **ضعفران** қувватсизликни кетказувчи.
- заъқа **زعه** бақирш; ~ урмақ бақирмоқ.
- зақан **ذقن** няк, энгак; ~ чоҳи бақбақа чуқурчаси.
- заққум **زقوم** дўзахда ўсадиған дарахт.
- заган **زغن** галивоч, қузғун.
- заҳаб **ذهب** олтин.
- заҳра I **زهرة** кўплиги азҳор гул, чечак.
- заҳра II **زهرة** ўт, сафро пуфаги; ~ йорилмақ қўрқмоқ.
- заҳриўш **زهرنوش** заҳар ичувчи; ~ айламак заҳар ичмоқ.
- заҳроб **زهراب** заҳарланган сув.
- заҳролуд **زهرالود** заҳарли.
- зебанда **زيبنده** 1) зеб берувчи; 2) келишган, ярашиқли.
- зеблиг **زيبليغ** безакли.
- зебогўй **زيباگوى** чиройли сўзловчи.
- зебохўй **زيباخوى** яхши хулқли.
- зебочеҳр **زيباچهر** чиройли юзли.
- зевар **زيور** безак, зийнат; ~ кўргүзмак чиройли кўринмоқ,
~ топмақ ясанмоқ.
- зер **زير** ост қуйи, таг; ~ у забар қилмақ остип-устип қилмоқ.
- зеҳ **زه** камон кериши.

- зеҳи **ذهن** кўплиги азҳон фаз. гидрок.
- зи **ذی** ва зо **ذا** ва зу **ذو** соҳиб, эга; ~ ҳайот жонли, тирик; ~ бол қанотли.
- зибақ **زیبق** зийбақ га қ.
- зибҳ **ذبح** (мои) сўйиш; ~ бўлмақ сўйилмоқ. ~ қилмақ сўймоқ.
- зид **ضد** кўплиги аздол қарама-қарши: тўрт ~ тўрт унсур; тупроқ, сув, ҳаво, олов.
- зиддайи **ضدين** 1) икки бир-бирига зид нарса; 2) тўрт унсур— тупроқ, сув, ҳаво ва оловнинг қарама-қарши жуфтлари: олов-сув, тупроқ-ҳаво.
- зийонбуд **زيانبود** зарар.
- зийонзада **زيانزده** зиён кўрган.
- зийонкор **زيانکار** зиён етказувчи.
- зийорез **ضياريز** ёритувчи.
- зиж **زيج** юлдузнома.
- зийбақ ва зибақ **زیبق** симоб.
- зийбол **ذیبال** кулли амрин ~ ҳар иш юракдан (чиқиши керак).
- зийнатафзо **زينتافزا** зийнатловчи.
- зийнатафзойлиқ **زينتافزایليق** безаклилик.
- зийнатфизой **زينتافزای** зийнатланган.
- зикр **ذکر** эслаш, тилга олиш; ~ и жаҳр ошкоро зикр; ~ айтмақ тағри номини тўхтовсиз тилга олмақ; ~ бўлмақ эслатилмоқ; ~ қилмақ тилга олмақ, эсламоқ.
- зилл **ظل** соя; ~ и иқбол бахт сояси; ~ и ҳақ, ~ и илоҳ тағри сояси, подшоҳ.
- зиллат **ذلت** ҳорлик, пастлик.
- зиллу-л-лоҳ **ظل الله** Оллоҳнинг сояси, подшоҳ.
- зимма **ذمه** бурч, қарз.
- зимн **ضمن** 1) ора; 2) орасида, ўртасида.
- зимом **زمام** жилов.
- зимон **ضمان** кафиллик.
- зин **زين** зийн га қ.
- зинда **زنده** тирик.
- зиндагоний **زندهگانی** тириклик, ҳаёт; оби ~ тириклик суви.
- зиндадил **زندهدل** жонли, хушчақчақ.

- зидиқ **زندىق** динсиз, худосиз.
- зино **زنا** бегона аёл билан жинсий алоқа қилиш.
- зир **زير** 1) хум; 2) сандиқ; 3) куйиниң авыяи ва насайиши.
- зирва **ذروه** тўғриси зурва.
- зирдаст **زيردست** қарам.
- зирих I **زره** зирак, сирға.
- зирих II ва зирҳ **زره** совут.
- зирихгарлик **زرهگرليك** совутсозлик.
- зирихпўш **زره پوش** совут кийган.
- зирних **زرنىخ** олтинрутурт.
- зироат **زراعت** экин экиш, деҳқончилик.
- зирҳ **زره** зирих га қ.
- зист **زيست** яшам; ~ қилмақ яшамоқ.
- зишт **زيشت** 1) бўримсиз, хунук; 2) қўпол, ёқимсиз; феъли ~ бадфеъл.
- зиҳ **زه** камониниң кериши.
- зиҳе **زهى** қандай яхши.
- зиҳн **ذهن** зеҳн га қ.
- зо **ذا** зи га қ.
- зобит **ضابط** ҳарбий бошлиқ, офицер.
- зобийа **زاويه** кўнлини завоёо бурчак.
- зог **زاگ** тўғриси зож.
- зод **زاد** жамланган ошлиқ, йиллик озуқа; ~ и раҳ йўл озуғи.
- зодсарв **زادسرو** озода сарв инни қисқаргани.
- зодензлик **زادسىزلىق** озик-овқатсизлик.
- зож **زاج** 1) аччиқтош; 2) кунорос; 3) кислота.
- зойеъ **ضايع** зойиъ га қ.
- зойд **زايد** зойид га қ.
- зойда **زايد** зойида га қ.
- зойл **زايلى** зойил га қ.
- зойпр **زايپر** зойпр га қ.
- зойанда **زاينده** туғулувчи, кўнаючи.

- зойид ва зонд **زايد** ортиқ, ортиқча.
- зойида ва зонда **زايدہ** ортиб қолган, ортиқча.
- зойил ва зонил **زايل** йўқ бўлувчи.
- зоийр **زاير** зиёрат қилувчи.
- зоийъ ва зоёъ **ضايع** бекор кетган; ~ бўлмоқ, ~ ўлмақ
бекор кетмоқ; ~ кечурмак беҳуда кетказмак; ~ этмак,
~ қилмақ бекор кетмоқ.
- зойижа **زايجه** мунажжимларнинг саъду наҳсни аниқлайди-
ган варақаси.
- зойиқа **ذايقه** там билиш.
- зок **زاک** зог га қ.
- зокир **ذاکر** 1) эсловчи; 2) зикр қилувчи.
- зол **زال** 1) мўйсафид, 2) кампир; ~ и маккора маккор
кампир; ~ и хирад қарилик, ақллилик; ~ и чарх, ~
и фалак.
- золл **زال** йўлдан озган.
- золим **ظالم** кўплиги зуллоом ва залама зулм қилувчи.
- зомин **ضامن** кафил; ~ тиламак кафиллик сўрамоқ; ~ ўлмақ
кафил бўлмоқ.
- зоний **زانی** зино қилувчи.
- зону **زانو** тизза; ~ ба ~ ёлма-ён.
- зориб **ضارب** урувчи, зарб қилувчи; ~ бўлмоқ урилмоқ.
- зот **ذات** бирор нарсанинг ўзи; моҳият, ҳақиқат.
- зотий **ذاتی** табиий.
- зохир **زاهر** тўлиб тошган, сероб.
- зоғ **زاغ** қарға.
- зоҳид **زاهد** кўплиги зуҳҳод тарки дунё қилган киши.
- зоҳидванш **زاهدوش** зоҳидсифат.
- зоҳир **ظاهر** кўриниб турган, аён.
- зоҳира **ظاهره** очиқ, ошкора.
- зоҳиран **ظاهرا** ошкора, очиқчасига.
- зоҳирий **ظاهرى** ташқи; аён, ботиний (ички) нинг зидди.
- зу **ذو** зи га қ.
- зуафо ва зуъафо **ضعفا** заифа нинг кўплиги
- зубда **زبدہ** сара.

- зубоб ذباب пашша; ~ у-л-айн кўз қорачиғи.
- зудо зуд زدازود тез-тез.
- зужож زجاج ва зужожа زجاجه шиша.
- зужожа زجاجه зужож га қ.
- зу-заноба ذوذنابه думли юлдуз.
- зукур ذكور закар нинг кўплиғи.
- зу-л-актоф ذوالاكتاف Эрон шоҳи Шонурнинг лақаби.
- зул ذل хорлик.
- зуллом ظلام золим нинг кўплиғи.
- зулматандуд ظلمت اندود зулмат қоплаган.
- зулматафкан ظلمت افكن қоронғулик туширувчи.
- зулматзудо ظلمت زدا зулматни тарқатувчи.
- зулматосо ظلمت آسا зулматдек.
- зулматфишон ظلمت فشان зулмат сочувчи.
- зулматгустар ظلمت گستر зулм тарқатувчи.
- зулмоний ظلمانی қоронғи, зулматли.
- зулмпеша ظلم پيشه золим, ситамгар.
- зулол زلال тиниқ салқин сув.
- зулолий زلالى тоза, соф.
- зулум ظلوم тўғриси залум.
- зулф زلف соч жингалағи.
- зу-л-фиқор ذوالفقار ҳазрати Алининг қиличи.
- зу-л-қарнайн ذوالقرنين Искандарнинг лақаби.
- зу-л-қаъда ذوالقعدة ҳижрий йилнинг ўн биринчи ойи
- зумра زمرة тоифа.
- зумуррад زمرد зумрад.
- зумуррадгун زمردگون зумрад рангли.
- зумуррадиш زمرد پوش кўк либосли.
- зумуррадфом زمرد فام зумраддек, кўк.
- зумухт زمخت 1) пордон; 2) қўпол.
- зумухтваш زمختوش тахир, пордон.
- зуннор زنار христиан ва яҳудийларнинг белбоғи.

- зуинун ذوالنون машхур сўфий Абулфайз Субон Зуннур
 Мисрий.
- зунуб ذنوب занбнинг кўплиги.
- зурафо ظرفا зарифнинг кўплиги.
- зураа ذروه балаандлик, чўққи.
- зуррийа ذريه кўнлиги зуррийот авлод.
- зуррийот ذريات зуррийанинг кўплиги.
- зуррофа ظرافه 1) жзирафа; 2) шатранж доналаридан бирининг
 поми.
- зу-фунун ذوفنون ҳунар эгаси.
- зуъафо ضعفا зуафога қ.
- зуҳал زحل Сатурн.
- зуҳалванح زحلوش Зуҳалдек.
- зуҳалранг زحلرنگ порлақ, чиройли.
- зуҳд زهد художўйлик.
- зуҳдфуруш زهدفروش риёкер.
- зуҳр ظهر пешин; ~ рақатлари уч ракат пешини намози.
- зуҳраванح زهرهوش Зуҳра каби, порлақ, чиройли.
- зуҳражабин زهرهجين гўзал юзли.
- зуҳур ظهور кўриниш, пайдо бўлиш; ~ этмак, ~ қилмак
 кўринмоқ.
- зуҳҳод زهاد зоҳиднинг кўплиги.
- зуҳҳодкуш زهادكوش зоҳидларни ўлдирувчи.
- зўр زور куч, қувват.
- зўрбозу زوربازو билаги кучли.
- зўргар زورگر зўравон.
- зўрманд زورمند кучли.
- зўрозмун زورآزمون куч синови.
- зўрсанج زورسنج куч ўлчовчи.
- зўрхона زورخانه полвоцларнинг машқ хонаси.

II

- иблог ابلاغ етказиш, дарак бериш, хабардор қилиш; ~ ай
 ламак етказмоқ.

- ибн ابن кўпلىги абнэ ўғил; ~ у-л-вақт оғмачи, мосла-
шувчи, мурасасоо.
- ибо ابا рад этиш, унамаслик, кўнамаслик; ~ этмак, ~ қил-
мак тортинмоқ, кўнмамоқ.
- ибод عباد абд иниц кўнлиги; ~ у-л-лоҳ Оллоҳнинг қуллари,
бандалари.
- ибодат عبادت снғиниш; ~ айламак, ~ қилмақ снғинмоқ.
- ибодатгоҳ عبادتگاه ибодатхона, масжид.
- ибора عبارة 1) сўз, сўз бирикмаси; 2) усул; 3) маъно.
- иборот عبارات ибора иниц кўнлиги.
- ибоҳат اباحت 1) очиб берини, айланиш; 2) ибозат, руҳсат;
3) ҳаракат эркинлиги.
- ибра عبرة ибро га қ.
- ибрий عبرى ибронвий (яхудий).
- ибриқ ابريق бўйни узун кўза.
- ибро ва ибра ابرا холи этиш (солиқдан): тозаланиш (гуноҳ-
дан).
- иброз ابراز изҳор қилиш; кўришини; ифода этиши; ~ қилмақ ифо-
даламоқ, изҳор қилмоқ.
- ибром ابرام қистани; сурлик, шилқимлик; ~ айламак қистамоқ.
- ибтидо ابتدا бошланиш; бошда, дастлаб, ~ қилмақ, ~ қилит-
мақ бошланмоқ.
- ибтидоъ ابتداء янгилик топиш, ихтиро қилиш.
- ибтило ابتلا баалога дучор бўлиш.
- ибтиҳож ابتهاج шодлик, қувонч.
- ибҳом I ابهام 1) шубҳа, гумон; 2) поанқлик, маъҳуллик.
- ибҳом II ابهام бош бармоқ.
- иваз عوض эваз га қ.
- ивдим ايوديم чаққон.
- игармак ايگرمك айлантирмоқ.
- игирмак ايگيرماك йигирмоқ.
- играмак ايگرامك ииграмоқ.
- игриى ايگريم гирдоб.
- идбор ادبار бахтсизлик, (пшнинг) юришмаслиги.
- иддио ادعا даъво, талаб.

- идмон **ادمان** (бирор ишга) берилиш, ишқибоз бўлиш.
- идгом **ادغام** 1) қўшилиш, бирлашиш; 2) ассимиляция (ҳарфлар талаффузида).
- ижлос **اجلاس** йиғиш, мажлис; ~ қилмақ мажлис қилмоқ.
- ижмол **اجمال** 1) қисқартиш, қисқа тавсиф, қисқа баён; 1) қисқа, мухтасар.
- ижмоъ **اجماع** йиғиш, уюшиш, бирикиш.
- ижоб **ايجاب** эҳтиёж, талаб, зарурат; ~ қилмақ талаб қилмоқ; ~ сиз талабсиз, сўрашни қутмасдан.
- ижобат **اجابت** қабул; ~ айламақ қабул қилмоқ.
- ижтимоъ **اجتماع** 1) йиғиш, тўпланиш, мажлис; 2) жамоат, жамоатчилик; ~ этмақ йиғилмоқ.
- ижтиноб **اجتناب** четланиш, четга тортиш; ~ айламақ, ~ этмақ сақланмоқ, четлашмоқ.
- ижтиҳод **اجتهاد** жаҳд қилиш, бор куч билан интилиш.
- изад **ايزد** худо.
- издивож **ازدواج** уйланиш, турмушга чиқиш, никоҳ.
- издийод **ازدياد** кўнайиш, ортиш.
- изз **عز** куч.
- иззат **عزت** ҳурмат; буюклик, улуғлик.
- иззатфизолиг **عزت فزايغ** буюклик келтирувчилик.
- излол I **اذلال** камситиш, ерга уриш, хўрлаш; ~ қилмақ камситмоқ, хўрламоқ.
- излол II **اضلال** йўлдан оздириш; ~ этмақ йўлдан оздирмоқ.
- изо **ايدا** азоблаш, ранжитиш, озор бериш.
- изом I **عظام** азимнинг кўплиги.
- изом II **عظام** азмнинг кўплиги.
- изор **ازار** ич кийим, иштон, лозим.
- изора **ازاره** уй деворининг ер билан тоқча орасидаги қисми, плитус.
- изофа **اضافه** боғланиш; аниқланмиш билан аниқловчи ўртасидаги боғланиш; ~ қилмақ, ~ этмақ қўшмоқ, боғланмоқ; ~ бўлмақ қўшилмоқ.
- изтироб **اضطراب** ҳаяжон, нотинчлик, тоқатсизлик; ~ айламақ, ~ қилмақ, тоқатсизланмоқ, ҳаяжонланмоқ.
- изтирор **اضطرار** муҳтожлик, ноилжлик; ~ тушмақ муҳтожликка йўлиқмоқ; ~ юзланмақ муҳтожликка тушмоқ.

- изъон** اذعان бўйсиниш, тап олиш.
изҳор اظهار зоҳир қилиш, кўрсатиш.
ийа ايا эга.
ийар ايار эгар.
ийд عيد байрам.
ийдгоҳ عيدگه ийдгоҳ га қ.
ийдгаҳ عيدگاه ва ийдгаҳ عيدگه байрам ўтадиган жой.
иймоз ايماض ялтираш.
ийналмақ اينالماق қийналмоқ, ранж чекмоқ.
ийодат عيادت касал кўриш.
ийор عيار қалбаки эмас, соф.
ийорандуз عياراندوز (олтиннинг) софлигини ўлчовчи.
ийр عير карвон.
ийрод ايراد ирод га қ.
ийсор ايثار исор га қ.
ийқон ايقان ишонишлик; эътиқод.
ийҳом ايهام 1) гумон; 2) шеърий санъат.
икки ايكي икки; ~ малак Мушкар ва Накир.
иккинч ايكنچ иккинчи.
иккирар ايكيرار иккитадан, иккита-иккита.
иккилик ايكيلىك 1) айримлик; 2) шубҳа.
икмол اكمال тўлдириш, мукаммаллаш.
икром اكرام иззат, ҳурмат; ~ айламак, ~ қилмақ ҳурмат қилмоқ.
икроҳ اكره жирканиш, ёқтирмаслик.
икроҳлик اكرهلىك жирканчли, ёқимсиз.
икенр اكسير ҳар қандай нарсани олтинга айлантира оладиган фалсафий тош; ~ у-е-саодат бахт тоши; ҳаёт ~ и ҳаёт суви.
икесун ва акесун اكسون ипак мато, ипак кийим.
иктисоб اكتساب касб этиш, эга бўлиш; ~ айламак, ~ қилмақ касб этмоқ, эгалламоқ.
иктифо اكتفا кифояланиш, қониқиш; ~ қилмақ, ~ қилинмақ, кифояланмоқ, қониқмоқ.
иктиҳол اکتحال сурма кўйиш.

- ил I **ایل** йил.
- ил II **ایل** илик га қ.
- ила **ایله** ва илаи **ایلان** билан.
- илай **ایلاى** олд; ~ га келмак йўликмоқ. дуч келмоқ; ~ див
қўлмақ бартараф бўлмоқ, йўқолмоқ.
- илайк **ایک** сенга; ва лав якуну қабиҳан фаминҳу тубту илайк
агар у қабиҳ бўлиб чиқса, унинг олдида сенга қараб қо-
чамаи.
- илал **علل** илат иниг кўлини.
- илан **ایلان** ила га қ.
- илбаратмақ **ایلباراتماق** илбиратмоқ.
- илбос **الباس** кийинтириш.
- илбосун **الباسون** илвасин, овланган ёки овланадиган парранда;
~ ўрдақдур овланадиган парранда ўрдақдир.
- илдирим **ایلدیریم** яшин, чақмоқ.
- илдом **الدام** уриш, шанаалоқлаш; тил ~ и сўз захри.
- илзом **الزام** мажбур қилиш; ~ бўзмақ мажбур бўлмоқ; ~ қил-
мақ мажбур қилмоқ.
- илиг **ایلیگ** илик га қ.
- илик **ایلیک** ва илиг **ایلیگ** пайжа; ~ йумақ умидин
узмоқ; ~ тортмақ қўл тортмоқ. чекинмоқ; эгагига ~ ур-
мақ эргашмоқ; ~ очмақ қўл узатмоқ; ~ тишламақ уялмоқ.
- иликламак **ایلیکلاماک** қўлга киритмоқ, олмоқ.
- илинмак **ایلینماک** қўлга тушмоқ.
- иллат **علت** кўлиниги илаи 1) сабаб, баҳона, важ; 2) касал-
лик, бетоблик.
- илло **الا** аммо, лекин, бироқ.
- илло-л-лоҳ **الا الله** Оллоҳдан бошқа.
- илм **علم** кўлиниги улум.
- илмак **ایلماک** илгак; тузоқ.
- илмкен **علمکیش** илмли, олим.
- ило I **الا** илоҳ иниг қисқаргани: худо!
- ило II **الى** жўналиш келишиги маъносини ифодаловчи араб-
ча сўз олди кўмакчиси: ~ йавми-л-қийом қиёмат кунин-
гача.
- илож **علاج** 1) даволаш; 2) дори; 3) чора.
- иложсиз **علاج سیز** 1) давосиз; 2) чорасиз.

- илоқа علاقه дор (нарсә илһиш учун).
- илоҳ اله худо.
- илоҳий ва илоҳо الهى о худоийим!
- илоҳо الهى илоҳий га қ.
- илтижо التجا ялһиши, ёлборһи: ~ келтурмақ, ~ қилмақ
ялһинмоқ, ёлбормоқ.
- илтизов التذاد лаззатлаһиш; лаззат; ~ бермақ лаззат бермоқ.
- илтизом التزام мажбурият оһиш, зиммага оһиш; ~ айламақ зим-
мага олмақ; ~ қилмақ лозим топмоқ.
- илтийом التيام битиб кетһиш, тузалһиш.
- илтирамақ ايلتراماك ялтирамоқ.
- илтироғуч ايلتراغوج ялтироқ.
- илтифот التفات дутф қилһиш.
- илтиҳаб التهاب ловиллаб ёһиш; һесик чикһиш (касәлликда).
- илқи ايلقى от.
- илқо القا тапқани; ~ қилмақ тапқаноқ.
- илғамақ ايلغاماق тез юрмоқ.
- илғи ايلغى йилһиш.
- илҳод الحاد дһисезлик.
- илҳом الهام шуур қилһиш, тағридан бўладиган сезиш; шуур,
сезги.
- илҳон الحان тўғриси алҳон.
- илҳоқ الحاق қўһиш; ~ қилмақ қўшмоқ, орттирмоқ.
- илҳоҳ الحاح қаттиқ туриб сўран, талаб қилһиш, қистаһи; ~ эт-
мақ қистамоқ.
- илмад امداد ердам, кўмақ, мадад; ~ еткурмақ ёрдам бермоқ,
қўлламоқ; ~ қилмақ кўмаклаһишмоқ.
- илмо املا ёһиш, ёздирһиш; 2) тўғри ёһиш, орфография; 3) чи-
ройли ёһиш; ~ билмақ ёзув ўрганмоқ; ~ мусаввадаси
қўлёзмаһишнинг дастлабки нусхәси, қоралама; ~ қилмақ ёз-
моқ, ёздирмоқ.
- илмод عماد уступ.
- илмом امام қўһилһиш аимма мусулмонларһишнинг диний раҳбарһи,
пешво.
- илмомат امامت имомлик, имомлик вазифәси.
- илмомтиг امامليغ имомлик вазифәси.

- имон **ایمان** ишонч, эътиқод.
- имонезўз **ایمانسوز** имонни куйдирувчи.
- имотат **اماتت** ўлдириш.
- имроғ **امراغ** амроғ га қ.
- имсоқ **امساک** 1) тийиниш, сақланиш; 2) тежаш.
- имтидод **امتداد** давом этиш, давомат; чўзилиш; ~ **этмақ** чў-зилмоқ.
- имтизож **امتراج** аралашиш, қоришиш, бирикиш; ~ **топмақ** қоришмоқ.
- имтило **امتلا** тўлалик; ~ **қилмақ** тўлдирмоқ; ~ **марази се-мизлиқ** касали.
- имтиноъ **امتناع** 1) рад қилиш; 2) иложсизлик; ~ **қилмақ** рад қилмоқ.
- имтисол **امتسال** бўйсиниш, итоат қилиш.
- инак **اينك** демак, энди, мана.
- иналмақ **اينالماق** ялипмоқ.
- инбисот **انبساط** 1) ёйилиш, кенгайиш; ~ **айламақ** ёйилмоқ; 2) шодлик, хушчақчақлик; ~ **ўлмақ** шод бўлмоқ, шодлан-моқ.
- инграмақ **اينگراماқ** дард билан оҳиста йиғламоқ.
- ингранмақ **اينگرانماқ** йиғламоқ.
- индамақ **اينداماқ** чақирмоқ.
- инда-и-нос **عندالناس** одамлар олдида, одамлар қошида.
- индирож **اندراج** бирор нарса дойрасига, таркибига киритиш, дарж қилиш; ~ **топмақ** дарж бўлмоқ, кирмоқ.
- индурмақ **ايندورماқ** гуширмоқ, эгмоқ; **бўйнига** ~ бўйнига олмоқ.
- инжимақ **اينجىماқ** рапжимоқ, хафа бўлмоқ.
- инжитмақ **اينجىتماқ** рапжитмоқ, хафа қилмоқ.
- инжоҳ **انجاح** (мақсадга) етишиш, муваффақият.
- инжу **اينجو** 1) марварид, дур; 2) кўз ёши.
- инзиво **انزوا** четлашиш, тарки дунё қилиш.
- инзимом **انضمام** қўшилиш; илова.
- иничка **اينچكا** инчка га қ.
- инкисор **انكسار** синиш, синиқиш; **қарилик** ~ **и** ожизлик.
- инмақ **اينماқ** тушмоқ.

- ино **انا** кўплиги **авоний** идиш.
- инобат **انابت** бирор нарсанинг хатолигини тушуниб етиш. кўз
очилиши; ~ **чоги** кўз очилганда, тушуниб етганда.
- инод **عاد** 1) ўжарлик, қайсарлик, 2) исёён.
- инойат **عنايت** ғамхўрлик, илтифот; ~ **и пинҳона** яшириш
ғамхўрлик; айламак, ~ **қилмақ** илтифот қилмоқ.
- инойатнома **عنايتنامه** ғамхўрлик изҳор қилинган хат.
- инон **عنان** тизгин, жиллов; ~ **и ихтиёр** ихтиёр тизгини, инонч.
- инонгир **عنان گير** жилловни ушловчи.
- инонлиг **عنان لىغ** жиловли, тизгинли.
- инонкаш **عنان كىش** жилловни тутувчи.
- инонтоб **عنان تاب** жиллов бурувчи; ~ **ўлмақ** юз ўтirmoқ.
- инос **اناس** уносо пинг кўплиги.
- инс **انس** одамлар, одам жинси.
- инсон **انسان** кўплиги **нос** одам.
- интибоҳ **انتباه** 1) уйғотиш; 2) бедорлик.
- интиош **انتعاش** соғайиш, кайфиятнинг кўтарилиши: Таъби ул
манзилда топғач интиош, Кўрди чашма бошида бир тахта
тош.
- интисоб I **انتساب** 1) тегишлилик, мансуб бўлиш; 2) келиб чи
қиш, насаб.
- интисоб II **انتصاب** тайинлаш (ишга, лавозимга).
- интифо **انتفاع** нафъ олиш, фойдаланиш.
- интихоб **انتخاب** сайлаш, танлаш; ~ **эрмак** сайланмоқ.
- интишор **انتشار** ейиш, тарқатиш, нашр қилиш; ~ **топмақ** ёйил
моқ, таралмоқ.
- интиқод **انتقاد** танқид; ~ **қавойиди** танқид қилиш қондалари.
- интиқом I **انتقام** кўчирини, ўтказиш; ~ **топмақ** кўчмоқ, ўт
моқ; дори фанодин ~ **ўлмақ** ўлмоқ.
- интиқом II **انتقام** ўч; ~ **топмақ** жазолашмоқ; ~ **тортмақ** жазо
лашмоқ; ~ **тузмақ** ўч олмоқ.
- интиҳо **انتها** тугаш.
- инфижор **انفجار** портлаш.
- инфиол **انفعال** 1) уялиш; 2) ачинниш.
- инфитоҳ **انفتاح** очилиш.

- ниҳирот **انخراط** киритини, қўшилши; ~ **топмақ** кирмоқ.
 қўшилмоқ.
 ниҷка ва ниҷча **اینچکه** позик.
 ниҷқирмак **اینچکیرماک** ниғичча тоғуш билан йиғламоқ, чиңқирмоқ.
 нишо **انشا** 1) услуб; 2) ёзини; тузини; ~ **қилмақ** ёзмоқ.
 ниқийод **انقياد** 1) амал қилини; ~ **қилмақ** амал қилмоқ; 2)
 бўйсунини; ~ **этмақ** бўйсунимоқ.
 ниқилоб **انقلاب** ўтарини; тўнтарини.
 ниқироз **انقراض** тугалланиш.
 ниқизгоъ **انقطاع** кесилини, узилни.
 ниҳизом I **انهضام** ҳизм қилини.
 ниҳизом II **انهزام** магдубият, тор мор бўлини, қочини.
 ниҳизом III **انهزام** ботлаб қўйини, тахт қилини (сафар юкини).
 ниҳироф **انحراف** гинини; ~ II хоғир бузуқ наифият; ~ **топмақ**
 оғинимоқ.
 ниҳитот **انحطاط** тушқушлик, сустанк; ~ **топмақ** тушқушликка
 берилмоқ, сусаймоқ.
 нода **اعاده** ва водат **اعادت** қайтини; такрорлани; ~ **қилмақ**
 қайтмоқ; такрорламоқ.
 нодат **اعادت** нода га қ.
 нржоф **ارجاف** қўланин арожиф ёлган шов-шув.
 нрз **عرض** обрў, яхши ном, шухрат.
 нрик **ايريك** зўғал, дағал.
 нриклик **ايريكليك** қўноқлик, дағаллик.
 нришмак **ايريشماک** эринимоқ, этиб келмоқ.
 нриқ **ايريق** йиғини.
 нрэд **ايراد** ва ийрэд **ايراد** келтирини, ишора қилини, ҳавола
 қилини, (бирор манбага); ~ **қилмақ** келтирмоқ, ишора
 қилмоқ, ҳавола қилмоқ.
 нроқ **ايراق** узоқ, йироқ; ~ **солмақ** узоқлаштирмоқ, найсалга
 солмоқ.
 нре **ارث** мерос.
 нресол **ارسال** юборини, жўнатини; ~ **айламақ**, ~ **қилмақ** юбор-
 моқ, жўнатмоқ.
 нртибот **ارتباط** алоқа, муносабат.
 нртизо **ارتضا** розилик, маъқулланиш.

- пртикоб ارتكاب **портқўя** иш, ҳаракат; ~ қилмақ портқўя иш қилмоқ.
- пртшош ارتعاش **тизран, қалтиран, тебранни.**
- пртиқоъ ارتفاع 1) баландлик, юқорилик; 2) ҳосил, унум.
- прфон عرفان 1) тағриқи тағниш (тафаккур билан), мистика;
2) билим; аҳли ~ олимлар.
- прфонишавоҳ عرفان پناه **билим ҳомийи.**
- пршод йўлга солиш, ўргатиш; раҳнамодлик қилиш; ~ қилмақ йўлламоқ; ~ аҳли муришдлар, йўллоғчилар.
- пршодгар ارشادگر **муриш, йўллоғчи.**
- пршодманд ارشادمند **йўлга солинган.**
- пршодмасоб ارشادمآب **муриш, йўллоғчи.**
- пршодойин ارشاد آيين **тўғри йўлга солувчи.**
- пршоднавоҳ ارشاد پناه **йўлдан ҳомийи.**
- прқ عرق 1) қон томирлари; 2) илтиҳ; 3) зот.
ис айси **аҳли ~ сизмақ хабар келмоқ.**
- прсавий عيسوی **Исо га мансуб.**
- прсавъ اصبع **кўнглини арабъга; ~ ни масвoқ қилмақ ҳайратда қолмоқ.**
- прсиркамақ ايسير كاماك **ҳилламоқ.**
- прскан тароний اسکندرانى **курси, ўриндоқ.**
- прсoҳ اصلاح **тузатиш; ~ топмақ тузатишмоқ; ~ қилмақ тузатишмоқ.**
- прсoҳназир اصلاح پذير **прсoҳга келадигани; ~ бўлмақ тузатишмоқ.**
- прсм اسم **исмга раъвога раъсоний ном.**
- прсмаъ عصمت **сoғом, ифтихор, айбенили.**
- прсмаънавоҳ عصمت پناه **ифтихор (аёл).**
- прсмот اسماع **иш-ишлари, кўнглига солиш, иш-ишлари; ~ и раъ топмақ сирни кўнглига солиш, иш-ишлармоқ.**
- прсмайният اثنيث **икки ҳадотлиги, диндор.**
- прсо اثنا **икки.**
- прсод اسناد **далил; далил келтириш; ~ топмақ асосланмоқ, далил билан асосланмоқ; ~ қилмақ далил келтирмоқ.**
- прсо عيسى **найғамбар номи.**
- прсодам عيسى دم **прсо нафас, жон берувчи, жон бағишловчи нафас.**
- прсор ايتار **совға тарқатиш, иш-иш тарқатиш; ~ айламақ, ~ этмақ бағишламоқ.**

- испанд اسپند исирик.
- исроиллий اسرائيلی яхудий.
- исерор اصرار қаттиқ киришиш, жаҳд.
- истехзо استهزا мазах, пичинг, кяноя.
- истидлол استدلال хулоса қилиш (далил асосида).
- истидрож استدراج мартаба, даража топиш, қўтарилиш.
- истидъо استدعا илтимос, сўраш, ўтиниш.
- истижоб استجاب (илтимосни) қондириш, бажариш.
- истижоза استجازه ижозат олиш; ~ қилмақ ижозат сўрамоқ.
- истизҳор استظهار ҳомийлик сўраш.
- истикмол استكمال тугаллаш, охирига етказиш; ~ и маънавий маънавий етуклик.
- истило استيلا 1) қўлга киритиш, босиб олиш; 2) ҳукм суриш, ҳукмронлик; ~ топмақ ҳукмронлик қилмоқ.
- истилоҳ اصطلاح кўпчилиги истилоҳот атама, термин; ~ билмақ атамашунослик, терминология илмини билмоқ.
- истилоҳот اصطلاحات истилоҳнинг кўпчилиги.
- истимдод استمداد кўмак сўраш; ~ қилмақ мадад сўрамоқ.
- истимзож استمزاج сўроқлаш, суриштириш.
- истимоъ استماع эшитиш, тинглаш.
- истинбот استنباط хулоса чиқариш, умумлаштириш.
- истинжо استنجا ювишиш.
- истинкоф استنكاف) рад қилиш; қайтариш; 2) бўйсунмаслик, итотсизлик.
- истинод استناد далиллаш, ҳужжат келтириш, асослаш.
- истиншоқ استنشاق бурун ичига сув тортиш.
- истира استعاره кўчма (маъно), ҳақиқий эмас.
- истирзо استرضاء рози қилишга интилиш.
- истисқо استسقا 1) ёгин тилаш; 2) сувчечак; қоринга сув йиғилиши касали.
- иститоат استطاعت қудрат, иқтидор, куч.
- истифсор استفسار сўраш ~ қилмақ сўрамоқ.
- истифтоҳ استفتاح очилиш, бошланиш; ~ қуни очилиш қуни.
- истихлос استخلاص халос бўлиш, қутулиш.
- истихора استخاره фол кўриш; ~ қилмақ фол кўрмоқ.

- истихрож** استخراج чиқариш, чиқариб олиш; ~ қилмақ чиқариб
 олмақ.
истихфиф استخفاف енгиллатиш.
истишмом استشمام ҳидлаш; ~ қилмақ ҳидламоқ.
истишҳод 1) استشهاد шаҳодат сўрак, гувоҳлик сўраш; 2) мисол
 келтириш.
истиқбол استقبال қарши олиш, кутиб олиш; ~ қилмақ кутиб
 олмақ.
истиқлол استقلال мустақиллик.
истиқомат استقامت барқарорлик, турғулик; бир текислик, тўғ-
 ри; ~ и сармадий мангу барқарорлик; ~ бўлмақ тўғри
 бўлмақ; ~ топмақ барқарор бўлмақ.
истиқсо استقصا таҳлил қилиш, синчиклаб текшириш.
истиқсос استقصاص қасос олиш.
истиғно استغنا муҳтожсизлик.
истиғоса استغاثه ёрдам чақириқлари.
истиғроқ استغراق 1) фикрга чўмиш; 2) гарқ бўлиш; 3) диқ-
 қатни бир нарсага қаратиш.
истиғфор استغفار тавба қилиш; ~ қилмақ тавба қилмоқ.
истиҳзо استهزا истеҳзо га қ.
истиҳзор استحضار хабарланиш, хабардор қилиш.
истиҳком استحكام 1) маҳкамлаш; 2) маҳкам, қаттиқ.
истиҳлок استهلاك йўқ қилиш, ҳалок қилиш.
истиҳлол استهلال бошланиш, кириш.
истиҳсон استحسان маъқуллаш, мақташ.
истиҳқоқ استحقاق ҳақли бўлиш; ~ била ҳақли ҳолда.
истор استار парда.
исқот اسقاط олиб ташлаш, соқит қилиш, тушириб қолдириш;
 ~ этмак тушириб қолдирмоқ.
исмо اسماع эшитни, тинглаш, қулоқ бериш; ~ қилмақ эшитмоқ
итик ايتيك ўткир, тез.
итиклик ايتيكلية ўткирлик, кескирлик.
итлик ايتليك ёмонлик.
итлоф اتلاف йўқотиш.
итлоқ اطلاق бўшатиш, қўйиб юбориш.
итмак I ايتماك йўқолмоқ, йўқ бўлмақ.

- итмак II **ايتماك** отмоқ, ташламоқ.
- итмийнон **اطمئنان** ивиноч.
- итмом **اتمام** тамомлаш, тугатиш: ~ айламак тугалламоқ, охи-
рига етказмоқ; ~ га етмак тугалламоқ; ~ топмақ тамом
бўлмақ, охирига етмоқ.
- итноб **اطناب** тафсилотлар билан гашириш, ганиш чўзиш.
- итоб **عتاب** маломат, таъна.
- итоболуд **عتاب آلود** маломатли, таънали.
- итобомиз **عتاب آميز** қаҳр билан, газаб аралаш.
- иттиклик **ايتتيليك** тўғриш иттиклик.
- иттилоъ **اطلاع** хабар, дарак.
- иттисол **اتصال** кўниш, бирлаштириш, бириктириш, улаш.
- иттисом **اتسام** белгиланмоқ, помланмоқ, белгиланмоқ, помланмоқ.
белгиланмоқ, помланмоқ.
- иттисоф **اتصاف** таъриф; мақтов.
- иттифоқ **اتفاق** мувофиқлик; ~ қилмақ келишмоқ.
- иттифоқий **اتفاقي** тасадифий.
- иттиҳод **اتحاد** бирлашиш.
- иттурмак **ايتورماك** йўқотмоқ, кетказмоқ.
- итф **عطف** кўилини аътоф тараф, ёқ.
- ифлоэ **افلاس** сениш (савдода).
- ифно **افنا** йўқолиш, йўқ бўлиш; ~ йи мавжуд боришиг йўқ
бўлиши.
- ифода **افاده** ифодалан, баён қилиш; ~ га машғул бўлмақ ба-
ён илмини ўрганмоқ.
- ифрит **افريط** дев.
- ифрор **افرار** қочирин, қувлаш.
- ифрот **افراط** ҳаддан ошиш, кўнайиш, тўлиб-тошиш; ~ и жа-
моа жууда широйиш; ~ кўргузмак ҳаддан ошмоқ.
- ифсод **افساد** бузиш, бузилиш; талон-тороғ қилиш.
- ифтиро **افترا** дўхмат, бўҳтон.
- ифтитоҳ **افتتاح** очин, бошлаш; ~ айламак бошламоқ, очмоқ.
- ифтиқор **افتقار** камбағаллик, фақирлик.
- иффатмаоб **عفت مآب** иффатли, помусли.
- иффатпаноҳ **عفت پناه** помусли асровчи.

- ифшо افشا очши, фoш этиш; ~ айламак. ~ этмак оцмоқ, фoш қилмақ.
- ихбор اخبار хабар берини, хабардор қилини.
- ихвон اخوان ахнинг кўплиги.
- ихлос اخلاص 1) холислик, самимият; 2) тавҳид (Бирлик) сураши.
- ихрож اخراج чиқарини, бўшатини; қувини, ҳайдан; ~ топмақ. ~ ўлмақ чиқарилмоқ, ҳайдалмоқ; ~ қилмақ ҳайдалмоқ.
- ихтиёр اختيار ҳақ, эрк; ~ айламак, ~ қилмақ сайламоқ, танламоқ.
- ихтиёрвий اختيارى эркин, эрк доирасида.
- ихтиёрсиз اختيارسىز эркин.
- ихтилол اختلال қусурланиш, сусайини, бузилни.
- ихтилол اختلاط аралашини, қоринини, чагинини.
- ихтироъ اختراع ўйлаб тошини, ихтиро қилини; ~ айламак ~ қилмак ўйлаб тошмоқ, ихтиро қилмоқ.
- ихтисор اختصار қисқартини; қисқалик, аниқлик; ~ айламак ~ қилмақ. ~ қилмақ қисқартмоқ, қисқа қилмоқ.
- ихтисос اختصاص тегишлилик, хос бўлини; ~ топмақ хос бўлмоқ; тегишли бўлмоқ.
- ихтитом اختتام 1) тугани, охири, сўни; 2) хулоса.
- ихтифо اخفا яширини (ўзини), беркивини; наналани; ~ пардага қочмақ беркивмоқ.
- ихфо اخفا яшириш, беркитиш; ~ айламак яширмоқ, сир тутмоқ.
- ихфoлиг اخفالىغ яширишлик, махфийлик.
- ичك ايچк ички азволар, қорин бўшлиғи; ~ олоти ичак-чавоқ.
- ичкۇ ايچكۇ га ичку ايچكو ичкилик ички.
- ичин ايچين аро. ўзаро.
- ичку ايچكو ичку га қ.
- ичкүлүк ايچكولوك ичкилик.
- ичкучи ايچكوجى майхўр.
- ичурмак ايچورماك ичирмоқ.
- ичвагар عشوهگر карашма, поз қилувчи.
- ичвасоз عشوهساز карашма қилувчи.
- ичканжа اشكنجه қийноқ, азоб.
- ичкөл اشكال қийинчилик, мушкиллик, тўсиқ.
- ичнамак ايشناماك ялттирамоқ, порламоқ.

ишо **عشا** кечки овқат.

ишорат **اشارات** кўплиги ишорот белги, имо; ~ аҳли фикрни мажозий йўл билан изҳор қилувчилар; ~ қилмақ имо қил-моқ.

ишоратнамоӣ **اشارات نماى** ишорат қилувчи.

ишорот **اشارات** ишоратнинг кўплиги.

ишратангиз **عشرت انگيز** ишрат қўзғатувчи.

ишратандуз **عشرت اندوز** ишрат ҳосил қилувчи.

ишратафзой **عشرت افزاي** давомли ишрат қилиш.

ишратгаҳ **عشرت گه** ишратхона.

ишратобод **عشرت آباد** ишратхона, ишрат қилинадиган жой.

ишратсаро **عشرت سرا** ишратхона.

ишратсеғол **عشرت سگال** ишратга мойил.

ишратфизой **عشرت فزاي** ишратни тўла қилувчи.

ишратҳийн **عشرت حين** ишрат вақти.

ишроқ **اشراق** норлаш, ялтираш.

ишроқий **اشراقى** норлоқ, ялтироқ.

иштибоҳ **اشتباہ** янглишиш; било ~ шубҳасиз.

иштидод **اشتداد** кучайиш, зўрайиш.

иштиол **اشتعال** алангаланиш.

иштирок **اشتراك** қатнашиш, шериклик.

иштиғол **اشتغال** шуғулланиш; ~ кўргазмақ шуғулланмоқ.

иштиҳо **اشتها** иштаҳа.

иштиҳор **اشتهار** машҳурлик, шуҳрат; ~ бермақ. ~ топмақ

ишфoқ **اشفاق** машҳур бўлмақ. шафқат қилиш, аяш; ~ қилмақ аямоқ.

ишғор **اشعار** хабар қилиш, маълум қилиш.

ишқбозлик **عشق بازليق** ошиқлик ўйнаш.

ишқпечон **عشق پيچان** печакгул, чирмовуқ гул.

иқбол **اقبال** бахт.

иқболосо **اقبال آسا** бахт келтирувчи, қутлуғ.

иқд **عقد** кўплиги уқуд 1) маржон, мунчоқ; 2) иш, тасма; 3) ту-гул, чигал.

иқдом **اقدام** чора-гадбир, ҳозирлик (ишга киришиш учун); ~ қилмақ киришмоқ (ишга).

- иқлим **اقليم** кўплиги ақолим мамлакат.
- иқлимгир **اقليم گير** иқлим олувчи.
- иқоб **عقاب** жазо.
- иқола **عقال** савдодан айниш.
- иқомат **اقامت** яшаш.
- иқтибос **اقتباس** кўчирма, кўчириб олиш.
- иқтидо **اقتدا** тақлид қилиш, органиш.
- иқтидор **اقتدار** қудрат, қодирлик.
- иқтидорлиг **اقتدارليغ** қудратлилик, кучлилик.
- иқтизо **اقتضا** зарурат, тақозо қилишлик, кераклилик.
- иқтирон **اقتران** бирикши, яқинлашиш.
- иқтисор **اقتصار** қисқартиш.
- иқтоъ **اقطاع** 1) ер ҳаля қилиш; 2) ҳаля қилинган ер.
- иглол **اغلال** хиёнат, сотқинлик.
- игмоз I **اغماز** бўҳтон.
- игмоз II **اغماض** кўз юмиш, кўрмасликка олиш; ~ айламак,
~ этмак яширмақ.
- ихдо **احدى** бир; ~ р-роҳатайн икки роҳатдан бири.
- ихдос **احداث** яратиш, қуриш.
- ихзор **احضار** чақирув, чақириқ.
- ихйю ва эҳйю **احيا** 1) тирилтириш; ~ йн амвот ўликларни
тирилтириш; ~ айламак тирилтирмақ; 2) ўзлаштириш,
тиклаш.
- ихмол **احمال** эҳмол га қ.
- ихонат **اهانت** ҳақорат қилиш, ҳазар қилиш, нафратланиш.
- ихота **احاطه** ўраб олиш, қамраш; ~ айламак ўраб олмоқ.
- ихроқ **احراق** куйдириш, ўт олиш.
- ихсос **احساس** ҳис қилиш, сезиш.
- ихтидо **اهتدا** эҳтидо га қ.
- ихтизоз **اهتزاز** эҳтизоз га қ.

Й

- йаба **ياببه** 1) курак; 2) чоршоҳ; 3) айри.
- йабан **يابان** чўл, дашт.

- йабанчи **يابانچى** ёт. ажнабий.
- йабоб **ياباب** 1) бұзуқ, хароб; 2) камбагал, қашшоқ.
- йабу **يابو** сүйреки йану.
- йава ва йова **ياوه** бемағын, беҳуда (ған): ~ айтмақ беҳу-
да ған айтмоқ.
- йавм **يوم** күннің и аййом кун.
- йавумақ **ياووماق** ва йавушмақ **ياووشماق** яқинлашмоқ, етишмоқ.
- йавутмақ **ياووتماق** яқинлаштирмоқ.
- йавушмақ **ياووشماق** йавумақ га қ.
- йавуқ **ياووق** яғни.
- йавшан **ياوشان** ем-хашак учун әкиладиган күн йилдик ўсимлик.
- йавған **ياوغان** ётсиз.
- йад **يد** қўл; ~ н байзо Мусо пайгамбариниң қўли; қўл-
гул, уста.
- йайақ **ياياق** яё, шёда: ~ черик шёда асгар.
- йазак **يذاک** тун соқчиси, лашкаргоҳни қўриқловчи отлиқлар.
- йаздон **يزدان** таңғри, худо.
- йаздоний **يزداني** йаздон га тегишли.
- йаздоншарает **يزدانپرست** худобий.
- йази **يازي** зант, қўл, сахро.
- йазуқ **يازوق** гуноҳ.
- йазуқсиз **يازوقسىز** гуноҳсиз.
- йазгурмақ **يازغورماق** гуноҳкор қилмоқ.
- йайқалмақ **يايقالماق** йайқамақ га қ.
- йайқамақ **يايقاماق** ва йайқазмақ **يايقالماق** чайқамоқ.
- йак-байак **ياک بيک** бирма-бир; тамоман, бутунлай.
- йакбанд **ياکبند** бир йўлакай, бошдан оёқ, ялнисига.
- йакбора **ياکبار** бир йўлакай.
- йакдаст **ياکدست** бирдай, баробар.
- йакдона **ياکدانه** теңсиз.
- йакжиҳат **ياکجهت** бирга, ҳамжиҳатлик билан; ~ бўлмақ ҳам-
жиҳат бўлмоқ, келишмоқ.
- йакжиҳатлик **ياکجهتليق** ҳамжиҳатлик.
- йакзабон **ياکزابان** бир хиллик.

- йакнафар **يكنفر** якка, ёлғиз; ~ қилмақ яккалатмоқ.
- йако-йак **يكا يك** биран бири, биттадан.
- йакпора **يکپاره** яхлит, бир бутун.
- йакранг **يکرنگ** 1) бир түсли; 2) ҳамжиҳатли.
- йакранглик **يکرنگ ليک** ҳамжиҳатлик, дўстлик.
- йакрон **يکران** тўриқ от; ~ и тозии тўриқ араб оти.
- йакрўй **يکروی** бир тарафлама, бир юли (маго).
- йаксар **يکسر** бирдан.
- йаксу **يکسو** 1) бир тарафча; 2) бир тарафлама.
- йакто **يکتا** ягона, тенгсиз.
- йактолиг **يکتاليغ** ягоналик.
- йакфан **يکفن** ўз ҳунарида ягона, устод.
- йакфанлиқ **يکفن ليق** ҳунарида ягоналик, усталик.
- йакқалам **يکقلم** бир йўла, биратўла; ~ айламак бир йўла олмоқ.
- йал **يل** ва йала **يله** қаҳрамон; ~ и хасмбанд душманни асир қилувчи баҳодир.
- йала **يله** йал га қ; эрилган, бузилган; ~ бўлмақ бузилмоқ, эрилмоқ.
- йалав **يالاو** 1) байроқ; 2) бош кийимга ўралган қизил тасма.
- йалак **يلک** тўғриен йелак.
- йалдо **يلدا** қишнинг энг узун кечаси.
- йалин **يالين** алаңга.
- йалинлиқ **يالين ليق** алаңгали.
- йалпанг **يالپانگ** йалпақ га қ.
- йалпақ **يالپاق** ва йалпанг **يالپانگ** йалпоқ, кенг, ёйиқ.
- йалқимақ **يالقيماق** чарчamoқ.
- йалқитмақ **يالقيتماق** чарчатмоқ.
- йам I **يم** денгиз.
- йам II **يام** чонар ва элчилар манзилдан манзилга хабар етказиши учун ишлатиладиган от; ~ оти почта алоқаси оти; ~ оти боғламақ почта оти ҳозирламоқ.
- йаман **يمن** барака; бахт, омад.
- йамин **يمين** 1) ўнг, ўнг тараф; 2) қўшиннинг ўнг қаноти.
- йамхона **يامخانه** отхона.

- йанг **يانگ** янги; ~ боштин янгидан, қайтадан.
- йана **يانا** 1) яна, тағни; 2) бошқа; 3) гайр, бегона; ~ лар бегоналар.
- йангилмақ **يانگىلماق** янглишмоқ.
- йанглиг **يانگىلىغ** ўхшатиш билдирувчи сўз; бу ~ бундай.
- йангшамақ **يانگىشماق** кўп сайрамоқ, кўп гапирмоқ.
- йандурмақ **ياندورماق** қайтармоқ.
- йанмақ **يانماق** 1) ёнмоқ; 2) отланмоқ.
- йано **يانا** тўғриси йана.
- йапмақ **ياپماق** киймоқ, кийинмоқ.
- йану **يانو** бино, иморатнинг пойдевори.
- йарақон **يارقان** сариқ касали.
- йарлиқ **يارلىق** фармон.
- йарлиқамақ **يارلىقماق** гуноҳидан кечмоқ.
- йармақ **يارماق** танга.
- йара **يارا** яра.
- йаруг **ياروغ** ёриқ, синган; боши ~ эзилган, бечора.
- йаргаг **يارغاغ** 1) нўстак, 2) нўстин.
- йарқу **يارقو** 1) Хукм чиқариш; 2) даъво қилиш; олишини; ~ ай-ламак 1) хукм чиқармоқ; 2) олишмоқ.
- йаргучақ **يارغوجاق** қўл тегирмон.
- йасавул **ياساۋول** йўл соқчиси, амалдор шахсни кузатиб борувчи соқчи.
- йасавуллуқ **ياساۋوللۇق** соқчилик; ~ қилмақ соқчлик қилмоқ.
- йасал **ياسال** саф; ~ тузмақ саф тортмоқ, тизмоқ.
- йасақ **ياساق** 1) энёсат; 2) қонун; 3) тартиб; 4) қасос; 5) саф тартмақ; саф тортмоқ.
- йасақий **ياساقى** аскал.
- йасор **ياسار** чан, сўл тараф; қўшинининг чан қаноти.
- йатим **يتيم** кўплиги айтом етим.
- йатиш **يتيش** тунги соқчилик; ~ иши тунги соқчилик хизмати; ~ тавачиси тунги соқчилар бошлиғи; ~ эли тунги соқчилар.
- йатлиқ **ياتلىق** бегоналик.
- йашм **يشم** рангли тош, яшма; ~ и кофурий оқ яшма.

- йаъс **يئس** умидсизлик.
- йақин **يқين** компл ишонч; ~ айламак ишонмоқ.
- йақиний **يқинى** ҳақиқатга тўғри келадиган.
- йақмақ **ياقماق** суртмоқ. (дори) қўймоқ.
- йағи **ياغى** ёв.
- йағий **ياغى** тўғриси йағи.
- йағилиқ **ياغىلىق** ёвлик, душманлик.
- йағлиғ **ياغلىغ** дастрўмол, рўмол.
- йағмо I **يغما** 1) талон-тарож; ~ айламак талон-тарож қилмоқ; 2) Туркистонда бир шаҳар номи.
- йағмо II **يغما** қабила номи.
- йелақ **يىلاق** 1) аёллар қўйлақ ўрнига устига ўрайдиган позик мато; 2) ёй ўқининг пари.
- йелосо **يىلاسا** елдек.
- йемрулмақ **يىمرولماق** йўмрулмақ га қ.
- йибармақ **يىбарماк** юбормоқ, жўнатмоқ.
- йибарилмақ **يىбарилмак** юборилмоқ.
- йигирмақ **يىگирмак** айлантирмоқ, йигирмоқ.
- йигирми **يىگирمى** йигирма.
- йигирминчи **يىگирمنچى** йигирманчи.
- йилақ **يىلك** нимча.
- йилчилай **يىلچىلاى** йилларча.
- йирмақ **يىрмаق** ёриб кирмоқ, йирмоқ.
- йирламақ **يىرلاماق** куйламоқ, ашула айтмоқ.
- йирлағучи **يىرلاغۇچى** куйловчи.
- йирав **يىراو** ҳофиз, бахши.
- йирақмақ **يىراقماق** узоқлаштирмоқ, четлаштирмоқ.
- йитмақ **يىتماк** йўқолмоқ, йўқ қилмоқ.
- йитирмақ **يىтирмак** ва йитурмақ **يىтурмак** йўқотмоқ. йўқ қилмоқ
- йитурмақ **يىтурмак** йитирмақ га қ.
- йиқмақ **يىقماق** йиқитмоқ, қулатмоқ, ағдармоқ.
- йиқилғур **يىقىلغۇر** йиқиладиган, йиқилишга келиб қолган.
- йиқуқ **يىقۇق** йиғилган, ағдарилган.

- йиғач I **يىغاج** ёғоч, дарахт.
- йиғач II **يىغاج** масофа ўлчови.
- йобанда **يابىندە** тобувчи.
- йобне **يابىس** қуруқ; ~ ўлмақ қуримоқ.
- йова **ياوہ** йава га қ.
- йовар **ياور** ёрдамчи, кўмакчи; ~ бўлмақ. ~ ўлмақ ёр-
дамчи бўлмақ.
- йоварлиқ **ياورلىق** ёрдам, кўмак.
- йорлиқ **يارلىق** дўстлик.
- йород **ياراد** мусиқа асбоби.
- йосиж **ياسج** ёй ўқининг учи, найзаси; найзали ўқ.
- йосуман **ياسومن** 1) хушбўй оқ гул ва унинг туши; 2) Фарҳод
ни хайла билан қўлга туширган аёлниң исми.
- йоқутгун **ياقوتگون** ёқут ранг, қизил.
- йоқутмузоб **ياقوتمزاب** қизил май.
- йубе **يبس** 1) қуруқлик; 2) ич қотни.
- йубусат **يېوست** ич қотни; ~ тапмақ ич қотмоқ.
- йувункор **يۈۈنكار** тапвини, безовталиқ.
- йугурук **يۈگۈرۈك** чопагон, чопқир.
- йукундурмак **يۈكۈندۈرماك** тиз чўкиб таъзим қилдирмоқ (турк
хошларининг одати бўйича).
- йукузмак **يۈكۈنماك** эгиламоқ, ҳурмат юзасидан таъзим қиламоқ.
- йумдек **يۈمدەك** юмғандек, юмган каби.
- йумкин **يۈمكن** мумкин.
- йуми **يۈمىن** бахт, омад.
- йумраи **يۈمران** ешқон.
- йумрулмак **يۈمۈرۈلماك** тўғриси йўмулмак.
- йумруқ **يۈمۈرۈق** мушт; ~ ташламақ муштлимақ; ~ чекмак
мушт емоқ.
- йумуртка **يۈمۈرتقە** тухум, мойк.
- йуртчи **يۈرتچى** қарга.
- йурун **يۈرون** тўғриси йўрун.
- йурунча **يۈرۈنچە** беда.
- йухйи **يۈحىي** тирилтиради; ~ -л-изом суякларин тирилтиради.

йўламак **يولاماك** яқинига бормоқ, яқинлашмоқ.

йўлдамақ **يولداماق** йўлламоқ, йўлга солмоқ.

йўлдошлиғ **يولداشلىغ** ҳамроҳлик.

йўмрулмак **يومرولماك** ва йемрулмак **ييمرولماك** бузилмақ,
емирилмоқ.

йўрмак **يورماك** йўймоқ, таъбир қилмоқ.

йўртоқ **يورتاق** 1) суселлик; 2) қирчанги от.

йўрун **يورون** ямоқ; ~ тикмак ямоқ солмақ.

йўргачи **يورغачى** отни мининга тайёрловчи киши.

йўсуи **يوسون** тариқа, равин.

йўқлуқ **يوقلوق** ва йўқлуғ доно, фонийлик

йўқлуғ **يوقلوغ** йўқлуқ га қ.

К

кабд **كبد** ва кабид **كبيد** кўйлиги акбод ажгар.

кабид **كبيد** кабд га қ.

кабир **كبير** ва кабира **كبيره** кўйлиги кибор катта, буюк,

улуғ; ~ у-ни-шон улуғвор, улуғ мартабали.

кабира **كبيره** кабир га қ.

кабк **كبك** кактик; ~ и дарий тоғ каклиги.

кабоблиғ **كبابلىغ** куйган, жафо чеккан; ~ кўнгул куйган юрак.

кабуд **كبود** кўк; чархи ~ осмон.

кабутардам **كبوتردم** қизил шароб.

каби **كيش** кўй, кўчқор.

кавкаб **كوكب** кўплиги кавокиб юлдуз; ~ и жалолат қудрат

юлдузи; ~ и иқбол бахт юлдузи; ~ и тобноқ порлоқ юлдуз.

кавкаба **كوكبه** битта юлдуз.

кавкабафшон **كوكب افشان** ёлдуз сочувчи; ~ кўз ёш тўқувчи кўз

кавкабгун **كوكب گون** порлоқ.

кавкабойин **كوكب آيين** юлдуздек; дурри ~ ялтироқ дур.

кави **كون** борлиқ, дунё, икки ~ бу ва нариги дунё; ~ у ма-

кон копнот, чексизлик.

кавнайн **كونين** икки дунё, бу ва нариги дунё; ~ алломаси,

~ шоҳи Муҳаммад пайғамбар.

- кавокиб **کواکب** кавкаб нинг кўплиги; ~ и сойир кезиб юривчи юлдузлар.
- кавсар **کوثر** жаннат сувининг номи; ~ суйи кавсар дарёси.
- кавсаросо **کوثرآسا** кавсарсимон, тоза; ~ май тоза май.
- кавурга **کاورگا** катта погора.
- кадар **کدر** гам, гусса.
- кадбону **کدبانو** уй бекаси, хотин (оилалик).
- кадд **کد** меҳнат, машаққат; ~ айламак машаққат тортмоқ,
- каду **کدو** тиришмоқ. қовоқ; ~ йи кашкулий дарвешлар қовоғи.
- кадуумруд **کدوامرود** покнинг йирик бир нави.
- кадхудо **کدخدای** кадхудой 1) уй эгаси, эр; 2) оқсоқол; ~ бўлмақ онлали бўлмоқ, ва **کدخدا** уйланмоқ.
- кадхудой **کدخدای** кадхудо га қ.
- кадхудолик **کدخدالیگ** 1) уйланганлик, рўзгорлилик; 2) оқсоқол-лик; ~ қилмақ оқсоқол бўлмақ; бошчилик қилмоқ.
- каж **کچ** эгри, қишгир; ~ оҳанг узук-юлуқ товушлар.
- кажак **کچک** фолбинлар таёқчаси.
- кажал **کچل** сурма.
- каждўм **کچدم** чаёп.
- кажжа **کچه** тил билмас, соқов, тилсиз; ~ сўз соқовча гапириш.
- кажкулоҳ **کچکلاه** ва кажкулаҳ **کچکه** бўрқини чеккасига қийшайтиб кийган олифта, сатанг.
- кажлик **کچلیک** эгрилик.
- кажрав **کچرو** кажрафтор га қ.
- кажрафтор **کچرفتار** ва кажрав 1) эгри кўнгил, аблаҳи; 2) хулқ-сиз (киши); чархи ~ эгри айланувчи фалак.
- кажтабъ **کچطبع** эгри, бузуқ табиатли; шоири ~ дидсиз, шуурсиз
- кайоний **کيانی** эрон шоҳларидан бир сулола.
- кайосат **کياست** зийраклик.
- каз **کز** ипак.
- каззоб **کذاب** ёлғончи.
- каззоблиқ **کذابلیگ** ёлғончилик
- каззобхуй **کذابخوی** ёлғончи.

- кай I **كى** қачон?
- кай II **كى** 1) шоҳ; 2) қаҳрамон.
- кайбур **كيبور** ва **гайбур** кенг учли найза; ёй ўқининг бир турж.
- Кайвон **كيوان** Зуҳал (Сатурн) сайёраси.
- кайд **كيد** макр, ҳийла.
- кайл **كيل** ва **кайла** кўпчилиги акйол сочилувчан нарсаларнинг ўлчов бирлиги ва идиши.
- кайла **كيله** **кайл** нинг кўчилиги.
- кайфа **كيف** қандай? ~ **муттафиқ** мувофиқ равишда, баробар.
- ка-л-адам **كالعدم** йўқдек.
- ка-л-аъмо **كالاعمى** кўрдек; **гарибу** ~ кўрдегу бечора.
- калез **كلينز** кализ га қ.
- кализ ва калез **كلينز** асалари.
- калид **كليد** очқич.
- калима **كلمه** кўчилиги **калимот** ва **килам** сўз.
- калимот **كلمات** **калима** нинг кўчилиги.
- калисо **كليسا** пассорий (христиан)лар ибодатхонаси, черков.
- калича **كليچه** юмалоқ нон, юмалоқ нарса.
- калкал **كلكل** 1) кўкрак; 2) сафсата, кўп сўзлаш; 3) тақа.
- каллапўш **كله پوشر** бош кийим.
- калоба **كلابه** галтак, калава; **бир** ~ **ип** бир калава ип.
- калол **كلال** ва **калолат** чарчаш, ҳорғинлик.
- калолат **كلالت** калол га қ.
- калом **كلام** сўз, нутқ, Қуръондаги сўз; ~ **и** дилафруз кўн-гил очувчи сўз; ~ **и** раббоний илоҳий сўз; ~ **у-л-лоҳ** Қуръон; ~ **сурмақ** сўзламоқ.
- каломовар **كلام آور** сўз келтирувчи; **нутқни** ~ **айламақ** нутқ-ни сўзлар билан безамақ.
- калог **كلاغ** ола қарга.
- калух **كلوخ** ва калуха **كلوخه** кесак.
- калуха **كلوخه** калух га қ.
- кам I **كم** оз; ~ **бўлмақ** озаймоқ.
- кам II **كم** қапча?
- камарбур **كمربور** кориз кавловчи, ер ости сувини қазувчи.

- камаргоҳ **کمرگاه** тоғ этағи.
- камбудалик **کمر بوده ليق** камоматлик.
- камши I **کمين** инстирма: ~ айламак, ~ этмак яширмоқ.
- камши II **کمين** камшина га қ.
- камшиа **کمينه** ва камши II **کمين** озгина, арзимайдиган;
~ йазуқ арзимас туноҳ; ~ қаннз арзимас чўри.
- камшигаҳ **کمينگه** камшигоҳ га қ.
- камшигоҳ **کامينگاه** ва камшигаҳ **کمينگه** нава жой, инстирма.
- камши **کم** миқдор; ~ и биле **кайфи** миқдори билеи сифати.
- камшоҳи **کماهي** камо хийа вниг қисқаргани.
- камо хийа **کماهي** худди ўзидай, қандай бўлса, шундайлигича.
- камсухан **کمسخن** кам сўз.
- камхо **کمخا** кимхоб.
- канаб **کنب** канон (ўсимлик).
- канаф **کنف** бўйлиги акноф 1) қанот; тараф; ён; 2) ҳимоя,
панох.
- канбура **کنبوره** хийла, макр.
- канз **کنز** кўшлиги **кунуз** хазина.
- каннз **کنيز** чўри, хизматкор қиз.
- каннеа **کنيسه** черков.
- каннесий **کنيسی** каннеа га тегинчи.
- каннофа **کنافه** ваҳмат донасининг номи.
- канер **کنار** чет, ён, қирғоқ.
- канора **کناره** 1) қирғоқ; 2) четланини; четланини: ~ **тут-**
мақ четга чиқмоқ, (ўзини) четда тутмоқ; ~ **қилмақ** чет-
ланимоқ; ~ **қиланимақ** четлатишмоқ.
- канъон **کنعان** Миср фиръавиларидан бир сулоланинг номи.
- канъоний **کنعانی** Канъон га мансуб.
- капанак **کپنک** жуи матодай тикилган уст кийим, дарвенлар-
нинг уст кийими.
- капанаки **کپنک پوشلوق** жуили: ~ **қисват** жуван кийим.
- карам **کرم** саховат, олийҳимматликлик.
- карамкеш **کرمکيش** бўй саховат қилувчи.
- каргас **کمرگس** қора гриф.
- кардигар **کردگار** яратувчи, холиқ.

- карим **کریم** кўплиги киром меҳрибон, сахий; ~ и мутаол меҳрли тангри; ~ у-л-ахлоқ яхши ҳулдлар.
- кариҳ **کره** макруҳ, ёқимсиз.
- карк **کرك** 1) каркидон; 2) уй қуши; товуқ; 3) тустовуқ; 4) қисқичбақа.
- каркас **کركس** тўғриси каргас.
- каронат **کرامت** кўплиги каромат 1) саховат, сахийлик; 2) мўжиза, оддий киши қилиши мумкин бўлмаган иш; ~ қилмақ 1) саховат кўргизмоқ; 2) мўжиза кўрсатмоқ.
- каронат **کرامات** кароматнинг кўплиги.
- карон **کران** карона га қ.
- карона **کرانه** ва карон **کران** ташқари, чет, чегара; 2) қирғоқ, соҳил.
- каррам: **کرمانا** (инсонни) мукаррам қилдик (Қуръондан иқтибос).
- карраной **کره نای** карнай; ~ уни карнай товуши.
- каррубий **کروبی** фаришта.
- карру фар **کروفر** ҳужум ва (алдамчи) қочиш; ~ солмақ ~ қилмақ алдамчи қочиш шовқинини кўрсатмоқ; Хиротда бир маҳалла номи.
- Карух **کروخ**
- Карх **کرخ** Бағдод жануби-ғарбида жойланган бир маҳалла номи.
- карҳ **کره** ёқимсизлик; мужиби ~ бўлмақ ёқимсизлик сабаби бўлмақ.
- касир **کثیر** кўп; жамоати ~, гуруҳи ~ катта жамоа.
- касиф **کثیف** дағал, қўпол; ~ ўлмақ қўпол бўлмақ.
- касолат **کسالت** дағсалик; бўшапганлик.
- касофат I **کثافت** 1) ифлослик; завол ~ и ҳалокат, йўқ бўлиш (ичи қоралигидан).
- касофат II **کثافت** тутилиш (қуёш, ой).
- каср **کسر** кўплиги кусур синдириш, бўлаклаш; ~ и нафс нафсни тийиш.
- касрат **کثرت** кўплик, сероблик, мўллик, зироат ~ и экиннинг мўллиги.
- кат **کت** тахт; курси (ухлаш учун).
- катаба **کتابه** котибнинг кўплиги.
- катиф **کتيف** ва китф кўплиги актоф елка.
- катм **کتم** катмон га қ.; ~ и адам йўқлик.

- катмон **کتمان** элем бы **کتتم** яшириш; ~ айламак яширмоқ.
- катон **کتان** 1) зиғир; 2) зиғир поясидан ишланган мато.
- катора **کتارد** қаддора га қ.
- катун **کتون** канопадан ишланган мато, кийим.
- каф I **کف** қўлнинг билак учидан бармоқларгача бўлган
- каф II **کف** ички қисми; ~ урмақ чапак чалмоқ.
кўпик; ~ сочмақ тупурмоқ.
- кафил **کفيل** зомин, кафолат берувчи; ~ эрмак зомин бўл-
моқ, кафолат бермоқ.
- кафлиз **کفليز** капгир; чўмич.
- кафорат **کفارت** гуноҳни ювиш, гуноҳ кечирилиши учун бери-
ладиган нарса.
- кафоф **کفاف** насиба (еб-ичишда).
- каффа **کفه** палма; ~ йи мезон тарози палласи.
- кафча I **کفچه** илон номи.
- кафча II **کفچه** 1) косов; 2) капгир.
- качкул **کچکول** ва качкул **کشکول** дарвешларнинг бўйинлари-
га илиб юрадиган қовоқ идиши.
- кашаф **کشف** тошбақа.
- кашидалиг **کشيده ليغ** каштали, гулли; ~ йағлиғ каштали рўмол.
- кашиш **کشيش** тортиш, жазб этиш, мафтун қилиш; ~ айла-
мак тортмоқ, мафтун қилмоқ.
- кашкул **کشکول** качкул га қ.
- кашниз **کشنيز** кашнич.
- кашон **کشان** тортиш, судраш.
- кашшоф **کشاف** 1) очувчи, кашф қилувчи; 2) Маҳмуд За-
махшарий ёзган тафсир китобининг қисқа номи.
- кашшофа **کشافه** шахмат доналаридан бирининг номи.
- каъб **کعب** ошиқ, тўпиқ.
- каъбатайн **کعبتين** нард ўйинида рақамли икки тош ошин
ўйинида оқ ва қора ошиқ.
- каъс **کاسه کاسه** эъчеъ эъкоса, жом.
- каъса **کاسه** каъс га қ.
- каҳ **که** коҳ га қ.
- каҳгил **که گل** сомон лой.
- каҳкашон **کهکشان** сомон йўли

- каҳрабо **كهربا** ва коҳрабо 1) сариқ рангли тош номи, янтарь;
 2) сариқ.
- каҳрабоваш **كهرباوش** сариқ.
- каҳрабогун **كهرباگون** сариқ ранг.
- каҳраболиқ **كهرباليق** сариқлик.
- каҳф **كهف** гор; асҳоб ~ Қуръоннинг «Каҳф» сурасидаги
 горда ухлаган уч ўсмир; ~ и фано «Каҳф» сурасида уч
 ўсмир ухлаган гор.
- кежим **كيجيم** ва кечим **كيجيم** от жабдуғи.
- кезармак **كيزارماك** кезмоқ.
- кекирмак **كيكيرماك** киргизмоқ, ўтказмоқ.
- кемур **كيمور** кўмир.
- кемухти **كيموختي** чарм, қайиш; ~ габро гўбор ранг чарм.
- керш **كيرش** ёй ипи.
- кескулатмак **كيسكولاتماك** майдалаб кесмоқ, тўғрамоқ.
- кесма **كيسمه** кокил, гажак.
- кетармак **كيتارماك** кеткизмоқ.
- кечараклик **كيجه راكلينك** кечки пайт.
- кечим **كيجيم** кечим га қ.
- кеш I **كيش** киш I га қ.
- кеш II **كيش** киш II га қ.
- кибар **كبر** қарилик.
- кибр **كبار** кабирнинг кўплиги; машойих ~ и шайхларнинг
 улуғлари.
- кибр **كبر** такаббурлик.
- кибрийо **كبريا** 1) улуғлик; 2) таггри улуғлиги; гавҳари ~
 улуғлик гавҳари.
- кибрит **كبريت** олтингугурт.
- кивурмак **كيوورماك** кийурмак га қ.
- киз **كيز** ва кийз ва кийиз наMAT.
- кизб **كذب** ёлгон. уйдирма; ~ кетурмак ёлгон деб билмоқ.
- кизламак **كيزلاماك** яширмақ.
- кийз **كيز** киз га қ.
- кийиз **كيزيز** киз га қ.
- кийна **كينه** кина га қ.

кийнавар киневор кинавар га қ.
 кийнагузар киневор кинагузар га қ.
 кийнакаш кинеш кинакаш га қ.
 кийнапарвард киневор кинапарвард га қ.
 кийнапардоз киневор кинапардоз га қ.
 кийнарон киневор кинарон га қ.
 кийнахоҳ киневор кинахоҳ га қ.
 кийосат кияст зийраклик.
 кийурмак кийурмак ва кивурмак кийурмак киритмоқ.
 кил кил дон ўлчаш бирлиги ва ўлчати.
 килам кил калима нинг кўплиги.
 килк килк қамиш қалам; ~ и тақдир тақдир қалами.
 кимсон кимсан бронза.
 кимсонлик кимсанлик бронза тусли, ялтироқ.
 кимхо кимна кимхоб нинг қисқаргани.
 кимхоб кимнаб қимматли нафис мато.
 кин кин кина га қ.
 кина ва кийна киневор ва кин кин 1) гина, адоват;
 2) қасос; ~ қилмақ қасд қилмоқ.
 кинавар ва кийнавар киневор қасос олувчи, қасоскор.
 кинагузар ва кийнагузар киневор гина сақловчи,
 қасос олувчи.
 кинакаш ва кийнакаш кинеш адоват қилувчи.
 кинапарвард ва кийнапарвард киневор адоватни тарбия
 ловчи.
 кинапардоз ва кийнапардоз киневор адоват қилувчи, қасос
 олувчи.
 кинарон ва кийнарон киневор адоват келтирувчи.
 кинахоҳ ва кийнахоҳ киневор гиначи.
 кинобат кинайт кесатиқ, пичинг.
 кинобатомез кинайт амиз киноя аралаш.
 киниараст киневор адоватнараст.
 кинигол киневор гина сақловчи.
 кирдигор кирдигор яратувчи, тангри.

- кирдор **کردار** қилтиқ.
- кирийос **کریاس** 1) шоҳ саройининг ҳовлиси; 2) уйнинг кириш жойи.
- киром **کرام** карим нинг кўплиги.
- кироманд **کرامند** иззат, улуғлаш.
- киромвашлик **کراموشلیق** азизлик, ҳурматга сазоворлик.
- киромий **کرامی** сахийлик, олий ҳимматлик; ~ бўлмақ сахийлик қилмоқ.
- кириш **کیریک** киприк.
- кириш **کریچ** ғишт.
- кисват **کسوت** кийим; сўз ~ и гапнинг гўзаллиги.
- кисравий **کسروی** шоҳ Кисрийга мансуб.
- кисерий **کسری** 1) Нуширваннинг лаҳаби; 2) ажам шоҳларидан бир сулола номи.
- китиф **کتیف** тўғриси катиф ва китф.
- китмон **کتمان** катмонга қ.; ~ айламак яширмоқ.
- китоб **کتاب** кўплиги кутуб муқоваланган асар.
- китоба **کتابه** қабр тошлари ва бино деворларига ўйилган турли ёзувлар.
- китобат **کتابت** 1) ёзиш, ёзув; 2) катиблик; ~ фани китоб кўчириш ҳунари; ~ қилмақ китоб кўчирмоқ.
- китобдор **کتابدار** кутубхоначи.
- китф **کتف** катифга қ.
- кифойат **کفایت** етарлилик.
- кифта **کفته** четлашган, узоқлашган; ~ бўлмақ четлашмоқ, узоқлашмоқ.
- киш I ва кеш I **کیش** 1) дин, маслак; 2) одат, расм.
- киш II ва кеш II **کیش** ўқдон.
- киш III **کیش** 1) қундуз; 2) қундуз пўстини; тун ~ и қоронғулик.
- кишвар **کشور** мамлакат, ўлка.
- кишваргушо **کشورکشا** ва кишваргушой **کشورکشای** жаҳонгир.
- кишваргушой **کشورکشای** кишваргушога қ.
- кишвароро **کشورآرا** мамлакатни обод қилувчи.
- кишварпаноҳ **کشورپناه** подшоҳ.
- кишваристон **کشورستان** голиб.

- кишварситонлиг **کشورستان لیغ** жаҳонгирлик.
- кишвархадив **کشور خدیو** подшоҳ.
- кишвархудой **کشور خدای** подшоҳ.
- кишвархудолиқ **کشور خدالیق** ҳукмронлик.
- кишти **کشتی** 1) кема; 2) кема шаклидаги май идиши.
- киштибон **کشتی بان** кемачи.
- киштибонлиг **کشتی بان لیغ** кемачилик.
- кобин **کابین** маҳр, қалин (пули ёки моли).
- ковиш **کاوش** қазинч, қазинма.
- ков-ков **کاوکاو** 1) кавлаш, қазинч; 2) текшириш, аниқлик-
ка эришгунча текшириш.
- ковурго **کاورگا** тўғриси кавурга.
- кож **کاج** шапалоқ; ~ ўрмак шапалоқ урмоқ.
- коз **کاز** коза га қ.
- коза **کازه** ва коз **کاز** капа, чайла.
- козиб **کاذب** ёлғончи; субҳи ~ алдамчи саҳар, субҳи со-
диқ чин саҳарнинг зидди.
- козибваш **کاذبوش** ёлғончидек.
- козий **کازی** хушбўй бир гул номи.
- коинан **کائنا** : ~ ман кона ким бўлса бўлсин.
- кокулафшон **کاکول افشان** кокил соқувчи.
- кола **کاله** қовоқ, шароб сақланадиган қовоқ.
- колбад **کالبد** бадан.
- коло **کالا** буюм; увада буюмлар.
- ком I **کام** мақсад, истак; ~ айламак истамоқ, ~ олмақ ти-
лакка эришмоқ; ~ топмақ мақсадга етмоқ; ~ сурмак ният-
га етмоқ, бахтли бўлмоқ.
- ком II **کام** оғиз, танглай.
- кома **کامه** тилак, истак; ~ тузмак режа тузмоқ.
- комгор **کامگار** тўғриси комкор.
- комгорлиқ **کامکار لیق** тўғриси комкорлиқ.
- комжўй **کامجوی** мақсадга интилувчи; ~ бўлмақ; ~ ўлмақ
мақсадга интилмоқ.
- комйоб **کامیاب** мақсадга эришувчи, бахтли; ~ ўлмақ мақ-
садга эришмоқ, ниятга етмоқ.

- комил** کامل етук, ~ ұлмақ етук бұлмоқ.
дожкож کامكار бахтли.
комкорлиқ کامكارليق бахтиёрлик.
комкорона كامكارانه бахтиёрлик билян; қудратга тўлиб.
комраво كامروа бахтли; ~ бұлмақ мақсадга эришмоқ, бахтли бұлмоқ; ~ қилмақ мақсадга етказмоқ, бахтли қилмоқ.
комрасон كامرسان мақсадга етказувчи.
комрон كامران мақсадга эришган, бахтли; ~ айламақ, ~ қилмақ бахтли қилмоқ, ~ бұлмақ бахтли бұлмоқ.
комроний كامراني бахтлилик.
комронлиқ كامراذليق бахтли; ~ топмақ бахтли бұлмоқ.
комсиз كامسيز мақсадсиз, тилаксиз (кнши).
кон كان маъдан қазиб олинадиган ер.
кона كان : кона ка анна лам йақун бўлди, аммо бўлмагандай.
коний كاني конга тегишли, кондан қазиб олинадиган (наrsa); гавҳари ~ кон гавҳари.
кор كار иш, юмуш; ~ айламақ таъсир қилмоқ; ~ этмақ иш қилмоқ, ишламоқ.
корбанд كاربند ишга солувчи; ~ айламақ ишга солмоқ, ишлатмоқ.
коргар كارگر таъсирли.
коргаҳ كارگاه коргоҳга қ.
коргоҳ كارگاه ва коргаҳ كارگاه 1) иш жойи; 2) дўкон (мас., темирчилик дўкони); ~ айламақ иш жойига айлантирмоқ.
кордгарлик كاردگرليك пичоқчилик.
кордон كاردان ишбилармон; пири ~ тажрибали мўйсафид.
кориз كاريز ер ости сувларининг ариғи.
корих كاره : ~ эрмақ ёқмай турмоқ, раво кўринмай турмоқ.
корогоҳ كارگاه ишбилармон; раҳнаварди ~ ҳушёр сайёҳ.
корсоз كارساز иш бажарувчи; ~ бұлмақ иш бажармоқ; ~ сониъи тангри.
корфармо كارفرما ва корфармой كارفرماи иш буюрувчи; ~ бұлмақ иш буюрмоқ.
корфармой كارفرماи корфармога қ.
кос كاسи каъсга қ.
коса كاسه каъсга қ.

- косид **كاسيد** (бозори) касодга учраган.
- котиб **كاتب** кўчилиги куттоб ва катаба (хат) ёзувчи, (ки-
тоб) кўчирувчи; ~ и қазо тангри.
- кофа **كافه** тўғриси коффа.
- кофи **كافي** тўғриси кофий.
- кофий **كافي** етарли.
- кофир **كافر** кўчилиги куффор динсиз.
- кофур **كافور** 1) камфара, хушбўй ва оқ рангли модда; 2) оқ;
~ бўлмақ оқармоқ.
- кофурбиз **كافوربиз** хушбўй ис таратувчи, оқартувчи; ~ бўл-
мақ оқармоқ.
- кофургун **كافورگون** кофур ранг, оқ; ~ тўшмақ оқ билан қопла-
моқ.
- кофурий **كافوري** кофур рангли, оқ; ~ этмақ оқартирмоқ.
- кофуркирдор **كافورگردار** кофур кўринишли, оқ; ~ қилмақ оқар-
тирмоқ.
- кофурпош **كافورپاش** оқариш, ёришиш; ~ бўлмақ ёришмоқ.
- коффа **كافه** ҳамма, барча; ~ йи аном ҳамма одамлар.
- кош **كاش** қаср, сарой.
- кош **كاش** ва кошки **كاشكي** зора, шояд.
- коши **كاشي** безакли, кошинли.
- кошки **كاشكو** кош га қ.
- кошикорлиг **كاشيكارليغ** рангли тошлар билан безалган, кошинли.
- коҳ **كاه** ва каҳ **كه** сомон; ~ барги, баръи ~ сомон чўпи.
- коҳваш **كاهوش** сомондек, сариқ; ~ қилмақ сарғайтмоқ.
- коҳий **كاهي** сариқ; ~ қилмақ сарғайтмоқ.
- коҳийваш **كاهيوش** сариқ рангли; ~ айламақ сарғайтмоқ.
- коҳил **كاهل** суст, секин; ~ хиром секин юрувчи.
- коҳиллик **كاهليك** суслик, секинлик.
- коҳин **كاهن** хурофий йўллар билан ғойибдан хабар берув-
чи; ~ тасдиқи коҳинларга ишониш.
- коҳрабо **كاهربا** ва каҳрабо **كهربا** сариқ рангли тош
- қотган ялтироқ елим.
- куб **كوب** ва куи **كوپ** 1) хум; осмон.
- кубро **كبرى** энг катта.
- кудурат **كدورت** 1) алам, ташвиш; 2) хижолат; ~ еткурмақ
ташвишлантирмоқ.

- кудуратосор **كدورت آتار** хира кўринишли, лойқа.
- куз **كوز** 1) эгилган, букилган; 2) букир.
- куйканак **كويكنك** шунқор.
- куйманмак **كويمانماك** куйинмоқ.
- кулаҳдор **كلهدار** шоҳ, амалдор.
- кулба **كلبه** фақирона уй; ~ йи хаммор майхона.
- кулича **كليچه** кулча, тўгарак нарса.
- кулл **كل** ҳамма, барча, бутун.
- куллий **كلى** тўла, тўлиқ.
- куллийот **كلييات** 1) бир турдаги нарсаларнинг тўшлами; ~ ш
ангъор шеърлар тўшлами; 2) ҳамма нарса; мудрики ~ би-
лагон. ҳамма нарсани билувчи.
- кулок **كولاك** тўлқин, бўрон; ~ урмақ тўлқинланмоқ.
- кулола **كلاله** гажақ, жингалақ соч.
- кулоч **كولاج** думалоқ нон.
- кулоғ **كلاغ** тўғриси калоғ.
- кулух **كلوخ** тўғриси калух.
- кулоҳ **كلاه** бош кийим.
- кумайт **كميت** тўриқ от.
- кун **كن**: кун фа-йакум олам.
- кунас **كنس** кунаш га қ.
- кунаш **كنش** ва кунас **كنسى** ва гунаш қуёш.
- кунгол **كونگال** қалъа соқчиси.
- кунгаранмак **كونگارانماك** жаҳлдан ўзи билан ўзи гаплашмоқ, ўзи
билан ўзи гўлдирамоқ, алжирамоқ.
- кунгур **كنگور** ва кунгура **كنگوره** қаср деворларининг тиш
шаклидаги юқори қисми, дандона.
- кунд **كند** ўтмас; ~ бўлмақ ўтмаслашмоқ.
- кунж **كنج** бурчак.
- кунжуд **كنجد** кунжут.
- куништ **كنشت** яҳудийлар ва оташпарастларнинг ибодатхонаси.
- кунуз **كنوز** канз нинг кўшлиги.
- кунчалик **كونچيلىك** кунчалик; беш ~ беш кунчалик.
- кунҳ **كنه** асл, тағ; ~ и зот зотнинг асли, тағи.

- куп **كوپ** куб га қ.
- куравий **كروي** думалоқ.
- курта жубба **كرته جبه** кийим номи.
- кусур **كسور** каср нинг кўплиги.
- кусуф **كشوف** тутулиш; шама ~ и қуёш тутулиши.
- кутвол **كوتوال** қалъа бошлиги.
- куттоб **كتاب** котиб нинг кўплиги.
- кутуб **كتب** китоб нинг кўплиги.
- куф **كوف** бойўғли, бойқуш.
- куфр **كفر** динсизлик; ~ аҳли хоси динсизларнинг пешвола-
ри; ~ айламак иймонсизлик, худосизлик деб билмоқ.
- куфрон **كفران** нонкўрлик, кўрнамаклик.
- куффор **كفار** кофир нинг кўплиги.
- кушод **كشاد** ва кушода **كشاده** 1) очилган; ~ айламак
~ бермак очмоқ; 2) ечилган, озод бўлган; ~ бўлмақ ен-
гиллашмоқ.
- кушода **كشاده** кушод га қ.
- кушойиш **كشايش** очилиш, равшанланиш; ~ етнимак очил-
моқ, равшанлашмоқ.
- кушти **كشتي** кураш.
- куштигир **كشتي گير** курашчи, полвон.
- куштидонлиг **كشتي دانليغ** курашни яхши билишлик.
- куҳан **كهن** куҳон га қ.; ~ майхона дунё.
- куҳангард **كهن گرد** қадимдан кезувчи; чархи ~ осман.
- куҳанланг **كهنلنگ** тепса тебранмас, танбал.
- куҳансол **كهنسال** қари.
- куҳл **كحل** сурма.
- куҳулат **كھولت** ўрта ёш.
- куҳун **كهن** тўғриси куҳан.
- кўж **كوج** тўғриси куз.
- кўз **كوزا** тўғриси куз.
- кўзлук **كوزلوك** кўзли.
- кўй **كوي** маҳалла, кўча.
- кўналтош **كوكلتاش** эмиқдош.

кўкрамак **كوكراماك** қичқирмоқ, бўкирмоқ.
 кўкс **كوكس** ва кўкус **كوكوس** кўкрак.
 кўкрамак **كوكراماك** кукрамак га қ.
 кўкус **كوكوس** кўкс га қ.
 кўлок **كولاك** тўғриси кулок.
 кўмач **كوماچ** нон, кўрга кўмиб пиширилган нон.
 кўмеч **كوماچ** тўғриси кўмач.
 кўмурмак **كومورماك** кемирмоқ.
 кўнглак **كونكلاك** кўйлак.
 кўнгармақ **كونغارماق** қўпормоқ, ағдармоқ.
 кўпалак **كوپلك** капалак.
 кўрага **كوراگه** палос, кигиз.
 кўрагоний **كورگاني** куёв, хон куёви.
 кўрагонлиқ **كورگانلىق** куёвлик.
 кўрга **كورگا** май идишлар қўйиладиган махсус сандалча.
 кўркабой **كوركاباي** чиройли.
 кўркаймак **كوركايماك** эскирмоқ.
 кўс **كوس** катта ноғора.
 кўсзан **كوسزن** ноғорачи.
 кўтақ **كوته** кўтоқ га қ.
 кўтоқ **كوتاه** ва кўтақ **كوته** қисқа, калта.
 кўтақандеш **كوته انديش** калтафаҳм, қисқа ўйли.
 кўтақназарлиқ **كتهنظرلىق** узоқни кўра билмаслик, калтабин.
 кўфт **كوفت** туртки, қоқилиш; ~ топмақ қоқилмоқ, туртки емоқ.
 кўфтагарлиқ **كوفته كرلىك** темирчилик.
 кўчакдил **كوچكدل** 1) кўнгилчан; 2) маъюс.
 кўчар **كوچار** кўшиннинг дам олиш манзилидап яна йўлга
 чиқиши.
 кўш **كوش** ва кўшин **كوشش** тиришқоқ, жаҳд қилувчи;
 ~ қилмақ тиришмоқ, жаҳд қилмоқ.
 кўшин **كوشش** кўш га қ.
 кўшк **كوشك** қаср.
 кўҳ **كوه** тоғ.
 кўҳа **كوهه** совут.

кўҳан **كوهن** тўғриси кўҳан.
 кўҳий **كوهى** 1) тоғлик; ёввойи; 2) тоғда яшовчи.
 кўҳистон **كوهستان** тоғли ер.
 кўҳкан **كوه كن** 1) тоғ қазувчи; 2) Фарҳоднинг лақаби.
 кўҳканвор **كوه كنوار** тоғ қазувчидек.
 кўҳканлик **كوه كنلىك** тоғ қазувчилик.
 кўҳна **كهنه** эски, қадимий.
 кўҳон **كوهان** 1) ўрқач; 2) эгар.
 кўҳонлик **كوهان لىق** 1) ўрқачли; 2) эгарли.
 кўҳпайванд **كوه پيوند** тоғқа улашган, юксак.
 кўҳсор **كوهسار** тоғлик.
 кўҳтан **كوه تن** гавдали.
 кўҳтанлик **كوهتنلىك** гавдали.

Л

лабан **لبن** сут.
 лаб балаб **لب بلب** ва лаболаб **لبالب** тўла, лиммо-лим;
 ~ тўлмақ тўла бўлмоқ; ~ май тўла май; ~ қуймақ тўла
 қуймоқ.
 лабиб **لبيب** эсли; зийрак; эҳтиёткор.
 аболаб **لبالب** лаб балаб га қ.
 лабташна **لبتشنه** чанқоқ, сувсаган.
 лабус **لبوس** кийим-кечак.
 лаванд **لوند** 1) сипоҳи, аскар; 2) қўрқмас, довюрак; 3) фо-
 ҳиша; 4) шогирд; 5) хизматкор 6) ичкучи, майхўр; ~ эт-
 мақ ичкучилик қилмоқ.
 лавандваш **لوندوش** чапани; ~ киши чапани киши.
 лавандвашлик **لوندوشلىق** чапанилик.
 лавандлик **لوندلىق** ичкучилик, майхўрлик; муфрит ~ ҳаддан
 ортиқ ичишлик.
 лавандшева **لوندشيوه** лаванд қилиқли.
 лавз **لوز** бодом.
 лавлок **لولاك** агар сен бўлмасанг; ҳадиси ~ ер ва мавжу-
 дотнинг Муҳаммад пайғамбар туфайли яратилгани ҳақида-
 ги ҳадис.
 лавн **لون** кўплиги алвон ранг.

- лавойиҳ **لوايح** лойиҳа нинг кўплиги.
- лавомиъ **لوامع** 1) ламъа нинг кўплиги; 2) Абдурахмон Жомий асарларидан бирининг номи.
- лавоҳиқ **لواحق** лоҳиқа нинг кўплиги.
- лаве **لوت** нажосат, ифлослик.
- лавснок **لوتناك** ифлос; ~ чибин ифлос пашша.
- лавҳ **لوح** 1) тахтача, ёзув тахтачаси; 2) лавҳа тош, қабр тоши, кун ~ и қуёш юзи; ~ и замир кўнгил; ~ и иршод таълим-тарбия дастури; ~ и маҳфуз тақдир китоби.
- лавҳа **لوحه** 1) саҳифа; 2) тор тустовуғи.
- лав ҳаша-л-лоҳу **لوحشى الله** баракалла.
- ладуний **لدونى** илоҳий; ~ улум илоҳий илмлар, илму-л-калом.
- лажож **لجاج** ўжарлик.
- лаззат **لذت** кўплиги лаззот тотлилик, ширинлик; ~ и жисмоний жисмоний лаззат; ~ топмақ лаззатланмоқ.
- лаззот **لذات** лаззат нинг кўплиги.
- лаим **لثيم** пасткаш, хасис, очкўз; ~ и дувсиришт пасткаш; ~ и масхара шарманда, расво; ~ и сахткўш ўта пасткаш.
- лаимлиқ **لثيملىق** пасткашлик, хасислик.
- лайин **لين** юмшоқ, мулойим.
- лайл **ليل** кеча, тун; йавму ~ куну тун; ~ у наҳор кеча-кундуз.
- лайлан **ليلا** кечаси, тунда; ~ ва наҳоро кечасию кундузи.
- лайса **ليس** эмас, йўқ; ~ кэъяслиҳи шайъун ўхшаши йўқ.
- лак **لك** юз минг; бир ~ йармақ юз минг танга.
- лагадкўб **لكدكوب** оёқ ости қилинган, поймол қилинган; ~ этмак эзмоқ; ~ и замон ҳаёт зарбалари.
- лакнат **لكنت** дудуқланиш; талаффуз ~ и дудуқланиш, тили чучуклик.
- лам **لم** феълларда бўлишсизлик билдирувчи кўмакчи; ~ йазраъ экилмаган, ҳайдалмаган (ер); ~ йазал абадий, ўлмас.
- ламам **لمم** майда гуноҳлар.
- лам йазалий **لم يزلى** абадий, ўлмас.
- ламе **لمس** ушлаб, пайпаслаб кўриш, сезиш; ~ этмак ушламоқ, сезмоқ.
- ламъа **لمعه** кўплиги лавомиъ шуъла, ёлқин; ~ йи дилжўй дилни ёритувчи шуъла, қувонтирувчи ёлқин; ~ йи малоҳат гўзаллик нури; ~ йи меҳр қуёш нури.

ламъаафган **لمعه افکن** шуълаланувчи, ёлқинли.

ламъон **لمعان** ялтироқ.

ламъа **لمعه** 1) қараш; 2) он, зум; ~йи барқ чақмоқнинг чарақ-

ланг **لنگ** лаши. чўлоқ оқсоқ; ~ бўлмақ оқсоқланмоқ; ~ қилмақ чў-

лангар I **لنگر** лоқ қилмоқ, оқсоқлатмоқ. 1) дорбознинг мувозанат ёғочи, лангар чўп;

2) кемани тўхтатиб туриш учун кемадан сувга ташлаб қўйиладиган оғир чангақ; ~ солмақ лангар ташламоқ.

лангар II **لنگر** мусофирхона.

ланж **لنج** нозли юриш; ~ этмақ ноз билан юрмоқ.

лаолий **لالی** 1) луълуъа нинг кўшлиги; 2) асар номи; дур-

ри ~ лаъл доналари.

ларз **لرز** 1) титраш, қалтираш, чўчиб тушиш; 2) қалтироқ.

ларзон **لرزان** титроқи, қалтироқ.

латифа **لطيفه** кўшлиги латойиф нозик маъно ифодаловчи

кичик ҳикоя. латифлиг **لطيفليغ** гўзаллик, нафислик.

латойиф **لطائف** латифа нинг кўшлиги; ~ табъ нозик табъли

~ лар нозик маъноли кичик ҳикоялар.

лафз **لفظ** кўшлиги алфоз 1) сўз; 2) талаффуз; ~ и шаҳо

дат Оллоҳнинг бирлиги ва Муҳаммад унинг элчиси экани ҳақидаги сўзлар.

лафф **لف** 1) ўраш; 2) қўшиб қўйиш.

лаффоз **لفاظ** 1) сўзловчи, талаффуз қилувчи; 2) сергаи

вайсақи, эзма.

лахт **لخت** парча, бўлак; ~ — ~ парча-парча.

лахтий **لختی** бир оз, бирмунча (вақт).

лачак **لچک** рўмол.

лашкаймак **لاشکایماک** бўшашмоқ.

лаъб **لعب** 1) ўйин; атфол ~ и болалар ўйини; 2) маза

найранг; фусуну ~ ҳийлаю найранг.

лаъбафкан **لعب افکن** найрангбоз.

лаъбовар **لعب آور** ўйноқи, ўйинчи; ҳиндуйин ~ ҳинд ўйини

чиси.

лаъин **لعيّن** лаънати, малъун; золими ~ лаънати золими

шайотини ~ малъун шайтонлар.

лаългун **لعلگون** ва лаългун **لعلی گون** лаъл рангли, қи

зил; ~ май қизил май; ~ желмақ қизил бўлмоқ.

- лаълваш لعلوش лаълсимон, қизил; ашки ~ қон ёши.
- лаъли саййол لعل سيال қизил шароб.
- лаъли сиробий لعل سيرابى лаб.
- лаън لعن лаънат; тавқи ~ лаънат ҳалқаси, тавқи ~ солмақ
- лаънатламоқ, қарғиш остида қолмоқ.
- лақаб لقب кўплиги алқоб ном; тахаллус.
- лақва لقوه оғиз фалажи; ~ маразии фалаж касаллиги.
- лағв لغو беҳуда, бемаъни.
- лаҳб لهب аланга.
- лаҳв لهو ўйин-қулгу, хушчақчақлик; ~ тухми қимор тошлари.
- лаҳжа لهجه 1) талаффуз, ифода, шева; 2) овоз, товуш; хуш ~ чиройли овоз.
- лаҳн لعن кўплиги алҳон 1) оҳанг, куй; 2) товуш, ун; қумри ~ и Қумри товуши; ~ и нўшо-нўш базмий куйлар; ~ и суруд ашула товуши; ~ айламак куйламоқ.
- лаҳнпардоз لعن پرداز куй чалувчи, куйловчи; ~ муғаннийлар куйловчи, ашулачи, куй чалувчи, чалғучилар.
- либос لباس кўплиги албиса кийим.
- либосат لباست кўплиги либосот кийим.
- либосот لباسات либосотнинг кўплиги.
- ливо لوا байроқ; заррин ~, зарбафт ~ олтин, зарҳал байроқ; бадийъ-л ~ нафис байроқ.
- лижом لجام юган.
- лийнат لينت юмшоқлик, мулойимлик.
- лисон لسان кўплиги алсина, тил; ~ и нуктапардоз ҳикматлар айтувчи тил; қуш ~ и қуш тили; араб ~ и араб тили; ~ оғриғи сўз захри; ~ у-я-ғайб ғайбдан гапирувчи, сирларни билувчи.
- лиф ليف кўрмо дарахтининг пўсти ва ундан олинадиган тола.
- оли: لفت шолғом.
- лиф لقا 1) кўришиш; 2) юз; ~ кўргузмак юз кўрсатмоқ; ~ га мушарраф бўлмақ кўришиш шарафига эришмоқ.
- лиқолиғ لقالينг юзли; ёмон ~ ёмон юзли.
- лиҳйа لهيه соқол.
- лиҳоф لهاف кўрпа, чойшаб.
- лоба I لابه ёлбориш, ўтиниш; ~ кўргузмак ёлбормоқ, ўтинмоқ.
- лоба II لابه фириб, найранг.

- лобагар **لابه كرى** фирибгар, найрангбоз; ~ қавли фирибгарнинг гаши.
- лобуд **لابد** 1) албатта; 2) лозима, лозим нарса; ~ лар лозим нарсалар.
- лода **لاده** подон, аҳмоқ.
- ложарам **لاجرم** 1) албатта, шубҳасиз; 2) мажбуран, 3) шунинг учун, шу туфайли.
- ложувард **لاجورد** зангори ранг; фалаки ~ мовий осмон.
- ложувардий **لاجوردى** мовий, зангори.
- ложуръа **لاجرعه** охиригача, бир томчи қолдирмай; ~ сумурмак бир томчи қолдирмай ичмоқ; ~ чекмак охиригача ичмоқ.
- лозима **لازمه** керак нарса; йахшилик ~ си яхшилик учун керак нарса.
- лоя **لايه** матонинг бўёғи остига суриладиган мой қатлами.
- лойазал **لايزل** абадий, ўлмайдиган.
- лоямут **لايموت** 1) ўлмас; 2) ўлмаслик учун етарли.
- лоянфак **لاينفك** ажралмас, айрилмас.
- лоятажаззо **لايتجزى** бўлақларга бўлинмас, ажратиб, бўлиб бўлмайдиган.
- лояъқал **لايعقل** ақлсиз.
- лоюадд **لايعد** саноқсиз.
- лойиҳ **لايح** очиқ, тушунарли; ~ этмак равшан қилмоқ.
- лойиҳа **لايحه** кўплиги лавойиҳ лавҳа.
- лолабор **لاله بار** лола ёғдирувчи.
- лолавор **لاله وار** лола ранг, қизил.
- лолагун **لاله كون** лола ранг, қизил; ~ ҳулла қизил кийим
- лолайи нуъмон **لاله نعمان** саллагул, пионгул.
- лоларух **لاله رخ** лола юзли.
- лоларухсор **لاله رخسار** лола юзли.
- лолафом **لاله فام** лоладек, қизил; ~ минқор қизарган тумшук; ашқи ~ қон кўз ёши.
- лома **لامه** тўғриси лашъа.
- ломакон **لامكان** 1) муқим ери йўқ, маконсиз; 2) таңгри; ~ мулки таңгри мулки, дунё.
- ломаъа-л-лоҳ **لامع الله**: ~ манзия ер юзи, дунё.

- ломгъ **لامع** шуълали, ёлқинли; мехр ~ и, хуршиди ~ нур-
ли қуёш; ~ тулуъ қилмақ нур тарқатмоқ, шуълаланмоқ.
лос **لاس** шпак чиқиндиси.
- лот **لات** бут номи.
- лотахаф **لاتخف** қўрқма.
- лотақул **لاتقل** айтма, гапирма.
- лоуболий **لوابالى** 1) бепарво, беғам; 2) қўрқмас; тиги ~ аёв-
сиз тиглар.
- лоухсен: **لاوحسى** ~ айтмак сон-саюқсиз демоқ (Қуръондан
иқтибос).
- лофиз **لافظ** талаффуз этувчи, сўзловчи; маоний адосига ~
маъно очиб берувчи.
- лош **لاش** ўлимтик, ўлик тан.
- лоша **لاشه** 1) яғир эшак; 2) от; 3) тўрт оёқли ҳайвон.
- лошкаймак **لاشكايماك** тўғриси лашкаймак.
- лоъиб **لاعب** ўйинчи.
- лог **لاغ** 1) ҳазил; 2) ноз; 3) нозиклик, юмшоқлик; 4) аланга.
- лог-лог **لاغ لاغ** ловуллаш; ~ куймак ловиллаб ёнмоқ.
- лоҳиқ **لاحق** қўшилган, илова қилинган.
- лоҳиқа **لاحقه** қўплиги лавоҳиқ илова, қўшимча.
- лобб **لب** 1) ўрта, марказ, моҳият; 2) юрак, кўнги; 3) ақл;
4) сара, терилган.
- лужайн **لجيين** кумуш.
- лужжа **لجه** денгиз, дарё.
- лузужат **لزوجت** ёпишқоқлик.
- лук **لوك** ҳақир, забун, суст, оғир.
- луоб **لعاب** сўлак; ~ и наҳд асал.
- лутф **لطف** қўплиги алтоф илтифот.
- лутфомез **لطف آميز** марҳаматли.
- лух **لوخ** қамш.
- луъб **لعب** ўйин.
- луъбат **لعبت** ўйинчоқ, қўғирчоқ.
- луъбатакбоз **لعبتچىم** найрангбоз.
- луъбатбоз **لعبت باز** қўғирчоқ ўйинчи, найрангбоз, ҳийлагар
- луъбатжабин **لعبت جبين** безангап, ораста маҳбуба.

луъбати қашанг لعبت قشنگ сержилва, шўх маҳбуба.
 луъбий لعبى ўйинчилик.
 луълуъ لؤلؤ кўплиги лаолий гавҳар.
 луълуъфишон لؤلؤفشان гавҳар тарқатувчи.
 луқмагоҳ لقمه گاه қорин, жиғилдон.
 луқмахўр لقمه خور озиқланувчи, еювчи.
 луғз لغز тўғриси лўғз.
 луғаз لغز тўғриси лўғаз.
 лўливаш لولى وش лўлига ўхшаш, гўзал, шўх.
 лўликуш لولى كوش лўлини ром қиладиган.
 лўғз ва лўғаз لغز жумбоқ, топишмоқ, чистон.
 лўғаз لغز лўғз га қ.

М

маа مع билан, бирга; ~ -л-қасд қасд билан, қасддап; ~ -л-қисса шундай қилиб, хуллас.
 мабадаъ مبداء кўплиги мабодий бошланиш, ибтидо; ~ ву маод бошланиш ва охират, бу ва у дунё; ~ и файз барака манбаи.
 мабодий مبادى мабадаъ нинг кўплиги.
 мабкий مېكى йиғига сабаб бўлган (киши), марҳум.
 мабосит مېاسط кенг, ёйиқ; сўз, баён тузилишининг кенглиги, гаптадаги узунлик.
 мабраз مېرز ҳожатхона.
 мабрур مېرور 1) Оллоҳ кечирган (киши); 2) марҳум, раҳматли; ~ бўлмақ кечирмоқ.
 мабеут مېسوط 1) кенг, муфассал; 2) хурсанд, шод; ~ айламақ хурсанд қилмоқ.
 мабъус مېعوث юборилган, элчи; ~ бўлмақ юборилмоқ.
 мабҳас مېحث баҳс мавзуси; хорижи ~ сўзлар баҳс мавзудан ташқари гаплар.
 мабҳут مېهوت ҳайрон, ҳайратда қолган; ~ димоқ ақл ҳайратда қолган ақл; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ ҳайрон бўлмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ ҳайратда қолдирмоқ; ~ қолмақ ҳайратда қолмоқ.
 мабҳутлуқ مېهوت لوق ҳайратда қолиш.
 маваддат مودت 1) муҳаббат; 2) дўстлик; Фоиал ~ ига фирифт қилмақ ҳаракат қилувчининг дўстлигига мафтун қилмоқ; ~ ошкор айламақ дўстлик изҳор қилмоқ.

- маввож **مواج** тўлқинли, мавжли; баҳри ~ тўлқинли денгиз; ~ қилмақ тўлқинлантирмоқ.
- мавж **موج** кўплиги амвож тўлқин; ~ солмақ мавжлантирмоқ; ~ урмақ тўлқинланмоқ.
- мавжвар **موجور** мавж урувчи, тўлқинли; баҳри ~ тўлқинланувчи денгиз.
- мавжзан **موجزان** тўлқинланиш; ~ бўлмақ мавжланмоқ.
- мавжлуқ **موجلوق** тўлқинли, мавжли; ~ сув тўлқинли сув.
- мавжнок **موجناك** тўлқинли, мавжли.
- мавжпарвар **موجپور** мавжлар ичида ўсган (денгизчи).
- мавжуд **موجود** кўплиги мавожид бор; ~ айламақ, ~ этмақ. ~ қилмақ яратмоқ; ~ ўлмақ яралмоқ.
- мавжудлуқ **موجودلوق** тириклик, мавжудлик.
- мавжхез **موجخيز** тошқин; ~ ўлмақ тошмоқ.
- мавзий **موضع** кўплиги мавозий, ўрин, жой, макон.
- мавзун **موزون** 1) текис, хушбичим; 2) ўлчовли, вазнга солинган; ~ калом вазнли сўз; ~ наволиқ мунгли; ~ бўлмоқ текис, тўғри бўлмоқ.
- мавкиб **موكب** кўплиги мавокиб шоҳни кузатиб юрувчи суворийлар, муловимлар, ~ и сарой; ~ и кишваророй мамлакатни безовчи суворийлар; ~ и ҳумойун шоҳона суворийлар.
- мавлавий **مولوي** донишманд.
- мавлид **مولد** 1) туғилган жой; ~ и Самарқанддур туғилган ери — Самарқанд; 2) туғилиши; ~ и набий пайғамбарнинг туғилиши.
- мавило **مولى** кўплиги маволий хўжа, жаноб.
- мавлуд **مولود** кўплиги маволид 1) туғилган; 2) туғилиш; 3) туғилган (ўғил).
- маводд **مواد** модда нинг кўплиги.
- мавожиб **موجب** маош, иш ҳақи; ~ олмақ иш ҳақи олмоқ.
- мавожибхўр **موجبخور** маошхўр, хизмат ҳақи олувчи;
- мавожид **مواجد** мавжуд нинг кўплиги; азвоқ ~ и завқнинг мавжудлиги.
- мавозий **مواضع** мавзий нинг кўплиги.
- мавоиз **مواظ** муъъиза ва мавъизат нинг кўплиги.
- мавоизосо **مواظآسا** насиҳатли; ~ калом насиҳатли гап.
- мавокиб **مواكب** мавкиб нинг кўплиги; гардушваш ~ осмондек (улуғ) суворийлар, шоҳ муловимлари.

- маволид **مواليد** мавлуд нинг кўшлиги.
- маволий **موالى** мавло нинг кўшлиги, мадраса ~ си мадраса эгалари.
- мавониъ **موانع** монигъ нинг кўшлиги; ~ бўлмак тўсиқ бўлмақ.
- мавоший **مواشى** мошийа нинг кўплиги; сотир ~ бошқа туёқдилар.
- мавоқиъ **مواقع** мавқеъ нинг кўплиги.
- мавоҳиб **مواهب** мавҳиба ва мавҳибат нинг кўплиги.
- маврид **مورد** кириш ери; кириш пайти; ~ и файзи субҳоний тангри баракасининг кириш ери; ~ и фуйузи гайбий яширин барака кирган пайт.
- маврус **موروث** мерос қолган.
- маврусий **موروثى** меросга мансуб; ~ мулк мерос қолган мулк.
- мавсим **موسم** фасл, мавсум; қиш ~ и қиш фасли.
- мавсум **موسوم** номланган, аталган; ~ бўлмақ, ~ эрмак аталмоқ, номланмоқ; ~ қилмақ атамоқ, номламоқ.
- мавсуф **موصوف** васф қилинган, сифатланган, мақталган; ~ бўлмақ таъриф қилинмоқ, сифатланмоқ, ~ келмак васф қилинмоқ, таърифланмоқ.
- мавт **موت** кўплиги амвот ўлим; ~ марази ўлим дарди, дарди бедаво.
- мавто **موتى** маййит нинг кўплиги; ~ азаси ўликлар учурутилган аза.
- мавфур **موفور** фаровон, бисёр, кўп.
- мавъид **موعد** ваъдалашилган вақт.
- мавъиза **موعظه** ва мавъизат **موعظت** кўплиги мавоўғит, панд, ваъз; ~ этмак ўғит қилмоқ.
- мавъизаомиз **موعظه اميز** насиҳатомиз.
- мавъизат **موعظت** мавъиза га қ.
- мавъуд **موعود** ваъда қилинган, келишилган (нарс).
- мавқеъ **موقع** кўплиги мавоқиъ жой, ўрин, макон.
- мавқуф **موقوف** 1) тўхталган; 2) боғланган; ~ эрмак тўхтамоқ; ~ қилинмақ боғлаб, мунтазир қилиб қўймоқ; ~ қўлмақ тўхтаиб қўймоқ.
- мавҳиба **موهبة** ва мавҳибат **موهبت** 1) совға, ҳадъя; 2) саҳават; ~ субҳоний тангри саховати; ~ тожи саховат тож айламак ато қилмоқ.
- мавҳибат **موهبت** мавҳиба га қ.
- магас **مگس** пашша.

- мадд **مد** узайиш, узунлик; ~ айламак, ~ бермак узайтирмоқ.
- мадид **مديد** узун, узоқ; муддати ~ узоқ вақт.
- мадина **مدينه** кўплиги мадойин 1) шаҳар; 2) шаҳар номи.
- мадиҳ **مديح** ва мадиҳа **مديحه** кўплиги мадойиҳ 1) мақтов; 2) мақтовли; 3) мадҳия (шеър).
- мадиҳа **مديحه** мадиҳ га қ.
- мадмаъ **مدمع** кўз ёши, ~ и бокий йиғловчининг кўз ёшлари.
- мадойин **مداين** мадина нинг кўплиги 1) ...; шаҳар номи.
- мадойиҳ **مدايح** мадиҳ ва мадиҳа нинг кўплиги; ~ и нақд бор, кўриниб турган сифатлар мақтови.
- мадор **مدار** 1) ўқ, марказ; 2) асос, манба; ~ ўлмақ асос бўлмоқ; ~ и ҳикмат ҳикмат асоси.
- мадориж **مدارج** мадраж ва мадража нинг кўплиги; сўз ~ и гап тузилиши.
- мадорис **مدارس** мадраса нинг кўплиги.
- мадраж **مدرج** ва мадража **مدرجه** даража.
- мадража **مدرجه** мадраж га қ.
- мадрак **مدرك** кўплиги мадорик ҳужжат.
- мадраса **مدرسه** мактаб, ўқув юрти.
- мадрус **مدروس** берк, ёпиқ; ~ эшик ёпиқ эшик; ~ айламак, ~ этмак ёпиқ, беркитмоқ.
- мадруслуқ **مدروسلوق** 1) берклик, ёпилганлик; 2) қамал; ~ див қутулмақ қамалдан чиқмоқ.
- мадфан **مدفن** дафн этиш жойи, гўр, мазор.
- мадфун **مدفون** кўмилган, дафн қилинган; ~ айламак кўмоқ, дафн қилмоқ.
- мадхал **مدخل** кириш, кириш жойи; махражу ~ чиқиш ва кириш жойлари; ~ қилмақ киритмоқ.
- мадх **مدح** мақтов; ~ демак мақтамоқ.
- мадхгустарлик **مدحگستارليك** мадх қилишлик.
- мадҳоройлик **مدحارايليك** мадхгўйлик.
- мадҳсоз **مدحساز** мақтовчи, маддоҳ; ~ бўлмақ маддоҳлик қилмоқ.
- мадҳуш **مدھوش** ҳушдан кетган, қўрққан; ~ айламак, ~ этмак қўрқитмоқ, даҳшатга солмақ; ~ ўлмақ ҳушсизланмоқ.
- мажбул **مجبور** тугма, табиий; ~ эрмак яратилмоқ, табиатан яратилган бўлмоқ.

мажд **مجد** шон, шараф.

мажзуб **مجدوب** ақлдан озган, телба, ҳақиқий ишқ жозибасини

бошдан кечирган (киши).

мажид **مجيد** шонли, шарафли; каломи ~ Қуръон.

мажлисафруз **مجلس افروز** мажлиси қизитувчи.

мажлисоро **مجلس آرا** мажлисни жонлантирувчи.

мажмар **مجر** оташкада, ўтдон.

мажмаъ **مجمع** йиғилиш; йиғиладиган жой; ~ у-л-баҳрайи

икки дёнғиз қўшилган жой; ~ айламак, ~ қилмақ йиғ-

моқ.

мажнун **مجنون** телба.

мажнунниҳод **مجنون نهاد** мажнун сифат.

мажонин **مجانين** мажнуннинг қўшлиги.

мажро **مجرى** 1) оқар жой; 2) ўзан.

мажуе **مجوس** оташпараст.

мажусий **مجوسی** мажуе га мансуб.

мажуслиқ **مجوسليق** оташпарастлик.

мазаллат **مذلت** 1) ҳақорат; 2) пастлик; ~ қилмақ ҳақорат

қилмоқ; ~ туфроғи тубанлик, пастлик.

мазаммат **مذمت** тергац, ёмонлаш, сўқиш; ~ лойиқни сўқиш

лойиқ.

мазбала **مزبلة** ахлатхона.

мазбур **مزبور** мазкур, айтиб ўтилган; ~ айламак айтиб ўт

моқ, эсламоқ.

мазбут **مضبوط** мустаҳкам, маҳкамланган; ~ баён очиқ баён

~ айламак эгалламоқ; ~ ўлмақ эгалланмоқ, забт қили

моқ.

мазбуҳ **مذبوح** сўйилган; ~ айламак сўймоқ.

мазж **مزج** аралаштириш, омухталаш; ~ қилмақ арала

тирмоқ, омухта қилмоқ.

мазид **مزید** 1) қушимча; 2) қўшилган; ичкан майи ҳал-

мин ~ ичгани ортиқча майми?

мазлима **مظالمه** тўғриси музлима.

мазлумкуш **مظلوم کش** мазлум, эзилганни ўлдирувчи.

мазмаза **مضمضه** оғиз чайини.

мазмум **مذموم** сўқилган, ёмонланган; ~ қилиғ ёмон қил

~ хасойил ёмон одатлар.

- мазод **مزاد** кўпайтириш, зиёда қилиш.
- мазолим **مظالم** музлима нинг кўплиги; ~ девони шикоятлар билан шуғулланувчи идора.
- мазорий **مزارع** мазраъ ва мазраъа нинг кўплиги.
- мазоқ **مذاق** 1) маза билиш; 2) дид; ~ ни чучутмак дидли бўлмақ.
- мазоҳиб **مذاهب** мазҳаб нинг кўплиги.
- мазоҳир **مظاهر** мазҳар нинг кўплиги; ~ бўлмақ кўринмоқ.
- мазраъ **مزرع** ва мазраъа кўплиги мазорий экинзор.
- мазраъа **مزرعه** мазраъ га қ.
- мазруъ **مزروع** 1) экилган; 2) экин; ~ этмак экмоқ.
- мазруф **مظروف** идишга солинган (қўшилган, нарса; зарфу ~ шиша май).
- мазҳаб **مذهب** кўплиги мазоҳиб 1) дин; 2) таълимот; 3) йўл, йўналиш; тўрт ~ исломдаги ханбалий, шофий, аъзамий ва ҳанафий мазҳаблар.
- мазҳар **مظهر** кўплиги мазоҳир кўришиш ери, кўрилиш; кўрсатиш.
- майгун **ميگون** май ранг, қизил, ҳоли ~ қизил хол.
- маййит **ميت** кўплиги амвот ва мавто ўлик, мурда.
- майкада **ميكده** майхона.
- майлона **ميلانه** хоҳиш, рағбат; ~ кўрмак истамоқ.
- майполо **ميبالا** май сузгич; ~ этмак сузмак, сузгичдан ўтказмоқ.
- майруқ **مايروق** оқсоқ, чўлоқ.
- майхуш **ميخوش** нордон, аччиқ-чучук.
- макин **مكين** қарор тошган, яшовчи.
- макман **مكمن** пистирма; гайб ~ и тақдир; адам ~ и нариги дунё.
- макнат **مكنات** 1) қудрат; 2) бойлик; ~ топмақ қудратли бўлмақ.
- макнун **مكنون** яширин; дурри ~ садаф ичидаги дур, яширин дур.
- макон **مكان** кўплиги амкина ер, манзил;
- макорим **مكارم** макрамат ва макрама нинг кўплиги; ~ в ахлоқ яхши хулқлар.
- макотяб **مكاتب** мактуб нинг кўплиги; ~ га рақам урмақ.
- мактуб ёзмоқ, мактублар тўпламини тузмақ.
- макрама **مكرمه** макрамат га қ.

- макрамат **مكرمت** ва макрама **مكرمه** 1) шон, шараф;
 2) олижаноблик; 3) саховат; ~ бисотида саховатда, қўли
 очиқликда.
- макруҳ **مكروه** ёқимсиз, ~ тутмақ ёқимсиз билмоқ.
- макс **مكت** 1) тўхташ; 2) кутиш; ~ кўргузмак, ~ этмак,
 ~ қилмақ тўхтамоқ.
- максаб **مكسب** ҳунар, касб билан топилган мол, маблағ, да-
 ромад, кирим.
- мактабдор **مكتبدار** муаллим.
- мактуб **مكتوب** кўплиги макотиб мактуб, хат, ~ айламак
 ёзиб қўймоқ.
- мактум **مكتوم** яширин, пинҳон; ~ этмак яширмоқ.
- макшуф **مكشوف** очилган, кашф этилган; ~ бўлмақ ошкор
 бўлмоқ; ~ қилмақ очмоқ.
- малак **ملك** кўплиги малойик ва малойика фаришта.
- малакваш **ملكوش** фариштасифат.
- малакий **ملكى** малак га тегишли.
- малакосор **ملك آئار** фаришта равиш.
- малакут **مكوت** яширин дунё, ғайб дунё, фаришталар олами.
- малакшева **ملك شيوه** фаришта равиш.
- маланг **ملنگ** 1) пира кайф; 2) оёқ яланг; масту маст ва
 оёқ яланг.
- малах **ملخ** чигиртка.
- малжаъ **ملجاء** бошпана, паноҳ.
- маликваш **ملكوش** шоҳдек; ~ келмак шоҳга ўхшамоқ.
- малиҳ **مليح** ёқимли; ~ ўлмақ ёқимли бўлмоқ; сурати ~
 хушбичим, кўркли.
- маллоҳ **ملاح** денгизчи.
- мало **ملا** тўла; халову ~ эмас тўла эмас.
- малоз **ملاذ** бошпана; ~ и аҳли-л-лоҳ халқпарвар, одампаноҳ.
- малойик **ملايك** ва малойика **ملايكه** малак нинг кўплиги.
- малойика **ملايكه** малойик га қ.
- малол **ملاال** ва малолат **ملاال** зерикниш, сиқилиш, эн-
 тикниш; ~ қилмақ ранжитмоқ; ~ топмақ сиқилмоқ.
- малолат **ملاال** малол га қ.
- малом **ملام** ва маломат **ملاام** таъна; ~ айламак
 ~ қилмақ таъна қилмоқ.

- маломат **ملاحت** маломга қ.
- маломаткеш **ملاحت كيش** маломат чеккан, маломатли.
- малоҳат **ملاحت** ёқимлилиқ.
- малсо **ملسا** текис; ~ қилмақ текисламоқ.
- малул **ملول** 1) ғамгин, хафа; 2) хорғин; ~ бұлмақ, ~ ұлмақ, ~ эрмақ ранжимоқ, хафа бұлмоқ; ~ қилмақ хафа қилмоқ, ранжитмоқ.
- малфуз **ملفوظ** талаффуз қилинган; ~ қилмақ талаффуз қилмоқ.
- малхуз **ملحوظ** мулоҳаза қилинган, хотирга олинган; ~ бұлмақ мулоҳаза қилмоқ.
- мамарр **ممر** ўтиш жойи, йўл.
- мамдуд **مدود** узайтирилган, чўзилган; ~ бұлмақ узаймоқ.
- мамдуҳ **مدوح** мақталган; ~ бұлмақ мақталмоқ.
- мамзуж **مزوج** аралаш, омухта; ~ ўлмақ аралашмоқ.
- мамлакат **مملكت** кўплиги мамолик юрт, ўлка.
- мамлу **ملو** тўла; жонни ~ этмақ хотиржам бұлмоқ, кўн-ғил тўлдирмоқ; ~ айламақ, ~ қилмақ тўлдирмоқ.
- мамлук **مملوك** қул.
- мамнуъ **منوع** ман этилган, тақиқланган; ~ бұлмақ тақиқланмоқ; ~ тутмақ тақиқланган деб билмоқ.
- мамолик **ممالك** мамлакатнинг кўплиги.
- мамот **مات** ўлим; барги ~ ўлимлик (нарсалар).
- мамуғ **ماموغ** пахта.
- манғиш **مانگيش** аста қадам қўйиш, хиром қилиш.
- манглай **مانگلاي** пешона.
- мангмақ **مانگماق** қуймоқ.
- мангдурмақ **مانگدورماق** аста қадам бостирмоқ, хиром қилдирмоқ.
- манжаниқ **منجنيق** палахмон; қалъа деворига чиқиш учун ишлатиладиган ускуна.
- манзар **منظر** ва манзара **منظره** кўриниш; ~ бұлмақ кўринмоқ.
- манзара **منظره** манзарга қ.
- манзил **منزل** кўплиги манозил уй, турар жой; қароргоҳ; ~ этмақ, ~ қилмақ жойлашмоқ (янаш учун); ~ ясамақ турар жой қурмоқ.
- манзилат **منزلت** мартаба, даража.

- манзума منظومه ше'рий асар.
- манзур منظور 1) кўринишли, кўримли; 2) мақсад; тилак.
- маниш منىш табиат, феъл-атвор.
- маниъ منيع мустақкам, кўлга киритиб бўлмайдиган (қалъа).
- манқуб منقوب жафокаш, эзилган.
- маноб مناب ўринбосарлик, ноиблик; ~ и килки тақдир тақдир қалами билан эзилган ўринбосарлик.
- манозил منازل манзилнинг кўплиги, қатъи ~ айламак йўз босиб ўтмоқ.
- манойиқлик منايقلىق мулойим, жозибали.
- манол منال мол-мулк; молу ~ мол-мулк.
- маносиб مناصب мансабнинг кўплиги.
- манот منات бут номи.
- манофиъ منافع манфаатнинг кўплиги.
- мансаб منصب кўплиги маносиб амал (хизматда).
- мансуба منصوبه 1) тайинланган (мансабга); 2) тикилган (байроқ); қайу ~ қайси байроқ; фалак ~ си насиба, ризқ.
- мансур منصور ва мансура منصوره ғолиб, ғалаба қозонган.
- мансура منصوره мансурга қ.; асокири ~ ғолиб аскарлар.
- мансух منسوخ бекор қилинган, сиқиб чиқарилган, йўқ қилинган; ~ айламак рад қилмоқ, ~ этмак йўқ қилмоқ, бекор қилмоқ.
- мантуқий منطوقى айтилган.
- манфаат منفعت фойда, даромад.
- манфах منفع тўғриси минфах.
- манфий منفى салбий, инкор қилинган; ~ ўлмақ йўқ бўлмоқ.
- маншаъ منشاء келиб чиқиш.
- маншурур منشور ва маншура منشوره 1) фармон; 2) ёрлик; 3) тарқатилган, ёйилган; ~ и давлат шоҳ фармони; ~ тиламак ёрлик сўрамоқ.
- маншура منشوره маншурага қ.
- маншурурлик منشورلىق имтиёзлилик.
- манқабат منقبات 1) қобилият; 2) фазилат, хислат; 3) маътов; ~ бўлмақ мақталмоқ.
- манқал منقل ўтдон, оташдон.
- манқул منقول 1) кўчирилган; 2) ҳикоя қилинган, айтиб берилган; ~ бўлмақ айтилмоқ.

- манқут **منقوت** нуқтали; ~ қилмақ нуқта қўймоқ.
- манқуш **منقوش** нақшли, нақшланган.
- манғит **منغيت** қабила номи.
- манҳий **منهي** инкор қилинган; ~ ишлар тақиқланган, гуноҳ ишлар.
- манҳус **منحوس** бадбахт, наҳсли.
- маоб I **ماب** кўплиги маойиб 1) сиғиниш жойи; бошпана.
- маоб II **معاب** айб, нуқсон.
- маод **معاд** 1) қайтиш жойи; 2) нариги дунё.
- маодин **معادن** маъданнинг кўплиги.
- маозаллоҳ **معاذالله** Оллоҳ сақласин.
- маойиб **معاييب** маоб II нинг кўплиги; ~ топмақ айб топмоқ.
- маол **مال** 1) мазмун, асл мақсад; 2) пировард-натижа.
- маолий **معالي** маълотнинг кўплиги; ~ эрмак олий ҳислатли бўлмоқ.
- маоний **معاني** маънонинг кўплиги; ~ абкори янги маънолар; ~ топмақ тушинмоқ.
- маориф **معارف** маърифатнинг кўплиги.
- маорифпаноҳ **معارف پناه** билимлар ҳомийси.
- маосир **مآثر** маъсара ва маъсаранинг кўплиги.
- маоф **معاف** кечиринч; ~ айламак, ~ тутмақ кечирмоқ; ~ бўлмақ кечирилмоқ; ~ эрмак кечирилмақ; ~ қилмақ кечиримли деб билмоқ.
- мар **مر** ва **ماررا** **مره** олтинни ўлчашда қўлланиладиган ўлчов бирлиги ҳисобида ҳар бир эллик саноғи — бир эллик, икки эллик қаби.
- мараз **مرض** кўшлиги амроз касаллик.
- марал **مرل** кийик.
- мараммат **مرمت** таъмир, тузатиш; қилмақ тузатмоқ.
- марас **مرس** тўғриси марс.
- марақ **مرق**: **ғами** ~ чуқур қайғу.
- марбут **مربوط** боғлиқ, тегишли; ~ айламак боғламоқ.
- марг **مرگ** ўлим; ~ уйқуси қаттиқ уйқу.
- марглик **مرگليک** жонсизлик; ~ зоҳир айламак жонсизлик белгиларини кўрсатмоқ.
- мард **مرد** 1) эркак: эр; 2) киши, 3) ботир.

- мардак **مردك** 1) одамча; ~ и хар нодон, тентак; 2) кўз қорачиғи; кўз ~ и кўз қорачиғи.
- мардон **مردان** эрлар; бузургвор ~ лар улуғ кишилар.
- мардуд **مردود** 1) рад этилган; 2) лаънати; ~ айламак рад қилмоқ; ~ бўлмақ лаънатланмоқ.
- мардудлуқ **مردودلوق** 1) рад қилинганлик; 2) лаънатланганлик; ~ бермак рад қилмоқ.
- мардум I **مردم** кўз қорачиғи.
- мардум II **مردم** одам, инсон; ~ и обий сув одами.
- мардумак **مردمك** кўз қорачиғи.
- мардумафканлик **مردم افكنلىق** ботирлик, мардлик.
- мардумгийо **مردمگيا** меҳригийо
- мардумдорлиг **مردمدارلىغ** мулойимлик.
- мардумкуш **مردم كوش** одам ўлдирувчи, қотил.
- мардумлиг **مردملىغ** одамийлик, одамгарчилик.
- маржиъ **مرجع** 1) қайтиш жойи; 2) манба; ~ у-л-хусул натижа.
- маржуҳ **مرجوح** охиратда тарозининг гуноҳ палласига кўйилдиган ёмон ишлар.
- марз **مرز** 1) чегара; 2) ўлка; ~ у бум, ~ ила бум атрофи; чегара ерлар.
- марзбон **مرزبان** чегарачи.
- марзо **مرضا** мариз нинг кўшлиғи.
- мариз **مريض** кўшлиғи марзо касал; ~ ўлмақ касал бўлмоқ.
- маркаб **مركب** миниладиган ҳайвон (от, эшак) ва нарсалар (кема); губори ~ туёқ чанги; ~ и сабукпай чопқайвон.
- маркаблиг **مركبلىغ** отли, уловли, туяли.
- маркиб **مركب** тўғриси маркаб.
- маройо **مرايا** миръот нинг кўшлиғи.
- маротиб **مراتب** мартаба нинг кўшлиғи; юз ~ юз даража бийик ~ улуғ даража.
- марорат **مرات** 1) аччиқлик; 2) қайғу; қайғуриш; ~ сомақ қайғуга солмоқ.
- марога **مراغه** улов ҳайвонларининг тупроққа беланиши (думалаш).
- мароҳил **مراحل** марҳала нинг кўшлиғи; ~ қатъ қилиш манзил босиб ўтмоқ.

- марра مره марр га қ.
- марс مرس бўйин боғич (ит учун).
- марсийа مرثيه мотам шеъри;
- марсийаомиз مرثيه آميز марсияга ўхшатувчи.
- марсум مرتبه расм, одат бўлиб қолган.
- мартаба مرسوم кўплиги маротиб даража; битик ~ обрў.
- марфуз مرفوع 1) кўтарилган, юксалган; 2) четлатилган;
 ~ бўлмақ юксалмоқ; четлатилмоқ; ~ қилмақ кўтарилмоқ;
 четлатмоқ.
- маръий I مرئى кўринган, кўринадиган; ~ бўлмақ кўринмоқ.
- маръий II مرعى амал қилинган, риюя қилинадиган; ~ тутмақ
 амал қилмоқ.
- марқад مرقد қабр, гўр.
- марқум مرقوم 1) эсланган; 2) ёзилган, чизилган; ~ бўлмақ,
 ~ ўлмақ ёзилмоқ; ~ этмақ эслатмоқ.
- марғзор مرغزار ўтлоқ, чаманзор.
- марғуб مرغوب 1) ёқимли; севимли; 2) бозори чаққон; ~ айла-
 мақ, ~ этмақ ёқтирмақ, ёқимли қилмоқ; ~ ўлмақ ёқимли
 бўлмақ.
- марғул مرغول ва марғула مرغوله 1) соч жингалаги;
 2) қуш ва мусиқа асбобларининг товуши, нағма.
- марғула مرغوله марғул га қ.
- марҳабо مرحبا ҳуш келибсиз.
- марҳала مرحله кўплиги мароҳил 1) манзил, бир ердан ик-
 кинчи ерга кўчишда тўхташ жойи, қароргоҳ; 2) бу дунё.
 марҳалапаймой مرحله پيمای йўлчи, йўл юрувчи.
- марҳам مرهم малҳам дори, ярага ёпиштириладиган мал-
 ҳамли мато ёки пахта; ~ йоқмақ малҳам сурмоқ.
- марҳамлиқ مرهمليق малҳамли; ~ момуғ малҳамли момиқ;
 ~ фатила малҳамли пилта.
- марҳаматгустар مرحمت گستر марҳамат қилувчи.
- марҳун مرهون гаровга қўйилган; ~ этмақ гаровга қўймоқ.
- мас ميس текизиш, ушлаш; ~ айламақ ушламоқ; ~ этмақ тегмоқ.
- масал مثل кўплиги амсол 1) мисол; 2) мақол; зарбу-л-л ~,
 зарби ~ мақол.
- масалгўй مثل گوي масал айтувчи.
- масаллик مثل ليك ўхшаш, каби; қуш ~ қуш каби, қушга ўхшаш.

- масбат **مسبت** тўғриси муебат ва мусаббат.
- масало **مثلا** масалан; ўхшашликда.
- масбуқ **مسيوق** 1) ўтиб кетилган орқада қолган; 2) хабардор қилинган.
- масбуқона **مسيوقانه** ~ қаза маълум қилинган ўлим.
- масдуд **مسدود** тўсилган; ~ айламак, ~ қилмақ тўсмоқ, ~ бўлмақ тўсилмоқ.
- масжид **مسجد** кўплиги масождид жамоа бўлиб намоз ўқилади-ган жой.
- масжуд **مسجود** саждага қаратилган зот, тангри; ~ ўлмақ, ~ этмақ сажда қилмоқ, сиғинмоқ.
- масжудлуқ **مسجودلوق** сажда қилишлик, сиғинишлик.
- масир **مسير** 1) йўл; 2) сайр қиладиган жой, сайргоҳ; ~ этмақ айланмоқ, сайр қилмоқ.
- масих **مسيح** ва масихо **مسيحا** Исо пайғамбар.
- масих алфоз **مسيح الفاظ** тирилтирувчи сўз.
- масих анфос **مسيح انفاس** тирилтирувчи нафас.
- масихо **مسيحا** масих га қ.
- масихосо **مسيح اسا** Масихдек.
- масиховар **مسيح آور** жонбахш.
- масихойин **مسيح آيين** Масихдек.
- маска **مسكه** мой.
- масканат **مسكنت** фақирлик, ночорлик.
- масмум **مسموم** одам яшайдиган, маскан қилинган; рубъи ер юзининг одамлар яшайдиган қисми.
- маскут **مسكوت** айтилмаган, сукут қилинган; ~ айламақ яширмоқ.
- маслак **مسلك** кўплиги масолик 1) йўл, усул; 2) эътиқод-маслаҳатомиз **مصلحت آميز** яхшиликка қаратилган.
- маслаҳатбин **مصلحت بين** маслаҳатчи.
- маслуб **مسلوب** 1) таланган; 2) маҳрум қилинган; ~ бўлмақ йўқ бўлмоқ.
- маслук **مسلوك** юрилган (йўл), тутияган (йўл); ~ тутмақ йўл тутмоқ; эргашмоқ.
- нлэвэи **مسلوخ** териси шилинган.
- маслук **مسموم** заҳарланган, заҳарли; ~ ўлмақ заҳарланмоқ.

- масмуот **مسموعات** овоза, гап-сўзлар.
- масмуъ **مسموع** эшитилган; ~ бўлмақ эшитилмоқ.
- маснад **مسند** 1) суянчиқ; 2) ёстиқ; 3) тахт; 4) мартаба, даража; ~ и Жамшид Жамшид тахти; ~ и хуршид офтоб-дек баланд мартаба; ~ қилмақ жой, ўрин қилиб олмақ.
- маснаднишин **مسندئشئين** 1) тахтда ўтирувчи; 2) юқори мартабани эгалловчи; ~ ўлмақ тахтга ўтирмоқ; ~ этмак шоҳ қилиб тайинламоқ.
- маснуъ **مصنوع** кўплиги маснуъот 1) ясалган, қилинган; 2) сунъий; қалбаки; байти ~ ясалган байт; ~ лар ясалган нарсалар.
- маснуъот **مصنوعات** маснуъ нинг кўплиги.
- масо **مسا** оқшом.
- масоба **مسابه** ва масобат **مسابت** 1) йиғилиш жойи; муқим жой (мас., тиланчилар учун масжид каби); 3) турар жой; соҳиби байтга салмақ тураржой билан таъминлашни уй эгаси бўйнига қўймоқ.
- масобат **مسابت** масоба га қ.
- масожид **مساجد** масжид нинг кўплиги.
- масойиб **مصايب** мусибат нинг кўплиги.
- масойил **مسايل** масъала нинг кўплиги.
- масокин **مساكن** мискин нинг кўплиги.
- масолик **مسالك** маслак нинг кўплиги.
- масолиҳ **مصالح** масаллиқ; қўй ~ и қўй гўшти; ~ тутулмақ гўшт учун ов қилмоқ.
- масоний **مثنائي** 1) байт; 2) оят; етти ~, сабъу ~ фотиҳа сураси.
- масоф **مصاف** 1) жанг майдони; 2) жанг; ~ этмак, ~ қилмақ жанг қилмоқ; ~ тузмак саф тортмоқ.
- масофозмун **مصاف آزمون** жангда синашни; ~ этмак беллашмоқ.
- масоҳат **مساحت** 1) ер ўлчаш, 2) ер майдони; ~ қилмақ ўлчамоқ; чекилган ~ нинг авроқи йўл харитаси.
- масраф **مصرف** чиқим; ~ ига еткурмак сарф қилиб юбормоқ.
- масриф **مصرف** тўғриси масраф.
- масруф **مصروف** сарфланган; ~ қилмақ сарфламоқ, ўтказмоқ.
- массоҳ **مساح** ер ўлчови, танобчи; ~ и чуст уста танобчи.
- маствор **مستوار** мастона, мастларча.
- мастур I **مستور** ёзилган, битилган; ~ бўлмақ ёзилмоқ; ~ айламақ, ~ қилмақ ёзмақ.

- мастур II مستور 1) беркитилган, яширилган, ёшилган; 2) ёпиқ;
 ~ ўлмоқ ёпиқ бўлмоқ; ~ қолмақ ёпиқ қолмоқ; ~ қўймақ,
 унутмоқ, кўрмай ўтмоқ.
- масух مسح тўғриси мусух.
- масх مسح тўғриси мисх ўзгарган, айланган (мас., киши
 бирор ҳайвон суратига); ~ бўлмоқ ўзгармоқ, айланмоқ
 (бошқа нарса суратига).
- масъала مساله кўплиги масойил 1) ҳал этилиши лозим нар-
 са, иш, вазифа; 2) баҳс, мунозара, муҳокама кабиларнинг
 мавзуи; 3) диний мавзудаги тортишув; мунозара; ~ йил
 муттафиқ келишилган масала.
- масъуд مسعود бахтли, саодатли; ахтари ~ бахт юлдузи.
- масқут مسقوط тушган, тушиб қолган; ~ айламак ташла-
 моқ, туширмоқ.
- масҳ مسح суртиш, силаш, таҳоратда кафтни ҳўллаб, та-
 яммумда қўлни турпоқ ёки қўлига уриб, лозим бўлган
 узвга суриш.
- масҳуб مصحوب бирга юрувчи; ~ бўлмақ бирга бўлмоқ.
- матар مطر кўплиги амтор ёмғир.
- матбах مطبخ ошхона; ~ аҳли ошпазлар, пазандалар.
- матбахий مطبخى ошпаз.
- матбух مطبوخ пиширилган.
- матбуъ مطبوع ёқимли, мақбул; ~ садолиг ёқимли овозли
 ~ табъ ёқимли табъ.
- матин متين маҳкам, қаттиқ; ҳабли ~ пишиқ арқон;
 ҳисни ~ мустаҳкам қалъа; ~ лар матонатлилар.
- матлаб مطلب кўплиги матолиб талаб, хоҳиш; талаб қилиш
 ган нарса.
- матлаъ مطلع 1) кун чиқиш жойи; 2) кун чиқиш; 3) ғазал
 нинг биринчи байти.
- матлуб مطلوب 1) талаб қилинган; 2) мақсад; ~ бўлмақ ма-
 сад қилиб олинмоқ.
- матмуъ مطمووع орзу қилинган.
- матолиб مطالب матлаб нинг кўплиги; жуйойи ~ талабгор.
- матоф مطاف тавоф қилинадиган нарса; ~ и афлок ер
 ~ айламақ матоф деб билмоқ, тавоф қилинадиган нарса
 деб билмоқ.
- матруд مطرود қувилган, ҳайдалган; ~ эрмак қувилмоқ.
- матрук متروك ташланган, қолдирилган, тарк қилинган.
- мафар مفر бошпана; ~ этмак бошпана қилмоқ.

- мафлук مفلوك бечора; жамоати ~ бечоралар.
- мафраш مفرش палос; тўшак; ~ айламак ўрни қилмоқ.
- мафруқ مفروق ажратилган.
- мафсақа مفسقه бузуқчилик, фужур қилинадиган жой.
- мафхар منخر фахрли, фахрга сабаб бўладиган нарса;
~ у-с-савоҳиб дўстлар фахри.
- мафқуд مفقود йўқолган, йўқ бўлган.
- маҳдум مخدوم кўнлиги маҳодим жаноб, хўжа.
- маҳзан مخزن хазина; ~ и маоний маънолар хазинаси;
~ бермак бойлик бермоқ.
- маҳзанфиниён مخزن فشان саховатли.
- маҳзун مخزون сақланган, йирилган, хазина ҳолига келтирилган; ~ қилмақ йириб қўймоқ.
- маҳлае مخلص қутулиш, озод бўлиш, пажот; ~ топмақ қутулимоқ, пажот тонмоқ.
- маҳлут مخلوط аралаш, омухта; ~ ўлмақ аралашмоқ; ~ қилмақ аралаштирмоқ.
- маҳмал مخمل баҳмал.
- маҳмаса مخمسه (очликдан) силла қуриш.
- маҳмур مخمور маст. маст бўлган; ~ бўлмақ маст бўлмоқ.
- маҳмурлуқ مخمور لوق мастлик.
- маҳодим مخادم маҳдумнинг кўнлиги.
- маҳофат مخافت 1) хавф, қўрқинч, хатар; 2) хатарли жой.
- маҳраж مخرج 1) чиқиш, чиқиш жойи; 2) талаффуз ўрни;
3) талаффуз; ~ айламак чиқармоқ.
- маҳрут مخروط тарошланган, силлиқланган; гулбади ~ осмон.
- маҳуф مخوف қўрқинчли, даҳшатли.
- маҳфий مخفى сирли, пинҳон, яширин; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ яширинмоқ; ~ асрамақ яширмоқ; ~ тутмақ сир тутмоқ.
- машаб ماشاب дағал шол.
- машварат مشورت кенгаш, маслаҳат; ~ қилмақ кенгашмоқ;
~ тиламақ маслаҳат сўрамоқ.
- машӣ مشى юриш; шажар ~ и дарахтнинг юриши (ибора Мухаммад пайгамбарнинг ишораси билан ўсиб турган дарахт ерга қулаб тушгани ҳақидаги ривоятга асосланган).
- машкук مشكوك шубҳали; ~ эрмак шубҳали бўлмоқ.

- машмум **مشوم** бўй, ис, ҳид.
 машмумот **مشوموات** (кўплик) ҳушбўй гуллар.
 машойил **مشاعل** машоъил га қ.
 машойих **مشايخ** шайх нинг кўплиги; ~ аҳли шайхлар.
 машом **مشام** бурун, димоғ; ~ топмақ ҳидламоқ.
 машориб **مشارب** машраба нинг кўплиги.
 машоъил **مشاعل** машъал ва машъала нинг кўплиги.
 машоғил **مشاغل** машғал ва машғала нинг кўплиги.
 машоҳир **مشاهير** машҳур нинг кўплиги.
 машраб I **مشرب** сув ичиладиган жой, булоқ; аҳли ~ ичкичлар.
 машраб II **مشرب** феъл, атвор.
 машраба **مشربه** кўплиги машориб сув ичадиган идиш, чўмич.
 машриқайн **مشرقين** Шарқ ва Ғарб.
 машруб **مشروب** ичимлик.
 маршрут **مشروط** шартлашилган, келишиб қўйилган; ~ бўлмақ шартлашмоқ.
 машруъ **مشروع** шаръий; ~ йасамақ шарият қонунларша бўйсундирмоқ.
 машруъий **مشروعى** шаръий; ~ лаззат шаръий лаззат.
 машруҳ **مشروح** шарҳланган, изоҳланган; ~ битилмақ шарҳланмоқ, шарҳлаб ёзмоқ; ~ адо қилмақ шарҳлаб ёзмоқ.
 машшота **مشاطه** келинга ясашиб оро берувчи аёл; ~ йи чарх фалакнинг оро берувчиси; ~ йи сунъ моҳир безакчи.
 машъал **مشعل** ва машъала **مشعله** кўплиги машойил учига мойли латта ўралиб ёритиш ёки ўт қўйиш учун ишлатиладиган таёқ; ~ и меҳр қуёш шуъласи.
 машъала **مشعله** машъал га қ.
 машъалафруз **مشعل افروز** машъал ёқувчи.
 машъуф **مشعوف** 1) хурсанд, мафтун; 2) қаттиқ севган ошиқи беқарор бўлган; қаттиқ берилган (ишга, кишига); ~ эрмак қаттиқ берилмоқ (ишга, кишига). ~ бўлмақ, ~ ўлмақ мафтун бўлмақ, қаттиқ севмоқ.
 машғал **مشغل** ва машғала **مشغله** кўплиги машоғил иш, юмуш.
 машғала **مشغله** машғал га қ.
 машҳад **مشهد** шаҳид ўлганнинг қабри; ~ тоши шаҳид ўлганнинг қабр тоши.

- машхуд مشهور кўрилган, кузатилган, гувоҳлик қилинган;
 ~ бўлмақ гувоҳлик қилмоқ.
 машхун مشحون 1) тўлдирилган, тўла; 2) тузилган.
 машхур مشهور кўпчилиги машоҳир таниқли, доврўқли.
 маъбад معبد ибодатхона.
 маъбуд معبود илоҳ, худо; бут; ~ и ҳақиқий Оллоҳ.
 маъво ماءوى бошпана.
 маъдалат معدلت адслат.
 маъдан معدن кўпчилиги маодин кон; ~ и сиздқ тўғрилиқ кони.
 маъдум معدوم йўқ бўлган; ~ бўлмақ йўқ бўлмоқ; ~ эт-
 мақ, ~ қилмоқ йўқ қилмоқ.
 маъжар معجر чачвон.
 маъжуба معجوبه ажойиб, ажабланарли.
 маъжуннок معجون ناك қора дори ичувчи.
 маъзарат معذرت тўғриси маъзират.
 маъзират معذرت кечиринч; оқлаш.
 маъзул معزول ҳайдалган, четлатилган (хизматдан), ~ эрмак
 ҳайдалмоқ (ишдан).
 маъзуллуқ معزول لوق ҳайдалганлик, четлатилганлик (ишдан,
 хизматдан).
 маъшййа معيه биргалик; ~ йи муаббад мангу биргалик.
 маъин معين салқин; мойи ~ тошқин сув.
 маъкул ماء كولى ейдинган нарса, овқат, таом.
 маъкус معكوس ағдарилган, тескари қилинган, тескари.
 маълот معلات кўпчилиги маолий олий хислат, фазилат.
 маълул معلول иллатли, касал; ~ айламак ожиз қилмоқ.
 маълуф ماء لوف оддий, одатдагидек; ~ ўлмақ одатланмоқ.
 маъман ماء من бошпана, сақланиш жойи; ~ тутмақ, ~ қил-
 мақ бошпана қилмоқ, ватан қилмоқ.
 маъмур I ماء مور буюрилган, хизматчи; ~ айламак бўйсун-
 дирмоқ.
 маъмур II معمور обод; ~ бўлмақ обод бўлмоқ; ~ этмак обод
 қилмоқ.
 маъмура معموره обод жой.
 маъмурлиг I معمور ليغ ободонлик.
 маъмурлиг II ماء مور ليغ бўйсундирилганлик.

- маънус **ماء نوس** таниш, яқин, ўрганилган; ~ бўлмақ таниш-моқ, ~ қилмоқ танитмоқ.
- маъраз **معرض** намойишигоҳ, кўрсатиш жойи.
- маърифат **معرفت** кўпчилиги маъориф 1) билим, фан; 2) маълумот, ~ у-л-лоҳ Оллоҳни билиш.
- маъруз **معروض** арз қилинган, баён қилинган; ~ бўлмақ баён қилинмоқ; ~ қилмақ баён қилмоқ.
- маъсар **ماءثره** ва маъсара **ماءثره** кўпчилиги маъсир яхши хислат фазилат.
- маъсара **ماءثره** маъсар га қ.
- маъсият **معصيت** гуноҳ.
- маъсум **معصوم** гуноҳсиз, тоза; ~ билмақ гуноҳсиз деб ҳисобламоқ.
- маътуф **معطوف** йўналган; эргашган; ~ келмақ эргашмоқ.
- маъфу **معفو** кечирилган, афв қилинган; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ кечирилмоқ.
- маъшар **معشر** йиғини, гуруҳ; русул ~ и пайғамбарлар гуруҳи.
- маъшуф **معشوف** тўғриси машъуф.
- маъхуд **معهود** аҳд қилинган, келишилган; ~ қонда ваъдага вафо.
- маъхудий **معهودى** келишилган, одатдаги; ~ албиса одатдаги кийимлар.
- маъарр **مقرر** қароргоҳ; ~ топмақ қарор топиш; ~ қилмақ ўрнашмоқ.
- мақбара **مقبره** кўпчилиги мақобир 1) қабр; 2) мазор.
- мақбуз **مقبوض** ушланган; олинган (қамоққа); ~ бўлмақ олинимоқ (қамоққа).
- мақдам **مقدم** 1) келиш; 2) қадам: ~ и баракот барақа қадами; хайра ~ қадамларига ҳасанот; шариф ~ муборак қадам.
- мақдур **مقدور** 1) имкони борича қўлдан келадиган куч етдиган; ~ ўлмақ куч етмоқ; куч ~ и бор кучи бор; улча ~ куч етганча.
- мақлуб **مقلوب** ағдарилган, тесқари.
- мақобир **مقابر** мақбара ишиг кўпчилиги.
- мақол **مقال** 1) гашириш, сўзлаш; 2) сўз, гап.
- мақолат **مقالت** кўпчилиги мақолот 1) гаплашиш, бутқ; 2) мақола, фасл, аввалги ~ биринчи мақола.
- мақолот **مقالات** мақолат ишиг кўпчилиги.

- мақом مقام кўнлиги мақомот 1) ўрин, жой; 2) мусиқада куй номн.
- мақомир مقامير тўгриси муқомир.
- мақомлиг مقام ليغ даражали, мартабали; бийик ~ юқори мартабали; ~ у мавлиди турган ва туғилган ери.
- мақомот مقامات мақомнинг кўнлиги; авлиёлар, сўфиларнинг юриш-туришлари, ҳаёти.
- мақосид مقاصد мақсаднинг кўнлиги; куллий ~ га етмак ҳамма мақсадларга эришмоқ.
- мақрун مقرون 1) қўшилган боғлиқ; 2) яқин; ~ айламақ ~ қилмақ яқинлаштирмоқ; ~ бўлмақ яқинлашмоқ, қўшилмоқ.
- мақсад مقصد кўнлиги мақосид 1) қасд қилинган иш, истақ, шият, 2) бориб етиш жойи.
- мақсуд مقصود мақсад; ~ гули очилмақ мақсадга эришмоқ, мурадга етмоқ, ~ этмак шият қилмоқ.
- мақсум مقسوم 1) тақсимланган, бўлинган; ажратилган; ~ ўлмақ белгилашмоқ; 2) тақдир, қисмат.
- мақтал مقتول 1) ўлдирилган жойи; 2) қатл қилиш, ўлдириш жойи.
- мақтаъ مقطع 1) кесилган, майда бўлақларга бўлинган; 2) ғазалининг охириги байти.
- мақтул مقتول ўлдирилган, қатл қилинган; ~ бўлмақ қатл қилинмоқ, ўлдирилмоқ.
- мақхур مقهور 1) енгилган, мағлуб бўлган; ~ этмак, ~ қилмақ мағлуб қилмоқ, енгмоқ.
- мағбун مغبون алданган (нарсa парҳида); ~ кўнгул адашган кўнлиги.
- мағз مغز мия; сўнгак ~ и, устухон ~ и илик;
- мағзлиқ مغز ليق маъноли; ~ сўз маъноли сўз.
- мағзба مغزابه мазава, совун кўнлиги.
- мағзуб مغضوب ғазабга учраган.
- мағзум مغموم гамгин.
- мағок مغاك чуқур; пастқам.
- мағора مغاره гор.
- мағфират مغفرت кечирини, гуноҳларини кечирини.
- мағфур مغفور 1) марҳум, ўлган; 2) раҳматли, кечирилган; ~ нинг мадфани марҳумнинг гўри.
- маҳ مه моҳ га қ.

- маҳак محك олтин, кумуш кабиларнинг сифатини аниқ-
лайдиган тош, синов тоши.
- маҳбас محبس қамоқ.
- маҳв محو 1) йўқотиш, йўқ қилиш; ~ айламак, ~ эт-
мак йўқотмоқ, йўқ қилмоқ; 2) йўқолиш, йўқ бўлиш, ўчиш;
~ бўлмак, ~ ўлмак йўқолмоқ, ўчмоқ.
- маҳвата محوطه 1) ўралган жой, ихота қилинган жой; 2) тў-
сиқ ихота.
- маҳд مهده 1) бешик; 2) тобут; 3) тахт.
- маҳдий مهدي 1) тухфа қилинган; 2) раҳбарликка олинган;
тарбияга олинган; 3) 12-имомнинг исми.
- маҳднишин مهديشнин тахтда ўтирувчи.
- маҳдуда محدوده кўплиги маҳдудот; чегара.
- маҳдудот محدودات маҳдуда нинг куплиги; ~ келмак тугамоқ.
- маҳжабин مه جبين 1) ой юзли; 2) гўзал маҳбуба.
- маҳжуб محجوب ҳижобли, яширин; ~ бўлмак яширинмоқ,
пинҳон бўлмоқ.
- маҳжублиغ محجوبليغ пардали.
- маҳжуд مهجود тунда бедор бўлган.
- маҳжур مهجور ташлаб кетилган, айтилган; ~ ўлмак ай-
рилмоқ; ~ этмак, ~ қилмак ташлаб кетмоқ, қелдирмоқ;
айирмоқ.
- маҳжурлуқ مهجورلوق айрилиқ.
- маҳз محض 1) тоза, соф; ~ кизб гирт ёлгон; 2) фақат
ўзи, ўзгинаси учун; ~ и беоқибатли оқибатсизлигининг
ўзи; ~ и худо худо учун.
- маҳзал مهزل масхара, ~ бўлмак масхара бўлмоқ, кул-
гу бўлмоқ.
- маҳзар محضر 1) ҳозир бўлиш; 2) мажлис; 3) қарор.
- маҳзуз محظوظ хурсанд, бахтиёр, мамнун; лаззатланувчи;
~ бўлмак, баҳра олмоқ.
- маҳин مهين маифур, жирканч; мойи ~ маифур, жирканч
суюқлик (Қуръоннинг «Сажда» сурасида одамнинг ярати-
лиши ҳақида гапирилганда шу ибора келади).
- маҳқумвор محكوموار бўйсинганларга, тобеларга.
- маҳл محل маҳал, муҳлат, муддат.
- маҳлака مهلكه хатарли жой.
- маҳлул محلول эритилган, суюлтирилган; лаъли ~ қизил май;
~ ўлмак суюлтирилмоқ.

- маҳмаса **محمسه** силла қуриш (очликдан).
 маҳмиз **مهمز** тлиқ этигининг темир тепкиси.
 маҳмил **محمل** маҳофа, кайава; ~ **богламақ** сафарга от-
 ланмоқ; ~ **сурмақ** сафар қилмоқ.
 маҳмилишини **محملنشىن** маҳмилда ўтирувчи.
 маҳмуд **محمود** мақталувчи.
 маҳмул **محمول** 1) юкланган, ортилган; 2) ҳисобланган, пис-
 бат берилган; ~ **қилмақ** писбат бермоқ, ҳисобламоқ.
 маҳобат **مهابت** 1) қўрқинш; 2) ҳайбат; ~ **солмақ** қўрқитмоқ.
 маҳол **محال** кўпчилиги маҳолот қийин, оғир, мушкил.
 маҳолваш **محالوش** қийин, мушкил.
 маҳолик **مهالك** 1) хатарли жой, 2) хатар.
 маҳолот **محالات** маҳолнинг кўпчилиги.
 маҳор **مهار** жилов; заврақ ~ и қайиқ чилвири, арқони
 (боглаб қўйиш учун).
 маҳсенн **محاسن** соқол ва мўйлаб.
 маҳофа **محافه** кайава.
 маҳпайкар **مه پيکار** моҳпайкар га қ.
 маҳпора **مه پاره** моҳпора га қ.
 маҳпўш **مه پوش** ойна ёпувчи.
 маҳр **مهر** қалин пули; ~ и муажжал кечиктирилган, пася
 қалин пули.
 маҳрам **محرم** яқин дўст, сирдош; ~ и роз яқин дўст, сирдош.
 маҳрамлик **محرمليق** сирдошлик, яқинлик.
 маҳрамойин **محرم آيين** мулоим, очиқ юз.
 маҳрамона **محرمانه** дўстларча.
 маҳрур **محورور** 1) ҳароратли, иссини бор; 2) қизиққон, жаҳлдор;
 ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** қизимоқ; қизиққонлик қилмоқ.
 маҳрурлик **محورورليق** ҳароратли, иситмали.
 маҳруқ **محروق** куйган, ёлган; ёндирилган; ~ **бўлмақ** ён-
 мақ, куймоқ.
 маҳсуб: **محسوب** ~ **билмақ** ҳисобда бор деб билмоқ.
 маҳсуе **محسوس** сезиларли, ҳис қиларли.
 маҳсуеот (кўплик) **محسوسات** ҳис-туйғулар.
 маҳтоб **مه تاب** моҳтоб га қ.

- маҳфил محفل 1) йиғин, мажлис; 2) йиғин, мажлис жойи;
 ~ и айш айш жойи.
 маҳфилоро محفل آرا мажлиси, йиғиниш безатувчи.
 маҳфуз محفوظ сақланадиган; ёдда сақланадиган; ~ айла-
 мак, ~ тутмақ сақламоқ, асрамоқ.
 маҳфуза محفوظه қўрғон.
 маҳча مه چه ойча, кичкина ой; ~ йиш туг, ~ йиш алам бай-
 роқ учидаги кичкина ярим ой шакли.
 маҳшар محشر қиёмат кунида одамлар йиғиладиган жой.
 мезон ميزان 1) ўлчов, оғирлик; 2) тарози; ~ тузмак ўлча-
 моқ, тортмоқ; 3) посанги, мувозанат.
 менг مينك хол.
 менгиз مينگيز юз.
 менлиг: مينگليگ ~ у сенлиг менлиги, сеники дейишлик,
 ўзинга тортиншлик.
 меҳмонсаро مهمان سرا меҳмонхона.
 меҳна ва миҳна محنه касб, ҳунар.
 меҳнат محنت кўпчилиги миҳан машаққат, қийинчилик.
 меҳнатзада محنت زده машаққат чеккан, қийинчилик кўрган.
 меҳнаткаш محنت كاش заҳматкаш.
 меҳр مهر 1) муҳаббат; 2) офтоб, қуёш.
 меҳрваш مهر ووش қуёшдек.
 меҳрибонваш مهربان ووش меҳрибонларча.
 меҳригий مهرگيا ва меҳригийоҳ ўт, гиёҳ номи.
 меҳригийоҳ مهرگياه меҳригийо га қ.
 меҳрпартав مهر پرتو қуёш нурли.
 меҳрсон مهران қуёшдек.
 меҳртоб مهربتاب Саратон буржи.
 меҳтар مهتر 1) каттароқ, улғуроқ; 2) отбоқар.
 мидод مداد 1) қалам; 2) сиёҳ; ~ и мушкний қора қалам,
 ~ айламак сиёҳ қилмоқ.
 мидҳат مدحت мақтов, мақташ; ~ этмак мақтамоқ.
 мижа مژه кшрик.
 мижгон مژگان тўғриси мужгон.

- мижмар **مجمر** ва мижмара **مجمره** хушбўй гнёҳлар тутадиладиган оташдон.
- мижмара **مجمره** мижмар га қ.
- мизроб **مضراب** похин, медиатор.
- миийон **ميان** 1) ўрта; 2) бел.
- миийонбаста **ميان بسته** боғланган бел.
- миийонгир **ميان گير** ўраб олувчи.
- мил I **ميل** 1) қалам, сурма; 2) найза уч; 3) кўр қилиш учун қиздирилган темир чўп, ~ тортмақ кўр қилмоқ;
- мил II **ميل** узунлик ўлчов бирлиги.
- мийруқ **ميروق** тўғриси майруқ.
- милал **مئل** миллатнинг қўлиги.
- милк **ملك** мулк (ер, уй қабилар).
- миллат **ملت** қўлиги милал 1) халқ; 2) бир динга мансуб кишилар жамоаси; 3) дин; ~ аҳли мусулмонлар.
- мини: **من** наҳну ақраб илайҳи мин ҳабли-л-варид биз унга (одамга) унинг бўйин томиридан яқинроқмиз («Қоф» сурасидан иқтибос).
- минвол **منوال** қонда, йўсин, равши.
- мино **مينا** шиша ранг, зангори.
- минокор **ميناكار** шиша билан ишланган.
- минокорлиг **ميناكارليغ** шиша билан ишлаш, безаш.
- минтақа **منطقه** ер юзининг бирор бир хусусияти билан ажралиб турадиган бўлаги, иқлим, кенглик; ~ хатти минтақа (чегараларининг чизиғи).
- мину **مينو** мино га қ.
- минусиришт **ميناوسرشت** кўк, зангори.
- минфах **منفخ** босқон.
- минқор **منقار** тумшук; тайр ~ и қуш тумшуги.
- минқош **منقاش** 1) мўйчинак, қош юлғич; 2) наққошнинг ичқоғи.
- минҳож **منهاج** 1) йўл (кўча); 2) йўл-йўриқ, режа.
- миод **ميعاد** муддат, муҳлат; ~ дин ўткармак муҳлатдан ўтказмоқ, кечиктирмоқ.
- мирак **ميرك** она томонидан шаҳзода бўлгуси киши.
- мирзо **ميرزا** ота томонидан шаҳзода бўлгуси киши.
- мирохўр **ميراخور** отбоқарлар бошлиғи.

- миръот **مرآت** кўплиги маройо кўзгу; ~ гетинамо ойнайи
жаҳон; ~ и роз сирларни кўрсатувчи кўзгу.
мирҳожлик **ميرحاجليق** бош ҳожилик.
мисбоҳ **مصباح** чироқ.
мисвок **مسواك** тиш чўтка; небъни ~ қилмақ ҳайрон қолмоқ.
миск **مسك** мушк.
мискиййату-ш-шамойим **مسكية الشمايم** мушк исли.
мискин **مسكين** кўплиги масокина бечора.
мисел **مثل** кўплиги амосил 1) ўхшаш, 2) каби.
мисмор **مسمار** 1) мих; 2) пона.
мисол **مثال** кўплиги аменла ўхшаш.
мисос **مساس** суркалиш, тегиниш.
мисоқ **ميثاق** 1) шартнома, келишув; 2) ваъда.
мисоҳат **مساحت** тўғриси масоҳат.
миср **مصر** кўплиги амсор 1) катта шаҳар; 2) мамлакат;
3) давлат номи.
мистар **مسطر** чизгич.
мисх **مسخ** кўплиги мусух кирган, айланган (мас., бирор
ҳайвон суратига).
мифтоҳ **مفتاح** 1) калит, очқич, 2) Юсуф Саккокийнинг маъ-
но илмига оид «Мифтоҳу-л-улум» китобининг қисқа номи
михдўз **ميخدوز** михланган; ~ ай.ламак михламоқ.
мишкот **مشكات** тоқча, чирогпоя.
миқнаъ **مقنع** чачвон.
миқроз **مقراض** қайчи.
миг **ميج** булут.
миҳан **معن** меҳнатнинг кўплиги.
миҳаффа **محفه** маҳофа, кажава.
миҳбара **محبرة** сиёҳдон.
миҳна **معنه** меҳна га қ.
миҳод **مهاد** кўрпа-тўшак, ўрин.
мо **ما** сув; мойи маъни салқин сув.
мо арафнок **ماعر فناك** биз сени танимадик.
мода **ماده** ургочи.

- модарзод **مادرزاد** туима, туғилышдан.
- медда **ماده** кўплиги мавод жисм.
- модиҳ **مادح** мақтовчи, маддоҳ.
- мозий **ماضى** ва мозийа ўтмиш.
- мозийа **ماضيه** мозий га қ.
- мо зог **مازاغ** алданмади; кўзи ~ топти кўзи алданмади
(«Нажм» сурасидан иқтибос).
- моида **مائدة** дастурхон.
- мойа **مايه** 1) моҳият, асос, сабаб; 2) сармоя, пул.
- мойадаст **مايه دست** қудратли.
- мойасанж **مايه سنج** савдолашувчи.
- мойасиз **مايه سيز** пулсиз.
- мо кадар **ماكدر** лойқа, тиниқ эмас; аййўҳо-с-соқий лано даъ
мо кадар хуз мосафо эй соқий бизга (майнинг) лойқасини
эмас, тиниғини бер.
- мокийон **ماكيان** товуқ.
- мокие **ماكس** турувчи, туриб қолувчи; ~ бўлмақ туриб қол-
моқ, тўхтамоқ.
- мол **مال** кўплиги амвол бойлик, мулк.
- молик **مالك** эга, соҳиб; ~ и жаббор зolim подшоҳ, Оллоҳ.
- молиш **مالش** сиқниш, шиқалаш, эзиш, ~ и ҳажр айрилиқ азоби.
- моло **مالا** тўла, кўп.
- мо ло йутоқ **مالايطاق** тоқат қилиб бўлмайдиган.
- мо мазо **مامضى** ўтган нарса, ҳодиса.
- монавий **مانوى** Моний га мансуб; коргоҳи ~ Моний устахо-
наси.
- монанд **مانند** ўхшаш.
- монандсиз **مانندسيز** мислсиз.
- монийрақам **مانىرقم** Моний чизган нақш, суратдек.
- монивъ **مانع** кўплиги мавонивъ тўсиқ.
- мор **مار** илон.
- мо сабақ **ماسبق** илгари ўтган нарса.
- мосафо **ماصفا** тиниқ; мокадар га қ.
- мо сиво **ماسوا** бошқа, бўлак; мо сиво-л-лоҳ Оллоҳдан бошқа
ҳеч нарса, Оллоҳнинг ўзигина.

- мотамкада ماتم كده мотом тутилган жой, мотамхона.
 мотамсаро ماتم سرا мотамхона, азахона.
 мотаро ماترى кўриб турганынг.
 мотаго ماطعى олазарак бўлмади, адашмади, («Нажм» сура-
 сидан иқтибос); мо зог га қ.
 мофи-з-замир ما فى الضمير кўшгилдагини.
 мофиҳо مافيهа ундаги, унинг ичидаги; дунёву мо фиҳо дунё
 ва ундаги бор нарсалар.
 мофот مافات ўтмиш, ўтиб кетган ишлар, ўтмиш ишлар.
 мо халақа-л-лоҳ ما خلق الله Оллоҳ яратган нарсалар.
 мошаро ماشرا қон хуружи ва ҳарорат чиққан пайтида пайдо
 бўладиган ярапинг тури, захм, қонли яра.
 мошийа ماشيهе кўпчилиги мавоший мол, ҳайвон.
 мошита ماشطه келишни тараб, безовчи аёл.
 мошура ماشوره 1) арқон тўқшида ишлатиладиган кичик пай
 ёғочнинг номи; 2) ўт олдиршида ишлатиладиган пай; 2) ичи
 кавак чўп, умуман ичи кавак нарса;
 моқабл ما قبل аввалги, олдинги.
 моҳ ماه ва маҳ مه ой (йилнинг бўлаги); солу ~
 йилу ой; 2) Ой (сайёра); хуршеду ~ қуёш ва ой; ~ и
 Канъон Юсуф пайғамбар.
 моҳазар ماحزر бор нарса, тайёр нарса.
 моҳи ماهى балиқ.
 моҳийон ماهيان моҳи нинг кўпчилиги.
 моҳпора ماهپاره 1) ой мисол; 2) гўзал.
 моҳпайкар ماهپيکر 1) ой сурат; 2) гўзал.
 моҳрух ماهرخ ой юзли.
 моҳрухсор ماهرخسار 1) ой юзли; 2) гўзал.
 моҳтоб ماهتاب 1) ой нури; 2) ой.
 моҳур ماهور куй, мақом, номи.
 муаббад موءبد ҳаминша, абадий.
 муаббир معبر тушни таъбир қилувчи, туш йўювчи.
 муадд معد тайёрланган, тайёр; ~ бўлмоқ тайёр бўлмоқ.
 муаддаб مؤدب одобли.
 муаддий مؤدى тўловчи (мас., солиқ).

- муажжал I مؤجل 1) кейинга сурилган, пайсалга солинган, секинлаштирилган; 2) насия; махри ~ насия қалип пули.
- муажжал II معجل тезлаштирилган, шонилинган; шонилинч.
- муаззас معزز азиз, иззатли; ~ бўлмақ иззатли бўлмоқ.
- муаззам معظم 1) катта, улуғ; 2) ҳурматли.
- муаззий مؤذى азият етказувчи.
- муаккад مؤكد 1) таъкидланган, тасдиқланган; 2) қайд қилинган, қайтарилган; ~ ўлмақ қайд қилинмоқ, қайтарилмоқ.
- муаккал مؤكل тўғриси муваккил.
- муаллақ معلق осилиб қолган; ~ урмақ ҳавода айланмоқ, осилиб айланмоқ.
- муалло معلا юксак; баланд.
- муаммил مؤمل умид қилувчи.
- муанбар معنبر хушбўй, ашбар ҳидли.
- муаннас مونث аёллик жинсига тегишли (женский род).
- муарриф معرف билдирувчи, танитувчи, таърифловчи; ~ ўлмақ билдирмоқ, танитмоқ.
- муаррих مؤرخ тарихчи.
- муарро معرى холи, овод; ~ бўлмақ холи бўлмоқ.
- муаскар معسكر ўрда, лашкаргоҳ.
- муассир مؤثر таъсирли; ~ бўлмақ таъсирланмоқ.
- муасфар مؤصفر сариқ; гули ~ сариқ гул, заъфар гули.
- муаттал معطل 1) кейинга қолган, кечиккан, чўзилган (вақтда); ~ бўлмақ чўзилмоқ. 2) бекор.
- муатталлиқ معطلليق 1) кейинга қолишлик, кечиклишлик, чўзилишлик (вақтда); 2) бекорчилиқ.
- мубаддал مبدل ва мубтадол ўзгартирилган, алмаштирилган, айланган; бўлмақ ўзгармоқ, айланмоқ.
- мубаййан ميبين 1) баён қилинган, аён бўлган; 2) баён.
- мубарро مبررى маҳрум; ҳайдалган, чиқариб юборилган; ~ айламақ маҳрум қилмоқ; чиқариб юборилмоқ.
- мубаррот مبرات хайрия; ~ буқъалари хайрия ерлар.
- мубарҳан مبرهن далилланган, исботланган, ~ қилмақ далилламақ, исботламақ.
- мубассир مبصر эътибор берувчи, диққат қилувчи.
- мубдиъ مبدع 1) яратувчи; 2) тангри.

- мубкий **مبکی** йиғлатувчи.
- мубойанат **مباينت** фарқланиш, мутаносбликнинг йўқлиги.
- мубориз **مبارز** жашичи.
- мубоҳ **مباح** 1) жоиз, раво кўрилган; фикҳда бирор амалнинг ҳалол ва ҳаромлигидаги тенглик.
- мубоҳаса **مباحثه** баҳслашиши; ~ қилмақ баҳслашмоқ.
- мубоҳий **مباحی** 1) фахрланувчи; 2) шарафли.
- мубоҳот **مباحات** 1) мағрурлик; 2) гурур, шараф; ~ айламақ гурурланмоқ; ~ қилмақ мақтанмоқ, мағрурланмоқ.
- мубоҳотгуна **مباحات گونه** мақтанши; ~ қилмақ мақтанмоқ.
- мубрам **مبرم** хира, тихир; ~ гадо хира гадой.
- мубтадал **مبتدل** мубаддал га қ.
- мубтадий **مبتدی** 1) бошланғич; 2) янги бошловчи.
- мубтадиъ **مبتدع** бидъатчи, қонун бузувчи.
- мубтаҳиж **مبتهيج** хурсанд бўлувчи, шод бўлувчи, ~ бўлмақ хурсанд бўлмоқ.
- мубҳам **مبهم** 1) ноаниқ, мужмал; 2) яширин, сирли.
- мубҳамлик **مبهمليق** ноаниқлик, сирлилик.
- муваддат **مودت** тўғриси маваддат.
- муважжаҳ **موجه** мақбул, эътиборга олса бўладиган; ~ сўз-ламақ мурожаат қилмоқ (сўз билан).
- муваззаф **موظف** вазифага тайинланган; ~ бўлмақ тайинланмоқ (вазифага).
- муваззаъ **موزع** тақсимланган; ~ қилмақ тақсимламоқ.
- муваккил **موكل** вакил.
- муваллаҳ **موله** саргашта, йўлдан озган, мажнун; ~ чарх саргашта чарх.
- мувасвас **موسوس** васваса қилувчи; восвос.
- муваншаҳ **موشح** безалган.
- муваҳҳиш **موهش** 1) ваҳшатли, ёввойи; 2) қўрқинчли, киши яшамайдиган жой.
- мувозабат **مواظبت** эътибор бериш, қараб юриш; ~ кўргазмақ эътиборли бўлмоқ.
- мувози **موازی** баробар, тенг.
- муволот **موالات** узлуксиз равишда кетма-кет бажариш.
- мувонасат **موانست** дўстлик, яқинлик.

- мувосалат **مواصلت** дийдор кўришиш.
- мувосо **مواسا** ёрдам, мадад.
- мувофақат **موافقت** мувофиқлик; ~ қилмақ келишмоқ; ~ кўр-гузмак келишмоқ.
- мудаввар **مدور** дора шаклли, юмалоқ.
- мудаввин **مدون** девон тузувчи.
- мудаққиқ **مدقق** диққат билан текширувчи, тасдиқ қилувчи.
- мудбир **مدبر** бахтсиз, бечора.
- мудданӣ **مدعى** даъвогар.
- мудир **مدیر** айлантирувчи, юргизувчи.
- мудиқ **مدق** диққатли; ~ бўлмақ диққатли бўлмақ.
- мудмин **مدمن** берилиш, муккасидан кетиш.
- мудовамат **مداومت** давом эттириш; ~ қилмақ давом эттирмоқ.
- мудово **مداوا** даволаш, ~ айламак даволамақ.
- мудом **مدام** 1) ҳамиша; 2) шароб, май.
- мудоро **مدارا** 1) мулоимлик; илтифот, ҳурмат; 2) тийиниш, (ўзини) тутабилишлик; 3) дўстликнинг ташқи белгиларини кўрсатиш; юзаки дўстлик қилиш; ~ айламак тийинмоқ; ~ бўлмақ дўстлик белгиларини билдирмоқ.
- мудоҳана **مداھنه** мувофиқлик.
- мудрак **مدرك** анланган, идрок қилинган.
- мудгам **مدغم** 1) яширинган пинҳон бўлган (бирор нарса ичида); ассимиляция.
- мужа **مژه** киприк.
- мужавваз **مجوز** ижозат берилган, рухсат этилган.
- мужавваф **مجوف** кавак, ичи бўш; ~ гўй ичи бўш копток.
- мужаввид **مجود** қироат илмининг олими.
- мужадвал **مجدول** жадвалланган.
- мужалло **مجالا** 1) жиполи, ярқираган; 2) сайқал берилган; ~ қилмақ ярқиратмоқ, жипо бермоқ.
- мужаррад **مجرد** 1) якка, ёлғиз; 2) бўйдоқ; 3) дунё лаззатларидан кечган, сўфий.
- мужгон **مژگان** киприклар.
- мужда **مژده** хушхабар.
- муждагонӣ **مژدگانی** суюнчи.

- мужиб **مجب** сабаб, важх.
 мужид **مجد** жаҳд қилувчи; тиришувчи; тиришқоқ.
 мужмал **مجمال** қисқа, мухтасар; ~ битилмақ қисқа ёзилмоқ.
 мужмалан **مجملا** қисқача.
 мужовир **مجاور** 1) қўшни; 2) авлиё мақбараси ёнида яшов-
 чи; ~ бўлмақ қўшни бўлмоқ; авлиё мақбараси ёнида яша-
 моқ.
 мужодала **مجادله** 1) олишиш, жанжаллашиш; ~ қилмақ олиш-
 моқ, баҳслашмоқ; 2) мунозара.
 мужоласат **مجالست** ҳамсуҳбат бўлиш, бирга ўтириш.
 мужоҳада **مجاهده** кўплиги мужоҳадот тиришиш, ғайрат;
 ~ қилмоқ тиришмоқ, ғайрат қилмоқ.
 мужоҳадот **مجاهدات** мужоҳаданинг кўплиги.
 мужоҳид **مجاهد** 1) шаҳид, ғозий; 2) нафсини ўлдирувчи; ~ бўл-
 мақ 1) шаҳид бўлмоқ; 2) нафсини тиймоқ.
 мужрим **مجرم** айбли, жиноий; ~ и содиқ тўғри сўз жиноятчи.
 мужримвор **مجرموار** айблиларча; бўйни ~ осилмақ айбли бўй-
 ниға олмоқ, уялмоқ.
 мужтабо **مجتبى** ташланган, саралаб, олинган.
 мужтамиъ **مجمع** тўшланган, жам бўлган; ~ бўлмақ жам бўлмоқ.
 мужтаниб **مجتنب** четланувчи, парҳез қилувчи; ~ ўлмақ чет-
 ланмоқ, ўзини тиймоқ.
 мужтахид **مجتهد** ҳаракат қилувчи, ғайратли.
 музаййад **مزيد** илова қилинган.
 музаййан **مزين** безалган, зийнатланган; ~ бўлмақ безал-
 моқ; ~ қилмақ безамоқ.
 музаййин **مزين** безатувчи, зийнатловчи.
 музаккий **مذكى** айбсиз, покиза.
 музаккир **مذكر** эслатувчи; мажлис ~ и йиғини войиз.
 музахрафот **مذخرفات** уйдирма гаплар.
 музаъфар **مذعفر** заъфарон; сариғ.
 музаҳҳаб **مذهب** олтин суви юргизилган.
 музд **مزد** хизмат ҳақи, иш ҳақи.
 муздпарвар **مزدپرور** иш ҳақи тўғри тўланишининг ҳомийси.
 муздур **مزدور** батрак, мардикор, ёлланма ишчи; ~ и шабов
 ёлланма чўпон.

- муздурлуқ **مزدورلوق** мардикорлик.
- музий **موذى** азият берувчи, қийновчи.
- музийот **موذيات** (қўшлик): уқтилу-л ~ азият берувчиларни
қлдиринглар.
- музир **مضر** зарар етказувчи.
- музлима **مظلمه** қўплиги мазолим 1) зулм қилиш, эзиш
2) шикоят.
- музмар **مضمر** 1) яширин, беркинган, пинҳон бўлган; 2) дил-
да тутилган; ўйда тутилган.
- музмаҳил **مضمحل** йўқ бўлган, кўздан ғойиб бўлган; ~ бў:
мақ йўқ бўлмоқ.
- музоаф **مضاعف** иккинчи марта; ~ **демак** иккинчи марта гапирмоғ
- музоб **مذاب** 1) эритилган; 2) суюқ; **лаъли** ~ шароб.
- музод **مزاد** ким ошди савдоси.
- музоф **مضاف** қўшилган, бириккан, тиркалган.
- музоҳим **مزاحم** қийинчилик туғдирувчи, тағлик яратувчи.
- музоҳир **مظاهر** ёрдам қилувчи, қўлловчи.
- музтар **مضطر** 1) мажбур қилинган; 2) сиқштирилган, и:
тиробга солинган.
- музтариб **مضطرب** изтиробланган, изтиробли, ~ **бўлмақ** и:
тироб чекмоқ.
- музҳик **مضحك** 1) кулгили, қизиқ; 2) қизиқчи, кулдирувчи.
- музҳир **مظهر** зоҳир қилувчи.
- мукавванот (қўшлик) **مكونات** мавжудот, махлуқот.
- мукаддар **مكدر** 1) хира; 2) ранжиган; ~ **эткак** хира қил
моқ, ранжитмоқ.
- мукаййиф **مكيف** кайф берувчи, маст қилувчи.
- мукалал **مكمل** [†]1) тожланган, тож кийгизилган; 2) беза-
тилган, зийнатланган; ~ **қилмоқ** безамоқ.
- мукаррар **مكرر** такрорланган, қайтарилган; ~ **бўлмақ** та:
рорлашмоқ.
- мукаҳҳал **مكحل** сурма сурилган, сурмали.
- мукнат **مكنت** 1) имкон; 2) қобилият; куч, қудрат.
- мукобара **مكابره** кибрланиш, кеккайиш.
- муколама **مكالمه** гаплашиш, суҳбат; ~ **қилмақ** гаплашмоқ.
- мукотабат **مكاتبت** хат ёзишиш.

- мукошиф **مكاشف** кашф этувчи.
- мукрим **مكرم** меҳрибон.
- муктасаб **مكتسب** касб билан топилган маош.
- муктасиб **مكتسب** ишлаб топувчи, тирикчилиги касб билан ўтувчи.
- мул **مل** май, шароб.
- мулавван **ملون** ранг-баранг; ~ қилмақ бўямоқ.
- мулаввас **ملوث** ифлос, булғоқ, кир; ~ айламақ ифлос қилмоқ, булғамоқ.
- муламмаъ **ملمع** ола-була, ранг-баранг.
- мулаххас **ملخص** 1) чиқариб олинган (қисқа мазмун учун), қисқа баён; 2) қисқа, ихчам.
- мулк **ملك** қўшилиги амлок мол, бойлик.
- мулкат **ملك** давлат, мамлакат.
- мулкнийят **ملكيت** хусусий мулк.
- мулкорой **ملك آراي** давлатга оро берувчи.
- мулкпаноҳ **ملكپناه** подшоҳ.
- мулоиб **ملعب** мулоъиб га қ.
- мулоймаат **ملايمت** мулоийимлик, юмшоқлик.
- мулоймаатомиз **ملايمت آميز** мулоийимлик.
- мулосиқ **ملاصق** бириктирилган, қўшилган, киргизилган; ~ айламақ киргизмоқ.
- мулоъиб ва мулоиб **ملعب** 1) ўйинчи; 2) қизиқчи.
- мулоқий **ملاقى** учратувчи; ~ бўлмақ учрашмоқ.
- мулоҳиз **ملاحظ** мулоҳаза қилувчи, ўйлаб иш қўрувчи; ~ бўлмақ фикр қилмоқ, ўйламоқ.
- мулсақ **ملصق** ёпишган, қўшилган.
- мултаз **ملتذ** лаззатланган.
- мултамас **ملتمس** илтимос қилинган, сўралган; ~ қилмақ илтимос қилмоқ.
- мултафит **ملتفت** илтифот қилувчи; ~ бўлмақ илтифот қилмоқ.
- мулукона **ملوكانه** шоҳларча, шоҳона.
- мулҳам **ملهم** илҳомланган; ~ и ғайб тангридан келган илҳом; ~ айламақ илҳомлантирмоқ.
- мулҳақ **ملحق** қўшилган, боғланган; ~ айламақ қўшмоқ, боғламоқ; ~ бўлмоқ қўшилмоқ, боғланмоқ.

- мумайииз **ميميز** 1) оқу қоранинг фарқиға етувчи; 2) оқил.
- мумид **ممد** ёрдамчи, мададкор.
- мумил **ممل** зерикарли, толиқтирувчи.
- мумкинот (кўплик) **ممکنات** мумкинликлар.
- мумос **مماس** туташган, ёпишган.
- мумтад **ممتد** чўзилувчи; давомли, чўзилган.
- мумталиий **ممتلى** тўла; ~ бўлмақ тўлмоқ.
- мумтаниъ **ممتنع** 1) ман қилинган; тақиқланган; 2) иложи йўқ; ~ бўлмақ тийинмоқ; иложсиз бўлмоқ; ~ қилмақ мад қилмоқ.
- мумтаҳан **ممتحن** имтиҳон қилинган, синалган.
- мумтоз **ممتاز** тапланган, сараланган; ~ бўлмақ юқори қўйилмоқ; ~ этмақ ажратмоқ.
- мумнаввим **منوم** ухлатувчи.
- муназзаҳ **منزه** тоза, соф, ҳеч нарса аралашмаган; ~ бўлмақ тозаланмоқ.
- мунаққаш **منقش** нақшланган, нақшли.
- мунаққаҳ **منقح** 1) тозаланган; 2) тўғрилланган.
- мумбасит **منبسط** 1) очиқ; 2) хурсанд, шод; ~ бўлмақ шодланмоқ.
- мумт **مونك** қайғу, алам.
- мумгалмақ **مونكالماق** ғамгин бўлмоқ.
- мумгланмақ **مونكلانماق** қайғуланмоқ.
- мумглашмақ **مونكلاشماق** ҳасратлашмоқ.
- мумглуғ **مونكلوغ** қайғули, ғамли.
- мумграймақ **مونكرايماق** қайғуга ботмоқ.
- мумграшмақ **مونكراشماق** мумгли йиғламоқ.
- мумгуз **مونكوز** шох, мугуз.
- мумда **مونده** бунда; бу ерда.
- мумдариж **مندرج** дарж қилинган, киритилган.
- мумдафийъ **مندفع** қайтарилган, дафъ қилинган; ~ қилмақ қайтармоқ, дафъ қилмоқ.
- мумжамид **منجمد** қотган, музлаган.
- мумжар **منجر** бориб етган, тақалган; ~ бўлмақ бориб етмоқ, тақалмоқ.

- мунавий** **منزوی** хилват топган (дунё ишларидан); ~ бўлмақ
 1) хилват топмоқ; 2) ибодат қилмоқ.
муназал **منزل** осмоний, осмондан тушган.
мункасиф **منكسف** тутилган (қуёш, ой); ~ бўлмақ тутилмоқ
 (қуёш, ой).
мункир **منكر** инкор қилувчи, рад этувчи; ~ бўлмақ, ~ ўл-
 мақ инкор қилмоқ, рад этмоқ.
мунодий **منادی** жарчи; ~ қилмақ жар солмоқ, чақирмоқ.
муножот **مناجات** ёлбориш, ~ айламақ, ~ қилмақ ёлбормоқ.
мунозаат **منازعت** жанжал, низо.
муносафа **مناصفه** тенг иккига бўлиш.
мунофий **منافی** йўқ қилгучи.
мунофиқшева **منافق شیوه** иккинчозламаникинши одат қилган.
муноқаша **مناقشه** олишув, жанжал; ~ қилмақ жанжаллашмоқ,
 олишмоқ.
мунсариф **منصرف** ўзгартиш, йўналиш, кўчиш; ~ бўлмақ йўнал-
 моқ; ўзгармоқ.
мунсиэ **مونسيز** бусиз.
мунсиф **منصف** инсофли.
мунсифлиг **منصفليغ** инсофлилик.
мунтабиқ **منصبیق** мувофиқ, лойиқ, мос.
мунтасиб **منتسب** тегинли, мансуб; алоқадор; ~ бўлмақ ман-
 суб бўлмақ, тегинли бўлмақ.
мунтафий **منطفي** сўнган, ўчган; ~ бўлмақ сўнмоқ, ўчмоқ.
мунтафий **منتفع** фойдаланувчи, баҳраманд; ~ бўлмақ фойда-
 ланмоқ, баҳраманд бўлмақ.
мунтахаб **منتخب** танланган, сараланган; ~ айламақ, ~ қил-
 мақ танламоқ.
мунташир **منتشر** ёйилган, таралган; ~ бўлмақ ёйилмоқ;
 маълум бўлмақ; ~ қилмақ ёймоқ.
мунтақил **منتقل** ўтувчи, кўчувчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ
 1) ўтмоқ, кўчмоқ; 2) ўлмоқ.
мунтақимлик **منتقم ليق** қасоскорлик, ўч олишлик.
мунтаҳо **منتها** 1) тугатилган, охирига етказилган; 2) охир,
 сўнг, шунтиҳо.
мунтиж **منتيج** натижа берувчи, натижали.
мунфанл **منغعل** уялган, хижолат бўлган; ~ бўлмақ уялмоқ;
 ~ қилмақ уялтирмоқ, хижолат қилмоқ.

- мунфак **منفك** ажратилган, бўлак-бўлак қилинган, ~ **этмак**
 ажратмоқ, бўлак-бўлак қилмоқ.
 мунфарид **منفرد** 1) ёлғиз; 2) бўйдоқ.
 мухасиф **منخسف** тутилган (ой), тўсилган.
 мушшаъ **منشاء** ёзилган, битилган.
 мушший **منشى** 1) хат тузувчи, ишшо қилувчи; 2) котиб.
 мушшо **منشا** тўғриси мушшаъ.
 мунъатиф **منعطف** қайрилган, бурилган; ~ **қилмақ** бурмоқ,
 қайирмоқ.
 мунъақид **منعقد** (аҳду паймон билан) боғланган.
 муъним **منعم** 1) хайр-аҳсон қилувчи, сахий.
 муңқалиб **منقلب** ағдарилган, тўнкарилган, йиқитилган;
 райи, фикри ўзгарувчи.
 муңқалибеш **منقلبوش** ўзгаргандек.
 муңқасам **منقسم** бўлинган.
 муңқасим **منقسم** бўлувчи, қисмларга ажратувчи; ~ **қилмақ**
 бўлмоқ.
 муңқатий **منقطع** узилган, ажралган, кесилган; ~ **бўлмақ**
 узилмоқ; ~ **қилмақ** узмоқ, кесмоқ.
 муңқод **منقاد** итбат қилувчи, бўйсунувчи; ~ **қилмақ** бўй-
 сундирмоқ.
 муңҳадам **منهدم** бузилган, вайрон бўлган; ~ **бўлмақ** бузилмоқ.
 муңҳазам **منهزم** қочган; ~ **қилмақ**, ~ **этмак** қочирмоқ (душ-
 манни).
 муңҳаний **منحنى** эгри, қийиниқ.
 муңҳариф **منحرف** 1) ўзгарувчи; 2) адашган; ~ **бўлмақ** адаш-
 моқ.
 муңҳасир **منحصر** боғланган; маңсуб, қўшиб олинган; ~ **айла-**
мақ қўшиб олмоқ.
 муңхат **منحط** тубанлаштирилган, пасайтирилган; ~ **айла-**
мақ тубанлаштирмоқ; паст қилмоқ.
 муңхий **منهى** даракчи, хабар берувчи; ~ **йи роз** сир очувчи.
 муовадат **معاودت** қайтиш; ~ **қилмақ** қайғиб келмоқ.
 муовин **معاون** ёрдамчи, мададкер.
 муолажа **معالجه** даволаниш, илож қилиш; ~ **қилмақ** даволамоқ.
 муолиж **معالج** даволувчи, илож қилувчи.
 муомала **معامله** қўлиги муомалот ўзаро муносабат.

- муомалапардоз **معامله پرداز** муомалани келиштириш; ~ қилмақ
- яхши муомала қилмақ.
- муомалот **معاملات** муомала нинг кўчилиги.
- муораза **معارضه** ўзаро қаршилик кўрсатиш.
- муосий **معاصى** неёнчи, гуноҳкор.
- муосир **معاصر** асрдош, замондош; ~ бўлмақ замондош бўлмоқ.
- муотаб **معاتب** таънага қолган.
- муохаза **مواخذه** жазо.
- муошир **معاشر** 1) ҳамдам, ҳамсухбат; 2) дўст.
- мураббаъ **مربع** тўртлашан; ~ ўлтирмак чордава қуриб ўтирмақ.
- мураввақ **مرووق** сизилган, тиниқ.
- муравваҳ **مرووح** жонбахш.
- муразо **مرضا** тўғриси марзо.
- мураккаб **مركب** таркиб топган, тузилган; ~ айламак, ~ қилмақ бириктирмақ, қўшмоқ.
- мурассаъ **مرصع** безалган (қимматбаҳо тошлар билан); ~ этмак, ~ қилмақ безамоқ (қимматбаҳо тошлар билан).
- мурассаъпўш **مرصع پوش** қимматбаҳо кийим кийган.
- мураттаб **مرتب** тартибга солинган.
- мураффаъ **مرفع** тинч, осуда, осойишта.
- мураққаъ **مرقع** 1) ямоқли; 2) дарвешларнинг кийими, жанда.
- мураққаъпўш **مرقع پوش** жанда кийган.
- мурағғиб **مرغيب** рағбатлантирувчи.
- мурдадиллик **مرده دليق** 1) жопсизлик; 2) ҳиссизлик, бетаъсирлик.
- мурдор **مردار** ўлимтик.
- мурдорлик **مردار ليق** ўлимтиклик.
- муржиъ **مرجع** сақлаб қўйилган, кейинга қолдирилган.
- мурид **مرید** истаганини қила олувчи.
- муриқ **مرق** завқли, мароқли.
- мурод **مراد** кўплиги муродот ният, мақсад.
- муродот **مرادات** мурод нинг кўплиги.
- муружаат **مراجعت** қайтиш, қайтиб келиш.
- мууроот **مراعات** диққат, эътибор, ҳурмат.

- муросо **مراسا** келишини, муроса қилиши.
- мурофаа **مرافعه** даъволашини; ~ **ий шаръий** шаръий даъво.
- муруқаба **مراقبه** 1) кузатиши; 2) мушоҳада қилиши.
- муруқиб **مراقب** кузатувчи; ~ **ўлтирмақ** кузатмоқ.
- мурсал **مرسل** кўплиги **мурсалин** 1) юборилган; 2) пайгамбар; ~ эрмак юборилмоқ.
- мурсалин **مرسلين** **мурсал** ниниг кўплиги 2) ...
- мурсаъ **مرصع** тўғриси **мурассаъ**.
- муртад **مرتد** диндан қайтган.
- муртакиб **مرتكب** 1) киришган, бўйинга олган, зиммасига олган; 2) гуноҳкор.
- муртафиъ **مرتفع** 1) баланд, юксак; 2) кўтарилган, йўқ қилинган, четлатилган; ~ **бўлмақ** юксалмоқ; кўтарилмоқ; ~ **кўрмақ** йўқ деб билмоқ.
- муртоз **مرتاض** риёзат, чекувчи, сўфий, дарвеш, қаландар.
- мурур **مرور** ўтиши, кечиши; ~ **айламақ** ўтмоқ; ~ **ўлмақ** юрмоқ.
- муршид **مرشد** муридларнинг маънавий раҳбари; 2) пир.
- муршидий **مرشدي** пир.
- мурғ **مرغ** қуш; товуқ.
- мурғобий **مرغابي** ўрдак.
- мусаббаб **مسبب** сабабли.
- мусаббат **مثبت** мусбат га қ.
- мусаввада **مسوده** китоб ёки ёзилган бирор нарсанинг қоралама нусхаси.
- мусаввар **مصور** тасвирланган, гавдаланган; ~ **этмақ** ёзмоқ, тасвирламоқ.
- мусаввир **مصور** сўрат чизувчи, рассом.
- мусаддас **مسدس** 1) олти қиррали; 2) шеър тури.
- мусаддир **مصدر** бош қилиб тайинланган; **ҳофиздин** ~ га ҳофизларнинг бошлиғига.
- мусаддий **مصدع** безовта қилувчи.
- мусажжал **مسجل** рўйхатга олинган; ~ **бўлмақ** рўйхатга олинмоқ.
- Мусайлама **مسيلمه** пайгамбарлик даъвосини қилган бир арабнинг номи; ~ **ий каззоб** ёлғончи Мусайлама.
- мусайқал **مصيقل** сайқаллаган, жиполаган; ~ **айламақ** сайқалламоқ.

- мусаллам** مسلم таслим бўлган, бўйсунган; ~ тутмақ бўйсун-
 дирмоқ.
мусалламлик مسلملىق бўйсунушлик.
мусаллат مسلط 1) ҳукмропликни бериш; 2) гиж-гижлаш,
 қарши қўйиш; ~ қилмақ бош қилиб қўймоқ, қарши қўй-
 моқ.
мусаллий مصلی намаз ўқувчи, намазхон; ~ бўлмақ намаз
 ўқинмоқ.
мусалло مصلی жой намаз.
мусалсал مسلسل ҳалқа-ҳалқа ўралган (арқон), зақжир
 мисол ўрилган соч; ~ турра занжир қилиб ўрилган соч;
 ~ айтилмак бирин-кетин, кетма-кет гапирмоқ, боғлаб га-
 пирмоқ.
мусаммам مصمم қарор қилинган; ~ бўлмақ қарорга келмоқ.
мусамман مسمن қимматбаҳо.
мусаннаф مصنف кўпчилиги мусаннафот 1) таълиф қилинган;
 2) асар.
мусаннафот مصنفات мусаннафнинг кўпчилиги.
мусаттаҳ مسطح текис.
мусаххар مسخر бўйсундирилган, қарам қилинган; ~ бўл-
 мақ бўйсунмоқ; қилмақ қарам қилимоқ.
мусаххин مسخن иситувчи (кўнгилини); ҳарорат берувчи.
мусбат مثبت ва мусаббат исботланган.
мусибат مصیبت кўпчилиги масойиб бахтсизлик; ~ тутмақ аза
 чекмак.
мусин مسن кекса.
мусир مسير йўл.
мусиқа موسیقه куй.
мусиқор موسیقار бастакор, композитор.
мускир مسكر маст қилувчи.
муслиҳ مصلح тўғриловчи, ислоҳ қилувчи.
мусовий مساوی тенг, баробар.
мусодақат مصادقت самимийлик, содиқлик.
мусонд مساعد ёрдам берувчи, мададкор.
мусолаҳа مصالحه сулҳ тузиш.
мусофарат مسافرت саёҳат, сафар қилиш.
мусоҳабат مصاحبت ҳамсуҳбат бўлиш.

- мусоҳиб **مصاحب** суҳбатдош, улфат.
- муериф **مصرف** сарф қилувчи; ерофчи.
- муставкаиб **مستوجب** 1) лойиқ; 2) жавобгар; ~ бўлмақ жавобгар бўлмақ.
- муставкаи **مستولى** эгаллаган; ~ бўлмақ эгалламоқ; ~ қилмақ эга қилмоқ.
- муствадир **مستدير** допра шаклли, думалоқ, мудаввар.
- муствадом **مستدام** давомли, доимий.
- мустважоб **مستجاب** қабул бўлиш; ~ уд-даъва дуоси мақбул.
- муствазҳар **مستظهر** қўлланган, қўллаб-қувватланган.
- муствакраҳ **مستكره** ёқимсиз.
- мустваманд **مستمند** 1) гамгин, аламли; 2) бечора; ~ ўлмақ гамгин бўлмақ; ~ қилмақ гирифтзор қилмоқ.
- муствамиъ **مستمع** тингловчи, қулоқ берувчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ тингламоқ.
- муствамиълик **مستمع ليق** қулоқ сенишлик.
- мустванид **مستند** суянувчи, таянувчи.
- мустанкар **مستنكر** 1) инкор қилинган, рад қилинган; 2) ёқимсиз.
- муствароҳ **مستراح** 1) ҳожатхона; 2) оромгоҳ.
- муствақий **مستسقى** 1) қондириб бўлмайдиган ташналик; 2) касаллик номи.
- мустватил **مستطيل** узун, чўзилган.
- мустватоб **مستطاب** яхши, ёқимли.
- муствафид **مستفيد** фойда олувчи; ~ бўлмақ фойдаланмоқ.
- муствафо **مصطفى** сайланган (Муҳаммад пайгамбарнинг сифати).
- муствахлае **مستخلص** озод бўлган, қутилган; ~ қилмақ озод қилмоқ.
- муствахраж **مستخرج** олинган, чиқарилган; ~ бўлмақ чиқарилмоқ.
- муствашор **مستشار** маслаҳатчи.
- маствашҳад **مستشهد** исбот учун шохид келтириш.
- мустваъжил **مستعجل** шoшувчи.
- мустваъжир **مستاءجر** ижарага олувчи.
- мустваъид **مستعد** ҳозирланган, тайёр; ~ қилмақ тикламоқ.
- мустваъсал **مستاءصل** илдири билан қўпориқган; ~ қилмақ илдири билан қўпормоқ.
- муствақий **مستقى** сувчи, сув чиқарувчи.

- мустақим **مستقيم** тўғри; ~ бўлмақ тўғри бўлмақ.
- мустагал **مستغل** галла экиладиган дала.
- мустағний **مستغنى** 1) муҳтож эмас, бой; 2) чиқарилган;
~ этмақ чиқармоқ.
- мустағрақ **مستغرق** гарқ бўлган, чўмган; ~ бўлмақ гарқ бўл-
моқ.
- мустаҳаб **مستحب** кўплиги мустаҳаббат 1) севилган. ёқти-
рилган; 2) шаръий, Муҳаммад пайгамбар баъзан қилиб,
баъзан қилмаган ёки азиз авлиёлар севиб қилиб юрган
амал.
- мустаҳаббот **مستحبات** мустаҳабнинг кўплиги.
- мустаҳиқ **مستحق** 1) лойиқ, ҳақли; 2) муҳтож.
- мустаҳлак **مستهلك** 1) тўланган (қарз); 2) ҳалок қилинган,
вайрон қилинган.
- мустаҳсан **مستحسن** маъқулланган, мақтовга сазовор; ~ туш-
мақ маъқул бўлмақ.
- муеух **مسيخ** миехнинг кўплиги.
- муеқил **مصقل** сайқал берилган; ~ урмақ сайқал бермоқ.
- муеҳаф **مصحف** Қуръон.
- муеҳафнавис **مصحف نويس** китоб кўчирувчи, котиб.
- муеҳил **مسهل** сурғи.
- мутааддид **متعدد** кўп сонли, бир қанча; ~ бўлмақ кўп бўлмақ.
- мутаажжиб **متعجب** ажабланувчи; ~ бўлмақ ажабланмоқ.
- мутааззир **متعذر** қийин, мушкул.
- мутааййин **متعين** тайин, муқаррар; ~ қилмақ тайин қилмоқ.
- мутааллақ **متعلق** тааллуқли; ~ бўлмақ тааллуқли бўлмақ.
- мутаалло **متعلق** юксак; ~ бўлмақ кўтарилмоқ.
- мутааммил **متامل** тааммул қилувчи, фикр юритувчи; ~ эрмақ
фикр юритмоқ.
- мутааний **متاءنى** эҳтиёткор, шошмайдиган.
- мутаарриз **متعرض** эътироз билдирувчи, қарши турувчи.
- мутаассир I **متعسر** қийин, мушкул; ~ бўлмақ қийналмоқ.
- мутаассир II **متاءثر** қайғули, ғамгин.
- мутаассиф **متاءسف** афсусланувчи; ~ қилмақ афсусланмоқ.
- мутааххир **متاءخر** 1) кейинги, кейин келган; 2) янги, замо-
навий; ~ машойих ҳозирги шайхлар.

мутааҳҳид	متعهد	ваъда берган, бўйнига олган; ~ бўлмақ
	ваъда бермоқ.	
мутааҳҳил	متاهل	онлали.
мутабаррак	متبرك	табаррук.
мутабаассим	متبسم	табаассум қилувчи.
мутабааҳҳир	متبحر	аллома.
мутаббақ	مطبق	1) табақали; 2) чўнланган; 3) шак ма- тонинг бир тури.
мутабид	متباعد	узоқлашувчи; бўлмақ узоқлашмоқ.
мутаваллид	متولد	туғилган; ~ бўлмақ туғилмоқ.
мутаварриъ	متورع	художўй.
мутавааттин	متوطن	ватан қилган, жойлашган.
мутаваффо	متوفى	вафот этган.
мутаваҳҳим	متوهم	тахмин қилувчи; қўрқувчи; ~ бўлмақ тахмин қилмоқ; қўрқмоқ.
мутававал	متواصل	узун, чўзиқ; ~ қилмақ узайтирмоқ.
мутавалли	متولى	масжид ва мадраса вақф мулкнин идора қилувчи руҳоний.
мутавазиъ	متواضع	камтар.
мутавалий	متوالى	давоматли, давом этувчи.
мутавори	متوارى	яширишувчи, яширин.
мутаваотир	متواتر	кетма-кет, узлуксиз.
мутадаийин	متدين	диндор, художўй.
мутадовила	متداوله	кўплиги мутадовилот оддий.
мутадовилот	متداولات	мутадовила нинг кўплиги.
мутажааллий	متجلى	1) ярқираб турувчи, жиллоли; 2) очиқ, кўришиб турган.
мутажовиз	متجاوز	ҳаддан ортнқ.
мутажойиз	متجايز	тўғриси мутажовиз.
мутазалзил	متزلزل	титровчи, тебранувчи.
мутазаммин	متضمن	ўз ичига киритувчи; қафил бўлувчи.
мутазаррир	متضرر	зарар кўрган.
мутазойид	متزايد	ортиб боровчи, кўнаювчи.
мутакаббир	متكبر	маггур, кибрли.
мутакаллим	متكلم	сўзловчи, гаширувчи; ~ тутмақ сўзламоқ.

мутакаллиф	متكلف	(бирор инши) зиммасига, бўйинига олган.
мутакаффия	متكفل	кафил бўлган.
мутакобир	متكابر	кўпайган.
муталаввин	متلون	ранг-баранг, ола-була.
муталаъли	متلاءلى	ялтироқ.
муталло	مطللى	олтин юргизилган.
муталоло	متلاءلى	тўғриси муталаъли.
муталотим	متلاطم	тўлқинли.
мутамайийиз	متميز	имтиёзли; ~ қилмақ ажратмоқ, имтиёзли
қилмоқ.		
мутамаккин	متمكن	1) қудратли; 2) яшовчи; ~ бўлмақ жой
қилмоқ, яшамоқ.		
мутамассил	متمثل	бировнинг суратига кирувчи.
мутоматтиъ	متمتع	лаззат олувчи; баҳра олувчи.
мутанаббих	متنبه	1) уйғонаётган, ~ бўлмақ уйғанмоқ;
		2) бедор; 3) ҳушёр.
мутанаввиъ	متنوع	турли, ҳар хил.
мутанаффир	متنفر	нафратланувчи.
мутаоқиб	متعاقب	кетма-кет келувчи.
мутараддид	متردد	тараддуд қилувчи, иккиланувчи; ~ қил-
мақ тараддудланмоқ, иккиланмоқ.		
мутаранним	متروم	куйловчи, таранним қилувчи.
мутарраз	مطرز	каштали, безакли.
мутарро	مطرا	1) очиқган, паришон бўлган, ~ айламақ па-
ришон қилмоқ; 2) соф тозаланган (ҳаво).		
мутасаввир	متصور	тасаввур қилинган, кўз олдига келтирилган.
мутасарриф	متصرف	эга бўлувчи, эгалловчи.
мутафарриъ	متفرع	1) тармоқланган, бўлинган; 2) келиб чиқ-
қан; ~ бўлмақ келиб чиқмоқ.		
мутафарриқ	متفرق	тарқалган, сочилган.
мутафаҳҳис	متفحص	ўрганувчи, текширувчи.
мутафовит	متفاوت	1) фарқ қилувчи, фарқли; ажратлиб турувчи.
мутахаййила	متخيلا	хаёл кучи зўр.
муташаккил	متشكل	тузилган, ташкил қилинган.
муташарриъ	متشرع	шариатга амал қилувчи.

- мутақаддим **متقدم** кўнлиги мутақаддимин илгариги, илгари
 ўтган; ~ маъноий илгари ўтган шайхлар.
 мутақаддимин **متقدمين** бирлиги мутақаддим ўтганлар, ил-
 гари ўтганлар.
 мутақозий **متقاضي** қаттиқ туриб талаб қилувчи.
 мутақовий **متقاعد** бўшатилган (шдан); ~ бўлмақ бўша-
 тилмоқ (шдан).
 мутағайийр **متغير** 1) ўзгарувчи; ўзгарган; 2) газабланув-
 чи, газабли; ~ бўлмақ газабланмоқ.
 мутағаллиба **متغلبه** ҳўравон.
 мутаҳаййир **متحير** ҳайратда қолган.
 мутаҳамил **متحمل** бардон берувчи; ~ бўлмақ чидамоқ.
 мутаҳаррик **متحرك** ҳаракат қилувчи, ҳаракатли (зер-забарли).
 мутаҳаттик **متحكك** ҳаёсиз, уятсиз; ~ бўлмақ шарманда бўлмоқ.
 мутаҳҳар **متاھر** тоза.
 мутир **متاير** ёмғирли; абри мутир ёмғирли бўлут.
 мутий **متيع** шгоат қилувчи.
 мутобиқ **متابق** мувофиқ; ўхшаш, мос.
 мутойаба **متايبه** ҳазил.
 мутойиб **متايب** ҳазил қилувчи.
 муттвко **متكوا** суинилган нарса; ўршидиқ.
 мутталиъ **متاليع** хабар топган; ~ бўлмақ хабар топмоқ
 хабардор бўлмоқ.
 муттасиф **متصنف** васфланган, мақталган.
 муттафақ **متفق** муффовиқ, ўхшаш.
 муттафиқ **متفق** бирлаштирувчи, мувофиқлаштирувчи; ~ бўлмақ,
 келишмоқ.
 муттақий **متقى** художўй.
 муттаҳам **متهم** туҳматга қолган; ~ қилмақ туҳмат қилмоқ.
 муттаҳид **متحد** бирлашган, уюшган.
 муфавваз **مفوض** ишониб топширилган.
 муфаррид **مفرد** ажралган, дунё ишларидан четлашган.
 муфарриҳ **مفرح** хурсанд қилувчи, шодлаштирувчи.
 муфассир **مفسر** шарҳловчи, тафсирловчи.
 муфаттиҳ **مفتح** 1) очувчи; ~ у-л-абвоб эшикларни очувчи;
 2) забт қилувчи, фотиҳ.

- муфид مفيد фойдали; ~ тушмак фойдали бўлмақ.
- муфиз مفيض тўлиб тошган.
- муфлис مفلس камбағал, фақир, почор.
- муфлиселиқ مفلسلىق қашшоқлик, почорлик.
- муфорақат مفارقت айрилиш; ~ қилмақ айрилмоқ.
- муфохарат مفاخرت гердаиши, маианлик, фахрланиш; ~ қил-
мақ гердаймоқ, фахрланмоқ.
- муфрад مفرد ёлғиз, якка.
- муфрит مفراط ҳаддан ортиқ.
- муфсеид مفسىد фасодчи, бузуқи.
- муфт مفت текши.
- муфтахир مفتخر мағрур, ғурурли.
- мух مخ мия.
- мухаллад مخلد абадий.
- муханиас مخنت хотишчалиш, хунаса.
- мухаффаф مخفف 1) кичрайтирилган; 2) қисқа.
- мухбир مخبر хабар берувчи.
- мухил مخل халал берувчи.
- мухалифгузор مخالف گزار тескари кўрсатувчи.
- мухалифсша مخالف پيشه тескарликни одат қилган.
- мухосамат مخاصمت душманлик, хусумат.
- мухотаб مخاطب хитоб қаратилган киши; ~ қилмақ чақирмоқ.
- мухотара مخاطره хатар.
- мухталит مختلط аралашган, омухта.
- мухталиф مختلف хилма-хил, турли.
- мухтараъ مخترع ихтиро қилинган, ўйлаб топилган; ~ кел-
мак ихтиро қилмоқ.
- мухтариъ مخترع ихтиро қилувчи.
- мухтий مختي хато қилган, гуноҳ қилган.
- мухтор مختار сайланган; ишонарли.
- мучак موچك ўпич, бўса.
- мучина موچينه тук юладиган асбоб, қайчи.
- мушаббаҳ مشبه ўхшатишган, қиёсланган.

- мушавваш **مشوش** ташвишли.
- мушаввашлиг **مشوش ليغ** ташвишлапганлик.
- мушаввиш **مشوش** ташвишлантирувчи.
- мушаддад **مشدد** 1) кучли, шиддатли; 2) ташдид белгиси қўйилган, ташдидли.
- мушаккал **مشكل** 1) хилма-хил; 2) безакли; ~ айламак безамоқ.
- мушаммаъ **مشمع** нарда.
- мушаъбид **مشعبد** найрашбоз, кўзбўямачи.
- мушикоф **مشكاف** билармон, тажрибали.
- мушир **مشير** маслаҳатчи.
- мушк **مشك** хушбўйи модда; ~ и тотор тоза мушк.
- мушкафшон **مشك افشان** мушк ҳиди таратувчи.
- мушкбез **مشكبين** ва мушкбор **مشكبار** мушк исини таратувчи.
- мушкбид **مشكبيد** мушк исли тол.
- мушкбор **مشك بار** мушкбез га қ.
- мушкбў **مشكو** ва мушкбўйи **مشكوبى** мушк ҳидли.
- мушкбўйи **مشكوبى** мушкбў га қ.
- мушкин **مشكين** хушбўйи; ~ насим ёқимли шамол; ~ ҳиллол қора қош.
- мушкиноў **مشكين بو** хушбўйи.
- мушкomez **مشك آميز** мушкмисол
- мушкрез **مشكرين** хушбўйи ис таратувчи.
- мушкосо **مشك آسا** мушкдек.
- мушксо **مشك سا** мушкдек.
- мушкфом **مشكفام** 1) мушк рангли; 2) қора.
- мушобаҳат **مشابهت** ўхшашлик.
- мушобиҳ **مشابه** ўхшаш; ~ ўлмақ ўхшамоқ.
- мушоракат **مشاركت** шериклик.
- мушорик **مشارك** шерик.
- мушоҳада **مشاهده** гувоҳ бўлиш, ўз кўзи билан кўриш; ~ қилмақ ўз кўзи билан кўрмоқ.
- мушоҳид **مشاهد** кўзатувчи, кўриб турувчи; гувоҳ; ~ бўлмақ кўриб турмоқ, гувоҳ бўлмақ.
- мушриф **مشرف** молия ишларини назорат қилувчи амалдор.

- муштамил **مشتمل** ташкил топувчи, ўз ичига олувчи.
- муштарак **مشتراك** умумий.
- муштаъли **مشتعل** шуътали; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ ёнмоқ.
- муштарий **مشتري** 1) сотиб олувчи, харидор; 2) Юпитер.
- муштақ **مشتق** яралган, пайдо бўлган; ~ ўлмақ яралмоқ.
- муштағил **مشتغل** шуғулланувчи; машғул.
- муштаҳий **مشتهى** иштаҳали.
- мушфиқ **مشفق** шафқатли.
- мушғир **مشعر** хабар берувчи (хат орқали).
- муъжиб **معجب** ажабланишли, ғалати.
- муъжиз **معجز** ҳайратда қолдирувчи.
- муъжизанамой **معجزه نماى** мўъжиза кўрсатувчи.
- муъжизапардоз **معجزه پرداز** мўъжиза кўрсатувчи.
- муъжизатироз **معجزه طراز** безалган.
- муъжизанизом **معجز نظام** мўъжиза яратувчи.
- муъман биҳи **مؤمن به** нймон келтириладиган нарса.
- муътакиф **معتكف** уйдан чиқмай ўтириш.
- муътамад **معتمد** ишончли; ~ бўлмақ ишончли бўлмақ.
- муътаман **معتمن** ишончли.
- муътариз **معترض** эътироз қилувчи.
- муътариф **معترف** эътироф қилувчи; ~ бўлмақ эътироф қилмоқ.
- муътақид **معتقد** эътиқод қилувчи, қаттиқ ишонувчи; ~ бўлмақ ишонмоқ, эътиқод илмоқ.
- муътпий **معطى** ато қилувчи, берувчи.
- муътод **معتاد** 1) кўниккан, одатланган; 2) одатдаги;
~ бўлмақ одатланмоқ, кўникмоқ; ~ этмак кўниктирмоқ, одатлантирмоқ.
- муқаввас **مقوس** эгилган.
- муқаввий **مقوى** қувватланган, кучли; ~ у-д-далойил куч-ли далиллар келтирувчи.
- муқаддар **مقدر** тақдирда бор, тағри белгилаган.
- муқаййад **مقيّد** кўчилиги муқаййадот боғланган; ~ этмак, қилмақ, боғламоқ.
- муқаййадот **مقيّدات** муқаййаднинг кўчилиги.

- муқайиғъ **مقيع** қустирувчи.
- муқаллид **مقلد** тақлид қилувчи.
- муқаммир **مقمر** қиморбоз.
- муқаммиршева **مقمر شيوه** қиморбоз йўсинли, қиморбознамо.
- муқаннаъ **مقنع** 1) бурканган, ниқобланган; 2) парда, ниқоб.
- муқаннад **مقند** қандли, ширин.
- муқарнас **مقرنس** нақшланган.
- муқарраб **مقرب** кўплиги муқаррабин яқин; суҳбатдош.
- муқаррабин **مقربين** муқарраб нинг кўплиги.
- муқассир **مقصر** 1) айбли, гуноҳли; 2) айбдор, гуноҳкор.
- муқаттаъ **مقطع** кўплиги муқаттаот қитъа (шеър тури).
- муқаттаот **مقطعات** муқаттаъ нинг кўплиги.
- муқаффал **مقفل** қулфланган; ~ қилмақ қулфламоқ.
- муқбил **مقبل** 1) иқболли, бахтли; 2) киши исми.
- муқир **مقر** иқрор бўлувчи, бўйнига олувчи; ~ бўлмақ иқрор бўлмоқ.
- муқобала **مقابلہ** яқинлашиш; ~ қилмақ яқинлашмоқ.
- муқобил **مقابل** 1) қарши; 2) тўғри келадиган; тенг, баробар.
- муқовамат **مقاومت** қарши чиқиш, қаршилиқ қилиш.
- муқомир **مقامر** қиморбоз.
- муқомирваш **مقامروش** қиморбоздек.
- муқомиршева **مقامر شيوه** қиморбоз йўсинли, қиморбознамо.
- муқорана **مقارنه** яқинлашиш; қўшилиш (ой, юлдуз кабилар).
- муқорин **مقارن** яқинлашган, қўшилиш (ой, юлдуз кабилар).
- муқри **مقري** қироат қилувчи.
- муқтадо **مقتدى** раҳбар.
- муқтадолиқ **مقتدى ليق** йўлбошчилик, раҳбарлик.
- муқтазий **مقتضى** зарур, керакли.
- муқназо **مقنضه** зарурат.
- мур **مغ** 1) мажусий, аташпараст; 2) майфуруш; ~ дайриг ибодатхона; 2) майхона.
- муғанний **مغنى** мутриб, мусиқачи.
- муғаннийя **مغنيه** муғанний нинг муаннаси.

- муғбача **مغبيچه** 1) оташпараст бола; 2) чиройли бола; 3) май ташувчи бола.
- муғилон **مغيلان** тиканли дарахт, акация.
- муғон **مغان** муғлар, мажусийлар.
- муғона **مغانه** муғларча, мажусийларча.
- муғоний **مغانى** муғ га мансуб.
- муғтанам **مغتنم** ганимат, фойдали; ~ тутмақ ганимат билмоқ.
- муғулчин **موغولچين** тўғриси муғулчин.
- муҳаввала **محواله** кўплиги муҳаввалот теварак, атроф.
- муҳаввалот **محولات** муҳаввала нинг кўплиги.
- муҳаввата **محوطه** ҳовли.
- муҳаддаб **محدب** ажинли, қатлам-қатлам.
- муҳаддис **محدث** ҳадис тўпловчи олим.
- муҳалло **محلى** безалган, зарҳалланган.
- муҳандис **مهندس** қурувчи, уста.
- муҳандисваш **مهندسوش** устадек.
- муҳаррам **محرم** ой ном.
- муҳаррар **محرر** 1) таҳрир қилинган; 2) ёзилган.
- муҳаррик **محرك** ҳаракатга келтирувчи.
- муҳарриқ **محرق** ёндирувчи.
- муҳарро **محرى** ҳил-ҳил пишган; ~ қилмақ ҳил-ҳил ~~пишган~~.
- муҳаққар **محقق** моқ. 1) таҳқирилланган; 2) арзимас.
- муҳаққақ **محقق** текширилган; тўғри.
- муҳаққиқ **محقق** ҳақиқат изловчи.
- муҳдас **محدث** янги.
- муҳиб **محب** севилган; ~ қилмақ севдирмоқ.
- муҳит **محيط** океан, денгиз.
- муҳиқ **محق** ҳақли.
- муҳл шароб.
- муҳлатфизой **مهلت فزای** муҳдатли.
- муҳлик **مهلك** 1) ҳалок қилувчи; 2) ҳалокатли.
- муҳлика **مهله** тўғриси маҳлака.

- муҳизил** مهمل арзимас; ақлига сиғмайдиган.
муҳовара محاوره кўшлиги муҳоварот суҳбат.
муҳоварот محاورات муҳовара нинг кўшлиги.
муҳожарат مهاجرت кўчиш.
муҳожир مهاجر кўчувчи.
муҳозий محاذӣ рўлара, қарши томон.
муҳоко محاکى (райтариб) ҳикоя қилиш.
муҳол محال мушкул, қийин; ақлга сиғмайдиган.
муҳор محار пўхта.
муҳориб محارب жангчи.
муҳосара محاصره қамал.
муҳосиб محاسب ҳисобчи.
муҳофазат محافظت сақлаш; ~ қилмақ сақламоқ.
муҳофиз محافظ сақловчи.
муҳра مهره мунчоқ.
муҳрабозлиқ مهره بازليق 1) қиморбозлик; 2) найрангбозлик.
муҳриқ محرق куйдирувчи.
муҳрона مهراڻе муҳр ҳақи.
муҳтазар محتضر 1) жин урган; 2) жон бераётган.
муҳтамал محتمل эҳтимолли, бўлиши мумкин (нарсa, ҳодисa).
муҳтарақ محترق ёнган.
муҳтариз محترز сақланувчи, эҳтиётланувчи, ~ бўлмақ
 сақланмоқ, эҳтиёт бўлмақ.
муҳтасиб محتسب топш-тарози ва тартиб назоратчиси.
мў ва **мўй** مو соч толаси, тук.
мўй موى мў га қ.
мўйна مويه йиғи, фйгон.
мўйшикоф مويشكاف мўшикоф га қ.
мўшикоф موشكاف ва мўйшикоф مويشكاف чечан, жуда моҳиқ
мўкашон موکشان сочдан тортган (ҳолда).
мўлдур مولدور шабнам, дўл.
мўнду موندو ўткир учли қозиқ (ов учун).
мўр مور чумоли.

шўчина **موجينه** тук юладиган асбоб, қайчи.

Н

наам **نعيم** ҳа.

набард **نبرد** уруш, жанг.

набз **نبض** томир уриши.

набиз **نبيد** шароб.

набий **نبى** кўплиги анбийо пайғамбар; ~ у-л-лоҳ Оллоҳ-

нинг пайғамбари.
набот I **نبات** навот; ҳабби ~ навот дури.

набот II **نبات** кўплиги наботот ўсимлик; ўлан.

наботан **نباتا** анбата-л-лоҳу ~ ҳасано Оллоҳ чиройли гиёҳ

қилиб ўстирсин.
наботий **نباتى** набот га мансуб,

наботот **نباتات** набот нинг кўплиги.

набуд **نبود** бўлмаган, йўқ.

нав **نو** янги; моҳи ~ янги ой.

навард **نورد** уруш, жанг.

наварус **نوعروس** янги келин.

навбар **نوبر** янги ўсаётган ўсимлик, янги мева.

навбат **نوبت** 1) дафъа, гал; 2) қоровуллик; 3) саройда муай-

ян вақт оралиғида ногора чалиш; ~ урмоқ ногора чалмоқ.
навбахор **نوبهار** кўклам.

навбова **نوباوه** тўғриси навбора.

навбора **نوباره** янги мева: ул гуллардин кўп мақсудлар нав-

бораси ҳаётим комин баҳраманд этти.
наввараллоҳу **نورالله** : ~ сирраҳо Оллоҳ унинг гўрини

ёритсин.
наввоб **نواب** ноиб, ўринбосар.

навжавон **نوجوان** йигитча.

навжавонлиқ **نوجوانلىق** ёшлик, йигитлик.

навид **نوید** севинчли хабар, хушхабар; ~ етмак хуш-

хабар келмоқ.
нависанда **نويسنده** ёзувчи, хаттот, котиб.

нависандалиқ **نويسندهلىق** котиблик.

- навиш **فويش** ёзиш; ~ қилмақ ёзмоқ.
- навкар **فوكر** аскар.
- навкарлик **فوكرليك** аскарлик.
- навкоста **فوكاسته** янги.
- навмид **فوميد** умидсиз; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ умидсизлаш
моқ, ноумид бўлмақ.
- навмидлик **فوميدلىق** умидсизлик.
- наво I **نوا** куй.
- наво II **نوا** 1) мол, мулк; 2) бойлик, маъмурлик.
- навобахш **نوابخش** 1) куй бағишловчи; 2) ҳожат чиқарув-
чи; ~ бўлмақ, ҳожат чиқармоқ.
- навогоҳ **نواگاه** куй чалинадиган жой.
- навоғў **نواگو** куйчи, ашулачи.
- наводир **نوادير** нодир нинг кўплиги.
- навозанда **نوازانده** холанда, созанда.
- навозиш **نوازش** ардоқлаш, эркалаш; ~ қилмақ ардоқла-
моқ, эркаламоқ.
- навойиб I **نوايب** ноиб нинг кўплиги.
- навойиб II **نوايب** ноибат нинг кўплиги.
- навокаш **نواكش** созанда.
- навол **نوال** 1) совға; 2) насиба.
- навола **نواله** 1) совға; 2) насиба.
- наволик **نولىق** 1) насибали; 2) оҳангли.
- навомуз **نواموز** янги ўрганган, тажрибасиз.
- навосиз **نواسيز** бенаво, бечора.
- навосизлик **نواسيزلىق** бенасиблик.
- навосоз **نواساز** бастакор, созанда.
- навосозлик **نواسازلىق** созандалик.
- навоҳий I **نواحي** ноҳийа нинг кўплиги, ~ аҳли теваарак атроф-
даги одамлар.
- навоҳий II **نواحي** наҳий нинг кўплиги; ~ тамшиятати ман
қилинган нарсаларни қила бошлаш.
- наврас **نورس** янги етилган; ~ ниҳол янги кўчат; ~ йигит
янги етилган йигит.
- навраста **نورسته** ниҳол, ёш ниҳол.

- навсафар **نوسفر** сафарга янги чиққан.
- навхез **نوخيز** ёш, тоза, янги ўсиб келаётган.
- навхоста **نوخواسته** навраста, ёш йигит.
- навъ **نوع** кўплиги анвоъ тур.
- навҳа **نوحه** йиғи, пола.
- навҳагар **نوحه كر** йиғловчи.
- навҳагарлик **نوحه گرليك** аза тутиб йиғлашлик.
- навҳапардоз **نوحه پرداز** аламзада, йиғили.
- навҳасоз **نوحه ساز** оҳу фйғон қилувчи.
- навҳасозлик **نوحه سازليق** йиғлашлик, нола қилишлик.
- надам **ندم** пушаймон.
- надба **ندبه** аза йиғиси.
- надийвор **ندى وار** сахийлик билан, сахийларча.
- надим **نديم** яқин дўст; ҳамсуҳбат.
- надимваш **نديم وش** яқиндай.
- надимлик **نديم ليك** яқинлик, суҳбатдошлик.
- надимшева **نديم شيوه** хушсуҳбат.
- нодир **نادر** кўплиги наводир камёб.
- надомат **ندامت** пушаймон; ~ ашки пушаймонлик кўз ётти.
- надоматлиг **ندامتليغ** пушаймонлик.
- надрат **ندرت** нодирлик, камёблик.
- найобат **نيابت** ўринбосарлик, ноиблик.
- найом **نيام** қин, ғилоф.
- нажанд **نژند** 1) ғамгин; 2) шум; ~ и ғамсиришт ғамга ботган.
- нажас **نجس** кир; ~ айламак ифлос қилмоқ, булғамоқ.
- нажжор **نچار** дурадгор, ёғоч устаси.
- нажм **نجم** кўплиги анжум ва нужум юлдуз; ~ и соқиб ёриб ўтувчи юлдуз.
- нажод **نژاد** насл, насаб.
- нажосат **نجاست** кир; ифлослик.
- назар **نظر** кўплиги анзор қараш.
- назарбоз **نظر باز** ишвали қарашлар қилувчи; ~ айламак ишва билан қарамоқ.

назаргоҳ نظرگاه 1) тамошо; 2) назар қаратилган нарса.

назир ^{жой.} نظير ўхшаш, тенг.

назиҳ نزيه тоза.

назмкаш نظمکش назмкеш га қ.

назмкеш نظمكيش ва назмкаш نظمكيش шеър битувчи,

назойирхон ^{шоир.} نظايرخان назирачи, бировнинг шеър ёки куйига

эргашиб ёзувчи.

назоҳат نزاهت тозалик.

назр نذر ваъда; ~ қилмақ ваъда қилмоқ.

назҳат نزهت тўғриси нузҳат.

най ^{1) نى} қамиш; ~ ий килк қамиш қалам; 2) мусиқа асбоби.

найбаст نىبست қамиш девор; ~ айламак қамиш билан
девор қилмоқ; ўрамоқ.

найзавар نيزه‌ور найзадор, найзали.

найзачи نيزه‌چى найза ясовчи.

наййир نير нур сочувчи; ~ и аъзам Қуёш.

наййирайн نيرين Қуёш ва Ой.

найистон ва найситон نيستان қамишзор, тўқайзор.

найрангсоз نيرنگساز сеҳргар.

найситон نيستان найистон га қ.

найсон نيسان тўғриси нисон.

найшакар نيشكر шакарқамиш.

накбат نكبت фалокат, бахтсизлик.

наким ناكيم нимаики.

накол نكال жазо.

накуҳида نكوهيده таънали, маломатли.

накҳат نكهت хушбўй ҳид, организмнинг хушбўй ҳиди.

накҳатлиг نكهت‌لينغ хушбўйлик.

намак نمك туз.

намакдон نمكدان туз идиши.

наммом نمام ифвогар.

наммомлиқ نمام‌ليق чақимчилик, ифвогарлик.

- намойанда **نماينده** 1) вакил; 2) кўринарли; ~ бўлмақ
кўринмоқ.
намуд **نمود** 1) кўришиш; 2) манзара.
намудор **نمودار** кўринарли, аён; ~ айламақ, ~ этмақ
кўрсатмоқ, аён қилмоқ; ~ ўлмақ кўринмоқ, аён бўлмақ;
2) намуна, мисол; шайтон ишига ~ ўлмақ шайтон ишига
намуна бўлмақ.
нанг **ننگ** уят, номус, шарм; ~ айламақ уялмақ.
нангсизлик **ننگسىزلىك** уятсизлик.
нар **نر** эркак; шири ~ эркак шер.
нардбон **نردبان** нарвон.
нард **نرم** юмшоқ; ~ қилмақ юмшатмоқ.
нармода **نرماده** хунаса.
нармрафтор **نرمرفتار** оҳиста юрувчи.
нарра **نره** эркак.
наррод **نراد** 1) нард ўйновчи; 2) тақдир.
насаб **نسب** кўшлиги ансоб насл.
насақ **نسق** равиш, тартиб; ҳол; ~ тапмақ тартибга туш-
моқ; юзага келмоқ; ~ қилмақ тартибга солимоқ, тизмоқ.
насаб **نصب** 1) ўрнатиш; 2) мансабга тайинлаш; ~ қил-
мақ мансабга тайинламоқ.
насиж **نسيج** мато, газлама.
насим **نسيم** кўшлиги насойим енгил шабада.
насиҳат **نصيحت** кўшлиги насойиҳ ўғит.
наснос **نسناس** маймун.
насойим **نساييم** насим нинг кўшлиги; ~ вардийату-н-~
гул ҳидли шабада.
насойиҳ **نصاييح** насиҳат нинг кўшлиги; ~ айтмақ ўғит
қилмоқ.
насер I **نصر** кўшлиги ансор 1) ёрдам, кўмақ; 2) ғалаба.
насер II **نسر** бургут; ~ и тойир учар бургут.
насеринфом **نسرین فام** насрин рангли.
насс **نص** кўшлиги нуус матн, аниқ мазмун; ~ и
қотиъ қатъий ёзма далил (матн).
нассож **نساج** 1) тўқувчи; 2) машойихлардан Абу Бакр-
нинг лақаби.
настаран **نسترن** настарин.

- натижа **نتيجه** кўшлиги натоийж хулоса, самара.
 натоийж **نتاييج** натижа нинг кўплиги.
 натъ **نطع** чарм палос.
 наузу бил-лаҳ **نعوذ بالله** паъзуз би-л-лаҳ га қ.
 нафас **نفس** кўплиги анфос дам, тин; ~ тортмақ нафас олмоқ.
 нафир **نفير** карнай; ~ тортмақ, оҳ урмоқ.
 нафис **نفيس** нозик.
 нафй **نفى** 1) инкор этиш; 2) йироқлашиш; ~ этмак 1) инкор қилимоқ; 2) йироқлатмоқ, қувмоқ.
 нафоз **نفاذ** таъсир; ~ қилмақ таъсир қилмоқ.
 нафойис **نفايس** нафис нинг кўплиги.
 нафе **نفس** кўплиги нуфус ва анфус 1) жигилдон; ~ балосп жигилдон балоси; 2) шахс.
 нафх **نفخ** дам чиқариш, пуфлаш; ~ и сур карнай овози.
 нафха **نفخه** 1) дам, нафас; ~ йи унс инсон нафаси; ~ йи руҳу-л-қуде ҳаёт нафаси.
 нафъ **نفع** фойда, манфаат; ~ и мо ло калом сўзсиз фойда.
 нафърасон **نفعرسان** фойда келтирувчи.
 нах **نخ** ип, тола.
 нахват **نخوت** фойда ~ ели ғурур шамоли.
 нахжир **نخجير** ов, шикор.
 нахл **نخل** хурмо ниҳоли; ~ и тар янги хурмо.
 нахлбанд **نخلبند** гул ясовчи.
 нахлбун **نخلبن** хурмо дарахти.
 нахлестон **نخلستان** хурмозор.
 нахуст **نخوست** аввал, биринчи.
 нашв **نشو** ўсиш, юксалиш.
 нашиман **نشيمين** уя; ~ этмак ошиён қилмоқ, уя қурмоқ.
 нашот **نشاط** шодлик.
 нашотангиз **نشاطانگيز** шодлик бағишловчи, ~ эрмак шод-лантирмоқ.
 нашотандуз **نشاطاندوز** шодлик ҳосил қилувчи, фароғатли; жоме ~ шодлантирувчи шароб.
 нашотафзо **نشاطافزا** шодлик келтирувчи.
 нашотафзолик **نشاطافزاليق** шодлик келтирувчилик.

- наштар **نشتر** ништар га қ.
- наъим **نعيم** бахтли, фаровон ҳаёт.
- наъл **نعل** кўплиги ниъл 1) тақа; 2) кафш, этик;
~ широкъ кафш ипи; ~ и бозгуна қайтарма этик.
- наъллайн **نعلين** жуфт кавуш.
- наъразап **نعره زن** наъра тортувчи; ~ ўлмақ наъра тортмоқ.
- наът **نعت** сифатлаш, тавсифлаш.
- наъзузу би-л-лаҳ **نعوذ بالله** Оллоҳ сақласин!
- нақб **نقب** лаҳм, ер ости йўли; ~ урмақ ер тешмоқ,
ер ости йўли кавламоқ.
- нақбзан **نقب زن** тешувчи.
- нақбкан **نقب کن** ер ости йўли қазувчи.
- нақбканлик **نقب کنليک** ер ости йўли қазииш.
- нақбрав **نقب رو** ер ости йўлида юрувчи.
- нақд **نقد** кўплиги нуқуд нақд пул; мавжудлик.
- нақджўлуқ **نقد جولوق** пул топишга уриниш.
- нақиб **نقيب** кўплиги нуқабо бошлиқ, раҳбар.
- нақора ва нақдора **نقاره** ноғора.
- нақш **نقش** кўплиги нуқуш сурат, шакл.
- нақшбанд **نقشبند** наққош.
- нақшбин **نقش بين** сурат кўрувчи.
- нақшбоз **نقشباز** ҳийлакор.
- нақшбозлиғ **نقشبازليغ** ҳийлакорлик.
- нақшгир **نقش گير** нақш олувчи; ~ бўлмақ безатилмоқ.
- нақшин **نقشين** нақшли.
- нақшпайванд **نقش پيوند** нақш боғловчи, наққош.
- нақшпардоз **نقش پرداز** нақшловчи, нақш билан безовчи;
~ бўлмақ нақш билан безалмоқ.
- нақшсоз **نقش ساز** наққош.
- наққоб **نقاب** лаҳм қазувчи, йўл ости сувига йўл очувчи.
- наққод **نقاد** танқид қилувчи, текширувчи.
- наққора **نقاره** нақора га қ.
- нағам **نغم** наво, оҳанг, куй, тарона.
- нағамот **نغمات** нағма нинг кўплиги.

- нағма **نعمة** кўплиги нағамот куй, тарона, ~ кўргузмақ азон айтмоқ; ~ тутмақ куйламоқ.
- нағмагар **نعمة گر** созаңда.
- нағмакаш **نعمة كاش** созаңда.
- нағмановозлиқ **نعمة سازليق** созаңдалиқ
- нағмапардоз **نعمة پرداز** куйловчи.
- нағмасоз **نعمة ساز** созаңда.
- нағмасозлиқ **نعمة سازليق** созаңдалиқ.
- нағмагар **نعمة گر** нағмакаш га қ.
- нағмакаш **نعمة كاش** ва нағмагар **نعمة گر** созаңда.
- нағу **ناغو** қандай, нима учун, нимага; ~ қилмақ қан-дай қилмоқ.
- наҳангваш **نهنگوش** наҳангдек.
- наҳб **نهب** талаш, талон-торож қилиш; ~ бўлмақ таланмоқ.
- наҳиб **نهيپ** қўрқинч; қўрқитиш.
- наҳиф **نهيف** ориқ, озғин.
- наҳй **نهى** кўплиги навоҳий ман этиш; ~ и мункар ёмон ишлардан қайтариш.
- наҳну **نهنو** биз.
- наҳр **نهر** кўплиги анҳор дарё.
- наҳс **نحس** бахтсизлик, омадсизлик, ~ анжуми Сатурн ва Марс (Эронийларнинг ақидасича, булар бахтсизлик келтирувчи сайёралардир).
- наҳсваш **نحسوش** наҳсдек.
- наҳсийат **نحسيت** бахтсизлик, омадсизлик.
- наҳслиқ **نحس ليق** бахтсиз, омадсиз.
- наҳусат **نحوست** тўғриси нуҳусат.
- некандиш **نيك انديش** эзгу ниятли.
- некбахт **نيك بخت** бахтли.
- некном **نيك نام** яхши ном чиқарган.
- некуҳеш **نيكوخيش** таъна.
- некхоҳ **نيك خواه** яхши тилакли.
- неру **نيرو** куч, қудрат.
- неъмат **نعمت** кўплиги ниъмат фаровонли, бахтли ҳаёт.
- ниам **نعم** тўғриси ниъмат.

- нигаҳбон **نکھبان** нигоҳбон га қ.
- нигаҳдорлик **نکھدارليق** соқчилик.
- нигин **نکين** 1) узук; 2) узук кўзига ўрнатилган қимматба-
ҳо тош; 3) муҳри узук.
- нигор **نگار** 1) сурат; 2) маҳбуба; ~ айламак сурат
чизмоқ; ~ топмақ безалмоқ.
- нигоранда **نگارنده** 1) рассом; 2) ёзувчи, муаллиф.
- нигориш **نگارش** сурат, асар; ~ айламақ безамоқ.
- нигорон **نگاران** термулуб кутувчи, интизор; ~ бўлмақ
мунтазир бўлмоқ.
- нигорхона **نگارخانه** суратхона.
- нигоҳбон **نگاهبان** ва нигаҳбон посбон.
- нигун **نگون** 1) ағдарилган, тескари, 2) эгилган, букил-
ган; ~ айламак, ~ қилмақ эгмоқ, букмоқ.
- нигунлуқ **نگون لوق** эгрилик, букилганлик; ~ бермак эгрилик
қилмоқ, тескарилик қилмоқ.
- нигунсор **نگون سار** 1) эгилган; 2) тескари; ~ бўлмақ эгил-
моқ.
- нигунсорлик **نگون سارليق** остин-устун қилишлик.
- низом **نظام** тартиб; ~ бермак тартибга солмоқ.
- низор **نزار** озгин, заиф; ~ айламак оздирмоқ; ~ бўл-
мақ, озмоқ, заифлашмоқ.
- ниҳоз **نياز** эҳтиёж, зарурат; ~ аҳли муҳтожлар; ~ кўргузмак
ҳожат чиқармоқ; ~ қилмақ ўтинмоқ, ёлбормоқ.
- нийозманд **نيازمند** 1) муҳтож; 2) ўтинувчи.
- нийозмадлиқ **نيازمنديق** муҳтожлик, ўтинишлик; ~ қилмақ.
ўтинмоқ.
- нийозмандона **نيازمندانه** ҳожат билан, ёлбориб.
- нийрон ва нирон **نيران** нор I нинг кўплиги.
- никот **نکات** тўғриси нукот.
- никуҳиш **نيکوخيش** таъна, маломат.
- нил **نيل** 1) кўк, кўк бўёқ; 2) осмон.
- нилгун **نيلگون** зангори; ~ айвон осмон.
- нилин **نيلين** зангори, кўк.
- ним **نيم** ярим.
- нимбисмил **نيم بسمل** чала сўйилган.

- нимгирд نیم کرد ярим тўғарак.
- нимкора نیم کاره чала, тугалланмаган.
- нимтарг نیم ترک темирдан ясалган бош кийим.
- нимхоб نیم خواب чала уйқу.
- нинак نينك киприк.
- ниол نعال тўғриси ниъол.
- нирон نيران нийрон га қ.
- нисийон نسيان унутуш.
- нисо نسا хотин, аёл.
- нисон نيسان апрель.
- нисор نثار сочиш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмак, сочмоқ
- нисорлиқ نثارلىق чочқилик.
- нисф نصف ярим.
- нифоқ نفاق 1) низо; 2) иккиюзламалик.
- нишаст نشيشت ўтириш; ~ айламак, ~ қилмак 1) қарор топтир-
моқ, ўрнатмоқ; 2) ўтирмоқ.
- нишиб نشيب 1) нишаб, қиялик; 2) пастлик.
- нишман نشيمن уя, ин; ~ қилмак ошиён қилмоқ, ин қур-
моқ.
- нишот نشاط шодлик; ~ айламак шод қилмоқ; ~ бўлмак
шодланмоқ.
- нишотангизлиқ نشاط انگيزلىق шод қилишлик.
- нишотафзолиқ نشاط افزالىق шодлик ҳосил қилишлик.
- нишотхона نشاط خانه шодлик уйи.
- ништар ва наштар نشتر ниш, тиғнинг учи.
- ниъам نعم неъматнинг кўплиги; ~ и равза жаннат неъ-
матлари.
- ниъол نعال наълнинг кўплиги; ~ сафи ковушлар терилган
жой.
- ниқор نقار 1) олиниш; душманлик; 2) сўғишиш, да-
ҳанаки жанг; ~ тушмак жанжаллашмоқ, сўқинишмоқ,
- ниҳод نهاد таъб, мижоз.
- ниҳон نهان яширин; ~ англамак сир деб билмоқ; ~ тутмак,
~ қилмак яширмоқ.
- ниҳоний نهانى яширин.

- НИҲОНТОБ** تېھان تاب яширин аланга.
НИҲОНХОНА تېھان خانە хилватхона.
НОАМНЛИҚ ناامن لىق тинчликсизлик.
НОАҲЛ ناھل ёт, бегона.
НОБ ناب тоза, соф.
НОБИНО نابينا кўр; ~ бўлмақ кўр бўлмоқ.
НОБОИСТ نابايست сабабсиз.
НОБОЛИГ نابالغ балоғатга етмаган, гўдак.
НОВ ناول 1) тарнов; 2) кема.
НОВА ناوہ кичик ҳарбий кема.
НОВАК ناولك 1) ёй ўқчаси; 2) киприк, ~ отмақ ўқ отмоқ
НОВАКАНДОЗ ناولكانداز ўқ отувчи.
НОВАКАҒКАН ناولكانفن ва **НОВАКҒИКАН** ناولكفن ўқ отувчи.
НОВАКАШ ناولكش қурилиш мардикори.
НОВАКОСО ناولكاسا ўқдек.
НОВАКҒИКАН ناولكفن новакаҒкан га қ.
НОВАРД ناولرد жанг.
НОВМИД ناولميد поумид, умидсиз.
НОГИРИФТ ناولگرفت қилиб бўлмайдиган, амалга ошириб бўл-
 майдиган.
НОГУЗИР ناولگزير четлаб бўлмайдиган; зарурий.
НОДИМ ناولدم афсусланувчи, пушаймон.
НОДИР ناولدر камёб.
НОДИРА ناولدرә ягона, ёлғиз.
НОЗИЛ ناولزل тушган; ~ бўлмақ тушмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ
 туширмақ.
НОЗИМ ناولظم тартибга солувчи; шоир; ~ и жавоҳирл-
 асрор сир гавҳарларини тизувчи.
НОЗИР ناولظر кузатиб тургучи; ~ ўлмақ кузатмоқ.
НОЗИРБОНЛИГ ناولظر بان لىغ соқчилик.
НОЗИШ ناولزش эркаланиш.
НОЗПЕША ناولزپيشه нозли қилиқ.
НОЗПАРВАРД ناولزپوررد нозли, ноз қилишга ўрганган.
НОЗУКАНДИШ ناولزكاندیش нозик фикрли, мулоҳазали.

- нойиб **نايب** кўплиги навойиб I ўринбосар, нойиб.
- нойибат **نايبت** кўплиги навойиб II бало, мусибат.
- нойибманоб **نايبمناب** ўринбосар.
- нойим **نايم** уйқудаги киши; ~ бўлмақ ухламоқ.
- нойофт **نايافت** топиб бўлмайдиган.
- нокоста **ناكاسته** тўлиқ, тўлин; моҳи ~ тўлин ой.
- ноком **ناكام** мақсадга етмаган, иложсиз.
- нокомлиғ **ناكامليغ** мақсадга етмаганлик, иложсизлик.
- нокор **ناكار** 1) ишга яроқсиз, кучсиз; ~ бўлмақ кучдан қолмоқ, ишдан чиқмоқ; ~ ўлмақ кучсиз бўлмоқ.
- нол **نال** қамиш, қалам қамиши.
- нолакаш **نالەكش** нола қилувчи.
- нолафикан **نالەفكن** нола қилғувчи, нолали.
- нолон **نالان** нола қилувчи.
- ном **نام** 1) илм; 2) обрў.
- номабар **نامه بر** хат ташувчи.
- номавар **نامه ور** хабарчи; ақл ~ и ақл хабарчиси.
- номавзун **ناموزون** 1) келишмаган, вазнсиз (шеър); 2) нотекис; ақли ~ келишмаганлар, хунуқлар.
- номаоро **نامه آرا** нома безовчи, хушхат.
- номарбут **نامر بوط** боғланмаган.
- номаръий **نامرعى** кўринмаган, эътибор қилинмаган; ~ кўрмак эътиборсиз қолдирмоқ.
- номасийоҳ **نامه سياه** гуноҳкор.
- номасмуъ **نامسموع** эшитилмаган.
- номатбуъ **نامطبوع** ёқимсиз.
- номафҳум **نامفهوم** тушуниб бўлмайдиган.
- номашруъ **نامشروع** шариатдан ташқари, шариатга хилоф.
- номаъдуд **نامعدود** сон-саноқсиз, кўп.
- номақдур **نامقدور** куч етмайдиган, эслаб бўлмайдиган.
- номақтул **نامقتول** ўлдирилмаган, ўлмаган.
- номаҳрам **نامحرم** ёт, бегона.
- номаҳсур **نامحصور** чегарасиз, чексиз.

- номахфузлуғ **نامحفوظلوغ** сақлай олмаслик, яшира олмаслик.
- номвор **ناموار** ном чиқарган, машҳур; ~ айламак номдор қил-
моқ, машҳур қилмоқ.
- номдор **نامدار** машҳур.
- номдорлик **نامدارلىق** машҳурлик.
- номжўй **نامجوى** шуҳратшараст.
- номзад **نامزد** унашилган.
- номий **نامى** шуҳратли, кенг тарқалган.
- номукаррар **نامكرر** такрорланмайдиган.
- номутаноҳий **نامتناهى** чексиз, тугамас.
- нопадид **ناپديد** кўринмайдиган, кўринмас, ғойиб.
- нопадидор **ناپديدار** кўринмайдиган, сезилмайдиган.
- нописанд **ناپسند** номаъқул, назарга илинмайдиган.
- нописандида **ناپسندیده** номаъқуллик.
- нор I **نار** кўшлиги нийрон ва нирон шуъла, ўт, олов.
- нор II **نار** анор.
- норанж **نارنج** 1) апельсиннинг бир тури, 2) сариқ.
- норанжваш **نارنجوش** апельсиндек, сариқ.
- норасо **نارسا** нуқсонли.
- норван **نارون** тик, серсоя дарахт.
- норизоманд **نارضمامند** рози эмас, норози.
- нос **ناس** инсон нинг кўшлиги.
- носабур **ناصبور** сабрсиз.
- носазо **ناسزا** 1) полыйиқ, ножўя; 2) сўкинч; ~ демак
сўкинмоқ.
- носазолиқ **ناسزاليق** полыйиқлик, ножўялик.
- носинос **ناسپاس** ношукр.
- носир **ناصر** кўшлиги ансор кўмаклашувчи.
- носих **ناسخ** бекор қилувчи; ~ айламак бекор қилмоқ.
- носих **ناسح** насиҳат қилувчи; ~ и талхгуфтор аччиқ гапириб
насиҳат қилувчи.
- носоз **ناساز** яхши эмас.
- носозлиғ **ناسازلىغ** нобоплик.

- носўфта **ناسفته** тешилмаган.
- нотавон **ناتوان** заиф, қувватсиз,
- нотавоно **ناتوانا** қудратсиз, кучсиз
- нотануманд **ناتنومند** нотавон.
- нофа **نافه** кийикнинг мушк беzi.
- нофаржом **نافرجام** 1) бахтсиз; 2) бефойда, самарасиз.
- нофаржомлиғ **نافرجامليغ** ёмон оқибатли, шумбахтлилик.
- нофармон I **نافرمان** итоатсиз, фармонга бўйсунмайдиган.
- нофармон II **نافرمان** оч бинафша ранг гул.
- нофармонлиғ **نافرمانليغ** бўйсунмаслик, итоатсизлик.
- нофиз **نافذ** нуфўзли, таъсирли; эътиборли.
- нохалаф **ناخلف** ўрин босмайдиган.
- нохирадманд **ناخردمند** ақлсиз.
- нохирадмандлиқ **ناخردمندليق** ақлсизлик.
- нохўжаста **ناخجسته** бахтсиз.
- ночах **ناچنچ** кичик найза.
- ношикиб **ناشکيب** ва ношикибо **ناشکيبا** сабрсиз.
- ношикибо **ناشکيبا** ношикиб га қ.
- ношинос **ناشناس** таниқсиз, беҳабар.
- ношойист **ناشايست** ва ношойиста **ناشايسته** **НОЛОЙИГ**,
нонуносиб.
- ношойиста **ناشايسته** ношойист га қ.
- ношуқуфт **ناشکفت** очилмаган.
- ноэътимодлиғ **نا اعتمادليغ** ишончсизлик.
- ноқа **ناقه** урғочи туя.
- ноқил **ناول** нақл қилувчи, ҳикоя айтувчи.
- ноқис **ناقص** нуқсонли.
- ноқус **ناقص** катта қўнғироқ.
- ноҳамворлиқ **ناهموارليق** нотекислик, номувофиқлик.
- ноҳанжор **ناهنجار** ноўрин, қўпол.
- ноҳид **ناهيد** Зухра юлдузи.
- ноҳийа **ناحيه** қўплиги навоҳий атроф, чегара.
- ноҳийат **ناحيات** ўлка, мамлакат.

- нубувват **نبوت** пайғамбарлик.
- нудба **ندبه** нола билан йиғлаш.
- нужум **نجوم** нажмнинг кўплиги; ~ фани ~ илми астрономия.
- нузул **نزول** тушиш; ~ айламак, ~ қилмақ тушмоқ.
- нузхат **نزهت** таровату покизалик.
- нук ва нўк **نوك** бирор нарсанинг учи.
- нукот **نكات** нуктанинг кўплиги.
- нуқта **نкте** кўплиги нукот теран маъноли сўз, ҳикмат;
~ йи зойида ўринсиз ҳикмат.
- нуктағўй **نкте گوی** чуқур маъноли сўзлар билувчи.
- нуктадон **نкте دان** маъноли сўзлар айтувчи.
- нуктадонлиқ **نкте دان ليق** нозикфаҳмлилик, чуқур фикрлилик.
- нуктажў **نкте جو** чуқур маъноли сўзлар ахтарувчи.
- нукталиқ **نкте ليک** билимдон.
- нуктаовар **نкте آور** нукта келтирувчи, билимдон.
- нуктапайванд **نкте پيوند** ҳикмат билан сўзловчи.
- нуктапарвард **نкте پرورد** маъноли сўзлар айтувчи.
- нуктарон **نкте ران** маъноли сўзловчи.
- нуктаронлиқ **نкте ران ليق** маъноли сўз айтишлик.
- нуктасанж **نкте سنج** синчиклаб, танлаб сўзлайдиган.
- нуктасоро **نкте سارا** маъноли сўзловчи.
- нуктатироз **نкте طراز** маъноли сўзловчи.
- нуктафишон **نкте فشان** нозик фикрлар айтувчи.
- нуму **نمو** ўсиш.
- нур **نور** кўплиги анвор зиё.
- нурпош **نورپاش** нур сочувчи.
- нурсат **نصرت** 1) зафар, ғалаба; 2) ёрдам.
- нуус **نصوص** насснинг кўплиги; ҳикматга оид бир китоб
номи.
- нусха **نسخه** кўчирилган китоб; ~ мастур айламак китоб
ёзмоқ.
- нутуқчи **نوتوقچى** кичик бир қуш номи.
- нуфуз **نفوذ** 1) таъсир; 2) обрў.

- нуфур **نفور** нафратланиш.
- нухуд **نخود** нўхат.
- нухуст **نخست** илгари, аввал, ~ қилмақ илгариламоқ, олдин-га ўтмоқ.
- нушодир **نشادر** нашатир.
- нушур **نشور** ўликларнинг тирилиши; йавму-н- ~ ўликларнинг тирилиш куни, қиёмат куни.
- нуъмон **نعمان** қон; лолайи ~ қизил лола.
- нуқабо **نقبا** нақиб нинг кўплиги.
- нуқат **نقط** нуқта нинг кўплиги.
- нуқл **نقل** ширинлик.
- нуқрафом **نقره فام** кумушранг, оқ.
- нуқс **نقص** камчилик, нуқсон.
- нуқта **نقطه** кўплиги нуқат учли нарса тегизиш билан қоладиган из, кичик доғ.
- нуқуд **نقود** нақд нинг кўплиги.
- нуқуш **نقوش** нақш нинг кўплиги.
- нуҳ **نه** тўққиз; ~ тоқ тўққиз гумбаз.
- нуҳусат **نحوست** бахтсизлик, омадсизлик.
- нуҳуфт **نهفت** ва нуҳуфта **نهفته** яширин.
- нуҳуфта **نهفته** нуҳуфт га қ.
- нўг **نوگ** тўғриси нук ва нўк.
- нўк **نوك** нук га қ.
- нўш **نوش** 1) ичиш; 2) дори; ~ айламак, ~ этмак ичмоқ.
- нўшдору **نوش دارو** ичиладиган, суюқ дори.
- нўшин **نوشين** мазали, тотли.
- нўшлаб **نوش لب** ширинлаб.
- нўшонўш **نوشا نوش** кетма-кет ичиш.
- нўшханд **نوش خند** чиройли табассум, ~ қилмақ ширин кулмоқ.

О

- об **آب** сув; ~ и оташранг қизил май; ~ и ҳаёт тириклик суви.
- обгина **آبگينه** шиша, биллур, ойна.

- обгир **آبگير** 1) жом, тос; 2) ҳовуз.
- обгун **آبگون** 1) ҳаво ранг; 2) тиниқ, шаффоф; ~ чарх зангори осмон.
- обдор **آبدار** 1) серсув, ширадор, сўлим; 2) салмоқли.
- обид **عابد** кўшлиги **уббод** ибодат қилувчи, **сиғинувчи**; ~ и асном бутларга сиғинувчи.
- обий **آبى** обга мансуб, ҳаво ранг; ~ мудоро қилмақ юмшоқ муомала қилмоқ.
- обила **آبله** 1) қабариқ; 2) чечак, ҳуснбузар.
- обир **عابر** ўткинчи, йўловчи; ~ айламак юргизмоқ.
- обкаш **آبكش** элак, ғалвир.
- обнус **آبنوس** қора дарахт.
- обо **آبا** абнинг кўплиги.
- обод **آباد** I абаднинг кўплиги.
- обод **آباد** II ободон; ~ айламак ободон қилмоқ.
- ободгар **آبادگر** обод қилувчи.
- обпўш **آپوش** сув сотувчи; ~ бўлмақ сув сепмоқ.
- обхўр **آبخور** 1) сув ичувчи; 2) сувлоқ.
- обхўрд **آبخورد** ва обхўриш **آبخوراش** емаклик, ичмаклик.
- обхўриш **آبخورش** обхўрдга қ.
- обшор **آبشار** 1) обдор, серсув. 2) шаршара; ~ дастовиз совға. совға.
- овиза **آويزه** осилган, осиглиқ.
- овон **آوان** он нинг кўплиги.
- овурт **اورت** лунж.
- овуч **آوچ** ҳовуч, кафт, чангал; ~ қоқмақ чапак чалмоқ.
- огаҳваш **آگهوش** хабардорсимон; ~ бўлмақ, хабардор бўлмақ, қўриқламоқ.
- огаҳвор **آگهوار** ҳушёрлик билан.
- одамвийкуш **آدميكوش** одам ўлдирувчи.
- одий **عادى** од қавмига мансуб; ~ лар Од қавмига мансуб кишилар.
- ож **عاج** фил суяги.
- ожил **عاجل** ошиқувчи, пошилувчи; муқтазойи ~ ўлим.
- озар **آذر** ўт, олов; ~ қўймақ ёндирмоқ.

озарм **آزم** 1) уят, номус, ор; 2) ҳурмат, иззат.

озим **هازم** 1) жўнаётган, кетаётган; 2) (бирор нарса қилиш-ни) мўлжаллаётган, ният қилган; ~ бўлмақ жўнатмоқ, кетмоқ, ният қилмоқ.

озмойиш **آزمایش** синов, тажриба; ~ қилмақ, синамоқ.

озмун **آزمون** синов, тажриба; ~ қилмақ синамоқ.

озмунлуқ **آزمون لوق** синашлиқ, тажриба қилишлиқ; толеъи ~ бахт синашлиқ.

озодаваш **آزاده وش** асли тоза, олижаноб.

озодакаш **آزاده كش** баланд, олий.

озодаху **آزاده خو** олий ҳимматли; ~ шаҳ олий ҳимматли шоҳ.

озодкарда **آزاد کرده** озод қилинган.

озурда **آزرده** озор чектирилган, ранжитилган, хафа қилинган; ~ бўлмақ озор чекмоқ, ранжимоқ; ~ қилмақ озор чектирмоқ, хафа қилмоқ.

озурдалиқ **آزرده ليق** хафа қилишлиқ, ранжитишлиқ.

озғурмақ **آزغورماق** тўғриси азғурмақ.

ойилдурмақ **آييلدورماق** айилдурмақ га қ.

ойилмақ **آييلماق** айилмақ га қ.

ойин I **آيين** қоида, расм; одат; ~ эрмақ одат бўлмоқ.

ойин II **آيين** безак; ~ қилмақ безамоқ.

ойина I **آينه** кўзгу.

ойина II **آينه** кўриниш, равиш.

ойинагун **آينه گون** яшил.

ойинадор **آينه دار** сартарош.

ойинасон **آينه سان** тиниқ, тоза.

ойинафом **آينه فام** акс берувчи.

ойинлик **آيين ليق** қоидали.

ол I **ال** тўғриси ал I.

ол II **ال** тўғриси ал II.

ол III **آل** оила.

олабўка ва алабука **الابوكه** ўрдакнинг бир тури.

оламафруз **عالم افروز** дунёни ёритувчи; ~ этмақ дунёни ёритмоқ.

оламафрузлуқ **عالم افروز لوق** дунёни ёритадиган; машъали ~ дунёни ёритадиган машъал, офтоб.

- оламгард **عالم كرد** дунё кезувчи; меҳри ~ қуёш.
- оламгардлик **عالم كردلىق** дунёкезарлик; ~ қилмақ дунё кезмоқ.
- оламгир **عالم كير** жаҳонгир, дунёни олувчи.
- оламор **عالم آرا** ва оламорой **عالم آراى** 1) оламни безатувчи;
2) гўзал.
- оламорой **عالم آراى** оламоро га қ.
- оламсўз **عالم سوز** дунёни куйдирувчи.
- оламтоб **عالم تاب** дунёни ёритувчи.
- оламфуруз **عالم فروز** дунёни ёритувчи.
- олат **آلت** кўплиги олот асбоб, қурол.
- олдарамоқ **الداراماق** тўғриси алдарамоқ.
- олмобош **الماباش** тўғриси алмабаш.
- олойиш **آلايش** кир қилиш, доғ қилиш, булғаш.
- олонг **الانگ** тўғриси аланг.
- олот **الات** олатнинг кўплиги.
- олохон **الاخان** тўғриси алахон.
- олохонлиғ **الاخانلىغ** тўғриси алахонлиғ.
- олочуқ **الاجوق** тўғриси алачуқ.
- олтойи **الطايي** тўғриси алтайи.
- олу **آلو** олхўри.
- олуд **آلود** ва олуда **آلوده** бузулган, булганган.
- олуда **آلوده** олуд га қ.
- олудалиғ **آلوده لىغ** ифлослик, булганганлик.
- ом I **عام** кўплиги аъвом йил.
- ом II **عام** 1) умумий; 2) оддий, одатдаги; 3) халқ; ~ айла-
мак ёймоқ, таратмоқ.
- ома **عامه** 1) ҳамма, барча; 2) оддий халқ.
- омизиш **آمىزش** аралаштириш, алоқа; ~ топмақ аралашмоқ, қў-
шилиб кетмоқ.
- омий **عامى** 1) умумий; 2) саводсиз; ~ киши саводсиз киши;
~ қолмақ саводсиз бўлмоқ.
- омил **عامل** кўплиги уммол 1) хизматчи, хизматдаги киши;
2) гумашта, агент; ~ и девон девон хизматчиси.
- омода **آماده** тайёр, ҳозир ~ айламақ ҳозир қилмоқ, тайёрламоқ;
~ эрмак ҳозир бўлмоқ.

- омож **آماج** нишон.
- оможхона **آماج خانه** ўқ отиш учун қўйилган нишонлар, нишонхона,
- омол **آمال** амалнинг кўплиги; Каъбайи ~ умидлар Каъбаси.
- омоч **آماج** тўғриси омож.
- омочхона **آماج خانه** тўғриси оможхона.
- омузгор **آموزگار** ўқитувчи, муаллим; ~ бўлмоқ ўқитмоқ, муаллимлик қилмоқ.
- омурзиш **آمزش** кечирриш, гуноҳдан кечиш.
- омфириб **عام فريب** сохта.
- он **آن** кўплиги авон дам, чоғ, вақт.
- онгмақ **انگماق** тўғриси ангмақ.
- онгдимоқ **انگديماق** тўғриси ангдимақ.
- оранж **آرنج** тирсақ, қўл.
- ораста **آرسته** ороста га қ.
- ордича **آرديچه** орқасидан, ортидан, кетидан.
- орзухоҳ **آرزوخواه** орзуманд, орзу қилувчи.
- орзухоҳлиғ **آرزوخواهليغ** ~ умидворлик.
- ори I **ارى** тўғриси ари.
- ори II **آرى** ҳа, шундай.
- оришмақ **اريماق** тўғриси аришмақ.
- ориз **عارض** юз берган; ~ бўлмақ юз бермоқ.
- ориза **عارضه** кўплиги авориз ҳодиса, воқеа.
- оритмақ **اريتماق** тўғриси аритмақ.
- ориф **عارف** билимдон, доно, донишманд.
- орифлиғ **عارفليغ** билимдонлик, донолик.
- орифона **عارفانه** доноларча, билимдонлик билан.
- ориг **ارينغ** тўғриси ариқ ва ариғ.
- ориглиқ **اريغليق** тўғриси ариғлиқ.
- оригсиз **اريغسيسز** тўғриси аригсиз.
- оройиш **آرايش** безак; ~ бермақ, ~ кўргузмақ безамоқ;
- оромгир **آرامگير** ором топган.
- оромжўй **آرامجوى** ором изловчи; ~ бўлмақ ором топмоқ.
- оромиш **ارامش** тинчлик, ҳордиқ, фароғат.

- оромрасон **آرامرسان** ором берувчи, етказувчи.
- ороста **آراسته** ва ораста **آرسته** безалган, тартибга
солинган; ~ айламак, қилмақ безамоқ.
ортилмақ **ارتيلماق** тўғриси артилмақ.
- ортуқси **ارتوقسى** тўғриси артуқси.
- ортуқсимақ **ارتوقسىماق** тўғриси артуқсимақ.
- ос **آس** оқсусар, оқсусар пўстин.
- осиб ва осийб **آسيب** 1) офат; 2) зиён, зарар; ~ и хазоний
топмақ сарғаймоқ, дардга чалинмоқ.
- осийб **آسيب** осиб га қ.
- осий **عاصى** гуноҳкор, итоатсиз; ~ бўлмақ гуноҳ қилмоқ.
итоатсизлик қилмоқ.
- осиглиғ **اسيغليغ** гуноҳкорлик, итоатсизлик.
- осиғ **اسيغ** тўғриси асиғ.
- осмонгард **آسمانگرد** осмон кезувчи.
- осмондав **آسماندو** кўкка чопар.
- осмонпаймой **آسمان پيمای** баландга интиладиган.
- осмонтазйин **آسمان تزيين** осмон безакли.
- осор **آثار** асар нинг кўчилиги.
- остин **استين** астин га қ.
- остонбўс **آستان بوس** остона ўпиш.
- осудадил **آسوده دل** осойишта, тинч, хотиржам.
- осудалик **آسوده ليك** тинчлик, осойишталик.
- осудасифатлиғ **آسوده صفتليغ** тинч.
- осудахотир **آسوده خاطر** хотиржам.
- осуғ **اسوغ** тўғриси асуғ.
- оташангез **آتشانگيز** ўт сочувчи.
- оташбор **آتشار** ўт ёғдирувчи.
- оташгаҳ **آتشگه** оташгоҳ га қ.
- оташгоҳ **آتشگاه** ва оташгаҳ ўтхона, ўчоқ, тандир
- оташгун **آتشگون** олов ранг, оловга ўхшаш.
- оташдон **آتشدان** ўтхона, манқал.
- оташдонлиғ **آتشدانليغ** куйдириш, ёндириш.
- оташзада **آتشزده** ўт кетган, ўт тушган.

оташин **آتشین** ўтли, алангали.
 оташкада **آتشكده** оловга сигинувчилар ибодатхонаси.
 оташкорлиқ **آتشكارلىق** гўлоҳлик, ўт ёқишлик.
 оташнок **آتشناك** ўтли, алангали.
 оташолуд **آتش آلود** 1) ўтли, ёлқинли; 2) қизил, қип-қизил.
 оташпараст **آتشپرست** оловга сигинувчи.
 оташпора **آتшپاره** чўғ.
 оташранг **آتش رنگ** олов ранг, алангали.
 оташрез **آتش ريز** ўт солувчи, ёндирувчи.
 оташреза **آتش ريزه** чўғ, учқун.
 оташрезлиғ **آتش ريز ليغ** шуълали.
 оташфиган **آتش فگن** ўт сочувчи.
 оташфишонлиғ **آتش فشان ليغ** ўт сочувчилик, ўт сочарлик;
 ~ қилмақ ўт сочмоқ.
 оташхона **آتشخانه** ўтхона.
 отил **عاطل** бекорчи; 2) бекор, беҳуда; ~ эрмак беҳуда бўлмоқ;
 беҳуда эканини билмоқ.
 отифат **عاطفت** марҳамат, мурувват, илтифот.
 отиқмақ **اتي قماق** тўғриси атиқмақ.
 офариниш **آفرينش** 1) яратиш, яратилиш; 2) борлик, дунё.
 офийат **عافيت** соғлиқ, эсонлик, саломатлик, хотиржамлик.
 офот **آفات** офат нинг кўплиги.
 офоқ **آفاق** уфқ нинг кўплиги.
 офоқгир **آفاق گير** уфқларни забт этувчи.
 офоқсўз **آفاق سوزا** уфқларни куйдирувчи.
 офтоба **آفتابه** обдаста.
 офтобпараст **آفتاب پرست** 1) кунгабоқар; 2) қуёшга сигинувчи.
 офтобрў **آفتاب رو** кунгай, қуёшга қараган жой.
 охир **آخر** кўплиги авохир 1) охир, сўнг; 2) сўнги, охирги.
 охсум **اخصوم** тўғриси ахсум ва ақсум.
 ошиқваш **عاشق ووش** ошиқдек.
 ошиқпешалиқ **عاشق پيشه ليق** ошиқликни ҳунар қилиб олиш.
 ошлиқ **اشليق** тўғриси ашлиқ.

- ошноруй **آشناروی** таниш; ~ кўринмак таниш кўринмоқ.
- ошом **آشام** етиш, ичиш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ, ют-моқ, ичмоқ.
- ошуб **آشوب** ғавго, тўполон, ҳаяжон; ~ солмақ ҳаяжонлан-тирмақ, қўзғамоқ; ~ тушмак ғавго пайдо бўлмақ.
- ошуфта **آشفته** паришон, ҳаяжонли; ~ туш қўрқинчли туш.
- ошуфтаваш **اشفته وش** паришонҳол, ҳаяжонли.
- ошуфтавор **اشفته وار** паришонлик билан, ҳаяжон билан.
- ошуфтасор **اشفته سار** ҳаяжонли.
- ошифтаҳол **اشفته حال** паришонҳол, ҳаяжонли; ~ айламак па-ришон қилмоқ.
- ошифтаҳуй **اشفته حوی** паришонҳол.
- оқил **عاقل** кўнлиги уқало ақлли, эсли.
- оқсум **اقسوم** тўғриси ақсум ва ақсум.
- оғоз **آغاز** бошланиш; ~ айламак ~ қилмақ, бошламоқ.
- оғу **اغو** ва ағу 1) заҳар; 2) аччиқ.
- оғулуқ **اغولوق** заҳарлик.
- оғушта **آغشته** қоришган, аралашган, булганган.
- оҳан **آهن** темир.
- оҳанг **آهنک** ният, қасд, майл; ~ қилмақ ният қилмоқ, ис-тамоқ.
- оҳанг II **آهنک** куй, овоз; ~ тузмак куйламоқ.
- оҳангар **آهنگر** темирчи.
- оҳанглиг **آهنکلیغ** ниятли; саҳиҳ ~ яхши ниятли.
- оҳангудоз **آهنکداز** темирчи, темир эритадиган.
- оҳанжома **آهنجامه** темир кийим.
- оҳанин **آهнин** темирдан ясалган; ~ диз темир қалъа, мустаҳ-кам қалъа.
- оҳанинвор **آهينوار** темирдек; ~ қилмақ мустаҳкамламоқ.
- оҳанпора **آهنپاره** темир парчалари.
- оҳваш **آهوش** оҳли, аламли.
- оҳугирлик **آهوگیرلیک** кийик овлаш.

- падил **پدید** аниқ, очиқ; ~ мақсад аниқ мақсад; ~ ўлмақ пайдо бўлмоқ; очилмоқ; ~ этмак бор қилмоқ, зоҳир қилмоқ.
- пайдор **پدیدار** кўриниб турган, аниқ; ~ ўлмақ пайдо бўлмоқ; ~ айламак кўрсатмоқ.
- падруд **پدرود** хайрлашин; ~ қилмақ хайрлашмоқ.
- пажмон **پژمان** сўлгин.
- пажмурда **پژمرده** сўлгин; эзилган; ~ бўлмақ эзилмоқ; ~ айламак сўлдирмоқ.
- пажмурдалиг **پژمرده لىغ** сўлгинлик, эзилганлик.
- пажуҳ **پژوه** текшириш, таҳқиқ қилиш.
- пай **پى** оёқ, қадам; ~ ба ~ устма-уст; ~ урмақ қадам босмоқ.
- пайваст **پيوست** туташ, кетма-кет; ~ тортмақ кетма-кет ичмоқ.
- пайваста **پيوسته** боғланган, уланган, туташган; ~ қош қўшилган қош.
- пайвасталиқ **پيوسته لىق** ёпишганлик, боғланганлик; ~ бўлмақ боғланмоқ.
- пайк **پيك** хабарчи, хабар етказувчи; ажал ~ и ўлим хабарчиси, Азройил.
- пайкар **پيکار** гавда, қиёфа; пари ~ пари қиёфа; ~ тироз ҳайкалтарош.
- пайкароро **پيکار آراى** ва пайкаророй **پيکار آراى** қиёфани безовчи, оро берувчи.
- пайкаророй **پيکار آراى** пайкароро га қ.
- пайкон **پيکان** 1) ёй ўқлари; 2) ёй ўқининг учи.
- пайконлиг **پيکان لىغ** найзалик.
- пайкор **پيکار** жанг.
- паймон **پيمان** аҳднома; аҳду ~ айламак бирликка аҳд қилмоқ.
- паймона **پيمانه** жом; ~ йи умр умр жоми.
- паймонакаш **پيمانه كىش** соқий.
- паймудалиг **پيموده لىغ** 1) юришлик; 2) ўлчашлик.
- пайом **پيام** ва пайғом **پيغام** хабар, дарак.
- пайомовар **پيام آور** хабар келтирувчи, даракчи.
- пайонай **پايى** кетма-кет, муттасил; ~ бўлмақ доим бўлмоқ.
- пайрав **پيرو** эргашувчи, пзидан борувчи.

- пайравлиқ **پيرولىق** издан боришлик.
- пайса **پيسه** майда пул, чақа.
- пайсипарлиқ **پيسپارلىق** кетидан юришлик.
- пайгом **پيغام** пайом га қ.
- пайгамбаройин **پيغمبر آيين** пайгамбардек.
- пайгомий **پيغامى** хабар берувчи.
- пайгомрасон **پيغام رسان** хабар етказувчи, хабарчи.
- пайгор **پيغار** ва пайгора **پيغاره** тухмат, игво.
- пайгора **پيغاره** пайгор га қ.
- паланг **پلنگ** қоллон, йўлбарс.
- палангий **پلنگى** паланг га мансуб, ола-була.
- палид **پليد** ифлос.
- палла **پله** оёқ пошнаси, оёқ изи.
- панд **پند** ўғит.
- пандпазир **پند پذير** насиҳат таъсир қиладиган.
- панж **پنج** беш; ~ ганж 1) беш хазина; 2) «Хамса» асари.
- панжаварлиқ **پنجه ورلىق** зўравонлик.
- паранд **پرند** 1) оддий ипак мато; 2) тиг, шамшир, найза.
- парастанда **پرستنده** тобе, хизматкор, ғулом, навкар.
- парастандалик **پرستنده لىق** хизматкорлик, навкарлик.
- парастинш **پرستش** сиғиниш.
- парастор **پرستار** 1) хизматкор, ходим; 2) ғамхўр.
- парасторлиқ **پرستارلىق** қараш, парвариш, тарбия қилиш (мас., беморни).
- парварда **پرورده** тарбия қилинган, парваришланган.
- парвезан **پروريزن** элак, ғалвир
- парвин **پروين** Хулкар юлдузлар туркуми.
- парво **پروا** ва парвой **پرواى** қўрқиш.
- парвой **پرواى** парво га қ.
- парвоначи **پروانه چى** подшоҳнинг ҳукмини етказувчи.
- парвор **پروار** ва парворий **پروارى** парвариш қилинган, семиртирилган.
- парворий **پروارى** парвор га қ.

- паргола **پرگاله** ва паркола **پرگاله** парча, бўлак.
- паргар **پرگر** циркуль.
- пардабоф **پرده باف** парда тўқувчи.
- пардавар **پرده ور** парда тўқувчи.
- пардадар **پرده در** парда йиртувчи, сир очувчи.
- пардадарлиг **پرده در ليغ** ранжитиш, ҳақорат қилиш.
- пардадор **پرده دار** (иккинчи сирни) сақловчи.
- парданишин **پرده نشين** 1) пардада ўтирувчи; аруси ~ пардада ўтирувчи келин; 2) ҳаёли аёл.
- пардапўш **پرده پوش** парда ёпувчи, сир яширувчи; ~ келмак сир яширмоқ.
- пардарабо **پرده ربا** пардани қўтарувчи; ~ ўлмақ, сирни очмоқ.
- пардозлиг **پرداز ليغ** жилоли нағма куйин безовчи; ~ айламак безамоқ.
- пардохт **پرداخت** пардоз, жилолаш; ~ қилмақ жило бермоқ.
- парзада **پرزده** чакич урилган; ~ ўтмақ, чакичланган нон.
- паризода **پريزاده** пари урган, жин урган.
- парикаш **پريکش** пари элтувчи.
- парисон **پريسان** паридек; ~ эрмақ парига ўхшамоқ.
- парихон **پريخان** сеҳргар; жинларни чақирувчи (киши).
- парихонлиг **پريخان ليغ** жодугарлик.
- парипон **پريشان** тўзилган, ёйилган; ~ ҳол безовта; ~ бўлмақ тўзимоқ сочилмоқ.
- парканд **پرکند** парча, бўлак; ~ қилмақ парчаламоқ, бўлиб ташламоқ.
- парков **پرکاو** қирқиш, буташ.
- парнийоний **پرنیانی** гулдор ипак мато.
- парра **پره** паррак.
- паррон **پران** учувчи; ~ этмақ, ~ қилмақ учирмоқ.
- парронлиг **پران ليغ** учқурлик.
- партав **پرتو** нур; ~ солмақ ёритмоқ.
- партавлиг **پرتوليغ** нурлилиқ.
- партов **پرتاو** улоқтириш; ~ отмақ, улоқтирмоқ.
- пархош **پرخاش** 1) жанжал, муштлашиш; 2) жанг, уруш; ~ қилмақ уришмоқ.

- пархошжўй **پر خاش جوى** жанжал изловчи, уруш қидирувчи.
- парчам **پرچم** 1) байроқ ёки найзага илинган пошук;
2) кокил, соч.
- парҳезкор **پر هيز كار** тийилувчи, парҳезга амал қилувчи.
- پنخسر** тарқатиш, ёйиш; ~ айламак тарқатмоқ, ёйиб юбормоқ.
- папиз **پشيز** чақа, майда пул; бир ~ бир пул; ~ етиш-мак арзонга олинмоқ; ~ кўринмак арзон деб билмоқ.
- пашмина **پشمينه** 1) жун мато; 2) жун кийим.
- пағом **پغام** пайғомнинг қисқаргани.
- пахлушикоф **پهلوشكاف** биқинни тешиб ўтувчи; ~ бўлмақ биқинни тешиб ўтмоқ.
- пелтак **پلتك** дудуқ, чучук тилли.
- перойа **پيرايه** зийнат.
- пероҳан **پيراهن** кўйлак.
- песа **پيسه** 1) ола-була; 2) ола-була от.
- печ **پيچ** 1) эгиклик; 2) буралиш; ~ ўрмақ буралмоқ;
~ қилмақ уламоқ, қўшмоқ.
- печ дар печ **پيچ در پيچ** чигал.
- печида **پيچيده** буралган.
- печин **پيچين** мураккаб.
- печини **پيچش** қийналиш; ~ айламак қийналмоқ.
- печ-печ **پيچ پيچ** чигал; ~ эрмак чигал бўлмоқ.
- пеш **پيش** олд, рўпара.
- пеша **پيشه** касб.
- пешавар **پيشه ور** косиб.
- пешаварлик **پيشه ورليك** косиблик.
- пешакор **پيشه كار** устакор.
- пешгаҳ **پيشگه** олд.
- пешдод **پيشداد** адолат ҳомийси, «додига қулоқ берувчи».
- пешдодий **پيشدادى** Эрон шоҳларидан бир сулола.
- пешкаш **پيشكش** тортиқ.
- пешон **پيشان** олд, қарши (томон).
- пешрав **پيشرو** олдинда юрувчи, илғор.
- пешхайл **پيشخيل** гуруҳ боши, раҳбар.

- пилпойа** پىلپايە катта биоларда ёғоч устунларининг тагига қўйиладиган тош, зеркунда, тагтош.
- пилтак** پىلتەك тўғриси **пелтак**.
- пиндор** پىندار мағрурлик, ўзини баланд тутуш, такаббурлик.
- пироманд** پىرامند улуғвор, ҳурматга сазовор.
- пирзол** پىرزال камшир.
- пирона** پىرانه қариларча, оқилона.
- пиронарой** پىرانه راي қарияларга хос фикр, ақлли фикр.
- пироста** پىراسته безакли.
- писанд** پسند маъқуллаш; ~ айламак маъқулламақ; ~ этмак маъқул кўрмоқ.
- писандида** پسندیده маъқул тушган, ёқтирилган; ~ **тушмак** ёқтирмоқ.
- писандлиқ** پسندلىق маъқул кўришлик, ёқтиришлик.
- пой** پا ва **пой** پاي оёқ.
- побаст** پابست ва **пойбаст** پايابست 1) асир; 2) боғланган; бўлмақ; ~ **ўлмақ** боғланмоқ; 3) ошиқ.
- побастлиғ** پابستلىغ асирлик.
- побўс** پابوس ва **пойбус** پايبوس оёқ ўпиш.
- подаш** پاداش 1) мукофот; 2) жазо, қасос.
- пой** پاي но га қ.
- пойа** پايە 1) пойдевор, асос; 2) мартаба, даража.
- пойалиқ** پايه لىق асослик, таглик.
- пойанда** پاينده барқарор.
- пойандалиқ** پاينده لىق қатъийлик.
- пойбанд** پايبند оёғи боғланган.
- пойбаст** پايابست побаст га қ.
- пойбаста** پايابسته иқтидорсиз.
- пойбўс** پايبوس побўс га қ.
- пойдор** پايدار барқарор, маҳкам; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** маҳкам бўлмақ; ~ **қилмақ** барқарор қилмоқ.
- пойиннараст** پايين پرست пастда ўгиришни истовчи, камтарлик қилувчи; ~ **эрмак** камтарлик қилмоқ.
- пойкор** پاىكار хизматкор.
- пойкўб** پاىكوب оёқ тепкилаш; ~ **ўлмақ** сакрамоқ, тепкиланмоқ.

- поймардлик **پايمردليغ** кўмаклашиш; ~ қилмақ кўмаклашмоқ.
- пойон **پايان** сўнг, ахир.
- покбоз **پاكباز** садоқатли ошпақ, ҳалол, тўғри юрувчи.
- покдаст **پاكداست** ҳурматли.
- покдоман **پاكدامن** ва **پاكدامان** покдомон ифғатли, пок; ~ айламақ тозаламоқ, покиза қилмоқ.
- покдомон **پاكدامان** покдоман га қ.
- покдомонлик **پاكدامانليغ** ифғатлилиқ, ахлоқий поклик.
- покзод **پاكزاد** зоти тоза.
- покпайванд **پاكپيوند** асли тоза.
- покрав **پاكرو** тоза юрувчи.
- покравлик **پاكروليق** ахлоқий поклик.
- покрў **پاكرو** юзи тоза, оқ юзли.
- покфар **پاكفر** тоза.
- покшиор **پاكشعار** тоза хулқли.
- полуда **پالوده** соф, тоза; ~ йи душоб тоза шинни.
- полудалиқ **پالودهليق** тозалиқ.
- помол **پامال** оёқ ости қилинган, эзилган.
- порсо **پارسا** тақводор, художўй.
- порсоваш **پارساوش** художўй сингари.
- порсолик **پارساليق** тақводорлик, художўйлик.
- порсосўзанда **پارساسوزنده** порсоликка ўт қўювчи.
- пору **پارو** ёғоч курак.
- пос **پاس** 1) сақлаш, қоровуллаш; 2) туннинг бир қисми; 3) эътибор, ҳурмат.
- посух **پاسخ** жавоб.
- пощандалиқ **پاشندهليق** сепишлиқ, сочишлиқ.
- пошикаста **پاشكسته** оёғи синиқ.
- поғунда **پاغنده** пахта, титилган пахта.
- пуд **پود** ва пуда **پوده** арқоқ (газлама кўндалангининг номи).
- пуда **پوده** пуд га қ.
- пузишпазир **پزيرش پازير** кечирувчи.
- пул I **پل** кўприқ.

- пул II پول ақта.
- пур پر тўла, тўлдирилган; ~ қилмақ тўлдирмақ.
- пурбор پر بار серёгин; абри ~ ёгинли булут.
- пургў پر گو сергап, эзма.
- пургўйлуқ پر گویلوқ эзмалиқ, сергаплиқ.
- пурдардий پر دردی дардли, аламли; ~ сўз дардли гап.
- пурдил پر دل юракли, касур.
- пуржамъ پر جمع зич, тиғиз йиғин; ~ бўлмақ зич бўлиб йиғилмоқ.
- пуржўш پر جوش қайноқ.
- пуркор پر کار ишчан.
- пуркорлиғ پر کارلیغ ишчанлик.
- пурмакр پر مکر ҳийлакор.
- пурнур پر نور нурли, нурга тўла; ~ ўлмақ нурга тўлмақ.
- пурофат پر آفت серофат.
- пурошуб پر آشوب серҳаяжон; ~ бўлмақ жуда ҳаяжонли бўлмақ
- пурпеч پر پیچ чигал.
- пурсўз پر سوز қаттиқ куйдирувчи.
- пуртоб پر تاب 1) серчигал, сиртмоқли; гисуйи ~ серчигал соч. 2) нурли, шуълали.
- пурфан پر فن маккор; чархи ~ маккор фалак.
- пурфанлиқ پر فنلیق маккорлик; ~ қилмақ, маккорлик қилмоқ
- пурфусун پر فسون сермакр.
- пурхам پر خم жингалакли, буралиб кетган.
- пурхатар پر خатар серхатар.
- пурхирад پر خرد серақл.
- пурхор پر خار сертикан.
- пурхун پر خون қонли, қон тўла; дийдайи ~ қон тўла кўз.
- пурчин پر چین серажин, ажин босган; ~ ораз ажин босган юз.
- пуршикан پر شکن 1) синиғи кўп; сертуғун, жингалак; ~ зулф ўрим халқаси кўп соч, жингалак соч.
- пуршўр پر شور серғавғо; ~ хотир серғавғоли хаёл.
- пурқаҳр پر قهر ғазабли, ғазабга тўла.
- пурҳўйла پر حيله ҳийласи кўп.

пурҳол **پرحال** хурсанд, шод; ~ бўлмақ шодланмоқ.
 пурҳолат **پرحالت** турли ҳол; ҳар хил кўриниш; ~ бўлмақ
 тусланмоқ, турли ҳолга тушмоқ.
 пурҳубоб **پرحباب** серкўпик.
 пурҳунарлик **پرهنرليق** устакорлик, тажрибакорлик.
 пушт **پشت** насл; киши ~ и одам насли; 2) орқа, кейин.
 пўй **پوي** югуриш, чопиш; ~ урмақ югурмоқ.
 пўйа **پويه** югуриш, елиш, чопиш.
 пўйагар **پويه گر** юрувчи, югурувчи, пойгачи.
 пўйазап **پويه زن** қадам босувчи, юрувчи.
 пўйанамо **پويه نما** тез борар каби
 пўйанда **پوينده** тез юрар; тез юриш.
 пўйандалик **پوينده ليغ** тез юрарлик, тез юришлик.
 пўлок **پولاك** баллқ қаноти; ёй ўқинишг пати.

Р

рабб **رَب** кўнлиги арбоб 1) хўжа, эга; 2) тангри; ~ у-л-оламин
 дунёлар тангриси; ~ и гафур кечирувчи тангри.
 раббано **رَبنا** эй бизнинг тангри.
 раббоний **رَباني** тангрига мансуб, олими ~ илоҳиёт олими,
 улуми ~ илоҳий илмлар.
 рабиъ **رَبيع** баҳор.
 рабиъу-л-аввал **رَبيع الاول** ҳижрий йил учинчи ойининг номи.
 рабойанда **رَباينده** тортувчи, жалб қилувчи, жозибали.
 рабойандалик **رَباينده ليغ** жозибадорлик, ўзига тортувчанлик.
 работ **رَباط** карвонсарой, мусофирхона.
 рабт **رَبط** боғлаш; ~ айламақ, ~ бермақ боғламоқ;
 рабуд **رَبود** тортиш; ~ тиламақ қайтармоқ.
 рабуда **رَبوده** тортиб олинган, тортилган; ~ айлаб олмақ
 тортиб олмақ.
 рабъ **رَبع** 1) манзил; 2) маҳалла.
 раванда **رَونده** юрувчи, кезувчи, мусофир.
 равза **رَوْضه** кўнлиги рийоз 1) боғ; 2) жаннат; ~ йи дори-
 л-бақо, ~ йи ржавон, ~ йи худд жаннат боғи.

- равзан **روزن** туйнук, дарча, тешик; ~ - ~ илма-тешик.
- равнақфизой **رونق فزای** равнақли, мунаввар, нурли ~ бўлмақ
мунаввар бўлмоқ.
- равойиҳ **روايح** ройиҳа нинг кўплиги; ~ таййиба яхши ҳидлар.
- равон **روان** юрвчи: ашки ~ оқар кўз ёши; оби ~ оқар сув;
~ айламак юргизмоқ, тўкмоқ; 2) тез; ~ битмак
тез ёзмоқ; ~ бўлмақ юрмоқ; ~ этмак юргизмоқ; 3) жон;
~ киргизмак жон бермоқ, тирилтирмоқ.
- равона: **روانه** ~ айламак 1) юргизмоқ; 2) тўкмоқ.
- равонбахш **روان بخش** жон бахш, жон берувчи.
- равонбахшлиқ **روان بخشليق** жон бахшлик; ~ қилмақ жон
бахшлик қилмоқ.
- равоносо **روان آسا** жонбахш.
- равонпарвар **روان پرور** жонпарвар.
- равотиб **رواتب** ротиб нинг кўплиги.
- равоқ **رواق** гумбаз; айвоц.
- равшанравиш **روشن روش** кўринарли, кўримли, ~ равшанра-
вон нурга интилувчи.
- равшанрой **روشن رای** билимли, зиёли.
- равҳ **روح** севинч; беандоза ~ чексиз севинч.
- раг **رگ** томир; ~ узмак томир узмоқ; имон ~ и дин асоси.
- райосат **رياست** раислик, бошқаришлик.
- райоҳин **رياحين** райҳон нинг кўплиги.
- ража **رژه** қараш, парвариш қилиш; ~ чекмак қарамоқ,
парвариш қилмоқ.
- ражө **رجا** умид қилиш, тилаш.
- ражулиййат **رجوليت** эркаклик, мардлик.
- ражват **رجوت** қайтиш, чекиниш.
- раз **رز** ток, узум; ~ фарзанди, ~ қизи май, шароб.
- раззоқ **رزاق** ризқ берувчи; ~ келмак ризқ бермоқ.
- разил **رذيل** кўплиги арзол паст, тубан (киши); ~ и даний
бевафо дунё.
- разилвап **رذيلوش** пасткаш, тубан; ~ эл пасткаш халқ.
- разм **رزم** жанг; ~ айламак, ~ қилмақ жанг қилмоқ.
- размгоҳ **رزمگاه** жанг майдони; ~ майдони жанг майдони.

- размсаз رزمساز жангчи.
- раиййат رعيت раъиййат га қ.
- раиййатнавоз رعيت نواز халқпарвар.
- райҳон ريحان кўплиги райоҳин гул номи.
- райҳоний ريحاني райҳон исли.
- рам رك тўғриси раг.
- ракик ركيك 1) дағал, қўпол; 2) суст, заиф; ~ гуфтор қўпол сўз.
- рам رم чўчиш, хуркиш; ~ ўлмақ, чўчимоқ, хуркмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ чўчитмоқ, хуркитмоқ.
- рама رمه 1) гала; 2) пода.
- рамад رمد кўз қизариши.
- рамақ رمق сўнги нафас.
- рамз رمز белги, аломат, ишора.
- рамида رميده чўчиган, хурккан; ~ бўлмақ чўчимоқ, хуркмоқ; ~ хотир хаёли қочган.
- рамим رميم чирик, чириган; азмаи ~ чириган суяк.
- рамл رمل қум; ~ машқи қум билан фол очишни ўрганиш; ~ чекмақ қум билан фол очмоқ.
- раммол رمال фолбин, қум билан фол очувчи.
- рамон رمان хурккан, чўчиган; ~ эрмақ чўчимоқ, хуркмоқ.
- ранг رنگ 1) бўёқ, тус; қаро ~ қора бўёқ. 2) режа; ~ сайд этмақ ов режасини тузмоқ.
- рангин رنگين рангли, ранг-баранг; ~ бўлмақ бўялмоқ; қизармоқ.
- ранглиг رنگليغ : ~ сўз жимжимадор гап.
- рангомиз رنگ آميز рангларни аралаштирувчи; ~ гуногушлиг ранг-баранглик.
- рангрезлик رنگريزليک бўёқчилик; ~ иши бўёқчилик ҳунари.
- рангий رنگي машаққат, қийинчилик; ~ га солмақ қийнаб қўймоқ.
- ранжа رنجه 1) меҳнат; қадам ~ айламақ қийин бўлса ҳам бо-риб келмоқ; 2) безовталиқ; ~ га қолмақ безовта бўлмоқ; 3) озор чекмоқ.
- ранжида رنجيده ранжигап.
- ранжон رنجان хафа бўлиш, ранжиш; ~ бўлмақ хафа бўлмоқ, ранжимоқ.

- ранжпаймой رنجبيماى ранжиган.
- равжпарвар رنجپورود дардпарвар; ~ ўлмақ ҳамдард бўлмоқ.
- ранжур رنجور касалманд, дардманд; ~ бўлмақ қийналмоқ.
- ранжурлуг رنجورلۇغ касаллик, беморлик.
- ранжфарсой رنجفارساى машаққатни олиб ташловчи; ~ бўлмақ машаққатсизлантирмоқ.
- расад رصد 1) юлдузлар ҳаракатини кузатиш; 2) юлдузлар ҳаракатига қараб келгуси ишларнинг кайфиятини аниқлаш; ~ боғламақ астрономик жадвал тузмоқ.
- расадбанд رسدبند мунажжим.
- расан رسن арқон, иш.
- расм رسم кўплиги русум одат, удум.
- расойил رسايل рисола нинг кўплиги.
- раста رسته 1) саф, қатор; 2) озод бўлган, қутулган; қутулмоқ, озод бўлмоқ.
- растгор رستگور қутулган, халос бўлган, озод бўлган; ~ бўлмақ қутулмоқ, озод бўлмоқ.
- расул رسول кўплиги русул элчи, пайғамбар; ~ и араб Муҳаммад пайғамбар.
- расулона رسولانه пайғамбарона, пайғамбарларча.
- расулу-я-лоҳ رسولالله Оллоҳнинг элчиси.
- ражб رجب ҳўл, нам, юмшоқ; ~ у-л-лисон қилмақ гапирмоқ, ошкор қилмоқ.
- ратл رطل қадаҳ.
- рафиъ رفيع юксак, баланд, буюк; ~ айламақ юксалтирмоқ, баланд кўтармоқ.
- рафоҳийят رفاھيت фаровонлик, маъмурлик, тўкин-сочинлик.
- рафраф رفراف ёстиқ.
- рафтор رفتار муомала; ~ солмақ, ~ этмак юрмоқ.
- рафъ رفع кўтариш; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ кўтарилмоқ; ~ этмак кўтармоқ.
- рафъат رفعت тўғриси рифъат.
- рах رخ чизиқ; ажин.
- рахна رخنه дарз, ёриқ, тешик, тирқиш; ~ солмақ путур етказмоқ; ~ тушмақ путур етмоқ.

- рахт رخت буюм.
- рахш رخش 1) қизил; 2) югурик от, тулпор; ~ сурмак от юргиз-моқ, уруш қилмоқ.
- рахшанда رخشنده ялтироқ, порлоқ.
- рахшандалик رخشنده ليك ялтироқлик, нурллилик.
- рахшон رخشان ялтироқ, порлоқ.
- рашаҳот رشحات рашҳа нинг кўплиги.
- рашид رشيد 1) мард; 2) ақли бутун, оқил.
- рашҳа رشحه кўплиги рашаҳот томчи.
- раъд رعد момақалдироқ.
- раъиййат ва райиййат رعيت кўплиги раъойо ҳалқ, уммат, фўқаро.
- раъйат رعيت байроқ.
- раъойо رعايا раъиййат нинг кўплиги.
- раъс راس бош; ~ ан бар ~ устма-уст.
- раъфат ва рофат راءت шафқат қилиш.
- раъша رеше 1) титроқ; 2) қалтираш.
- рақам رقم кўплиги арқом ва руқум соннинг ёзувдаги белгиси; ~ чекмак ёзмоқ.
- рақамзад رقمزد ёзиш.
- рақамзада رقمزده ёзилган, битилган.
- рақамзан رقمزن ёзувчи, котиб.
- рақамкор رقمكار рақам қилувчи, ҳисобчи.
- рақамхон رقمخان ўқувчи, билувчи.
- рақамсанж رقمسنج донишманд, билимдон.
- рақба رقيه : ер ~ си ер мулки.
- рақиқ رقيق бўш, майин; ~ қалб таъсирчан, кўнгилчан.
- рағбат رغبت интилиш, орзу, иштиёқ, майл; ~ айламак, ~ қилмақ интилмоқ.
- рағбатнамой رغبت نماي рағбат кўрсатувчи; ~ бўлмақ интилмоқ.
- рағим رعيم 1) истамовчи; 2) мажбур бўлган.
- раҳ ره роҳ II га қ.
- раҳба رحبه 1) кенг хона; 2) кенг жой.
- раҳмвор رحموار тезу равон; ~ эрмак тезу равон юрмоқ.

раҳгузар **رهگذر** ва раҳгузор **رهگذار** 1) йўловчи; 2) ўтиш йўли.
 раҳгузор **رهگذار** раҳгузар га қ.
 раҳзан **رهزن** роҳзан га қ.
 раҳзанлиқ **رهزنلىق** роҳзан га қ.; ~ этмак йўл тўсарлик қилмоқ.
 раҳил **رحيل** жўнаш, кетиш, кўчиш; ~ қилмақ кўчмақ.
 раҳилкуш **رحيلكوش** йўловчи, йўлга солувчи.
 раҳим **رحيم** раҳм қилувчи; ~ ўлмақ раҳмли бўлмоқ.
 раҳимаҳу-л-лоҳу **رحمه الله** Оллоҳ унга раҳм қилсин.
 раҳкуб **رهكوب** йўл босувчи, йўлланувчи; ~ бўлмақ йўлга
 отланмоқ.
 раҳмат **رحمت** раҳмдиллик, марҳаматлилик; ~ у-л-лоҳ.
 Оллоҳнинг марҳамати; ~ қилмақ раҳмдиллик қилмоқ;
 Олоҳ ~ ига восил бўлмақ, Оллоҳ ~ ига бормақ ўлмоқ.
 раҳматфизой **رحمتفزاى** раҳмдиллик қилувчи, марҳамат қи-
 лувчи.
 раҳмон **رحمان** раҳм қилувчи.
 раҳмоний **رحمانى** илоҳий; ~ бўлмақ илоҳий бўлмоқ.
 раҳн **رهن** гаров; ~ этмак гаровга қўймоқ.
 раҳнавард **رهنورد** роҳнавард га қ.
 раҳнамулуқ **رهمنولوق** йўлбошчилик; ~ қилмақ йўлбошчи-
 лик қилмоқ.
 раҳнамун **رهمنون** роҳнамун га қ; ~ айламак йўл кўрсат-
 моқ.
 раҳнамунлуқ **رهمنونلوق** йўл кўрсатувчилик; ~ қилмақ йўл
 кўрсатмоқ.
 раҳолиқ **رهالىق** озод, халос қилиш; ~ бўлмақ озод бўлмоқ,
 халос бўлмоқ.
 раҳрав **رهرو** роҳрав га қ.; ~ ўлмақ йўл юрмоқ.
 раҳшунос **رهشناس** роҳшунос га қ; ~ бўлмақ йўл танимоқ.
 раҳмфиканда **رحمفكنده** йўлга ташланган.
 рев **ريو** макр; ҳийла; ~ айламак ҳийла қилмоқ.
 реза **ريزه** майда.
 резачин **ريزهچين** қолган овқатни еювчи.
 резон **ريزان** тўкилувчи, сочилувчи,
 реза-реза **ريزه ريزه** майда-майда; ~ айламак, ~ қилмақ
 майдаламоқ, тўғрамоқ.

- реш **ریش** 1) яра; 2) яраланган; ~ тан яраланган тан; ~ айла-мак, ~ этмак яраламоқ.
- реша **ریشه** илдиз.
- рибқа **ریقه** 1) зулм; 2) сиртмоқ.
- ридо **ردا** елкага ташланадиган мато, рўмол.
- рийо **ریا** мунофиқлик, икки юзламачилик.
- рийоз **ریاض** равза нинг кўплиги.
- рийозат **ریاضت** тийиниш, ўзини дунё лаззатларидан тийиниш; ~ тоши оғирлик.
- рийозий **ریاضی** риёзатли, тийилувчи.
- рийозот **ریاضات** рийозат нинг кўплиги.
- рийоний **ریانی** риёкор, мунофиқ; шайхи ~ мунофиқ шайх.
- рийокаш **ریاکش** риёкор, мунофиқ.
- рийолиқ **ریالیق** мунофиқлик.
- рийосат **ریاست** бошчилик, раҳбарлик; ~ қилмақ бош бўлмоқ
- рийоҳ **ریاح** рих нинг кўплиги; ~ ғубори шамол тўзони.
- рижол **رجال** ражул нинг кўплиги.
- ризвон **رضوان** жаннат; равайи ~ жаннат боғи.
- ризо **رضا** розилик, кўниш; ~ аҳли рози бўлувчилар, кў-нувчилар.
- ризожўй **رضاجوی** ризолик истовчи.
- ризоманд **رضامند** рози, кўпган; ~ бўлмақ кўпмоқ,
- ризқ **رزق** кўплиги арзоқ насиба.
- рикоб **رکاب** узанги.
- ринд **رند** майпараст.
- риндваш **رندوش** мард.
- риндона **رندانه** мардона.
- рисола **رساله** кўшлиги расойил 1) хат, мактуб; 2) асар.
- рисолат **رسالت** пайғамбарлик.
- рисолатойин **رسالت آیین** пайғамбар кўринишли.
- рисолатпапоҳ **رسالت پناه** пайғамбар ҳомийси, пайғамбар ҳи-моячиси.
- рифъат **رفت** 1) кўтариш, баландлаш; 2) юқори мартаба.
- рифъатфизой **رفت فزای** улуғлик орттирадиган.

- рифқ **رفق** лутф, меҳрибонлик; ~ айламак меҳрибонлик қилмоқ, лутф кўрсатмоқ.
- ришва **رشوه** пора; ~ бермак пора бермоқ.
- ришватхўр **رشوتخور** порахўр.
- ришта **رشته** 1) ип; 2) тор; Марям ~ си Биби Марям Исо пайгамбарга тўқиб берган хирқа учун ишлатган ишлар.
- риштатоб **رشته تاب** эшиб пиштилган.
- риққат **رقت** возиклик, юмшоқлик.
- ришханд **ريشخند** 1) масхара қилиш, пичинг қилиш.
- риҳ **ريح** кўплиги рийоҳ шамол.
- риҳлат **رحلت** кўчиш; ~ кўсин чалмақ ўлмоқ.
- робия **رابيع** тўртинчи; ~ уҳум калбуҳум уларнинг тўртинчиси уларнинг итидир («ал-Қаҳф» сурасида ҳикоя қилинган ғорда 309 йил ухлаб турган уч ўсмир ва уларнинг итига ишора).
- робита **رابطة** муносабат, алоқа.
- ровий **راوى** ривоят қилувчи.
- рожиъ **راجع** 1) қайтувчи; ~ бўлмақ қайтмоқ; 2) боғланган тегишли.
- рожиҳ **راجح** 1) лойиқ; ~ этмак лойиқ кўрмоқ; 2) устун, ортиқ; 3) эҳтимолли.
- роз **راز** сир.
- розалиқ **رازه ليق** тош йўнувчи; ~ санъати тош йўниш ҳунари
- роздор **رازدار** 1) сирдош; 2) ишончли, амин (киши).
- розиқ **رازق** ризқ берувчи, ризқлантирувчи.
- розжў **رازجو** сир изловчи.
- розпардоз **رازپرداز** маҳфий, сирли.
- роиз **رايز** ўргатувчи; ишқ ~ и ишқ ўргатувчиси.
- ройҳа **رايحه** ройиҳа га қ.
- рой **راى** ва раъй **راى** фикр, ўй.
- ройат **رايت** раъйат га қ.
- ройзан **رايزن** фикр билдирувчи.
- ройпж **رايج** ва ройижа **رايجه** ишлатиш, муомалага киришиш (пулни).
- ройижа **رايجه** ройиж га қ.

- ройиҳа **رایحه** кўплиги равойиҳ яхши ҳид.
- рокиб **راكب** отлик; ~ и самоватпаймо осмонга чиқувчи.
- рокиъ **راکع** тиз чўкувчи; ~ ўлмақ тиз чўкмоқ.
- ром **رام** 1) бўйсунувчи, бўйин эгувчи; 2) қўлга ўргатилган;
~ айламақ, ~ қилмақ бўйсундирмоқ; ~ бўлмақ,
~ ўлмақ бўйсунмоқ.
- ромиш **رامش** хушчақчақлик, шодлик.
- ромиҳ **رامح** тез учар, тез юрар; симоҳи ~ тезучар юлдуз.
- росих **راسخ** қаттиқ турувчи, маҳкам турувчи; ~ бўлмақ
барқарор бўлмоқ; ~ тутмақ қатъий турмоқ.
- ростбасар **راست بصر** тўғри кўз.
- ростгом **راستگام** тўғри юрувчи.
- ростгор **راستگار** қутулиш; ~ бўлмақ қутулмоқ.
- ростмонанд **راستمانند** ростмисол, ростга ўхшаш.
- рострав **راسترو** тўғри юрувчи.
- ростравлиқ **راسترو ليق** тўғрилиқ, ҳалоллик.
- ротиб **راتب** кўплиги равотиб 1) белгиланган, тайинланган;
2) пул, ҳақ.
- ротиба **راتبه** тайин қилинган (ҳақ, нафақа).
- рофат **رافت** раъфат га қ.
- роқий **راقي** сеҳргар, сеҳр.
- роқим **راقم** хат ёзувчи, котиб.
- роғ **راغ** ўтлоқ, дала.
- роғиб **راغب** истовчи, интилувчи.
- роҳ I **راح** май, чоғир.
- роҳ II **راه** ва **ره** раҳ йўл.
- роҳатайн: **راحتين** ал-йаъсу ихда-р-роҳатайн умидсизлик—
икки роҳатнинг бири.
- роҳзан **راهزن** ва раҳзан **رهزن** йўл тўсар, қароқчи.
- роҳзанлиқ **راهز نليق** ва раҳзанлиқ **رهزن ليق** йўл тўсарлик,
қароқчилик.
- роҳиб **راحب** кўшлиги руҳбон **رحبان** нассорийлар рабҳари,
муришди.
- роҳила **راحله** улов.
- роҳнавард **راهنورد** ва раҳнавард **رهنورد** йўловчи, кезувчи.

роҳнамун **راهنمون** ва раҳнамун **رهمنون** йўл кўрсатувчи.
роҳрав **راهرو** ва рəҳрав **رهرو** йўловчи, саёҳатчи.
роҳшунос **راهشناس** ва раҳшунос **رهشناس** йўл танигувчи.
рубъ **ربع** тўртдан бир, чорак; ~ маскун ернинг аҳоли
яшайдиган чораги.
руд I **رود** дарё, оқим; ~ и Синд Синд дарёси.
руд II **رود** торли мусиқа асбоби; ~ у роҳ мусиқа ва шароб.
рудбор **رودبار** оқар сув кўп ер.
рудхона **رودخانه** 1) дарё, 2) ирмоқ.
ружуъ **رجوع** 1) мурожаат қилиш; 2) қайтиш; қайтиб келиш;
~ этмак, ~ қилмақ қайтмоқ.
руки **رکني** кўпчилиги аркон устун.
рукуъ **رکوع** эгилиш, намозда эгилиб туриш; ~ ўлмақ
эгилмақ.
руммон **رمان** анор.
руммоний **رمانی** анор ранг, анор гулининг ранги.
румоз **رموز** рамз нинг кўпчилиги.
румҳ **رمح** найза.
русий **روسی** саҳройи; гадои ~ саҳройи гадо.
руст **رست** маҳкам, қаттиқ; ~ қилмақ беркитмоқ, яширмақ.
рустахез **روسته حيز** ва рустохез **روستاخيز** ва рустхез **روستخيز**
1) охиратда тирилиш, қибмат қаюм; 2) жонланиш, уйғо-
ниш; ~ солмақ гавго қилмоқ
рустоний **روستائي** қишлоқи.
рустохез **روستاخيز** рустахез га қ.
рустхез **رستخيز** рустахез га қ.
русул **رسول** расул нинг кўпчилиги.
русум **رسوم** расм нинг кўпчилиги; ~ бўлмақ расм, одат бўлмақ.
русух **رسوخ** маҳкамлик, қатъий туришлик, хотиржам бўлиш-
лик; ~ қилмақ қатъийлашмоқ, маҳкамлашмоқ.
рутаб **رطب** ҳўл, нам; ҳарри ~ иссиқ ҳўл (мизож).
рутба **رتبه** унвон, мартаба, даража.
рутбалик **رتبه ليک** мартабалик, даражалик.
рутубат **رطوبت** намлик, ҳўллик.
рух **رخ** юз; ~ и зард сариғ юз.

- рухас رخص рухсат нинг кўшлиги.
- рухом رخام мармар тош.
- рухсат رخصت кўшлиги рухас ижозат.
- рухсор رخسار юз.
- рухсорлиг رخسارليغ юзли.
- рушд رشد 1) ўсиш, камол топиш; 2) ақли комиллик.
- руунат رؤنت тентаклик, енгилтаклик.
- руъйат رويت кўриш, янги ойни кўриш; ~ у-л-лоҳ эҳ-
тимоли Оллоҳни кўриш эҳтимоли.
- руқум رقوم рақам нинг кўшлиги.
- руқъа رقعہ 1) хат, мактуб; 2) ямоқ.
- руҳ روح кўшлиги арвоҳ жон.
- руҳафзо روح افزا ва руҳафзой روح افزای руҳлантирувчи,
жонлантирувчи, тирилтирувчи.
- руҳафзой روح افزای руҳафзо га қ.
- руҳбахш روح بخش руҳ берувчи, жон киргизувчи.
- руҳбон رحبان роҳиб нинг кўшлиги.
- руҳгустар روح گستر руҳ берувчи.
- руҳона روحانه руҳ билан; сабук ~ енгил руҳ билан.
- руҳосо روح آسا руҳни кўтарувчи, кўнгил очувчи.
- руҳпарвар روح پرور руҳни парварош қилувчи, руҳлантирувчи.
- руҳу-л-амин روح الامين ва руҳу-л-қуде روح القدس Жабрайил
алайҳи-с-саломнинг лақаблари.
- руҳу-л-лоҳ روح الله Исо пайғамбарнинг лақаби.
- руҳу-л-қуде روح القدس руҳу-л-амин га қ.
- рў رو рўй га қ.
- рўбараҳ روبه ва рўбараҳ روبراه йўлга чиқиш, сафарга
отланиш, ~ бўлмақ сафарга чиқмоқ.
- рўбараҳ روبراه рўбараҳ га қ.
- рўбарў روبرو ва рўбарўй روبروي юзма-юз.
- рўбарўй روبروي рўбарў га қ.
- рўбоҳ روباه тулки.
- рўгардон روگردان юз ўгирган; ~ бўлмақ юз ўгирмоқ.
- рўда روده ичак.

рӯз روز кун.

рӯзадор روزهدار рӯза тутган киши.

рӯзафзун روزافزون кундан-кун ортиб борувчи; ~ бўлмақ кун сайин кўпаймоқ.

рӯзгор روزگار 1) замона; ~ аҳли замондошлар; 2) ҳафт; 3) қисмат.

рӯзий روزى ризқ, насиба.

рӯзнома روزنامه кундалик дафтар

рӯй I روى ва рӯ ро юз.

рӯй II روى бронза.

рӯйинтан رويينتن бронза бадан.

рӯйкаш رويکش рӯкаш га қ.

рӯйпӯш رويپوش ва рӯпӯш روپوش чачвон.

рӯкаш روکش ва рӯйкаш رويکش қалбақ, ясама.

рӯпӯш روپوش рӯйпӯш га қ.

С

сабаб سبب кўплиги асбоб боис, важ, баҳона.

сабад سيد ва сабат سبت сават.

сабат سبت сабад га қ.

сабақ سبق кўплиги асбоқ дарс, ўқиш; ~ олмақ ўрганмоқ, ўқимоқ; ~ ўқумақ дарс олмоқ.

саббоғ سباغ бўёқчи.

сабзалиқ سبزه ليق яшиллик, яшил ранглик.

сабзпӯш سبزپوش 1) кўк либосли; 2) Хизр алайҳи-с-салом.

сабзоранг سبزارنگ сабзоранг га қ.

сабзранг سبزرنگ ва сабзоранг سبزارنگ яшил ранг.

сабий صبي бола, гўдак.

сабил سبيل йўл; ~ қилмақ қурбон қилмоқ.

сабилу-л-лоҳ سبيل الله худо ҳақи, худо йўли.

сабиҳ سبيح гўзал, чиройли; ~ ўлмақ чиройли бўлмоқ.

сабоҳ صباح эрталаб, тонг; ~ у масо, ~ у шом эртаю кеч.

сабоҳат سياحت чирой.

сабоҳатлиғ سياحتليغ чиройлик.

- сабрпайвандлик **صبر پيو ندىلىق** чидамлилик, тоқатлилик.
сабрхоҳ **صبر خواه** чидамли, тоқатли; ~ бўлмақ чидамоқ.
сабт **سبت** қайд қилинган, ёзилган; ~ ўлмақ (тақдирда)
ёзилмоқ; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қилмақ 1) маҳкам қил-
моқ, мустаҳкамламоқ; 2) ёзмоқ, битмоқ, ~ қилилмақ ёзил-
моқ, қайд қилинмоқ.
сабу **سبو** кўзача.
сабукаш **سبو كاش** май уювчи.
сабукашлик **سبو كشلىك** 1) ичувчилик, майхўрлик; 2) май қу-
ювчилик.
сабукбор **سبو كبار** 1) енгил юкли; 2) чаққон, илдам; ~ ўл-
мақ чаққон бўлмақ.
сабукборлик **سبو كبار لىق** бепарволик.
сабукгом **سبو گام** енгил қадам, тез юрувчи.
сабукдав **سبو كدو** тез юрувчи, югурик.
сабукинонлик **سبو ك عنائلىق** енгилтақлик.
сабукпай **سبو كپى** тез юрар.
сабукрав **سبو كرو** енгилтақ, оёғи енгил.
сабукруҳ **سبو كروح** самимий, очиқ чеҳрали.
сабукруҳлуг **سبو كروح لۇغ** самимийлик, очиқ юзлилик.
сабуксайр **سبو كسىر** тез ўтувчи, тез юрувчи.
сабуксанг **سبو كسنگ** 1) енгил тош, 2) енгил.
сабукхез **سبو كخيز** илдам, эпчил, чаққон.
сабур **صبور** сабрли, чидамли, ~ бўлмақ чидамли бўлмақ.
сабурий **صبورى** сабрлилик, чидамлилик.
сабуь **سبوع** йиртқич, ҳайвон.
сабуьийат **سبوعيت** йиртқичлик, ҳайвонийлик.
сабуҳ **صبح** 1) тоза; чиройли; 2) наҳорга май ичиш.
сабуҳий **صبحى** наҳорга май ичиш; ~ жом, ~ май саҳар
ичиладиган май; ~ қилмақ наҳорга май ичмоқ.
сабуҳкашон **صبحكشان** наҳорга май ичувчилар.
сабъ **سبع** ва сабъа **سبعه** ети.
сабъа **سبعه** сабъ га қ.; ~ йи масоний фотиҳа сураси.
сабқатнамо **سبقت نما** ва сабқатнамой **سبقت نماى** пешқадам,
илгари, илгариллаган.
сабқатнамой **سبقت نماى** сабқатнамо га қ.

- сабҳа سبحة тасбех.
- сав ساو сов га қ.
- савб I صوب томон, тараф.
- савб II ثوب кўплиги асвоб кийим, либос.
- савдо I سودا 1) қора; 2) шайдолик, гирифторлик.
- савдо II سودا олди-сотди.
- савдоафзой سودا افزای ғам-ташвиш орттирувчи.
- савдоомиз سودا آميز савдо аралаш; ~ хаёл шайдоли хаёл.
- савдопеша سودا پيشه савдогар.
- савиййат سويت тенглик, баробарлик.
- савлажон صولجان чавгон.
- савм صوم рўза; ~ аҳли рўзадорлар; ~ тутмақ рўза тутмоқ.
- савмаъа صومعه кўплиги савомий христианлар ибодатхонаси.
- саво سوا баробар, тенг.
- савобит ثوابт собит нинг кўплиги; темир қозиқ юлдузи.
- савод سواد 1) қора, қоралик; 2) қоронғи, қоронғилик, зулмат;
3) ёзувнинг биринчи нусхаси, қоралама; ~ айламак,
~ қилмақ 1) ёзмоқ, хат ёзмоқ; 2) қора қилмоқ.
- савол سوال кўплиги асвила сўроқ.
- савомий صوامع савмаъа нинг кўплиги.
- савоҳил سواحل соҳил нинг кўплиги.
- савр ثور 1) хўкиз; 2) Ҳамал буржи; 3) апрель.
- савсаний سوسنى савсан ранг, яшил ранг.
- савт صوت овоз, товуш; куй, оҳанг; ~ и алҳон куйлар;
~ у-л-химор эшак овози.
- сагбонлиг سگبان ليغ итбоқарлик.
- садд سد 1) тўғон; 2) ғов, тўсиқ; ~ и роҳ йўл тўсиғи.
- садамот صدمات садмат нинг кўшлиги.
- садафвор صدفوار садафдек, садафга ўхшаш.
- садафгун صدفگون садаф ранг.
- садафкор صدفکار 1) садаф йўнувчи; 2) садаф қадалгаң.
- садафкорлиқ صدفکار ليغ садаф билан безатилганлик.
- садафпора صدفپاره садаф парчалари.

- садафреза **صدفريزه** садафнинг синиги, майдаланган садаф.
- садафсон **صدفسان** садаф каби, садафга ўхшаш.
- садбарг **صديبرگ** юз япроқ; гули ~ қирқоғайни.
- саддақ **صديق** тўғри, рост.
- садйак **صديق** юздан бир.
- садмат **صدمت** кўшлиги садамот 1) тўсатдан тушадиган зарба; қутилмаган зарба, ҳужум; 2) зарар.
- садматомиз **صدمت آميز** қутилмаган.
- садорат **صدارت** бошчилик, райслик; ~ олий олий раҳбарлик.
- садоратмаоб **صدارت مآب** райслик мансабидаги.
- садоқ **سداق** ва садоғ **سداغ** ўқ-ёй халтаси.
- садоғ **سداغ** садоқ га қ.
- садр **صدر** 1) бошлиқ; ~ бўлмақ бош бўлмоқ; бузурғлар ~ и улуғлар пешқадами; 2) тўр, ўрта.
- сажжода **سجاده** жойнамоз.
- сазо **سزا** 1) муносиб, лойиқ; 2) жазо; ~ қилмақ жазоламоқ; ~ еткурмақ жазоламоқ; 3) мукофот.
- санд **سعيد** саъид га қ.
- صيد** 1) ов; 2) овланган нарса; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ овламоқ; ~ урмақ ов қилмоқ; ~ қилмақ овламоқ.
- сайдафкан **صيدافکن** моҳир овчи.
- сайдгар **صيدگر** овчи.
- сайдгаҳ **صيدگه** ов қилиш жойи.
- сайид ва саййид **سيد** 1) Муҳаммад авлоди; 2) жаноб, тақсир; 3) бошлиқ, йўлбошчи; ~ у-л-мурсалин пайғамбарларнинг бошлиғи.
- саййид **سيد** сайид га қ.
- саййиъа **سینه** ёмон.
- саййод **صياد** овчи; ~ и лаъим пасткаш овчи.
- саййодлиғ **صيادليغ** овчилик.
- саййол **سيال** 1) оқадиган; ~ айламақ оқизмоқ; 2) суюқлик.
- саййор **سيار** сайр қилувчи, кезувчи.
- сайлхез **سيلخيز** селнинг кўпайиши, кучли сел.
- сайрафий **صيرفي**; сарроф.

- сайрфуруш **سیر فروش** қуруқ ваъдалар билан алдаш; қуруқ
гап сотувчи.
- сайф **سيف** қилич.
- сайфий **صيفي** ёзлик, ёзги.
- сайфур **سيفور** нафис мато, атлас.
- сайқаландуз **صیقل اندوز** жияо берувчи.
- сайҳа **صیحه** бақирит, ҳаяжон билан қичқирит; ~ урмақ ба-
қирмоқ, қичқирмоқ.
- сакана **سکانه** кўплиги саканот 1) бир жойда яшовчилар,
бир жойда ишлаб турувчилар; ором олувчилар; 2) ҳара-
катсизлик, ҳарфнинг сокиллилиги.
- саканот **سکانات** сакана нинг кўплиги.
- сакарот **سکرات** жон талвасаси.
- сакбон **سکبان** тўғриси сагбон.
- сакбонлиғ **سکبان لیغ** тўғриси сагбонлиғ.
- саклов **سکلاو** сув ити, жонивор.
- салавот **صلوات** салот нинг кўплиги.
- салаф **سلف** кўплиги аслюф кимгадир илгари ўтган
ҳамфикр, ҳаммаслак киши.
- салб **سلب** 1) ўғирлаш; 2) инкор қилиш; ~ и вужуд бор-
лиқни инкор қилиш; ~ этмақ, ~ қилмақ инкор қилмоқ.
- салиб **صلیب** христианлар бўйнига осиб юрадиган тўрт
тарафли олтин ёки бошқа металдан ишланган тақинчоқ,
крест.
- салим **سليم** соғ, тўғри; ~ фитрати соғ вақти; ~ нафас:
яхши ниятли.
- салис **سلیس** равон, аниқ, тушунарли, таъсирчан.
- салисалфоз **سلیس الفاظ** таъсирчан, равон сўзли.
- салита **سلطه** уятсиз, ҳаёсиз.
- салиқа **سلیقه** қобилият; табиат, завқ.
- салламахуму-л-лоҳ **سَلَّمَ اللهُ** уларга Оллоҳнинг саломи бўлсин.
- салла-л-лоҳу алайҳи ва саллам **صلى الله عليه وسلم**
уға Оллоҳнинг ризолигию саломи бўлсин.
- салланмақ ва еслланмақ **سالانماق** нозли хиром қилмоқ, чайқалиб
юрмоқ.
- салё **صلا** йўлга отланиш чақирғи; ~ солмақ жар сол-
моқ, овоза қилмоқ; ~ урмақ жар солмоқ, ундамоқ.

- салоһа **سلايه** 1) текислаш, силлиқлаш; 2) юмшатиш;
 ~ айламак 1) силлиқламақ, 2) юмшатмақ.
 саломатрўб **سلامتروب** омонликни бузувчи.
 салосил **سلاسل** силсила нинг кўплиги.
 салот **صلات** кўплиги саловот намоз; ~ и хамса беш вақт
 намоз.
 салотин **سلاطن** султон нинг кўплиги, ~ и комгар қудрат-
 ли султонлар; ~ и маснадинини юқори мартабали султон-
 лар; ~ и мозийға ўтган султонлар, қадимги шоҳлар.
 салоҳ **صلاح** тўғрилиқ, солиҳлик, маъқуллик; ~ ақли тўғ-
 ри одамлар, тақводор одамлар; ~ сўз тўғри сўз, ҳақ гап;
 ~ этмак тузатмақ, яхшиламақ.
 салоҳафзой **صلاح افزاي** тўғрилиқ, ростлик
 салоҳийат **صلاحيت** 1) тўғрилиқ, ростлик; 2) қобилият.
 салсабил **سلسبيل** жаннат суви.
 самад **صمد** абадий; ~ зикри Оллоҳни ёдга олиш, эслаш.
 самак **سمك** балиқ.
 саман **سمن** ёсмин, суман гул.
 саманд **سمند** от тури.
 самандар **سمندر** афсонавий қуш номи.
 самандарваш **سمندروش** самандарга ўхшаш, самандар каби.
 самандарлиқ **سمندرليق** самандардек куйиш.
 самар **ثمر** кўплиги асмор мева.
 самин **سمين** қимматбаҳо; ~ гавҳар қимматбаҳо гав-
 ҳар; ~ коло қимматбаҳо буюм.
 самий **سميع** эшиткучи.
 самм **سم** заҳар.
 самоваш **سماوش** самовий, ҳаворанг.
 самовотпаймо **سماوات پيما** самоларни кезувчи.
 самоъ ва симоъ **سماع** эшитиш; қулоқ солиш, тинг-
 лаш; ~ қилмақ эшитмақ.
 самоғ **سماغ** елим.
 самум **سموم** иссиқ шамол.
 самумосо **سموم آسا** самумдек.
 самур **سمور** 1) қундуз; 2) қундуз пўстини.
 сана **سنه** йил.

- санавбар سنوبر қайин дарахти.
- санавбарвор سنوبروار қад-қомати келишган, хушбичим.
- санад سند 1) ҳужжат; 2) асос.
- санам صنم кўшлиги асном 1) бут; 2) маҳбуба.
- санач ساناج меш, чарм халта.
- санг I سنگ 1) тош отувчи; 2) қалъа деворида ўқ,
пиширилган кабоб; ~ и хора қаттиқ тош, гранит тош.
- санг II سانگ сонг га қ.
- сангандоз سنگانداز 1) тош отувчи; 2) қалъа деворида ўқ,
тош отиш учун қилинган махсус тешиклар.
- сангбаст سنگبست мустаҳкам; ~ этмак мустаҳкамламоқ.
- сангборон سنگباران тошбўрон, тош ёғдириш.
- сангбур سنگبور тошкесар.
- сангдил سنگدل тошкўнгил, тошбағир.
- сангин سنگين тошдан ясалган; ~ кўнгил, ~ дил тош-
бағир, тошжорак.
- сангпора سنگپاره тош парчаси, ушоқ тош.
- сангрез سنگريز тош ёғдириш; ~ этмак тош ёғдирмоқ.
- сангсор سنگسار 1) тошлоқ ер; 2) тошбўрон қилиш.
- сангтарош سنگتراش тоштарош уста, тош йўнувчи.
- сандал صندل ёғочи хушбўй бир дарахт номи.
- сандалбў صندلبو ва сандалбўй صندلبوي сандал исли,
хушбўй.
- сандалбўй صندلبوي сандалбў га қ.
- сандалгун سنگگون сандал рангли.
- сандалий صندلي сандал ёғочидан ясалган курси; ~ қаср
сандал ёғочидан ясалган қаср.
- сандалнасим صندلنسيم хушбўй шабада.
- сандалойин صندلآيين сандал кўринишли.
- сандалосо صندلاسا ва салдалсо صندلسا сандал каби.
- сандалпўш صندلپوش сандал рангли кийим кийган.
- сандалсо صندلسا сандалосо га қ.
- сандалфом صندلفام сандал ранг.
- сандарус صندروس 1) сандарак; 2) сариқ.
- сандон صندان темир кунда.

- сандуқваш **صندوقش** қутичадек, сандиққа ұхшаған.
- санжақ **سنجاق** баярқ.
- санжоб ва синжоб **سنجاب** 1) силовсин; 2) силовсин пұстини.
- санноъ **صناع** ҳунарманд.
- сано **ثنا** мақтов.
- санойй **ثنائى** мақтовли.
- санохон **ثناخوان** сано айтувчи.
- саноч **سناج** тўғриси санач.
- санъатгар **صنعتگر** ҳунарманд, моҳир уста.
- санъатгарий **صنعتگرى** санъаткорлик.
- санъатнамой **صنعت نماى** санъаткорона, моҳирона.
- санъатойин **صنعت آيين** санъатга ўхшаш.
- санъатсоз **صنعت ساز** санъаткор, моҳир уста.
- санъатфон **صنعت فاش** машҳур ҳунарманд, санъаткор.
- сапаг **سپاىغ** банд, даста
- сапида **سپيده** оқлик; ~ дам тонг ёруғлиги.
- сапидор **سپيدار** терак.
- сапог **سپاىغ** тўғриси сапаг.
- сар **سر** бош; ~ то ~ бошдан-оёқ; ҳаммаси.
- сарандоз **سرانداز** 1) энкайган, боши қуйи; гамгин, хафа; 2) шижоатли, ботир, ~ қилмақ хафа қилмоқ.
- сарандозлик **سراندازلىق** бош эгишлик.
- саратон **سرطان** бурж номи.
- сарафкандалик **سرافكندەلىك** бўйсуниншлик, итсат этишлик.
- сарафроз **سرافراز** 1) бошини юқори кўтарган; 2) юксак, баланд; 3) хурсанд, мағрур; ~ бўлмақ мамнун бўлмоқ, эришмоқ; ~ қилмақ ҳурматламоқ, хурсанд қилмоқ.
- сарафрозлик **سرافرازلىق** улуғворлик, юксаклик.
- сарбаланд **سر بلند** боши юқори; юксак, атоқли; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ улғаймоқ; шуҳрат қозонмоқ; ~ айламақ, ~ қилмақ хушвақт қилмоқ, баҳраманд қилмоқ.
- сарбаландлиғ **سر بلندلىغ** юксаклик, улуғлилик.
- сарбасар **سر بسر** бошдан-оёқ, бутунлай; ~ бўлмақ тўлмоқ, лим-лим бўлмоқ.
- сарбарлик **سر برلىق** эзиш, қийнаш.

- сарвар **سرور** етакчи, йўлбошчи.
- сарвақт **سر وقت** йўқлаб келиш, зиёрат.
- сарвбун **سر و بون** мушқомат, қадди келишган.
- саргарм **سر گرم** (бирор ишга) жон-жаҳдини бериш, зўр қизиқиш, машғул бўлиш.
- саргардон **سرگردان** эс-хушини йўқотган, паришон, саргардон.
- сард **سرد** совуқ.
- сардоба **سردابه** 1) иссиқ кунда ўтариладиган ертўла;
2) ер ости сув омбори; 3) музхона.
- сарзамини **سرزمين** мамлакат.
- сарзаниш **سرزنش** гина, таъна; танбих, койиш; ~ қилмақ койимоқ, танбих бермоқ.
- сарир I **سرير** ўри, тахт; ~ аҳли шоҳлар, султонлар.
- сарир II **سرير** ёғжирлаш; эшик ~ и эшик ёғжирлаши; қалам ~ и қалам шитирлаши.
- сарияъ **سريع** тез, суръатли.
- сарияъ-с-сайр **سرير السير** тез ҳаракат, тез юрар.
- сарихъ **صريح** ошқора, аниқ, ойдин.
- саркаш **سرکش** бебош, ўжар; ~ ниҳол бўйдор дарахт.
- саркашлик **سرکشليک** бебошлик, ўжарлик; ~ қилмақ ўжарлик қилмоқ.
- саркор **سرکار** ишбоши.
- саркўб **سرکوب** бостириш, тар-мор қилиш.
- саркўфта **سرکوفته** боши янчилган.
- сармад **سرمد** абадий, доимий.
- сармадий **سرمدی** абадий, доимий.
- сарманзил **سرمنزل** биринчи манзил; карвонлар, йўловчиларнинг биринчи тўхташ жойи.
- сармаст **سر مست** маст.
- сармастон **سر مستان** кайфлик, мастлик.
- сармойалиқ **سرمايه ليق** давлатмандлик.
- сарнавишт **سر نوشت** тақдир, қисмат.
- сарнигун **سرنگون** ағдарилган, тўнтарилган, остин-устин; ~ айламак 1) тўнкармоқ, остин-устин қилмоқ, ағдармоқ; йўқ, қилмоқ; улоқтириб ташламоқ.
- сарнигуллуқ **سرنگون لوق** тўнтарилганлик, остин-устинлик; ағдарилганлик, йўқ қилинганлик.

- саро سرا сарой га қ.
- саробўстон سراستان уй ёнидаги боғ, томорқа.
- саровоз سرواز овоза; ~ этмак овоза қилмоқ, билдирмоқ.
- сарой سراи ва саро سرا уй, сарой.
- саройанда سراينده ҳофиз, ашулачи.
- саромад سرماд 1) биринчи, бошловчи; 2) биринчи аллома;
~ бўлмақ илгариланмақ (шухратда) биринчи бўлмақ.
- саропарда سراپردе 1) подиолар чодир; 2) ҳарам.
- саросар سراسر бошдан-оёқ, ҳаммаси.
- сарофат صرافат ният; ~ бўлмақ ният қилмоқ, истамоқ.
- сарогоз سراغاز бошланиш; кириш, муқаддима.
- сарпанжа سرپنجه чангал.
- сарпўш سرپوش қопқоқ.
- сарришта سررشته 1) асосий иш; ишнинг уч; ~ йи умид
умид иши; ~ йи ғайб ғайб иши; 2) ишбилармонлик; 3) маълумот.
- саррож سراج 1) эгарчи; 2) сўфий Абу Насрнинг лақаби.
- сарроф صراف пул алмаштирувчи.
- сарсабз سرمسبز яшил, яшнаган; ~ бўлмақ яшнамоқ.
- сарсар صرصر совуқ, аччиқ, кучли шамол.
- сарсармонанд سرمسمانند сарсармисол.
- сарсухан سرمسخن кириш сўз, муқаддима.
- сарт سارت форс, тожик.
- сартакйа سرتكيا бош чодир.
- сарфароз سرفراز 1) мағрур; 2) ҳурматланган; ~ айла-
мак, ~ этмак ҳурматга сазовор қилмоқ.
- сарфиканда سرفكنده итоат, буйсуниш.
- сарфитна سرفتنه фитнанинг боши, фитнес бошловчи;
~ йи аййом фитнесли кунларнинг бошланиши.
- сархайл سرخيلى бошлиқ; ~ ўлмақ бош бўлмақ.
- сархайллик سرخيللىق сардорлик, бошчилик.
- сархам سرخم боши эгик; ~ қилмақ, эгмоқ.
- сархуш سرخوش маст.
- саршумора سرشماره сарҳисоб.
- сарқут سرقوت сарқит (ярим ичилган, тагида қолган қадаҳ).

- сарҳ **صرح** қаср.
сарҳад **سرحد** мегара.
сарҳалқа **سر حلقه** ишбоши.
сарҳалқалиғ **سر حلقه ليغ** ишбошилик.
сатарванлиғ **سترون ليغ** туғмаслик.
сатр I **ستر** кўплиги сутур I 1) парда; 2) беркитиш, ёпиш;
~ и ҳол аҳволни беркитиш; ~ этмак беркитмоқ, яширмоқ.
сатр II **سطر** кўплиги сутур II қатор, йўл (ёзувда).
сатҳ **سطح** кўплиги сутуҳ юза, текислик.
сафар **سفر** кўплиги асфор саёҳат.
сафарий **سفرى** сафар қилувчи.
сафват **صفوت** тозалик, тиниқлик.
сафдар **صفا در** ботир, жасур.
сафид **سفيد** оқ.
сафина **سفينه** кўплиги сафойин кема.
сафир **صفير** ҳаштак; булбул ~ и булбул сайраши.
сафиҳ **صفيه** 1) аҳмақ, нодон; 2) сурбет.
сафойин **سفاين** сафинанинг кўплиги.
сафойоб **صفاياب** тоза, мусаффо.
сафрат **صفرت** тўғриси суфрат.
саффоқ **سفاك** қонхўр.
сафшикан **صفاشكن** 1) саф бузувчи; 2) баҳодир, ботир,
қаҳрамон.
сафшиканлик **صفاشكنليغ** саф бузувчилик.
сахат **سخت** сахт га қ.
сахим **سخيم** улушдош.
сахт ва сахат **سخت** 1) қийин, мушкул; 2) қаттиқ.
сахтгир **سختگير** қаттиқ ушловчи.
сахтжонлик **سختجانليق** жони қаттиқлик.
сахткўш **سخت كوش** жуда ҳаракатчан, тиришқоқ.
саъб **صعب** қийин, оғир, мушкул; ~ ўлмақ қийин бўлмоқ.
саъблиқ **صعبلق** қийинлик, мушкуллик.
саъбҳол **صعب حال** қийин аҳвол.

саъд سعد бахт; юлдузларнинг жойлашишида бахт кел-

лишини кўриш.

саъид ва санд سعيد бахтли.

саъй سنى тиришиш, уриниш; интилиш; ~ этмак тиришмоқ,
уринмоқ.

саъқа صقة ҳайқириш; гуркираш.

сақам سقم кўплиги асқом дард; бетоблик; оғриқ.

сақар سقر дўзах.

сақарлот سقرلات 1) жуннинг бир тури; 2) от устига ташла-
надиган ёпинчиқ; 3) чойшаб.

сақат سقط 1) чиқинди; ичак-чавоқ; 2) йиқилиш, тушиш:

~ бўлмақ йиқилмоқ; ~ қилмақ йиқитмоқ.

сақизган سقیزغان зағизғон.

сақил ثقیل оғир.

сақим سقیم касал.

сақл نقل кўплиги асқол 1) оғирлик; 2) юк.

сақог ساقاغ ияк.

сақф سقف 1) шифт; 2) том.

саққо سقا сув ташувчи, мешкобчи.

сағалмақ ва соғалмақ ساغالماق хушёр тортмоқ, ўзига келмоқ.

сағинч ساغینچ ва соғинч умид.

сағир صغیر ёш; гўдак; ~ у-с-син кичик ёшли.

сағира صغیره сағирнинг муаннаси.

сахарий سحرى сахарги, тонгги.

сахархандлик سحرخندلیق очиқ юзшлик.

сахархез سحرخیز сахар турувчи.

сахбо سهبا шароб.

сахв سهو хато.

сахву-л-қалам سهواالقلم қалам хатоси.

сахифа صحيفه кўплиги саҳойф 1) бет, варақ; 2) китоб; ~ йи
кофур оқ қоғоз.

сахих صحيح тўғри, чин; асл, ҳақиқий ~ қилмақ тўғриламоқ.

сахл سنهл энгил, осон; ~ тутмақ энгил ҳисобламоқ;
~ этмак осонлаштирмоқ, энгиллаштирмоқ.

- саҳм I **سهم** ёй ўқи; ~ и қазо тақдир ўқи.
- саҳм II **سهم** гўрқинш, ваҳима, даҳшат.
- саҳмгин **سهمگين** даҳшатли, ваҳимали.
- саҳмнок **سهمناك** гўрқинчли, ваҳимали.
- саҳоб **سحاب** булут; ~ и мутир ёмғирли булут.
- саҳойнф **صحائف** саҳифа нинг кўплиги.
- саҳронавард **صحرانورد** саҳро кезувчи.
- саҳронишин **صحرائشين** саҳрони ватан қилиб олган, саҳро-
да ўтирувчи.
- саҳҳоф **صحاف** муқовачи
- саҳҳофлик **صحافليک** муқовачилик.
- себ **سيب** олма; ~ и занаҳдон бақбақа.
- себарга **سه برکه** гул шохдаги гул ости барги.
- секирмак **سيکيرماک** отилиб чиқмоқ; кейнидан ел ~ орқадан
ел чиқмоқ.
- сел **سيل** қаттиқ ёмғир.
- селандуз **سيلاندوز** селга айланувчи.
- селгинчак **سيلگينچک** туғриси силкинчак.
- селоб **سيلاب** тошқин.
- сепамак **سپيپاماک** арф қилмоқ.
- сепеч **سه پيچ** уч ўрам.
- сечмак **سپچماک** сайламоқ, ажратмоқ.
- сеҳрангез **سحرانگيز** сеҳрловчи, мафтун қилувчи.
- си **سى** ўттиз; ~ рўза ўттиз кун.
- сиблат **سپلت** мўйлаб, мурт; ~ и иблис шайтон жуни.
- сибоъ **سپاع** йиртқич, ҳайвон.
- сива-л-лоҳ **سوی الله** Оллоҳдан бошқа.
- сиво **سوی** бошқа, айрим, бўлак.
- сиддиқ **سديق** 1) тўғри, чин, вафодор; 2) ҳазрати Абу
Бакрнинг лақаби.
- сидра **سدره** кедр.
- сидранишин **سدره نشين** еттипчи осмонда турувчи.
- сидрафарсой **سدره فرساي** осмонни бузувчи, чарчатувчи.

- сидросо **سدر آسا** еттинчи осмондаги энг баланд дарахтга
 сижилл **سجل** ўшпаш; ~ минор энг баланд минор.
 сидқ **صدق** тўғрилиқ, ростлик; ~ у казби ков-кови чпн-
 сижилл **سجل** ёлгонлигини текшириш.
 сижилла **سجله** рўйхат; умр ~ и умр дафтари.
 сижиллот **سجلات** кўплиги сижиллот рўйхат дафтари, реестр.
 сизмақ **سيزماق** сижилла нинг кўшлиги.
 сийар **سير** чизмақ, ёзмоқ.
 сийаҳдиллик **سيه دليک** юриш-туриш.
 сийаҳкор **سيه کار** кўнгли қоралик.
 сийаҳнома **سيه نامه** бадқирдор, ичи қора.
 сийаҳпўш **سيه پوش** гулоҳқор, жиноятчи.
 сийаҳрў **سيه رو** қора кийган.
 сийаҳрў **سيه رو** ва сийаҳрўй **سيه رو** юзи қора, бахтсиз;
 ~ келмақ қора юз билан келмоқ.
 сийаҳрўз **سيه روز** қора кунда қолган.
 сийаҳрўй **سيه رو** сийаҳрў га қ.
 сийаҳрўйлиг **سيه روليگ** шармандалиқ, шармсорлик.
 сийаҳситора **سيه ستاره** 1) юлдузи қора; 2) бахтсиз.
 сийаҳтоб **سيه تاب** ва сийоҳтоб **سيه تاب** қора товланувчи;
 қорамтир.
 сийаҳфол **سيه فال** бахтсиз.
 сийаҳчол **سيه هچال** ва сийоҳчол **سيه هچال** 1) чоҳ, қудуқ;
 2) зиндон.
 сийирмақ **سييرماق** сидирмоқ.
 сийм **سيم** кумуш.
 сиймандом **سيم اندام** кумуш бадан.
 сиймандуд **سيم اندود** кумуш қопланган.
 сиймафшон **سيم افشان** кумуш сочувчи.
 сиймбар **سيم بر** кумуш бадан.
 сиймгун **سيمگون** кумуш ранг.
 сиймжисм **سيم جسم** кумуш бадан.
 сиймин **سيمين** кумуш ранг; ~ соқ кумуш ранг болдирли;
 ~ қилмақ кумуш ранг қилмоқ.
 сийминбадан **سيمين بدن** кумуш ранг бадан.

- сыйминбар **سيمين بر** кумуш ранг бадан.
- сыймкаш **سيم كاش** кумуш юкланган.
- сыймпаш **سيم پاش** кумуш сочувчи.
- сыймфишонлиқ **سيم فشان ليق** кумуш сочувчилик.
- сыймқалб **سيم قلب** сохта пул.
- сина **سینه** сийна га қ.
- сийна ва сина **سینه** кўкрак.
- сийнабанд **سینه بند** юракни банд қилуғчи.
- сийнареш **سینه ريش** кўкраги тешилган.
- сийнасуз **سینه سوز** юракни куйдирувчи.
- сийодат **سيادت** ҳокимият, ҳукмронлик, салтанат.
- сийонат **سيانت** 1) ҳимоя қилиш, сақлаш, муҳофаза қилиш; 2) тарбия қилиш; 3) ҳушёрлик.
- сийосатгоҳ **سياستگاه** жазоланадиган жой.
- сийоқ **سياق** усул, метод.
- сийоҳ **سياه** қора.
- сийоҳбахт **سياه بخت** бахти қора.
- сийоҳгилим **سياه گليم** бадбахт.
- сийоҳжарда **سياه جرده** қорачадан келган.
- сийоҳий **سياهي** қора; ~ нуқта. 1) қора нуқта; 2) хол.
- сийоҳтоб **سياهتاب** сийаҳтоб га қ.
- сийоҳчол **سياهچال** сийаҳчол га қ.
- сийрамақ **سیراماق** совурмоқ.
- сийрат **سيرت** юриш-туриш.
- сийфалмақ **سييفالماق** тўғриси синалмақ.
- сийқалмақ **سيقالماق** сийқаланмоқ.
- сийга **صيغه** шакл, тур; ~ йи муфрад бирлик шакл.
- сиканжабин **سكنجيبين** сирка ва асал шарбати.
- сикка **سکه** 1) танга пул; 2) тангага уриладиган тамга; ~ йи адл адолат тамғаси; ~ и беҳбуд яхшилик тамғаси; ~ и рифъат сўқулмақ юксак тамғали танга зарб қилинмоқ.
- сикказада **سکه زده** зарб урилган; ~ қилмақ 1) зарб урмоқ; 2) тарбияламоқ.
- сиккапардоз **سکه پرداز** тамга билан безовчи.

сила **صله** совға, туҳфа; ~ айламак сийламоқ.

силиғ **سيليغ** сийлиқ.

силк **سلك** қатор, саф; ~ и издивож уйланиш, оилавий боғ-

ланиш.

сийкинчак **سيليكنچاك** тумор.

сийлоқ **سلاح** қурол, аслаҳа.

сийлоқшўр **سلاح شور** 1) жангчи, қурол ушлашга моҳир;

2) жангавор.

сийлсйла **سلسله** кўплиги салосил 1) занжир; 2) шажара;

~ йи насаб насаб шажараси.

сийийо **سيميا** сеҳргарлик, жодулик.

сиймоъ **سماع** сиймоъ га қ.

сиймурғ **سيمرغ** афсонавий қуш номи.

сиймурғбин **سيمرغبين** сиймурғни кўрувчи; ўткир кўзли.

сийни **سن** ёш.

сийнгр **سينگر** 1) томпр; 2) беихтиёр йиғлаш.

сийнграмак **سينگراماك** оҳиста, яширин йиғламоқ.

сийнгурмак I **سينگورماك** қайғурмоқ; ғамни ичига ютмоқ; чидамоқ.

сийнгурмак II **سينگورماك** сийнғдирмоқ, ҳазм қилмоқ.

сийнж **سنج** чилдирма.

сийнжоб **سنتجاب** санжоб га қ.

сийнон **سنان** найза, найза учи; ~ и қалам қалам учи.

сийнонвар **سنانوار** найзадор.

сийнф **صنف** кўплиги асноф ва сунуф тур.

сийпалмақ **سپيالماق** сирғанмоқ.

сийпанд **سپند** исирик; ~ бўлмақ тутатқи бўлмоқ; ~ қил-
мақ тутатмоқ.

сийпандон **سپندان** исирикдон, исирик тутатадиган идиш.

сийпанж **سپنج** ўткинчи; саройи ~ ўткинчи дунё.

сийпар **سپر** қалқон.

сийпарий **سپري** тамомланган, битирилган, тугалланган.

сийпахбад **سپه بد** кўмондон; ~ и чуст довиюрак кўмондон.

сийпахбадлиғ **سپهدليغ** кўмондонлик.

сийпахдор **سپهدار** кўмондон.

- сипахдорлиг **سپهدار لىغ** қўмондонлик; ~ айламак қўмон-
донлик қилмоқ.
сипахсолор **سپهسالار** бош қўмондон.
- сипехр **سپهر** фалак, осмон; ~ заргари қуёш; ~ и асир
осмоннинг энг юқори қавати; ~ и ахзар қўк осмон; ~ и
барин баланд осмон; ~ и дижам қайғули тақдир; ~ и дув
бахтсиз тақдир, бахти қаро; ~ и қаҳқашон сомон йўли.
- сипехрфарсо **سپهر فرسا** 1) осмонни ҳолсизлантирувчи;
2) кучли, қудратли.
- сипехрқадр **سپهر قدر** баланд мартабали, юксак даражали.
- сипориш **سپارش** сўраш, буюртма; ~ қилмақ сўрамоқ, бу-
юртма (заказ) қилмоқ.
- сипос **سپاس** сано, мақтов.
- сипоҳий **سپاهى** жангчи.
- сирдор **سردار** сирли.
- сирешлик **سرىش لىك** сирачланган.
- сиришк **سرىشك** кўз ёши.
- сиришт **سرىشت** яратилиш, табиат, характер.
- сирламақ **سیرلاماق** тортиб олмоқ.
- сирож **سراج** чироқ.
- сиройат **سرايت** ўтиш, таъсир, юқиш; ~ айламак, ~ қил-
мақ ўтмоқ, сингиб кетмоқ, юқмоқ.
- сирот **سراط** кўприк; ~ и мустақим маҳшардан сўнг дў-
зах устидан жаннатга олиб борувчи кўприк.
- сиршлмақ **سیرىلماق** сирганмоқ, тоймоқ, тойиб кетмоқ.
- сирфа **صرفه** исроф қилиш.
- ситез **ستيز** жанжал, ўчакишлик, тескарилик, ~ айламак,
~ қилмақ жанжал қилмоқ, тескарилик қилмоқ.
- ситезарўй **ستيزه روى** сурбет, ўжар, қайсар.
- ситезон **ستيزان** жанжалли, тескари; ~ бўлмақ тескари-
лик қилмоқ, ўчакишмоқ.
- ситойиш **ستايىش** мақтов, мақташ; маъқуллаш.
- ситом **ستام** эгар-жабдуқ.
- ситора **ستاره** юлдуз.
- ситорафшон **ستاره فشان** юлдуз сочувчи.
- сифла **سفله** паст, пасткаш; ~ нишонаси пасткашлик ало-
мати.

- сифлий سفلى паст, тубан; ~ макон пастки ўрин; ~ ма-
 қом паст даража.
 сифот-у-л-лоҳ صفات الله Оллоҳнинг сифатлари.
 сифр سفر кўплиги асфор дафтар, китоб.
 сифра سفره қайчи.
 сиқа نقه ишончли; ~ эл ишончли кишилар, вафодор кишилар
 сиқат ثقت кўплиги сиқот ишончли киши, вафодор киши.
 сиқл نقل оғирлик.
 сиқот ثقات сиқат нинг кўплиги.
 сиқатмақ سيقتاماق кўп йиғлатмоқ.
 сиғар صغر ёшлик; ~ и син ёшлик.
 сиғриқмақ سيغرىقماق 1) яширинмоқ; 2) чақмоқ, хабар бермоқ.
 сиқни سىنى тўғри, текис, келишган.
 сиқиқад سىقىقد тўғри қомат.
 собир صابر сабрли.
 собит ثابت кўплиги савобит 1) мустаҳкам, турғун; 2) исбот-
 ланган, тасдиқланган, ~ бўлмақ, ~ ўлмақ тасдиқланмоқ;
 ~ этмақ, ~ қилмақ исбот қилмоқ.
 собита ثابته кўплиги собитот турғун (юлдуз).
 собитот ثاببات собитот нинг кўплиги.
 собиқан سابقا илгари, бурун.
 сов ва сав ساو ажратиш, жудо қилиш; ~ этмақ, ~ қилмақ
 ажратмоқ, жудо қилмоқ.
 сода ساده 1) содда, оддий; 2) текис, силлиқ.
 содаваш سادەوش соддадек, содда кўринган.
 содалиг سادەليغ содаллик, оддийлик.
 содарў سادەرو тоза юз; ~ нома тоза, ёзилмаган варақ.
 содис سادس олтинчи.
 содиқ صادق 1) чин сўз; 2) садоқатли, вафодор.
 сожид ساجد сажда қилувчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ эгил-
 моқ, сажда қилмоқ.
 соиқа ساعقه соиқа га қ.
 сойаафган سايە افكن соя-солувчи, ҳимояга олувчи.
 сойавар سايە ور соя туширувчи, сояли.
 сойанишин سايە نشين сойда ўтирувчи.

- сойиб **صايب** тўғри; ройи ~ тўғри фикр.
- сойил **ساييل** тиланчи.
- сойим **صايم** рўзадор, рўза тутган киши; ~ у-д-дахр
донм рўзадор; ~ кечурмак рўза тутиб ўтказмоқ.
- сойир **سايير** юрувчи, кезувчи, сайр қилувчи; ~ и улви мақом
ҳазрати Жабройил; ~ ўлмақ сайр қилмоқ.
- сойис **ساييس** отбоқар.
- сойислиғ **ساييسليغ** отбоқарлик.
- сойғалмақ **سايغالماق** сарфланмоқ, харж бўлмақ.
- сойғамақ **سايغاماق** сарфламақ, харж қилмоқ.
- сокин **ساكن** кўплиги суқкон 1) бир жойда турувчи, тур-
ғун яшовчи; 2) ҳаракатсиз ҳарф, ёниқ бўғиндаги ундош
ҳарф; ~ сокин секин-аста, тўхтаб-тўхтаб; ~ и вайрона
вайронада яшовчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ яшамоқ; тўхтамоқ.
- сокинлик **ساكنليك** турғунлик, тинч туришлик.
- сокит **ساكت** суқунат; ~ бўлмақ суқут қилмоқ, жим бўлмақ.
- сокитлиқ **ساكتليك** суқутлик, жимлик, тинчлик.
- сол **سال** йил.
- солик **سالك** 1) юрувчи; йўл ~ и йўловчи; 2) сўфий, му-
тасаввиф.
- солим **سالم** соғлом, соғ; ~ тутмақ соғлом тутмоқ.
- солимлиғ **سالمليغ** соғломлик.
- солис **ثالث** учинчи.
- солиғ **ساليغ** солиқ.
- солиҳ **صالح** тўғри, тартибли.
- солиҳа **صالحه** солиҳ нинг муаннаси.
- солланмақ **ساللانماق** салланмақ га қ.
- солор **سالار** 1) башлик, доҳий, йўлбошчи, раҳбар; 2) қари,
кекса.
- солхўрд **سالخورد** кекса, қари, ёши улғайган; ~ и куҳан
қария, кекса.
- сомир **سامر** суҳбатдош.
- сомирий **سامري** ҳамсуҳбат.
- сомит **صامت** сўзсиз, индамас, жим-жит; ~ ўлмақ жим
турмоқ, гапирмай турмоқ.
- сомиь **سامع** эшитувчи, тингловчи; ~ бўлмақ эшитмоқ,
тингламоқ.

- сомон **سامان** 1) фаровонлик, бойлик; 2) тартиб, ссойишталик.
- сомонли **سامانلى** тартибли, интизомли.
- сонг ва санг **سانگ** юпқа муз; ~ тутмақ юпқа музламоқ.
- соний **ثانى** иккинчи, муаллими ~ иккинчи муаллим.
- сонийан **ثانيا** иккинчидан.
- сонийъ **صانع** ижодкор, яратувчи, ишлаб чиқарувчи; ҳу-
нарманд; ~ и ғайб тангри.
- сонихъ **صانع** воқеа, ҳодиса; ~ бўлмақ содир бўлмоқ, юз
бермоқ.
- сор **سار** чуғурчуқ.
- сорбон **ساربان** туякаш.
- сорий **سارى** юқумли, тарқалувчи.
- сориф **صارف** сарф қилувчи.
- соро **سارا** сара.
- сорт **سارت** сарт га қ.
- сотир **ساتر** беркитувчи, яширувчи; ~ бўлмақ беркитмоқ,
яширмоқ.
- сотийъ **ساطع** ялтировчи, порловчи.
- софий **صافى** соф, тоза; ~ қйлмақ тозаламоқ.
- софиййа **صافيه** софийнинг муаннаси.
- софийванш **صافىوشر** пок, соф.
- софчаш **صافچش** тиниқ, май ичувчи.
- сохт **ساخت** буюм.
- соъ **صاع** дон ўлчайдиган идиш.
- соъид **صاعد** билак.
- соъий **صاعى** ҳаракатчан, тиришқоқ; ~ бўлмақ саъй қил-
моқ, тиришмоқ.
- соъиқа ва сойқа **صاعقه** яшин, чақмоқ.
- соъиқаангез **صاعقه انگيز** яшиндек.
- соъиб **ثاقب** ёруғ; нажи-и ~ ёруғ юлдуз.
- соқизгон **ساقيزغان** тўғрисида сақизган.
- соқит **ساقط** тушиб қолган; ~ бўлмақ тушиб қолмоқ.
- соғалмақ **ساغالماق** сағалмақ га қ.
- соғар **ساغر** қадақ, жом.

- соғаркаш ساغر كاش май ичувчи.
- согинч ساغينچ сагинч га қ.
- соғолмақ ساغالماق тўғриси сағалмақ ва соғалмақ.
- соҳат ساحت майдон; ~ и гулзор гулзор майдони.
- соҳиб صاحب кўплиги асҳоб 1) эга, хўжайин; 2) дўст, ўртоқ.
- соҳибгоҳ صاحب گاه жой эгаси.
- соҳибдил صاحب دل соф кўнгилли.
- соҳибжоҳ صاحب جاه улуғ мартабали, буюк даражали.
- соҳибхлос صاحب اخلاص ихлосманд.
- соҳибхтиёр صاحب اختيار ихтиёр эгаси; сарой бошқарувчиси.
- соҳибқиқдор صاحب اقتدار қудратли.
- соҳибкамол صاحب کمال 1) етуклик эгаси; 2) олим.
- соҳибкамоллиг صاحب کمالیغ етуклилик.
- соҳибмақолат صاحب مقال сўз устаси, нотик.
- соҳибнисоб صاحب نصاب пул ва молидан закот беришга қодир.
- соҳиброй صاحب رای фикр эгаси; доно.
- соҳибтамкин صاحب تمکين оғир табиатли, вазмин.
- соҳибтариқ صاحب طریق тариқат йўлига кирган.
- соҳибфар صاحب فر ҳашаматли.
- соҳибфирош صاحب فراش 1) тўшак эгаси; 2) бемор, касал.
- соҳибхирад صاحب خرد ақлли, доно.
- соҳибшукуҳ صاحب شکوه савлат эгаси.
- соҳибқирон صاحب قران бахтга эришган.
- соҳил ساحل кўплиги савоҳил қирғоқ.
- суббуҳ صبح мақтов.
- субут ثبوت собит, барқарор; ~ топмақ маҳкам турмоқ; исботламоқ.
- субҳ صبح 1) тонг; ~ супургуеи тонг шамоли; ~ шамо-
маси тонг хушбўйлиги; ~ и анвар нурли тонг; ~ и дам
тонг пайти; ~ и нозиб тонг отардан илгарироқ пайт; ~ и
кофурий ошпоқ тонг.
- субҳа صبحه тасбеҳ; ~ шқди тасбеҳ доналари тизилган
ип; ~ йи аврод тунда ўқиладиган қисқа дуолар тасбеҳи.
- субҳгаҳ صبح گاه субҳгоҳ га қ.

- субҳгоҳ **صبح گاه** ва субҳгаҳ **صبح گاه** 1) тонг; 2) тонгда.
субҳнишон **صبح نشان** тонг белгиси.
субҳона-л-лоҳ **صبحانه الله** Оллоҳга мақтов бўлсин.
субҳонаҳу **صبحانه ه** унга мақтов бўлсин.
субҳоний **صبحانی** илоҳий; мавҳибати ~ илоҳий тухфа.
субҳосор **صبح آثار** тонг асарли.
субҳҳез **صبح خيز** тонгда турувчи.
сувар **صور** сурат нинг кўплиги.
суд **سود** фойда, манфаат, наф; ~ айламак, ~ этмак, ~ қил-
мақ фойда қилмоқ, наф кўрмоқ.
суда **سوده** туйилган, майдаланган, ~ айламак туймоқ,
майдаламоқ.
судандеша **سودانديشه** фойда кетидан қувувчи, фойда топиш-
ни ўйловчи.
судманд **سودمند** фойдали, нафли.
судмандона **سودمندانه** фойдали, нафли, баҳрали.
судозъ **صداع** бош оғриғи, хумор; ~ афеуни хумор; ~ ет-
курмак бошни оғритмоқ, хумор қилмоқ.
сужуд **سجود** буюкилиш; ~ этмақ сажда қилмоқ; эғилмоқ;
бошни ерга қўймоқ.
су **سو** сув; хизр ~ йи ҳаёт суви.
суй **سوی** тўғриси су.
суйургал **سويورغال** доимийга фойдаланишга берилган совға
(мас., ер).
суйургол **سويورغال** тўғриси суйургал.
сукзон **سكان** ескин нинг кўплиги.
сукр **سكر** маст бўлиш, кайф бўлиш.
сукун **سكون** тинчлик, ором, осойишталик; ~ маскани ором
маскани; ~ топмақ 1) тинчлаимоқ; 2) қарор топмоқ.
сулб **صلب** қаттиқ, мустаҳкам.
сулдуз **سولدوز** туркий қабила номи.
суле **ثلث** учдан бир.
сулсон **ثلثان** учдан икки.
султон **سلطان** кўплиги салотин подшоҳ.
сулук **سلوك** 1) муомала, хулқ, феъл-атвор; 2) тариқат; ~ аҳли
суфийлар; ~ қилмақ 1) йўлга чиқмоқ, сафар қилмоқ,

- 2) зикр қилмоқ; ~ ка машгул бўлмақ сўфийлик йули-
га кирмоқ; ~ ихтиёр қилмақ тарки дунё қилмоқ.
- сум **سم** ва сунб **سنب** туёқ.
- суман **سمن** ёсмин гули.
- суманбар **سمنبر** суманбадан.
- суманбез **سمنبیز** суман ҳиди тарқатувчи.
- суманбў **سمنبو** ва суманбўй **سمنبوی** суман ҳидли.
- суманбўй **سمنبوی** суманбў га қ.
- сумансо **سمنسا** ва **سمنسای** сумансой суманга ўхшаган.
- сумансой **سمنسای** сумансо га қ.
- сумма **ثم** кейин, яна, сўнг.
- сумнот **سمنات** бут номи; дайри ~ Сумнот ибодатхонаси.
- сумнотпараст **سمنات پرست** бутпараст.
- самум ва сумум **سوم** иссиқ шамоқ, гармсел; қуюн.
- сунмақ **سونماق** узатмоқ, чўзмоқ; илик ~, қўл ~ ишга кириш-
моқ.
- сунан **سنن** суннат нинг кўплиги.
- сунб **سنب** сум га қ.
- сунбода **سنباده** қайроқ тош, эгов.
- суннат **سنت** кўплиги сунан йўл-йўриқ, одат; Муҳаммад
пайғамбарнинг доим қилиб, умрида бир-икки бор тарк
этган амали.
- сунуф **صوف** синф нинг кўплиги.
- сунъ **صنع** ясаш, қилиш; ~ и илоҳ тангри иши; ~ и қа-
лам чекмақ яратмоқ.
- сунгур **سونغور** лочин, шунқор.
- сур I **سور** карнай, сурнай; ~ и қиёмат охират сурнайи, Ис-
рофил сурнайи.
- сур II **سور** тўй, базм; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ тўй бўлмақ,
базм бўлмақ.
- сурайё **ثريا** кичик юлдузлар туркумининг номи.
- сурат **صورت** кўплиги сувар расм, шакл; ~ билган саводи
бор.
- суратангиз **صورت انگيز** суратни гавдалантирмоқ, кўз олдига
келтирмоқ.
- суратгар **صورت گر** расм солувчи, рассом.
- суратлиг **صورت ليغ** кўринишлик.

- суратнамой **صورت نماي** сурат намойиш қилувчи, сурат кўрса-
 тувчи.
 суратпазир **صورت پذير** расм чизишга қобилиятли.
 суратпараст **صورت پرست** расмпараст.
 сурин **سرین** орқа, думба.
 сурмаандуд **سر مه اندود** сурмаланган, сурма қўйилган.
 сурмагий **سر مه گي** сурмали.
 сурмагун **سر مه گون** сурмаранг.
 сурмаолуд **سر مه آلود** сурмаланган, сурма билан бўялган.
 суроҳий **صراحی** қадаҳ, жом.
 суррийат **سريت** канизак.
 суруд **سرود** 1) қўшиқ, ашула; 2) куй; ~ аҳли ҳофизлар,
 созандалар, ~ и дарднок ғамгин куй; ~ фано чекмак
 фанолик куйини чалмоқ.
 сурук **سوروك** тўда, гуруҳ.
 сурур **سرور** хурсандчилик, шодлик; ~ аҳли шодлик
 қилувчилар.
 суруш **سروش** хушхабар келтирувчи, ҳазрати Жабройил.
 суруқ **سوروق** хода.
 суруҳ **سروح** новда.
 сурхбед **سرخ بيد** қизил тол.
 сурхрў **سرخرو** қизил юз.
 суръатойин **سرعت آيين** тезлик билан.
 сустаймаг **سوستايماغ** сусайиш, бўнашиш, кучсизланиш.
 сустаймөг **سوستايماغ** тўғриси сустаймаг.
 сутуда **ستوده** мақталган, мадҳга сазовор.
 сутур I **ستر** сатр I нинг кўшлиги.
 сутур II **سطر** сатр II нинг кўплиги.
 сутурлоб **سطرلاب** устурлаб га қ.
 сутуҳ **ستوح** сатҳ нинг кўплиги.
 суфор **صفار** сариқлик, сариқ; ўқ ~ и ўқ захри.
 суфра **سفره** дастурхон.
 суфрат **صفرت** сариқлик; сўлғинлик.
 суфт **سفت** ва суфта **سفته** тешик; ~ қилмақ тешмоқ.

- суфта **سفته** суфт га қ.
- суханадо **سخن ادا** (гапга) чечан.
- суханвар **سخن ور** 1) шоир; 2) нотиқ.
- сухандон **سخن دان** 1) гацдон, гапга уста, нотиқ; 2) шоир.
- сухансанж **سخن سنج** гацдон, гапга чечан, сухандон.
- суъубат **صوبت** машаққат, қийинчилик.
- суқба **ثقبه** тешик.
- суқлатмақ **سوقلاتماق** очмоқ, қўзғатмоқ (иштаҳани).
- суғалмақ ва суғолмақ **سوغالماق** камаймоқ, қуримоқ.
- суғолмақ **سوغالماق** суғалмақ га қ.
- суғро **صغرى** энг кичик.
- суғулмақ **سوغولماق** суқилмоқ, қадалмоқ.
- суҳайл **سهيل** юлдуз номи.
- суҳо **سها** юлдуз номи.
- суҳоваш **سهاوش** суҳодек.
- суҳон **سوهان** эгов; ~ айламак эговламақ.
- суҳонлиқ **سوهان ليق** эговлик.
- суҳулат **سهولت** енгиллик, осонлик.
- сў **سو** ва сўй **سوى** томон, тараф; ~ ба ~ тарафма-тараф,
томонма-томон.
- сўг **سوك** алам, қайғу, моғам.
- сўгвор **سوكوار** мотамли, азадор.
- сўгворлиқ **سوكوار ليق** мотамлик, азадорлик.
- сўзанда **سوزنده** куйдирувчи, ёндирувчи.
- сўзлуқ **سوزلوق** 1) ўтли, оловли; 2) куйдирадиган, ёнди-
радиган.
- сўзнок **سوزناك** 1) ўтли, алангали.
- сўзок **سوزاك** 1) аланга, ёниш; 2) изтирдаб.
- сўзон **سوزان** ёндирадиган, куйдирадиган.
- сўзчи **سوزچى** сўзловчи, гапирувчи.
- сўй **سوى** сў га қ.
- сўйламақ **سويلاماڪ** танламақ, излаб топмоқ.
- сўкеўк **سوكسوك** саксовул.

сўна سونه эркак ўрдак.
 сўнгак سونكاك суяк, устихон.
 сўнгинча سونكىنچە орқасидан, кетидап.
 сўқулмақ سوقولماق босилмоқ, номига атаб (пулга) тамға
 босилмоқ.

Т

тааб تعب 1) чарчаш; ҳориш; ~ **этмак** чарчamoқ; 2) қийин-чилик, машаққат; ~ **қилмақ** қийналмоқ, машаққат чек-моқ.
 тааблик تعبلىق қийинлик.
 таабнок تعبناك қийналган, машаққат чеккан.
 таадди تعدى 1) душманлик; 2) зулм, зўравонлик.
 тааддишешалик تعدىيشهلىك зулмкорлик; зўравонлик.
 тааддуд تعدد кўп, кўп сонли.
 тааззум تعظم ғурур, такаббурлик, манманлик; ~ **этмак** ўзини катта тутмоқ, кибрланмоқ.
 тааййун تعين 1) очиқ аниқланиш, аниқ бўлиш; 2) аниқлик; маълумлик.
 тааллул تعلل бош тортиш; ~ **қилмақ** бош тортмоқ.
 тааллум تعلم ўрганиш, илм олиш.
 тааммул تاءمل ўйлаб кўриш; мулоҳаза қилиш; ~ **айламақ**, ~ **қилмақ** фикр қилмоқ, ўйлаб кўрмоқ, мулоҳаза қилмоқ.
 тааммуллуқ تاءمللوق мулоҳазалик.
 таавни تاءنى 1) секинлик; 2) эҳтиётлик, диқ қатлилиқ.
 таарруз تعرض эътироз, қаршилиқ; ~ **қилмақ**, эътироз билдирмоқ.
 таассуб تعصب (бирор нарса ёки ғояга) беҳад берилиш, чек-сиз муҳаббат, фанатизм.
 тааффон تعفن 1) чириш, сасиш; 2) сассиқлик, бадбўйлик.
 тааххур تااخر кечикиш, секинлашиш.
 таашшуқ تعشق 1) ошиқлик; 2) зулфинбандлик.
 тааққул تعقل тушуниш, англаш, идрок қилиш; ~ **айла-мак**, ~ **қилмақ** англамоқ, тушунмоқ.
 тааққуллуқ تعقللوق фаҳмли, тушунуқли, дақиқ ~ **нозик** фаҳмли.

- тааххуд **تعهد** ахдлашиш, зиммага олиш; ~ қилмақ бирон ишни зиммага олмоқ, ахдлашмоқ.
- тааххул **تاهل** уйланиш.
- таб **تب** иситма.
- табан **تابان** товон; аяқ ~ и оёқ товони.
- табархун **طبرخون** 1) қизил новдали тол дарахти; 2) қизил ранг.
- табаъ **تبع** тегишли бўлиш, эга бўлиш.
- табақ **طبق** кўплиги атбоқ қават.
- табаҳ **تبه** табаҳ га қ.; ~ рўзгор турмуши хароб.
- табаҳқор **تبه کار** бузгунчи, жиноятчи.
- таббох **طباخ** ошпаз.
- табдил **تبدیل** ўзгартиш, алмаштириш; ~ айламақ ўзгартирмоқ.
- табиб **طبيب** кўплиги атиббо.
- табл **طبل** ноғора; ~ урмақ ноғора чалмоқ; ~ и раҳил урмақ кўчиш ҳақида ноғора чалмоқ.
- таблбоз **طبلباز** ноғорачи.
- табойиъ **طبايع** хулқ, феъл.
- табон **تابان** тўғриси табан.
- табор **تبار** насл, насаб.
- таборак **تبارك** сура номи.
- табоҳ **تباہ** ва табаҳ **تبه** бузуқ, вайрон; ~ айламақ бузмоқ; ~ бўлмақ бузилмоқ.
- табоҳи **تباہی** бузуқчилик.
- табоҳлик **تباہليک** бузуқчилик.
- табуғ **تابوغ** тобуғ га қ.
- табхола **تبخاله** учуқ.
- табъ **طبع** хулқ, характер; ~ и салим соғлом дид; ~ и са-қим бузуқ дид.
- табъкаш **طبعکش** табъли, дидли.
- табъпазир **طبع پذير** табъли, ёқимли.
- таважжуҳ **توجه** 1) юзланиш; 2) диққат; ~ айламақ диққат қилмоқ, диққат билан қарамоқ; ~ қилмақ юзланмоқ.
- таваккал **توکل** таваккул га қ.

- таваккул **توكل** ва таваккал **توكل** ишониб қўйиш, таваккал қилиш; ~ айламак ишониб қўймоқ, таваккал қилмоқ.
- тавалло **توللا** тилак; ~ айламак тиламак.
- тавассул **توصل** етишиш, етиб бориш; ~ қилмақ етишмоқ, етиб бормоқ.
- тавачи **تواجي** хабарчи.
- таваққуф **توقف** тўхташ; ~ айламак, ~ қилмақ тўхтамоқ.
- таваққуъ **توقع** кутуш, умид қилиш; ~ айламак кутмоқ, умид қилмоқ.
- таваҳҳум **توهم** шубҳаланиш, ваҳима қилиш; ~ айламак, ~ этмак шубҳаланмоқ.
- тавбакор **توبه کار** тавба қилувчи; ~ бўлмақ тавба қилмоқ.
- тавбиҳ **توبيح** ҳамранг; ~ қилмақ ҳамранг бўлмоқ.
- тавзиъ **توضيع** бўлиш, тақсимлаш; ~ этмак, ~ қилмақ бўлмоқ, тақсимламоқ.
- тавзиҳ **توصيح** изоҳлаш, шарҳлаш; ~ этмак шарҳламоқ.
- тавил **طويل** узун; ~ у-з-зайл думи узун, ниҳояси узун; ~ ўлмақ узун бўлмоқ, давомли бўлмоқ.
- тавобийъ **توابع** тобийъ нинг кўплиги.
- тавозуъ **تواضع** камтарлик; ~ кўргузмак камтарлик қилмоқ.
- тавойиф **طوايف** тойифа нинг кўплиги.
- тавои **توان** куч, қудрат.
- тавоиғар **توانگر** 1) бой; 2) қодир.
- тавоно **توانا** кучли, қодир.
- тавонолик **تواناليق** кучлилиқ, қудратлилиқ.
- тавориҳ **تواريخ** тарих нинг кўплиги.
- таветур **تواتر** ёйилиш, узлуксиз, тарқалиш.
- тавоф **طواف** (бирор нарсанинг) атрофида юриш, айланиш; ~ айламак, ~ қилмақ (Каъбани) айланмоқ.
- тавачи **تواجي** тўғриси тавачи.
- тавр **طور** кўплиги атвор юриш-туриш, хулқ.
- тавсан **توسن** асов, ўйноқи; ~ эрмак ўйноқи бўлмоқ.
- тавсанлиғ **توسنليغ** асовлик, ўйноқилиқ.
- тавсиъ **توسيع** кенгайиш, ёйилиш, кенгайтириш; ~ топмақ кенгаймоқ, ёйилмоқ.

- тавушқан ва товушқан **تاوشقان** қуён.
- тавф **طوف** айланиш, айланиб юриш.
- тавфгаҳ **طوفگه** тавфгоҳ га қ.
- тавфгоҳ **طوفگاه** ва тавфгаҳ **طوفگه** айланиб юриш жойи.
- тавфир **توفير** 1) орттириш; кўпайтириш; 2) фойда.
- тавшалмақ **تاوشالماق** қаттиқ чарчамоқ, ҳаримоқ, адо бўлмоқ.
- тавъ **طوع** бўйсунини, итоат қилиш.
- тавъамон **توامان** ўхшашлик, эгизак.
- тавъамонлиғ **توامانلىغ** ўхшашлик.
- тавқ **توق** 1) ҳалқа; 2) кишан; зулм; 3) марварид.
- тавқир **توقير** шарафлаш, ҳурматлаш; ~ айламақ ҳурмат-
ламоқ.
- тавқиф **توقيف** тўхтатиб қўйиш, тўхтатиш.
- тавқиб **توقيع** 1) шоҳ муҳри, имзоси; 2) шоҳ фармони.
- тавҳид **توحيد** 1) бирлаштириш; 2) худонинг бирлигига
эътиқод қилиш; ~ дақойиқи тавҳид илмининг нозиклик-
лари.
- тагарг **تگرگ** дўл.
- тадвин **تدوين** девон тузиш, китоб ҳолига келтириш.
- тадорук **تدارك** ҳозирлик кўриш; ~ қилмақ ҳозирлик кўрмоқ,
тайёрланмоқ.
- тадриж **تدريج** аста-секин.
- тадфин **تدفين** дафн қилиш, кўмиш.
- тайомун **تيامن** вузунни ўнг тарафдан бошлаш.
- тажаддудпазир **تجددپذير** янгиликни қабул қилувчи.
- тажаллий ва тажалло **تجلى** жилоланиш, жилваланиш; ~ айла-
мақ жилваланмоқ, жиллоланмоқ.
- тажаллиййат **تجليات** кўплиги тажаллиййот жилоланишлик, жил-
валанишлик.
- тажаллийот **تجليات** тажаллиййат нинг кўплиги.
- тажалло **تجلى** тажаллий га қ.
- тажаммул **تجمل** зийнат; ҳашамат; ~ қилмақ безамоқ, зийнат-
га тўлдирмоқ.
- тажарруд **تجرود** ёлғизлик, тарки дунё қилиш; ~ қўйи тарки
дунё кўчаси; ~ уйи ёлғизлик уйи.
- тажвид **تجويد** Қуръонни талаффуз қоидалари билан ўқиш.

- тажвиз تجويز рухсат қилиш, ижозат бериш; ~ қилмақ
 рухсат бермоқ.
- тажвиф تجويف бўшатиш, кавак қилиш, ~ қилмақ бўшатмоқ,
 кавак қилмоқ.
- таждид تجديد янгилаш, қайталаш.
- тажнис تجنيس шеърый санъат.
- тажнисомиз تجنيس آميز тажнисга ўхшаш.
- тажоҳул تجاهل билмасликка олиш, муғамбирлик қилиш;
 ~ у-л-ориф шеърый санъат усули.
- тажрид تجريد 1) айириш, ёлғизлаш; ~ айламак, ~ қил-
 мақ айирмоқ; 2) мавҳумлик; ~ бўлмақ мавҳумлаштирмоқ.
- тажҳиз تجهيز жиҳозлаш, ҳозирлаш.
- тажҳил تهجيل подонликда айблаш; ~ қилмақ подонликда
 айбламоқ.
- тазаввуж تزوج уйланиш.
- тазалзул تزلزل 1) ларза, титраш, қимирлаш; 2) ҳаяжон.
- тазаллум تظلم зулмдан шикоят қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ,
 ~ этмак зулмдан шикоят қилмоқ; ~ юзидан тазарруъ
 қилмақ зулмдан шикоят қилмоқ, зулмга қарши ёрдам
 сўрамоқ.
- тазаллумнамай تظلم نماي зулмдан шикоят қилувчи
- тазарв تزرو тустовуқ, қирғовул.
- тазарвойин تزرو آيين тустовуқ равиш.
- тазарруъ تضرع ёлбориш, ялиниш; ~ қилмақ ёлбормоқ,
 ялинмоқ.
- тазвиж تزويج ўғилни уйлантириш, қизни эрга бериш, ни-
 коҳ; ~ топмақ никоҳланмоқ.
- тазвир تزوير алдаш, найранг; ~ айламак алдамоқ.
- тазийл تذييل қўшиш, улаш, илова қилиш.
- тазийн تزين зийнатлаш, безаш; ~ бермак зийнатламоқ.
- тазкир تذكير эслаш, зикр қилиш.
- тазмин تضمين шеърга бошқа шеърдан мисол киритиш.
- тазъиф تضعيف қамайтириш, енгиллатиш; ~ қилмақ қа-
 майтирмоқ, енгиллатмоқ.
- тазҳиб تهذيب олтин сувини юргизиш, олтинлаш.
- тай طی 1) ўраш, қатлаш; 2) юриш, ўтиш; ~ бўлмақ юрил-
 моқ; босиб ўтилмоқ; ~ қилмақ юрмоқ; ~ йи арз этмак ер-
 ни айланиб чиқмоқ.

- тайаммун **تيمين** (бирор ишни) ўнгдан бошлаш.
- тайарон ва тайрон **طيران** учиш, парвоз қилиш.
- тайёргоҳ **تيارگاه** тайёрланадиган жой.
- тайласон **طيلسان** ридо, танага ўраладиган мато.
- тайр **طير** кўплиги туйур қуш.
- тайрон **طيران** тайарон га қ.
- так **تك** чопиш; ~ у дав айламак елиб-югурмоқ; ~ у тоз қилмақ, ~ у пўй этмак елиб югурмоқ; ~ урмақ чопмоқ, югурмоқ.
- такаллум **تکلم** гаплашиш, суҳбат; ~ айламак, ~ қилмақ гаплашмоқ, суҳбатлашмоқ.
- такаллумнамой **تکلم نماي** сўзловчидек.
- такаллуф **تکلف** 1) хижолатпазлик; 2) юзакилик, сунъийлик.
- такаллуфлуқ **تکلفلوق** 1) юзаки, зўрма-зўраки; 2) хижолатли; ~ ош хижолатли ош.
- такаллуфот (кўплик) **تکلفات** сунъийлик, самимий эмаслик.
- такаррур **تکرر** такрорланиш, қайтарилиш.
- такассур **تکسر** синиқлик; мизож ~ и саломатликнинг бузуқлиги.
- такбанд **تکبند** камар, белбоғ.
- такбир **تکبير** 1) кўпайиш, ортиш; 2) «Оллоҳу акбар» дейиш.
- такзиб **تکذيب** ёлгонни фош қилиш; ~ қилмақ ёлгонда айбламоқ.
- такйа **تکيه** 1) дарвишнинг турар жойи; 2) суяниш, суянчик; ~ солмақ такя қўрмоқ; ~ қилмақ суянмоқ; ~ да бўлмақ суянган ҳолда содир бўлмоқ.
- такйагоҳ **تکيه گاه** 1) бошпана; 2) суянчик, суянадиган жой; ~ қилмақ бошпана қилмоқ.
- такка **تکه** така.
- такмил **تکمیل** 1) тамомлаш, тугатиш, охирига етказиш; 2) мукаммаллаштириш, камолатга етказиш, тўлдириш; ~ ига иштиғол кўргузмак ниҳоясига етказиш билан шуғullanмоқ; ~ айламак, ~ қилмақ тўлдирмақ, камолатга етказмоқ.
- такмила **تکمله** 1) тўлдириш; 2) охирига етказиш.
- таковар **تکاور** чопқир от; ~ сурмак 1) от сурмоқ; 2) олишмоқ.
- такосул **تکاسل** сустлик, ланжлик, дангасалик.
- таксир **تکسیر** синдириш; ~ этмак синдирмоқ.

- тақфин **تكفين** кафанлаш.
- тақфир **تكفير** диндан чиқариш, куфрда айблаш.
- талабангез **طلبانگيز** талаб қилиб, сўраб.
- талаввун **تلون** 1) ўзгарувчанлик; 2) ранг-баранглик.
- талаввунлуқ **تلون لوق** ўзгарувчанлик.
- талал **تلل** кўплиги атлом хароба.
- таламмуз **تلמד** тузилик (нарсанинг моҳиятини кўрсатувчи томони).
- талаттуф **تلطف** меҳрибонлик, лутфлилик.
- талаф **تلف** йўқотиш; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ йўқ бўлмоқ.
- талафкорлик **تلفكارلىق** йўқотишлик, йўқ қилишлик.
- талач ва талоч **تالاج** ғилай.
- талаққий **تلقي** учрашиш, кутиб олиш; ~ қилмақ учратмоқ. кутиб олмоқ.
- талбис **تلبیس** 1) кийдириш; 2) ҳийла, найранг.
- талл **طل** шабнам.
- талла **تله** тузоқ.
- талоло I **تلالا** куй, оҳанг, кўшиқ, қийқириқ, ҳайқириқ.
- талоло II **تلا** ялтираш, чарақлаш, порлаш.
- талотум **تلاطم** 1) уриш, зарблаш; 2) тўлқинларнинг чайқалиши.
- талофий **تلافی** 1) зарарни қоплаш; хун ҳақи бериш; ~ айламақ етказилган зарарни қопламоқ, хун ҳақи бермоқ; 2) мукофот.
- талоч **تالاج** талач га қ.
- талош **تلاش** хатти-ҳаракат, интилиш, тиришиш.
- талоһа **تلايه** лашкар олдида борувчи гуруҳ; қоронғи тушгандан сўнг лашкарларга посбонлик қилувчи отлиқ аскарлар.
- талтиф **تلطيف** илтифот кўрсатиш, меҳрибонлик қилиш; ~ мақол айламақ илтифот билан сўзламоқ.
- талфаса **تلغنه** талваса.
- талх **تلخ** аччиқ.
- талхгуфтор **تلخگفتار** аччиқ сўзи.
- талхқом **تلخ کام** аламзада, қайғули.
- талхқомлик **تلخ کاملىق** ғамгинлик, аламзадалик.
- талхлик **تلخ لىق** аччиқлик.

- талъат **طلعت** қиёфа, сиймо.
- талқин **تلقين** таъсир этиш, ўғитлаш; ~ и хирад ақл таъ-
сир; ~ изҳор этмак таъсир кўрсатмоқ, ўғит бермоқ;
~ қилмақ ўғитламоқ.
- талгамақ **تالغاماқ** ажратмоқ; фарқ қилмоқ.
- тамаввуж **تواج** мавжланиш, тўлқинланиш; ~ солмақ
тўлқинлаптирмоқ.
- тамаввул **تمول** молдорлик, бойлик.
- тамаллук **تملك** (мулкка) эга бўлишлик; ҳукмронлик.
- тамаллуқ **تملق** тилёғламалик, лаганбардорлик.
- таманний **تمنى** таманно га қ.
- таманно **تمنا** ва таманний **تمنى** истақ, тилақ; ~ айламақ
иस्ताмоқ, тиламоқ.
- таманнолиғ **تمنايغ** орзули, истагли.
- тамасхур **تمسخر** масхара; ~ келмак масхара бўлмоқ.
- таматтуъ **تمتع** 1) лаззатланиш; 2) фойдаланиш; ~ қил-
мақ лаззатланмоқ.
- тамм **تم** тугаш, сўнг, охир.
- тамма **تم** тамом бўлди, тугади; ~ би-л-хайр яхшилик
билан тугади (Қўлёзма китоблар сўнггида келади).
- тамиз **تميز** тоза.
- тамйиз **تميز** ажратиш, фарқлаш; ~ даъвоси йўқ ажра-
тишни билмайди.
- тамкин **تمكين** қаттиқ, мустаҳкам, саботли; ~ сақламақ
саботли бўлмоқ.
- тамлик **تمليك** мулкдор қилиш; ҳукмдор қилиш; ~ эрмак эга
бўлмоқ.
- тамошонамой **تماشانماي** томоша қилгандек.
- тамсил **تمثيل** мисол келтириш, ўхшатиш.
- тамуқ **تاموق** ва тамуғ **تاموغ** дўзах.
- тамуғ **تاموغ** тамуқ га қ.
- тамшийат **تمشيت** ҳаракатга келтириш, амалга киритиш.
- тамҳид **تمهيد** 1) тайёрлаш; жой тузатиш; 2) (ҳийла, най-
рангли) муддао.
- тананд **تند** ялқов, танбал, дангаса.
- танаффуру **تفر** нафратланиш; ~ айламақ, ~ этмак наф-
ратланмоқ, жирканмоқ.

- танаъум **تعيم** ҳаётдан лаззатланиш, маъмурликда қув
кўриш; ~ айламак фаровон қув кўрмоқ, ҳаётдан лаззат-
ланамоқ.
- танаққул **تنقل** кўчиш, ўрин алмашиш.
- танбул **تنبول** овқатга солинадиган бир хил хушбўй япроқ.
- танвин **تنوين** араб тилида ноаниқлик билдирувчи «н»
ҳарфи ва говуши.
- танг I ва тонг **تانگ** саҳар; ~ шаъми қуёш; ~ қуши хўроз.
- танг II **تنگ** тор.
- тангбаста **تنگ بسته** маҳкам; ~ айламак қаттиқ боғламоқ.
- тангдил **تنگدل** ғамгин, хафа; сиқилган.
- тангдиллик **تنگدلىك** ғамгинлик, хафалик, дилтанглик.
- тангимақ **تانگىماق** боғламоқ.
- тангнай **تنگناي** танглай.
- тангудоз **تنگداز** танни куйдирувчи.
- тандуруст **تندروست** соғлом.
- тандурустлуг **تندروستلۇغ** тансихатлик, соғлик.
- танзиъу-л-мулк **تنزع الملك** «Олу Имрон» сурасидаги
туъти-л-мулка ман ташаъу ва танзиъу-л-мулка мимман та-
шаъу мулкни хоҳлаганига беради, мулкни истаганидад
олади ҳам оятига ишора.
- танзиҳ **تنزيه** покланиш.
- таноб **طناب** 1) арқоң; 2) ўлчов бирлиги.
- таносуб **تناسب** мутаносиблик; ~ «топмақ мутаносиб бўлмоқ.
- танпарвар **تنپروور** 1) ширин томоқ, нафс қули; 2) майин
танли.
- тансиф **تنصيف** тенг иккига бўлиш; ~ қилмақ тенг иккига бўлмоқ.
- тануманд **تنومند** кучли; семиз, гавдали.
- тануқ **تانوق** ва тануғ **تانوغ** гувоҳ.
- тануғ **تانوغ** тануқ га қ.
- тануғлуқ **تانوغلۇق** гувоҳлик, шаҳодат.
- танқийа **تنقيه** тозалаш.
- танқир **تنقىر** қайта-қайта уриниш; ~ айламак қайта-қайта
урмоқ.
- танқис **تنقيص** камайтириш; ~ бермак камайтирмоқ, сиқиб
қўймоқ.

- таодул **تعادل** баробарлик, мутаносиблик; ~ этмак тенг келмоқ.
- таом **طعام** кўшлиги атъима овқат.
- таоқуб **تعاقب** таъқиб қилиш.
- таппонча **تپانچه** шапалоқ.
- тар **تر** ҳўл.
- тараб **طرب** хуррамлик, шодлик; завқ, шавқ; ~ айламак хурсандчилик қилмоқ.
- тарабангиз **طرب انگيز** шодлик келтирувчи, хурсандлик бағиш-ловчи.
- тарабафзо **طرب افزا** хурсандликни оширувчи.
- тарабгин **طرب گين** шод, хуррам; ~ бўлмақ шодланмоқ, хурсанд бўлмоқ.
- тарабгоҳ **طرب گاه** шодлик қиладиган жой.
- тараблиқ **طرب ليق** шодлик, хурсандлик.
- тарабнок **طرب ناک** шод, хурсанд.
- тарабойин **طرب آيين** кўриниши шод, хурсанд.
- тарабрез **طرب ريز** хурсандлик тўкувчи, шодлик сочувчи.
- тарабхез **طرب خيز** шодлик қўзғатувчи; ~ айламак хурсанд қилмоқ, шодлантирмоқ.
- тарабхона **طرب خانه** шодлик уйи, хурсандчилик жойи.
- тарабфизо **طرب فزا** шодликни оширувчи.
- тарадуд **تردد** иккиланиш, шубҳа; ~ қилмақ иккилан-моқ, шубҳаланмоқ.
- тараққуб **ترکب** таркиб топиш, ташкил топиш.
- таранжабин **ترنجبين** янтоқ шакари.
- тараннумгар **ترنم گر** куйчи, куйловчи.
- тараннумсарой **ترنم سراي** куй бошловчи, куй чиқарувчи.
- тарафуруш **تره فروش** кўкат сотувчи.
- тараффуъ **ترفع** ғурур, кеккайиш; ~ билмак мағрурлантир-моқ, кеккайтирмоқ.
- тарашшух **ترشح** сизиб чиқиш, ажралиб чиқиш; ~ айла-мак, ~ қилмақ сизиб чиқмоқ, тўкилмоқ, оқиб чиқмоқ.
- тараҳҳум **ترحم** раҳм қилиш, шафқат қилиш; ~ айламак раҳм қилмоқ, шафқат қилмоқ.
- тарбий **تربيع** тўртга бўлиш; квадрат чиқариш; квадрат шак-лида бўлиш.

- тарвиж **ترويج** ёйиш, тарқатиш, ривож; қиймат бериш;
 тарвиҳ **ترويج** ~ тошмақ, ривожланмоқ; таралмоқ, ёйилмоқ.
 тардид **ترديد** елпиш. 1) рад этиш; 2) иккиланиш.
 тардоман **تردامن** бузуқ, ҳаёсиз.
 таржиъ **ترجيع** кўплиги таржиъот 1) такрорлаш; 2) шеърий санъат.
 таржиъот **ترجيعات** таржиъ нинг кўплиги.
 таржиҳ **ترجيح** устунлик; имтиёз; ~ қилмақ устун қўймоқ, ҳисобламоқ.
 таржимон **ترجمان** тилмоч.
 тарз **طرز** равиш, услуб.
 тарид **طريد** қувғин, қочқин; ~ айламақ, ~ этмақ қувмоқ, қочирмоқ.
 тарий **تري** нам, тоза, янги.
 тарих **تاريخ** кўплиги таворих ижтимоий воқеълик, ҳаёт.
 тарихсанж **تاريخ سنج** тарихни текширувчи, тарихчи.
 тариқат **طريقه** йўл, маслақ; ~ адаби суфийлик ахлоқи.
 тарйок **ترياک** афюн, қора дори.
 тарйоқ **ترياق** заҳар кучини қайтарувчи дори.
 тарк I **ترك** жангда кийиладиган нийим, дубулга.
 тарк II **ترك** ташлаш, тарк этиш, кечиш; ~ айламақ, ~ қилмақ ташламоқ, тарк этмоқ.
 таркиб **ترکيب** кўплиги тарокиб тузиш, ташкил этиш.
 тароват **تراوت** ҳўллик, намлик.
 таровиш **تراوش** сизиб чиқиш, томиш.
 тарокиб **تراکب** таркиб нинг кўплиги.
 тарокима **تراکمه** туркман нинг кўплиги.
 таронасозлиг **ترانه سازليغ** куйлаш.
 тарош **تراش** 1) қириш, тарошлаш, йўниш; 2) қиринди;
 таррор **ترار** ~ қилмақ, қирмоқ, йўнмоқ. кисавур, чўнтаккесар, ўғри; муттаҳам, фириб-гар, товламачи.
 тарсиъ **ترصيع** қимматбаҳо тошлар билан безатиш.
 тарегор **ترسگار** пархезкор, сақланувчи, тийинувчи.

- тарсо **ترسا** насроний, христиан.
- тарсолиғ **ترسالىغ** насронийлик, христианлик.
- тарсон **ترسان** қўрқувчи, қўрқоқ.
- тарф **طرف** 1) қараш, назар; 2) кўз; 3) охир, сўнг.
- тарх **طرح** режа, лойиҳа; ~ айламақ лойиҳа чизмоқ, режа тузмоқ.
- тасалсул **تسلسل** боғланиш, ҳалқаланиб бириқиш; ~ қилмақ боғламоқ.
- тасаннун **تسنن** суннийлик мазҳабиға эргашиш.
- тасарруф **تصرف** эгаллаб олиш, қўлга киритиш; ихтиёриға олиш; ~ қилмақ эгалламоқ, ихтиёриға олмоқ.
- тасарруфлуқ **تصرفلوق** ўзбошимчалиқ, ихтиёрийлик.
- тасбиғ **تسيغ** тўлдириш.
- тасбиҳ **تصبيح** 1) садаф ёки бошқа нарса доналари шодаси; 2) тасбиҳ ўғириб дуо айтиш.
- таслим **تسليم** 1) топшириш; 2) бўйсунуш, тўғри топиш; ~ айламақ, ~ этмақ топширмоқ; ~ бўлмақ бўйсунмоқ, тўғри топмоқ.
- тасмийа **تسميه** 1) бисми-л-лоҳи-р-раҳмони-р-раҳим дейиш; 2) аташ, номлаш; ~ қилмақ атамоқ, ном қўймоқ.
- тасомуъ **تسامع** эшитиб олинган (хабар).
- тасоҳул **تساهل** ён босиш; ~ раво тутмақ ён босмоқ.
- тасриҳ **تصريح** аниқ айтиш, очиқ ифодалаш; ~ айламақ: очиқ айтиб бермоқ.
- тасфийа **تصفيه** тозалаш; ~ топмақ тозаланмоқ.
- тасхир **تسخير** 1) сеҳрлаш; қўлга киритиш, забт этиш; ~ бўлмақ забт этилмоқ; ~ қилмақ забт этмоқ.
- тасҳиҳ **تصحيح** тузатиш, тўғрилаш.
- татаббуъ **تتابع** эргашиш; ~ қилмақ эргашмоқ, изидан бормоқ.
- татимма **تتمه** 1) тугаш, охир, сўнг; 2) давом, қўшимча.
- таголиф **تتاليف** тузилиш, таълиф берилиш.
- таф **تف** ҳарорат.
- тафарруж **تفرج** 1) томоша, сайр; 2) ўйин-кулгу, кўнгилик; очиш; ~ этмақ кўнгилик очмоқ, томоша қилмоқ.
- тафаррус **تفرس** кузатиш, фаросат билан назардан ўтказиш.
- тафаръавн **تفرعون** 1) такаббурлик, манманлик; 2) ўта зорлик.

ЛИМЛИК.

- тафаръун **تفرعون** тўғриси тафаръавн.
- тафаъул **تفعل** фол кўриш, яхши фол кўриш, яхшилик-ка йўйиш.
- тафаққуд **تفقد** сўраш, суриштириш; ~ этмак суриштирмоқ.
- тафаҳхус **تفحص** текшириш, суриштириш; ~ қилмақ текширмоқ, суриштирмоқ.
- тафвиз **تفويض** топшириш, қайта топшириш; ~ этмак топширмоқ.
- тафзиҳ **تفصيح** шарманда қилиш, бадном қилиш; ~ айламақ шарманда қилмоқ.
- тафосир **تفاسير** тафсирнинг кўшлиги.
- тафоҳур **تفاخر** фахрланиш, мақтаниш; ~ айламақ фахрланиш, мақтанмоқ.
- тафрид **تفريد** ёлғизланиш, четланиш.
- тафриқа **تفرقه** бўлиш, айириш, таратиш.
- тафриҳ **تفريح** ўйин-кулги, кўнгли очиш, хурсандчилик қилиш.
- тафсанда **تقسندہ** қизиган.
- тафсир **تفسير** кўшлиги тафосир шарҳ қилиш, изоҳлаш.
- тафеон **تفسان** қизиган.
- тафтиш **تفتيش** қидириш, текшириш; ~ айламақ, ~ этмак, ~ қилмақ, қидирмоқ.
- тафҳим **تفهيم** ағлатиш, тушунтириш; ~ қилмақ тушунтирмоқ.
- тахаййул **تخييل** хаёл суриш, хаёлга келтириш; ~ айламақ хаёл сурмоқ, хаёлга келтирмоқ.
- тахаййуллиқ **تخييليق** хаёлли.
- тахаллуф **تخلف** хилоф иш қилиш, четга чиқиш; ~ қилмақ қаршилик қилмоқ.
- тахалхул **تخلخل** тебраниш, чайқалиш; ~ топмақ тебранмоқ, чайқалмоқ.
- тахалхулпазир **تخلخل پازير** тебранарлик, чайқаларлик.
- тахвиф **تخويف** хавф туғдириш, қўрқитиш; ~ этмақ, ~ қилмақ хавф туғдирмоқ, қўрқитмоқ.
- тахлил **تخليل** тараш, бармоқлар орасидан ўтказмоқ; лиҳяни ~ қилмақ соқолни бармоқлар орасидан ўтказмоқ.
- тахлис **تخليص** 1) халос қилиш, озод қилиш; ~ бермақ халос қилмоқ; 2) хулосалаш, қисқа баён.
- тахминшунос **تخمين شناس** тахмин қилувчи.
- тахсис **تخصيص** 1) ажратиш; 2) тайинлаш, белгилаш; ~ айламақ, ~ этмақ тайинламоқ, белгиламоқ.

- тахтапора **تخته پاره** тахта бўлаги.
- тахтасанг **تخته سنگ** тош тахта.
- тахтгир **تختگير** 1) голиб, қаҳрамон, кучли шоҳ; 2) тахт эгал-ловчи.
- тахтгоҳ **تختگاه** пойтахт, марказ.
- тахтнишин **تخت نشين** подшоҳ.
- тахторой **تخت آراي** тахт безатувчи; араз тингловчи.
- тахфиф **تخفيف** енгиллатиш; ~ айламак енгиллатмоқ.
- таш **تاش** сирт, ташқари.
- ташбих **تشبيه** ўхшатиш; ~ айламак, ~ қилмақ ўхшатмоқ.
- ташвир **تشوير** уялиш, ҳаяжон.
- ташниъ **تشنيع** дашном бериш, сўкиш, уялтириш.
- ташт **تشت** катта мис тоғора.
- ташхис **تشخيص** 1) ажрата билиш, 2) диагноз; ~ айламак ди-агноз қўймоқ.
- ташъир **تشعير** сезиш, шуур қилиш; ~ этмак сезмоқ.
- ташқилиг **تاشقيلينغ** ташқи қиёфа.
- ташҳиз **تشحيد** ўткирлаш, равшанлаш; хотир ~ и хотирани ўткирлатиш.
- ташҳир **تشهير** 1) машҳур қилиш, ҳаммага маълум қилиш; 2) ёмон отлиқ қилиш, бадном қиладиган гаплар тарқатиш.
- таъбийя **تعييه** тайёрлаш, ҳозирлаш, жойлаш, тизиш, тахт қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ жойлаштирмоқ, тизмоқ, ҳозирламоқ.
- таъвид **تعويد** ўргатиш; ~ айламак ўргатмоқ.
- таъвиз **تعويد** тумор.
- таъвил **تاوويل** баён қилиш, шарҳлаш; ~ бўлмақ баён қилинмоқ, шарҳланмоқ.
- таъдиб **تاءديب** 1) жазо; 2) тузатиш; 3) интизом; 4) тарбия қилиш.
- таъжил **تعجيل** тезлатиш, шошилиш; ~ айламак, ~ этмак тезлатмоқ, шошилмоқ.
- таъйид **تاءييد** мадад қилиш, кўмаклашиш, ёрдам бериш.
- таълил **تعليل** касал бўлиш, бемор бўлиш; ~ қилмақ касал қилмоқ.
- таълимгоҳ **تعليم گاه** мактаб.

таъмийа **تعيمه** жумбоқ билан гапириш.

таъмийаомиз **تعيمه آميز** жумбоқли, жумбоқ аралаш.

таъмин **تعيميم** умумлаштириш, тенглаштириш, баробарлаш; ~ айламак умумлаштирмоқ, тенглаштирмоқ.

таъмин **تامين** гаровга қўйиш, эминликни таъминлаш; ~ этмак гаровга қўймоқ, эминликни таъминламоқ.

таълиқ **تعليق** чуқурлаштириш, теранлаштириш; ~ қилмақ чуқур ўйлаб қарамоқ.

таънагар **طعنه گر** таъна қилувчи.

таънаомиз **طعنه آميز** таънали, таъна аралаш.

таънасос **طعنه ساز** таъна чиқарувчи.

таъриз **تعريض** намоёйиш этиш, кўрсатиш; имо қилиш; ~ этмак кўрсатмоқ; имо қилмоқ.

таъхир **تاخير** кечикиш; кечиктириш; ~ қилмақ кечикмоқ; кечиктирмоқ.

тақаббул **تقبل** 1) бўйнига олиш; 2) зиммага олинган мажбуриятлар; ~ айламак зиммага олмоқ.

тақаддум **تقدم** илгарилаш, олдинда бўлиш; ~ айламак илгариламоқ, олдинда бўлмоқ.

тақайюд **تقييد** 1) ҳаракат қилиш, тиришиш; 2) тиришқоқлик.

тақарруб **تقرب** 1) яқинлашиш; 2) яқинлик; ~ бўлмақ яқинлашмоқ.

тақбиҳ **تقبيح** ёмонлаш, шарманда қилиш.

тақвий **تقوى** тақво га қ.

тақвийшкан **تقوى شكن** тақвийликни синдирувчи.

тақвим **تقويم** юлдузлар жадвали, календарь.

тақво ва тақвий **تقوى** 1) пархезкорлик, тийинишлик; 2) худо-жўйлик.

тақвошиор **تقوى شعار** художўйликни шиор қилувчи.

тақи **تقى** тақин, яна.

тақриб **تقريب** яқинлашиш.

тақрир **تقرير** сўзлаш, оғзаки баён қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ айтмоқ, оғзаки баён қилмоқ.

тақсир **تقصير** кўнлиги тақсирот айб, гуноҳ иш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ айб қилмоқ, гуноҳ иш қилмоқ.

тақсирот **تقصيرات** тақсирнинг кўнлиги.

- тагаййур **تغير** ўзгариш; ~ топмақ 1) ўзгармоқ; 2) ғазаб-ланмоқ.
- тағйир **تغيير** ўзгартиш, ўзгариш; ~ бермақ ўзгартирмоқ; ~ топмақ ўзгармоқ.
- тағйирпазир **تغيير پذير** ўзгартирилиши мумкин, турланиб турадиган.
- тағойи **تغايي** тоға.
- тағорлиқ **تغارليق** тоғорадаги, идишдаги.
- тағофул **تغافل** 1) сезмасликка олиш, сезмасликка ҳаракат қилиш; ~ қилмақ 1) сезмасликка олмоқ; 2) ғафлатда қолмоқ.
- таҳ I **تہ** тағ, туб.
- таҳ II **تہ** тах, ғижим; ~ ба ~ тахма-тах.
- таҳаввур **تہور** 1) телбалик; ўйламай иш тутишлик; 2) бо-тирлик, жасорат; ~ айламақ 1) телбалик қилмоқ; 2) жасо-рат қилмоқ.
- таҳаййур **تہيیر** ҳайратда қолиш, ҳайрон бўлиш; ~ айла-мақ ҳайратда қолдирмоқ, ҳайрон қилмоқ, ажаблантирмоқ.
- таҳаммул **تحمل** сабр, чидам; ~ айламақ, ~ қилмақ сабр қилмоқ, чидамоқ.
- таҳаммуллуқ **تحمل لوق** сабрлилик, чидамлилик.
- таҳаммуломизлиқ **تحمل آميزليق** сабр аралашганлик.
- таҳармуз **تہرمز** ҳаромзадалик, қаллоблик.
- таҳаррук **تہرک** ҳаракатланиш, ҳаракатга келиш; ~ сиз бадан жонсиз тан; ~ қилмақ ҳаракатланмоқ, ҳаракатга келмоқ.
- таҳассур **تہسسر** ҳасратланиш, ҳасратга тушиш; ~ ёмақ ҳасрат-ланмоқ, ҳасратга тушмоқ.
- таҳаттуқ **تہتک** 1) шарманделик, ҳаёсизлик; 2) фоҳишалик.
- таҳиййат **تہييت** кўшлиги таҳиййот табриклаш, салом бериш.
- таҳиййот **تہييات** таҳиййатнинг кўшлиги.
- таҳял I **تہليل** 1) парчалаш, майдалаш; 2) ҳал қилиш, ечиш.
- таҳял II **تہليل** мақтов; лө илоҳа илло-л-лоҳ оллоҳдан бошқа илоҳ йўқ дуосини айтиш.
- таҳниййат **تہنييت** табриклаш.
- таҳоший **تہاشي** 1) рад қилиш, қайтариш; 2) тийиниш; эҳтиёт бўлиш.
- таҳошийсизлиғ **تہاشي سيز ليغ** тийинишсизлик, эҳтиётсизлик.

- тахрик** **تعريك** ҳаракатга келтириш; ~ бермак ҳаракатга келтирмоқ; ~ топмак ҳаракатга келмоқ.
тахрим **تعريم** ҳаром қилиш, ман этиш; ~ айламак ҳаром деб эълон қилмоқ, тақиқламоқ, ман қилмоқ.
тахрир **تحرير** ёзиш, ёзма баён этиш; ~ айламак ёзмоқ, ёзма баён этмоқ; ~ га келмак ёзилмоқ; ~ бўлмак ёзилмоқ.
тахрис **تحريس** ҳирс уйғотиш; ~ айламак ҳирс уйғотмоқ. ҳирс қилмоқ.
тахт **تحت** ва тахта **تحت** ост, таг.
тахта **تحت** тахт га қ.
тахта-с-саро **تحت السرى** ер ости.
тахур **طهور** ва тахуро **طهورا** пок, тоза, муқаддас.
тахуро **طهورا** тахур га қ.
тахқир **تحقير** ҳақоратлаш, хўрлаш ерга уриш, камситиш; ~ қилмак тахқирламоқ, камситмоқ.
тахқиқ **تحقيق** текшириш, тадқиқ қилиш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмак текширмоқ, тадқиқ қилмоқ; ~ бўлмак текширилмоқ, тадқиқ қилинмоқ.
тева **تويا** туя.
тевалик **تيوہ ليک** туяли, туя минган.
тевралмак **تيورالماک** санчилмоқ, қадалмоқ.
теврамак **تيوراماک** санчмоқ, қадамоқ.
тегра **تيگرا** теварак, ~ сида атрофида.
тегру **تيگرو** маълум бир вақт ёки макон бўлагининг охириги чегарасини билдирувчи сўз; оқшомга ~ оқшомгача.
тезбин **تيزبين** тез кўрадиган.
тезгард **تيزگرد** тез юрувчи, чопқир
тезгомлин **تيزگاملينغ** тезлик.
тездав **تيزدو** чопқир, илдам.
тездам **تيزدم** тез ютувчи, баднафс.
тезкуш **تيزكوش** чаққон, тез ҳаракат қиладиган.
тезрав **تيزرو** тез борувчи.
тезрафтор **تيزرفتار** тез юрувчи, чаққон.
тезтак **تيزتك** чопагон; ~ қилмак тезлатмоқ, югуртирмоқ.
тезтаклик **تيزتكلىك** чопагонлик.
тезхушлик **تيزهوشلىك** хушёрлик, зийраклик.

- тенгри **تينگرى** худо.
- тепук **تېپوك** тепки.
- тергак **تيرگاك** суриштириш, тергаш.
- тешавар **تېشە ور** 1) дурадгор; 2) тош йўнувчи.
- тиб ва тийб **طيب** ёқимли ис.
- тийб **طيب** тиб га қ.
- тийбат **طيبت** яхшилик, эзгулик; ~ қилмақ яхшилик қилмоқ.
- тийин **تېيىن** олмахон; олмахон терисидан тикилган пўс-тин, ~ териси олмахон терисидан тикилган пўстин.
- тийнат **طينت** табиат, хулқ, феъл, атвор.
- тийнатлиг **طينتلىغ** хулқли, феъл-атворли, табиатли; ~ ариғ пок хулқли.
- тир I ва тийр I **تير** 1) ўқ; ёй ўқи; ~ чекмақ ўқ отмоқ; кема ~ и кема ўртасидаги устун, мачта.
- тир II ва тийр II **تير** Аторуд, Меркурий.
- тийр I **تير** тир I га қ.
- тийр II **تير** тир II га қ.
- тийра I **تيره** қоронғи; ~ айламақ қоронғи қилмоқ, қора қилмоқ.
- тийра II **تيره** 1) қабиланинг бир қисми; 2) гуруҳ, фирқа; ~ бўлмақ икки гуруҳга бўлинмоқ.
- тийраавқотлиг **تيره اوقاتلىغ** қоронғи вақтли.
- тийраанжум **تيره انجم** хира юлдузли.
- тийрагард **تيره گرد** 1) қуюқ тўзон; 2) қоронғилик.
- тийрадуд **تيره دود** тутаб ёнувчи ўт, қора тутун.
- тийражабин **تيره جبين** қора юзли.
- тийрарой **تيره راي** қора фикрли, ёмон ниятли.
- тийрарў **تيره رو** қора юзли.
- тийрарўз **تيره روز** бахтсиз.
- тийрарўзгор **تيره روزگار** бахти қаро, бахтсиз.
- тийрборон **تير باران** ўқ ёмғири, ўқ ёғдириш.
- тики **تيكى** тикка.
- тикинш **تيكىش** ўрнатиш, жойлаш.
- тилимиз **تيلميد** шогирд, ўқувчи.

ТИЛО طلا олтин; қуёш ~ си қуёш жилоси.

ТИЛОВАТ تلاوت овоз чиқариб ўқиш.

ТИМОР تیمار 1) парвариш қилиш; 2) тарбия қилиш;

ТИМТАРОҚ ғам, ғусса. تىمتراق тўғриси тумтароқ.

ТИНДУРМАҚ تىندورماق тинчитмоқ, тинчлантирмоқ.

ТИРМАМАҚ تيرماماق тирнамоқ, таталамоқ.

ТИРОЗ طراز 1) ўлчов; 2) нақш, безак; ~ чекмак нақш урмоқ.

ТИРОЗЛИР طرازليغ нақшли, безакли; нукта ~ сўзга пардоз

ТИТРАГУЧ беришлик. تيتراگوج келинларнинг бошига санчиб қўйила-

ТИТРАТМА диган безак. تيتراتما безак.

ТИФЛ طفل кўплиги атфол бола; ~ и баҳор куртак.

ТИФЛВАШ طفلوش бола табиатли, содда.

ТИФЛЗОД طفلزاد болаямдан, туғилмшдан таниқли белги.

ТИШИ تىشى аёл, хотин; мода, урғочи.

ТИГДОД تىغداد дамли, ўткир.

ТИГЗАН تىغزان аскар, жангчи.

ТИГЛИҚ تىغلىق тиг кўтарган; қуроолланган.

ТИХИ تىھى бўш, холи; айбдин ~ кўрунмак айбсиз кўрин-

ТОАТ моқ луқсондан холи туюлмоқ. توات тоъат га қ.

ТОБ I تاب ҳарорат, иссиқлик.

ТОБ II تاب 1) куч, қувват; 2) бардош.

ТОБ III تاب ўрам, жингалак; ~ у печ этмак ўралиб-буралиб

кетмоқ. توبا тоба. تابه

ТОБАДОН تابه دان туйнук, дарча.

ТОБДОР تابدور 1) тобли; 2) туғунлик, чигал; зулфи ~ жинга-

лак соч. توبىستون ёз.

ТОБИСТОНИЙ توبىستانىي ёзги, ёзлик.

ТОБИЪ تابع кўплиги атбоъ ва тавобийъ 1) издош, шөгирд;
2) қарам; 3) фуқаро.

- тобиқ **طابق** мос келувчи, мунофиқ келувчи; тобиқу-н-наъл
 этмак мос келтирмоқ, баробар қилмоқ.
- тоблиғ **تابليغ** 1) тобли; 2) ўримли, чигал.
- тобнок **تابناك** нурли, порлоқ.
- тобон **تابان** порлоқ, нурли, тобли.
- тобсиз **تابسيز** кучсиз, қувватсиз.
- товушқон **تاوشقان** тавушқан га қ.
- тожвар **تاجور** 1) тождор, тож кийган; 2) подшоҳ.
- тожир **تاجر** кўплиги тужжор савдогар; ~ и мусофир му-
 софир савдогар.
- тоз **تاز** кал.
- тозйона **تازيانه** қамчи.
- тойир **طاير** - 1) учадиган, учувчи; 2) қуш; ~ и давлат
 давлат қуши; ~ қудс рух; жон.
- тойифа **طايفه** кўплиги тавойиф синф, гуруҳ.
- толиъ **طالع** 1) бахт, бахтли юлдуз, тақдир; ~ и масъуд
 бахтли тақдир; 2) чиқувчи, кўтарилиувчи (қуёш, ой ҳа-
 қида); ~ бўлмақ, чиқмоқ, кўтарилмоқ.
- толиҳ **طالھ** ёвуз, бадбахт.
- толон **تالان** 1) толон-тороғ; 2) ўлжа.
- толғамақ **تالغاماق** тўғриси талғамақ.
- томиъ **طامع** тамағир, очкўз.
- томот **طامات** беҳуда сўз, қуруқ гап.
- томуқ **تاموق** тамуқ га қ.
- томуғ **تاموغ** тамуқ га қ.
- тонг I **تانگ** танг I га қ.
- тонг II **تانگ** ажаб, таажжуб; ~ эрмас ажаб эмас.
- тонгалиқ **تانگالايق** эрталиқ.
- тонглағи **تانگلایغی** эртанги.
- тоот **طاعات** тоъатнинг кўплиги.
- торақ **تارک** бошнинг тепа қисми; бош; тожи ~ бошдаги тож.
- торақ **تارم** 1) панжара, боғ девори; 2) гумбаз; ~ и аъло
 1) баланд гумбаз; 2) осмон.
- тори **طاری** қоронғилиқ; ~ бўлмақ қоронғи бўлмақ, қорон-
 ғилашмоқ.

- торикмақ **تاريقماق** зерикмоқ, сиқилмоқ.
 торожгар **تاراجگر** толон-торож қилувчи, таловчи.
 торумор **تارومار** паришон, сочилган, тарқоқ; ~ айламақ,
 тошин ~ қилмақ сочмоқ, енгмоқ.
 тоъат **تاشين** тошқин.
 тоҳир **طاعت** кўплиги тоот бўйсиниш.
 тубо ва тубий **طاهر** тоза, пок; ~ ўлмақ пок бўлмақ.
 тувағ **طوبى** жаннат дарахти.
 тувоғ **توواغ** ва туйнақ **تويناق** ва туйнағ **تويئاغ** туёқ.
 тувурлуғ **توورلۇغ** ўтовнинг туйнугига ёпиладиган кигиз.
 туган **توگان** доғ, из; ~ қўймақ доғ туширмақ, из қолдирмоқ.
 туганлик **توگانلىك** доғли, изли.
 тужжор **تجار** тожир нинг кўплиги.
 туз **توز** 1) тўғри текис; ~ жодда тўғри йўл; ~ ният ях-
 ши ният; ~ бўлмақ тўғри бўлмақ; ~ этмақ текисламақ.
 тузлук **توزلوك** тўғрилиқ, текислик, текис ер.
 тузуклук **توزوكلوك** тўғрилиқ, осойишталик.
 туйноқ **تويناق** тувнақ га қ.
 туйноғ **تويئاغ** тувнақ га қ.
 туйур **طيور** тайр нинг кўплиги.
 тул I **طول** узунлик, бўй, давом этиш, узоқлик; ~ и амал
 узоққа кетадиган умидлар; ~ и ҳаёт умр узунлиги; узоқ
 умр; ~ толмақ чўзилмоқ, узаймоқ.
 тул II **تول** есир.
 тулак **تولاك** туллаш, жун тўкиш; ~ аййомни барг тўкилиш
 кушлари, куз.
 тулоний **طولانى** узоқ давомли, кўп вақт давом этган, узун-
 дан-узоқ; ~ айламақ узоқ давом эттирмақ, чўзмоқ.
 тулуъ **طلوع** чиқиш, таралиш; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қил-
 мақ чиқмоқ, кўтарилмақ (ой, қуёш).
 тумога **توماغه** ов қушининг бошига кийгизиб қўйила-
 диган темир қалпоқча.
 тумтароқ **تمتراق** тўғриси тумтуроқ.
 тумтуроқ **تمتراق** дабдаба, шавкатлилиқ, улуғворлик.

- тунмақ **تونماق** тинмоқ, тинчимоқ; тўхтамоқ.
- тунглюк I **تونكلوك** туйнуқ.
- тунглюк II **تونكلوك** ростлик, чинлик.
- тунд **تند** тез, қаттиқ; шиддатли; ~ саманд чопқир, асов
от; ~ сарсар қаттиқ шамол; ~ ўлмақ тез бўлмоқ, кучай-
моқ.
- тундбод **تندباد** бўрон, кучли шамол.
- тундлуқ **تندلوق** тезлик; ~ қилмақ тезлик қилмоқ.
- тундхў **تندخو** ва тундхўй **تندخوي** қайсар.
- тундхўй **تندخوي** тундхў га қ.
- тунқатор **تونقاتار** подшоқ турган жойнинг тун қоровули;
тунги қоровул.
- турбат **تربت** 1) гўр; 2) тупроқ.
- турк **ترك** кўплиги атроқ халқ номи.
- туркман **ترکمان** кўплиги тарокима туркий халқ номи.
- турксоз **ترکساز** туркча шаклда, туркий йўсинда.
- турктоз **ترکتاز** 1) ҳамла, талон-торож, ғорат; 2) толон-
торож қилувчи; ~ айламақ бостириб келмоқ, таламоқ.
- турктозлик **ترکتازلىق** ҳужум қилишлик, талончилик.
- туроб **تراپ** 1) тупроқ; 2) гўр.
- турра **طره** кокил, соч ўримлари; ~ йи сунбул сунбул шохл
- турфа **طرفه** қизиқ, ажабланарли, подир.
- турфату-л-айн **طرفة العين** бир зумда, кўз очиб юмгунча.
- туршрўй **تورشروي** бадбуриш, бадқовоқ.
- тусаммо **تسمى** аталади, номланади.
- туслуқ **توسلوق** рангли; мино ~ ҳаворанг; мулавван ~ ранг-
баранг, рангдор.
- тутруқ **توتروق** тутатқи, тутантуруқ.
- тутуқ **توتوق** нарда, тўсиқ.
- туфайл **طيفيل** ва туфайлий **طيفيلي** текинхўр; чақирил-
маган меҳмон.
- туфайлий **طيفيلي** туфайл га қ.
- тухмийона **تخميانه** уруғ дори.
- туш ва тўш **توش** тараф, жониб; томон, ~ дин ҳар та-
рафдан, ҳамма томондан.

туъма ва тўъма **طعمه** озиқ, овқат; ~ қилмақ овқатлан-
моқ.
туъмалиқ ва тўъмалиқ **طعمه ليق** егулик, луқма.
туғ **توغ** байроқ.
туғмоч **توعماچ** туркий уруғ.
туғро **تغرا** сарлавҳа, хат бошидаги муҳр; ~ йи саодаг
бахт туғроси.
туҳаф **تحف** туҳфа нинг кўплиги.
туҳфа **تحفه** кўплиги туҳаф ҳадиа, совға.
тў **تو** қат, қават; ~ ба тў, ~ бар ~ қатма-қат, устма-уст.
тўбий **طوبى** тубо га қ.
тўбийваш **طوبىوش** жаннат дарахтига ўхшаш.
тўбра **توبرا** тўрва.
тўйғармақ **تويغارماق** тўйғазмоқ, таомга тўйдирмоқ.
тўкуз **توكوز** тўкис, тўла.
тўлғаммақ **تولغاماқ** қайирмоқ, бурамоқ; бўйин ~ 1) бош чайқаммақ;
2) бўйин товламоқ.
тўлғашмақ **تولغاشماق** ўралишмоқ, буралишмоқ, чирмашмоқ.
тўнгузмақ **تونگوماق** совуқ емоқ; қотмоқ; музламоқ.
тўнгулмақ **تونگولماق** совумоқ; ҳайотдин ~ ҳаётдан совимоқ,
ҳаётдан умид узмоқ.
тўрқа **تورقه** ва тўрғу **تورغو** нафис ипак мато, зарбафт ипак.
тўрғу **تورغو** тўрқа га қ.; ~ тўи ипак матодан тикилган тўн.
тўстиган **توستوغان** тўғриси тўстуған.
тўстуған **توستوغان** ёғоч коса.
тўтийо **توتيا** кўз дори.
тўтийоваш **توتياوش** тўтиёдек, тўтиё каби.
тўтийолиқ **توتيا ليق** тўтиё қилиш, тўтиё ўрнида қўллаш.
тўш **توش** туш га қ.
тўша **توشه** озиқ-овқат, йўл озиғи.
тўшалиқ **توشه ليق** озиқ-овқатли, йўл озиғи бор.
тўшасизлиқ **توشه سيز ليق** озиқсизлик.
тўшлуқ **توشلوق** ўрта, марказ, қоқ марказ; ~ тўши ҳар то-
мондан; юзма-юз; энг ўрта.
тўшук **توشوك** тешиқ, ёриқ.

тўшуклук توشوكلوك тешикли, йиртиқ.

туъма طعمه туъма га қ.

туъмалиқ طعمه ليق туъмалиқ га қ.

У

уббаҳат ابهت 1) дабдаба; 2) мағрурлик.

уббод عباد обид нинг кўплиги.

убудийнат عبوديت 1) бандалик; 2) тобелик.

убур عبور ўтиш, кечиш, кечиб ўтиш; ~ қилмақ ўтмоқ;
кечиб ўтмоқ.

угулмақ اوگولماк тўғриси ўгулмақ.

уд I עוד кўплиги аъвод алоэ; ~ и мижмар қилмақ
хушбўй ис таратмоқ.

уд II עוד мусиқа асбобининг номи.

удеўз عودسوز уд куйдирувчи.

удул عدول четланиш; узоқлашиш; ~ қолмақ четлашмоқ,
узоқлашмоқ.

ужб عجب манманлик, шуҳратпарастлик, кеккайишлик.

уза اوزا узра.

узалмақ اوزالماق тўшалмоқ, узун қилиб солинмоқ.

узамақ اوزاماق узаймоқ, чўзилмоқ.

узатмақ اوزاتماق узайтирмоқ, чўзмоқ.

узв عضو аъзо; бадан ~ и бадан аъзоси, бўлаги.

узгун اوزگون тўлқин, тошқин.

узлат عزلت ёлғизланиш, ~ кунжи ёлғизлик бурчаги, ёлғиз
ликда ўтириш; ~ этмак ёлғизланмоқ.

узлатгир عزلتكير ёлғизланган.

узлатгузин عزلتگزين ёлғизликни ихтиёр қилувчи.

узлатойин عزلتآيين узлатда яшовчи.

узмо عظمى 1) энг улуғ; 2) энг катта; 3) энг муҳим.

узолмақ اوزالماق тўғриси узалмақ.

узор عذار юз чеҳра.

узору اوزاغو тўғриси ўзағу.

узрoварлик عذرآورليق узр сўрамоқлик; ~ этмак узр сўрамоқ.

- узрхоҳ **عذرخواه** узр сўровчи: ~ бўлмақ узр сўрамоқ.
- уй I **اوى** хона, уй.
- уй II **اوى** уй қорамоли.
- уйақмақ **اوياقماق** ботмоқ (ой, қуёш).
- уйақтурмақ **اوياقтурماق** сўндирмоқ, йўқотмоқ, поймол қилмоқ.
- уйуб **عيوب** айб нинг кўплиги.
- уйумақ **اويوماق** ухламоқ.
- уйун **عينون** айн нинг кўплиги.
- уйурулмақ **اويورولماق** ўтирилмоқ, айланмоқ.
- уйуқмақ **اويوقماق** ухлатмоқ.
- уйуқламақ **اويوقلماق** ухламоқ.
- укус **عكوس** акс нинг кўплиги.
- улв **علو** баландлик, юксаклик.
- улвий **علوى** олий, юқори даражали.
- улвий нажд **علوى نژاد** зоти улуғ.
- улий **عليا** энг олий, энг юксак.
- улоқмақ **اولاقماق** тўғриси ўлақмақ.
- ултанг **اولتانگ** 1) патак; 2) нарм.
- ултонг **اولتانگ** тўғриси ултанг.
- улувв **علو** улуғлик, буюклик.
- улум **علوم** илм нинг кўплиги.
- улумақ **اولوماق** йнеламоқ.
- улузмақ **اولوتماق** нола чекмоқ, дод-вой қилмоқ.
- улуҳийят **الوهيت** илоҳийлик.
- умм **ام** кўплиги уммаҳот она.
- умам **امم** уммат нинг кўплиги.
- умач ва умоч **اوماچ** таом номн.
- умйо **عميا** кўрлик, узоқни кўрмаслик.
- уммат **امت** кўплиги умам ҳалқ, миллат.
- умматлиғ **امتليغ** миллатга манеублик.
- уммаҳот **امهات** умм нинг кўплиги.
- уммаҳоний **امهاني** оналарча.

- уммол **عمال** омил нинг кўплиги.
- уммон **عمان** денгиз; океан.
- уммоний **عماني** денгизга тегишли; дурри ~ денгиз дурн.
- умоч **اوماچ** умач га қ.
- умрбахшандалик **عمر بخشنده ليق** ҳаётбахшлик.
- умркоҳ **عمرگاه** умрни қисқартирувчи.
- умур **امور** амр нинг кўплиги.
- умқ **عمق** чуқурлик, теранлик.
- ундур **اوندور** юксак, баланд.
- унноб **عناб** жилонжийда.
- унс **انس** 1) муомала; 2) шодлик, севинч.
- унсо **انئا** кўплиги инос аёл.
- унсур **عنصور** кўплиги аносир модда.
- унқуч **اونقوچ** қарз.
- ур **عور** яланғоч.
- урафо **عرفا** ориф нинг кўплиги.
- урва **عروه** даста; ~ йи вусқо мустаҳкам таянч.
- урйон **عريان** яланғоч; ~ этмак яланғочламақ.
- урйонлик **عريانلىغ** яланғочлик; ~ эрмак яланғоч бўлмақ.
- уркмак **اوركماك** ва уркумак **اوركوماك** ҳуркмоқ, чўчимоқ.
- уркамач **اوركاماچ** таом номи.
- уркудамак **اوركوداماك** мудрамоқ.
- уркумак **اوركوماك** уркмак га қ.
- уркутмак **اوركوتماك** ҳуркитмоқ, чўчитмоқ.
- уруж **عروج** кўтарилиш, меърожга чиқиш; ~ айламак кў-
тарилмоқ, меърожга чиқмоқ.
- уруқ **عروق** ирқ нинг кўплиги.
- уруқ-қайаш **اوروق قياش** қариндош-уруғ.
- уср **عسر** қийналганлик; маъа-л-усри йуср машаққат билан
бойлик келади.
- усратангез **عسرت انگيز** қийинчилик келтирувчи.
- усру **اوسرو** кўл, жуда, ниҳоятда.
- усрук **اوسروك** маст; ~ кўз хумор кўз.

- уерумак **اوسروماك** маст бўлмоқ.
- уеруклук **اوسروكلوك** мастлик, бедорлик.
- устувор **استوار** маҳкам, кучли, бақувват, таъсирли.
- устура **اسطوره** кўплиги асотир масал, ривоят.
- устурлоб **اسطرلاب** астрономик асбоб.
- устухон **استخوان** суяк.
- усул **اصول** асл нинг кўплиги.
- уфрамак **اوفراماك** эскирмоқ, тўзмоқ, йиртилмоқ.
- уфтода **افتاده** йиқилган, тушган, тушкунликка учраган;
 ~ этмак йиқмоқ, мағлуб этмоқ.
- уфтодаваш **افتادەوش** бечораҳол, нотавон.
- уфтодалиқ **افتادەليق** бечоралик, нотавонлик; ~ аййоми оғир
 кунлар.
- уфун **عفن** тўғриси афсин.
- уфунат **عفونت** чириклик, сассиқлик.
- уфуматлиқ **عفونتليق** чириганлик, сасиганлик.
- уфуқ **افق** уфқ.
- уфқ **افق** кўплиги офқоқ ер ва осмоннинг кўзга кўринарлиқ
 ерлари.
- уча **اوجا** орқа, елка.
- ухравий **اخروي** бошқа; ~ мурад охират тилаги.
- ухувват **اخوت** биродарлик.
- учмақ **اوجماق** жаннат.
- учмоқ **اوجماق** тўғриси учмақ.
- ушмундақ **اوشمنداق** мана шундай.
- ушмунча **اوشمونچه** мана шунча.
- ушр **عشر** ўндан бир.
- уштулум **اوشتلوم** 1) жаҳллилик, қаҳрлилик; 2) тўполов,
 ғавғо, жанжал; ~ айламак, ~ қилмақ 1) жаҳл қилмоқ;
 2) жанжал қилмоқ.
- уштурак **اشترك** тўлқин, мавж.
- ушшоқ **عشاق** ошиқ нинг кўплиги.
- ушшоқсўз **عشاقسوز** ошиқларни куйдирувчи.
- уқало **عقلا** оқил нинг кўплиги.

- уқбо عقبى нариги дунё.
уқбоситон عقبىستان нариги дунё.
уқда عقده банд, тугун.
уқдалиғ عقده ليغ боғлиқ, тугунлик; ~ зулф ўрилган соч; ~ **пш**
чигал иш.
уқоб عقاب бургут.
уқтаул اقتل ўлдир!
уқул عقول ақл шинг кўплиги.
уғ اوغ ўтовнинг устки ёғочлари.
уғниё اغنيه кўплиги агоний куй.
уҳда عهدе мажбурият, ваъда; ~ айламак ваъда бермоқ.
уҳси احصى ло уҳси га қ.
уҳуд احد ислом дини учун мусулмонлар билан Қурайшилар
ўртасида ғазот рўй берган жойнинг номи.

Ф

- фа-айна فاين қаерда? қани?
фавж فوج кўплиги афвож гуруҳ, тўда; ~ - ~ гуруҳ-гуруҳ,
тўда-тўда; ~ **бар** ~ гуруҳ-гуруҳ бўлиб.
фавойид فوايد фойида шинг кўплиги.
фавокиҳ فواكه фокиҳа шинг кўплиги.
фавокиҳлиғ فوالهليغ мевали; ~ **боғ** мевали боғ.
фавт فوت 1) йўқотиш; 2) ўлим, вафот этиш; ~ **бўлмақ**
ўлмақ, вафот этмоқ; ~ **этмақ**, ~ **қилмақ** қўлдан чиқар-
моқ, йўқотмоқ.
фавқ فوق уст, юқори; ~ у-л-фалақ осмон устида.
фажр فجر тонг, саҳар; ~ **тулуъи** тонг отиши.
фазаъ فزع кўрқинч, даҳшат; ~ **и акбар** улкан даҳшат.
фазиҳат فضيحت расволик, шармандалик; ~ **қилмақ** шар-
манда қилмоқ.
фазла فضله чиқинди.
фа-йакун فيكون бўлади.
файз فيض кўплиги **фуйуз** саховат.
файйоз فياض 1) тўла, тўлиб тошган; 2) саховатли; олижаноб;
~ **и вужуд** тўкис тириклик; ~ **и жуд** тўла саховат.

- файзосор **فيض آثار** файз кўрсатувчи, файз берувчи.
 фалаж **فلج** шол.
 фалак **فلك** кўнлиги афлок осмон.
 фалакваш **فلکوش** осмондек.
 фалаквор **فلکوار** осмондек, фалак сингар.
 фалакжоҳ **فلکجاه** юксак мартабали.
 фалакмонанд **فلكمانند** осмондек.
 фалакнишонлиг **فلكنشانیغ** олий мақсадни кўзлашлик.
 фалакона **فلکانه** юқори, юксак.
 фалакпайванд **فلکیونند** осмонга улашган.
 фалакпаймой **فلكپیمای** осмонда юрувчи, осмонда кезувчи.
 фалакрав **فلکرو** фалакдай тез юрадиган.
 фалаксо **فلکسا** ва фалаксоӣ **فلکсай** осмонўпар.
 фалаксоӣ **فلکсай** фалаксо га қ.
 фалаксуръат **فلکسرعت** тезлик, чаққонлик.
 фалактазийни **فلکتریین** осмон каби безалган.
 фалакфарсо **فلکفرسا** фалакка етадиган, фалакни орқада қол-
 дирадиган.
 фалакнигоф **فلکشکاف** дунёни ўрташ, ларзага келтириш.
 фалакэхтишом **فلکاحتشام** баланд мартабали, дабдабали.
 фалакқадр **فلکقدر** юксак мартабали.
 фалақ **قلق** тонг.
 фа-л-йаттаваккал **فلیتوکل** : ~ ала-л-лоҳ оллоҳга таваккал
 қилинган.
 фалохан **فلاخن** налахмон.
 фалоҳ **فلاح** нажот, қутулиш.
 фам **فم** кўнлиги афвоҳ оғиз.
 фараж **فرج** енгини тортиш, шод бўлиш.
 фараңг **فرنگ** Европа; ~ аҳли европаликлар.
 фараңгий **فرنگی** европалик.
 фараңгиваш **فرنگیوش** европача, европаликдек.
 фарае **فرس** от; ~ сурмак от юргизмоқ.
 фараҳ **فرح** хурсандлик шодлик; ~ тешмақ хурсанд бўлмоқ,
 шодланмоқ.

- фарахбахш **فرح بخش** хурсандчилик бағишловчи.
 фараҳнок **فرح ناک** хурсанд, шод.
 фараҳомиз **فرح آميز** хурсандчилик аралаш; қувончли.
 фард **فرد** кўпчилиги афрод 1) ёлғиз, якка; тоқ; ~ айла-
 мак айирмоқ; ~ бўлмақ ёлғиз бўлмоқ; ~ қилмақ айирмоқ,
 ёлғизлатмоқ; 2) шеър.
 фардгўй **فردگوي** фард айтувчи.
 фардлик **فردليغ** ягоналик, ёлғизлик, тоқлик.
 фарйод **فرياد** бақирши, дод-вой солиш; ~ айламак, ~ қил-
 мак, додламақ, бақирмоқ; ~ этмак оҳ урмоқ.
 фарйодгар **فريادگر** фарёд қилувчи.
 фарйодрас **فريادرس** фарёдга жавоб берувчи.
 фаржом **فرجام** шировард, тугалланиш.
 фарз **فرض** бажарилгани зарур бўлган иш.
 фарзан **فرضا** тахминан.
 фарзандона **فرزندانه** фарзандларча.
 фарзандчилай **فرزندچيلاي** ўз фарзандидай.
 фарзинрав **فرزينرو** фарзин каби ҳаракат қила оладиган.
 фарзлик **فرضليغ** зарурлик, бажарилгани шартлик.
 фарзона **فرزانه** 1) донишманд; олим, 2) оқил, доно.
 фарзонавор **فرزانه وار** оқилона.
 фарзоналик **فرزانه ليق** оқиллик, донолик.
 фарид **فريد** тенги йўқ, ягона; ~ и замои замона ягонаси.
 фариза **فريضة** кўпчилиги фаройиз диний зарурият (намоз,
 рўза, кабилар).
 фаришта **فريشته** малак.
 фариштаван **فريشтите وش** фариштадек.
 фариштазотлик **فريشته ذاتليغ** фаришта насабли.
 фарик **فريق** фирқа, гуруҳ.
 фарих **فرح** шод, хуррам.
 фармонбар **فرمانبر** буйруққа бўйсунувчи.
 фармондих **فرمانده** фармон берувчи.
 фармонназир **فرمان پذير** буйруқни бажарувчи.
 фармонраво **فرمان روا** буюрувчи, фармон қилувчи.

- фармонраволиқ **فرمانرواليق** фармон беришлик.
- фароз **فراز** юқори, баланд.
- фаронз **فرايىض** фаройиз га қ.
- фаройииз ва фаронз **فرايىض** фарнза нинг кўнлиги.
- фаромуш **فراموش** унуттиш; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ унутилмоқ.
- фароғ **فراغ** ва фароғат **فراغت** ҳордиқ, дам; ~ камбудалиги роҳат камлиги; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ бўшамоқ; ~ етмақ ҳордиқ чиқаришга еттизмоқ; ~ тонмақ ҳордиқ чиқаришга эришмоқ; ~ қўймақ бўшатмоқ.
- фароғатсанж **فراغتسنج** фароғат кўрувчи.
- фароҳам **فراهم** йиғилган, қўшилган; ~ қилмақ тўнламоқ, кўшмоқ.
- фарр **فر** 1) дабдаба, ҳашамат; 2) гўзаллик.
- фарраст **فرست** бирор нарсани урганда ёки отганда ундан чиқадиган овоз.
- фаррух **فرخ** 1) гўзал; 2) бахтли; ~ бўлмақ бахтли бўлмоқ.
- фаррухбахт **فرخ بخت** бахтиёр.
- фаррухдийдор **فرخ ديدار** очиқ юзли.
- фаррухжамол **فرخ جمال** гўзал, ёқимли, ҳусили.
- фаррухниход **فرخ نهاد** асли пок, яхшидап тарқалган.
- фаррухойин **فرخ آيين** бахт келтирувчи; ~ қилмақ бахтиёр қилмоқ.
- фаррухпой **فرخ پاي** қутлуғ қадам.
- фаррухрасул **فرخ رسول** бахтли элчи.
- фаррухфол **فرخ فال** 1) бахтиёр, қутлуғ; 2) яхши шят, соф кўнгили.
- фареуда **فرسوده** 1) тўзғиган, титилган, эскирган; 2) ҳориган; чарчаган; ~ ҳол ҳориган, чарчаган; ~ қилмақ чарчатишмоқ.
- фарсудалиқ **فرسوده ليق** ҳоринглик.
- фарт **فرط** ортқлик, ҳаддан ташқарилик; ~ н иштиҳо иштаҳанинг кучлилиги.
- фартут **فرتوت** қари, жуда қари.
- фартутлуқ **فرتوت لوق** қарилк, кексалик.
- фар-фар **فر فر** тез-тез, қайта-қайта.
- фарфи **فرفي** нафис.
- фархундаавқот **فرخنده اوقات** бахтли дамлар.

- фархундазот** فرخنده ذات бахтли зот.
фархунда кишвар فرخنده کشور бахтли мамлакат.
фархундалиқ فرخنده ليق бахтлилик.
фархундапай فرخنده پي қутлуғ қадам.
фархундарой فرخنده رای дово, оқил.
фархунда рўзгор فرخنده روزگار бахтли турмуш.
фархундафар فرخنده فر қутлуғ савлат.
фархундафол فرخنده فال бахтиёр, бахтли.
фархундахў فرخنده خو хушхулқ, хушфеъл.
фархундахол فرخنده حال яхши кайфиятли, бахтиёр.
фарш فرش тўшак, гилам, палос; ~ и **габро** ер юзи; ~ **бўл-**
 мақ, тўшалмоқ.
фаръ فرع тармоқ.
фарқад فرقد Қутб юлдузи ёнидаги икки ёруғ юлдузининг бири.
фарҳанг فرهنگ 1) илм, маърифат; 2) луғат.
фарҳодвор فرهادوار Фарҳодга ўхшаш, Фарҳоддек.
фарҳодваш فرهادوش Фарҳодга ўхшаш.
фарҳодкуш فرهادكوش Фарҳодни ўлдирувчи.
фарҳодкушлиқ فرهادكوشليق баҳодирлик, зўравонлик.
фасақа فسقه фосиқ винг кўплиги; ~ **хайли** фосиқлар тўдаси.
фасиҳ فصيح кўплиги **фусаҳо** 1) чиройли сўзловчи; чечан;
 каломи ~ чиройли айтилган сўз.
фасл فصل кўплиги **фусул** 1) мавсум; ~ и **баҳор** баҳор мав-
 суми; 2) боб, бўлим.
фасона فسانه афсона.
фасонавор فسانه وار афсонага ўхшаш.
фасонавор فسانه آور хабар келтирувчи.
фасонапайванд فسانه پيوند ҳикоя айтувчи, дostonчи.
фасонапардозлик فسانه پردازليغ афсона айтишлик.
фасонасигол فسانه سگال ҳикоячи, дostonчи.
фасонасиголлик فسانه سگالليغ афсона айтчилик, ҳикоя ай-
 тишлик.
фасонатироз فسانه طراز яхши ҳикоячи.
фасх فسخ қайтариш, бекор қилиш.

- фатила **فتيله** иллик.
- фатилакаш **فتيله كاش** иллик қирқувчи.
- фатилалиқ **فتيله ليق** илталик, илталанган.
- фатир **فتير** натир.
- фатгон **فتان** мафтун қилувчи, жозибали.
- фаттоҳ **فتاح** очувчи, банд эшикларини очувчи; мушкул
 ишларни осон қилувчи; тағри.
- фатҳ **فتح** кўплиги **футуҳ** 1) очилиш; 2) забт этиш, эгаллаш;
 3) ғалаба, зафар; ~ и билод шаҳарини босиб олиш; ~ и
 биҳор айламак денгизларини забт қилмоқ; ~ бермак очмоқ;
 ~ бўлмақ эгаллашмоқ, забт қилинмоқ; ~ этмак, ~ қил-
 мақ қўлга киритмоқ; ~ ҳосил қилмақ забт қилмоқ, қўл-
 га киритмоқ.
- фатҳнома **فتح نامه** ғалаба ҳақида нома.
- фатҳбоб **فتح باب** эшик очилиши; очик эшик.
- фа-фҳам **فافهم** билиб ол.
- фаш **فش** саллашнинг уч.
- фашлиғ **فشليغ** саллабон мато.
- фақир **فقير** кўплиги фуқаро камбағал.
- фақих **فقيه** кўнлиги фуқаҳо шарият билимдоши.
- фақрандин **فقرانديش** фақирона, камбағал сифатли.
- фағфурини **فغفوري** хитойи, хитойча.
- феруз **فيروز** фируз га қ.
- ферузагун **فيروزه گون** фирузагун га қ.
- феъл **فعل** кўнлиги афъол қилмиш, ҳаракат.
- фехрист **فهرست** феҳриси фихрист.
- фигор **فكار** 1) яраланган, мажруҳ; 2) қийналган, чарча-
 ган; ~ қилмақ яраламоқ.
- фиканда **فكنده** ташланган, ташлаб қўйилган.
- фикрат **فكرت** ўйлаш, фикрлаш; ~ уйи тасаввур, хаёл; ~ и
 ниҳон яширини ўй.
- фикратангез **فكرت انگيز** фикрловчи, фикрга чўмувчи.
- фикратандин **فكرت انديش** фикрловчи; ~ бўлмақ фикр юритмоқ.
- фикратнамо **فكرت نما** ўйлаб иш кўрувчи, мулоҳазали.
- фикратпараст **فكرت پرست** фикрловчи, фикрга берилувчи.

- фи-л-арзайн **فی الارضین** : ас-султоғу зиллу-л-лоғи ~ султон Ол-лохнинг икки дунёдаги соясидир.
- фи-л-бадийҳа **فی البديهه** дарҳол ўқилган шеър.
- фи-л-воқеъ **فی الواقع** ҳақиқатда.
- фи-л-жумла **فی الجملة** шу жумладан шунингдек.
- филиз **فلز** кўпчилиги филиззот метал.
- филиззот **فلزات** филиз нинг кўпчилиги.
- фи-л-ишора **فی الاشارة** кўрсатиб, ишора билан.
- фи-л-лоҳ **فی الله** Оллоҳ учун.
- фи-л-масал **فی المثل** гўё, масалан; масалда.
- фир **فر** ~ эта учмақ пирр этиб учмоқ.
- фирдавс **فردوس** жаннат; ~ и ризвон жаннат боғи.
- фирдавсваш **فردوسوش** фирдавсдек.
- фирдавсойини **فردوس ايین** жаннатга ўхшаш.
- фирдавсосо **فردوس آسا** жаннатдек.
- фирифта **فريفته** мафтун бўлган, алданган; ~ бўлмақ мафтун бўлмоқ, алданмоқ; ~ қилмақ мафтун қилмоқ.
- фирих **فره** қарғиш; ~ келмақ қарғамоқ.
- фирор **فرار** қочиш; ~ айламақ, ~ этмақ қочмоқ; ~ топмақ қочмоқ.
- фирорий **فراری** қочоқ, қочувчи.
- фирош **فراش** тўшақ, ўрин-кўрпа.
- фироқ **فراق** айрилиқ.
- фироқомиз **فراق آمیز** фироқдан дарак берувчи.
- фируз ва феруз **فیروز** 1) бахтли; 2) голиб.
- фирузабхт ва фирузбахт **فیروز بخت** бахтиёр, бахтли.
- фирузагун ва ферузагун **فیروزه گون** кўк тусли, ҳаворанг.
- фирузафом **فیروزه فام** фируза ранг, ҳаворанг.
- фирузбахт **فیروز بخت** фирузабхт га қ.
- фирфирак **فر فراك** пирширак.
- фиръавн **فرعون** шоҳ, ҳоким (қадимий Мисрда).
- фитан **فتن** фитна нинг кўпчилиги.
- фитна **فتنه** кўпчилиги фитан 1) ўзига тортиш, жалб қилиш; 2) исён, ғалаён.

- фитнаангиз **فتنه انگيز** фитна қўзғовчи.
- фитнаангизлик **فتنه انگيز ليغ** фитна қўзғовчилик.
- фитнагар **فتنه گر** фитначи, фитна қилувчи.
- фитнаосор **فتنه آثار** фитнали.
- фитнарез **فتنه ريز** фитна тарқатувчи.
- фитнафикан **فتنه فكن** фитна солувчи.
- фитнахез **فتنه خيز** фитнали.
- фитодалиқ **فتاده ليق** тушқунлик.
- фитрак **فترك** ва фитрок **فترك** қанжирға.
- фитрат **فترت** вақт, икки пайгамбар орасидаги вақт.
- фитрок **فترك** фитрак ка қ.
- фиъол **فعال** феълнинг кўпчилиги.
- фиқҳ **فقه** диний қонун; ~ илми диннинг йўл-йўриқлари, қондалари тўғрисидаги илм; ~ эли қонуншунослар, фақиҳлар.
- фигон **فغان** кўпчилиги афгон йиғи.
- фиҳрист **فهرست** мундарижа.
- фонз **فائض** фойиз га қ.
- фоил **فاعل** қилувчи, бажарувчи; ~ этмақ ҳаракатга келтирмоқ.
- фонқ **فائق** фойиқ га қ.
- фойида **فايده** кўпчилиги фавойид 1) кўрсатма; 2) зарарнинг зидди, манфаат.
- фойиз ва фонз **فايض** уступ, буюкроқ; ~ бўлмақ афзал бўлмоқ; ~ келмақ устун бўлмоқ; ~ тонмақ афзал кўрмоқ.
- фоқиҳа **فاكهه** кўпчилиги фавоқиҳ мева.
- фонийлиғ **فانى ليغ** бебақолик.
- фонийона **فانيانه** фонийлик билан.
- фор **فار** фонус; маёқ.
- форигбол **فارغبال** ва форигу-л-бол **فارغ البال** хотиржам, кўнгли тинч.
- форигболлиқ **فارغبالليق** ва форигу-л-боллиқ **فارغ البالليق** хотиржамлик, тинчлик.
- форигдил **فارغدل** хушҳол, бепарво.
- форигу-л-бол **فارغ البال** форигбол га қ.
- форигу-л-боллиқ **فارغ البالليق** форигболлиқ га қ.

- Форсидисор** فارسى دثار форсидисорлар, форс-тожик тилида ижод қилувчилар.
Фосил فاصل ажратиб турувчи ораллиқ, ўртадаги масофа.
Фосиқ فاسق кўнлиги фасақа фисқу фасодчи.
Фохта فاخته сайроқчи қуни, қумри.
Фоқа فاقه камбағаллик, бечоралик.
Фузуда فزوده ортиқ, кўп.
Фурудаст فرودست кучсиз, мағлуб.
Фузул فضول сурбет, ўзбошимча.
Фузун فزون куч, ортиқ; ~ айламак орттирмоқ, кўпайтирмоқ.
Фуйуз فيوض файзнинг кўплиги.
Фукук فکوک илоҳий ҳикмат ҳақидаги бир асар номи.
Фулк فلک кема.
Фулла فله янги туққан ҳайвоннинг дастлабки сuti, оғиз тайёрланадиган сut.
Фурумоёйа فرومايه асли наст, тубан; бечора, эътиборсиз.
Фуржа فرجه 1) ёриқ, тешик, бўшлиқ. 2) истироҳат, ҳордиқ.
Фуржоҳ فرجاه кам, арзимас.
Фурза فرضه кемаларнинг дарёга кириш жойи, кемага чиқиладиган жой, порт.
Фурс فرس форс; ~ фусаҳоси форс сўз усталари.
Фурутан فروتن камтар; ўзини наст оладиган.
Фуруғ فروغ ёруғлик, равшанлик.
Фусаҳо فصحا фасихнинг кўплиги.
Фусул فصول фаслнинг кўплиги.
Фурудастлик فرودستلىق кучсизлик.
Фурузон فروزان порлоқ, алангали, нур сочувчи.
Фусун فسون сеҳр.
Фусунгар فسونگر сеҳргар.
Фусунлуқ فسونلوق сеҳрли.
Фусунпардоз فسونپرداز сеҳргар; ~ шуаро сеҳрли шоирлар.
Фусунрез فسونرين сеҳрловчи.
Фусунсоз فسونساز сеҳрловчи.
Фусурдалиғ فسوردهليغ сўлиганлик, ланжлик.

фуусе فوسس фалсафага оид бир асарнинг номи.
 фута فوته фўта га қ.
 фусхат فسحت кенглик, бўшлиқ, масофа.
 футувват فتوت олижаноблик, саховат; ~ аҳли сахо-
 ватли кишилар.
 футур فتور 1) чарчаш; тушкунлик; 2) зарар; ~ етмак,
 ~ етишмак, ~ тушмак зарар етмоқ.
 футурлуқ فتورلوق тушкунли; путур етган.
 футуҳ فتح фатҳ нинг кўплиги.
 футуҳот فتوحат 1) босиб олинган; босиб олинган ерлар;
 2) асар номи.
 фуъод فوءاد кўплиги афъида юрак.
 фуқаро فقرا фақир нинг кўплиги; халқ.
 фуқаҳо فقها фикҳ нинг кўплиги.
 фуҳш فحش сўкинч; ~ сўкмак уятли сўзлар билан сўкмоқ.
 фўлод فولاد пўлат.
 фўта فوته ва фута лўнги.

Х

хабар خبر кўплиги ахбор.
 хабарлиқ خيرليق хабардорлик.
 хаббоз خباز нонвой.
 хабир خبير хабардор, хабари бор.
 хабиc خبيث кўплиги хубасо 1) ёвуз; 2) ифлос, бузуқ.
 хабиcшева خبيثشيوه хабиc табиатли.
 хабосат خباثت 1) ёвузлик; 2) ифлослик, бузуқлик.
 хабт خبط хато, янглиш иш; ~ ўлмақ янглишмоқ; ~ қил-
 мақ хато қилмоқ; ўйламай иш қилмоқ.
 хавоза خوازه харақ, чўпбанд.
 ҳавориқ خوارق хориқ нинг кўплиги; ~ и одат мўжиза.
 хавосc خواص хосса нинг кўплиги.
 хавотир خواطر хотир нинг кўплиги.
 хавоқин خواقين хоқон нинг кўплиги.
 хавфлуқ خوفلوق хавфли, хатарли.

- хад **خد** ёпоқ.
- хадам **خدم** ходимнинг кўплиги.
- хаданг **خدينگ** ёй ўқи;
- хадангафкан **خدينگ افكن** ўқ отувчи.
- хадив **خديو** 1) одшоҳ; 2) вазир; ~ и комкор орзудаги шоҳ.
- хазро **خضرا** кўк.
- хазаф **خزف** сопол идиш.
- хазз **خز** олмахон мўйнаси.
- хазина **خزينه** кўплиги хазойини бойлик.
- хазойини **خزين** хазинанинг кўплиги; ~ и маоний маънолар хазиналари.
- хазона **خزانه** хазина.
- хазонадор **خزانه دار** хазилачи.
- хазондйда **خزان ديدنه** қурий бошлаган, қовжираган.
- хазоний **خزاني** кузги, саргайган.
- хазро **خضرا** кўк, яшил.
- хазроранг **خضرا رنگ** яшил ранг, кўк ранг.
- хай **خي** тер томчиси.
- хайбар **خيبر** мавзе номи; қалъайи ~ Хайбар қалъаси.
- хайзарон **خيزران** тўғриси хайзурон.
- хайзурон **خيزران** бамбук.
- хайл **خيل** тўда, гуруҳ; ~ и башар одамлар; ~ и атроп турклар, туркий қавмлар.
- хайлиқ **خيليق** терлик.
- хайлхона **خيل خانه** меҳмонхона.
- хайма **خيمه** чодир.
- хаймадўзлуқ **خيمه دوزلوق** чодир тикиш иши; чодирдўзлик.
- хайолангизлик **خيال انگيزليك** ўйчанлик.
- хайолат **خيالت** кўплиги хайолот ўй.
- хайолот **خيالات** хайолатнинг кўплиги.
- хайр **خير** эзгулик, яхшилик.
- хайра мақдам **خيره مقدم** хуш келибсиз.
- хайрандиш **خير انديش** эзгу ниятли, яхшилик тилловчи.

- хайрат **خيرت** тўғриси хийрат.
- хайрбод **خير باد** хайрлашиш; ~ қилмақ хайрлашмоқ.
- хайрийят **خيريت** эзгулик.
- хайренз **حيرسين** бахил.
- хайрул-аном **خير الانام** одамларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.
- хайрул-баройо **خير البرايا** одамларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.
- хайрул-башар **خير البشر** инсонларнинг энг яхшиси. Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.
- хайрул-умур **خير الامور** ишларнинг яхшиси; хайру-л-умур ва сатуҳо ишларнинг яхшиси ўртачасидир ҳадисига ишора.
- хайфишон **خيفشان** тер тўкувчи.
- хала **خله** ҳаяжон.
- халаж **خلج** қабила номи.
- халал **خلل** кўплиги хилол 1) зиён, нуқсон; ~ топмақ зиён кўрмоқ; 2) синиқ.
- халаллик **خللليق** 1) зпёнлик, нуқсонлик; 2) ёриқли, синиқли.
- халаф **خلف** 1) ўринбосар; 2) авлод, кейинги насл.
- халафзод **خلفزاد** ақлод.
- халил **خليل** жонажон дўст.
- халилосо **خليل آسا** дўст қаби.
- халилу-л-лоҳ **خليل الله** Оллоҳнинг дўсти, Иброҳим пайғамбарнинг лақаби.
- халифа **خليفة** кўплиги хулафо ўринбосар.
- халиқ **خليق** 1) одобли, тарбияли; 2) муносиб.
- халлоқ **خلاق** яратувчи, тағри.
- хало **خلا** бўшлиқ.
- халофат **خلافت** тўғриси хилофат.
- халул **خلول** халал, шубҳа.
- халхол **خلخال** (аёллар оёғига тақиладиган олтин ёки куш муш) ҳалқа.
- хам **خم** эгри, букки.
- хамида **خميده** буккилган, эгилган.
- хамлиқ **خمليق** эгилганлик, буккилганлик.

- хаммор **خمار** майфуруш.
- хамморлиг **خمارليغ** майхўрлик; майфурушлик.
- хамр **خمر** май.
- хамса **خمسه** бешлик, беш достон.
- хамсатайн **خمستين** икки «Хамса» (Низомий ва Хусрав Деҳлавийнинг «Хамса» ларига ишора).
- хамеу-л-муборак **خمسه المبارك** исломнинг беш аркони.
- хамул **خمول** 1) хилватгоҳ; 2) тарки дунё, ёлғизлик; ~ айламак тарки дунё қилмоқ, ёлғизланмоқ.
- хамуш **خמוש** жим турувчи, сукут сақловчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ, жим турмоқ, сукут сақламоқ.
- хамушлиқ **خמושلىق** жим туришлик, сукут сақлашлик.
- ханда **خنده** кулги; ~ йи ширин ширин кулги.
- ханданок **خنده ناك** кулиб туриш.
- хандақ **خندق** шаҳар ёки қалъани душмандан муҳофаза қилиш учун қазилган чуқурлик; ~ қилмақ чуқур қавламоқ, зовур қазимоқ.
- хандон **خندان** кулиб турувчи; ~ юз кулиб турувчи юз, очиқ юз.
- хандонлиг **خندان ليغ** кулиб туришлик.
- ханиж **خنج** 1) фойда, наф; 2) беҳуда, бекор, бетайин; 3) куй, қўшиқ; 4) айшу тараб; 5) нозу карашма.
- хар **حر** эшак.
- харвор **خروا** ўлчов бирлиги; ~ лар жуда кўп, қоп-қоп.
- харгўш **خرگوش** қуён.
- харж **خرج** сарф, чиқим; харажат қилинадиган пул, сарфланадиган маблағ; йўл ~ и йўл харажати; ~ дирами сарф пули; ~ и маош тириклик харажати; ~ қилмақ сарфламоқ; ~ бўлмақ сарфланмоқ.
- харз **خرز** маҳсидўзлик; ~ санъати маҳсидўзлик ҳунари.
- харита **خريطه** халта, тўрва.
- хариф **خريف** ақли сусайган чол.
- харифлиқ **خريفلىق** ақл сусайишлик.
- хармўҳра **خرمهرة** эшак бўйнига илтинадиган мунчоқлар, эшак мунчоқ.
- харобобод **خراب آباد** 1) харобазор; 2) дунё.
- хароботий **خراباتى** 1) хароба жойда турувчилар, дарвешлар, тарки дунё қилганлар; 2) май ичувчилар.

- харош** خراش 1) яғир, тирналған, 2) тирнаш; қиртишлаш;
 ~ и қалам қаламның ёзишда шитирлаши; ~ айламак, ~
 ётмак тирнамоқ, қиртишламоқ; ~ топмақ озор чекмоқ;
 ~ и хома қилмақ қалам йўнмоқ.
харошандалиқ خراشندە ليق тирналишлик, шитирлашлик; ~ қил-
 мақ тирналмоқ, шитирлатмоқ.
харошида خراشيده қирилған, хириллаган.
харошлик خراشليق хириллаган, хирилдоқ; ~ ун хириллаган
 товуш.
харпушта خرپشته чодир, чайла.
харроз خراز 1) мунчоқ тешувчи; 2) Абусаид Аҳмад ибни Исо-
 нинг лақаби.
харчанг خرچنگ 1) қисқичбақа; 2) Саратон буржи.
хасий خسي бичилған; ~ қилмақ бичмоқ.
хаскан خسكن хас терувчи.
хасем خصم душман, рақиб.
хасмбанд خصمبند душманин асир қилувчи.
хасмлиқ خصمليق душманлик.
хасоил خصائل хасойил га қ.
хасоие خصائص хасойие га қ.
хасойил خصايل ва хасоил خصائل хислат нинг кўплиги;
 ~ и писандида яхши хислатлар.
хасойие خصايع ва хасоие خصائص хосейиат нинг кўплиги.
хаспўш خصپوش хас билан ёшилған; ~ қилмақ хас билан
 ёпиб кўймоқ.
хат خط кўплиги хутут ёзув, чизик.
хатарнок خطرناك хатарли, хавфли.
хатарот خطرات хатрат нинг кўплиги.
хатиб خطيب кўплиги хутабо ваъз айтувчи; ~ и ҳарза-
 пайванд беҳуда ваъзлар айтувчи хатиб.
хатир خطير муҳим; ~ амр муҳим буйруқ.
хатлиг خطليغ чизикли, йўлли; ~ руҳсор қошни юз.
хаты ختم 1) тамомлаш, тугатиш; 2) марҳумга фотиҳа
 ўқини маросими; ~ и китоб китобнинг охири, хулоса;
 ~ ўлмақ, ~ эрмак эришилмоқ, тугатилмоқ; ~ қилмақ ту-
 гатмоқ.
хатна ختنه суннат қилиш.

- хатокор **خاتگار** хато қилувчи.
- хатрат **خطرت** кўплиги хатарот.
- хат-хат **خط خط** йўл-йўл, чизиқ-чизиқ.
- хафақон **خفقان** (юрак) уриши, типирчилаш.
- хафий **خفی** махфий, яширин.
- хафшф **خفيف** енгил.
- хафо **خفا** яширин, хуфия; ~ айламак яширмоқ, беркитмоқ.
- хафтон **خفتان** қафтон.
- хаффош **خفاش** кўршапалак.
- хаш **خش** яхши, ёқимли.
- хашм **خشم** газаб.
- хашмнок **خشمناك** газабли.
- хашшош **خشخاش** кўкнори; ~ чоғлиг кўкнори уругича, майда; донайи ~ кўкнори уруги.
- хез **خيز** саачиш, сакраб туриш; ~ айламак, ~ этмак саачимоқ, сакраб турмоқ.
- хейли **خيلي** жуда, кўп; ~ вақт узоқ вақт.
- хенг **خينگ** 1) ҳар бир нарсанинг оқи; 2) оқ от.
- хидам **خدم** тўғриси хадам.
- хидев **خديو** тўғриси хадив.
- хикилранг **خجلرنگ** хикоятдан қизарган, қизил.
- хикилат **خجلت** қизариш; ~ топмақ қизармоқ, уялмоқ.
- хизлон **خزلان** ёрдамсиз қолдириш, муҳтожликда қолдириш; ~ бўлмақ ёрдамсиз қолмоқ.
- хизоб **خضاب** бўёқ; ~ бермак бўямоқ.
- хизона **خزانه** хазина.
- хизоначи **خزانه چي** хазиначи.
- Хизр ва Хизр **خضر** Хизр пайгамбар; ~ суйи оби ҳаёт; ~ и пажот пажот берувчи Хизр; ~ и раҳ йўл кўрсатувчи Хизр.
- Хизр **خضر** Хизр га қ.
- хизрөвар **خضر آور** Хизрдек, Хизрга ўхшаб доим бахт келтирувчи.
- хира **خيړه** хийра га қ.
- хийөр **خييار** бодринг.

- хйра ва хира **خيره** 1) ажабланган; сурбет; 2) хира, хиралашган; ~ кўз хиралашган кўз; ~ бўлмақ хиралашмоқ, нурсизланмоқ.
- хйракушвор **خيره كوشوار** золимларча, ноҳақ ўлдирувчи.
- хйрат **خيرت** (ҳар бир нарсанинг) яхшиси, хайрлиси.
- хилватгарой **خلوت گراي** хилватда ўтирувчи.
- хилватгузин **خلوت كزين** хилватни ихтиёр қилувчи.
- хилватнамоӣ **خلوت نماي** ўзини хилватда кўрсатувчи.
- хилватнишин **خلوت نشين** хилватда ўтирувчи.
- хилватсарой **خلوت سراي** хилватхона.
- хилол **خلال** халал нинг кўплиги.
- хилофандеша **خلاف اندیشه** доим зидликни ният қилувчи.
- хилофат **خلافت** 1) халифалик, ўринбосарлик; ~ боргоҳи халифалик, халифа қароргоҳи; ~ и ҳукмшиор ҳукми, ҳо-ким нишонли халифа; 2) халифалик даври.
- хилт **خلط** кўплиги ахлот балғам.
- хильат **خلعت** тўн, мукофот тариқасида бериладиган уст кийим; ~ и ахзар яшил тўн.
- хилқат **خلقت** яратилиш.
- хинг **خنگ** оқ от.
- хирад **خرد** ақл; ~ аҳли оқиллар; ~ футури ақл сустлиги; ~ шамъи ақл чироғи; ~ и дурбин узоқни кўрувчи ақл; нишони ~ ақл белгиси; пири ~ донишманд; ~ ни зойил этмак ақлни кеткизмоқ.
- хирадйорлиг **خرديارليغ** оқиллик.
- хирадлиг **خردليغ** ақлли.
- хирадманд **خردمند** ақлли, донишманд.
- хирадмандлиг **خردمندليغ** оқиллик, донишмандлик.
- хираднома **خردنامه** ҳикматнома.
- хирадпайванд **خردپيوند** ақлли ҳисобланган.
- хирадшарвар **خردپرور** ақл билан етишган; оқил, доно.
- хирадпеша **خردپيشه** хушёр, ўйлаб иш қилувчи.
- хирадруб **خردروب** ақлдан оздирувчи.
- хирадфан **خردفن** ақлни ишлатувчи, ақлдан фойдаланувчи.
- хиракаш **خيره كاش** 1) қоронгуликка тортини; 2) хафалик келтириш.

- хирәфлик خرفليق рексалик.
- хиргаҳ خرگه хиргоҳ га қ.
- хиргаҳнишин خرگهنشين чодирда ўтирувчи.
- хиргоҳ خرگاه ва хиргаҳ خرگه чодир.
- хиргоҳваш خرگاهوش чодирга ўхшаган, чодирдек.
- хирилдамақ خيريلداماق хирилламоқ.
- хиром حرام бир-бир босиб юриш, соллошиб юриш; ~ айла-мақ, ~ қилмақ юрмоқ, бир-бир босиб юрмоқ.
- хиромон خرامان хиром қилувчи; сарви ~ текис хиром қилувчи.
- хирқа خرقة жанда; дарвешлар кийими; ~ и фақр фақирлик тўши; ~ и иршоддин урийон бўлмақ тўғри йўлдан адашмоқ; ~ киймақ дарвешлик йўлига кирмоқ.
- хирқапўш خرقة پوش хирқа кийган, дарвеш.
- хислат خصلت кўнлиги хасойил ва хисол сифат.
- хисол خصال хислатнинг кўнлиги; ~ и хосийят хислатлар хосияти.
- хитом ختام хотима, сўнг; мискийатул-л ~ қилилмақ хотимани мушк исн билан аңқитмоқ.
- хитта خطه ўлка, вилоят; ~ йи маъмур обод ўлка.
- хиффа خفه ва хиффат خفت енгиллик; енгилтаклик; ~ кўрмак енгиллик сезмоқ; ~ кўргузмак енгилтаклик қилмоқ.
- хиффат خفت хиффа га қ.
- хишт خشت гишт.
- хиштомлик خشت مالليق гишт қуйиш касби.
- хиштхона خشت خانه 1) хумдон, гишт пиширадиган жой; 2) хона ҳавосини юмшатиш ва салқинлатиш учун хонанинг ён деворига қуриладиган махсус мўри.
- хоб خواب уйқу, туш; ~ и харгўш бепарволик.
- хобгаҳ خوابگه хобгоҳ га қ.
- хобгоҳ خوابگاه ва хобгаҳ خوابگه ухлаш жойи, ўрин, ётоқ.
- хоболуд خواب آلود мудроқ, уйқусираган.
- хоболудлик خواب آلودليق мудроқлик, уйқусизлик.
- хованд خواند хўжа, эга.
- ховар خاور Шарқ; меҳри ~, хуршиди ~ тонгги қуёш, қўтарилаётган қуёш.

- ховарий **خاوری** шарқий; меҳри ~, офтоби ~ тонги қуёш,
 қўтарилаётган қуёш.
 ховарон **خاوران** 1) шарқликлар; 2) қуёшдек чақнаган.
 ход **خاد** калхат.
 хода **خاده** узун ёғоч.
 ходим **خادم** кўплиги хадам ва худдом хизматкор.
 хозин **خازن** хазиначи.
 хоиф **خائف** хойиф га қ.
 хойиф **خائف** ва хоиф **خايف** қўрқувчи, қўрқоқ.
 хок **خاك** 1) тупроқ; 2) мамлакат; ~ и даргоҳ хизматкор;
 ~ и остон айламак оёқ ости қилмоқ; ~ и остон бўлмақ
 оёқ ости бўлмақ; ~ қилмақ ерга урмақ, йўқ қилмоқ.
 хоквашлиг **خاکوشليغ** хоксорлик, камтарлик.
 хокдон **خاکدان** 1) тупроқхона; 2) дунё; ~ ғарибистони
 ғариблик оламп.
 хокний **خاکى** тупроқдан бўлган, асли тупроқ.
 хокийваш **خاکىوش** камтарин; ~ и фурумоёна бечора, эъти-
 борсиз (қадимда ёзувчилар ўзи ҳақида ишлатган ибора).
 хокистар **خاکستر** кул.
 хокистарий **خاکستری** кулраиғ; ~ сивжоб 1) кулраиғ пўс-
 тин; 2) булут.
 хоклиг **خاکليغ** камтарлик.
 хокнишин **خاکنشين** тупроқда ўтирувчи; камтар.
 хокпайванд **خاکپيوند** хокистар, заиф, нотавон.
 хоки раҳлиг **خاکرهليغ** хоксорлик, камтарлик.
 хокрўб **خاکروب** хизматкор.
 хоксор **خاکسار** аянчли; ~ айламак, ~ қилмақ оёқ ости қил-
 моқ.
 холида **خالده** кўплиги холидот мангу, абадий.
 холидот **خالدات** холиданинг кўплиги.
 холиқ **خالق** яратувчи, тангри.
 хома **خامه** 1) қалам; 2) услуб; ~ йи тақдир тақдир қалами
 тақдир; ~ сўрмак, ~ тутмақ ёзмоқ, ~ чекмак қалам ур-
 моқ, ёзмоқ.
 хомазан **خامه زن** қалам билан меҳнат қилувчи, ёзувчи.
 хомиса **خامسه** бешинчи.

- хомкор** خامکار тажрибасиз, уқувсиз, ишбилмас.
хомсўз خامسوز чала пишган, хом пишган.
хомтабъ خامطبع аҳмоқ, подон.
хон I خان дастурхон.
хон II خوان подшоҳ.
хонабарандоз خانه برانداز уйни бошига кўтарувчи, уйни сову-
 рувчи, бор-йўғини исроф қилиб юборувчи; ~ ўлмақ уйни
 бошига кўтармоқ, хонавайрон бўлмақ.
хонавода خانه واده сулола.
хонагўр خانه گور хонадан чиқмай ўтирувчи.
хонанда خواننده ашулачи, ҳофиз.
хонапардоз خانه پرداز уйни безовчи, уй безағи.
хонасийоҳ خانه سپاه хонавайрон, бахтсиз.
хонасўз خانه سوز уйни куйдирувчи.
хонақаҳ خانه خاتقه ва хонақо خانقا ва хонақоҳ خانقاه
 сўфи ва дарвешларнинг зикр ўтказадиган жойи; ~ и уне
 маишатгоҳ.
хонақо خانقا хонақаҳ га қ.
хонақоҳ خانقاه хонақаҳ га қ.
хонгустар خانگستر дастурхон ёювчи; меҳмондўст.
хонсолор خان سالار бош дастурхончи.
хонумон خان ومان рўзгор буюмлари; ~ ни барбод айламак,
 ~ ни совурмақ хонавайрон қилмоқ; ~ ни қаро қилмақ
 хонавайрон қилмоқ; бахтсиз қилмоқ.
хонумонсўз خان ومانسوز бер-йўғини куйдирувчи.
хор خار тикан; ~ и бало бало тикани; ~ у хае хашак.
хора خاره қоя.
хораандоз خاره انداز қоя қўпорувчи, тош отувчи.
хораафкан خاره افکن қоя қазувчи, тош қазувчи.
хорабур خاره بور тош кесувчи.
хораков خاره کاو тош қазувчи.
хорапардоз خاره پرداز тошга сайқал берувчи.
хорафшон خار افشان тиканзор.
хорбаст خار بست тиканли тўсиқ.

- хориж **خارج** 1) чиқувчи; 2) ташқари, сирт; ~ и мабҳас, баҳсдан ташқари, баҳс қилинмайдиган; ~ этмак, ~ қил-
мақ чиқармоқ.
- хорижнаво **خارج نوا** овози ёқимсиз.
- хорижрой **خارج راي** бузук инятан.
- хористон **خارستان** тибканзор.
- хориш **خارش** 1) қашши; 2) қичиш; 3) қичима; ~ бермак қичиш пайдо қилмоқ; ~ қилмақ қичишмоқ, тирнамоқ.
- хориқ **خارق** кўнлиги хавориқ мўъжиза.
- хоркаш **خارکش** ўтти ташувчи.
- хоро I **خارا** гранит.
- хоро II **خارا** инак мато.
- хороваш **خاروش** тошсимон, қаттиқ.
- хорокан **خاراكن** тош кўчирувчи.
- хорокўб **خاراكوب** тош янчувчи; ~ и хокни бечора, камтар ошиқ.
- хоронабард **خارانبرد** жанг тоши; ~ қилмақ жанг тошига ай-
лантирмоқ.
- хоротарош **خاراتراش** тоштарош, тош йўнувчи.
- хорофикан **خارافكن** тош отувчи.
- хорошигоф **خاراشگاف** тош тешувчи.
- хорошикан **خاراشكن** тош ушатувчи, тош синдирувчи.
- хорпушт **خارپشت** тирпатикан.
- хорхор **خارخار** ҳаяжон, тараддуд, хавотир; ~ тушмак хаво-
тирланмоқ.
- хосир **خاسر** зарар кўрган киши.
- хосса **خاصه** кўнлиги хавосе хослик, хусусият.
- хоссийат **خاصيت** кўнлиги хасойие хусусият.
- хост **خواست** хоҳиш, истак.
- хотам I **خاتم** тўғриси хотим I.
- хотам II **خاتم** тўғриси хотим II.
- хотим I **خاتم** 1) муҳр; 2) узук, муҳрли узук; ~ и ад
адолат муҳри.
- хотим II **خاتم** якуловчи; 2) сўнги;
- хотим III **خاتم** ва хотима **خاتمه** охир, сўнг ~ и русул пай-
гамбарларнинг охиргиси, Муҳаммад пайгамбар; ~ и хит

- хатнинг охири, мактубнинг охири; ~ у-л-анбийо ва-п-ну-бува пайгамбарларнинг охиргиси, Муҳаммад пайгамбар.
- хотима **خاتمه** хотим га қ.
- хотир **خاطر** кўпчилиги хавотир эс, ўй; ~ таманноси кўнгли истаги; ~ и беқарор қарорсиз ўй; ~ и ношод гамгин хаёл; ~ и огоҳ хушёрлик; ~ и хуррам хотиржамлик, вақти чоғлик; ~ га егурмак эсга солмоқ, эслатмоқ, ~ га келмак эсга тушмоқ; ~ жамъбўлмақ кўнгли жойига тушмоқ, тинч-ланмоқ; ~ га кечмак кўнглидан ўтказмоқ.
- хотира **خاطره** ўй, эс.
- хотирбасталик **خاطر بسته ليک** ўйчанлик.
- хотирнавоз **خاطر نواز** кўнгли тортар, хурсанд қиладиган, ёқимли.
- хотирнишон **خاطر نشان** эсга солувчи, эслатиб турувчи; ~ қил-мақ эсга солмоқ.
- хотиролой **خاطر آلاي** хотирни аралаштирадиган, фикрни чал-ғитадиган.
- хотиросо **خاطر آسا** эсда турадиган, эсдан чиқмайдиган.
- хотирпазир **خاطر پذير** ёқимли.
- хотирписанд **خاطر پسند** маъқул, маслаҳатга мувофиқ.
- хотирчи **خاطر چي** ўйловчи, эсловчи.
- хотиф **خاطف** тез, шиддатли; барқи ~ шиддатли чақмоқ.
- хошокрўб **خاشاکروب** кўча суғурувчи, хас суғурувчи.
- хоқон **خاقان** кўпчилиги хавоқин подшоҳ.
- хоҳар **خواهر** опа, сипигил.
- хоҳий **خواهي** хоҳлаб, истаб; ~ ва нахоҳий истаб истамай.
- хоҳон **خواهان** хоҳловчи, истовчи.
- хубасо **خبيثا** хабисе нинг кўпчилиги.
- худ **خود** ўз; тотмағлиг ~ тотиб кўришиниғ ўзи; тақсим топарида ~ бўлишиниғ ўзида, тақсим қилишиниғ ўзида.
- худбин **خود بين** манман, худпараст.
- худбинлик **خود بينليک** манманлик, худпарастлик.
- худдом **خدا م** ходим нинг кўпчилиги.
- худком **خود کام** ва худкома **خود کامه** ўзбилармон, қай-сар; жоҳили ~ ўзбилармон нодон.
- худкома **خود کامه** худком га қ.
- худо **خدا** ва худой **خداي** тағри.

- худованд **خوداوند** 1) худо, таггри; 2) эга, хўжа; ~ и таоло
 буюк таггри.
 худой **خودای** худо га қ.
 худрой **خودرای** ўзбилармон, ўзбошимча.
 худройлиг **خودرایلیغ** ўзбилармонлик, ўзбошимчалик.
 хурдў **خودرو** ва хурдўй **خودروی** 1) ёввойи; 2) ёввойи
 ўт; лолайи ~ ёввойи лола.
 хурдўй **خودروی** хурдў га қ.
 худфуруш **خودفروش** ўзини бозорга солувчи, ўзини сотувчи;
 мақтанчоқ.
 худшикан **خودشکن** ўз нафсини ўлдирувчи, хоксор, камтар.
 хужаста **خجسته** қутлуғ, муборак, бахтли; ~ авқот муборак
 вақтлар; ~ алфоз қутлуғ сўзлар; ~ мақдам қутлуғ қадам;
 ~ мақом қутлуғ жой; ~ насим муборак шабада; ~ қутлуғ
 сифатли; ~ соҳиб бахт эгаси; ~ талъат муборак юз; ~
 ~ тутмақ қутлуғ билмоқ.
 хужасталиқ **خجسته ليق** бахтlilik.
 хужастафол **خجسته فال** муборак фол, фолл яхши.
 хузоб **خضاب** тўғриси хизоб.
 хузро **خضرا** тўғриси хазро.
 хук **خوك** чўчқа.
 хукбон **خوكبان** чўчқабоқар.
 хулафо **خلفا** халифа нинг кўшлиги.
 хулд **خلد** абадийлик, мангулик; ~ и барин жаннат; ~ и
 барин қилмақ жаннатга айлантирмоқ.
 хулдойин **خلدآيين** жаннатдай, жаннатга ўхшаш.
 хулус **خلوص** 1) холислик, тўғрилиқ самимийлик; ~ и ихлос
 самимий ихлос.
 хумс **خمس** бешдан бпр.
 хумул **خمول** тубанлик, нокаслик; ~ зовийаси зулмат бур-
 чаги.
 хумхона **خمخانه** 1) майхона; 2) май тайёрлайдиган жой;
 3) хумлар турадиган жой.
 хун **خون** қон; ~ и жигар жигар қони.
 хунафшон **خونافشان** қонли, қон сочувчи, қон йиғловчи.
 хунбор **خونبار** қонли ёш ёғдирувчи, қон йиғловчи.
 хунборлиқ **خونبار ليق** қон йиғлашлик.

- хунйогар **خنياگر** 1) нола қилувчи, нолагар; 2) созанда, хонанда.
- хунйогарлиғ **خنياگرليغ** хонандалик, созандалик.
- хунин **خونين** қонли, қонранг.
- хуноб **خوناب** ва хуноба **خونابه** қонли ёш.
- хуноба **خونابه** хуноб га қ.
- хунолуд **خون آلود** қонга буланган.
- хуномиз **خون آميز** қон аралаш, қонли.
- хуношом **خون آشام** қонхўр, қон ичувчи.
- хуношомлиғ **خون آشامليغ** қонхўрлик, қон ичишлик.
- хунполэй **خون پالاي** қонга буланган, қонли.
- хунрез **خون ريز** 1) қон тўкувчи, қонхўр; 2) золим, раҳмсиз;
~ қилмақ қонли кўз ёш тўкмоқ.
- хунрезлик **خون ريزليك** қон тўкувчилик.
- хунхор **خونخار** ва хунхора **خونخاره** 1) қонхўр, қон тўкувчи;
2) қон ютувчи, қон йиғловчи.
- хунхора **خونخاره** хунхор га қ.
- хунхорлиғ **خونخارليغ** қонхўрлик.
- хур **خور** қуёш, офтоб.
- хурд **خورد** кичик, кичкина; ~ ида чегарасида, доирасида;
~ и ҳолига кўра ҳолига муносиб, яраша.
- хурда I **خورده** 1) майда; 2) бўлак, парча; 3) олтин қи-
риндиси.
- хурда II **خورده** нуқта, нозик маъноли сўз, гап.
- хурдабин **خورده بين** (иш, нарсани) синчиклаб кўрадиган,
синчов; ~ кишилар синчовлар.
- хурдадон **خورده دان** чуқур билимдон; нуктадон.
- хурдадонлиғ **خورده دانليغ** чуқур билимдонлик, моҳир усталиқ.
- хурофат **خرافات** кўплиги хурофот асоссиз, беҳуда гап.
- хурофот **خرافات** хурофат нинг кўплиги.
- хуруж **خروج** 1) чиқиш; 2) юриш; ~ аслаҳаси юриш учув
керакли қурол-аслаҳалар; ~ этмақ, ~ қилмақ юриш қил-
моқ.
- хурус **خروس** хўроз.
- хуруш **خروش** қичқириқ, бақириқ; ~ айламақ, ~ этмақ,
~ қилмақ қичқирмоқ, бақирмоқ.

- хурушон **خروشان** қичқириқ, бақирік.
- хуршед **خورشيد** хуршид га қ.
- хуршид ва хуршед **خورشيد** қуёш; ~ сафҳаси қуёш юзи;
 ~ и анвар нурли қуёш; ~ и рахшанда ва ~ и рахшон
 порлоқ қуёш.
- хуршидвор **خورشيدوار** қуёш каби, қуёшга ўхшаш.
- хуршидпайкар **خورشيدپيكر** қуёш суратли.
- хуршидрой **خورشيدراي** равшан фикрли.
- хуршиденеймо **خورشيدسيما** қуёш юзли.
- хуршидфайз **خورشيدفيض** қуёшдек нурли.
- хуерави занг **خسروزنگ** ой.
- хуерави чин **خسروچين** офтоб.
- хуерон **خسران** 1) зарар, згён; 2) адашиш, янглишиш.
- хуеронзадалиқ **خسرانزدهليق** згён кўришлик.
- хуеумат **خصومت** душманлик, адоват.
- хуеуфзод **خثوفزاد** (ой, кунни) тутилтиривчи, тутилиш
 сабабчиси.
- хутабо **خطبا** хатибнинг кўплиги.
- хутур **خطور** эсга келиш, хотирдан ўтиш; ~ этмак, ~ қил-
 мақ эсга келмоқ, хотирдан ўтмоқ.
- хутут **خطوط** хатнинг кўплиги.
- хуфйа **خفيه** яширин.
- хуффош **حفاش** кўршалалак.
- хуффошлиғ **خفاشليغ** кўршалалаклик, ёруғликдан қочишлик.
- хушалхон **خوش الحان** хушоҳани, хушовоз.
- хушбаш **خوش باش** хушмуомала.
- хушгувор **خوش گوار** 1) хуштаъм, мазали; 2) сингимли, бад
 хазмнинг зидди.
- хушгўй **خوش گوی** ширинсўз, ширинсухан.
- хушгўйлук **خوش گوي لوق** ширинсўзлик, ширинсуханлик.
- хушклаб **خشكلب** ташнааб.
- хушкляблиғ **خشكلبليغ** ташнааблик.
- хушксол **خشكسال** қурғоқчилық йили.
- хушлаҳжа **خوشلهجه** хушовоз, ёқимли.
- хушлук **خوشلوق** яхшилик; хурсандлик.

- хушмашраб خوش مشرب серзавқ, хушчақчақ.
- хушмақол خوشمقال яхши нутқли, гандон, чочан.
- хушмуҳовара خوشمجاوره хушсуҳбат.
- хушнавис خوشنويس хаттот.
- хушнаво خوشنوا хушоҳанг.
- хушнавоз خوشنواز яхши чолғувчи.
- хушнамо خوشنما яхши кўрinishли, чиройли.
- хушнагма خوشنغمه сайроқи.
- хушо خوشا қандай яхши!
- хушоб خوشاب тоза, тиниқ. дурри ~ тоза дур.
- хушоёнда خوشآينده ёқиб тушадилап, ёқимли; ~ кўрунмак
ёқимли бўлмақ.
- хушпанд خوشپند яхши насихатли.
- хуштавр خوشطور яхши равшли.
- хуштолеъ خوشطالع бахтли, бахтиёр.
- хушунат خوشونت дағалик, қўполлик.
- хушувъ خوشوع 1) бўйсунмиш; 2) қуллуқ қилиш, эъвозлаш;
~ айламак 1) бўйсунмоқ; 2) эъвозламоқ.
- хушхирум خوشخرام чиройли юришли.
- хушхон خوشخوان хушоҳанг, хушовоз, ~ муганний хушовоз
ашулачи.
- хуш-хуш خوش خوش яхшилаб; розилик билан, хурсандлик билан.
- хў خو ва хўй خوى одат, феъл, қилиқ, характер; ~ йи
йумшақ юмшоқ табиатли, ~ тутмақ одатланмоқ, ~ этмак
одат қилмоқ, одатланмоқ.
- хўб خوب 1) чиройли; 2) яхши; ~ кўрмак ёқмоқ; яхши деб
билмоқ; ~ этмак яхшиламоқ.
- хўбзобонлиқ خوبزبانلىق яхши сўзлик.
- хўблиқ خوبلىق яхшилик.
- хўд خود дубулға.
- хўдук خودوك хўтик.
- хўй خوى хў га қ.
- хўрд خورد 1) овқатланиш; 2) овқат, таом, емиш.
- хўриш خورش емиш, егулик нарса.
- хўрок خوراك овқат.

хўруш خورش 1) шовқин-суров; 2) жанжал; ~ айламак

хўрушон қичқирмоқ. фарёд чекувчи, қичқирувчи.

хўтанвор خروشان хўтаптага ўхшаган, хўтап каби.

хўтанзод ختنزار хўтап фарзанди.

хўша خوشه 1) бошоқ; 2) бош; узум ~ еи бир бош узум.

хўша-хўна خوشه خوشه бош-бош.

хўшачин خوشه چين бошоқчи, бошоқ терувчи.

Ч

чав چاو овоза.

чавгон چوگان (монток уриш учун) учи эгилган ёғоч;

чавгончи ~ масаллик чавгонга ўхшаш, эгри.
چوگانچى чавгон ясовчи.

чавуш چاوش 1) ясовул, эшик огаси; 2) йўлбошчи; қофила

чайан ва чайон ~ и карвонбоши.

چيان чиён.

чайқалмақ ва чалқалмақ چيقالماق ҳаракатга келмоқ (суб),

чак мавжланмоқ.

چك олди-сотди шартномаси.

чаковак چكاوك 1) тўрғай; 2) куй номи.

чакон چكان томиб турувчи.

чалыпо چليپا крест.

чалит چالغى тез, чопқир.

чалқалмақ چالقالماق чайқалмақ га қ.

чаманвар چمنور чамандек.

чаманпирой چمنپيراي раҳнамо, йўл яшнатувчи, кўкарт

рувчи.

чамбар چمبر чанбар га қ.

чанбар چنبر ва чамбар چمبر ҳалқа.

чанақ ва чаноқ چاناق узанги.

чанбаршоҳ چنبرشاخ шоҳи чанбар.

чангак چنگك илгак.

чангал چنگل панжа (ҳайвонларда).

чаноқ چاناق чанақ га қ.

- чапқун ва чопқун چاقون 1) ҳамла; ҳужум; 2) бўрон.
- чарбласт چر بدست уста, чаққон.
- чарка ва чирка چرکه соябон.
- чаркалик چرکه ليک соябонли.
- чаркас چرکس халқ ном.
- чаркасий چرکسی чаркас га мансуб, ~ дулуга чаркас дубулғаси.
- чармин چرمين чармдан тикилган, ясалган; ~ танура (ичи бўш) чарм ёғоч.
- чаро چرا ўтлатиш.
- чарогоҳ چرگاه яйлов.
- чарранда چرندە мол, ўт ейдиган ҳайвон.
- чарх چرخ фалак; ~ атласи, ~ и ахзар кўк фалак; ~ и аъло энг юқори фалак; ~ урмақ айланмоқ.
- чархваш چرخوش осмондек.
- чархвор چرخ وار осмондек баланд.
- чархгом چرخگام илдам қадам.
- чархмонаид چرخ مانند осмон каби.
- чархосо چرخ آسا осмондек.
- чархпаймо چرخ پيما ва чархпаймой چرخ پيما осмондек баланд.
- чархпаймой چرخ پيماي чархпаймо га қ.
- чархпарвоз چرخ پرواز кўкка учувчи.
- чархсей چرخ ساي жуда баланд; ~ қилмақ доврўғини ёймоқ.
- чархфарсо چرخ فرسا кўкка уланган, жуда юксак; ~ қилмақ баланд қилмоқ.
- чархшўй چرخ شوي осмон ювар.
- чарқаб چرقاب 1) ёқаси ва этак ҳошиялари зарли қафтон; 2) хазон.
- чатма چنمه 1) ёғоч тузоғ; 2) чайла, кана.
- часпон چسپان ярашиқли, муносиб,
- чатр چتر 1) соябон; ~ и анбаролуд 1) қора парда; 2) қора чодир.
- чашм چشم кўз; ~ и гирйон йиғлаб турадиган кўз; захри ~ ёмон қараш.

- чашмасор** چشمسار булоқлари кўп жой, булоқзор.
чашмбанд چشمبند сеҳргар, жоду.
чашн جشن тўғриси жашн.
чақилмақ چاقيلماق чақнамоқ.
чақин چاقين чақмоқ.
чагандар چغندار лавлаги.
чагатай ва чагатай چغتاي улус номи; ~ тили ёски ўзбек тили; ~ халқи чигатай халқи.
чагир ва чоғир چاغير шароб; ~ лойи шароб қуйқаси.
чагламақ ва чоғламақ چاغلماق 1) тасаввур қилмоқ, гумон қилмоқ; 2) мулоҳаза қилмоқ, шият қилмоқ.
чаглиқ ва чоғлиқ چاغليق миқдор, ўлчов; йопар ~ ёпиш-га етарли; не ~ қанчалик, шил ~ филдек.
чагона چغانه 1) торли мусиқа асбоби; 2) мусиқада пар-да ва куй номи, 3) шеърин қасида; 4) тиришқоқ киши.
чаҳ چه чоҳ га қ.
чаҳор چهار тўрт.
чаҳоргоҳ چهارگاه куй номи.
чаҳорум چهارم тўртинчи; иқлими ~ тўртинчи иқлим.
чеврулмак چيورولماك айланмоқ.
чевурмак چيوروماك ўғирмоқ.
чекилмак چيكيلماك 1) ёзилмоқ; 2) қўйилмоқ, терилмоқ.
чекратмак چيكراتماك тўғриси чикритмак.
чекримак چيكرىماك тўғриси чикрамак.
чектурмак چيكتورماك торттирмак; оҳ ~ оҳ урдирмоқ, қий-намоқ; забона ~ алангалантирмак.
ченамак چيناماك тўғриси чинамак.
черик چيرىك 1) қўшин; 2) аскар; ~ тортмақ қўшин билан бостириб кирмоқ, ~ тунурмак қўшинини жойлаш-тирмак, ~ чекмак лашкар тортмоқ.
черикчи چيرىكچى аскар, ҳарбий.
чеҳракушой چهره كشاى юз очувчи.
чеҳраолой چهره آلاى юз булғовчи; ашқи ~ юз булғовчи кўё ёши.
чеҳрасой چهره ساى юз сурувчи.
чеҳрафарсой چهره فرساى юзга доғ солувчи.

- чигил **چيگيل** қабила номи.
 чийра **چيره** 1) голиб, 2) кучли.
 чийрадаст **چيره دست** забардаст.
 чийралик **چيردليك** голиблик.
 чийракор **چيره كار** 1) забардаст; 2) голиб.
 чийаразм **چيره رزم** ботир қарашли.
 чикрамак **چيكرماك** ирширамоқ.
 чикратмак **چيكراتماك** ўйпатмоқ, ирширатмоқ; кўзларин ~
 кўзларини ирширатмоқ.
 чилла I **چله** 1) ёз ва қишнинг пессик ва совуқ қирқ ку-
 ви; 2) туғиш, никоҳ кечаси ёки ўлимдан кейинги қирқ кун.
 чилла II **چله** камоннинг кериши.
 чилланишин **چله نشين** чиллада ўтирувчи.
 чиллахона **چله خانه** чилла чиқариладиган уй.
 чин **چين** 1) тириш, ажик; 2) чимирилиш; ~ ба чин зулф
 ўрилган соч; ~ узра ~ қош чимирилган қош.
 чинамак **چيناماك** ўйлаб кўрмоқ, тасаввур қилмоқ.
 чинга **چينكا** қўшиқ номи.
 чингдовул **چينگداول** қўшиннинг орқа қисми (арьергард).
 чиний **چيني** хитойи; ~ айақ чиний пдиш; ~ нажд хи-
 той наслидан, хитойлик, ~ паранд хитойи ипак мато;
 мато; ~ йасамақ чинийчилик қилмоқ.
 чинийваш **چيني وش** хитойидск.
 чиний сирит **چيني سرشت** хитойи хулқли.
 чирк **چرك** кирли, ифлос.
 чирка **چركه** чарка га қ.
 чирчирак **چيرچيرك** ирширақ.
 чирга **چيرغا** олти ёшли.
 читук **چيتوق** чиллашир (киши).
 чичаркамак **چيچار كاماك** қобурмоқ.
 чиқанмақ **چيقانماق** қаламоқ.
 чиқмамоқ **چيقماماق** чиқмоқнинг бўлишсизлик сийғаси.
 чиг **چيغ** ўтов.
 чигай ва чигой **چيغاي** камбагал.
 чиган **چيغان** холавачча.

- чигатай چغاتای түҕрисч чагатай ва чагатай.
 чигой چيغای чигай га қ.
 чиҳил چهل қирқ.
 чобук چابك чаққон, эңчил.
 чобукандеш چابك اندشى ва чабукандеша چابك انديشه зийрак.
 чобукандеша چابك انديشه чобукандеш га қ.
 чобукдаст چابك دست чаққон, эңчил; ~ боғбои эңчил боғбои.
 чобуклаук چابكلوك чаққонлик, тезлик.
 чобукрақам چابكرقم тез ёзар.
 чобукеувор چابكسوار чавандоз.
 чобукхайол چابكخيال фаросатли.
 чобукхез چابكخير тез чопар.
 чов چاو түҕрисч чав.
 човуш چاوش түҕрисч чавуш.
 чодар چادر түҕрисч чодир.
 чодарнишин چادر نشين түҕрисч чодирнишин.
 чодаршаб چادر شب түҕрисч чодиршаб.
 чодир چادر ўтов; ~ и шаб зулмат.
 чодирнишин چادر نشين кўчманчи.
 чодиршаб چادر شب чойшаб.
 чокар چاكر хизматкор.
 чоклик چاكليرк ярали; ~ кўкс ярали кўнғил.
 чок-чок چاكچاك парча-парча, ямоқ-ямоқ; ~ айламак пар-
 чаламоқ; ямамоқ.
 чолиғ چالغ түҕрисч чалиғ.
 чолок چالاک 1) келишган, хушбичим; 2) чаққон; 3) зийрак,
 фаросатли.
 чопқун چاقون чапқун га қ.
 чораандиш چاره انديش даво ахтарувчи, чора қидирувчи.
 чорагар چاره گر иложини топувчи.
 чорагарлик چاره گر ليرк тадбир кўрувчилик, чора қилувчилик.
 чоражў چاره جو чора изловчи, плож қидирувчи.
 чорақўш چاره كوش иложини ахтарувчи, топувчи.

- чорাপардоз چاره پرداز илож қилувчи; чора топувчи.
- чорарас چاره رس чора топувчи, илож қилувчи.
- чорасоз چاره ساز чора топувчи.
- чорасозлиғ چاره سازليغ тадбиркорлик, илож қилувчилик.
- чорахоҳ چاره خواه чора истовчи.
- чорболиш چار باليش думалоқ ёстиқ; ~ солмақ гул, япроқ
чиқармоқ, очилмоқ.
- чорбеш چار باش тўрт томон; ~ салтанат катта, кенг дав-
лат.
- чордой چار دای тўрт пахса.
- чорзарб چار ضرب шашмақом куйларидан бирининг номи.
- чормих چار ميخ тўрт қозиқ; ~ қилмақ тўрт миҳга қоқмоқ;
қўл-оёғини тўрт томонга тортиб боғламоқ.
- чорпора چار پاره йиртиқ, тўзиган; ~ тўн йиртиқ тўн.
- чортоқ چار تاق 1) айвон; 2) осмон.
- чорчўб چار چوب тўрт ёгочдан ясалган ром.
- чорқаб چار قاب тўғриси чарқаб.
- чотма چاتمه тўғриси чатма.
- чонини چاشنى 1) маза битини; тотини; 2) лаззатланиш;
~ йи тамом тўла лаззат; ~ етишмак бахраманд бўлмоқ.
- чоншт چاشت 1) понушта; 2) кун кўтарилган вақт; ~ тао-
ми понушта овқати.
- чонштгаҳ چاشتگه чонштгоҳ га қ.
- чонштгоҳ چاشتگاه ва чонштгаҳ چاشتگه қуёш кўта-
рилган вақт.
- чоғир چاغير чағир га қ.
- чоғламақ چاغلماق чағламақ га қ.
- чоғлиқ چاغليق чағлиқ га қ.
- чоҳ چاه ва чаҳ چه 1) қудуқ. 2) чуқур; ~ боши
қудуқ усти; занахдон ~, ~ и зақан няк чуқурчаси; ~ га
салмақ қудуққа ташламоқ.
- чу چو чуннинг қисқаргани.
- чун چون ва чу چو 1) чунки, шу сабабдан; 2) агар;
3) қачонки.
- чубуқ چوبوق хипчин.
- чубчуқ چوبچوق чумчуқ.

- чубулмақ چوبولماق чиримоқ.
 чубулган چوبولغان чириган; ~ тор чириган ш.
 чуйрушмақ چويروشماق тўғриси чупрушмақ.
 чулиган چوليگان вайсаган, алжираган.
 чулимақ چوليماق вайсамоқ, алжирамоқ.
 чум چوم тамоман, бутунлай; ~ қора қоп-қора; ~ тут-
 мақ тамоман тўлдирмоқ.
 чупрушмақ چويروشماق орқадан ҳам узайиб келмоқ: чу
 дарбанднинг оғзига тавушуб, неча кун черик ўттилар чун-
 рушуб.
 чур چور жуда, қаттиқ.
 чуркамақ چوركاماқ тўғриси чўрмамақ.
 чурканмақ چوركانماқ тўғриси чўрганмақ.
 чуркук چوركوك тўғриси чўрчук.
 чурпа چورپا тўнғиз боласи.
 чуств چيست тез, чаққон; белни ~ этмақ белни маҳкам бог-
 ламоқ.
 чуствлуқ چيستلوق тезлик.
 чуғз چغز бойқуш, бойўғли.
 чуғул چوغول гийбатчи, нвогар.
 чухра چوهره амалдорнинг махсус соқчиси.
 чўбдаст چوبدست ҳасса.
 чўбин چوبين ёғочдан ясалган; шаҳри ~ ёғоч шаҳар.
 чўкармақ چوکارماқ ўтиргизмоқ, чўктирмоқ (туяни).
 чўкур چوکور катта тикан.
 чўкурмақ چوکورماқ тўғриси чўкармақ.
 чўкуш چوکوش чўкич.
 чўмурмақ چومورماق чўктирмоқ, фарқ қилмоқ.
 чўнг چونك катта.
 чўр چور тўғриси чур.
 чўрмамақ چوركاماқ 1) куйдирмоқ; 2) ўрамоқ, бурамоқ.
 чўрганмақ چوركانماқ куймоқ, ёнмоқ.
 чўрна چورپا чўғриси чурпа.
 чўрчак چورچاك эртақ.

чўрчук چورچوك кўйган, ёнган.

чўх چوخ кўн, жуда.

чўха چوخه қитиқ.

чўчак چوچاك сафол (идиш).

III

шаабнок شعبناк тўғриша шаъафноқ.

шааф شعف шаъаф га қ.

шаб شب кеча, тун.

шаба شبه 1) қора (тош); 2) қоралик, қоронғилик.

шабандуз شبا ندوز кечани қопловчи; ~ **шиқоб** қоронғулик.

шабафруз شبا فروز кечани ёритувчи.

шабаҳ شبه 1) қирил мис; 2) шарпа.

шабаҳгун شبه گون қора рангли.

шабаҳранг شبه رنگ қора ранг, сийҳранг.

шабгард شبا گرد 1) тунда айланувчи; 2) тунги соқчи;

3) ўғри; 4) тунни бедор ўтказувчи; моҳи ~ 1) тунда сайр қилувчи ой; 2) маҳбуба.

шабгарданг شبا گردليق 1) тунни бедор ўтказиш; 2) тунги

соқчилиш; ~ қилмақ тунни бедор ўтказмоқ.

шабгир شبا گير 1) тунги саёҳат; 2) бўлбўл; ~ **этмак**,

~ қилмақ тунда саёҳат қилмоқ; **полайи** ~ тунги йиғи Сен гофилу, мен ваҳм қилурмен кеча-кундуз, Бу полайи шабгир ила оҳи саҳаримдин.

шабгун شبا گون қора: ~ ҳулла қора кийим.

шабдиз شبا ديز 1) қора тусли от; 2) қора тун; 3) Хуерав

Парвиз отининг номи.

шабзиндадорлиг شبا ديز دارليغ тун бўйи ухламаслик, кечани

бедор ўтказишлик; ~ **айламак** тунни бедор ўтказмоқ.

шабистон شبا ستان ётоқхона; ~ **аҳли** хотинлар, ~ **илми** сеҳр-

гарлик, жодугарлик.

шабистоноройлиг شبا ستان آرا يليغ хилватхонани безашлик.

шабихун شبا خون тунги ҳужум; тунги талон-тороғ; ~ **ур-**

мақ тунда ҳужум қилмоқ.

шабиҳ شبا هه ўхшани; ~ **эрмак** ўхшани бўлмоқ.

шабнамангиз شبا مانگيز оқизувчи, йишлатувчи; ~ **қилмак**

йишлатмоқ.

- шабнамзада **شېنم زده** шабнамга бурканган; ~ қилмай
- шабнамлиқ **شېنم لىق** йиғлатмоқ. хўллик, намлик; ~ **этмак** йиғлатмоқ.
- шабоб **شباب** ёшлик; ~ **авони** ёшлик даври; ~ **аййоми** ёшлик кунлари.
- шабобий **شبابى** ~ **майи** йиғитлик гурури.
- шабовиз **شبابىز** шабоб га тегшлик. ~ **эрмак** тез ўтмоқ.
- шабона **شبانە** ҳақғўй (қуш помид).
- шабоқ **شباق** тунги; ~ **навҳа** тунги фигонли йиғи.
- шабрав **شبرو** шувоқ, ёшлан.
- шабравлуг **شبرولوغ** ўғирлик; қароқчилик; ~ **қилмақ** қароқчилик қилмоқ.
- шабраг **شبرنگ** 1) қора; 2) қора от.
- шаботоб **شبتاب** нур капалак; **қирми** ~ нур капалак.
- шабфуруз **شبابفروز** кечани ёритувчи.
- шабхиз **شبخيز** тунда уйғонувчи; ~ **булбул** тунги булбул.
- шабчарог **شېچراغ** тун чирог.
- шабшкөр **شېشكار** тунда ов қилиш.
- шавоҳид **شواهد** шоҳида шиг қўллаган; **азим** ~ **катта**, узун мисоллар.
- шавқангиз **شوقانگيز** шавқ уйғотувчи.
- шавқнок **شوقناك** шавқли.
- шадд **شد** куйиниг бешланган қисми; ~ **и руҳ** мақом куйларидан бири.
- шадда **شده** боғлам; ~ **боғламақ** боғлам қилмоқ.
- шадид **شديد** 1) кучли, шиддатли; 2) оғир; ~ **бўлмақ** қаттиқ бўлмоқ.
- шажар **شجر** кўплиги анжор дарахт.
- шажара **شجره** дарахт.
- шай **شى** шайъ га қ.
- шайб **شيب** қариллик.
- шайбол **شيبال** юқори даражали саркарда.
- шайд **شيد** найраг, ҳийла, макр.
- шайн **شين** айб; пуқсон, камчиллик; ~ **зоҳир** қилмақ камчилликни кўреатмоқ; **шўру** ~ айламақ тўс-тўполои кўтармоқ.

- шайинлиг **شاینلیغ** шўру ~ тўс-тўноловли, шовқин-суроқли.
- шайотин **شیاطین** шайтоннинг қўлиғи.
- шайтанат **شیطنت** шайтонлик; йўлдан оздириллик.
- шайтон **شیطان** қўлиғи шайотин иблис.
- шайтонван **شیطان‌نوش** шайтондек.
- шайх **شیخ** қўлиғи машойих ва шўйух қария, чол.
- шайхмонанд **شیخ‌مانند** шайхга ўхшани, шайхдек.
- шайхухат **شیخ‌وخت** қариллик, бекасалик.
- шайъ **شیء** ва шай **شی** қўлиғи ашйю бўюм.
- шайъан-шилоҳ **شیئ‌الله** ~ демак тағри учун бир нарса сўрамоқ.
- шакиб **شکيب** сабр.
- шакарафшон **شکرافشان** шакар соғувчи; каломчи ~ ширин сўз.
- шакарбўр **شکر‌بار** 1) шакар ёғдирувчи; 2) ширин.
- шакаргуфторлиг **شکر‌گفتارلیغ** ширин сўзлик.
- шакарин **شکرین** ширин.
- шакариетон **شکرستان** 1) шакарзор; 2) маҳбуба лаби.
- шакароб **شکراب** 1) ширин сув; 2) жанжал.
- шакаролуд **شکر‌آلود** ва шакаролуда **شکر‌آلوده** шакар ара-лаштирилган; ширин.
- шакаролуда **شکر‌آلوده** шакаролудга қ.
- шакарпоеух **شکر‌پاسخ** ширин жавоб.
- шакарриз **شکر‌رین** ширин; ~ айламак, ~ қилмақ ширин қил-моқ.
- шакарризлик **شکر‌رین‌لیک** ширин қилишлик.
- шакарханд **شکر‌خند** ва шакарханда **شکر‌خنده** ширин та-бассум; ~ қилмақ ширин қўлмоқ; ширин табассум қил-моқ.
- шакарханда **شکر‌خنده** шакархандга қ.
- шакархоб **شکر‌خواب** саҳар уйқуен; ширин уйқу.
- шакархой **شکر‌خای** ширин; лаъли ~ ёр лаби.
- шакаршикан **شکر‌شکن** шакар сипдирувчи; ширин; ~ бўлмақ ширин бўлмоқ.
- шакиблліг **شکيب‌لیغ** сабрлик, чидамлик.
- шакибо **شکيبا** сабрли, чидамли.

- шақл **شكل** кўнлиги **анқол**, расм. кўрinishи.
- шақензи **شكسين** шақенз. албатта: ҳеч ~ шубҳасиз.
- шал **شل** шол касали.
- шалойиш **شلاين** ўз фикрида қаттиқ туруви.
- шамила **شميله** кўнлиги **шамойил** 1) сифат: фазилат; 2) кў-
риниш, шақл.
- шамим **شميم** кўнлиги **шамойим** ҳид. хушбўй ие.
- шамийона **شميانه** модпринг бир тури.
- шамм **شم** ҳид билнш.
- шамма **شمة** бир оз, озгина.
- шамойил **شمايل** шамила инг кўнлиги.
- шамойим **شمايم** шамим инг кўнлиги; мискийату-ш- ~ мушк
ҳидиш.
- шамома **شمامه** 1) хушбўй модда; 2) хушбўйлик.
- шамотат **شماتت** ичн қоралик, бировинг бахтезликнидан се-
виниш.
- шамс **شمس** қуён; ~ у-з-зуҳо кўтаришган қуён; ~ у-з
милла вад-дин дин ва миллат қуёши (қадимда олимларга
берилган лақаб).
- шамса **شمسه** иморат тоқига ишланган қуён шақли нақш;
зарварақ (қўлёзма китобларда).
- шамт **شمت** қоға нақш.
- шамус **شموس** ёввэйи. асов.
- шамъ **شمع** шам, чироқ; ~ и заррин лаган гўлин ой;
~ и тироз маҳбуба; ~ и ховарий офтоб; ~ и шабнетон ой.
- шамъван **شمعوش** шамдек.
- шамъвор **شمعوار** шаммисол.
- шанг **شنگ** 1) шўх, ўйноқи; 2) гўзал; ~ айламак ўйнамоқ.
- шангарф **شنگرف** тўқ қизил сиёҳ.
- шангарфгун **شنگرفگون** шангарф ранг. қизғиш.
- шаниъ **شنيع** ва шаниъа **شنيعة** ифлос. расво.
- шаниъа **شنيعة** шаниъ га қ.
- шаноъат **شاعات** шанъат га қ.
- шанъат **شاعت** ва шанъат **شاعات** расволнқ, ифлос-
лик; ~ айламак ифлослик қилмоқ; шум анфосивинг ша-
ноъатидин, Баҳр чайқалди мавж офатидин.

- шаомат شعامت тўғриси шаомъат.
- шаппар شپپر ва шаппара شپره ва шаппарак شپرك
кўриначалак.
- шаппара شپره шаппар га қ.
- шаппарак شپرك шаппар га қ.
- шара شره шараҳ га қ.
- шарар شرر учқун, алапта; ~ чекмақ алапгаламоқ, ~ қил-
мақ алапта олдирмоқ.
- шарарангиз شرارانگيز ўт солувчи; ~ бўлмақ ўтли бўлмоқ.
- шарарлиқ شررليق алаптали; ~ и дуд алаптали тутуи.
- шарарриз شررريز учқун сочувчи.
- шарарсиз شررسيз 1) алаптасиз, ёлқинсиз; 2) таъсирлан-
маган, беҳабар.
- шараҳ ва шара شره очкўзлик, баднафелик.
- шарбатий شربتى 1) эркаклар кийимлиги учун ишлати-
ладиган позик мато; шарбатий дасторин бошига бурунчақ
қилгайлар; 2) шакар ранг.
- шарза شرزه газабли, жаҳддор.
- шариат شريعت ислом ҳукмлари.
- шарик شريك ўртоқ; ~ айламақ, ~ қилмақ шерик қилмоқ.
- шариф شريف кўнлиги ашроф азиз, шарофатли, зоти тоза;
~ у-л-кавнайи икки дунёнинг азизи.
- шарифайи شريفين ҳарамайи га қ.
- шароболуд شراب آلود май юққан, май теккан.
- шароболудлик شراب آلودليق май юққанлик.
- шарор شرار учқун, алапта; ~ и ҳалок ҳалокатли алапта;
~ учурмақ сачратмоқ.
- шарора شراره алапта, учқун; ~ тушмақ алапта тушмоқ.
- шарерангиз شرارانگيز алаптали.
- шарорат شرارات ёмонлик, ёвузлик.
- шарр شرر ёмон; ~ у-н-нос одамларнинг ёмони; ~ бўлмақ
ёмон бўлмоқ.
- шарфа شرفه шарпа, кўланка; ~ с бир шарпа.
- шаръ شعр шариа қондалари; ~ жоддаси, ~ тариқи ша-
риат йўли; ~ қавайиди шариа қондалари; ~ ваҷҳи била
шариа қондаси билан; ~ риоиятни қилмақ шариа йўли-
дан юрмоқ, шариага мувофиқ иш тутмоқ.

- шаръий شرعى шарият га мансуб.
- шаръийа شرعيه шаръийнинг муаннаси; ~ умур шартвий
- шарҳ شرح ишлар. кўнглиги шүрүх изох; ~ айламак, ~ этмак,
- шарҳа شرحه ~ қилмақ изохламақ.
- шаст I شست 1) жароҳат, яра; 2) бўлак, пора; ~ кўнгиллари юрак поралари, изтироблари.
- шаст II شست 1) тўр, қармоқ; 2) чангак; 3) иштар; сол-мақ қармоқ солмоқ.
- шат شط 1) қирғоқ; 2) дарё номи. олтмиш; ~ дар ~ олтмишга олтмиш.
- шатал شتل чўтал.
- шаталхор شتلخوار чўтал олувчи, чўталчи.
- шаторат شطارات 1) зийраклик 2) чаққонлик.
- шатранж شطرنج шахмат; ~ и ҳозирона, ~ и сағир кичик шахмат (шахматнинг ўйинчилар томонидан юзма-юз ўтириб ўйналиши); ~ гойибона, ~ и кабир катта шахмат (шахматнинг ўйинчилар томонидан гойибона, яъни масофада туриб ўйналиши).
- шафақгун شفقگون шафақ ранг.
- шафақосо شفقآسا шафаққа ўхшаш.
- шафақфом شفقفام қизил рангли; ~ бўлмақ қизармоқ.
- шафиъ شفيع ҳимоячи; ~ у-л-музнибни гуноҳкорлар ҳимоячиси, Муҳаммад найғамбар.
- шафиқ شفيق шафқатли, марҳаматли.
- шафоат شفاعة ҳимоя қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ ҳимоя қилмоқ; ~ и анбийо найғамбарларининг охиратда ўз умматларини ҳимоя қилиши.
- шафоатгар شفاعةگر ҳимоя қилувчи.
- шафоатгарлик شفاعةگرليك ҳимоя қилишлик.
- шафоатпазир شفاعةپذير ҳимоя талаб.
- шафока-л-лоҳ شفاكالله тағри сенга шифо бериш; ~ демак тағридан шифо сўрамоқ.
- шаш شش олти.
- шашдар ششدر нард ўйишида ўйинчилардан бирининг олти хонаси иккинчисининг тошлари билан банд қилиниши.
- шашпар ششپار олти қиррали гурзи.

- шаһһоһа ششپايه олти асостл; минбарн ~ олти асостл
 минбар.
 шаъаф ва шааф شغف 1) ҳаяжон, қаттиқ қувонч; 2) кучли
 онниқлик.
 шаъафнок شعفناك ҳаяжонли, қувончли.
 шаъбада شعبده ҳийлагарлик, алдамчилик, кўзбўямачилик.
 шаъбон شعبان қамарий йил ҳисобида 8-ой номи.
 шаън ва шон شاعن кўплагн шуъун; 1) шараф, 2) тегин-
 злик, хусус; ~ ида хусусида.
 шаънаъа شعشעה нур сочин, нуъталаниш, порлоқлик.
 шақий شقى кўплагн ашқийо 1) бахтсиз; 2) ўзбошимча,
 ярамас.
 шақоват شقاوت 1) бахтсизлик; 2) баҳо.
 шақол شقال ва شفال чия бўри, шақол.
 шағол شغال шақол га қ.
 шаққ شق 1) ёриқ, тирқич; 2) ёриш; ~ айламак, ~ қилмақ
 ёрмоқ.
 шағаб شغب ғавғо, шовқин-сурон; ~ айламак ғавғо
 кўтармоқ.
 шағабнок شغبناك ғавғоли, ҳаяжонли; ~ айламак ҳаяжон-
 ланмоқ, ғавғо солмоқ.
 шаҳбоз شهباز лочин.
 шаҳд شهد бөл, асал; ~ и лаб лаб боли; ~ и ноб этмак тоза
 асалга айлантирмоқ, ширали қилмоқ.
 шаҳдлиқ شهدليق асалли, ширали.
 шаҳдолуд شهدآلود бөл аралашган, ширали; ~ қилмақ ширали
 қилмоқ.
 шаҳдриз شهديز асал тўқувчи; ~ бўлмақ асал тўғмоқ.
 шаҳкөр شهكار улуг, катта иш.
 шаҳна شحنة ва шаҳнат شحنت соқчи, соқчилар бош-
 лиги; ~ ту-и-Нажаф Нажаф шаҳрининг соқчилар бошлиги.
 шаҳнат شحنت шаҳна га қ.
 шаҳнишон شهانشان шоҳ белгили; ~ бўлмақ белгили бўл-
 моқ, шоҳликка муносиб бўлмақ.
 шаҳноз شهناز куй номи; ~ айламак шаҳноз куйини чалмоқ,
 куйламоқ.
 шаҳода شهاده ва шаҳодат شهادت шоҳидлик, ғувоҳлик;
 ~ калимаси ашҳаду ан зо нлоҳа нлло-л-лоҳ ва ашҳаду

анна Мухаммадан расулу-л-лох оллохдан бонча худо йўқ
ва Мухаммад унинг элчиси эканига гувоҳлик берман сўз-
ларин.

шаҳодат شهادت шаҳода га қ.

шаҳнар شهر قанот.

шаҳрийор شهریار ҳоким, подшоҳ.

шаҳристон شهرستان шаҳарнинг ичи.

шаҳсувор شہسوار 1) моҳир чавадоз; 2) маҳбуба.

шева شیوه 1) равиш, йўсин; 2) қилиқ, ишва: ~ бўлмақ

шеван одатга кирмоқ.

шеван شیون пола қилиш, бўқириб йнглаш, ~ айламақ, ~ эт-

шед мак, ~ қилмақ зор йнгламоқ; ~ кўргузмақ зор йнгламоқ.
шуршид хуршиднинг қисқаргани; шид га қ.

шерамард شیرمرد ботир, паҳлавон.

шерафкан شیرافکن шерни йиқитувчи.

шерваш شیروش шердек.

шергир شیرگیر шер овловчи.

шердил شیردل шерюрак, довюрак.

шерзабун شیرزبون шерни енгувчи.

шерзан شیرزن паҳлавон, ботир.

шерлик شیرлик ботирлик, паҳлавонлик.

шероза شیرازه 1) китоб варақларини муқовалашда ушн ях-
лит тутувчи ипак тасма; 2) муқова, муқова нақшлари.
шерпайкар شیرپیکر шер кўринишли, ҳайбатли; ~ алам шер

шершикор شیرشکار тасвирли байроқ.

шефта شیفته 1) шер ов қилувчи; 2) ботир, жасур.

шефталиг شیرفته 1) шер ов қилмоқ; ~ қилмақ дол қолдирмоқ.

шефтаҳол شیرفته حال дол қоллишлик, мафтун бўлишлик; ~ ай-

Шиблий شیرلی дол, мафтун, наришон.

шибҳ شیره кўнлиги ашбоҳ 1) ўхшашлик; 2) ўхшаш.

шигарф شگرف 1) кучли, улуг; 2) муносиб, келишган; ~ аҳ-

шигифт شگفت вол ажойиб ҳоллар.

таажжубли кўршимоқ. ҳайрон қилиш, ҳайратланиш: ~ тўшмақ

- шигоф شگاف тўғриси шигоф.
- шид ва шед شيد хурииднинг қисқаргани.
- шиёр شيار шудгор: ~ айламақ. ~ қилмақ 1) шудгор қилмоқ; 2) тиркимоқ.
- шикам شكم қорин: гавҳар ~ гавҳарни қадан ўрни (мас., узукка).
- шикаи شكن 1) сипиқлик, буралши; 2) жингалақ.
- шикаижа شكنجه азоб, ранж, озор: ~ кўрмақ азоб чекмоқ.
- шикаилик شكنليك эгри, буралган.
- шикаст شكىست сипиқ: ~ бермақ сипидирмоқ, енгмоқ; ~ ет-мақ сипмоқ; ~ тоймақ, ~ ўлмақ бузилмоқ, сипмоқ.
- шикаста баста بسته شكىسته тез, шошилинч, бузиб тузатила-ган; ~ алфоз шошилинч (ёзилган) сўзлар, ўчириб, туза-тилиб (ёзилган) сўзлар.
- шикастабол بال شكىسته омадсиз.
- шикастамақол شكىسته مقال путқи бузуқ, дудуқланувчи.
- шикастанафелик شكىسته نفسليک камтар, камсуқум.
- шикастано شكته پا 1) оёғи сипиқ, чўлоқ; 2) кучсиз, заиф.
- шиква شكوه шикоят.
- шикеб شكيب тўғриси шакиб.
- шикибо شكيبا тўғриси шакибо.
- шикиболиғ شكيبايغ тўғриси шакиболиғ.
- шикил شكل тўғриси шукул.
- шикойатпайвандлиғ شكايت پيوندليغ порозилиқ.
- шикол شكال кўнлиги шукул; от ёки туянинг оёғини боғлаш учун шилатиладиган арқон; ~ солмақ банд солмоқ.
- шикор شكار 1) ов, овлаш; 2) овланган нарса.
- шикорий شكارى овчи, ов қилувчи.
- шикоф شگاف ёриқ, дарз: ~ айламақ ёрмоқ, тешмоқ.
- шилон شيلان шоҳона зиёфат.
- шилончи شيلانچى ошпаз, подшоҳ дастурхончиси.
- шила شيمه хулқ, феъл, атвор.
- шималмақ شيمالماق шимармоқ; қўл ~ енг шимармоқ.
- шимолмақ شيمالماق тўғриси шималмақ.
- шигарф شنگرف қизил бўёқ; қизил ранг.

- шингарфгун **شنگرفگون** шингарф раит, қизит раитли.
- шингарфий **شنگرفی** қизғини.
- шино **شنا** (сувда) сузини; ~ **фани** сузини хуари.
- шиповар **شناور** сузувчи, матрос; ~ **айламак** (сувда) сузмоқ.
- шинолиг **شنالیغ** сузишлик.
- шиносо **شناسا** таниш, билмиш.
- шиносолиг **شناسالیغ** танишлик, билмишлик.
- шинохт **شناخت** танишлик, билмишлик, тушунишлик.
- шинох **شناه** сузини, сувда сузини.
- шиоб **شعاب** **шъоб** га қ.
- шиоъ **شعاع** тўғриси **шъоъ**.
- шир **شیر** сүт.
- шира **شیره** шарбат; етимаган лой; ~ **ий жоний** ҳаёт суви, обн ҳаёт; **музаҳҳаб** ~ тилла раит май.
- ширалга **شرالغه** ов гўшти.
- ширам **شیرم** шергоҳ.
- ширдог **شیرداغ** 1) уст кишим; 2) намад.
- ширинком **شیرنکام** ҳузурли.
- ширинкор **شیرین کار** ширин қилиқ, қизиқчи.
- ширинкорлиг **شیرین کاریغ** қизиқчилик.
- ширинмақол **شیرین مقال** ширинсўз, ширин гаширувчи.
- ширинсухан **شیرین سخن** ширинсўз.
- ширинтакалаум **شیرین تکلم** ширинсўз, ширин сўзловчи.
- ширк **شرك** 1) кўп худоилик, 2) динсизлик; ~ **аҳли** динсизлар.
- ширкат **شرکت** шериклик, умумийлик.
- ширкатаидин **شرکت اندیش** теит; ~ **бўлмақ**, теитлашмоқ.
- широ **شراء** сотиб олиш, харид қилиш; **байъу** ~ савдо-сотиқ.
- широк **شراک** оёқ кишим ини, боғичи.
- широлга **شیرالغه** тўғриси **ширалга**.
- ширп **شیرپ** кўчилиги **ашроп** ёмон хулиқли. бузуқ (киши).
- ширхор **شیرخوار** га ширхора **شیرخواره** сүт эмизикли ча-қалоқ.

- ширхора شیرخواره ширхор га қ.
- ширға شیرغه синиқ; сўлғи.
- шиғо شتا қни; ~ фасли қни фасли.
- шиғоб شتاب ошиқни; шошилиш. тезлатни; ~ айламақ,
~ қилмақ ошиқмоқ, бирор шни тез бажармоқ.
- шиғобанда شتابنده шошиб юрвчи, шошилувчи.
- шиғобандалиқ شتابنده ليق шошиб югуриллик, суръат кўр-
сатиллик.
- шиғоблиғ شتابليغ тез, шошилнч.
- шиғобон شتابان 1) шошувчи, ошиқувчи; 2) шошиб, ошиқиб.
- шиғойи شتايي қишқи; қасри ~ қишқи қаср.
- шиш شيش 1) сиқ; 2) миқ; 3) тагга.
- шиъб شعب кўнлиги шиъб 1) дара; 2) сув ости тоши.
- шиъоб شعاب шиъб нинг кўнлиги.
- шиққ شق 1) бўлак; 2) жумбоқ; назм ичра печа ~ эрур
шеърда жумбоқлар қўи.
- шиқоб شهاب 1) юлдуз, учар юлдуз; 2) ўт; ~ йи қалам
ўтлн қалам.
- шиқобвор شهابوار ўтлн.
- шиқобкирдор شهابگردار юлдуз равншли.
- шиқабосо شهاب آسا учар юлдуздек; ~ угурмақ тез югур-
моқ.
- шобб شاب ўсириш.
- шобош شاباش офарин, балли.
- шодком شادكام шол, хурсанд.
- шодоб شاداب сувга қонган, сувли; ~ бўлмақ сувга қон-
моқ; ~ қилмақ сувга қондирмоқ.
- шодурвон شادروان сойбон.
- шоибا شايبة шойиба га қ.
- шоїад شاید зора, эҳтимол.
- шоїиба شايبة ва шоиба شايبة 1) шубҳа, некиланиш
парманда қиладиган, юзни ерга қаратадиган, 2) булган-
ган, ифлосланган; ~ йи қизб ёлғончилик, ёлғончиликка
булғанишлик, ~ йи фасод ёмонлик, бузқушчилик, ифлослик.
- шоир شاعر шеър ёзувчи.
- шоист شايست шойишта га қ.; ~ бўлмақ муносиб бўлмоқ.

- шонета شائسته шойнета га қ.
- шойнета شائسته ва шонет شائست ва шонета شائسته
лойиқ, муносиб, мувофиқ.
- шойиъ شايح ва шойиъга شايعة ёйилган, тарқалган, ман-
хур бўлган; ~ бўлмақ тарқалмоқ, манхур бўлмоқ.
- шойиъга شايعة шойиъ га қ.
- шокир شاکر шукр қилувчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ шукр қил-
моқ.
- шомгун شامگون қора, қора ранг; ~ зулф қора соч.
- шомил شامل 1) ташкил қилган, ичига кирган; 2) етарли;
~ тутулмақ етарли бўлмоқ.
- шомлиг شامليغ кечки (мас., таом).
- шомма شامه ҳид билиш; ҳисси ~ ҳид билиш сезгис.
- шомранг شامرنگ қора.
- шон شان шаън га қ.
- шона شانه тарақ.
- шонадон شانه دان тарақдон.
- шорак ва шорик شارك майна.
- шориб شارب ичувчи.
- шорик شارك шорак га қ.
- шориг شارع 1) катта кўча, тўғри йўл; ~ и ом умумий
кўча, катта йўл; ~ айламак йўл очмоқ; 2) қонун чиқа-
ручи.
- шорих شارح шарҳловчи, изоҳловчи.
- шоти شاتي нарвош.
- шотир شاطر (хабар ташувчи) чопар, тез чопувчи.
- шофий شافي ши-Ҷоли, ши-Ҷобахш; ~ жавоб қатъий жавоб.
- шоҳ شاخ га шоҳа شاخе бутоқ.
- шоҳа شاخе шоҳ га қ.
- шоҳсор شاخسار 1) сершоҳ; 2) боғ; ~ и худд жаннат боғи.
- шоққ شاقқийин, машаққатли.
- шоғил شاغل шугулланувчи.
- шоҳбоз شاهباز лочин.
- шоҳвар شاهور шоҳвор га қ.

- шоҳвор **شاھوار** ва **шоҳвар** **شاھور** 1) шоҳона, шоҳларга
яранадиган; 2) қимматбаҳо, улугвор, улкан; ~ айламак
юқориг оаҳоламоқ.
- шоҳида **شاھدە** кўнлиги **шавоҳид** 1) далил; 2) исбот учун
келтирилган мисол, цитата.
- шоҳидбоз **شاھدباز** хотинбоз.
- шоҳидван **شاھدوان** ўзал.
- шоҳиднараст **شاھدپرست** маҳбубанараст.
- шоҳиджон **شاھجان** Марв шаҳрининг номига қўшиб айтила-
диган сўз.
- шоҳин **شاھين** қарчиғай.
- шоҳроҳ **شاھراه** катта йўл.
- шоҳенвор **شاھسوآر** чаваңдоз.
- шўаро **شعرا** шўар нинг кўнлиги.
- шўбон **شبان** чўнон; ~ и чораанден чора изловчи чўпон.
- шўбонлиг **شبانليغ** чўпонлик.
- шўгун **شگون** яхшилик бўлишига белги; ~ тутмақ яхшилик-
ка йўймоқ.
- шўдрун **شودرون** шабнам.
- шўйух **شيوخ** шайх нинг кўнлиги.
- шўйуъ **شيوخ** тарқалиш, ёйилиш.
- шўк **شوك** тикап.
- шўкул **شكول** шикол нинг кўнлиги; ~ этмак, ~ қилмақ
боғламоқ, бағд солмоқ.
- шўкр **شکر** ли-л-лоҳ **شکر لله** худога шўкр.
- шўкуфа **شكوفه** гул.
- шўкуфт **شكفت** очилган, яшнаган; ~ топмақ очилмоқ,
яшнамоқ.
- шўкуфтадил **شكفته دل** очиқ кўнгли.
- шўкуҳ **شكوه** 1) улуглик, юксаклик; 2) фахр; ~ етмак
фахрланмоқ, гурурланмоқ.
- шўлагай **شولاگای** сўлак.
- шўм **شوم** 1) ёмон, бўзуқ, расво; 2) ёлғончилик, майнабозлик;
~ нафе бадиафе.
- шўмбахт **شومبخت** бадбахт.
- шўмлук **شوملوق** майнабозчилик, алдамчилик.

- шумор شمار ва шумора شماره сапоқ, ҳисоб: ~ қил-
мақ санамоқ.
шумора شماره шумор га қ.
шумул شمول бирор нарсани ўз ичига, таркибига олиш;
кўнгулга ~ айламақ кўнгулга олимоқ.
шунид شنيد: ~ бўлмақ эшитмоқ.
шунқор شونقار дошн.
шуо شعاع шуъоъ га қ.
шурб شرب ичнш; ~ қилмақ ичмоқ.
шурта شرطه отряд; ~ ели ўнг шамол (тема учди).
шурӯъ شروع бошланиш; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қил-
мақ бошламоқ, кичинимоқ.
шуруҳ شروح шарҳ ишнш кўнлиги.
шурҳа شرحه тўғриси шарҳа.
шуетмон شستمان суван, қоплан; ~ қилмақ сувамоқ, қоп-
ламоқ.
шуетушў شستوشو ювинини; ~ бермақ ювинмоқ.
шутурмурғ شتر مرغ туяқуш.
шуша شوشه қотишма, (муз) сумалақ.
шуъбада شعبده ҳийла, найрағ.
шуъбадабоз شعبده باز найрағбоз.
шуъбадабозлиқ شعبده بازليق найрағбозлик, кўзбўямачилик.
шуъбадагар شعبده گر найрағбоз.
шуъбадасоз شعبده ساز найрағбоз.
шуъбадафан شعبده فن сапъаткор, ўйинчи.
шуълаангиз شعله انگيز шуъла солувчи.
шуълаафкан شعله افکن ёритувчи.
шуълазан شعله زن шуъла урувчи.
шуълакан شعله كس ҳароратлантирувчи.
шуълалик شعله ليك алаңгали.
шуъланок شعله ناك шуълаланувчи.
шуълаосо شعله آسا ярқпроқ, ялтираган.
шуълапайваст شعله پيوست шуълали.
шуълапарвар شعله پرور алаңгали.

шуълафизе **شعله فزا** шуълаланувчи; шуъла бочувчи.
 шуълахиз **شعله خيز** алапта кўзгатувчи.
 шуъоъ ва шуо **شعاع** кўллини ашиъа нур.
 шуъур **شعور** сезги, ҳис, идрок; ~ бўлмақ сезмоқ, ҳис қилмоқ.
 шуъун **شؤون** шаън ишиг кўллини.
 шуққа **شقه** 1) байроқ учта боғланадиган бир парча мато; 2) парда.
 шугл **شغل** кўллини ашғол иш, юмуш.
 шухравард **شهره ورد** гулдаста.
 шухуд **شهود** 1) гувоҳ; 2) кўриб туриш.
 шўлакай **شولكاي** ўғтрисен шулагай.
 шўр **شور** гавго, тўнолон; ~ солмақ тўнолон қилмоқ.
 шўрангез **شورانگيز** гавго солувчи, тўнолон кўтарувчи.
 шўрапушт **شوره پشت** шўралаган, гадир-будур.
 шўрафкан **شورافکن** гавго кўтарувчи.
 шўрбахт **شور بخت** бахтсиз, бахти қаро.
 шўрида **شوریده** ҳаяжонли, гулгулани, изтиробли; ~ аҳвол паришон ҳол.
 шўридасарлиқ **شوریده سارلیق** паришонҳоллик, оворалик.
 шўридаҳол **شوریده حال** паришон ҳол, бечора.
 шўрини **شورش** 1) изтироб, ҳаяжон, 2) кўзғолон, исён.
 шўроба **شورابه** кўз ёши; ~ тўкмак қон йиғламоқ.
 шўхғни **شوڭگين** ўйноқи, шўх.
 шўхзеҳилик **شوڭه نلیک** ўттир зеҳили, қобилиятли.
 шўх шанг **شوڭ شنگ** ўйноқи.

Ә

әв **ايو** уй, ҳона.
 әвмак **ايوماك** қариш олмоқ, кутиб олмоқ.
 әваз ва нваз **عوض** бадал; ~ бермак бадал бермоқ; ~ бўлмақ ўрини босмоқ; ~ еткурмак фойда кўрмоқ.
 әврулмак **ايورولماك** айланмоқ, ўтирилмоқ.
 әвурмак **ايوروماك** ўтирмоқ, айлантирмоқ.

- эґак айґак эгов.
- эгармак айґармак айланмоқ.
- эґирмак айґирмак айлаптурмоқ, қайырмоқ, йиґирмоқ.
- эзид айзид худо.
- эйаламак аййаламак тўґриси пййаламак.
- эл I айил га элик айлик наика.
- эл II айил халақ.
- элик айлик эл га қ.
- элпоротмак айилпаратамак тўґриси плбаратмак.
- эм айим олдин, аввал, бирдан.
- эмґак аймак меҳнат, машаққат, қийинчилик: ~ тортмак қийинчилик тортмоқ, азоб чекмоқ; ~ чекмак машаққат кўр-моқ.
- эмґакламак аймакламак қийналмоқ.
- эмґаклик аймаклик машаққатли, қийин.
- эмґанмак айманмак қийналмоқ, машаққат чекмоқ.
- эмґатмак айматмак қийнамоқ, азобламоқ, машаққатга солмоқ.
- эмши аймин сақланган, омон, ~ бўлмақ хотирґам бўлмақ; ~ қилмақ омон қолдирмоқ.
- эмшиштук аймиштук тўґриси эмиштур.
- эмшиштур аймиштур экандир.
- энґ айнг юз.
- энґак айнак пняк.
- энчи айнчи тўқувчи.
- эпкин айпкин қора тусли пняк мато.
- эран айран эр, мард.
- эранлик айранлик мардлик, ботирлик.
- эрдам айрдам от тарбия қилиш хунари, эпоҳдлик.
- эрик айрик 1) йўғон; 2) қаттиқ; 3) кўпол.
- эрикмак айрикмак хафа бўлмақ, эзилмоқ.
- эркин айркин экап.
- эркина айркина ва эркинак айркинак зина, зинапол.
- эркинак айркинак эркина га қ.
- эрн айран лаб.

- эртаки **اير تاسى** қадимгі, әскіі.
- эспрмак **ايسير كاماك** қайып бұламоқ, маст бұламоқ.
- эспармак **ايسكرماك** әсламоқ, ёдға олмақ.
- эскилмак **ايسكىلماك** ва эскирмак **ايسكىрмаك** эскирмоқ, тўзмоқ.
- эскирмак **ايسكىрмаك** эскилмак га қ.
- эт **ايت** гўшт.
- этук **ايتوك** этик.
- эъдом **اعدام** йўқ, қилиш, йўқотиш.
- эъжоз **اعجاز** мўъжиза кўрсатиш.
- эълал **اعلال** араб тилида вав ёки йо ҳарфининг алифга айланishi.
- эълам **اعلام** эълон қилиш, билдириш, маълум қилиш; ~ айламак эълон қилмоқ, билдирмоқ; ~ бермак огоҳландирмоқ, хабар бермоқ.
- эъламгар **اعلام گر** хабар берувчи, чорловчи, язарчи.
- эъроб **اعراب** араб сўзларида келишик кўшимчалари.
- эъроз **اعراض** четлашиш; ~ айламак, ~ қилмақ четлашмоқ.
- эътидол **اعتدال** мўътадиллик.
- эътизер **اعتذار** узр сўраш.
- эътимод **اعتماد** ишонч; ~ бўлмақ ишонч ҳосил қилмоқ; ~ қилмақ ишонмоқ.
- эҳдод **احداد** қўрқитиш, ваҳимага солиш.
- эҳйо **احيا** иҳйо га қ.
- эҳмол ва иҳмол **احمال** бепарволик, суеткашлик; ~ айламак бепарволик қилмоқ.
- эҳром **احرام** ҳажк ерига кириб келиш ва ҳажк кийимиши кийиш; ~ боғламақ бел боғламоқ.
- эҳсос **احساس** ҳис қилиш, сезиш; ~ қилмақ сезмоқ.
- эҳтибос **احتباس** қамалиш.
- эҳтидо ва иҳтидо **اهتدا** тўғри йўлдан бориш, ҳақ йўлни топиш.
- эҳтизоз ва иҳтизоз **اهتزاز** тебраниш, силкиниш, ҳилпираш.
- эҳтироз **احتراض** сақлашиш, четга олиш, ҳазар қилиш; ~ этмак сақламоқ.
- эҳтисоб **احتساب** 1) текшириш, қуватиш; 2) сапоқ, ҳисоб.

әхтишом احتشام ҳашамат ва савлат бағси бўлишлик.

еннеҳр ~ юсак ҳашаматли, энг улур.

Ю Й га қ.

Я Й га қ.

У

Ўв اوو ув тортпш.

Ўгмак اوگماك 1) йиғмоқ, тўнламоқ; 2) мақтамоқ.

Ўгулмак اوگولماك 1) мақталмоқ; 2) йиғилмоқ.

Ўгуи اوگون тўғриси ўқуи.

Ўгулмак اوگونماك мақтанмоқ.

Ўгуш اوگوش кўш.

Ўжа اوچа халқ помп.

Ўжжа اوچا бир вилоятнинг помп.

Ўзагу اوزاغو ~ кун ўтган кун.

Ўймақ اويماق ўймоқ, ўйиб олмоқ.

Ўйла اويله шундай, ўшандай; яғуда ҳам.

Ўйнашлик اويناشليق фоҳишалик; ~ қилмақ фоҳишалик қилмоқ.

Ўкеумак اوكسوماك камаймоқ, озаймоқ.

Ўкеук اوكسوك кам, оз.

Ўкеулик اوكسوكليك камчилик.

Ўкеулмак اوكسولماك озаймоқ.

Ўкеутмак اوكسوتماك камайтмоқ, озайтмоқ.

Ўкта اوكتا беҳуда.

Ўкулмак اوكولماك тўғриси ўгулмак.

Ўкуи اوكون бошқа.

Ўкулмак اوگونماك тўғриси ўгулмак.

Ўкуш اوگوش тўғриси ўгуш.

Ўл اول хўл.

Ўлақмақ اولاقماق боғланмоқ.

Ўлжор اولجار ҳарбий юриш учун қўнишга берилган

фармон ёки хабар.

Ўлутмак اولوتماك хўлламоқ, намламоқ.

- Ұнғай **اونغاي** енгил, арзон.
 Ұпранмақ **اوپر انماك** тұзмоқ, тұзиб кетмоқ, әскирмоқ.
 Ұпчини **اوپچين** совут, зирих.
 Ұпчинлиқ **اوپچين ليق** совутли, зирихли.
 Ұр **اور** юқорилиқ, баладлик.
 Ұрди **اوردي** қароргоҳ.
 Ұрмақ **اورماك** 1) туя жушидан тұқилган бир навъ мато;
 2) турмақ.
 Ұронини **اورانيش** саросима.
 Ұрт **اورت** олов, аланга; ~ солмақ ўт қўймоқ, ёндирмоқ.
 Ұсал **اوسال** жаҳлли.
 Ұсанмақ **اوسانماق** бозмоқ, зерикмоқ.
 Ұтаға **اوتاغه** 1) бошга тақиладиган жига; 2) дубулғага санчилган пат.
 Ұтганмақ **اوتگانماك** тақил қилмоқ, ўзини бошқа бирор нарсага ўхшатмоқ.
 Ұтгун **اوتگون** 1) ўтиб кетган; 2) бир тур найза.
 Ұтганмақ **اوتگانماك** тўғриси ўтганмақ.
 Ұтгун **اوتگون** тўғриси ўтгун.
 Ұтлаш-ўтлаш **اوتلاش** устма-уст.
 Ұтмақ **اوتماك** тон.
 Ұтмақчи **اوتماكچي** поввой.
 Ұтру **اوترو** қарши, рўнара; ~ йибармақ қарши қўймоқ; ~ дин чиқмақ рўнарадан чиқмоқ; ~ келмақ қарши чиқмоқ, кутиб олмақ.
 Ұтрук **اوتروك** ёлгон.
 Ұтганмақ **اوتغانماق** уялмоқ.
 Ұхранмақ **اوخرانماق** сесканмоқ.
 Ұғ **اوغ** тўғриси уғ.
 Ұғлон ушоқ **اوغلان** гўдақ, ёш бола.
 Ұғлаглиғ **اوغلاغليغ** болалик; ~ ўчу улоқчаси бор эчки.
 Ұған **اوغان** тангри, худо.
 Ұғул ушоқ **اوغول** ёш бола, гўдақ.
 Ұғулчиламақ **اوغولچيلاماك** ўгил қилиб олмақ, тарбияга олмақ.

- қаан **قان** қәән га қ.
- қабалмақ **قابالماق** қамалмоқ.
- қабамақ **قاباماق** 1) қамамоқ, беркитиб қўймоқ; 2) ўраб олмоқ.
- қабан **فابان** тўнғиз.
- қабармақ **قابارماق** узоқ ишлан, ишқаланиш ёки куйиш на-
тижасида қавариқ ҳосил бўлмоқ, қавармоқ.
- қабартмақ **قابارتماق** қавартирмоқ; ўзин лофдин ~ ўзини лоф-
дан шинирмоқ, ҳовлиқмоқ.
- қабарчуқ **قابارچوق** ишиш, қадоқ, нуфак; ~ кафи пойида то-
воидаги қадоқлар.
- қабак ва қабоқ **قاباق** қовоқ ишиш; ~ йиғочи қовоқ
ўрнатилган устун; ~ майдон ишиш машқи майдон;
~ хайиш мерганлар, машқ қилувчи сипоҳилар.
- қабаг ва қабог **قاباغ** қовоқ, кўз билан қои оралиги.
- қабз **قبض** 1) олиш; 2) туттиш; ич ~ тонмақ ич қотмоқ;
руҳин ~ қилмақ жонини олмақ.
- қабза **قبضه** тутқич, даста; ~ йи ҳукм иштиёр, прода.
- қабил **قبيل** тарз, йўсин.
- қабилла **قبيله** кўнлиги қабойил уруғ.
- қабих **قبيح** жирканч, ярамас, разил; ~ этмак жирканч қи-
либ ярамоқ.
- қабиха **قبيحه** кўнлиги қабойих ёмон иш, ифлослик.
- қабихан: **قبيحا**: ва лав яқуну қабихан фаминҳу тубту
илайк агар у ярамас бўлиб чиқса, уш ташлаб сенга (бо-
раман).
- қабо **قبا** эркакларнинг узун ва кенг уст кийими.
- қабойил **قبائل** қабилла нинг кўнлиги.
- қабойих **قبايح** қабиха нинг кўнлиги.
- қабол **قبال** қуршов, қамал.
- қабонайваст **قبايويست** қабо кийган, қаболш.
- қабоқ **قباق** қабақ га қ.
- қабог **قاباغ** қабаг га қ.
- қабохат **قباحت** қабих иш, ярамас хатти-ҳаракат, қабихлик,
ифлослик, разиллик.
- қабриш **قبريش** сўр устига ташланадиган парда.

- қабу қабул ишпоп.
 қабулийа قبولیه қабул қилинға лойиқлик, мақбул кўрүшиға
 муноспблнк.
 қабурга قابورغا қовурға.
 қаввол قوال 1) сўзловчи, гаширувчи; 2) сўфийлар даврасида
 ҳофизлик қилувчи.
 қаввос قواس ёйчи, камончи.
 қавий قوی кўплиги ақвийо кучли; ~ ҳайкал оғир суюқлиқ, ба-
 қувват гавда; ~ ҳофизлик хотиранинг кучлилиги.
 қави قول кўплиги ақвол сўз, гап; ҳукамо ~ и ҳақимлар
 сўзи, ҳикмат.
 қавламақ قولماق қувламақ, ҳайдамоқ.
 қавм قوم кўплиги ақвом уруг, аймоқ, қабила; ~ иҳзори уруг-
 ни, қабилави йинги; ~ и подон подонлар, авом халқ.
 қавмақ قاوماق қувмоқ, ҳайдамоқ.
 қавмаг قاوماغ қувши, ҳайдаш.
 қавойид قواعد қойида ишиг кўялиги.
 қаврулмақ قاورولماق қовурилмоқ.
 қавғун قاوغون қувувчи, таъқиб қилувчи.
 қавс قوس камон, ёй; ~ и қузаҳ камалак.
 қавсмонанд قوسمانند ёйдек, камондек.
 қавурчақ قاوورچاق қўғирчоқ.
 қавурчақчи قاوورچاقچى қўғирчоқбоз, қўғирчоқ ўйнатувчи.
 қадом قدم кўплиги ақдом 1) одим; 2) оёқ.
 қадамкаш قدمكش қадом босувчи, юривчи.
 қадамфарсой قدمفرساي кўн юривчи, оёқни ишдан чиқар-
 гунча юривчи.
 қадар I قدر вақтининг сўинги чегарасини билдирувчи
 сўз; бу ~ бунчалик, шунчалик.
 қадар II قدر тақдир, қазо.
 қадаргир قدرگير ўқ отувчи, мерган.
 қадах قدح кўнлиги ақдох яком, май идиши.
 қадахкан قدحكش майхўр.
 қадахнўн قدحنوش май ичувчи.
 қадахнаймо قدحپيما соқий.

- қадақполо **قدحپالا** май сузғич.
- қадақхұр **قدحخوار** майхұр.
- қадақчан **قدحچش** май тотувчи.
- қададаса-я-лоху **قدس الله روحه** Оллоҳ унинг руҳини муқаддас қилсин.
- қадрора **قداره** ва катора **كتاره** кескир қилич, ҳинд қиличи.
- қадид **قدید** сур гўшт.
- қадим **قدیم** кўпчилиги қудамо ўтган, илгариги, эски.
- қадир **قدیر** кучли, қудратли; ҳаййи ~ Оллоҳ.
- қадхам **قدخم** буюкман, эгилган қад; фалаки ~ эгилган осмон.
- қаза **قزه** пештахта.
- қазз **قز** хом ичак.
- қазийа **قضيه** масала, иш.
- қазмақ **قازماق** қазимоқ, кавламоқ.
- қазо **قضا** тақдир; ~ йи мафот ўтиб кетган, қизинган ишлар ҳисоби; ~ йи момазо қилилмаган ишлар ҳисоби, ~ йи осмоний, ~ йаздоний ҳақнинг иродаси, Оллоҳнинг ҳукми, тақдир; ~ етмак ўлмоқ; тенгри ~ сизга таслим қилмақ худога тонширмоқ.
- қазойо **قضايا** қазийа нинг кўпчилиги.
- қазоро **قزارا** тасодифан.
- қазчи ва қозчи **قازچى** гоз боқувчи.
- қазганмақ **قازغانماق** эришмоқ, қозонмоқ; дўст ~ дўст орттирмоқ
- қай I **قاي** қайси; ~ бир баъзи, айрим; ~ да қаерда? қачон?
- қай II **قاي** қусуқ.
- қайа ва қойа **قايه** тоғ усти, қоя; ~ узра тоғ устида.
- қайд **قيد** 1) рўйхатга киритиш, ёзиб қўйиш, бирор нарсанинг таркибига киритиш; ~ ига кирмак бирор ишда шерик бўлмоқ, аҳдлашувчи бўлмоқ; 2) кишан; ~ этмак, ~ қилмақ кишанламоқ.
- қайднайванд **قيدپيوند** кишанловчи, банд қилувчи, асоратла солувчи.
- қаййум **قيوم** ўзгармас, абадий (Оллоҳнинг сифати).
- қайлула **قيلولة** нешни уйқуси; нешни.
- қайн **قین** темирчи.
- қайосира **قياصرة** қайсар нинг кўпчилиги.

- қайсар **قيصر** кўйлиги қайосира подшоҳ; ~ и Рум Рум подшоҳи.
- қайош-уруғ **قياش اوروغ** қариндош-уруғ.
- қайтур **قيتور** қайтиш.
- қайтқу **قيتقو** қайтиш.
- қайу **قايو** қайси; ~ бирга қайси бирига.
- қайш **قيش** камар.
- қалам **قلم** кўйлиги ақлом 1) ёзиш учун мослаб йўнилган қамини; ~ и суъй яратувчининг қалами, тақдир қалами; аҳли ~ хаттоғлар, котиблар; етти ~ араб ёзувининг етти усули: суле, насх, риқо, таълиқ, муҳаққиқ, райҳоний; ~ айламак, ~ этмак кесмоқ; ~ солмақ, ~ сурмак, ~ урмақ, ~ чекмак ёзмоқ; ~ ушалмақ қалам сипмоқ.
- қаламгун **قلمگون** қалам рангги, қора.
- қаламзан **قلمزن** ёзувчи, котиб.
- қаламкан **قلمکش** ёзувчи, котиб.
- қаламрав **قلمرو** ҳукм, ҳукмдорлик.
- қалансува **قلسوا** қалноқ.
- қалб I **قلب** кўйлиги қулуб 1) юрак; 2) лашкарнинг ўртаси, маркази; ~ аро турмақ лашкарнинг ўртасида жойланмоқ.
- қалб II **قلب** қалбаки, сохта, ўзгарган; ~ этмак ўзгартмоқ.
- қалбгоҳ **قلبگاه** марказ, ўрта; лашкар ўртаси.
- қалблиқ **قلبليق** қалбакилик, сохталик.
- қалил **قليل** оз.
- қаллоб **قلاّب** фирибгар, алдамчи.
- қаллош **قلاش** 1) дайди, бекорчи; 2) алдамчи, найрангбоз; 3) бечора, фақир.
- қаллошлиғ **قلاشليغ** найрангли, фирибли.
- қалмаш **قالماش** афсата, беҳуда гап.
- қалмағлиқ **قالماغليق** қоллишлик.
- қалтабон **قالتبان** даюс, қўшмачи; ~ и беҳайо уятсиз қўшмачи.
- қалъа **قلعه** кўйлиги қилоъ девор билан ўралган шаҳар.
- қалъабандон **قلعه بندان** қамал қилинганлар, қамалда қолганлар; ~ бўлмақ қамалда қолмоқ.
- қалъавор **قلعه وار** қалъа каби.
- қалъадор **قلعه دار** қалъа бошлиғи, қалъабети; ~ айламак бош қилмоқ, қалъабети қилиб тайинламоқ.

- қалбақан **قلعه كن** чуқур қазувчи.
- қалтий **قلعى** қалайи, қалайдаи ишланған.
- қалқандуруқ **قالقاندوروق** қалқон.
- қамар **قمر** ой; ~ **пойаен** ойның дарағасы.
- қамарванш **قمر و ش** ой каби.
- қамарқўб **قمر كوب** ойни янғувчи.
- қамисе **قميص** кўйтак.
- қаминлиқ **قميشلىق** қаминзор.
- қамғақ **قامغاق** майда тиканли чўл ўеимлиги.
- қанаъ **قنع** азза ман ~ қаноат қилған азиз бўлади.
- қандил **قنديل** шамдон; кеча ~ и ой.
- қанмақ ва қонмақ **قانماق** | қоншмоқ.
- қаналмақ **قاپالماق** бекишмоқ.
- қаппон **قاپان** катта тарози.
- қапу **قاپو** эшик.
- қанқучи **قايقوچى** тишловчи; ~ **ит** қопоғи ит.
- қараифул **قرنفل** қалампир.
- қарармақ **قارارماق** қораймоқ; тинмоқ (кўз ҳақида).
- қарартмақ **قارارتماق** қорайтирмоқ.
- қарз **قرض** бурч.
- қарбичи **قربىچى** ўқдон.
- қарзхоҳ **قرض خواه** 1) қарз берувчи; 2) қарз талаб қилувчи.
- қариб **قريب** кўплиги **ақориб** ва **ақрибо** яқин, қариндон;
~ бўлмақ **яқинлашмоқ**; ~ **қилмақ** яқинлаштирмоқ.
- қаримчи **قريمچى** олтин сотувчи қора қул.
- қарин **قرين** кўплиги **ақрон** яқин, яқинлик билан боғланган;
~ бўлмақ **боғланмоқ**, **яқинлашмоқ**.
- қаринлиқ **قرينلىق** яқинлик, боғланганлик.
- қаринш **قاريش** ўлчов бирлиги, қарич.
- қариншмақ **قاريشماق** яқинлашмоқ, етншмоқ.
- қармамақ **قارماماق** ўрамоқ, қамрамоқ.
- қарматмақ **قارماتماق** ушлатмоқ.
- қари I **قرن** аср, давр.

- қари II قرن ҳайвон шохи.
- қароба қрабе 1) сув идиш; 2) тасбеҳ.
- қаробат қрабат яқинлик, қаришдошлик.
- қарор қрар идиш; халта, қол.
- қарормақ қарармақ қарармақ.
- қарортмақ қаратмақ тўғриси қарартмақ.
- қарог қарағ тўғриси қарағ.
- қарух қروح яра, жароҳат.
- қаршу қارشو рўпара, олд томон.
- қасаб қصب шлак матонинг бир тури, бурқағ ~ и ёпин-
чиқ матоси.
- қасаба қصبе катта қишлоқ, шаҳарча.
- қасабпўш қасибوش қасабдан тикилган кийим кийган.
- қасида қсиде қўшиғи қасоиди назмий асар тури.
- қасоиди қсаид қасида нинг қўшиғи.
- қасос қصاص ўч олиш; амри ~ ўч олиш буйруғи; дору-л-~ бу
дунё.
- қаср қصر қўшиғи қусур сарой; ~ и кофурий оқ қаср;
~ и тан гавда, тана, пари ~ и ҳуси, чирой.
- қасрнишин қعرنشين қасрда ўтирувчи.
- қассом қсам бўлувчи, тақсим қилувчи; ~ и азал тангри.
- қат I қат ён, тараф; сўл ~ и чап ёни.
- қат II қават; ~ — ~ устма-уст, қават-қават.
- қатра қطره қўшиғи қатарот томчи.
- қатарот қطرات қатра нинг қўшиғи.
- қотил қاتل ўлдирилган; қатл қилинган; ~ и ханжари ҳиж-
рон айрилиқ ханжари билан ўлдирилган; ~ қилмақ ўлдир-
моқ, сўймоқ, ~ бўлмақ ўлдирилмоқ.
- қатилмақ қاتيلماқ қўшилмоқ, аралашмоқ.
- қатилмағлиқ қاتيلماغليқ қўшилмоқлик.
- қатиглашмақ қاتيغلاشماқ оғирлашмоқ, кескинлашмоқ.
- қатл қتل ўлдириш; ~ у йағмо талоп-тороқ; ~ и ом қил-
мақ ҳаммани ўлдирмоқ, қирғин келтирмоқ; ~ айламақ,
~ этмақ, ~ қилмақ ўлдирмоқ.
- қатла қاتلا марта; ўн ~ ўн марта.
- қатланмақ қاتلانماқ киришмоқ, қовушмоқ.

- қатлигоҳ **قتلگاه** қатл қилинадиган жой.
- қатлайиванд **قتل بيوند** қатл қилувчи.
- қатраафшон **قطره افشان** томчи сочувчи.
- қатрабор **قطره بار** томчи тўкувчи.
- қатрапош **قطره پاش** томчи сочувчи.
- қатрарез **قطره ريز** томувчи; томчи тўкувчи.
- қаттиглиқ **قتيغليق** машаққат.
- қаттол **قتال** ўлдирувчи, ўлим келтирувчи.
- қатъ **قطع** кўпчилиги ақтоъ 1) кесин, қирқини, 2) узилши, кесилши; 3) босиб ўтиш; юриш; **бийобон** ~ и бийбонни юриб ўтиш, бийбонда юриш; ~ и **буруж** юриш. кесин; ~ и **манозил** йўл юрмоқ, сафар қилмоқ; ~ қилмақ жорий қилмоқ, амалга оширмоқ; ~ **бўлмақ** қатъий бўлмоқ.
- қатъан ва қатъо **قطعا** асло, қатъияи.
- қатъо **قطعا** қатъан га қ.
- қаъқаъа **قعتعه** овоз, йўғон овоз.
- қақанус **قنوس** афсонавий қуш номи; ~ **бача** қақанус боласи.
- қақум **قاقوم** оқсусар; оқсусар териси ва мўйнаси.
- қақшалмақ **قاقشالماق** қуриб қолмоқ, қақшамоқ.
- қаҳамақ **قاهاماق** тикилиб қолмоқ.
- қаҳандузий **قهندوزي** шоҳ саройини қурувчи.
- қаҳатандиш **قحطانديش** очликни ўйловчи, қаҳатчиликни хоҳловчи.
- қаҳба **قحبه** фоҳиша.
- қаҳбавор **قحبه وار** фоҳишадек.
- қаҳҳор **قهار** 1) зolim, зулм қилувчи; 2) ўч олувчи 3) жуда кучли; 4) Оллоҳнинг сифати.
- қаҳҳорлиғ **قهارليغ** қаҳр қилишлиқ, зулм қилишлиқ.
- қиблагоҳ **قبيله گاه** 1) ибодат жойи; 2) ҳомий, марҳамат кўрсатувчи, кўмаклашувчи.
- қибланамо **قبيله نما** қиблани кўрсатувчи.
- қиблату-л-аброр **قبلة الابرار** 1) эзгу хислат эгалари қиблагоҳи; 2) эзгу хислатли зотларга берилган лақаб.
- қиблату-л-кутуб **قبلة الكتاب** 1) котиблар, хаттотлар қибласи, уларнинг пешвоси; 2) моҳир котиб ва хаттотларга берилдиган лақаб.
- қидам **قدم** қадимийлик.

- қидмат **قدمت** қадимийлик, эскилик.
- қидр **قدر** қозон.
- қийа **قيا** уч, ишп.
- қийо **قيا** тўғриси қийа.
- қийом **قيام** 1) туриш; 2) намозда тик туриш ҳолати;
~ айламак машғул бўлмақ, пбодат қилмоқ; ~ кўргузмак
бирор ишга киришмоқ, бирор ишни бажаришга тайёр тур-
моқ.
- қийоматкирдор, **قيامت کردار** қиёматдек, ғавғоли.
- қийоматлиг **قيامتليغ** ғавғоли тўполонли.
- қиз **قيز** 1) хотин жинсига мансуб фарзанд (ота-онага
нисбатан); 2) балоғат ёшига етмаган аёл; ~ қардош опа-
сингил; раз ~ и май, шароб.
- қизиқ **قىزىق** қизиган, исиган; иссиқ; ~ кул иссиқ кул;
~ қум қизиган қум.
- қизикмақ **قىزىقماق** қизимоқ; қизармоқ.
- қийиғ **قىيىغ** қийиқча.
- қийлу қол **قىل و قال** гап-сўз; ~ у қол айламак сўзламоқ.
- қийманмақ **قىيمانماق** ийманмоқ, уялмоқ.
- қиймоч **قىماچ** қийиқ кўз.
- қийр ва қир **قىر** қорамой; қора ранг; қоронғилик; ~ соч-
мақ қоронғилик тушмоқ.
- қийрандуд **قىراندود** қоронғилик, зулмат; шони ~ қоронғи тун;
~ этмак қоронғи қилмоқ, зулмат пайдо қилмоқ.
- қийргун **قىرگون** қора, қоп-қора.
- қийрмонанд **قىرمانند** қоронғидек, зулматдек.
- қийрпайванд **قىرپيوند** тим қора, қоп-қора.
- қилилмақ **قىللىماق** қилинмоқ, бажарилмоқ.
- қиллат **قلىت** кам, оз.
- қилав **قىلاو** алаңга.
- қилода **قىلادە** бўйинбоғ, тасма.
- қилоъ **قلاع** қалъа нинг кўчилиги.
- қилғулук **قىلغولوق** қилинадиган, бажариладиган (иш).
- қимирдамақ **قىميرداماق** қимирламоқ.
- қимсанмақ **قىمسانماق** истамоқ, қўсмамоқ.

- қинғаймақ قينگنغايماق титрамоқ, қалтирамоқ.
- қиниқмақ قينيقيماق қонмоқ, қониқарли топмоқ.
- қир قير қийр га қ.
- қирбон قيربان ўқдон.
- қирвон قيروان 1) чегара; 2) ғарб, ғарб тамон; 3) отлиқлар гуруҳи; 4) улуғ лашкар; ~ дин беҳад чегарасиз; ~ то ~ чегарадан чегарагача, беҳад.
- қирд قرد маймун.
- қириқ قيريқ соҳил, қирғоқ.
- қириг قيريغ чет, ташқари.
- қирон قيران 1) бирикиш, бирлашиш, яқинлашиш; 2) икки сайёра-нинг бир буржда учрашуви, яқинлашуви; ~ айламақ, ~ этмақ яқинлашмоқ, бирлашмоқ.
- қирақ ва қироқ قيراق қирғоқ, чет, чегара; ~ тутмақ четда турмоқ.
- қироқ قيراق қирақ га қ.
- қиртиш قيرتيش қиришди.
- қиртос قيرتاس қоғоз.
- қирчиллатмақ قيرچيللاتماق гижирилтмоқ.
- қирғавул ва қирговул قيرغاوول тустовуқ.
- қирговул قيرغاوول қирғавул га қ.
- қисم قسم кўплиги ақсом 1) тур; 2) улуш, насиба; ~ и тавҳид айламақ насиба, тақдирни бирлаштирмоқ.
- қисмат قسمت 1) тақдир, қазо; 2) насиба, улуш, ризқ; ~ илми меросни бўлиш илми; ~ бўлмақ насиб бўлмоқ, тақдирда ёзилгани бўлмоқ.
- қисое قيصاص ўч; ~ айламақ ўч олмоқ.
- қиссасоз قيصه ساز ҳикоячи, равий.
- қиссахон قيصه خوان ҳикоя ўқувчи, ривоятчи, бахши.
- қитмир قيطير арзимас нарса.
- қитол قيتال уруш, жанг; ~ аҳли жангчилар.
- қитор قيتار туя карвони.
- қоба قاصاي: قاب قوسين ~ ав адно икки ёй орасида ёки ундан ҳам яқинроқ оятига ишора.
- қобиз قابض олувчи, чангал солувчи; ~ и арвоҳ, арвоҳ ~ и Азроил.
- қобил قابل қобилиятли; ~ и бедод зулмга бардош бе-

- рувчи, чидамли; ~ и лутфу карам караму саховатга лойиқ;
 ~ этмақ чидамли қилмоқ.
- қоболмақ** قابالماق тўғриси қабалмақ.
- қобон** قبان тўғриси қабан.
- қобу** قابو тўғриси қабу.
- қобурга** قابورغه тўғриси қабурга.
- қовламақ** قولاماق тўғриси қавламақ.
- қовмақ** قوماق тўғриси қавмақ.
- қовурчоқ** قاوورچاق тўғриси қавурчақ.
- қовурчоқчи** قاوورچاقچى тўғриси қавурчақчи.
- қовғун** قاوغون тўғриси қавғун.
- қодид** قادر кучли, қудратли; ~ и мутлақ, ~ и пок Ол-
 лоҳ; ~ айламақ куч бермоқ, кучли қилмоқ.
- қодирандоз** قادرانداز моҳир ўқчи, мерган.
- қодирлиғ** قادرليغ қудратлилиқ, кучлилиқ.
- қози** قاضى кўплиги қузот шарият қонуни бўйича ҳукм чи-
 қарувчи амалдор; ~ йу-л-қузот қозилар қозиси, бош қози;
 ~ йу-л-ҳожот ҳожатларни чиқарувчи, тағри.
- қозура** قاذوره кўплиги қозурот чиқинди, кир, мағзава.
- қозурот** قاذورات бирлиги қозура.
- қозчи** قازچى қазчи га қ.
- қозганмақ** قازغانماق тўғриси қазганмақ.
- қойа** قايا қайа га қ.
- қойид** قائد 1) йўлбошчи, пешво; 2) зиндонбон.
- қойида** قاعده кўплиги қавойид.
- қойим** قايم айтувчи, сўзловчи; ~ бўлмақ гапирмоқ, сўз-
 ламоқ; ~ тутмақ гапиртирмоқ.
- қойим** قايم тик, оёқ устида; қиёмат ~ ўлмақ тўс-тўполон
 бўлмоқ; ~ тутмақ ўрнига қўймоқ, бажармоқ; ~ у-л-лайл
 туни билан ухлатмаслик, туни оёқда ўтказиш; ~ қиёмат
 охирада ҳамма ўлганларнинг тирилиши.
- қойим-мақом** قايم مقام ўринбосар.
- қолаб** قالب 1) қолип; 2) бадан; ~ амрози бадан касал-
 ликлари; ~ ҳокий бадан, тана.
- қолмаш** قالماش тўғриси қалмаш.
- қолмоғлиқ** قالماغليغ тўғриси қалмағлиқ.
- қолқондуруқ** قالقاندوروق тўғриси қалқандуруқ.

- қомат قامت 1) қад, бүй; 2) азонда айтыладиган қад қома-
ти-с-салот намаз вақти келди иборасига ишора.
қомгоқ قامغاق тўғриси қамғақ.
қонеъ قانع қониъ га қ.
қониъ ва қонеъ قانع қаноат қилувчи; ~ киши қаноатли, сабр-
ли киши; ~ бўлмақ қаноатли бўлмоқ.
қонмақ قانماق қанмақ га қ.
қоон ва қаан قآن хоқон, подшоҳ.
қополмақ قاپالماق тўғриси қапалмақ.
қопу قاپو тўғриси қапу.
қопқучи قاپقوچى тўғриси қапқучи.
қоран قارن 1) Фарҳоднинг қасрида ишлаган сангтарош-
нинг номи; 2) бир наҳлавоннинг номи.
қорбичи قاربيچى тўғриси қарбичи.
қоримчи قاريمچى тўғриси қаримчи.
қоришмақ قاريشماق тўғриси қаришмақ.
қормамақ قارماماق тўғриси қармамақ.
қорматмақ قارماتماق тўғриси қарматмақ.
қорун قارون ҳазрати Мусо алайҳи-с-салом замонида яшаган
жуда давлатманд бир шахснинг номи.
қорура قاروره 1) шиша; ~ йи нафт қалъаларни олишда қўл-
ланган нефтли шишалар.
қорураандоз قاروره انداز қорура отувчи.
қорураафкан قاروره افکن қорура отувчи.
қосид قاصد 1) элчи, хабарчи; 2) қасд қилувчи, ҳамла қи-
лувчи; ~ и кордон тажрибали элчи; ~ и қудсий Жаброил.
қот I قات тўғриси қат I
қот II قات тўғриси қат II.
қотилмақ قاتيلماق тўғриси қатилмақ.
қотилваши قاتلوش қотилдек.
қотилмоғлиғ قاتلماغليغ тўғриси қатилмағлиғ.
қотиъ قاطع кўйлиги қуттоъ 1) қатъий ўзгартиб бўлмайдиган;
2) йўлтўсар, қароқчи; ~ и тариқ йўлтўсар, қароқчи.
қотиглашмоқ قاتىغلاشماق тўғриси қатиглашмақ.
қофила قافله карвон; ҳожилар ~ си ҳаж қилувчилар карвони.

- қоқум قاقوم тўғриси қақум.
- қоҳир قاهر қаҳрли; ~ эрмақ қаҳрли бўлмақ.
- қоҳирлиқ قاهرلىق қаҳрлилик.
- қуббату-л-ислом قبة الاسلام ислом гумбази, Балх шаҳрига берилган лақаб.
- қубур قبور қабрлар.
- қувармақ قووارماق қуримоқ, сўлимоқ.
- қувва قوه ва қувват قوت кўплиги қуво куч; ~ йи зот аслий куч, жисмоний куч; ~ и шаҳвоний ҳавас кучи; ~ ин байн айламақ кучни орада қолдирмоқ, кучни кўп нарсага қаратмоқ; ~ у қут тирикчилик; ~ бермақ куч бермоқ.
- қувват قوت қувва га қ.
- қуво قوا қувва ва қувват нинг кўплиги.
- қувормақ قووارماق тўғриси қувармақ.
- қувчи قوچى қушчи, овчи.
- қудамо قدامа қадим нинг кўплиги; ~ машойихи ўтмиш шайхлар.
- қудва قدوه бошлиқ, етакчи; ~ йи асҳоби дин дин уламоларининг пешвоси.
- қуддус قدوس пок.
- қуде قدسى пок; муқаддас; ~ амкиннаси муқаддас жойлар; ~ инди лҳтимом ўлмақ тапғридан эътибор етмоқ; ~ ҳарпми поклик ҳарам.
- қуденй قدسى пок, муқаддас; ~ сифот фаришта сифатлар; руҳи ~ покиза, муқаддас руҳ.
- қуденйя قدسيه муқаддас.
- қуденйспринт قدسى سرشت поклик, муқаддаслик билан қўшилган.
- қудум قدوم етиб келиш; қайтиб келиш; ~ урмақ оёқ босмоқ, етишмоқ.
- қузаҳ قزح : қавси ~ камалак.
- қузот قضاة қози нинг кўплиги.
- қузғун قوزغون ўлимтикхўр қуш; тун ~ и зулмат, қоронғилик.
- қуйлиқ قويلىق эгилганлик.
- қуймақ قويماق қуймоқ, таом номи.
- қуйун قويون қаттиқ шамол.
- қулавуз قوللوز йўлбошчи, раҳбар.

- қулавузлуг قولاوزلۇغ йўлбошчилик.
- қулзум قلزم денгиз номи; ~ баҳри қулзум денгизи; ~ и захор тўлиб-тошган Қулзум.
- қулла قله тоғ чўққиси; ~ йи зулм зулм чўққиси; уюм-уюм.
- қуллаафкан قله افكن тоғ йиқитувчи.
- қуллагузин قله كزين чўққини танлаган.
- қуллаб قلب чангак, илгак; ~ и муҳаббат муҳаббат қармоғи; шакли ~ чангак шакл, илгак суврат; ~ чекмак қўлга олмоқ, боғламоқ; ~ қилмак банд қилмоқ, боғламоқ.
- қуллуқ قوللۇق қул бўлиш, қуллик; ~ иши бандалик иши; ~ кисвати итоаткорлик; ~ эҳромин боғламақ хизматга бел боғламоқ; ~ бошламақ ибодатга киришмоқ; ~ қа хат бермак қулликни бўйнига олмоқ; ~ идин сутух келмак тенг келмоқ, ўзи билан баробар кўрмоқ; ~ қилмақ миннатдорчилик билдирмоқ.
- қуллуғчи قوللۇغچى қуллуқ қилувчи.
- қуловуз قولاوز تۇغرىسى қулавуз.
- қуловузлуг قولاوزلۇغ تۇغرىسى қулавузлик.
- қулон قولان ёввойи эшак.
- қулоқлашмақ قولاقلاشماق суҳбатлашмоқ, хасратлашмоқ.
- қулуб قلوب қалб нинг кўплиги.
- қул қул: قل قل ~ ло тақул айт, айт, гапирма.
- қумалағ قومالاغ тезак; тева ~ и туя тезаги.
- қумалог قومالوغ تۇغرىسى қумалағ.
- қумбул قىمبول ва қунбул قونبول қўшин сафларининг чегараси; бир ~ и—шарқ эди, бири—ғарб бир боши шарқда эди, иккинчиси—ғарбда.
- қумош قىماش кўплиги ақмиша мато, газлама.
- қунбул قونبول қумбул га қ.
- қур قور белбоғ.
- қураший قىرشى Қурайш қабиласига мансуб.
- қурб قرب яқинлик.
- қурбат قربت яқинлик, қариндошлик; ~ топмақ яқинлашмоқ
- қурбон I قربان ўқдон.
- қурбон II قربان фидо; ~ вақфаси қурбон байрами; ~ ай-

ламак қурбон қилмоқ, ўлдирмоқ; ~ бўлмақ жонни фидо қилмоқ; ~ га маъмур бўлмақ қурбон бўлишга буюрилмоқ.
қуррату-л-айн **قرة العين** 1) кўз қорачиги; 2) фарзаид.

қурро **قرا** қорилар, Қуръонни ёд айтувчилар.

қурсе **قرص** гирда, айлана; ~ и газак айлана шаклида кесиб тайёрланган енгил таом; ~ и меҳр қуёш; ~ и фатир патир нов; қуёш ~ и қуёш айланаси; ~ и хур қуёш; ~ и қамар ой доираси; ~ и қийр қора кулча.

қурсақ ва қурсоқ **قورساق** қорин.

қурсоқ **قورساق** қурсақ га қ.

қуртулмақ **قورتولماق** қутулмоқ, озод бўлмоқ.

қурултой **قورولتاي** кенгаш.

қурурмамақ **قورورغاماқ** қовжирамоқ, сўлиммоқ.

қурух **قروح** яра.

қурушмақ **قوروشماқ** қуримоқ, қовжирамоқ.

қуръа **قرعه** чек; ~ солмақ чек ташламоқ, фол очмоқ.

қур-қардош **قورقداش** қариндош-уруғ.

қусур I **قصور** қасрнинг кўплиги.

қусур II **قصور** айб, камчилик.

қут **قوت** овқат, озиқ; ~ и рух жон озиғи; ~ ҳайот тирлик озиғи; ~ этмак еб ичмак.

қутб **قطب** кўплиги ақтоб.

қутр **قطر** кўплиги ақтор ўлка, мамлакат; ~ ин қийос айламак кенглигини ўлчамоқ.

қуттоъ **قطاع** қотийнинг кўплиги 2) ...

қутуз **قوتوز** қутурган; ~ бўлмақ қутурмоқ.

қуфл **قفل** қулф; ~ этмак, ~ қилмақ қулфламоқ.

қучқу **قوچقو** қучоққа сиғадиган, қучоққа лойиқ.

қушбегилик **قوشبيگىلىك** вазирлик мансаби.

қушлук **قوشلوق** қушга тегишли; ~ садо қуш овози.

қушхона **قوشخانه** ов қушлари турадиган жой.

қушчи **قوشچى** қушчи, ов қушларини овга ўргатувчи.

қушчилик **قوشچىلىق** овчилик; ~ шеваси овчилик йўл-йўриқлари.

қуғламақ **قوغلاماق** қидирмоқ, изламоқ.

қўзгамақ **قوزغاماқ** бошламоқ.

- қўл I قول танашинг бармоқ учидан елкагача қисми; ~ сун-
мақ киришмоқ; ~ ни жондин йумақ жондан умид узмоқ;
~ тутмақ қўлламоқ; ~ қавуштурмақ одоб кўрсатмоқ.
- қўл II قول тоғ йўли.
- қўлбағ ва қўлбоғ قولباغ маржон иши.
- қўлбоғ قولباغ қўлбағ га қ.
- қўлмақ قولماق айтмоқ.
- қўлдамақ قولداماق қўлламоқ, етакламоқ.
- қўлдатмақ قولداتماق қўллатмоқ.
- қўлдаш ва қўлдош قولداش кўмакчи; дўст, ўртоқ.
- қўлдошлик ва қўлдашлик قولداشلىق дўстлик, ўртоқлик.
- қўлдош قولداш қўлдаш га қ.
- қўлдошлик قولداشلىك қўлдашлиқ га қ.
- қўмарғал قومارغال қалға, пистирма, қуришов жойи.
- қўморғол قومارغال тўғриси қўмарғал.
- қўмоч قوماج тўғриси кўмач.
- қўналға قونالغه қўнар жой.
- қўнолға قونالغه тўғриси қўналға.
- қўнақ قوناق меҳмон.
- қўнгармақ قونغارماق бузмоқ, вайрон қилмоқ.
- қўпмақ قوپماق турмоқ, тик турмоқ.
- қўрйо قوريا боғланишсиз девор, бебаст девор.
- қўруқ قوروق ва қўруғ قوروغ қўриқлаш.
- қўруғ قوروغ қўруқ га қ.
- қўруқчи قوروقچى қўриқчи, қўриқловчи.
- қўшдевин قوشديوان давлат маҳкамаси.
- қўшулулмақ قوشولوماق қўшилмоқ.
- қўшунбеглик قوشون بيگليك қўмондонлик.

Ғ

- ғаби غبن алдаш, ҳийла; ~ и бало ҳийла балоси.
- ғабоват غباوت калтафаҳмлиқ, ақлсизлик.
- ғабро غبرا 1) кулранг; 2) ер; жирми ~ ер юзи.

- габгаб** غبغب бақбақа; **тавқи** ~ бақбақа айланаси.
- гаввос** غواص увга шўнғувчи; ~ **и** азал таңгри.
- гавр** غور 1) чуқурлик таги, қаър туби; 2) талаб; ~ **айламак** талаб қилмоқ; ~ **га етмак** тагига етмоқ, ҳақиқатни билмоқ; ~ **топмоқ** тушунмоқ, тагига етмоқ.
- гавс I** غوث мадад, ёрдам; мададкор; ~ **и аъзам** улуг мададкор, ~ **и аъзам** улуг мададкор, уламолар лақаби.
- гавс II** غوص шўнғиш, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** шўнғимоқ.
- гаддор** غدار 1) хоин, сотқин; 2) бевафо, меҳрсиз; ~ **қадар** бевафо тақдир.
- гаддорлиқ** غدارلىق хоинлик, сотқинлик.
- гадир** غدير қўл; ~ **и ваҳшатангез** даҳшатли денгиз.
- гадр** غدر хоинлик, сотқинлик; ~ **аҳли** хиёнатчилар.
- гажгав** غجغاو 1) қўтос думи; 2) тикан боғи.
- газабнок** غضبناك қаҳрли, газабли.
- газабот** غضبات газабнинг кўплиги.
- газабрезлик** غضبريزلىك газаб сочишлик.
- газалсаро** غزلسرا ва **газалсарой** غزلسراى газал айтувчи, шоир.
- газалсарой** غزلسراى газалсаро га қ.
- газанфар** غضنفر 1) шер; 2) қўрқмас, ботир.
- газаб** غضبه кўплиги **газабот** қаҳр.
- газв** غزو газот қилиш, уруш қилиш; ~ **масофи** жанг майдони.
- газва** غزوه газва, уруш.
- газзолий** غزالى 1) арқон; 2) Абу Ҳомид Муҳаммад (1059–1111)нинг лақаби.
- газо** غزا газот, уруш.
- газол** غزال оҳу, кийик, ~ **и** зар офтоб; ~ **и** мушкбў мушк пси таратувчи кийик.
- газола** غزاله 1) оҳу, кийик; 2) офтоб.
- газолкирдор** غزالکردار кийикдек, оҳу мисол.
- гайб** غيب йўқлик, ғойиблик; **илми** ~ гайб, яширин нарсаларни билиш илми; **миръоти** ~ ғойиб нарсаларни кўрсатувчи кўзгу; ~ **макмени** яширин жой, таңгри даргоҳи; ~ **ҳаззи** ғойиблик, қўринмаслик саодати.
- гайбат** غيبت ҳозир эмаслик, ғойиблик.

- гайбдон غيبدان гайб нарсаларни билувчи; таңгри.
- гайр غير ва гайра غيره бошқа, ўзга; ~ инг сендан бошқа; ~ хайоли ўзгани ўйлаш; ~ и зийон зпёнсиз; ~ и золика ундан бошқа; ~ и гуфран эмас кечприш мумкин эмас.
- гайра غيره гайр га қ.
- гайратойин غيرت آيين гайратли.
- галаба غلبه кўплиги галабот зафар.
- галабот غلبات галаба нинг кўплиги; ~ и газабот газабнинг зўрайиши; нафс ~ и нафсининг зўр келиши.
- галайон غليان қайнаш; ҳаяжонланиш, жўшиш.
- галат غلط хато; ~ бийми хато хавфи; ~ қилмақ янглишмоқ.
- галатнамо غلط نما хато қилувчи, янглишувчи.
- гализ غليظ 1) қуюқ, зич; 2) қўпол, дағал.
- галтон غلطان айланувчи, думаловчи; ~ айламак думалатмоқ; дурри ~ думалоқ дур; ~ бормақ думаламоқ, думалаб тушмоқ.
- гамангиз غم انگيز гам қўзғатувчи.
- гамандуд غم اندود гамли, қайғули.
- гамандўз غم اندوز гамли, қайғули.
- гамафрўз غم افروز гамни тарқатувчи; базми ~ гамни ёзувчи базм.
- гамгусор غم گسار гамни кетказувчи, кўнгил очувчи, гамхўр.
- гамгусорлиқ غمگسار ليق гамхўрлик.
- гамза غمزه кўз қисин; ~ ўқи ишва ва ноз билан қараш; ~ чоғи ишва билан кўз қисин дақиқаси, оқи, ~ бебок ошкор ишва ва карашмали кўз қисин.
- гамзада غمزه гамгин, қайғули.
- гамзадалиғ غمزه ليغ қайғули, гамгин.
- гамзадой غمزدای ва гамзудо غمزدا гамдан қутқарувчи.
- гамкада غمگده гамгин дунё, қайғули дунё.
- гамкаш غمگش гам чекувчи.
- гаммоз غماز чақимчи, сўз ташувчи.
- гаммозлиқ غماز ليق чақимчилик.
- гамнок غمناك гамгин; ~ айламак гамга солмоқ
- гамноклик غمناك ليق гамгинлик.

- ғамобод **غم آباد** серғам.
- ғампарвар **غمپور** ғам билан ұсған.
- ғампарвард **غمپورد** ғам билан ұсған.
- ғампарвардлық **غمپوردلىق** ғам билан ұсишлік.
- ғамсришт **غمسريشت** ғамгин.
- ғамсришта **غمسريشته** ғамгин.
- ғамфарсо **غم فرسا** ғамни йўқ қилувчи.
- ғамфарсуд **غم فرسود** қайғуда қолған.
- ғамфарсудалиғ **غم فرسوده ليغ** ғамда қолғанлик.
- ғамфизолиқ **غمفرالىق** ғамни кўпайтиришлік; ~ этмак ғамни орттирмоқ.
- ғамхона **غمخانه** ғам уйи; фалак ~ си бу дунё.
- ғамхор **غمخوار** ва ғамхора **غمخواره** ғамхўр, меҳрибон.
- ғамхора **غمخواره** ғамхор га қ.
- ғамхорлиқ **غمخوارلىق** ғамхўрлик.
- ғанам **غنم** қўй.
- ғанж ва ғанж **غنچ** карашма, ишва; ~ айламак карашма қилмоқ.
- ғанйй **غنئى** кўплиги ағнийо бой; ~ бўлмак бойимоқ; ~ тутмақ бой қилиб кўрсатмоқ.
- ғаним **غنيم** душман; ~ истамак душман изламоқ.
- ғанима **غنيمه** кўплиги ғанойим ўлажа.
- ғанимат **غنيمت** қулай фурсат; ~ айламак, ~ билмак, ~ тутмақ фурсатни қулай деб билмоқ.
- ғанойим **غنایم** ғанима нинг кўплиги.
- ғарав **غرو** най.
- ғараз **غرض** кўшлиги агроз 1) мақсад, ният; 2) яширин ёмон ният;
- ғаразғў **غرضگو** асл мақсадни яшириб гапирувчи.
- ғаразомиз **غرض آميز** ғаразли, яширин ниятли.
- ғарбол **غربال** элак, ғалвир.
- ғарв **غرو** ҳайрат; мўъжиза.
- ғарвош **غرواش** тароқ; жавлаҳа ~ и бўзчи тароғи.
- ғариб **غريب** кўшлиги ғурабо 1) бечора; 2) ажойиб.

- ғарибандом غريب اندام ҳайратда қолдирадиган қомат.
- ғарибнавоз غريب نواز ғарибпарвар.
- ғарибхона غريب خانه ажойибхона.
- ғарив غريو ғарёд.
- ғаризий غريزي туғма, табиий; ~ ҳарорат ички ҳарорат.
- ғариқ غريق чўккан, ғарқ бўлган; ~ бўлмақ чўкмоқ, ғарқ бўлмоқ.
- ғаромат غرامت 1) зарарнинг ўрнини тўлдириш, товои; 2) қай-та бажариш (мас., қазо бўлган намозни);
- ғарра غره алданиш; ~ йи ҳуси ҳусига алданиш; ~ бўлмақ алданмоқ.
- ғарралиғ غره ليغ алданишлик...
- ғарро غرا равшан, ёруғ, нури.
- ғарқа غرقه чўккан, чўкиб кетган.
- ғарқоб غرقاب гирдоб.
- ғассол غسال ювувчи, ўлик ювувчи.
- ғафлатпараст غفلت پرست ғафлатда қолган, ғофил.
- ғафур غفور кечирувчи, Оллоҳнинг сифати.
- ғаффор غفار кечирувчи, Оллоҳнинг сифати.
- ғаффорлиғ غفار ليغ кечирувчилик.
- ғаш غش 1) ноҳушлик, ҳушдан кетиш; ~ этмак, ~ қилмақ кўнгилсизланмоқ, ноҳуш бўлмоқ; 2) дард.
- ғашлиқ غشليق бўҳушлик, кўнгилсизлик.
- ғизо غذا кўплиги ағзия егулик, томоқ; ~ емак овқат емоқ; ~ йи руҳ руҳ озиғи.
- ғил غل гина.
- ғилзат غلظت қўполлик, дағаллик.
- ғилмон غلمان ғулум нинг кўплиги.
- ғилмонваш غلماوش йигитлардек.
- ғино غنا бойлик; аҳли ~ бойлар; ~ ҳосил этмак бой бўлмақ.
- ғирвош غرواش кийим охорлаш асбоби.
- ғирев غريو дод-вой, шовқин; ~ солмақ дод солмоқ; ~ чекмак додламоқ.
- ғиром غرام 1) кучли шавқ; 2) ишқ.

- ғоб** غاب ўрмон, чангалзор.
- ғоза** غازه аёллар юзларига тоб учун сурадиган қизил бўёқ;
~ суртмак бўёқ суртмоқ; ~ урмақ қизартирмоқ, ранг сур-
моқ.
- ғозий** غازى ғазот қилувчи; ~ йи нусрат қарин ғолиб.
- ғойатлиғ** غايتليغ чекланганлик.
- ғойатсиз** غايتسيسз чекланмаган.
- ғомиз** غامض мавҳум, ноаниқ.
- ғорат** غارت толон-торож; ~ этмак толон-торож қилмоқ.
- ғоратгар** غارتگر талончи; ~ и ниймон имонни таловчи.
- ғориб** غارب ботувчи; ~ бўлмақ ботмоқ.
- ғорнишин** غارنشين горда ўтирувчи.
- ғофилваш** غافلوش биллб билмасликка олувчи бепарво.
- ғофиллиқ** غافلليق ғафлатда қолишлик, хабарсизлик.
- ғубор** غبار 1) чапг, тўзон, гард; 2) кўз хиралиги; ~ и хотир хотир ~ и афеус, надомат; ~ айламак чапгитмоқ, тўзитмоқ; тун ~ идин супурмак зулматни ҳайдамоқ, тонг оттирмоқ.
- ғуборангиз** غبارانگيز чапгитувчи, ғубор кўтарувчи.
- ғужгов** غجغاو тўғриси ғажгав.
- ғул I** غل кўплиги ағлал банд, қишап.
- ғул II** غول дев, жип; ~ и бийобон сахро жипи.
- ғул III** غول марказ, қўшнингги ўртаси.
- ғулб** غلب қувур.
- ғулбанд** غولبند девни аспр қилувчи.
- ғулваш** غولوش теvedек; баҳайбат.
- ғулом** غلام кўплиги ғилмон 1) йингит; 2) хизматкор.
- ғулув** غلوه 1) ғавго, қий-чув, 2) чегарадан чиқишлик; ~ айла-
мак, қилмақ қий-чув билан ёпирилмоқ.
- ғулула** غلوله кишап, дом; ~ йи ташвиш ташвиш домл.
- ғулулабанд** غلوله بند кишапланган; ~ ташламақ дом солмоқ.
- ғунж** غنچ ғанж га қ.
- ғунчаандом** غنچه اندام ғунчадек.
- ғунчакирдор** غنچه کردار ғунча суврат.

- гурабо **غربا** **ғариб** нинг кўплиги; ~ **хайли** ғариблар; ~ **қу-**
ти ғариблар емиши.
- гурбат **غربت** ғариблик, мусофирлик; **ранжи** ~ мусофирлик
машаққати; ~ **ихтиёр этмақ** тарки дунё қилмоқ, дунё иш-
ларидан узоқлашмоқ; ~ **тортмақ** мусофирликда бўлмоқ.
- гурбатгарой **غربت گراي** гурбатда яшашни хоҳловчи.
- гурбаткаш **غربت كاش** ғарибликни бошдан кечирган.
- гурра **غره** 1) янги ой; 2) бўкириш; 3) чақмоқ чақиши,
момақалдироқ гуркираши; 4) отбоқар.
- гурранда **غرنده** бўкирувчи; ~ **абр** момақалдироқли булут.
- гуррон **غران** ўкирувчи; ~ **ҳизарб** ўкирувчи арслон.
- гуруб **غروب** ботиш; ~ **вақти** кунботиш вақти; ~ **қилмақ**
ботмоқ (қуёш, ой).
- гурунбуш **غرنېش** хайқирик, бўкириш.
- гурунбушнаймой **غرنېش نماي** хайқирувчи, бўкирувчи.
- гурфа **غرفه** хона.
- гуссакаш **غصه كاش** қайғу чекувчи.
- гуссапардоз **غصه پرداز** ғамхўр, қайғурувчи.
- гуссасанж **غصه سنج** ғам чекувчи, қайғурувчи.
- гурфрон **غفران** гуноҳларни кечириш, мағфират, Оллоҳнинг
карами; **бахри** ~ мағфират денгизи.
- гўнан **غونان** икки ёшли от.
- гўта **غوطه** шўнғиш, шўнғиб чиқиш; ~ **урмақ** шўнғиб чиқ-
моқ (покланиш учун).
- Ҳ**
- ҳабб **حب** ва ҳабба **حبه** уруғ, дон уруғи; думалоқ
нарса (мас., дори); ~ **и набот** новвот дурлари.
- ҳабаший **حبشى** ҳабаш, қора; **бандаи** ~ қора қул.
- ҳабба **حبه** ҳабб га қ.
- ҳаббазо **حبذا** қандай яхши! зўр!
- ҳабийб **حبيب** кўплиги **аҳиббо** ва **аҳбоб** дўст; ~ **кўйи** дўстлик
кўчаси; ~ **у-л-лоҳ** Оллоҳнинг дўсти.
- ҳабиблиғ **حبیبلیغ** дўстлик.
- ҳабл **حبل** арқон; ~ **и матин** пишиқ арқон, Мусо алайҳи-с-
саломнинг ҳассаси; ~ **и раҳил** ўлим ипи.
- ҳабо **هبا** зарра, заррача; ~ **бўлмақ** майда бўлмоқ, ҳеч нарса-
га арзимас бўлмоқ; ~ **қилмақ** хор қилмоқ.

- ҳабс** **حبس** қамаш, тутқинликка олиш; **заринкор** ~ олтив
 қафас; ~ **қилмақ** қамамоқ, тутқинликқа олмоқ.
ҳабут **هبوط** пастлик, қуйилик.
ҳаваскаш **هوسكاش** хаваскор.
ҳавасланмақ **هوسلانماق** ҳавас қилмоқ.
ҳаваснок **هوسناك** хаваскор.
ҳаваспайванд **هوس پيوند** ҳавас қилувчи.
ҳавдаж **هودج** кажава.
ҳавзи кавсар **حوض كوثر** кавсар суви.
ҳавзи моҳийон **حوض ماهيان** Ҳиротда бир мавзе поми.
ҳавл I **حول** куч, қудрат; **ло** ~ **айламак** **ло** хавла ва **ло**
 қуввата илло би-л-лоҳи-л-азим (Ҳаммаси Оллоҳнинг иро-
 дасидадир) оятини айтмоқ; ожизликни таъ олмоқ.
ҳавл II **حول** қўрқинч.
ҳавлон I **حولان** йилнинг тугаши; наврўз келиб, йиллик
 бож ва солиқлар йилнинг бошлалиши.
ҳавлон II **حولان** айлаб не саломийу не ҳавлон на салом бер-
 май, ва на «ло хавл» дуосин қилмай (ҳавл га қ.).
ҳаводис **حوادث** ҳодис ва ҳодиса нинг кўплиги; ~ **и аййом**
 кун воқеалари.
ҳаводор **هوادر** ҳайрихоҳ, тарафдор.
ҳавойиж **حوايج** ҳожат нинг кўплиги.
ҳавон **هوان** 1) пасткашлик, тубанлик; 2) хорлик; **қисми** ~
 хорлик қисмати.
ҳавос **حواص** ҳосса нинг кўплиги.
ҳавро **هورا** қора кўз; қора; ~ **нажд** қора зотли.
ҳаврожабин **هوراجبين** қора кўзли юз.
ҳадар **هدر** беҳуда қон тўкиш.
ҳадаф **هدف** нишон; ~ **айламак** нишон қилмоқ; ~ **топмақ**
 нишон қилинганини кўрмоқ.
ҳадд **حد** чегара; ~ **и васат** ўртача.
ҳаддод **حداد** темирчи.
ҳадиййа **هديه** кўплиги ҳадоёо совға.
ҳадис **حديث** кўплиги аҳодис сўз; ҳикоя; ~ **демак** гаширмоқ;
пайғамбар ~ **и пайғамбарнинг** инсон юриш-туриши ҳақи-
 даги сўзи; ~ **и жонбахш** жон бағишловчи сўз; ~ **и печо-**
печ чигал, жимжима сўзли ҳикоялар; **савм** ~ **и пайғам-**
барнинг рўза ҳақидаги сўзи.

- ҳадиқа **حديقه** кўплиги ҳадоийиқ боғ; ~ йи пургул гулзор,
гулга тўла боғ.
- ҳадй **هدى** тўғри, ҳидоят йўлидан юргизиш.
- ҳадоийиқ **حدايق** ҳадиқа нинг кўплиги.
- ҳадойо **هدايا** ҳадиййа нинг кўплиги.
- ҳажар **حجر** тош.
- ҳажаркўб **حجر كوب** тош майдаловчи.
- ҳажворо **هجو آرا** ҳажв қилувчи, масхара қилувчи.
- ҳажжом **حجام** сартарош; зулук ёрдамида қон чиқарувчи
сартарош.
- ҳажжомваш **حجاموش** зулук билан қон чиқарувчи сартарошдек.
- ҳажла **حجله** чодир, келиш учун жиҳозланган хона; ~ йи
ноз эркаланиш уйи.
- ҳаз **خط** ҳузур, ҳаловат; ~ тонмақ ҳузурланмоқ, ҳаловат
топмоқ.
- ҳазайон **هزيان** ҳазйон га қ.
- ҳазан **حزن** банту-л- ~ гамхона, қайғу уйи.
- ҳазар **حضر** сафарининг зидди, ўртоқ турмуш.
- ҳаззоз **هزاز** ҳазилкаш, қизиқчи.
- ҳазиз **حضيض** ҳад, чегара; туб, таг; ~ и арз ер ости.
- ҳазимат **هزيمت** 1) мағлубият, енгилши; 2) чекинши, қочши;
~ айламак 1) енгилмоқ; 2) қочмоқ.
- ҳазира **حظيره** 1) атрофи ўралган жой; 2) хилхона; 3) қўр.
- ҳазйон ва ҳазайон **هزيان** 1) алаҳсиш; 2) бемаъни, бекорчи
гап.
- ҳазл **هزل** мазақ.
- ҳазм **هزم** ғолиб бўлиш, енгилш; ~ бермак талофат стказмоқ,
~ ойини эҳтиёткорлик;
- ҳазмозмой **هزم آزمای** енгувчи, ғалабани тотувчи; ~ тушмак
ешмоқ, ғалаба қозонмоқ.
- ҳазор I **هزار** булбул.
- ҳазор II **هزار** минг.
- ҳазора **هزاره** қабила ном.
- ҳазордастон **هزاردستان** булбул.
- ҳазр **حزر** тахмин, тусмол.
- ҳай I **حي** тирик; ~ йи мужиб, ~ йи қадир тангри.

- хай II **حي** қабила номи.
- хайал **حيل** кечикиш, ҳаяллаш; ~ қилмақ кечикмоқ, ҳаялламоқ.
- хайафшон **حي افشان** тириклик бағишловчи.
- хайжо **هيجا** жанг; ~ олати қурол-яроқ.
- хайийиз **حيز** макон; масофа; ~ и имкон имкон доираси.
- хайкал **هيكل** гавда, жисм.
- хайлиг **حيليغ** тириклик; тангрилик.
- хайлож **حلاج** 1) ҳаёт чашмаси; 2) Аттор қаламига мансуб бир асар номи.
- хайратангиз **حيرت انگيز** ҳайратга солувчи.
- хайотафзо **حيات افزا** ҳаётни узайтирувчи.
- хайратобод **حيرت آباد** ҳайратмакон.
- хайрату-л-фуқаҳо **حيرة الفقها** фақиҳларни ҳайратга солувчи; уламоларга бериладиган лақаб.
- хайратфизой **حيرت فزاي** ҳайратга солувчи.
- хайуло **هيولا** ҳар нарсанинг асли, келиб чиқиши.
- хайун **هيون** 1) туя; 2) от.
- хайъат **هيئت** шакл, суврат; илми ~ илми астрономия; ~ и махрут минора; ~ и мустадир ер курраси; ~ и тулоний Сомон йўли.
- хайъатпазир **هيئت پذير** шаклланувчи, турли сувратга кирувчи.
- ҳаким **حكيم** кўплиги ҳукамо 1) доно; 2) файласуф; 3) табиб.
- ҳакимий **حكيمي** табибона, ҳакимларча.
- ҳакка **حكه** қашини, қашиниш; қичима; ~ йи шанъат шармандали қашиниш.
- ҳаккок **حكاك** ўймакор уста, наққош, сангтарош.
- ҳал **حل** 1) аралаштириш; 2) эритиш; ~ айламак 1) аралаштирмоқ; 2) эритмоқ.
- ҳалим **حليم** юмшоқ; ~ қилмақ ҳалим ниширмоқ.
- ҳаллол **حلال** ҳал килувчи, ечиб берувчи.
- ҳалова **حلاوه** ҳолва.
- ҳалоҳил **هلاهل** тиниқ; ~ заҳри, заҳри ~ тиниқ заҳар.
- ҳалул **حلول** бир нарсанинг иккинчи бир нарсага айланиши, турланиш.
- ҳалқавор **حلقه وار** ҳалқасимон.

- җамал I حمل март; у савр март ва апрель.
 җамал II حمل кўй.
 җамал III حمل гуручнинг бир нави.
 җамбар همبر баробар, тенг; ~ бўлмоқ бирор нарса ичига тенг.
 баробар кирмоқ, бир хил миқдорда бўлмоқ.
 җамвисоқ هموئاق җамхона.
 җамвор هموار текис; юмшоқ; ~ айламак текисламоқ.
 җамвора همواره җамиша, муттасил.
 җамгом همگام җамқадам, йўлдош.
 җамд حمد мақтов.
 җамдарс همدرس мактабдош, синфдош.
 җамдаст همداست кўлдош, кўмакчи, шерик.
 җамдастлиқ همداستلىق кўлдошлик, кўмаклашув.
 җамдостон همداستان шерик, дўст.
 җамдостона همداستانه шерикликда, биргаликда.
 җамдостонлиқ همداستانلىق шериклик, биргалик.
 җамдўш همدوش елкадош.
 җамзабон همزبان тилдош, бир тилли.
 җамзод همزاد тенгқур.
 җамзону همزانو ёнма-ён.
 җамзонулиғ همزانولىغ ёнма-ёнлик, биргалик.
 җамиййат هميت 1) жаҳд, интилиш; 2) манманлик; нафратланиш.
 җамим هميم иссиқ, җароратли; ~ дашти жазирама чўл.
 җамимвор هميموار иссиқдек, жўшқин.
 җамин همين ушбу.
 җаминонлиқ همعنانلىق биргалик, җамроҳлик; ~ айламак бирга
 бўлмоқ.
 җамкисват همكسوت бир хил кийинган.
 җамл حمل кўтариш, кўтариб юриш; ~ аййоми туғиш кун-
 лари; ~ қилмақ туғмоқ; 2) юк.
 җаммасоф همصاف сафдош, қуролдош.
 җаммашраб هممشرب бир хил хулқли.
 җаммаҳд هممهده 1) бешикдош; 2) тобутдош.

- ҳамнабард **همبدر** рақиб, қарши томон.
 ҳамнанг **همننگ** бировнинг уятига шерик бўлиш, у билан
 бирга уялиш.
 ҳамнафас **همنفس** ўртоқ, дўст.
 ҳамнишаст **همنشاست** суҳбатдош, бирга ўтирувчи, ҳаммажлис;
 улфат.
 ҳамнишини **همنشين** суҳбатдош, бирга ўтирувчи, улфат.
 ҳамнишонлиг **همنشائليغ** белгидошлик, бир хиллик.
 ҳамовард **هم آورد** рақиб, қарши томон.
 ҳамовардлик **هم آوردليق** рақиблик.
 ҳамойил **حمائل** елкадан белга тушадиган камар, тасма
 ёки боғич; қўли ~ бўлмақ қучоқламақ; ~ этмақ қучмоқ.
 ҳамома **حمامه** каптар.
 ҳамошиён **هم آشيان** бир ин, уяда яшовчилар.
 ҳампар **همپار** ҳамқанот, бир-бирига яқин учиш.
 ҳампеша **همپيشه** касбдош.
 ҳампешалик **همپيشه ليک** касбдошлик.
 ҳампой **همپاي** ҳамроҳ; ~ бўлмақ ҳамқадам бўлмақ.
 ҳампойлик **همپايلىق** ҳамроҳлик, йўлдошлик.
 ҳамро **همرا** қизил.
 ҳамроз **همراز** сирдош.
 ҳамрозлик **همروازليق** сирдошлик.
 ҳамсабақ **همسبق** сабоқдош, синфдош.
 ҳамсайр **همسیر** бирга сайр қилувчи.
 ҳамсанг **هم سنگ** бир хил, тенг (оғирлик).
 ҳамсарлик **همسرليک** тенгқурлик.
 ҳамсин **همسن** тенгдош, тенгқур.
 ҳамтак **همتک** бирга юрувчи, югурувчи.
 ҳамтаклик **همتکليک** ҳамроҳлик.
 ҳамтариқ **همطريق** йўлдош, ҳамроҳ.
 ҳамто **همتا** 1) тенг, ўхшаш, 2) ўртоқ.
 ҳамул I **همول** ўша, шундай; ~ дам шу онда.
 ҳамул II **همول** кажава.

- җамул III **حمول** тидамли, сабрли.
 җамун **همون** дашт, чўл.
 җамфанлиғ **همفانليغ** тасбдошлик.
 җамхоб **همخواب** ва җамхоба **همخوابه** ёстиқдош, эр-хотин.
 җамхоба **همخوابه** җамхоб га қ.
 җамхобалиқ **همخوابه ليق** ёстиқдошлик, бирга ётишлик.
 җамқад **همقد** буйдош.
 җамқадам **همقدم** бирга юрувчи, дўст; ~ **бўлмақ** бирга юрмоқ.
 җамқадамлиқ **همقدمليق** йўлдошлик, җамроҳлик.
 җамқо **همقا** бақли ~ семизўт.
 җангом **همگام** ғурбат, пайт, вақт.
 җангома **همگامه** 1) йиғин, жамоа, тўда; 2) жанжал, гавго; ~ йи дард дард можароси; ~ **бўлмақ** рўй бермоқ, юз бермоқ; ~ **тузмақ** атрофга одамларни йиғмоқ.
 җангомасро **همگامه آرا** йиғинни қизитувчи.
 җангомафуруз **همگامه فروز** йиғинни қизитувчи.
 җанжар **همچر** томоқ, җалқум.
 җанжор **همچار** тўғри, текис.
 җанзал **همنزل** итқовун.
 җарб **همرب** уруш; ~ аҳли жангчилар; ~ **этмақ** урушмоқ.
 җарж **همرج** айб, хато, гуноҳ.
 җарза **همرزه** бекор, беҳуда; ~ **хаёл** хом хаёл; ~ **кезмақ** беҳуда юрмоқ.
 җарзагард **همرزه گرد** бефойда айланувчи; дайди.
 җарзағуфтор **همرزه گفتار** беҳуда гапирувчи; вайсақли.
 җарзағўй **همرزه گوی** вайсақли.
 җарзакиш **همرزه کیش** сафсатабоз.
 җарзакор **همرزه کار** беҳуда иш қилувчи.
 җарзановард **همرزه ناورد** беҳуда югурувчи.
 җарзапайванд **همرزه پيوند** беҳуда гапирувчи.
 җарзасарой **همرزه سراي** беҳуда гапирувчи.
 җари ва җарний **همري** 1) муносиб, лойиқ; 2) бардош; чидам; ~ **бермақ** бардош қилмоқ, чидамоқ.

- ҳарий **حرى** ҳарига қ.
 ҳарим **حريم** 1) хотин, хотинлар; 2) хотинларнинг ички хонаси.
 ҳариф **حريف** ўртоқ, шерик, улфат.
 ҳарифозмой **حريف آزماي** ўртоқ, улфат.
 ҳарифона **حريفانه** дўстона.
 ҳарини **حريش** тоза эмас, аралаш; **ҳарому** ~ жуда ҳаром.
 ҳарик **حريق** куювчи, ёнувчи.
 ҳароратомиз **حرازت آميز** қизғин, ўтли.
 ҳароратпазир **حرازت پذير** иссиқ.
 ҳароратфизой **حرازت فزاي** қизитувчи, иссиқни орттирувчи.
 ҳарос **هراس** қўрқиниш, даҳшат, ваҳима; ~ **қилмақ** қўрқмоқ.
 ҳаросон **هراسان** қўрққан, ваҳимага тушган; ~ **бўлмақ**, ~ **эрмақ** қўрқмоқ.
 ҳарун **حرون** қайсар, ўжар.
 ҳарунлиг **حرون ليغ** қайсарлик, ўжарлик.
 ҳарф **حرف** кўплиги **ҳуруф** товушнинг ёзувдаги белгиси.
 ҳасаб **حساب** ҳислат, обрў, фазилат.
 ҳасаблиқ **حسابليق** фазилатли, ҳислатли.
 ҳасадбанд **حسادبند** ҳасад қилувчи.
 ҳасадгар **حسادگر** ҳасадчи.
 ҳасан **حسن** яхши, чиройли.
 ҳасб **حسب** миқдор; ~ **и ҳол** куч етганча, ҳолга кўра.
 ҳасбатап **حسبة** ~ **ли-л-лоҳ** худо ҳақи, худо учун.
 ҳасни **حسين** мустаҳкам; ~ **қўргон** мустаҳкам қўргон.
 ҳасир **حصير** 1) бўйра, палос, кийиз; 2) зиндон.
 ҳасирний **حصيري** палос тўқиш учун ишлатиладиган мато, палосий мато; ~ **либос** палосий матодан тикилган кийим.
 ҳаср **حصر** 1) чегаралаш; 2) ҳисоб, ҳисоблаш.
 ҳасуд **حسود** ҳасадчи.
 ҳафид **حفيد** кўплиги **аҳфод** набира.
 ҳафра **حفره** чуқур, ўра.
 ҳафт **هفت** етти.
 ҳафтжўш **هفت جوش** етти метал қоришмаси.

- ҳашам** چشم кўплиги аҳшом сарой аҳллари.
ҳашар حشر йиғин, тўда; ~ кун и ўликларнинг тирилиш куни.
ҳашаф حشف ёмон, сифатсиз хурмо.
ҳашв حشو устак, қўшимча; ~ эрмак тўлмоқ.
ҳашмат حشمت дабдаба, шуҳрат.
ҳашматрон حشمتران ҳашаматни хуш кўрувчи.
ҳашо حشا кўплиги аҳшо ичак-чавоқ.
ҳашр حشر йиғилиш, тўпланиш; ~ субҳи тирилиш куни.
ҳақгўй حقگو 1) тўғри сўз; 2) бир қуш номи.
ҳақиқат حقيقت кўплиги ҳақойиқ чин.
ҳақиқатбин حقلقت بين ҳақиқатни кўрувчи.
ҳаққу-н-нос حق الناس киши ҳақи, бировнинг ҳақи.
ҳез هيز 1) номуссиз; 2) хотинчалиш.
ҳема همه ўтти.
ҳемавор همه وار ўтиндек.
ҳибо حبا ҳадя, совға.
ҳиддат حد 1) тезлик, иссиққонлик; 2) кескир, ўткир;
қилич ~ и қиличининг ўткирлиги.
ҳидойат هدايت 1) етаклаш, тўғри йўлга етаклаш; 2) йўл-
 бошчи, муршид; ~ қосид тўғри йўлга интилувчи; ~ айла-
 мак тўғри йўлга бошламоқ.
ҳижо حجا 1) ҳажв қилиш; 2) бўғинлаб; ҳарфлаб ўқиш;
 3) араб алифбоси ҳарфлари; ~ тумори ёзувли тумор.
ҳижоб حجاب парда; ~ и пинҳоний яширип парда; пар-
 дайи ~ иффат; рафий ~ уялмаслик; ўзлук ~ и манман-
 лик, худбинлик; ~ дафъ қилмақ тўсиқни олиб ташламоқ;
 ~ ўтига совурмақ уялишни йўқ қилмоқ; ~ бўлмақ тўсиқ
 бўлмақ.
ҳижоблиғ حجابليغ пардали.
ҳижоз حجاز мусиқада бир мақом номи.
ҳижронкаш هجران كاش ҳижронли, фироқли.
ҳижор حجار тошлар.
ҳизабр هزبر шер.
ҳийал حيل ҳийла пинг кўплиги.
ҳийла حيله кўплиги ҳийал пайранг.

- ҳийлаандеш **حيله انديش** ҳийла қўзғатувчи.
 ҳийлакор **حيله كار** ҳийлагар, ғирибгар.
 ҳийлапайванд **حيله پيوند** ҳийлагар, ғирибгар.
 ҳийлапеша **حيله پيشه** ҳийлагар, ғирибгар.
 ҳийласоз **حيله ساز** ҳийлагар, ғирибгар.
 ҳийласозлик **حيله سازليک** ҳийлакорлик.
 ҳийлатангез **حيلت انگيز** ҳийлагар, ҳийла қўзғатувчи.
 ҳийлатенгол **حيلت سنگال** маккор, ҳийлагар.
 ҳийн ва ҳин **حين** кўплиги аҳйон вақт, вақт оралиги, ғурсат.
 ҳикматгард **حکمت گرد** ҳикмат соҳиби, доно.
 ҳикматжўй **حکمتجوی** доно, ҳоқим.
 ҳикматмаоб **حکمت مآب** ҳақим, ғайласуф.
 ҳикматобод **حکمت آباد** ҳикмат равнақ топган жой.
 ҳикматойин **حکمت آيين** ҳақим, доно.
 ҳикматомез **حکمت آميز** ҳикматли, ғалсафий.
 ҳикматосо **حکمت آسا** ҳикматли.
 ҳикматпаноҳ **حکمت پناه** ҳикмат, донолик ҳомийси.
 ҳикматпараст **حکمت پرست** ҳақим, ғайласуф.
 ҳикматпеша **حکمت پيشه** ғайласуф, донишманд.
 ҳикматсирришт **حکمت سرشت** ҳикматли.
 ҳикматсоз **حکمت ساز** донишманд, ғайласуф.
 ҳикматқийос **حکمت قياس** билимдон, доно.
 ҳикматқисм **حکمت قسم** ҳақим, ғайласуф.
 ҳикойатгузор **حکايات گزار** ҳикоячи, ровий.
 ҳилв **حلو** ширин, ёқимли; нукта ~ и сўз ширинлиги.
 ҳилйа **حليه** безак.
 ҳилм **حلم** юмшоқлик, мулойимлик; ~ маъдани мулойимлик
 қони; ~ у ҳайо аҳли юмшоқ табиат ва ҳаёли кишилар.
 ҳиллол **حلّال** янги ой; ~ ўлмақ эгилмоқ, озмоқ.
 ҳилолий **هلالی** ой суврат; ~ қадаҳ, ~ жом янги ой шакли-
 даги жом; қадаҳ; ~ қош эгма қош; кишти ~ ҳилол
 шаклидаги май қоса.
 ҳилолойин **هلالآيين** ҳилолдек; эгма.

- ҳимл** حمل кўшлиги аҳмол юк.
ҳимматвар همت ور ҳимматли, сахий, мард.
ҳимматлиг همت ليغ ҳимматли.
ҳимо حما безгак.
ҳин حين ҳийн га қ.
ҳинно حنا ҳина ранг, қизил; ~ **қон** қизил қон.
ҳирз حرز тумор; ~ **амоний** омонлик тумори.
ҳирмон حرمان маҳрумлик, жудолик; **доғи** ~ жудолик доғи.
ҳировул هراول кўшининг олди.
ҳирос حراث эҳтиёт, сақлашиш; ~ **бўлмақ** эҳтиёт бўлмақ, сақланмоқ.
ҳиросат حراثت муҳофиза қилиш, қўриқлаш.
ҳирекеш حرص كيش очкўз.
ҳирфа حرفه ва **ҳирфат** حرفت касб, ҳунар; ~ **аҳли** ҳунар-мандлар, касиблар.
ҳирфавар حرفه ور ҳунарманд, касиб.
ҳирфат حرفت **ҳирфа** га қ.
ҳирқат حرقت аланга, шуъла.
ҳисп حصن қўрғон, қалъа; ~ **и ҳасин** истехком.
ҳисом حسام шамшир.
ҳисор حصار қалъа, қўрғон; ~ **даври** қалъа атрофи.
ҳисорнишин حصار نشين қалъада ўтирувчи.
ҳифз حفظ сақлаш; ~ **айламақ**, ~ **этмақ**, ~ **қилмақ** сақламоқ, ёд олмоқ.
ҳиқд حقد гина, кек.
ҳодий هادي йўлбошчи, раҳбар, муришд; ~ **ийн** субул тўғри йўлга бошловчи.
ҳодис حادث кўнлиги ҳаводис содир бўлган, юз берган; ~ **бўлмақ** юз бермоқ; ~ **этмақ** пайдо бўлмақ.
ҳодиса حادثه ҳодиса га қ.
ҳодисот حادثات ҳодиса нинг кўнлиги; ~ **и рўзгор турмуш** ҳодисалари.
ҳожат حاجت кўнлиги **ҳожот** ва **ҳавойиш** лозимлик, зарурлик.
ҳожн حاجي кўнлиги **ҳужжож** ҳаж қилувчи.

- ҳожиб** حاجب 1) парда; 2) эшикчи; 3) қош.
ҳожот حاجات ҳожатнинг кўплиги.
ҳозим حاضم ҳазм қилувчи, мушҳазим.
ҳозир حاضر кўплиги ҳуззор 1) ўтроқ; 2) шаҳарли.
ҳозирбош حاضر باش тайёр туриш; тайёр туришга буйруқ.
ҳозик حاذق уста, моҳир, тажрибали.
ҳойил I حایل тўсиқ; ~ қилмақ тўсмоқ, парда тутмоқ.
ҳойил II حایل даҳшатли, қўрқинчли; **наърайи** ~ даҳшатли ҳай-қириқ.
ҳокий حاكى ҳикоя қилувчи, қиссагўй.
ҳоким حاكم кўплиги ҳукком подшоҳ.
ҳол حال кўплиги аҳвол 1) ҳолат, равиш; 2) сўфиларнинг ибодатда ўзидан кетиши.
ҳола هاله ойнанинг ёруғ гардиши.
ҳолат حالت кўплиги ҳолат равиш.
ҳомий حامى 1) тайёр; 2) тез, ҳозироқ.
ҳоло حالا ҳозир, шу пайтда.
ҳолот حالات ҳолатнинг кўплиги.
ҳомил حامل кўтарувчи, юк кўтарувчи; ~ и роз сир сақловчи; **руқъа** ~ и хат, ёзув ишларини олиб боровчи.
ҳомун هامون дашт, чўл, саҳро; ~ **этмак** янчмоқ, текисламоқ.
ҳор حار иссиқ, ҳароратли; ~ у **йобис** иссиғу қуруқ (мизож).
ҳорис حارس ер ҳайдовчи, деҳқон.
ҳосид حاسد ҳасадчи; ~ **бўлмақ** ҳасад қилмоқ.
ҳосилан حاصلат натижада, ҳуллас.
ҳосиллиқ حاصلليق натижалли, фойдали.
ҳосса حاسه кўплиги ҳавос ҳис, сезги.
ҳотиф حافظ ички товуш, виждон овози; бақирувчи, овоз чиқарувчи.
ҳофиз حافظ кўплиги ҳуффоъ 1) сақловчи; 2) Қуръонни ёд билувчи; 3) мақом айтувчи; ~ и **вусқо** Қуръонни тўла ёд олган; ~ и **мужаввад** Қуръонни тажвид қоидаларига мувофиқ ўқувчи.
ҳошо حاشا ҳеч, ҳеч қачон, инкор билдирувчи сўз; ~ **ли-л-лоҳ** Оллоҳ сақласин, худо сақласин.

- хубал** هبل Маккада исломгача бўлган бутлардап бири-
 нинг номи.
хубб حب севиш, муҳаббат.
хубоб حباب заррача, қатра; ашк ~ и кўз ёши қатралари;
 етти ~ осмон; зақан ~ и бақбақа айланаси.
хубуб حبوب кўплиги хубубот дон, уруғ.
хубубот حبوبات хубуб нинг кўплиги.
хубут هبوط тушиш, нозил бўлиш.
хувайдо هویدا аён, равшан, очиқ.
хувиййат هويت моҳият.
худий حدى куй номи.
худо هدى тўғри йўл.
худуд حدود ҳадд нинг кўплиги.
хулҳуд هدهد попушак.
хужаж حجج хужжат нинг кўплиги.
хужжат حجت кўплиги хужаж далил.
хужжож حجاج ҳожи нинг кўплиги.
хуззор حصار ҳозир нинг кўплиги.
хузн حزن ғам, қайғу.
хуй هوى : ҳай ила ~ ҳай-ҳай, оҳ-оҳ.
хукамо حكما ҳақим нинг кўплиги.
хукком حكام ҳоқим нинг кўплиги.
хукм حكم кўплиги аҳком қарор, қонуи.
хулал حلل хулла нинг кўплиги.
хуля حليه тўғриси ҳилйа.
хулла حله кўплиги хулал кийим.
хуллабоф حله باف ипак тўқувчи.
хуллавор حله وار безакли; ~ этмак безамоқ.
хуллапўш حله پوش безакли кийим киновчи.
хулласон حله سان безакли.
хулм حلم кўплиги аҳлом туш.
хулул حلول кириш, дохил бўлиш; ~ этмак, ~ қилмақ ки-
 риб олмоқ, жойлашмоқ.

- ҳуммо** حما иситма.
ҳумо ва **ҳумой** همای бахт қуши.
ҳумой همای ҳумо га қ.
ҳумоймисол همایمثال бахт қушидек.
ҳумойун همایون қутлуғ, муборак; ~ **қуш** бахт қуши.
ҳумойунваши همایونوش бахтли, бахтиёр.
ҳумойунворуд همایонورود бахт келтирувчи.
ҳумойунфар همایонفر энг олий шон-шавкат.
ҳумойунфол همایонفال қутлуғ, бахтли.
ҳумрат حمرة қизиллик.
ҳумум حموم 1) иссиқлик; 2) машаққат.
ҳуна هونه эркак кийик.
ҳунар هنر касб.
ҳунарвар هنرور ҳунарманд.
ҳунарий هنری ҳунар га тегишли.
ҳунаркор هنرکار ишбилармон, ҳунарманд.
ҳунарпарвар هنرپرور ҳунарни севувчи.
ҳур حور кўплиги **аҳроп** 1) гўзал қизлар, жаҳнат қизлари;
 2) қуёш.
ҳурнажд حورنژاد ҳур наслидан.
ҳуруф حروف ҳарф нинг кўплиги.
ҳурқат حرقت ёниш, куйиш.
ҳусайний حسینی 1) султон Ҳусайнинг таҳаллуси; 2) му-
 сиқада мақом номи.
ҳусом حسام қилич.
ҳусул حصول ҳосил бўлиш; ~ **бўлмақ** етишмоқ; ~ **топмақ**
 қўлга киритмоқ.
ҳут I حوت ой номи (февраль март ойларига тўғри келади).
ҳут II حوت балиқ.
ҳуфра حفرة чоҳ, ўра, чуқур.
ҳуффоз حفاظ ҳофиз нинг кўшлиги.
ҳушқирдор هوشکردار эсли, ҳушли, ақлли.
ҳушлуқ هوشلوق ҳушёр.

хушманд **هوشمند** хушёр, эсли, зийрак.
хушмандона **هوشمندانه** оқилона.
хушрабой **هوشربوى** хушни олувчи.
хуққа **حقه** қутича; ~ йи **ақиқ** маҳбубанинг оғзи.
хуққабоз **حقه باز** найрангбоз.
хуққалиқ **حقه ليق** қутичали, қутичага жойланган; ~ инжу
қутичага жойланган инжу.
худаж **هودج** кажава.

КРАТКИЙ СЛОВАРЬ
К ПРОИЗВЕДЕНИЯМ НАВОИ

На узбекском языке

Ташкент, «Фан»

Мухаррир М. Содиқова
Бадий муҳаррир Б. Хайбуллин
Мусаввир Е. Владимиров
Техмуҳаррир Х. Бобомухамедова
Мусаҳҳиҳ М. Саидова

ИБ № 6163

Теринга берилди 3.06.92 Босишга рухсат этилди 6.02.93 Қоғоз бичими
84×108^{1/32}. «Газетная» қоғози № 1. Адабий гарнитура. Юқори босма.
Шартли босма т. 18,54. Ҳисоб-нашриёт т. 14,0 Нусха 30000. Буюртма 2509.
Келишилган нарҳда.

ЎЗР ФА «Фан» нашриёти: Тошкент, 700047, Гоголь кўчаси, 70.

Ўзбекистон Давлат матбуот қўмитаси ҳузуридаги Тошкент китоб-журнал
ишлаб чиқариш фабрикасида босилди. Тошкент, Юнусобод даҳаси, Му-
родов кўчаси, 1.